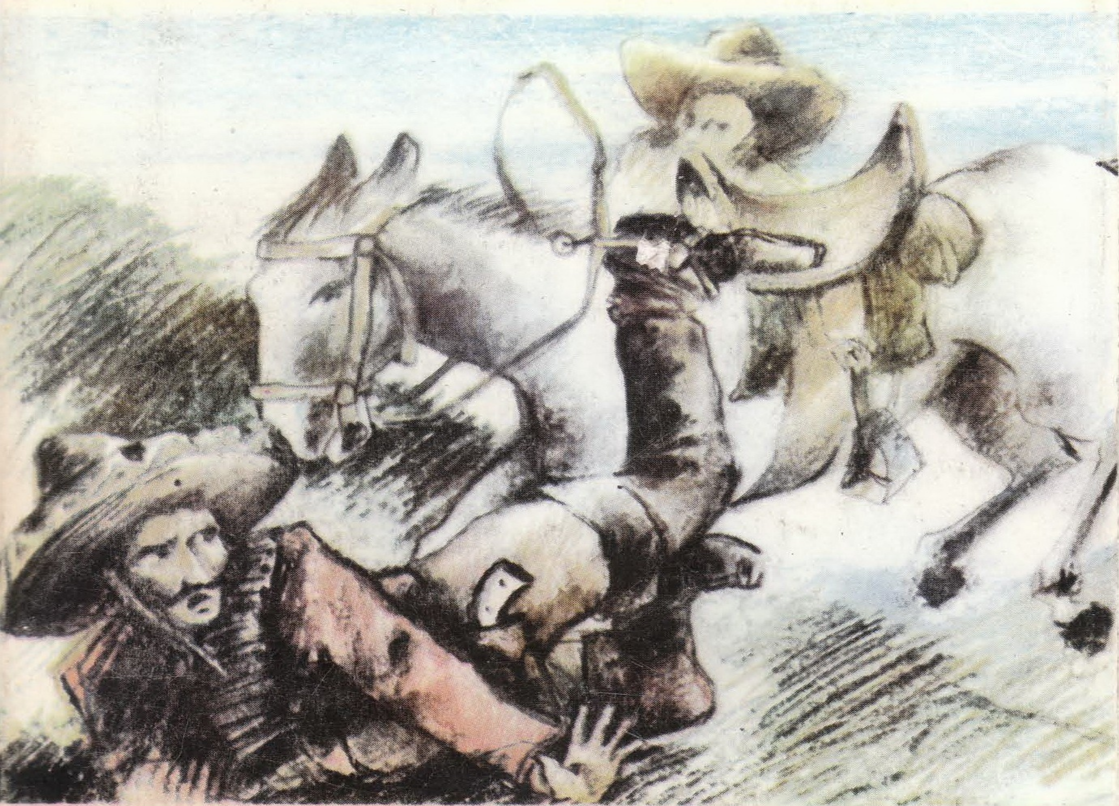
karl may

TESTAMENTUL INCASULUI

EDITURA EDEN

Consilier literar
Dr. ANTONIU POPESCU

Ediţia princeps:
KARL MAY
DAS VERMÄCHTNIS DES INKA
„Union Deutshe Verlagsgesellschaft”, Stuttgart

Volumul de faţă reproduce textul traducerii lui Eugen Frunză, tipărită în romanul cu acelaşi titlu, *Testamentul incasului*, Editura Albatros, Bucureşti, 1971.

KARL MAY

Opere – 16

TESTAMENTUL INCASULUI

Roman

EDITURA EDEN

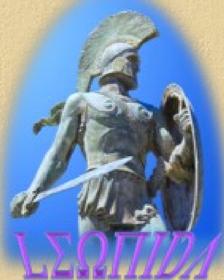
Bucureşti, 1996

Coperta de
SERGIU GEORGESCU

Tehnoredactare de
CRISTINA STANCIU

Corectura de
MIHAI GRIGORESCU

Ediţie electronică îngrijită de

I.S.B.N. 973-9141-43-9

CUPRINS

1. ESPADA

„*Corrida de toros, corrida de toros*!" răsuna glasul crainicilor care, împodobiţi cu cocarde şi panglici multicolore, străbăteau oraşul Buenos Aires în lung şi în lat.

Corrida de toros, lupta cu taurii, era de câtva timp evenimentul comentat cu mare lux de amănunte în toate gazetele oraşului.

Corrida de toros forma subiectul de discuţie în toate localurile publice şi particulare.

Corrida de toros înflăcărează pe orice spaniol, ca şi pe orice ins în vinele căruia curge măcar o picătură de sânge latino-american. Puţin îi pasă de adversarii distracţiei sale favorite, de cei care susţin că e vorba de un sport imoral şi în toate privinţele reprobabil. Spaniolul arde de nerăbdare să-şi găsească un loc, să chiuie bucuros la vederea animalului torturat şi, încântat peste măsură, să uite de sine şi de tot când taurul îndârjit şi fără teamă spintecă burta unui cal sau ia în coarne pe vreunul din toreadori.

Da, *corrida de toros*! De câtă vreme nu se mai văzuse la Buenos Aires o *corrida!* De când nu se mai auzise în Plaza de toros nechezatul cailor, mugetul taurilor, strigătele luptătorilor, aclamaţiile mulţimii! Trecuseră ani de la ultimul spectacol de acest gen şi vina o purta grava situaţie politică a

ţării.

Războiul în care Lopez, dictatorul paraguayan, târâse Confederaţia Argentinei, costase până atunci 40 de milioane de dolari şi 50 de mii de morţi pe câmpul de luptă, fără a mai vorbi de cele 200 de mii de victime ale holerei, rezultat al mizeriei provocate de război. Nimeni nu se mai gândea la petreceri. Armata Confederaţiei se afla în permanentă inferioritate faţă de trupele lui Lopez. Dar, în săptămâna precedentă, un succes remarcabil îi aduse lauda întregii ţări. Izbânda fusese sărbătorită la Buenos Aires prin iluminaţii şi alaiuri festive. Şi pentru a fi pe placul populaţiei, Sarmiento, preşedintele nou ales, găsi nimerit să îngăduie organizarea unei lupte cu tauri.

Deşi pregătită la repezeală, această *corrida de toros* avea să devină extrem de pasionantă datorită unui anume concurs de împrejurări, îndreptăţind astfel aşteptările mulţimii.

Buenos Aires număra mulţi toreadori faimoşi pe care nici un taur nu reuşise încă să-i doboare. Mânaţi de invidie şi gelozie, toţi aceştia râvneau să-şi dovedească superioritatea unul faţă de celălalt, să arate că ei sunt mai puternici, mai dibaci.

Când deodată se ivi acolo un străin, un spaniol din Madrid. Descinsese cu câteva zile în urmă la hotelul „Labastie” şi, din primul moment, ceruse permisiunea de a concura la întrecere. Când îşi rosti numele, domnii din comitet aprobară bucuroşi, căci bărbatul cu pricina nu era nimeni altul decât însuşi señor Crusada, cel mai vestit *espada* din regatul spaniol.

Suficient pentru ca întreaga populaţie a oraşului să se pună în mişcare! Şi totuşi avea să se întâmple ceva şi mai senzaţional. Adică se mai prezentară doi señores ale căror oferte stârniră la culme interesul mulţimii. Unul era posesorul unor mari cirezi de vite. Investise cu câtva timp în urmă sume considerabile pentru achiziţia unui număr de bizoni nord-

americani în vederea încrucişării lor cu vite de rasă autohtonă. Dar bizonii se dovediseră atât de sălbatici, de neîmblânziţi, încât stăpânul lor îi meni exterminării. Oferi deci în mod gratuit pe cel mai masiv dintre aceşti bizoni pentru *corrida* ce avea să se desfăşoare. Animalul urma să lupte în arenă alături de taurii obişnuiţi.

Celălalt señor era proprietarul unei *hacienda*[1] din regiunea San Nicolas. Peonii, adică argaţii lui, săpând şanţuri circulare şi pândind apoi cu dibăcie, avuseseră norocul unic să prindă de viu şi nevătămat un jaguar ce dădea târcoale turmelor de oi. Fiara n-au omorât-o, nădăjduind s-o vândă unui eventual cumpărător. Şi acum stăpânul *haciendei* propunea să aducă jaguarul în oraş şi să-l ofere în dar comitetului.

E lesne de imaginat că toate aceste împrejurări, prezenţa faimosului *espada* madrilez, ca şi perspectiva înfruntării cu bizonul şi cu jaguarul, atrăgeau în chip deosebit atenţia publicului şi, în primul rând, a luptătorilor băştinaşi. Aceştia se numesc de obicei *toreadores* sau *toreros*, cuvânt care provine din *toro*, taur pe spaniol este şi se împart în mai multe categorii, având fiecare o anume sarcină şi specialitate. Primii sunt *picadorii*, care se avântă călări şi hărţuiesc taurii cu suliţele. Apoi *chulos*, numiţi şi *banderilleros*, care, mânuind eşarfe viu colorate, atrag atenţia taurilor asupra lor şi le înfig în ceafă nişte vergele cu cârlig ascuţit la capăt, în sfârşit *espadas*, adevăraţii luptători, care încearcă să răpună taurul cu spada, de unde şi numele. În plus mai sunt şi *matadorii* — de la *matar*, a măcelări. Aceştia nu fac parte de fapt dintre luptători. Sunt un fel de argaţi ai arenei. Când taurul nu a fost lovit mortal, ci numai doborât la pământ, ei aleargă şi îi dau lovitura de graţie.

Aşadar, crainicii străbăteau străzile din Buenos Aires vestind lumea că spectacolul va avea loc a doua zi. Din când în când se opreau din mers ca să anunţe cu glas tunător

[1] Moşie (span., n. trad.).

programul şi alte amănunte. Negustorii care şi-o puteau îngădui trăgeau repede oblonul, închideau prăvăliile şi se duceau la restaurant, la cafenea, la *confiteria*, ca să comenteze acolo evenimentul. *Confiteria*, ca şi la noi, nu oferă decât îngheţată şi prăjituri.

„Café de Paris”, cel mai elegant local de întâlnire din Buenos Aires, gemea de consumatori; nu mai era nici un locşor liber. O mare animaţie domnea la toate mesele, dar mai ales la una din ele către care se îndreptau privirile celorlalţi clienţi. Căci în jurul ei şedeau cei trei *espadas* argentinieni care aveau să-şi arate a doua zi măiestria în arenă.

Cu toată invidia ce-i învrăjbea, dumnealor erau unanim de acord că membrii comitetului săvârşiseră o greşeală gravă acceptându-l pe spaniol. Îşi propuneau chiar să facă tot posibilul ca să-i întunece faima de care se bucura. Unul, mai ales, care conducea discuţia, dădea depline asigurări că va doborî din prima lovitură bizonul nord-american şi întru aceasta era gata să pună rămăşag cu oricine şi pe oricât.

În preajma lor, la o altă masă, şedeau patru domni îmbrăcaţi cu mult gust, dintre care unul atrăgea în mod deosebit atenţia. Era de statură aproape uriaşă. Deşi nu părea trecut cu mult peste cincizeci de ani, avea capul cărunt şi o barbă albă ca zăpada, lungă şi deasă. Din pricina obrajilor arşi de soare putea fi luat drept un *gaucho* sau, în orice caz, drept un om dedat vieţii în aer liber, într-o pampa sau chiar în sălbăticie. Dar eleganţa costumului său croit după cel mai nou model parizian sugera contrariul. Comesenii, trei la număr, aveau chipuri la fel de bronzate. Unul din ei vorbi:

— L-ai auzit pe palavragiul ăsta, Carlos?

Bărbosul confirmă din cap.

— Şi ce zici?

Cel numit Carlos ridică din umeri şi un zâmbet rece, superior, îi apăru în colţul gurii.

— Sunt cu totul de părerea ta, reluă primul. Nu e joacă să răpui cu spada un taur de pe-aici înainte de a-l istovi de tot. Tu, care ai trăit atâţia ani în America de Nord şi te-ai ocupat ce vânătoarea de bizoni, ştii prea bine ce înseamnă un asemenea animal. Nu văd cum *espada* ta ar putea să-şi ţină făgădui ala.

— Cred şi eu. Nu se omoară bizonii cu gura.

Rostise aceste cuvinte mai tare decât ar fi vrut. *Espada* îl auzi şi ţâşni de pe scaunul lui. Se apropie de masa celor patru şi zise pe un ton aproape poruncitor:

— Señor, n-aţi vrea să-mi spuneţi cum vă cheamă?

Uriaşul cu barba albă îl măsură din ochi cu mare indiferenţă, apoi răspunse calm:

— De ce nu?! Însă după ce voi fi cunoscut mai întâi numele dumitale.

— Numele meu e vestit în lung şi în lat. Mă cheamă Antonio Perillo.

Ochii străinului licăriră o clipă foarte ciudat, dar, coborându-şi pleoapele, omul vorbi pe acelaşi ton liniştit:

— Numele meu nu e chiar atât de faimos. Mă cheamă Hammer.

— Nume nemţesc?

— Da.

— Sunteţi neamţ?

— Desigur.

— Atunci păziţi-vă gura când ie vorba de chestiuni locale! Eu sunt un *porteno*, aţi înţeles?

Rostise cuvântul apăsat, plimbându-şi privirea trufaşă pe chipul interlocutorului său.

Portenos îşi spun locuitorii băştinaşi ai ţării, spre deosebire de imigranţi.

Perillo crezuse că astfel va face mare impresie, dar se înşela. Uriaşul părea că nici nu cunoaşte semnificaţia acestui termen. Drept care *espada* continuă pe un ton şi mai arogant:

— V-aţi referit cu dispreţ la persoana mea. Vă retrageţi cuvintele?

— Nicidecum. Am spus că un bizon nu poate fi ucis cu gura şi, pentru că aşa mi-e felul, nu susţin decât ceea ce ştiu.

— *Carracho!* Asta-i bună! Eu, cel mai de seamă luptător din această ţară, să rabd batjocura unui neamţ! Mă rog, ce-ai spune dumneata dacă ţi-aş cere să ne măsurăm cu spada?

— Nimic, nimic n-aş spune, fiindcă nu m-aş sinchisi deloc, răspunse Hammer, sprijinindu-se de speteaza scaunului şi aruncând celuilalt o privire care însemna orice în afară de teamă.

Aceasta îl stârni şi mai mult pe argentinian. Cu ochii scăpărând, făcu încă un pas, ridică braţul ca pentru a lovi şi strigă:

— Cum, nu retragi ofensa şi nu-mi dai satisfacţie?

— Nu.

— Bine! Atunci eşti un infam, un laş. Na!

Şi îşi porni pumnul către obrazul lui Hammer. Dar acesta pară lovitura cu braţul ridicat. Ţâşni în picioare, îl prinse pe agresor de ambele mâini, îl imobiliza şi, ridicându-l ca pe o minge, îl izbi de perete, încât îi trosniră oasele.

Toţi cei de faţă se ridicară de la locurile lor, curioşi să vadă urmarea. Perillo, ca de altfel şi ceilalţi consumatori, nu purta haine obişnuite în pampa şi nu era de aşteptat să aibă vreo armă sub costumul lui franţuzesc. Totuşi, după ce-şi reveni din zdruncin, băgă mâna sub veston, scoase la iveală un cuţit lung şi urlând de furie, se repezi la uriaş. Acesta nici nu se mişcă din loc, ci doar îl ţintui pe adversar cu privirea şi, fulgerător, îi apucă braţul înarmat răsucindu-l în aşa fel, încât agresorul ţipă de durere şi scăpă din mână cuţitul. Apoi Hammer îl somă:

— Astâmpără-te, Perillo! Cu mine nu-ţi merge! Ne aflăm la Buenos Aires, nu în Salina Mare del Condor. Ai înţeles?

Vorbind, îl pironea cu privirea de parcă ar fi vrut să-i

pătrundă până în fundul inimii. Perillo se dădu îndărăt şi îl măsură speriat. Era palid, de-o paloare cadaverică. Teama îi tulburase ochii, glasul şi tremura.

— Salina del Condor? întrebă el. Ce-i cu asta? Nu cunosc.

— Lasă că ştii tu prea bine. Ţi se vede pe faţă.

— Nu înţeleg nimic. Nu am avut nici o legătură cu dumneavoastră...

— Ai şi motive temeinice să nu pricepi, Antonio Perillo! Deci fii atent!

Băgă mâna în buzunar, zvârli pe masă câteva bancnote pentru consumaţie, îşi lua pălăria din cuier şi se îndreptă spre uşă, fără ca nimeni să cuteze a-i sta în drum. De cum se ridică în picioare, toţi îşi dădură seama că n-ar fi plăcut lucru să te încaieri cu acest Goliath. Cei trei însoţitori plecară şi ei.

Abia după ce uşa se închise în urma lor, Perillo îşi regăsi curajul. Căută să-şi prezinte înfrângerea într-o lumină mai favorabilă, căci unul dintre amici îl cam lua în râs:

— Măi ce ruşine, Antonio! Ţi-ai găsit naşul!

— Poftim, aleargă tu şi măsoară-te cu el! Ăsta-i uriaş, dom'le, cine se încumetă...

— O fi, însă te-a tutuit. Şi cu ce dispreţ! Iar tu? După ce că înghiţi găluşca, îi mai şi vorbeşti cu dumneavoastră ca la început.

— Nici n-am băgat de seamă că m-a tutuit.

— Şi cu Salina del Condor, mă rog... Ce-a vrut să spună?

— Ştiu eu? Vreo idee fixă. Toţi nemţii sunt nişte aiuraţi, nişte lunatici. Hai să vorbim de altele.

Poate că totuşi discuţia n-ar fi contenit dacă în acel moment nu şi-ar fi făcut apariţia un personaj care atrase toate privirile asupra sa. Era un *gaucho* roşcovan, mic, pirpiriu, cum nimeni nu mai văzuse până atunci. Omuleţul purta pantaloni albi, foarte curaţi şi exagerat de largi, care-i ajungeau numai până la genunchi şi o *cheripa* roşie de bumbac, un soi de pled pe care locuitorul din pampa şi-l

înfăşoară la şold şi îl ridică în faţă şi la spate în jurul pieptului, fixându-l cu ajutorul unei centuri. Mânecile cămăşii — albă, curată ca şi pantalonii — micul *gaucho* şi le suflecase până deasupra coatelor. De centură îşi legase o eşarfă roşie cu capetele atârnând într-o parte. Bustul îi era învelit într-un *poncho* roşu de lână, o pătură cu deschizătură la mijloc şi trecută peste cap. Purta veritabile cizme de *gaucho*, confecţionate cam în felul următor: de îndată ce tai un cal, până a nu se răci leşul, îi jupoi picioarele dindărăt. Pielea, aşa cum se află, o ţii în apă fierbinte ea să poţi răzui mai uşor părul de pe ea. Apoi, umedă încă, o tragi pe picior ca un ciorap. După ce se usucă, pieile acestea se strâng în jurul gambelor şi alcătuiesc o încălţăminte trainică la intemperii. Fireşte că asemenea încălţări nu pot fi scoase niciodată. Trebuie să le porţi până se rup de-a binelea şi se desprind de pe picior. De fapt ele nu acoperă decât pulpele şi gleznele. Talpa rămâne goală, degetele se iţesc în afară. Deci un *gaucho* astfel încălţat umblă, într-un fel, desculţ. Numai că aceşti oameni rareori calcă pe pământ şi atunci mai ales în interiorul colibei. Altminteri îşi duc veacul în şa. Încălţămintea fără talpă îi ajută la folosirea scărilor — atât de înguste încât nu încape în ele decât degetul gros. Cu atât mai falnici însă le sunt pintenii. Chiar şi sfrijitul care îşi făcu apariţia în local poseda nişte pinteni impresionanţi, cu roţi mari, zimţate, cât monedele de 5 mărci. Pe creştet trona o pălărioară de pâslă, cu ciucure, îndesată peste o basma de mătase roşie cu capetele aduse sub bărbie şi legate strâns. Orice *gaucho* poartă asemenea basma, ca să-şi apere ceafa de soare. Ş-apoi, la călărit, basmaua îi flutură în jurul capului provocând o boare plăcută. La brâu, sub eşarfă, odihnea un cuţit lung şi un pistol cu două ţevi. De cureaua lată, petrecută peste umăr, atârna o flintă tot cu două ţevi şi nu cu mult mai scurtă decât stăpânul ei. În mâini omuleţul ducea două cărţi.

Acest ultim amănunt atrăgea îndeosebi atenţia. Un *gaucho*

cu cărţi! Aşa ceva nu se văzuse de când lumea. Unde mai pui că era şi proaspăt bărbierit, fapt care de asemenea bătea la ochi.

Omul stătu o clipă în prag şi, lucru cu totul surprinzător în acele împrejurări, salută cu un sonor *Buenos dias* — bună ziua! Se îndreptă spre masa eliberată tocmai atunci, luă loc, deschise amândouă cărţile şi, de parcă s-ar fi aflat singur cuc, începu să le cerceteze, afundându-se avid în lectură. Erau două tomuri de E. d'Alton şi Weiss, editate de Academia Regală de Ştiinţe din Berlin.

Larma de până atunci se făcu tăcere adâncă. Micul *gaucho* îi deconcertase pe toţi. Nu ştiau ce să creadă. Omuleţul însă nu se sinchisea de nimic; părea că nici nu observă lumea din jur. Citea impasibil şi nu se întrerupse nici când zarva şi discuţia în jurul corridei se învioră din nou. Abia când un chelner tinerel, mărunt ca şi dânsul, veni să-l întrebe ce doreşte, năstruşnicul client îşi ridică privirea şi rosti în cea mai curată spaniolă:

— Bere aveţi? Vreau să spun *cerevisia*, pe latineşte.

— Da, señor, avem. Şase taleri sticla.

— Atunci adă o sticlă, o *ampulla* sau *lagena*, pe latineşte.

Chelnerul, după ce-l privi mirat, aduse o sticlă cu bere şi un pahar pe care-l umplu vârf. Dar oaspetele nu-l mai luă în seamă şi nu-şi săltă nasul din cărţi.

Până la urmă nimeni nu-i mai dădu nici o atenţie, afară de un singur ins şi anume Antonio Perillo. Aproape că nu-l slăbea din ochi. Părea să nu se preocupe decât de noul venit. Abandonase orice discuţie. La un moment dat se ridică, păşi spre masa străinului, se înclină şi vorbi pe un ton exagerat de politicos:

— Scuzaţi, señor, mi se pare că ne cunoaştem?!

Micul *gaucho* se trezi mirat din lectură, se sculă de pe scaun şi răspunse la fel de politicos:

— Regret, señor, dar trebuie să vă declar că greşiţi. Nu vă

cunosc.

— Atunci aveţi probabil oarecare motive să afirmaţi acest lucru. Eu, unul, sunt convins că ne-am întâlnit sus, pe râu.

— Imposibil. N-am fost niciodată sus. Mă aflu abia de o săptămână aici şi n-am trecut nici măcar cu un pas dincolo de Buenos Aires.

— Îmi daţi voie să vă-ntreb de unde sunteţi?

— Din Jüterbogk, care se scrie şi Jüterbog sau Jüterbock. Până acum nu s-a stabilit încă ortografia exactă. Eu înclin pentru Jüterbogk, deoarece îmbină două noţiuni: „bog” de la „biegen”, a îndoi şi „Bock”, adică berbec.

— Iată o localitate de care n-am auzit. Sunteţi amabil să-mi spuneţi şi numele dumneavoastră?

— Cu plăcere. Morgenstern, doctorul Morgenstern.

— Şi ocupaţia?

— Savant, mai bine zis om de ştiinţă amator.

— Specialitatea?

— Lucrez în zoologie, señor. Am venit în Argentina ca să dau de urmele glyptodonului, megatheriumului şi mastodontului.

— Nu pricep. Aud pentru prima oară asemenea denumiri.

— M-am referit la nişte specii uriaşe de armodial, brasypod şi elefant.

Espada făcu o mutră ameţită, privi cu bănuială pe omuleţul din faţa lui şi întrebă apăsat:

— Vorbiţi serios, señor?

— Fireşte.

— Păi unde vreţi să le căutaţi?

— Bineînţeles în conformaţia pampasului. Din păcate nu se ştie încă precis dacă stratificarea s-a petrecut înainte sau concomitent cu diluviul.

— Diluviul? Señor, m-am lămurit! Umblaţi cu vorbe aiurea ca să-mi daţi a înţelege ca vă stingheresc.

— Pardon, nu sunt deloc vorbe aiurea. Am aici două

volume ai căror autori sunt foarte competenţi în ce priveşte istoria diluviului: Weiss şi d'Alton. Cu siguranţă că aţi auzit de ei...

— N-am auzit nimic. Nu-i cunosc pe aceşti domni. Dar pe dumneavoastră pot susţine fără greş că vă cunosc şi încă foarte bine. Mărturisiţi, señor, că veşmintele astea nu sunt decât un deghizament.

— Deghizament? Hm! Ca să fiu sincer, trebuie să spun că nu prea intră în obiceiul meu să arăt ca un *gaucho*.

— Şi totuşi s-ar părea că ştiţi călări de minune!

— Eu? Eroare, señor! Ce-i drept, am avut în câteva rânduri prilejul să încalec un cal, un *equus*. Dar *equo vehi*, cum zice latinul — adică arta călăriei, îmi e străină în proporţie de nouă zecimi.

Perillo nu-şi putu reţine un zâmbet suspicios. Totuşi se înclină diplomatic şi vorbi:

— Nu are rost să vă mai tulbur, señor. Fiecare cuvânt al dumneavoastră e o dovadă în plus că vă ascundeţi identitatea. Iertaţi-mi, aşadar, stăruinţa de-acum. Sunt convins că va veni vremea când o să lepădaţi masca.

Acestea zise, Perillo se întoarse la masa lui. Omuleţul roşcovan clătină din cap şi se aşeză pe scaun bombănind:

— Masca! S-o lepăd! Acest señor trebuie să fie grozav de distrat.

Se apleca din nou asupra cărţilor. Însă avea să fie iarăşi deranjat, de astă dată de chelnerul cel tânăr, care stătuse prin preajmă şi trăsese cu urechea. Tânărul se apropie de masa clientului şi îl pofti stăruitor:

— Señor, nu beţi? E păcat, se răsuflă berea.

Ciudatul *gaucho* îl privi şi, smulgându-se parcă din gânduri, luă paharul, sorbi o înghiţitură şi spuse pe un ton amical:

— Mulţumesc, señor. Să ne obişnuim a îmbina plăcutul cu utilul. De pildă, băutura, *potio* pe latineşte, e şi plăcută şi folositoare.

Dădu să reia lectura, dar, observând că tânărul nu se mişcă din loc, întrebă:

— Mai aveţi să-mi spuneţi ceva, señor?

— Aş avea, dacă nu vă supăraţi. Vorbeaţi mai înainte de Juterbogk. Sunteţi cumva german?

— Exact, dovadă şi numele meu: Morgenstern. Dacă aş fi roman, m-ar chema *Jubar*.

— Mă bucură tare mult, señor! Îmi permiteţi să vorbesc nemţeşte?

— Zău? Eşti şi dumneata german?

— Ei şi încă fain de tot! Că doar mă trag din Strahlau, de lângă Berlin. Care vasăzică de-al dumneavoastră, dom' doctor, parcă aşa v-am auzit adineauri, sunteţi doctor.

— Din Strahlau? Cine-ar fi bănuit? Te credeam localnic get-beget. Şi cum de-ai trecut încoace, peste ocean?

— Precum calul de apă, căruia îi mai spune şi libelulă. Adică ştiţi dumneavoastră, cum ar veni şi chestia cu peştii, da, migraţiunea. Doar am trăit şi eu lângă lac, la Rummelsburg. Acolo te înveţi cu apa şi te ţii de ea. Şi uite că am ajuns la Hamburg, apoi mai departe în America de Sud.

— Şi cu ce gând ai venit aici?

— Păi ziceam să mă-mbogăţesc.

— Şi?

— Ei, tocmai asta-i buba. Cu îmbogăţirea nu merge cum credeam. Ba mai dai şi de vremuri grele şi tragi mâţa de coadă. Şi dacă te ţine mult aşa, degeaba visaşi milionul, că nu-l mai pupi.

— Ai rude în patrie?

— N-am. Altminteri rămâneam acasă. M-aş fi dus la militărie, că deh, am şi eu inimă de patriot, dar m-au găsit cu doi ţoli prea scurt şi nu m-au primit. Ziceau că-s bun de reformă. Asta m-a cătrănit tare rău, aşa că am pornit-o în lume să văd dacă şi alţii mă găsesc neputincios.

— De când eşti aici?

— De cinci ani. Iar dacă-i adaug la vârsta ce-am avut-o când am plecat de-acasă, ies taman douăzeci şi cinci de primăveri.

— Şi cu ce te-ai ocupat în timpul ăsta?

— Cu te toate, lucru cinstit, însă n-am prea scos-o la capăt. Acuma sunt chelner aici, adică ajutor de chelner şi numai pentru ziua de azi, că se aşteaptă patronul la mulţi clienţi. Ultima oară am lucrat în port.

— Ai umblat şi prin ţară? Vezi că nu te-ntreb fără rost.

— Vă spun pe cinste. M-am dus de două ori până la Tucuman, ca îngrijitor de cai.

— Vasăzică ştii să călăreşti?

— Ca un cavaler din Ordinul Leului de la Freiligtath. Asta se învaţă aici în doi timpi şi trei mişcări.

— Bine, foarte bine. Şi acum ce-i mai important din toate: se găsesc multe oase aici în Argentina?

— Oase? O grămadă.

— Splendid! Asta caut.

— Cum adică? Oase? Pentru ce?

— În interesul cauzei.

— Aşa? Iacă un interes de care n-am mai auzit. Dar fiţi pe pace. Dacă duceţi lipsă de oase, vă aduc eu un vapor întreg.

— Antediluviene?

— Asta ce-o mai fi?... Vă pot spune atât: se găsesc de toate felurile.

— De mastodont?

— De orice vită, cât poftiţi.

— Te întreb de mastodont, adică...

— Vita asta n-o cunosc, scuzaţi.

— Normal. Elefanţii uriaşi au trăit încă înainte de potop...

— Atunci s-au dus dracului de mult şi nu mai au oase. De după potop se găseşte, dar numai oase de boi, cai şi oi.

— Nu mă-nţelegi. Eu caut oase de animale preistorice, ca de pildă cele care se află aici la muzeul de istorie a naturii.

— Aha, m-am lămurit. Alea zac în pământ, trebuie dezgropate. Le-am văzut eu. Se găsesc în toată pampa. Vasăzică din astea căutaţi? Aţi vrea să le scoateţi la lumină?

— Da, mă gândesc să angajez în acest scop nişte *gaucho*s. De aceea m-am şi îmbrăcat aşa, să le fac impresie bună. *Primo*, am nevoie de un servitor pe care să mă pot bizui. Dumneata îmi placi. Ai un obraz cinstit, eşti ager şi nu pari să suferi de prostie, de *vecordia*, cum spune latinul. N-ai vrea să te angajezi la mine?

— De ce nu? Dacă-s bine ţinut...

— Atunci vino mâine dimineaţă să punem lucrurile la punct. Îl ştii pe bancherul Salido?

— Îl ştiu. Are biroul pe-aproape, dar locuieşte în *quinta* lui, afară din oraş.

— Ei, acolo stau şi eu. I-am fost recomandat şi îi sunt oaspete. Dar acum lasă-mă să citesc!

— Prea bine, dom' doctor, citiţi în pace. Mă prezint mâine şi cred că iese o afacere bună pentru amândoi, Scot eu ciolanele din pământ, oricât ar fi de mari.

Morgenstern părea să mai mediteze asupra discuţiei. Citea mai puţin atent şi nu uita de băutură.

În timp ce savantul amator îşi golea sticla, Antonio Perillo se ridică de la masa lui, plăti şi ieşi. Peste puţin Morgenstern părăsi şi el localul, după ce achită 6 taleri. Aparent o sumă considerabilă, dacă nu ştim că un taler de hârtie valorează doar 16 pfenigi germani. Totuşi 96 de pfenigi pentru o sticlă de bere nu e chiar un fleac. Băutura asta importată din Europa era pe atunci un lux mai mare decât acum.

De la cafenea Morgenstern o luă la stânga pe o stradă ce ducea drept, fără nici o curbă, spre *quinta* bancherului. Ocupat cu înaltele-i gânduri, nu observă cele două siluete rezemate de stâlpii unei porţi de peste drum: Antonio Perillo şi încă un tip cu care fusese în cafenea. Acesta din urmă era mai înalt, mai atletic decât *espada*, trădând o forţă

neobişnuită. Faţa rasă, tăbăcită de vânt şi de ploaie, vădea că omul trăise în pampa sau în munţi. Era, în genere, o apariţie neplăcută. Nasul subţire, încovoiat îţi amintea fără să vrei de ciocul unui uliu. Sub sprâncenele îmbinate jucau nişte ochi pătrunzători. Buzele, strânse, incolore îi sporeau şi mai mult asemănarea cu o pasăre de pradă. Era îmbrăcat ca băştinaşii. Pe cap avea un sombrero cu boruri largi.

În lumina ce bătea din ferestrele cafenelei, acesta recunoscu imediat figura savantului german şi îi şopti lui Perillo:

— El e! Nici o îndoială, oricât ar tăgădui.

— Şi-a tăiat barba şi s-a travestit într-un *gaucho*. Numai că pe de-alde noi n-are să ne ducă de nas. Trebuie să aflăm unde stă. Ia-te după el!

— Nu vii şi tu?

— Ar putea întoarce capul! M-ar recunoaşte şi ar intra la bănuieli. Aşa că mai bine nu mă duo. Aştept în *confiteria* asta din dreapta până te întorci.

Perillo intră în cofetărie. Celălalt se furişă pe urmele savantului. După cum am spus, strada era dreaptă. De altfel, Buenos Aires e un oraş construit cum nu se poate mai simetric: cvartale pătrate cu străzi care se întretaie perpendicular. Planul oraşului poate fi asemuit cu o tablă de şah.

Împrejurimile sunt cu totul terne. Solul nu prezintă nici o variaţie, nici dealuri, nici văi, nici crânguri, nici păduri. O dată ieşit din oraş, te afli în plină pampa; cerul şi pământul par a se contopi fără nici o linie de demarcaţie între ele. Portul e în stare proastă. Apa estuarului La Plata, murdară, de culoarea lutului, nu conferă oraşului nici un farmec deosebit.

Buenos Aires ocupă o suprafaţă aproape egală cu a Parisului. Ne putem închipui, aşadar, cât de întinsă e capitala Argentinei. Întâlneşti destule străzi şi pieţe foarte atrăgătoare, dar, cum ieşi din centrul oraşului, dai peste

barăci părăginite, bordeie strâmbe şi maidane pline cu gunoi. E drept că există şi unele străzi laterale cu aspect luxos. Acolo se înşiră vilele bogătaşilor. O asemenea vilă se cheamă *quinta*.

În centrul oraşului şi în cartierele mai animate se înşiră clădiri de câte două, trei sau chiar patru etaje. Altminteri casele au numai parter şi nu se avântă spre înălţimi. Se desfăşoară mai mult în lăţime şi adâncime. Din acoperişurile de olane se iţesc mici foişoare numite *miradores*. Acoperişurile sunt plane, însă uşor înclinate, pentru ca ploaia să se scurgă în hârdaiele din ogrăzi. Numai nevoiaşii dispun de o singură curte. Clădirile mai arătoase au de jur-împrejur câte trei, patru şi chiar mai multe rânduri de curţi. Privind prin dantelăria porţii de fier forjat a unei asemenea clădiri, poţi zări un şir întreg de curţi pardosite cu marmură, împodobite cu fântâni ţâşnitoare şi cu brazde de flori. De altfel, marmura e aici materialul preferat de oamenii înstăriţi pentru construcţia caselor.

Dacă te întrebi de ce la Buenos Aires acoperişurile sunt plane, răspunsul e cât se poate de simplu. În primul rând, acoperişurile înalte, povârnite şi ţuguiate necesită o cantitate mare de material. Acestea sunt obişnuite numai în regiunile cu ploi dese, abundente. La Buenos Aires însă plouă mult mai puţin decât la noi. Totodată acoperişurile şi frontoanele înalte oferă unui *pampero* — acel uragan pustiitor ce se abate dinspre Cordilieri — o ţintă prea prielnică. În sfârşit, acoperişul plan îţi procură plăcerea de a te putea plimba seara pe propria-ţi casă inhalând aer mai răcoros, mai curat.

Cine îşi închipuie că pe străzile din Buenos Aires va întâlni cete de *gauchos* călărind în galop se înşală. Mai curând va avea impresia că se află într-un oraş european. Toată lumea se îmbracă după moda franceză. De altminteri, numărul europenilor stabiliţi aici este foarte mare. Doar jumătate din locuitori sunt indigeni. În vremea de care vorbim, oraşul

număra 4.000 de germani, 15.000 francezi, 20.000 spanioli şi 50.000 italieni, başca o mulţime de englezi şi încă mai mulţi elveţieni. Acest amestec de naţionalităţi a dus la o neobişnuită răspândire a diverselor limbi. Oameni — chiar şi copilandri — stăpânind la perfecţie trei, patru sau chiar mai multe limbi, se găsesc aici în număr mai mare decât la Paris, Londra sau New York.

Cât despre numele oraşului, se poate spune că nu-l merită pe deplin. Buenos Aires e un soi de plural al lui „aer bun". Dar când soarele verii încinge acoperişurile joase, atunci zăduful devine cumplit. Oraşul duce lipsă de arbori, adevăraţi purificatori ai aerului, ca şi de altă vegetaţie în sensul cunoscut la noi. Lămâii şi portocalii nu ajung până aici; palmierii şi mai puţin. Pentru meri, pruni, cireşi şi alte soiuri de pomi, clima este prea fierbinte. Nu găseşti decât viţă de vie, ceva peri, piersici şi caişi. Dar fructele lor sunt într-adevăr foarte bune. În partea de răsărit a ţării pădurile lipsesc cu desăvârşire. Cel mult dacă, ici şi colo, câte un gospodar mai cuprins, stăpânul unei *quinte*, îşi încropeşte o mică livadă la umbra căreia te mai poţi răcori.

Una din cele mai frumoase vile aparţinea bancherului Salido, bărbat extrem de ospitalier, amator de arte şi ştiinţe şi întreţinând o vastă corespondenţă cu diverşi europeni. Printr-o astfel de scrisoare îi fusese recomandat doctorul Morgenstern, căruia bancherul îi oferi o bună primire. *Quinta* se găsea la marginea de miazăzi a oraşului, încât savantul german avea drum lung de străbătut. Antonio Perillo trebuia deci să aştepte cam mult până la întoarcerea complicelui său.

Dar nu se plictisea. Se aflau şi aici, în cofetărie, mulţi clienţi pentru care lupta cu taurii constituia un inepuizabil subiect de discuţie. Perillo nu ştia pe nici unul din ei şi nimeni nu-l cunoştea. Oamenii vorbeau de señor Crusada, toreadorul străin. Susţineau cu toţii că nici un espada localnic nu-l va putea întrece, fapt care îl supăra grozav pe Antonio Perillo.

Dar se ferea să spună că este şi el unul din luptătorii vizaţi. Discuţia se referea bineînţeles şl la jaguar şi la bizon, părerea unanimă fiind că luptătorii vor avea mult de furcă.

— Va curge sânge, nu glumă, comentă cineva. Numai că va curge şi sânge de om. Las la o parte bizonul, căci n-am mai văzut asemenea animal. Însă jaguarul e o bestie grozavă, extraordinar de iute şi rezistentă. Nici gând să-l răpui din prima lovitură.

Aici Perillo nu se mai putu reţine şi replică:

— Jaguarul e un laş. Asta e! Mă fac forte să-l înfrunt numai cu cuţitul.

— Ca să te sfâşie pe loc, nu? râse celălalt.

— Vorbesc foarte serios. Nu ştiţi că jaguarul fuge de om? Unii *gauchos* se pricep chiar să-l prindă, cu lasoul.

Atunci un bărbat mai în vârstă, ars de soare, care stătuse tăcut în colţul său, interveni brusc:

— E drept señor, jaguarul se teme de om. Uneori îl poţi prinde şi cu lasoul. Dar ce anume fel de jaguar? Jaguarul de râu.

— Păi există şi alte soiuri?

— Soiul propriu-zis e acelaşi, însă comparaţi-l pe jaguarul care trăieşte lângă râu cu cel care cutreieră pampa ori îşi duce veacul prin văgăunile munţilor. Râul oferă hrană din belşug, mii de porci de apă, cu care jaguarii se hrănesc în toată tihna. Doar nu le vine greu să vâneze asemenea creaturi idioate. Se îndoapă cu ele şi devin trândavi, fricoşi. Cum zăresc un om, cum o iau la sănătoasa. Altceva e cu jaguarul din pampa, care nu trăieşte atât de comod, căci are de luptat cu vite mari, cu cai voinici şi, când vrea să răpească o oaie, dă peste ciobanii înarmaţi care tabără asupra lui. Acest jaguar nu e deloc fricos. Dacă vieţuieşte în munţi, atunci umblă după lame sălbatice, mai sprintene decât el şi greu de dibuit. Adeseori nu-i rămâne decât să flămânzească şi foamea îl scoate din fire. Un asemenea jaguar de munte

atacă în plină zi chiar şi oameni înarmaţi. Iată, señor, ce am ţinut să lămuresc.

La care Antonio Perillo rosti în bătaie de joc:

— Se pare că vă pricepeţi grozav în materia asta, señor. Mă întreb însă dacă aţi trecut vreodată de barierele oraşului?

— Din când în când.

— Şi până unde, mă rog?

— Până în Bolivia şi dincolo, în Peru. Am fost şi în Gran Cacho.

— La indienii sălbatici?

— Exact.

— Şi nu v-au mâncat precum jaguarii porcii de apă?

— Poate că nu le-am părut destul de gras, señor. Sau le-o fi fost frică să se apropie de mine. Cred că hotărâtor a fost acest din urmă motiv fiindcă, de când mă ştiu, nu prea sunt omul care se lasă mâncat ca un bleg. Chiar şi acum, la bătrâneţe, mă simt în stare să astup botul oricărui ins care se încumetă să mă ia peste picior. Reţineţi acest lucru!

— Oho, nu te înfierbânta, venerabile señor. N-am vorbit cu nici o intenţie rea, se domoli Perillo, care devenise mai prudent după păţania de la Café de Paris. Nu voiam decât să-mi susţin părerea că jaguarul nu e un adversar periculos.

— Ba e periculos pentru oricine, afară doar de un singur om.

— Cine anume?

— Asta v-o puteţi imagina. Toată lumea a auzit de el. De altfel şi porecla ce i s-a atribuit confirmă spusele mele.

— Vorbiţi de Tata Jaguar?

— Întocmai.

— Se zice că luptă neînarmat chiar şi cu cea mai sălbatică din aceste fiare. Eu însă nu cred.

— În schimb eu cred totul. L-am văzut cu ochii mei.

— L-aţi întâlnit cumva în Gran Chaco?

— Întâlnit e puţin spus. Am şi călărit împreună. E şeful

nostru. Mă aflu şi acum în subordinea lui.

Nu termină bine vorba şi în jurul lui izbucniră exclamaţii de uimire, de surpriză. Oamenii se ridicară de la locurile lor ca să-i strângă mâna. Voiau să apropie mesele, să le pună cap la cap. Îl rugau pe bătrân să se aşeze lângă ei şi să le povestească din isprăvile faimosului bărbat al cărui nume se afla pe buzele tuturor. Dar el refuză:

— Nu-i place să se vorbească de faptele sale. Aşa e Tata Jaguar. Ne-a interzis categoric. Aşa că, señores, v-aş ruga să nu-mi luaţi refuzul în nume de rău.

— Dar cum arată? se interesă Perillo.

— Ca orice om.

— Şi câţi ani să aibă?

— Vreo cincizeci.

— E băştinaş?

— Încă nu i-am cercetat actul de naştere, señor.

— Am fi curioşi cu ce se ocupă de fapt? Unii pretind că ar fi *yerbatero*, alţii că e căutător de aur sau *sendador* din aceia care călăuzesc caravanele peste Anzi... Se spune chiar că ar fi un aventurier politic şi că-i susţine cu arma când pe unul, când pe altul dintre rebeli.

Yerbateros sunt culegătorii care scotocesc pădurile seculare în căutarea vestitului ceai de Paraguay. Munca lor e legată de mari primejdii. *Sendador* înseamnă ghid, deci exact ceea ce în America de Nord se cheamă *scout*.

— Ce fel e omul şi purtarea lui vă pot descrie foarte exact, răspunse bătrânul. E un bărbat, señores, bărbat dintr-o bucată, căruia rar îi găseşti seamăn. Nu s-a pus nicicând şi nici nu se va pune în slujba vreunei liote de bandiţi. Amicul celor buni şi vrăjmaşul celor răi, asta e! De pildă dumneavoastră, dacă nu sunteţi oameni de omenie, feriţi-vă din calea lui!

— Constat că vi-e limba din ce în ce mai tăioasă, venerabile señor! V-a supărat oare atât de mult faptul că am

calificat jaguarul drept un animal laş?

— Asta nu, însă afirmaţia că-l puteţi înfrunta numai cu cuţitul m-a făcut să vă bănuiesc de lăudăros ori ignorant, iar eu nu sufăr asemenea inşi. Jaguarul pe care-l vom vedea mâine s-ar putea să fi trăit lângă un râu, nu zic ba, dar tot aşa se poate să fi fost adus din pampa. Ne va lămuri chiar el prin purtarea lui. În privinţa asta nu sunt deloc curios. Mă interesează mai curând acel espada care va îndrăzni să-şi încerce puterile cu bizonul.

— Cu bizonul? Toţi vor îndrăzni. Vă asigur că toţi.

— Vom vedea. Un asemenea animal, când îl stârneşti, devine un monstru sângeros. Asta o ştiu de la Tata Jaguar, care a răpus bizoni cu sutele.

— În pampa? întrebă ironic Perillo.

— Nu, señor. În preriile Americii de Nord, unde vâna pe vremuri.

— Şi pe acolo a umblat? Înseamnă că nu e un *perteno*, ci un venetic?!... Iată un amănunt prea puţin simpatic.

— Aida de, mă cam îndoiesc că Tata Jaguar o să-şi facă griji în legătură cu simpatia sau antipatia dumneavoastră.

— Fiindcă nu mă cunoaşte. Dacă mi-ar afla numele, s-ar simţi onorat să-i întind mâna.

— Zău? Şi care-i numele dumneavoastră atât de faimos?

— Perillo.

— Sunteţi vasăzică Antonio Perillo, luptătorul care va ieşi mâine în arenă?

— Chiar aşa!

Se uită la bătrân cu semeţie, trufaş, aşteptând parcă un gest de surpriză, de respect, dacă nu şi un elogiu. Dar îi fu dat să audă cu totul altceva:

— Ei bine, señor, în fond ce vă face să luptaţi cu taurii?

— Ce întrebare! Ca să-i dobor, fireşte. Îi străpung cu spada şi îmi dovedesc măiestria.

— Grozavă măiestrie, nimic de zis. Şi ce ispravă eroică să

răpui un taur după ce a fost hărţuit până la istovire! Înţeleg să omor animalul pentru carnea lui, ca să-mi asigur hrana, dar să-l răpun pentru o glorie îndoielnică şi încă după ce l-am chinuit înţepându-l, hăituindu-l, scoţând sufletul din el! Asta e treabă de *desollator*, de jupuitor. Nici n-ar trebui să vi se spună espada.

Ca împins de un resort, Perillo sări de pe scaunul lui, gata să se repeadă la bătrân. Din fericire uşa se deschise chiar. În acea clipă şi complicele său intră în local. Antonio se răzgândi, se aşeză la loc şi se mulţumi să mârâie:

— Văd eu că-mi căutaţi pricină, dar nu mă simt jignit! Sunteţi mult prea mărunt în comparaţie cu mine ca să mă puteţi atinge barem cu un deget.

— La fel zicea şi ţânţarul către leu, ţiuind în văzduh. Dar a venit o păsărică şi l-a înghiţit.

Perillo se prefăcu a nu auzi. Noul venit se aşeză lângă el şi îl mustră:

— Iarăşi harţă? — Bagă-ţi minţile în cap! Acţiunea noastră cere prudenţă. Nici cu zece prieteni n-ai să repari ceea ce îţi poate strica un singur duşman.

— Taci! Flecarul ăsta bătrân n-are cum să ne strice. Mai bine spune-mi ce-ai aflat.

Fireşte că vorbeau în şoaptă ca să nu fie auziţi. Totuşi complicele îşi mai roti o dată ochii prevăzător şi nu răspunse decât după ce constată că nimeni nu le dă atenţie:

— Nici o îndoială. Absolut sigur că-i el. Şi ştii unde locuieşte? La Salido, bancherul.

— *Todos demonios!* Pe toţi dracii! La Salido? Cine ar fi bănuit! Asta-i cum nu se poate mai rău.

— Din păcate. O să-i povestească totul. Eşti sigur că te-a recunoscut?

— Sunt în stare să jur. Dar de ce se preface? Ca să mă cred în siguranţă...

— Dacă-i aşa, va trebui să-l reducem la tăcere.

— Hm! Înţeleg: o lovitură de cuţit, un glonte în cap. Şi asta fără să pierdem vreme. Mâine dimineaţă poate fi prea târziu. Nu trebuie lăsat să ajungă la poliţie. De-am şti ce cameră ocupă...

— Am dibuit eu. Am pândit până a intrat în casă, apoi am sărit gardul în grădină. Noroc că *quinta* asta n-are nici curţi, nici ziduri împrejmuitoare. E chiar în mijlocul grădinii; poţi să te apropii uşor. Ei şi după ce a dispărut pe uşă, s-a luminat o odaie în partea dindărăt a casei. Aprinsese lampa.

— Putea să fie altcineva...

— Ba nu. L-am surprins când a închis una din ferestre. Am văzut foarte clar.

— Câte ferestre are odaia?

— Două.

— A coborât obloanele?

— Nu.

— E vreo scară pe-aproape?

— M-am gândit şi la asta. La capătul grădinii e un pom de curând tuns, iar scara stă şi-acum sprijinită de el. O scară înaltă, tocmai bună ca să te caţări până la geam.

— Perfect. Însă nu ne apucăm de treabă imediat. E prea devreme. Străzile sunt pline de oameni. Ne-ar putea zări careva.

— Aşteptăm până către miezul nopţii. Dar dacă e treaz şi-atunci?

— Treaz-netreaz, tot un drac. Îl facem să nu apuce ziua de mâine. Dacă nu doarme, îi expediem un glonte pe geam. Dacă doarme, ne strecurăm înăuntru. Ei, gata, acuma s-o ştergem! Nu-mi prea place aici.

Perillo plăti consumaţia şi amândoi indivizii decişi să distrugă o viaţă de om ca să împiedice dovedirea unei crime din trecut părăsiră cofetăria.

În acea seară străzile şi localurile publice erau populate mai mult ca de obicei. Lumea din Buenos Aires trăieşte retrasă şi

se culcă devreme, dar acum trecuse de orele unsprezece când ultimul client părăsi Café de Paris. Micul chelner îşi primi simbria de ziler şi ieşi din local. Afară, în faţa uşii, se opri. Pe străzi mai circulau oameni. Tânărul privi la seara aceea frumoasă, călduţă, a începutului de decembrie. Încă nu-i venea să se culce. Se tot gândea la viitoarea lui slujbă şi bucuria de a-şi fi găsit un stăpân de acelaşi neam cu el îi alunga oboseala. Hotărî să se plimbe puţin. Instinctiv îşi îndreptă paşii în direcţia ce i-o indicase Morgenstern. Acţiunile oamenilor sunt determinate uneori de imbolduri lăuntrice de care nici nu sunt conştienţi. Astfel, tânărul ospătar, spre propria lui mirare, se pomeni drept în faţa quintei bancherului.

Aici, departe de forfota din centru, dădu de un întuneric opac. Felinarele erau stinse. Doar stelele dacă-şi mai picurau licărul difuz. Nu se vedea decât la o distanţă de câţiva metri.

Chelnerul tocmai vroia să se întoarcă din drum, când i se păru că aude un zgomot de paşi furişaţi. „Suspect lucru — îşi zise în gândul lui. De ce aşa pe tăcute? Când ai conştiinţa curată, calci firesc, apăsat.” Se lipi deci de gard şi aşteptă.

Un om traversă strada. Se opri. Un al doilea, venind din urmă, se opri lângă el. Îşi spuseră ceva în şoaptă. Se apropiară apoi de gard şi, dintr-un salt sprinten, săriră dincolo.

„Vasăzică hoţi!”, îşi zise chelnerul.

Dar ce aveau de gând să fure? Fructe din grădina bancherului? Sau era vorba de o spargere? Trebuiau urmăriţi. Chelnerul sări şi el gardul, având grijă să nu fie auzit. Dincolo, iarba înăbuşea zgomotul paşilor. Se furişă pe lângă vila, lipit de un perete lateral. Deodată zări la colţ pe unul din bărbaţi şi stătu să-l observe. După un răstimp acesta dispăru în dosul casei. Chelnerul se târî într-acolo şi îl surprinse cum scruta de jos cele două ferestre luminate de la etaj. Complicele său veni din altă parte aducând o scară pe care o propti de zid, în aşa

fel, încât să ajungă în dreptul uneia din ferestre.

„Ce-or fi vrând? se întreba chelnerul. Doar nu te-apuci, ca spărgător, să intriîntr-o casă luminată! Nu cumva e vorba de o farsă? Te pomeneşti... Dar atunci ar fi o prostie să dau alarma”...

Totuşi nu-i slăbea din ochi. Acum unul ţinea de scară, iar celălalt se căţăra. Ajuns sus, acesta din urmă privi pe geam, apoi coborî niţel şi îi şopti ceva tovarăşului său. Chelnerul parcă zări în mâna lui un obiect metalic. Auzi apoi un declic dublu, ca de pistol cu două ţevi.

Înfiorat, tânărul se furişă până mai aproape de scară.

Cei doi continuau să şuşotească. Nu-l puteau vedea, căci se afla în întuneric. Şi astfel chelnerul auzi următorul dialog:

— Şade şi citeşte.

— În ce poziţie?

— Cu umărul stâng spre geam.

— I se vede faţa?

— Da. Îşi sprijină capul în palma dreaptă.

— Atunci îl pocnesc drept în tâmplă. E cel mai sigur.

Prin urmare, se pregăteau de un omor! Chelnerul se sperie în aşa hal, încât, preţ de câteva clipe, stătu înlemnit.

Şi iată că individul de pe scară urcă din nou până la fereastră şi îndreptă pistolul spre interior.

Aceasta îi oferea chelnerului posibilitatea să intervină. Scoase un strigăt puternic, sări la scară şi îl împinse la o parte pe cel ce o sprijinea. Astfel, tocmai în clipa când apăsa pe trăgaci, individul de sus, se prăbuşi cu scară cu tot. Pistolul detună lugubru. Chelnerul se aruncă asupra banditului, încercând să-l imobilizeze.

— Dă-mi drumul, câine, că te-mpuşc! scrâşni acesta.

Şi trase într-adevăr. Tânărul simţi o arsură în braţul stâng. Era rănit şi nu-l mai putea reţine pe celălalt. Banditul ţâşni de sub el şi dispăru în întuneric. Complicele său fugise de mult.

Cele două împuşcături sculaseră casa în picioare. Odăile se

însufleţiră subit. Una din ferestrele luminate se dădu în lături şi doctorul Morgenstern îşi scoase capul, strigând supărat:

— Care-i criminalul de trage în mine? De ce nu-mi dă pace să citesc?

Chelnerul se sperie din nou şi bâigui:

— Maică Fecioară! Dumneavoastră sunteţi, dom' doctor, cel care trebuia omorât?

— Dar dumneata cine eşti? Parcă te-aş cunoaşte după glas.

— Păi eu, dom' doctor, eu sunt Fritze Kiesewetter.

— Fritze Kiesewetter? Nu cunosc!

— Ba da! M-aţi cunoscut azi la Café de Paris. Ziceaţi să mă angajez la dumneavoastră pentru ciolanele alea.

— Aha, chelnerul! Dar bine, bre, cum de ţi-a venit să tragi în mine?

— Eu? Asta-i bună! Eu să trag?!

— Păi care altul? Sau mai eşti cu cineva?

— Sunt singur, domnule, cum ar spune Schiller: „Singura omidă aici în grădină”.

— Şi ce naiba cauţi aici?

— Caut să vă salvez. Şi iaca, după ce că v-am scăpat de la moarte, mă mai credeţi şi ucigaş. Îmi plânge sufletul, dom' doctor.

Dar nu numai doctorul se înşelase în privinţa lui, ci şi ceilalţi locatari ai vilei, care alergaseră la faţa locului cu lumânări şi lanterne, cu tot felul de arme, ca să-l prindă pe bandit.

Nimic nu-i ajută chelnerului, nici explicaţii, nici rugăminţi. Fritze Kiesewetter fu imobilizat şi adus în casă, nu fără niscai argumente tari ale căror urme avea să le simtă o bună bucată de vreme. Voiră să anunţe poliţia, să-l aresteze; dar el îi rugă să-l asculte mai întâi în linişte şi cu calm. Doctorul acceptă chibzuind în felul următor:

— Omul e o fiinţă raţională. Aşadar, fiind oameni, trebuie

să raţionăm. Eu nu i-am făcut ăstuia nici cel mai mie rău. Dimpotrivă i-am propus să-l angajez în serviciul meu. Poate fi acesta un motiv ca să mă împuşte? Nu. Şi nici n-are mutră de ucigaş. Pare mai degrabă un om cinstit. Şi chiar dacă s-ar preface, încă nu e cazul să-i vârâm pumnul în gură. Propun deci să-i îngăduim a-şi formula apărarea, *defensio* pe latineşte.

Bancherul, mânios peste măsură, era de fapt contra, însă ceda din condescendenţă pentru musafirul său. Astfel Fritze povesti ce şi cum s-a întâmplat, cerând să se controleze urmele. Ceilalţi îi făcură pe plac şi, într-adevăr, se convinseră că Fritze nu minte. Descoperiră urme nu numai în locul unde bandiţii escaladaseră gardul la început, dar şi în cealaltă parte, pe unde fugiseră după eşecul lor. Găsiră, de asemenea, în spatele casei, pălăria unuia din ei, pierdută fie în timpul căderii de pe scară, fie în încăierarea cu Fritze. De altfel, chelnerul mai sângera şi acum. Îi cercetară rana. Nu era nimic grav. Glontele îi zgâriase uşor braţul.

Era deci clar pentru toată lumea că doi indivizi se furişaseră în grădină ca să-l împuşte pe doctorul Morgenstern şi că numai graţie intervenţiei lui Fritze glontele fusese deviat de la ţintă. Dar cine să fi fost atentatorii şi ce motive să fi avut pentru a omorî un om aflat în ţară abia de o săptămână şi care nu intrase în conflict cu nici un ins?

— Ai putea recunoaşte măcar pe unul din ei? întrebă bancherul.

— Nu prea, răspunse Fritze. Totuşi, la lumina ce răzbătea din odaie, am zărit o clipă faţa celui cocoţat pe scară, exact când se pregătea să tragă în dom' doctor. După mine, parcă aducea cu Antonio Perillo.

Astfel afacerea se complica şi mai rău. Perillo era, ce-i drept, un tip cu reputaţie îndoielnică, dar nimeni nu-i credea capabil să comită un omor. Şi ce motiv ar fi avut să-l înlăture pe doctor? La cafenea i se adresase destul de politicos. Totuşi

faptul că îl confundase cu altcineva dădea de gândit. De aceea bancherul socoti necesar să înştiinţeze poliţia.

Aceasta se înfăţişă prin doi funcţionari superiori ai echipei de *vigilantes*, îmbrăcaţi în uniforme albastre. Cercetară urmele, cumpăniră toate faptele şi, în concluzie, îşi exprimară părerea că ar trebui aflat unde se găsea Perillo în momentul săvârşirii atentatului. Oricum, nu se putea întreprinde nimic înaintea *corridei* de a doua zi. Antonio Perillo era un espada de neînlocuit şi arestarea lui ar fi indignat publicul în cel mai înalt grad.

Cât despre Fritze Kiesewetter, nimeni nu se mai îndoi că intervenise ca să-l salveze pe doctor. Drept care acesta: îl angajă imediat, oferindu-i condiţii din cele mai bune. I se îngădui chiar să rămână la vilă.

2. Corrida de toros

A doua zi dimineaţă, lumea se înghesuia să-şi asigure un loc la spectacol. Casa de bilete era pur şi simplu asaltată. Bancherul reţinuse patru locuri: pentru el, pentru soţie, pentru doctorul Morgenstern şi pentru un tânăr nepot aflat în vizită la *quinta* lui.

Soţia bancherului de origine germană, avea un frate care locuia la Lima, capitala statului Peru. Acest Engelhardt era tată a doi fii care urmau să moştenească odată averea bancherului lipsit de urmaşi direcţi. Iată motivul pentru care acesta propusese ca unul din nepoţi să vină la el şi să stea în preajma lui mai multă vreme. Băiatul, pe nume Anton[1], era cel mai mic dintre fiii lui Engelhardt. Număra şaisprezece ani.

[1] Denumit în vorbirea personajelor şi Antonio.

Călătoria fusese pentru el o corvoadă, mai ales traversarea oceanului pe la Capul Horn. De aceea, la întoarcerea acasă, urma să evite vaporul şi să ia drumul pe uscat, peste Anzi. Nu mai rămânea decât să aştepte un prilej nimerit. Căci a străbate America de Sud înseamnă a risca mari primejdii şi privaţiuni şi nu poţi încredinţa un asemenea băiat de viitor primului catârgiu ieşit în cale.

Lupta cu taurii urma să înceapă la ora treisprezece precis. Dar Plaza de Toros, adică arena, fusese ocupată până la refuz încă de la ora unsprezece. Nu mai găseai nici un locşor liber. Doar lojile preşedintelui şi ale altor oficialităţi mai erau goale.

Pe nişte placarde uriaşe puteai citi programul corridei scris cu litere de-o şchioapă. Câteva fanfare cântau alternativ. Matadorii, înarmaţi cu greble şi mături, nivelau nisipul de pe teren. Din când în când se deschidea o uşă şi apărea câte un luptător pestriţ costumat. Urca pe estradă şi se împăuna căutând să atragă atenţia publicului.

Între arena propriu-zisă şi spectatori se ridica un gard de scânduri, destul de gros ca să poată rezista izbiturilor unui taur, dar nu prea înalt spre a permite luptătorilor să-l escaladeze la nevoie. În faţă era poarta prin care urmau să treacă taurii; în spate, o altă poartă rezervată Jaguarului. Se spunea că, în ce priveşte bizonul nord-american, s-ar fi luat măsuri de siguranţă cu totul excepţionale. Deocamdată animalul nu putea fi văzut. I se auzea însă mugetul gros, care părea să anunţe că nu avea de gând să cedeze eu una cu două.

Locurile aflate jos, lângă gard, erau cele mai ieftine. Acolo şedea şi Fritze Kiesewetter, căruia noul stăpân îi cumpărase un bilet de intrare. Locurile de sus erau cu mult mai scumpe şi rezervate oamenilor avuţi, printre care şi bancherul cu nevastă-sa, cu nepotul şi cu savantul cel pirpiriu. Întâmplător, domnul cu barba albă care, la Café de Paris, se recomandase Hammer, ocupa împreună cu prietenii lui câteva locuri

învecinate. El însuşi se nimerise chiar lângă doctorul Morgenstern, care tocmai se străduia să demonstreze tânărului Anton caracterul absurd şi condamnabil al corridei.

— Ai mai asistat vreodată, tinere señor, la o asemenea luptă? se interesă el.

— Nu, răspunse Anton Engelhardt.

— Atunci află că torturarea animalelor nu e un lucru nou. Se practica încă pe timpul vechilor greci şi anume în Tesalia. Şi la romani, sub cezari. Dar toţi aceştia erau păgâni. Aveau, prin urmare, o scuză. Noi însă, creştini fiind, ar trebui să ne abţinem de la astfel de atrocităţi.

— Păi bine, señor, totuşi aţi venit şi dumneavoastră să le vedeţi...

Observaţia băiatului îl puse în vădită încurcătură. Până la urmă găsi un răspuns evaziv:

— Şi dacă n-aş fi venit?! Oare s-ar fi contramandat spectacolul?

— Asta nu.

— Atunci nu mi se poate imputa nimic. Şi, în plus, mă aflu aici pentru studii. Am deci o dublă scuză, *excusatio* pe latineşte. Sunt zoolog şi ceea ce urmează este un spectacol în primul rând zoologic — deşi descoperirea unei relicve importante din vremea diluviului mi-ar fi cu mult mai plăcută, ca să zic aşa.

— Să fi avut loc lupte cu animale şi înainte de potop? întrebă Anton, abia stăpânindu-şi un zâmbet provocator.

Doctorul, suspicios, îi aruncă o privire piezişă:

— Asta e o problemă la care nu se poate răspunde printr-un simplu da sau nu. Se vorbeşte de omul antediluvian sau chiar şi mai vechi. Dacă a existat într-adevăr şi dacă ţinem seama de înapoierea morală de atunci, e de presupus că acest om aţâţa saurienii să se încaiere între ei şi pe mastodonţi împotriva megateriilor. Lucru foarte regretabil! Dar asta se petrecea într-o epocă prea depărtată ca să mai

putem schimba ceva. Ne-am...

Se întrerupse, căci fanfarele intonară un imn măreţ. Preşedintele apăru în loja lui şi, cu mâna, făcu semnul aşteptat pentru debutul spectacolului. Dacă până atunci vocile mulţimii sunaseră ca un vuiet nedesluşit, acum se lăsă o linişte adâncă. Auzeau până şi răsuflarea vecinului! Atotputernicul preşedinte mai făcu un semn cu mâna, drept care muzica intona un marş. Se deschise o poartă pentru a lăsa să intre în arenă picadorii. Aceştia călăreau pe nişte cai de duzină, pentru a nu expune primejdiei animale mai de soi. Veniră apoi, pe jos, cuveniţii *banderillos* şi *espadas*, făcând un tur în arenă. Picadorii luară poziţie la mijloc, în faţa porţii prin care aveau să treacă taurii, pentru a-i putea respinge sau ataca. *Banderillos* şi *espadas* se retraseră îndărătul unor stâlpi, în nişele special amenajate.

Acum preşedintele făcu al treilea semn, ceea ce însemna să fie introdus primul taur. Bariera fu ridicată şi animalul pătrunse în arenă.

Era un exemplar negru, cu coarne ascuţite, încovoiate în faţă. Scos pe neaşteptate din ţarcul strâmt în care stătuse închis, taurul dădu să se bucure de libertate, alergând, în salturi mari. Dar, zărindu-i pe picadori, se propti o clipă pe picioarele dindărăt şi se năpusti în direcţia lor. Călăreţii se răspândiră imediat. Totuşi taurul reuşi să surprindă calul unuia din ei şi să-i spintece burta. Picadorul încercă să sară din şa, rămase însă agăţat de scară şi se lăsă purtat de calul rănit. Părea pierdut, căci taurul, cu capul aplecat, se şi încorda pentru a doua lovitură. Atunci banderillerii săriră în ajutorul camaradului lor. Cât ai clipi, aruncară pe capul taurului trei, patru văluri de mătase colorată, astupându-i vederea. Animalul şovăi. Astfel picadorul avu răgazul necesar să se salveze. Calul însă, cu măruntaiele scoase afară, se mai târî o vreme fornăind şi gemând, până se prăbuşi. Totul se petrecuse atât de fulgerător, încât cu greu ai fi putut distinge

fiecare fază.

Picadorii purtau veşminte de cavaleri spanioli. Banderillerii erau îmbrăcaţi tot spanioleşte, însă în costume moderne, împodobite cu multe fireturi şi panglici. În mâini nu aveau decât eşarfe şi acele beţe cu cârlig pomenite mai sus şi numite *banderille*.

Taurul cel negru îşi scutură capul ca să scape de pânzele ce-l îmbrobodeau, dar, neizbutind, scoase un muget de furie. Era de prevăzut că următorul său atac va fi şi mai violent.

Deodată, din spatele banderillerilor, răsună un glas puternic:

— Faceţi loc! Lăsaţi-mă pe mine!

Era Crusada, luptătorul din Madrid. Banderillerii ezitară mai întâi, căci riscul la care Crusada voia să se expună era extrem de serios. Dar la un al doilea ordin, se dădură înapoi. Ca să-l întărâte pe taur, espada îmbrăcase haine de catifea roşie, croite fireşte în stil spaniol. În mâna stângă ţinea muleta — o fâşie de mătase lucioasă agăţată de o vergea — iar în dreapta o spadă scânteietoare. Astfel înarmat, se apropie la zece paşi de taur, lucru extraordinar de primejdios, dat fiind faptul că animalul mai era în plină forţă, neistovit. Dar Crusada încerca, încă dintru început, să-i umbrească pe colegii localnici printr-un act de bravură senzaţional.

Taurul reuşi în sfârşit să-şi elibereze vederea şi, din prima clipă, îşi aţinti ochii asupra vrăjmaşului care flutura provocator muleta în faţa lui. Aplecându-şi capul, se năpusti furios, hotărât să-l străpungă pe adversar. Crusada însă nu se clinti din loc până ce vârfurile coarnelor ajunseră la câţiva centimetri de el. Atunci abia se feri uşor într-o parte şi, cu o siguranţă şi o dezinvoltură uluitoare, înfipse spada în pieptul taurului dezlănţuit. Animalul mai făcu câţiva paşi şi căzu. Era mort. Luptătorul trase spada din pieptul taurului, apoi, în aplauzele şi ovaţiile mulţimii vrăjite, o ridică sus, deasupra capului. Dăduse dovadă de o mare măiestrie.

Acum veniră matadorii. Cu mişcări repezi scoaseră din arenă taurul ucis, precum şi calul care încă mai gemea. Preşedintele făcu semn să fie introdus al doilea taur. Şi acesta, după ce răni un banderiller şi un espada, căzu la rândul lui răpus de luptătorul spaniol.

Taurul următor doborî doi cai şi îl răni uşor pe Antonio Perillo. Crusada interveni din nou şi îl doborî ca şi pe ceilalţi. Spaniolul îi eclipsase pe toţi concurenţii localnici şi fu literalmente acoperit cu flori şi batiste pe care doamnele i le aruncară în semn de omagiu. Perillo, atins la un picior, trebui să se retragă. Părea extrem de mânios.

Urma la rând numărul de senzaţie al programului şi anume lupta dintre jaguar şi bizon. Învingătorul avea să încheie spectacolul înfruntându-i pe toreadori.

Se deschise mai întâi poarta prin care ţâşni în arenă jaguarul. Nu putu ajunge prea departe, fiind legat de un lasou lung prevăzut la capăt cu un cârlig de fier. Fiara încercă zadarnic să se elibereze şi, suflând zgomotos, sfârşi prin a se culca pe nisip. Stătu aşa un răstimp, dând impresia că nici nu-i pasă de publicul din jur. Nările îi fremătau larg deschise. Răbdase de foame câteva zile şi acum adulmeca lacom mirosul sângelui scurs în arenă. Era un exemplar neobişnuit de vânjos şi încă destul de tânăr.

În sfârşit se dădu în lături şi poarta din faţă. Te-ai fi aşteptat ca bizonul să năvălească orbeşte, dar el intră cu pasul rar, de parcă ştia că ochii mulţimii stau aţintiţi asupra lui. Era un uriaş al soiului său, lung de aproape trei metri şi foarte bine hrănit. Cântărea pe puţin treizeci de chintale. După câţiva paşi se opri şi, scuturându-şi coama lungă ce-i atârna până peste ochi, îl descoperi pe jaguar.

Lumea stătea eu sufletul la gură. Ce va urma? Jaguarul se ridică în picioare şi începu să urle. Dacă ar fi vrut să sară asupra duşmanului, lasoul l-ar fi ţinut în loc. Bizonul, cu capul aplecat, îl măsura dintr-o parte. Părea să cumpănească dacă

face să se măsoare cu o asemenea făptură. Ca să ajungă în faţa jaguarului, trebuia mai întâi să-l ocolească. Acesta îl lăsă să se apropie şi se încordă, gata de atac. Bizonul îşi plecă fruntea arătându-şi în prim-plan coarnele şi grumazul puternic. Mugi ameninţător. Atâta fu de ajuns. Jaguarul se trase repede îndărăt. Bizonul tropăi în jurul lui, dar cu multă prudenţă, astfel ca, în trecere, să-l aibă mereu înaintea ochilor. Împotriva oricărei aşteptări, jaguarul nu făcea nici o mişcare. Era timorat.

În timpul acestui fel de armistiţiu dintre cele două sălbătăciuni, savantul amator îi explica tânărului său vecin:

— Bizonul din America de Nord, împreună cu zimbrul european denumit şi bour, formează de fapt o subdiviziune a rasei bovine. Sunt adică rude ce boul, *bos* pe latineşte. Această grupă se distinge printr-o ţeastă foarte boltită, frunte lată, coarne scurte, încovoiate, cocoaşă, coamă stufoasă pe grumaz şi pe piept. Toracele e foarte dezvoltat. Bizonul are capul mai gros decât zimbrul, coama mai deasă şi picioarele mai scurte. În fond e un animal sociabil, ceea ce latinul ar numi *congregabilis* şi...

Restul prea competentei sale comunicări fu acoperit de strigătele şi exclamaţiile tumultuoase ale publicului care, plictisit de comportarea paşnică a celor doi adversari, cerea ca jaguarul să fie aţâţat împotriva bizonului.

„Tirad los buscapies, tirad los buscapies!” Daţi drumul la rachete, daţi drumul la rachete! urlă unul din spectatori şi toţi ceilalţi îl imitară.

Preşedintele ridică mâna, semn că aprobă dorinţa mulţimii.

Unul dintre însoţitorii bărbatului cu barba albă, cel care şedea în dreapta lui, îl întrebă amical:

— Crezi, Carlos, că vor reuşi să-l înfurie pe jaguar? Am impresia că se teme de bizon mai mult decât de focul rachetelor.

— Ba eu cred că se poate întâmpla o nenorocire, răspunse

Hammer. Nu vezi că a prins în bot funia lasoului? Dacă izbuteşte să o roadă, atunci scapă la larg. Şi n-o să se repeadă la bizon, ci la oameni.

Fiara, culcată pe nisip, mesteca mereu lasoul între colţii ei ascuţiţi, fapt pe care îngrijitorii arenei nici nu-l luau în seamă. Aflaţi la adăpost sigur, trăiseră câteva rachete spre jaguar. Una din ele îl atinse, animalul sări în sus şi scăpă lasoul din bot. Funia era mâncată aproape în întregime. Rachetele luară foc şi, începură să împroaşte scântei. Jaguarul urlă de spaimă şi făcu un salt disperat. Lasoul se întinse şi se rupse. Fiara era liberă.

Întâmplarea neprevăzută fu salutată de public cu chiote de bucurie. Toţi erau convinşi că jaguarul se vă folosi de libertatea dobândită ca să-l atace pe bizon. Şi într-adevăr, acesta se repezi în direcţia bizonului, dar când îşi văzu mai de-aproape adversarul încornorat şi pregătit de luptă, găsi mai nimerit să se dea în lături, Străbătu arena din câteva salturi, se mai întoarse o dată, apoi se ghemui la pământ şi, rotindu-şi ochii dilataţi, cercetă cu luare-aminte mulţimea spectatorilor.

— *Estad atento!* Băgaţi de seamă! strigă Hammer. Va sări peste gard.

— *Por amor de Dios!* Pentru numele lui Dumnezeu, să nu facă una ca asta! exclamă doctorul Morgenstern. Bestia mă fixează pe mine. Uite-o! Parcă vrea să mă înghită.

Şi fără a mai sta pe gânduri, micul savant sări de la locul lui. Încercă să fugă. Dar în înghesuiala de-acolo era imposibil să evadezi.

În schimb, mişcarea bruscă a omuleţului în haine roşii atrase într-adevăr atenţia jaguarului asupra sa. Fiara se propti mai întâi pe picioarele dindărăt, scoase un urlet scurt, răguşit, şi, în salturi lungi, se năpusti spre gardul despărţitor. Dintr-o săritură se prinse cu labele din faţă de marginea gardului şi se trase în sus.

Într-o clipă amuţiră toţi. O tăcere grozavă se înstăpâni. Nu se auzeau decât ghearele animalului cum zgârie gardul de lemn. Era limpede pentru toată lumea că jaguarul pusese ochii pe micul savant roşcovan. Însă pericolul îi ameninţa şi pe cei din preajma lui.

Ce carnagiu puteau să provoace ghearele şi colţii acestui animal sălbatic şi flămând în rândurile atât de compacte ale spectatorilor! Toţi erau convinşi că jaguarul nu va întârzia să facă saltul următor. Dar nu-l făcu. Rămase agăţat de gard. Căci atenţia îi fu atrasă de un nou subiect şi anume de señorul cu barbă albă, care se recomandase Hammer.

Pe când jaguarul se pregătea de saltul decisiv, acesta sărise de la locul lui şi îi smulsese micului savant *poncho*-ul de pe umeri şi cuţitul de la brâu. Înarmat astfel, îşi înfăşurase *poncho*-ul în jurul braţului stâng şi se urcase pe speteaza scaunului. Totul se petrecuse cât ai clipi.

— *Punto en boca!* porunci el cu glas tunător. *Ninguno menease!* Tăcere, nimeni nu mişcă!

Se săltă apoi pe paravanul care despărţea primele două rânduri, spre marea spaimă a spectatorilor respectivi care nu ştiau cum ar face să dispară sub pământ. Încă un pas şi Hammer se afla în picioare, în dreptul locurilor din rangul întâi, atât de aproape de jaguar, încât l-ar fi putut atinge cu mâna.

Fiara urmărise cu ochii aprinşi mişcările omului acela uriaş şi renunţă la saltul următor aşteptat cu groază de public. Simţea primejdia unui atac, dar nu îndrăznea să sară asupra vrăjmaşului.

Se ţinea de gard în trei labe, cu o labă din faţă ridicată sus, cu botul căscat, cu ghearele pregătite de luptă.

Astfel, om şi fiară statură ochi în ochi timp de câteva secunde. Deodată Hammer vârî cuţitul între dinţi ca să aibă mâna liberă şi îi repezi jaguarului un pumn atât de puternic, încât acesta îşi pierdu echilibrul şi labele dindărăt îi alunecară

de pe gard. Animalul încercă să-şi menţină poziţia cu ajutorul labelor din faţă, cramponându-se din răsputeri şi scuipându-l cu furie pe adversar. Se pomeni însă cu încă un pumn năprasnic în bot şi căzu înapoi în arenă.

Hammer nu se mulţumi cu atât. Urcându-se pe gard, sări — spre groaza spectatorilor — după jaguar. Un strigăt unanim umplu văzduhul când bărbatul acesta neînfricat ateriza drept în faţa jaguarului, care, urlând fioros, îşi încorda trupul în vederea unui salt nimicitor.

Şi atunci se petrecu un lucru pe care nimeni nu l-ar fi crezut cu putinţă. Hammer scoase cuţitul dintre dinţi, îşi propti în faţă piciorul stâng şi întinse spre animal braţul apărat de *poncho*. Să fi hotărât totul atitudinea dârză a bărbatului sau poate forţa magică a ochilor săi cenuşii, larg deschişi, pe care jaguarul îi simţi aţintiţi asupră-i? Destul că fiara nu numai că nu sări la el, dar se şi trase îndărăt, umilă şi supusă. Şi pe măsură ce se retrăgea, Hammer o urmărea pas cu pas fără s-o slăbească din ochi. Asemenea unui câine bătut, jaguarul îşi trase coada între picioare şi se târî tot mai iute înapoi, sfredelit de privirea vajnicului bărbat.

Ca la un semn, se porni din toate colţurile arenei acelaşi strigăt entuziast:

— *Que maravilla*! *Este caballero es el padre jaguar!* Ce minune! Acest domn e Tata Jaguar!

Faimoasa poreclă stârni o furtună de aplauze şi ovaţii cum rareori se pot auzi. „*El padre jaguar, el padre jaguar!*” repetau spectatorii.

Era un uriaş amestec de glasuri, de exclamaţii în toate registrele vocale. Acest vacarm îl intimidă şi mai tare pe jaguar. Dacă până atunci se trăsese îndărăt, acum se întoarse şi o luă la goană spre poarta prin care intrase la începutul spectacolului. Dar o găsi închisă. Hammer veni cu paşi mari din urmă şi, acoperind cu vocea lui sonoră larma din jur, porunci:

— *Abrid la puerta, presto, presto!* Deschideţi poarta, repede, repede!

Peonul, care avea această sarcină şi stătea ferit în adăpostul lui, ridică repede trapa şi, după ce jaguarul trecu, o coborî la loc. Orice pericol fusese înlăturat.

Un nou ropot de aplauze se dezlănţui. Tata Jaguar veni până la mijlocul arenei, se înclină spre dreapta, spre stânga, se îndreptă apoi spre gardul ocrotitor unde îl înfruntase prima oară pe jaguar, sări de partea cealaltă şi, călcând din spetează în spetează, ajunse iarăşi la locul lui. Restitui savantului *poncho*-ul şi cuţitul, spunând:

— Mulţumesc, señor! Şi scuzaţi că n-am avut vreme să vă cer mai întâi permisiunea.

— Nu face nimic... Deşi, o dată eu *poncho*-ul, mi-aţi smuls şi pălăria cu basma cu tot, răspunse mărunţelul. În ce priveşte cuţitul, ştiu la ce v-ar fi putut folosi, dar explicaţi-mi, vă rog, de ce v-a trebuit şi pătura asta.

— Ca să-mi apăr braţul de colţii şi ghearele jaguarului. Un fel de scut.

— Señor, sunteţi un erou, ceea ce în latineşte, împrumutat din greacă, se cheamă *heros*. Vitejia dumneavoastră sau, în termeni curat latineşti, fără nici un amestec elin, *fortitudo, virtus bellica* şi chiar *strenuitas*, o admir din toată inima. Aţi supus dihania ca pe o pisicuţă. Dar ce-o să se întâmple acum cu acest *bison americanus*?

— Nu trebuie decât să vă întoarceţi ochii spre arenă şi veţi vedea.

Bizonul se lungise pe nisip şi stătuse aşa, liniştit, calm, chiar şi în timpul când Hammer se aflase în arenă. De o luptă între bizon şi jaguar nu mai putea fi vorba. De aceea publicul striga insistent să vină toreadorii care aveau să-l înfrunte pe bizon. Această dorinţă a mulţimii se manifesta atât de furtunos, încât trebuia urgent satisfăcută.

La început nu se prezentă decât un singur luptător şi

anume Crusada din Madrid. Abia după câteva minute apăru şi Antonio Perillo. Şchiopăta din cauza rănii — de altfel foarte uşoară — dar socotea o chestiune de onoare ca, în ciuda accidentului suferit, să ia parte la competiţie.

Bizonul fu mai întâi împresurat de picadori. Rămase totuşi culcat pe nisip ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Unul din călăreţi aruncă suliţa, care pătrunse câţiva centimetri în cocoaşa bizonului. Faţă de aparenta lui nepăsare, picadorii găsiră că nu e nevoie să se retragă imediat după acest prim atac. Dar se înşelau. Cum simţi împunsătura, animalul sări în sus cu o uşurinţă de care, dată fiind masivitatea lui, nimeni nu l-ar fi crezut capabil şi se repezi la unul din agresori. Fără a-i da timp să se ferească, îşi înfipse coarnele în burta calului, îl ridică şi îl azvârli cât colo. Picadorul fu prins dedesubt. Cu aceeaşi repeziciune animalul făcu o mişcare laterală, gata să se arunce asupra altui călăreţ. Acesta porni în galop, dar calul se dovedi mai puţin sprinten decât bizonul, care se avântă după el fără a ţine seama de suliţele şi vergelele celorlalţi picadori menite să-i întoarcă atenţia spre alt obiectiv. Ajunse din urmă calul şi îi repezi un corn în coastă. Bietul animal se prăbuşi. Călăreţul căzu din sa. Bizonul însă nu se mulţumi cu atât. Se vede că avea ce avea cu omul, mai mult decât cu calul. Până a se ridica de jos, picadorul se pomeni luat în coarne, proiectat în aer, prins din nou în coarne, tăvălit şi călcat în copite. Victima urla după ajutor. Colegii încercară să-l salveze, dar animalul nici nu se sinchisea de intervenţia lor, de suliţele ce-i găureau pielea groasă. Nu-l slăbi pe picador până nu-l transformă într-un cadavru inform. După care se dădu câţiva paşi înapoi şi scoase un muget înfiorător pe lângă care urletul jaguarului ar fi părut un scâncet de copil.

Răsunară aplauze din toate părţile. Spectatorii care mai rămăseseră cu vreo floare, în mână i-o aruncară bizonului victorios. Larma, entuziasmul general, făceau o impresie năucitoare asupra puţinilor inşi care simţeau oroare şi

dezgust în faţa unei scene atât de sângeroase.

Bizonul se scutură de suliţele ce-l pişcau. Se uită apoi în jur căutând o nouă victimă. Şi o găsi numaidecât. Primul picador fusese scos de sub cal de câţiva banderilleri. Ar fi vrut să fugă, dar nu putea, căci îşi scrântise un picior. Pentru a fi salvat trebuia dus din arenă. Trei banderilleri îl ridicară de jos şi porniră fuga spre ieşire. Însă animalul fu şi de, astă dată mai ager. Ceea ce urmă se petrecu mult mai repede decât se poate povesti. Spectatorii văzură cum bizonul dă iama în aceşti oameni şi îi zvârle care încotro. Împărţi lovituri în dreapta şi-n stânga, tropăind din picioare sălbatic, dezlănţuit. Unul din banderilleri reuşi să scape, doi rămaseră morţi pe teren. Picadorul fu şi el ucis. Un tânăr şi curajos banderiller smulse lancea din mâna unui picador şi sări din spate asupra bizonului cu intenţia de a-l lovi apoi în piept. Dar animalul îl observă la timp, se întoarse cu iuţeala fulgerului şi îşi plecă fruntea, gata să izbească. Vârful suliţei ricoşă pe spaţiul dintre coarne, dur ca fierul şi, cât ai clipi, temerarul luptător se pomeni în aer, ca să cadă apoi la pământ sub copita învingătorului.

Pe urmă bizonul o porni în galop prin arenă. Mugea în căutare de noi victime. Toreadorii fugeau înspăimântaţi. Se salva care cum putea, fie prin poanta deschisă în grabă, fie sărind gardul despărţitor. Picadorii descălecau din goană, părăsindu-şi caii, numai ca să-şi găsească un adăpost. Câţiva cai scăpară prin poartă. Ceilalţi căzură spintecaţi. Şi toate acestea se petreceau în urletele de entuziasm ale mulţimii. Un astfel de *toro* nu se mai văzuse la nici o corrida. Că furia şi forţa lui gigantică vărsaseră atâta sânge, nimeni nu regreta. Toţi erau cuprinşi de o delirantă satisfacţie.

Mai mult, publicul nici nu se mulţumea cu cele întâmplate şi zbiera din răsputeri: „*Los espadas, los espadas! Fuera adelante los espadas*!”, adică „Espadas, espadas! Să vină pe teren, să iasă!”

Cum spuneam, până atunci nu apăruseră în arenă decât doi espadas: Antonio Perillo şi faimosul Crusada din Madrid. Ceilalţi refuzaseră din capul locului să se măsoare cu acest bizon. Între timp Crusada se refugiase prin poartă, iar Perillo, rănit la un picior şi neputând să fugă destul de repede, se căţărase sus, pe gard. Acum şedea acolo mâhnit, abătut. Auzind strigătele spectatorilor, izbucni:

— *Este bufalo es un demonio, el diablo debe combativ contra este bestia, mas ya eso no!* Bivolul ăsta e un diavol, să lupte dracul cu aşa o bestie, nu eu!

Îi răspunse un râs unanim, dispreţuitor. Şi mulţimea îl chemă pe Crusada. Spaniolul era teafăr, nevătămat şi îşi dădea seama fireşte că-şi va pierde bunul renume dacă se va purta ca un laş. Totuşi nu îndrăznea să se angajeze singur în lupta cu bizonul. Îi trebuia o echipă de ajutor pentru ca, în caz de primejdie, să abată atenţia animalului către alţi adversari. Dar nimeni nu se oferi până nu se promise o recompensă importantă. Abia atunci se anunţară trei banderilleri gata să împartă cu Crusada riscul acelei acţiuni. Păşiră tuspatru în arenă, salutaţi cu nesfârşite urale.

Bizonul nu se calmase deloc. Umbla printre caii sfârtecaţi, printre oamenii zdrobiţi, răsturnându-i cu coarnele, mirosindu-i ca şi cum ar fi vrut să vadă dacă mai dau vreun semn de viaţă. Sângera din mai multe răni, dar acestea nu erau nici adânci, nici primejdioase.

Zărindu-i pe noii vrăjmaşi, îşi îndreptă spre ei capul miţos, bătători pământul cu copitele şi scoase un muget ameninţător.

— Ce crezi, Carlos? Ce-o să se întâmple? îl întrebă vecinul de scaun pe Tata Jaguar.

— Cine n-o va lua la sănătoasa va pieri. E o adevărată crimă să-i trimiţi pe aceşti oameni în coarnele bizonului.

— Ţi se pare de neînvins?

— Nu, dar aici se află doar un singur om în stare să-l

înfrunte.

— La cine te gândeşti? Nu cumva la tine?

— Poate...

Crusada se apropia de animal cu paşi înceţi, cam şovăielnici. Ţinea muleta în mâna stângă şi spada în cea dreaptă. Statura lui frumoasă, puternică, scoasă şi mai mult în relief de costumul bogat împodobit, îndreptăţea nădejdea mulţimii că va ieşi învingător şi din această nouă bătălie.

În timp ce banderillerii se furişau de partea cealaltă, bizonul — fără să-i ia în seamă — privea ţintă la Crusada, în care presimţea inamicul principal.

Animalul nu era numai grozav de tare şi curajos, dar şi foarte viclean. Părea să studieze intenţiile adversarului şi nu se clintea din loc. Stătea dârz, atent, cu capul încă neplecat, aşteptând să vadă de unde va pomi atacul. Crusada reuşi să se apropie de bizon până la cinci paşi, ceea ce născu în el speranţa într-o victorie rapidă. Avea drept în faţă pieptul lat al animalului — ţintă ce nu putea fi ratată. Flutură deci cu stânga muleta viu colorată, ca sa devieze astfel atenţia acestuia şi, în aceeaşi clipă, făcu saltul hotărâtor.

Era un salt în hăurile morţii. Bizonul nu se interesa de muletă, ci de om. Când spada porni către pieptul lui, el îşi aplecă fulgerător capul şi lovitura nimeri între coarne. Apoi o mişcare scurtă, abia perceptibilă a capului — şi unul din coarne se înfipse adânc în trupul lui Crusada. Spaniolul fu aruncat în sus şi căzu în spatele bizonului. Cei trei banderilleri se năpustiră într-acolo, dar animalul, întorcându-se ca să-l mai înşface o dată pe inamicul doborât, îi zări şi luă din nou poziţie de atac. Atunci banderillerii o luară la picior, ţipând ca din gură de şarpe. Bizonul îl ridică iarăşi pe Crusada, îl purtă în coarne şi îl zvârli în sus. Apoi îl pisă cu copitele.

— *Vaya, quita, soga! Que cobardia, que bajeza, que infamia!* Huo, ce ruşine, ce laşitate, ce mişelie! îi apostrofa mulţimea pe banderillerii care îl părăsiseră pe Crusada într-un

chip prea puţin eroic. Drept care cei trei viteji se întoarseră în arenă, prea târziu însă pentru Crusada, care murise între timp.

În noua situaţie animalul le acordă mai multă atenţie ca până atunci, arătându-se hotărât să-i ia în coarne. Banderillerii o zbughiră pentru a doua oară. Dar animalul parcă ştia dinainte ce are de făcut: le tăie drumul, postându-se în faţa porţii. Singura lor scăpare ar fi fost să sară gardul despărţitor. De aceea o luară la goană către gard. Bizonul însă, observând manevra, se îndreptă în aceeaşi direcţie. Primul dintre banderilleri reuşi să se caţere sus, al doilea de asemenea. Scăpaseră nevătămaţi. Ultimul însă, mai puţin sprinten, o păţi. Se agăţă, ce-i drept, de marginea gardului, dar, până să-şi facă vânt dincolo, bizonul îl ajunse şi îl izbi cu cornul în coapsă. Noroc că animalul se retrase niţel pentru o nouă lovitură, timp în care omul, mânat de groaza morţii, îşi adună puterile într-un efort suprem şi — deşi rănit, însângerat — reuşi totuşi să treacă gardul. Bizonul lovi cumplit. O scândură crăpă ca tăiată de secure. Animalul ştia unde-i sunt vrăjmaşii. Se repezi din nou în gard, dar într-un loc întărit de un stâlp rezistent. Stâlpul se cutremura sub loviturile repetate ale animalului. Gardul trosnea din încheieturi. Dacă bizonul nu se lăsa păgubaş, avea să-l dărâme de-a binelea, ceea ce ar fi însemnat ca oamenii dindărătul gardului să fie pur şi simplu sfârtecaţi.

E uşor de înţeles panica teribilă care cuprinse acea parte a tribunei şi care, se răspândi din om în om cu iuţeala fulgerului. Totul era ţipăt, răcnet înfricoşat. Care cum putea, încerca să se salveze. Oamenii săreau peste scaune şi paravane, căutându-şi un refugiu mai în spate, într-o înghesuială de nedescris. Călcau unii peste alţii, urlând, înjurând. O catastrofă părea iminentă.

Deodată un glas uriaş acoperi zgomotul mulţimii:

— *Quedad sentando!* Staţi pe loc! Nu e nici o primejdie!

Mă ocup eu de bizon!

Cel ce rostise acest îndemn nu era altul decât Tata Jaguar. Îşi scoase haina, ca să nu-l stingherească la mişcări, mai smulse o dată cuţitul de la brâul doctorului Morgenstern şi, pentru a doua oară în acea zi, îşi tăie drum până la gard şi sări în arenă.

De fapt nu acolo era locul primejduit. Bivolul ataca în partea opusă. Hammer alergă de-a lungul arenei, strigând ascuţit ca indienii când se află la vânătoare sau în luptă. E un fel de „hiiii”, prelung, scos din gâtlej şi vibrând ca o coardă metalică datorită unui anume joc al degetelor pe buze, din ce în ce mai rapid. Se produce astfel un ţipăt ondulat, insistent, pătrunzător, imposibil de redat fonetic.

Bizonul, originar din preriile nordice, cunoştea acest semnal vânătoresc. Îl auzise desigur nu o dată din gura indienilor. De aceea se întoarse brusc. Îl zări pe Tata Jaguar şi, depărtându-se de gardul în suferinţă, se pregăti să-l întâmpine pe noul adversar.

Dar Hammer nu se arăta deloc grăbit să atace. Ţinând cuţitul în mâna dreaptă, se opri în mijlocul arenei. Jur-împrejur, unde cu puţine clipe în urmă domnise cel mai haotic vacarm, se lăsă acum o tăcere adâncă. Nu se auzea decât un nume — şoptit, reluat, repetat mereu: Tata Jaguar. Să se încumete acest om, înarmat numai cu un cuţit, în lupta cu bizonul? Doi uriaşi faţă-n faţă! Dar ce înseamnă forţa unui bărbat, fie chiar atlet, comparată cu a bizonului şi încă a unui gigant din neamul său! Închipuiţi-vă, aşadar, cât de încordaţi erau nervii spectatorilor.

Animalul îl ţintuia pe Tata Jaguar cu o privire cruntă, piezişă. Dar şi acesta îl sfredelea cu ochii săi mari, cenuşii, exact cum făcuse cu jaguarul. Încet, cu paşi mari, rari, bizonul se puse în mişcare, stăpânit de o extremă prudenţă, ca şi când ar fi ştiut că de astă dată are de-a face cu un adversar neobişnuit de periculos. Hammer înainta la fel de încet. Se

apropiară câte puţin până la o distanţă de vreo doi-trei coţi.

Aici animalul îşi pierdu răbdarea. Înălţă capul, mugind grav, şi-l aplecă apoi iar, gata de atac.

Toată lumea credea că Tata Jaguar va sări în lături, ceea ce însă, spre mirarea mulţimii, nu se întâmplă. Omul rămase pe loc. Bizonul aproape că-l ajunse. Nu mai avea decât să-l lovească în plin. Părea că Hammer paralizase de frică. Fu luat în coarne şi aruncat în sus. Mii de voci izbucniră într-un singur strigăt disperat. Dar ce-a fost asta? Hammer, după ce zbură prin aer drept ca o lumânare, reveni pe pământ la fel de drept. Stătea acum în picioare, la spatele bizonului, calm, imperturbabil, ca şi când nimic nu s-ar fi întâmplat. Animalul se întoarse nedumerit şi îl luă iarăşi în coarne. Dar se pomeni şi de astă dată cu inamicul în spatele lui. Se răsuci furios şi scena se repetă aidoma.

Acum era limpede că Tata Jaguar provocase intenţionat, cu o uluitoare îndrăzneală şi îndemânare, acest joc teribil. De câte ori bizonul, cu capul aplecat, se repezea împotrivă-i, de atâtea ori Hammer — nici cu o clipă mai devreme sau mai târziu — îi proptea piciorul între coarne şi se lăsa zvârlit în sus. Descriind un arc, revenea pe pământ, în picioare, la spatele animalului.

Uimirea spectatorilor nu mai avu margini. Câtă dibăcie, câtă forţă şi siguranţă în mişcări! Era un joc de-a viaţa şi moartea. Şi totuşi omul zâmbea. Fiecare gest vădea o uşurinţă şi o precizie formidabilă. Şi apoi calmul său absolut! Parcă ar fi fost vorba de o distracţie inofensivă.

Cu cât Hammer se mişca mai detaşat, cu atât mai tare se agita bizonul. Îl înfuria eşecul, faptul că se trezea mereu cu vrăjmaşul în spate, acelaşi şi neatins. Mugea de ciudă. Salturile, întoarcerile deveneau tot mai grăbite, mai nesigure. Sângele îi năvălise în ochi, înceţoşându-i vederea. Se întâmpla chiar, ca din această pricină, să se repeadă cu coarnele în gol.

Era tocmai lucrul pe care miza Tata Jaguar. Se lăsă din nou aruncat în sus şi reveni, iarăşi la spatele bizonului. Dar de astă dată nu mai stătu pe loc. Se feri repede. În lături şi sări înainte. Animalul, dând să se întoarcă, se expuse o clipă din profil. Un salt îndrăzneţ, elastic şi Hammer şedea pe spinarea lui. Cuţitul fulgeră, lama pătrunse exact, la rădăcina grumazului, între vertebre. Bizonul rămase încremenit câteva secunde, poate chiar un minut. Apoi se cutremură din toată fiinţa sa uriaşă. Fără un geamăt măcar, căzu la pământ ca trăsnit. Îşi dăduse suflarea. Şi în aceeaşi clipă, Tata Jaguar lunecă de pe spinarea animalului, scoţându-i cuţitul din grumaz. De atâta încordare, spectatorii păreau pur şi simplu împietriţi. Nici o şoaptă nu se auzea. Toată lumea se aştepta ca bizonul să-şi salte iarăşi trupul masiv şi să se avânte în luptă.

Tata Jaguar făcu un semn în sus către locurile unde şedeau însoţitorii săi. Sărind din spetează în spetează, cum făcuse şi Hammer mai înainte, cei trei fârtaţi îşi tăi ară drum până în arenă şi îi aduseră haina. Se arătară şi ei atât de sprinteni şi abili în mişcări, încât ai fi zis că sunt acrobaţi la circ, nu ditamai domni eleganţi îmbrăcaţi după ultima modă. Hammer îşi puse haina şi tuspatru ieşiră din arenă prin poarta destinată publicului.

Acum abia îndrăzniră câţiva campeadori să pătrundă pe teren. Vedeau bizonul răpus, întins la pământ, dar se apropiau cu mare prudenţă, căutând să se asigure că e mort cu adevărat. Toreadorii refugiaţi în dosul gardului ie urmară exemplul.

Spectatorii încă nu se încumetau la vreo mişcare, atât de impresionaţi erau de felul cum se petrecuseră lucrurile. În cele din urmă preşedintele întrebă din loja lui:

— *Esta el buf alo muerto?* E mort bizonul?

— *Si, vuesta Merced, esta muerto*. Da, excelenţă, e mort.

— *Esta en verbad muerto, todo muerto?* Mort de tot, mort

de-a binelea?

— Completamente difunto, indudablemente finado. Mort cu desăvârşire, fără nici o îndoială. *For medio de un golpe de cuchillo en la nuca*. Datorită unei lovituri de cuţit în grumaz.

Acest schimb de cuvinte risipi vraja sub care se aflase publicul. În locul tăcerii se iscă o hărmălaie de nedescris, urlete, aplauze, tropăieli, încât ai fi zis că se dărâmă tribunele.

— *Donde esta el padre Jaguar? Aca, venid aca, entre el padre Jaguar!* Unde-i Tata Jaguar? Să vină Tata Jaguar! strigau sutele şi miile de voci laolaltă.

Dar cel căutat dispăruse.

3. Tata Jaguar

Tata Jaguar deveni eroul zilei. Numele lui trecea din gură-n gură. Chiar şi târziu, după ce arena devenise pustie, nu se putea ca doi oameni, întâlnindu-se pe stradă sau la vreo masă de cafenea, să nu vorbească de Tata Jaguar şi să nu-şi exprime admiraţia pentru vitejia lui. Dar ca să-l revadă, nu era chip. Nimeni nu ştia unde se află.

Fireşte că şi în casa Salido se dezbătea cu aprindere acelaşi subiect. Doar Tata Jaguar salvase de la moarte sau, cel puţin, de la grave răniri şi mutilări pe membrii familiei bancherului.

— Am comis o mare greşeală, o eroare de neiertat, rosti doctorul Morgenstern. Dumnealui mi-a mulţumit pentru pătură şi cuţit, iar eu nu i-am exprimat deloc mulţumirile mele, *gratiae* pe latineşte, deşi dihania de jaguar îşi aţintise ochii tocmai asupra mea. Bună părere şi-o fi făcut despre mine! Aproape că nu există animal care să nu fie înzestrat cu simţul recunoştinţei, abstracţie făcând de unii indivizi şi chiar

unele specii care, aşa cum a dovedit zoologia şi în special studiul insectelor, moluştelor, viermilor şi bacililor, par să fie lipsite, cel puţin în parte, de această frumoasă însuşire. Dar omul, *anthropos*, pe greceşte şi *homo*, la romani, nu poate fi mai prejos decât fiinţele care, în ierarhia organismelor vii, se află pe o scară inferioară de dezvoltare. Tata Jaguar mi-a salvat viaţa. Prin urmare, la prima ocazie, îi voi mărturisi deschis recunoştinţa mea. Căci simplul fapt că mi-a restituit cuţitul încă nu mă scuteşte de...

În acel moment se înfăţişă un servitor cu o carte de vizită pe care nu era scris decât un nume: Karl Hammer. Bancherul trecu în cabinetul său şi nu mică îi fu mirarea ca şi bucuria de a recunoaşte în persoana vizitatorului pe... Tata Jaguar. Se repezi la el, îi întinse amândouă mâinile şi exclamă:

— Dumneavoastră, señor, dumneavoastră! Omul atât de căutat şi de negăsit în tot oraşul! Daţi-mi voie să vă strâng mâna şi să vă urez bun venit în casa mea. Ce drăguţ şi amabil din partea dumneavoastră că ne daţi prilejul de a vă arăta măcar în cuvinte cât de adânc şi sincer vă suntem îndatoraţi.

Un zâmbet uşor însenină chipul grav al lui Hammer când răspunse:

— Vă rog, señor, să nu credeţi că acesta e motivul pentru care am venit. E vorba într-un fel de o chestiune de afaceri care mă obligă să vă răpesc un minut.

Drept care Hammer scoase un portvizit şi din el o hârtie pe care o dădu bancherului. Acesta o despături şi o citi dintr-o ochire:

— Un ordin de plată din partea asociatului meu de la Cordova. Suma vă stă de pe-acum la dispoziţie, deşi — din pricina luptei cu taurii — biroul meu e astăzi închis.

— Nu e nici o grabă. Am crezut indicat să mă prezint pentru a obţine aprobarea dumneavoastră ca să ridic banii în zilele următoare.

Se înclină şi voi să se retragă, dar bancherul îl prinse de

braţ:

— Mai staţi, señor. Nu se poate să plecaţi aşa. Doar ne-aţi salvat viaţa. Îngăduiţi-mi să vă prezint soţiei mele.

— Nu, nu. Vă rog să mă scuzaţi, señor. Tocmai recunoştinţa de care vorbiţi îmi închide uşa casei dumneavoastră. Nu vreau, să-mi fac un merit din ceea ce a fost o simplă întâmplare.

I se ghicea pe faţă şi din felul de a vorbi că era stăpânit de o modestie sinceră, nu de circumstanţă.

— Señor, se pare că vă preţuiţi propria faptă cu totul altfel de cum o preţuiesc eu, observă Salido. Vă promit însă că nu veţi auzi din gura mea şi nici din partea familiei mele cuvântul „mulţumesc”. Sper ca, în aceste condiţii, să vă schimbaţi hotărârea.

— Da, în aceste condiţii sunt gata să accept amabila dumneavoastră invitaţie.

Fericit peste măsură, bancherul îl conduse în salon, unde apariţia lui stârni surpriză şi entuziasm. Cel mai emoţionat era micul savant. La început păru că n-o să-şi mai revină din stupoare, dar mai apoi se grăbi să-i întindă mâna zicând:

— Señor, mă copleşeşte bucuria, pe latineşte *gaudium* sau *laetitia*. Mă felicit să vă pot saluta între noi şi mai ales să-mi pot face datoria de a vă mulţumi...

— Staţi! îi tăie bancherul vorba. Señor Hammer a acceptat să rămână la noi numai cu condiţia de a nu i se adresa nici un fel de mulţumiri. Rog, aşadar, ca acest cuvânt să nu mai fie pronunţat în prezenţa domniei sale.

— Îmi interziceţi să-mi arăt recunoştinţa? Atunci despre ce alta să vorbesc?

— Despre orice. V-aţi putea referi de pildă la fauna antediluviană.

Salido glumise, dar micul doctor Morgenstern profită imediat de ocazie ea să atace tema lui de predilecţie şi rosti grăbit pentru ca nimeni să nu i-o ia înainte cu vreo altă

chestiune:

— Just, foarte just. Spuneţi, señor Hammer, aţi văzut vreodată un megatherium sau un mastodont?

— Nu o singură dată, răspunse acesta.

— Unde? Cum? Vorbiţi, vă rog!

— În pampa. Cine are ochiul format, descoperă uşor asemenea relicve, nu trebuie să caute multă vreme.

— Zău!? Şi Dumneavoastră aveţi ochiul format?

— N-aş susţine în mod categoric... Dar mi s-a ivit uneori prilejul să servesc de călăuză unor savanţi.

— Aşa! Păi asta înseamnă să posezi o anumită pricepere pentru investigaţia paleontologică, să depistezi locurile unde se află urme de plante sau de animale preistorice. Fosilele antediluviene, fie faună, fie floră, se păstrează în cele mai variate stări.

— Bineînţeles, aprobă Hammer zâmbind. Doar s-au petrecut procese de carbonizare, încrustare, pietrificare, chiar şi de mulaj.

Mărunţelul se dădu puţin înapoi şi îl măsură surprins pe uriaşul cu barbă albă:

— Ah, señor, vorbiţi ca un profesor de paleontologie, ştiinţa mea preferată. Intenţionez să scriu o lucrare mai vastă despre animalele care ar trebui retrodatate până în perioada siluriană.

— Au existat şi înainte o mulţime de animale, căci numai din perioada de care vorbiţi ne sunt cunoscute circa zece mii de specii.

— Zece mii...

De mirare, omuleţului i se opri vorba în gât. Abia reuşi să continue:

— ... de specii. Şi pe asta o ştiţi? Ce fel de specii?

— Zoofite, echinoderme, viermi, artropode, moluşte şi, în straturile de sus, chiar vertebrate, de pildă rechini. Găsim insecte şi reptile în perioada carboniferă, în triasic, jurasic şi

cretacic.

— Dar mamiferele? întrebă savantul, plin de nerăbdare.

— În triasicul superior există deja marsupiale, în jurasic apare prima pasăre. În terţiar păsările joacă rolul dominant, care revenea până atunci reptilelor.

— Dar omul? Când se iveşte omul?

— Cel mai devreme în preterţiar.

Mititelul sări în sus şi exclamă cu entuziasm:

— Extraordinar! Şi încă aici, în Buenos Aires! Sunteţi un adevărat Gibel, profesorul care a elaborat studiul despre fauna preistorică. Luaţi loc, vă rog, staţi niţel. Trebuie să vă pun câteva întrebări extrem de importante cu caracter zoopaleontologic...

— *Valgame, Dios!* Ajută-mă, Doamne! exclamă bancherul, astupându-şi urechile cu ambele mâini. Vă rog, señores, luaţi în considerare că nu ne aflăm în era dinaintea potopului, ci în casă la mine şi că, din păcate, nu pricep nimic din toate lucrurile astea. Fie-vă milă şi păstraţi această temă, interesantă desigur, pentru mai târziu. V-aş fi foarte recunoscător.

Tata Jaguar râse şi se declară de acord. În schimb, micului savant nu-i plăcu deloc intervenţia gazdei.

Se aduse vorba despre lupta cu taurii consumată în acea zi, drept care doctorul Morgenstern găsi nimerit să plaseze câteva observaţii despre istoria culturii. Pomeni de gladiatorii romani şi, în legătură cu ei, nu pierdu ocazia de a-i adresa lui Hammer un compliment:

— Aţi fi fost un excelent luptător în forum, señor. Aţi fi realizat mari performanţe atât sub retiari, veliţi şi secutori, cât şi sub gali, traci şi hoplomahi. Mare păcat că n-aţi trăit în acea vreme.

— De ce? întrebă Hammer, amuzat.

— Fiindcă aţi fi fost fără îndoială menţionat cu elogii în „Tablouri din istoria moravurilor Romei” de Friedländer şi în

„Administraţia romană de stat” a lui Marquardt.

— Vă mulţumesc, señor. Dacă trăiam pe-atunci, acuma eram mort de mai bine de o mie de ani. Prefer să trăiesc şi să nu fiu citat în cărţile acestor domni.

— Se poate. Dar de citare nu veţi scăpa în nici un caz. Numele dumneavoastră va figura în lucrările despre corrida, drept al unuia dintre cei mai mari toreadori. Ia spuneţi, cum de-aţi reuşit să doborâţi acest uriaş *bison americanus* cu o singură lovitură, de cuţit?

— Totul nu se datorează decât experienţei. Am ucis până acum mulţi bivoli în acelaşi fel.

— Mi se pare însă că aici, în Argentina, nu există bizoni. Sau poate că ştiinţa, de altminteri infailibilă, să se fi înşelat în acest caz?

— Nu s-a înşelat. Bivolii de care vorbesc i-am doborât în Statele Unite.

— În Statele Unite? Ah, atunci îngăduiţi-mi să vă întreb dacă ştiţi de faimoasa peşteră a mamutului de la Kentucky. Poate aţi văzut chiar un mastodont?

— Să lăsăm asta pe altă dată, scumpul meu señor. Aici nu se cade să mai vorbim despre chestii antediluviene.

— Aşadar, să nu pomenim nici de recunoştinţa ce v-o purtăm, nici de fauna veche. Atunci daţi-mi voie: despre ce să vorbim? Eu, ca german, sunt obişnuit să dau din gură...

— Sunteţi german? întrebă Tata Jaguar.

— Bineînţeles. V-o spune şi numele meu, Morgenstern, ceea ce probabil că aţi sesizat. Sunt savant amator şi studiez epoca preistorică.

— Iar eu sunt un profan şi studiez lumea contemporană. Mă numesc Hammer şi acest nume vă poate lămuri că suntem compatrioţi.

— Cum, tot german? Eu sunt din Jüterbogk. Dar dumneavoastră, dacă mi-e îngăduit să întreb?

— M-am născut la Mainz, oraşul de aur.

— Aha, Mainz, acel *moguntiacum* construit de Drusus! Cetatea se află de cealaltă parte... Şi ce v-a făcut să veniţi în America de Nord?

— Dorul de aventură, de acţiune.

— Şi aici, în Sud?

— În această privinţă prefer să fiu discret.

La aceste cuvinte, chipul lui Hammer, foarte prietenos altminteri, se întunecă brusc. Bancherul, spirit pătrunzător, intui de îndată că vestitul bărbat fusese atins într-un punct vulnerabil şi încercă să dea conversaţiei o altă turnură.

— Aţi fost căutat pretutindeni, señor, vorbi el pe un ton politicos. S-ar părea că nu staţi la un hotel unde să puteţi fi găsit.

— Avem prieteni în Buenos Aires, la care locuim netulburaţi, răspunse Hammer, zâmbind.

— Şi rămâneţi mai multă vreme aici?

— Nu. Voi pleca în curând în Anzi.

— Pe ce rută?

— Cred că peste Tucuman, spre Peru.

Bancherul deveni foarte atent:

— Vă duceţi şi la Lima?

— Probabil.

— Aflaţi, señor, că aceasta călătorie a dumneavoastră mă interesează în chip deosebit. Se află la mine un nepot care nu aşteaptă decât o bună ocazie pentru a pleca la Lima, peste Anzi.

— Vârsta?

— Şaisprezece ani.

— Atunci e preferabil să stea pe loc.

— Totuşi trebuie să plece. Ar fi făcut-o mai de mult dacă i-aş fi găsit un *sendador*, o călăuză capabilă şi de nădejde. De altfel, pentru anii lui, e foarte bine dezvoltat atât fizic cât şi spiritual.

— Dar gândiţi-vă, señor, la primejdiile ce-l pândesc pe

călătorul care străbate acest drum.

— M-am gândit. Pericolul e cu atât mai mic, cu cât călătorul e mai sigur de sine şi mai încercat. Aşadar, o sa treceţi Anzii... Mai că-mi vine să vă adresez o întrebare şi apoi o rugăminte.

Glasul lui vădea stăruinţă şi nerăbdare. Dar cum Hammer privea tăcut în gol, bancherul adăugă:

— Bineînţeles că, pe măsura mijloacelor de care dispun, voi şti să răsplătescun asemenea serviciu.

Tata Jaguar clătină uşor din cap:

— Aşa ceva nu se plăteşte. Eu, unul, am fost *yerbatero*, căutător de ceai în Gran Chaco, *gambusino*, căutător de aur în Peru, am fost şi *chinchilero*, vânător de piei de cincila în Anzi şi *cascarilero*, culegător de chinchina în Brazilia. Tovarăşii mei m-au însoţit peste tot. Şi nu mi-e teamă de primejdii, căci le putem depăşi atâta vreme cât suntem numai noi împreună. Dar prezenţa unui străin, care trebuie ocrotit, mai ales a unui tânăr lipsit de experienţă, ne-ar răpi liniştea sufletească şi siguranţa în faţa duşmanului. Încât ne-ar fi greu să justificăm nădejdea ce s-ar pune în noi.

— Vorbiţi ca un om prevăzător şi cu simţul răspunderii. Dar să ştiţi că nepotul meu Antonio nu e chiar atât de novice în materie. Călăreşte, trage de minune cu puşca şi a trecut până acum de două ori peste Anzi, în Bolivia. Ca să nu mai vorbim de călătoria cu vaporul din Peru până aici. E voinic, rezistent, harnic, fără pretenţii şi nu-l sperie oboseala sau privaţiunile. Uitaţi-vă la el. Staţi de vorbă. Părinţii lui sunt de asemenea germani. Cred că acest lucru va cântări în favoarea propunerii mele. Antonio, vino mai aproape! Acest señor urmează să treacă dincolo, în Peru. Ai vrea să pleci cu dumnealui?

— Mai bucuros decât cu oricare altul! exclamă Anton, fericit.

Era într-adevăr un tânăr neobişnuit de viguros şi de plăcut

la înfăţişare. Chipul lui bronzat sugera voinţă şi bărbăţie. Avea părul brun, dar ochii de un albastru deschis anunţau de departe originea lui germană. Atât înfăţişarea cât şi răspunsul lui entuziast îi plăcură Tatii Jaguar. Acesta îi întinse mâna, îl trase mai aproape şi îl mângâie pe cap.

— Te-ar bucura într-adevăr să mergi cu mine? Dar oboseala, greutăţile, drumul lung, mereu călare şi iar călare?

— O, asta nu-i nimic, îmi place grozav.

— Totuşi gândeşte-te la Gran Chaco, la indienii şi jaguarii de acolo.

— Nu mi-e frică. Ştiu să mânuiesc puşca şi cuţitul, făcu băiatul cu ochii aprinşi, cu obrajii îmbujoraţi.

— Aşa! Vasăzică suntem curajoşi. Şi ce mai ştim, ce-am mai învăţat, viteazul meu señor?

Întrebarea îl cam puse în încurcătură pe băiat, dar îşi reveni fără întârziere:

— Ştiu, señor, că tinerii din Germania progresează mai repede la vârsta mea şi că-şi ating ţelurile mai uşor decât aici, deoarece au şcoli şi profesori mai buni. Totuşi sunt şi eu elev la Institutul de arte şi meserii. Şi pentru că voi fi cândva succesorul unchiului, tata s-a îngrijit de un meditator german care se ocupă de mine şi de fratele meu. Pe urmă sper să ajung student la o universitate germană. Dacă doriţi, examinaţi-mă! Sunt gata să răspund.

— Bravo, îmi placi. Şcolarii care şed în ultima bancă nu vorbesc aşa. Din păcate nu am vocaţie de pedagog, dar în ce priveşte drumul prin pampa peste Anzi, vei găsi cu siguranţă dascăli buni printre noi. Şi zici că eşti german? Probabil numai la obârşie.

— Ba nu, señor, sunt german şi cu sufletul. Deşi m-am născut în altă parte, consider Germania drept patria mea. Doar nu e neapărat nevoie să locuieşti acolo. Ajunge să-i auzi graiul şi mai cu seamă liedul cel nespus de frumos.

Rostise acestea din adâncul fiinţei sale. Drept care savantul

cel pirpiriu şi roşcovan desfăcu braţele declamând:

— ”Unde graiul nostru sună, Dumnezeu un lied, înstrună.” Da, da. Sunt versurile lui Ernst Moritz Arndt, născut în 26 decembrie 1769 la Schoritz pe insula Rügen şi mort în 9 ianuarie 1870 la Bonn. Au fost puse pe muzică de numeroşi compozitori. Melodia mea preferată aparţine lui Heinrich Marschner. Do major, cor bărbătesc, patru voci. Aflaţi, señores, că sunt membru al societăţii corale „Lira Germană” din Jüterbogk. Bas-prim! Urc de la si bemol de jos până la mi de sus! La concerte distribui partiturile în calitate de bibliotecar al societăţii. He-hei!... „Unde graiul nostru sună”...

Mărunţelul vorbea cu patimă, mândru, înfocat, producând o impresie cât se poate de hazlie. Tata Jaguar făcu semn băiatului şi îi spuse amical:

— Uite cum li se topeşte inima oamenilor mai vârstnici când aud vorbindu-se de patria lor. Dumneata, dragul meu señorito, pari un băiat de treabă. Voi chibzui asupra propunerii unchiului dumitale. Să vedem dacă o pot accepta.

— Vă rog, señor, vă rog să acceptaţi, insistă Anton. Am să vă ascult din toată inima şi în orice condiţii.

— Da, faceţi-mi acest serviciu, interveni şi bancherul. Mi-aţi da un ajutor foarte important.

— Nu depinde numai de mine. Mai sunt şi tovarăşii mei, răspunse Tata Jaguar. O să ne sfătuim. În orice caz, nu trebuie să vă temeţi pentru nepotul dumneavoastră. De la Santa Fé, unde începe drumul călare, vom fi douăzeci şi patru de inşi, tot oameni de nădejde unul şi unul. Călătoria va decurge fireşte altfel decât vă imaginaţi, mai ales în privinţa duratei. De n-ar fi decât să-l trecem pe nepotul dumneavoastră peste Anzi, n-ar însemna mare lucru. Dar mai avem de rezolvat în Gran Chaco nişte treburi care nu suferă amânare.

— În Gran Chaco? sări de la locul său micul savant. Există acolo fosile?

— Ba bine că nu! Mai multe ca în oricare alt ţinut. Prin pampa s-au făcut cercetări cam peste tot, dar în Chaco nu se încumetă nimeni. Specialiştii îşi păzesc pielea. Se tem de indieni. Eu, unul, cunosc locuri unde nu ai decât să sapi niţel ca să descoperi relicve din cele mai preţioase.

— Ura! Atunci las naibii pampa şi merg cu dumneavoastră în Gran Chaco! Doar n-am să scap un asemenea prilej. E un avantaj serios, un beneficiu, un *fructus* sau *commodum* pe latineşte.

— Nu vă grăbiţi, señor. De la Buenos Aires până în sălbaticul Chaco nu se merge ca de la Jüterbogk la Berlin. Şi nici nu te întâmpină în drum niscai asociaţii corale. Ba s-ar putea să fiţi pus în situaţia de a vă cânta singur prohodul cu frumoasa dumneavoastră voce de bas.

— Ei, şi? Dacă indienii îmi dau partitura, solfegiez la prima vedere. Sper că mă luaţi cu voi.

— Speraţi? mormăi Tata Jaguar. Şi eu vă sfătuiesc, dragă señor Morgenstern, să mai chibzuiţi dacă e într-adevăr cazul să riscaţi o astfel de aventură!

— Când e vorba de un mastodont sau un glyptodont, atunci nu-mi mai pasă de nimic. Îmi risc şi viaţa. Doar n-o să-l refuzaţi pe un compatriot al dumneavoastră din Jüterbogk.

— De ce nu? Trebuie neapărat să renunţaţi la această idee!

Nu i se putea reproşa lui Hammer că, ţinând seama de primejdiile călătoriei, căuta să pornească la drum doar cu oameni puternici şi temerari. Era vădit că propunerea îi displăcea. Drept care bancherul, prevenitor, interveni şi schimbă tema discuţiei.

Musafirii întârziară până după cină. La despărţire bancherul avu tactul cuvenit ca să nu mai amintească de dorinţa sa. Ştia că Hammer va reveni să-şi încaseze banii promişi. Atunci vor putea să mai discute în legătură cu Anton. În schimb doctorul Morgenstern era mai puţin diplomat. Îl apucă pe

Hammer de braţ şi îl întrebă pe un ton care nu admitea replică:

— Aşadar, señor, câţi cai să-mi cumpăr?

— Cai? Pentru ce?

— Păi pentru călătoria noastră. Doar îmi trebuie cai, sape, cazmale...

— Şi altceva nimic? întrebă Tata Jaguar, cam enervat.

— Ce anume?

— Un mărfar, domnule, un tren de marfă. Sau crezi cumva că, după ce-l scoţi la suprafaţă, mastodontul îşi ia picioarele la spinare şi dă fuga până la Jüterbogk ca să se înscrie în asociaţia „Lira Germană”?

Cu acestea, Hammer se îndreptă spre uşă, lăsându-l pe micul savant cu gura căscată. Bancherul îl însoţi până la ieşire. Când să-şi ia rămas bun, sosi poliţistul care anchetase tentativa de omor asupra doctorului Morgenstern. Concluzia era că Antonio Perillo trebuie scos din cauză fiind în măsură să-şi dovedească nevinovăţia printr-un alibi foarte solid.

Domnii mai discutară un timp cazul. Un peon lumina cu o făclie puternică. Nici nu bănuiau că sunt spionaţi.

Când poliţistul cotise în strada unde locuia bancherul doi bărbaţi îl urmăriseră atât de hoţeşte, încât omul legii nu-i simţise deloc. Acum pândeau de peste drum. Seara se aşternuse întunecoasă. Dar şi pe lumină cu greu ar fi putut să fie zăriţi, căci se tupilaseră sub un gard de leandri. Erau cei doi indivizi care încercaseră să-l omoare pe bietul doctor Morgenstern.

— Bănuiam eu că *vigilantul* ăsta se duce la bancher, şopti Antonio Perillo către însoţitorul său. Deci nu l-am urmărit degeaba. Sunt curios ce i-o fi spunând.

— Asta o ştiu cu precizie, veni răspunsul la fel de încet. Îl asigură că tu nu vii în consideraţie ca făptaş, pentru că... *Tempestad* — mii de tunete! Dar cine-i omul de colo?

— Care?

— Uriaşul ăla de lângă bancher.

Lumina făcliei tocmai cădea pe obrazul lui Hammer.

— Nu-l recunoşti? se miră Antonio Perillo. Aha, uitasem că n-ai fost astăzi la *corrida*. E Tata Jaguar, nemernicul care ne-a făcut pe toţi de râs, *el diabolo se le lleve*, lua-l-ar dracu'!

— Ta-ta Ja-gu-ar, repetă celălalt, care era mai în vârstă decât Perillo.

— Înseamnă că ai auzit de el?

— Mai e vorbă! Ani de-a rândul mi-am dorit să-l văd la faţă şi soarta sau mai bine zis norocul meu idiot n-a vrut să-mi împlinească dorinţa. Şi iată-l aici! Din fericire dânsul nu mă poate vedea. Auzi dom'le, ce mi-a fost dat să aflu!... Acesta e... Tata Jaguar! Formidabil!... Colosal!...

Vorbea încet, lungind silabele, de parcă s-ar fi aflat în transă. Perillo, neputându-şi explica purtarea complicelui său, întrebă:

— Ce-i cu tine? Ce tot baţi câmpii? Cine-i acest Tata Jaguar?

— Lasă că-ţi spun eu. Doar cunoşti şi tu povestea. Omul ăsta era poreclit de indienii nord-americani „Metana Mu”.

— Nu înţeleg.

— Vânătorii care vorbesc engleza îi zic *Lightning-hand*.

— Nu ştiu nici engleza.

— Atunci fii atent: mexicanii de limbă spaniolă l-au botezat *El mano relampagueando*, mână-fulger.

— Cum? Să fie cu putinţă? întrebă mirat Perillo. Adică e fratele ăluia... pe care l-ai...

— Da, da... pe care l-am... Acest *Lightning-hand* se află de multă vreme aici sub numele de Tata Jaguar. A venit în Argentina imediat după... Se vede că mi-a mirosit urma şi s-a luat după mine ca să răzbune moartea fratelui său... Dar nu m-a găsit până acum. Chestie de întâmplare... Nici eu nu l-am văzut...

— E clar. Dânsul trebuie să fie. Păzeşte-te!

— Asta şi fac. Bine că ştim de unde mă paşte primejdia. Până acum nici n-o bănuiam. Las' că-l agăţ eu în felul meu. Dumnealui m-a căutat şi nu m-a găsit, iar eu l-am găsit fără să-l caut. Nu-mi scapă el, n-avea grijă.

— Vrei să-l...

— Păi!

— Ca pe frate-său?

— Exact. Doar n-o să-l cruţ pentru ca pe urmă să cad în labele lui. Întrebarea e ce-o fi căutând la Salido, unde şade şi caraghiosul ăla roşcovan travestit în costum de *gaucho*?

— Curios. Îmi dă şi mie de gândit.

— Să fie oare prieteni? Piticul şi uriaşul? Trebuie să dispară amândoi. Mă ajuţi?

— Cum altfel?! Se înţelege că-ţi stau la dispoziţie cu braţul, cu pistolul şi cuţitul. Suntem fârtaţi, avem aceleaşi interese.

— Atunci trebuie să aflăm mai întâi unde locuieşte Tata Jaguar. Ascultă!

Poliţistul îşi luă rămas-bun repetând cu glas tare, spre bucuria lui Perillo, cum că espada nu e vinovat. Apoi, după ce schimbă cu bancherul câteva formule de politeţe, plecă şi Tata Jaguar.

— Hai după el! şopti complicele lui Perillo. Trebuie să vedem unde stă. Să nu-l scăpăm din ochi.

4. O nouă cunoştinţă

După vreo paisprezece zile un vapor venind din Rozariu acosta la debarcaderul din Santa Fé. Pasarelele fură întinse şi călătorii se grăbiră să coboare pe uscat. Pe chei se plimbau mai mulţi oameni. În monotonia vieţii acestui oraş debarcarea

străinilor oferea un spectacol binevenit.

Ultimii doi pasageri care părăsiră vaporul erau ambii de statură mică, purtau costume roşii de *gaucho*s şi se asemuiau atât de mult, încât puteau fi uşor confundaţi. Aveau fiecare câte două pistoale cu mânerele ieşite din cingători, câte un cuţit şi câte o puşcă.

Ofiţerii, zărind această pereche, părură foarte surprinşi. Unul din ei, un căpitan, se adresă celorlalţi:

— Ce-i asta? Iată-l pe colonelul Glotino şi, pe deasupra, deghizat! Oare vrea să nu fie recunoscut sau îi dăm onorul?

— Să aşteptăm. Vom vedea dacă ne acordă vreo atenţie, fu de părere un locotenent.

Cei doi călători îmbrăcaţi în veşminte roşii se apropiară agale de grupul ofiţerilor. Aceştia îşi pocniră călcâiele cu pinteni zornăitori şi salutară milităreşte.

— *Buenos mananas!* Bună dimineaţa! răspunse micul savant, căci dânsul venea în frunte. Îşi duse apoi dreapta la borul pălăriei şi salută cu două degete. Slujitorul său, Fritze Kiesewetter din Stralau, procedă la fel.

— Frumoasă vreme, señores, nu-i aşa?

— Hotărât lucru, răspunse căpitanul. Sper că aţi voiajat agreabil. Rămâneţi astăzi aici, domnule colonel?

— Poate. Caut un adăpost.

— Îmi permiteţi să vă însoţesc, domnule colonel?

— Cu plăcere, dar nu sunt colonel.

— Să trăiţi, am înţeles! Misiune diplomatică sau inspecţie inopinată. Cu ce titlu îngăduiţi să ne adresăm excelenţei voastre?

— Vreţi să spuneţi cu ce nume? Doctor Morgenstern din Jüterbogk. Sunt zoolog.

— Prea bine! Un nume străin, greu de pronunţat. Cu atât mai mare e misterul care învăluie persoana ce călătoreşte incognito. Şi señorul de lângă dumneavoastră?

— Fritze Kiesewetter, servitorul meu, din Stralau, de lângă

lacul Rummelsburg.

— Şi mai greu de pronunţat, deci şi mai misterios. Permiteţi să vă conduc spre Cuartel.

Grupul se puse în mişcare: în faţă savantul, la stânga şi puţin în urmă căpitanul, apoi Fritze Kiesewetter flancat de ceilalţi ofiţeri.

Cuartelul din Santa Fé era o clădire cu câteva etaje şi cu un turn, datând încă din vremea spaniolilor. Ferestrele şi chiar balcoanele erau prevăzute cu gratii groase de fier. În faţă străjuiau câteva tunuri. Soldaţii şedeau ori stăteau în picioare pe lângă uşi. Numeroşi arestaţi se zgâiau din dosul ferestrelor zăbrelite.

— Ia te uită! exclamă în nemţeşte savantul, adresându-se servitorului său, asta-i închisoare. Te pomeneşti că ne iau drept tâlhari sau hoţi, în latină *expilator* sau *vulturius*.

— Aş! răspunse Fritze. După ce ne-au primit cu ploconeli şi politeţuri doar n-o să ne bage la zdup. Ba mi se pare că o să se poarte chiar fain de tot. Hai să intrăm, dom' doctor, că de ieşit ieşim noi, n-aveţi grijă. O ştergem într-un fel dacă vedem că nu e chip.

Soldaţii salutară după regulament şi domnii păşiră în clădire. Cei doi civili fură conduşi printr-o curte interioară, apoi, urcând o scară cu câteva trepte, ajunseră la nişte încăperi destul de frumos mobilate, în dreptul cărora ofiţerii îşi luară rămas bun. Până a se retrage, căpitanul raportă:

— Gustarea va sosi numaidecât. Vă trimit şi un subofiţer care să stea la dispoziţia dumneavoastră. Astăzi îi ţin locul domnului maior comandant, plecat la Parana. Mai aveţi vreun ordin de dat, domnule colonel? Scuzaţi, vreau să spun zoolog...

— N-am nici un ordin, dar aş avea o rugăminte. Puneţi pe cineva să se informeze dacă alaltăieri sau ieri a sosit la Santa Fé un *yerbatero* care face şi treabă de *sendador*. I se spune Tata Jaguar. Trebuie să ştiu unde s-a instalat.

— Trebuia să vină cu vaporul, excelenţa voastră?

— Da, din Buenos Aires.

— Atunci sper să vă pot raporta până-ntr-o jumătate de ceas.

Plecă şi, peste puţin, se prezentă un subofiţer detaşat în serviciul personal al oaspeţilor. Aduse friptură, pâine, fructe şi o sticlă de Bordeaux, vin foarte căutat în La Plata.

— Aşa mai zic şi eu, observă Fritze. În armată traiul e trai. Nici acum nu mi-a trecut necazul că m-au respins la vizita medicală. Cu firea şi cu glagoria mea aş fi avansat, he-hei! Purtam azi ditamai sabie şi fireturi... Luaţi, dom' doctor! Să vă torn un păhărel.

Fritze umplu paharele. Mâncară şi băură, şezând comod unul lângă altul, fapt din care subofiţerul trase concluzia că Fritze Kiesewetter nu poate fi servitor, ci vreun militar de rang înalt. Fritze degusta bucatele senin şi fără grijă. În schimb doctorului i se părea că nu e lucru curat la mijloc.

— M-a făcut colonel, vorbi el, nedumerit. Pe mine care nu sunt decât un pasionat al ştiinţelor paşnice şi nu am nimic comun cu armata argentiniană... Ciudat. Cum de i-a venit ideea?

— S-a repezit şi dumnealui ca un pudel care ia castravetele acru drept cârnat. Dar fiţi pe pace, dom' doctor. Dinspre partea mea, facă-vă şi ghinărar, că eu rămân ce-am fost şi îmi pun la cale burta. Încolo...

— Totuşi, Fritze dragă, nu crezi că am fost confundat cu un ofiţer? Greşeala asta, *error* în latineşte, poate să ne producă multe neplăceri.

— Deocamdată ne-a produs o gustărică şi n-aş spune că-i neplăcut, dom' doctor.

— Dar la urmări nu te gândeşti? Fritze, Fritze, se pare că eşti înzestrat cu ceea ce latinul numeşte *levitas*, nechibzuinţă.

— Asta nu se potriveşte, dom' doctor. Adică romanii, când

erau flămânzi şi îi poftea cineva să mănânce, nu se atingeau de mâncare?

— N-aş crede.

— Atunci nici un roman n-are dreptul să mă facă de *levitas* dacă mă aşez şi eu la masă, ca omul.

În clipa aceea se ivi căpitanul şi, luând poziţie de drepţi, raportă:

— Tata Jaguar a sosit ieri după-amiază şi a pornit azi-dimineaţă spre laguna Porogos împreună cu douăzeci şi trei de bărbaţi şi un băieţandru.

— Călare?

— Da. Douăzeci din însoţitorii săi l-au aşteptat aici câteva zile.

— Trebuie să-l ajung din urmă. Puteţi să-mi procuraţi nişte cai?

— La ordin! Câţi, domnule colonel?

— Doi, plus doi de rezervă, deci patru.

— Îi rechiziţionăm sau luăm din caii regimentului?

— Să nu-mi daţi de la regiment. Nu ştiu să călăresc caii cazoni.

— Am înţeles, de rechiziţie, făcu ofiţerul, zâmbind cu tâlc. Când ordonaţi să-i pregătim?

— Până într-un ceas.

Căpitanul se depărtă salutând. După puţin, subofiţerul aduse ţigări şi se apucă să strângă resturile de mâncare. Morgenstern îl întrebă:

— N-am putea, dragă, să ajungem în posesia lucrurilor noastre? Ştiind că vaporul pleacă de aici abia după prânz şi necunoscând locul unde vom trage, ne-am lăsat până una alta bagajul pe bord. E o simplă legăturică, *sarcina* pe latineşte, în care se află nişte unelte, apoi un pachet învelit în piele, o aşa numită *fascis*. Conţine cărţi.

— Le aduc imediat, señor colonel!

Subofiţerul făcu stânga-mprejur şi părăsi odaia.

După un sfert de oră reapăru căpitanul şi anunţă că toţi patru caii sunt gata de drum.

— Cât costă? întrebă Morgenstern.

— Fireşte, nimic, excelenţa voastră, zâmbi ofiţerul.

— Dar eu vreau să-i plătesc.

— Un zoolog nu trebuie să plătească.

— De ce?

— Aşa-i obiceiul în această ţară, señor.

— Ciudat. O ţară civilizată de spanioli, care, la rândul lor, au moştenit limba şi obiceiurile de la romani; n-am citit nicăieri ca învăţaţii romani să fi primit cai pe degeaba. Voi consulta mai târziu cărţile de specialitate. Doar e vorba aici de un aspect cultural-istoric de cea mai mare importanţă. Probabil că Argentina e singura ţară unde s-a mai păstrat acest frumos obicei. De altfel, capacitatea ei de a conserva se vădeşte şi în altă privinţă. Numai în pampa de aici se mai găsesc mărturii antediluviene. Fac abstracţie de mastodont şi de megatherium, dar mă interesează, señor, dacă n-aţi avut cumva prilejul şi norocul de a vedea un om din epoca terţiară...

— Terţiară? bâigui încurcat căpitanul. N-ar vrea excelenţa voastră să-mi ordone după ce semnalmente să identific, ca să zic aşa, un om din epoca terţiară?

— Eu nu ordon, eu rog. Fapt e că s-au descoperit în straturile pliocene mai vechi urme de foc şi unelte de piatră. Mai târziu au fost scoase la iveală trei schelete omeneşti. Aşadar, pampa era populată de oameni încă în epoca terţiară mijlocie. Şi, curios lucru, aceştia aveau sternul perforat şi treisprezece vertebre în loc de douăsprezece. Posibil ca după câteva mii de ani să rămânem numai cu unsprezece, zece sau chiar mai puţine vertebre. Nu m-ar mira deloc.

Şi dacă mai judecăm niţel, interveni foarte serios Fritze în limba spaniolă, s-ar putea ca oamenii de mai târziu să fie numai din carne, fără os.

— Nu-i exclus, încuviinţă doctorul. Metamorfoza materiei vii îşi urmează drumul neîntrerupt, chiar dacă nu izbutim încă să ne imaginăm formele viitoare. Să luăm un exemplu interesant: dinţii ursului de peşteră. Aţi văzut vreodată un asemenea dinte, señor căpitan?

— Nu, excelenţa voastră, clătină din cap ofiţerul, care nu mai ştia ce să creadă despre acest „colonel”.

— Dintele, mai exact măseaua, prezintă...

Fu întrerupt. În odaie intrară nişte soldaţi cu bagajele celor doi musafiri. Le aşezară pe podea şi ieşiră imediat. Una din legături conţinea, lăsate la vedere, două târnăcoape, două sape şi două săpăligi. Din cealaltă, care se desfăcuse pe drum, curseră afară o mulţime de cărţi. Căpitanul se aplecă serviabil, le ridică şi le aşeză pe masă. Cu acest prilej privirea îi căzu pe un tom având titlul cules cu litere groase de tipar *Nuestros predecesores de los Pampas* — Predecesorii noştri în pampa. Pe una din copertele interioare scria: Doctor Morgenstern, Jüterbogk. Ofiţerul deschise repede încă trei cărţi la rând. Toate purtau aceeaşi semnătură. Atunci căpitanul întrebă intrigat:

— Cum ziceţi că vă cheamă, señor... zoolog?

— Sunt doctorul Morgenstern din Jüterbogk.

— Acesta e numele dumneavoastră adevărat?

— Fireşte.

— Mi-o puteţi dovedi?

— Foarte uşor.

— Cu ce?

— Cu paşaportul meu.

— Ia să-l văd!

Glasul lui deveni aspru, poruncitor. Micul savant scoase portvizitul şi din el paşaportul pe care-l înmână ofiţerului. Acesta, de îndată ce văzu ce scrie în document, exclamă:

— *Que yerro y que desvergüenza! Mas aun que semejanza! Sois bribonest sois embusteros!* Ce confuzie şi ce

obrăznicie! Dar şi ce asemănare? Sunteţi nişte nemernici, nişte impostori!

— Nemernici? Impostori? Noi? se indignă Morgenstern. Señor, sunteţi bun să ne lămuriţi cum aţi ajuns la un asemenea calificativ cu totul neîntemeiat, *inaniter*, cum ar spune latinul.

— Ia mai slăbiţi-mă cu latineasca! Vă întreb cum de-aţi cutezat să minţiţi în aşa hal şi să vă daţi drept colonelul Glotino, cumnat cu generalul nostru Mitre?

— V-am minţit eu? se răsti la rândul său Morgenstern. Îndrăzniţi să mă faceţi mincinos pe mine, cetăţean german?

— Gura! Ştiţi că vă pot aresta imediat?

— Ei, da, puteţi, dar nu aveţi nici o justificare. Iar eu, unul, nu mă las închis fără ca pe urmă să-l trag la răspundere pe vinovat!

— V-am tratat cu toate onorurile, ca pe un colonel. V-am oferit de mâncare şi de băut. Soldaţii mei au dat iama printre *gaucho*s ca să procure cai. Şi acum vă dovediţi un *gringo*, un vânture-lume, un neamţ, şoarece de bibliotecă.

Morgenstern se arătase mai energic decât ar fi fost de aşteptat din partea lui. Fritze tăcuse mâlc toată vremea. Dar acum se repezi şi el:

— Staţi uşurel, señor, altminteri veţi fi nevoit să aflaţi că un mare învăţat, pe care-l faceţi *gringo* şi şoarece de bibliotecă, nu e chiar de ici de colea. Ş-apoi lasă că sunt printre dumneavoastră nişte capete cu care n-am face schimb nici în ruptul capului!

— Nu cumva vă referiţi la mine? întrebă tăios căpitanul.

— Asta-i treaba mea. N-am de gând să vă dau raportul. Dacă aţi înghiţit găluşca, mă rog! Dar mă miră de ce vă răstiţi aşa. Ne-aţi luat drept alţii şi ne-aţi poftit încoace. Nouă nici prin vis nu ne-a trecut să umblăm cu păcăleli. Mâncarea, ce mai, v-o plătim dacă vreţi. Cât despre onoruri, suntem chit: doar v-am întors şi noi salutul! Iar caii puteţi să-i daţi înapoi

proprietarilor. Ne cumpărăm noi alţii. Vasăzică scurt: cât costă mâncarea şi vinul? De altfel, nici nu e Bordeaux adevărat. Se simte de la o poştă.

Scoase portofelul ca să plătească. Dar căpitanul izbucni:

— Ceee!? Să primesc bani de la un servitor? Te-ai scrântit la cap, ţopârlane?

Aci Fritze făcu un pas înainte, ameninţător:

— Ţopârlan? Eu? Pe mine mă cheamă Friedrich Kiesewetter! Înţeles? Iar pe cine vrea să mă tutuiască n-are decât să bea cu mine brudărşaft, ş-apoi ne spunem tu!

— Obrăznicătură! Să ştii că te dau pe mâna soldaţilor mei şi o să am grijă să-ţi învineţească dosul pe un an întreg!

— Ei, hai! Îndrăzneşte! Crezi că regele Prusiei, al cărui supus mă aflu, n-o să-ţi vină de hac?

Aceste cuvinte aprinseră şi mai mult mânia ofiţerului. Se repezi la uşă, unde stătea ordonanţa, o dădu în lături şi strigă:

— Veniţi încoace! Luaţi-l pe sus şi aruncaţi-l pe scări până la poartă! Dar să nu-mi umblaţi cu mănuşi, înţeles?

Erau aceiaşi soldaţi care aduseseră bagajele de pe vapor. Auzind scandalul dinăuntru, aşteptaseră după uşă, curioşi. Acum năvăliră în odaie ca să execute ordinul. Era o desfătare pentru ei să arunce în stradă un străin, chiar dacă — numai cu câteva minute în urmă — îl crezuseră ofiţer.

Fritze apucă puşca, dar fu destul de rezonabil ca să renunţe la un asemenea mijloc de apărare. Şi-o săltă deci pe umăr şi rosti:

— Să nu vă atingeţi de mine! Merg de bunăvoie. Hai, señor doctor!

Acestea zise, ridică de jos legătura cu unelte, şi-o zvârli în spinare şi porni. Sfrijit cum era, nimeni nu l-ar fi crezut în stare să ridice ca pe un fulg coşcogea greutate. Dârzenia şi vigoarea lui făcură impresie asupra ostaşilor. Se dădură în lături şi îi lăsară trecerea liberă spre uşă. Dar căpitanul se

răţoi la ei:

— Asta înseamnă să-l aruncaţi afară, măgarilor? Umflaţi-l imediat, că de nu, carcera vă mănâncă!

Ostaşii executară ordinul, în timp ce căpitanul se întoarse către savant:

— Aţi văzut, señor, ce păţeşti când îi refuzi unui ofiţer consideraţia şi respectul cuvenit. Ce-aţi face dacă v-aş pune sub stare de arest?

— Aş sesiza, prin intermediul reprezentantului nostru diplomatic, pe însuşi preşedintele Argentinei, răspunse calm Morgenstern. Atunci aţi fi dumneavoastră arestat şi aţi afla ce păţeşti când îi refuzi unui supus străin consideraţia şi respectul cuvenit.

— Cred că vorbiţi cu prea multă trufie. Situaţia în care vă găsiţi nu e deloc plăcută.

— A dumneavoastră şi mai puţin. Aţi acostat pe un necunoscut spunându-i colonel şi excelenţă, pentru ca pe urmă să-l arestaţi. Asta înseamnă că v-aţi compromis grav. Sper că discuţia noastră s-a terminat. Cărţile rămân aici. Voi trimite după ele ulterior. Salut, stimabile!

Se îndreptă spre uşă şi ieşi fără ca ofiţerul să facă vreun gest de împotrivire. Coborând scările, auzi de jos din curte o larmă de nedescris. Apoi zări un grup compact de soldaţi ţinându-se pe urma lui Fritze. Ridicaseră pumnii să-l lovească, dar nu cutezau, căci Fritze, scoţând pistolul, ameninţa că-i culcă la pământ dacă se ating de el. Se mulţumiră deci să-l înjure şi să-l mâne din spate. Ajunseră astfel până la poartă, unde Fritze se împiedică şi căzu cu povară cu tot. Atunci soldaţii îl înşfăcară, îi smulseră pistolul din mână şi îl luară la pumni. Sărmanul se apăra cum putea, cu mâinile, cu picioarele, lovind curajos în dreapta şi-n stânga, până ce Morgenstern, apropiindu-se, îmbrânci pe câţiva dintre agresori cu patul puştii.

— Înapoi, ticăloşilor! răcni el. Aţi uitat că sunt colonel?

Căpitanul vostru se vede că şi-a ieşit din minţi dacă îndrăzneşte să vă asmuţă împotriva însoţitorului meu. Hai, fuga la *medico militar!* Îi ordon să-l caute pe căpitan şi să-l supună unui tratament sever!

Vicleşugul avu efect imediat. Soldaţii se retraseră speriaţi, iar unii dintre ei o luară chiar la goană ca să-l anunţe pe medic. Fritze sări în picioare, mai împărţi câţiva ghionţi zdraveni, îşi săltă din nou bagajul pe umăr şi îl urmă pe micul savant, care se depărta cu paşi mari spre oraş. Când ajunse în dreptul lui, începu să suduie:

— Ptiu, haită de laşi! Haidamaci netrebnici! Asta se cheamă să fii soldat? Halal vitejie! Treizeci contra unu! Şi unde mai pui că aveam bagajul în spate! S-au apucat să mă cotonogească!

— Te-au lovit tare? întrebă îngrijorat savantul.

— Nici nu ştiu. Trebuie să mă pipăi, dom' doctor. Deocamdată nu simt nimic. Numai de nu m-ar durea mai pe urmă.

— Slavă Domnului că n-a ieşit mai rău! Am fost într-adevăr uşuratici de-am riscat o asemenea primejdie, *periculum* adică. Hai să căutăm un hotel.

Străbătură câteva străzi şi se opriră în dreptul unei clădiri purtând firma: „Posada por pasageros". Bineînţeles că hanul nu era deloc îmbietor. Construit dintr-un soi de chirpici, nu avea decât un singur nivel, cu o uşă largă, joasă şi cu două deschizături fără geam în loc de ferestre. Curtea era împrejmuită de un zid în spatele căruia se auzeau tropăituri şi nechezat de cai. Fritze dădu să intre.

— Vrei să tragem aici? întrebă doctorul, făcând o mutră acră.

— Păi da! confirmă Fritze scurt.

— Dar arată ca o speluncă.

— Asta-i floare la ureche. Las' să fie speluncă, numai să nu ne arunce în stradă şi să mai păţim nu-ş' ce.

Abia înăuntru constatară că „hotelul” se compunea de fapt dintr-o singură încăpere. Mese şi scaune nu existau, în schimb erau numeroase paturi suprapuse şi scăunele joase. Pe unul din ele şedea hangiul, un om uscăţiv, murdar, care, după multe plecăciuni, se interesă de dorinţa celor doi señores. Fritze lepădă bagajul pe podeaua de lut bătătorit şi se grăbi să răspundă în locul stăpânului:

— Poţi să ne faci rost de patru cai, doi de călărie şi doi de povară?

— Îi doriţi cu chirie?

— Ba nu. Îi cumpărăm.

— Dar încotro vi-e drumul, dacă-mi permiteţi?

— Spre Gran Chaco, la Tucuman, poate şi mai departe.

— Am de vânzare nişte cai foarte buni. Binevoiţi, excelenţele voastre, să veniţi cu mine până afară.

Deschise o uşă laterală care dădea în curte. Cei doi îl urmară. Pe unul din paturile suspendate sta lungit un bărbat. Noii veniţi nici nu-l observaseră. Când auzi de vânzarea cailor, acesta sări jos şi se luă după ei. Afară moţăiau douăsprezece gloabe costelive, aproape leşinate de foame. Arătau atât de jalnic, încât doctorul, care habar n-avea de cai, dădu din cap contrariat:

— Ăştia-s cai? Parcă ar fi nişte *caper* sau *hircus*, cum ar zice latinul.

— Ce-i aia? întrebă hangiul, nedumerit.

— Capră, ţap.

— Atunci nu mai avem ce vorbi. Caii mei nu sunt ţapi.

Le întoarse jignit spatele şi dădu să intre din nou în casă. Atunci apăru şi străinul care stătuse lungit pe pat. Îi măsură pe străinii cei mărunţi cu o privire curioasă. Purta şi el veşminte roşii, asociate însă cu nişte cizme înalte care îi treceau de genunchi. Barba deasă nu lăsa să i se vadă decât nasul şi ochii. Părul îi atârna de sub pălăria îndesată peste basma, căzându-i până pe umeri. Făcea totuşi impresia unui

om de care nu trebuie să te fereşti. Se înclină şi vorbi:

— Señores, aud că vă duceţi în Gran Chaco. Poate că v-ar fi de folos vreun sfat al meu. De unde veniţi?

— Din Buenos Aires, răspunse doctorul.

— Locuiţi acolo?

— Nu. Sunt străin.

— Străin. Din ce ţară?

— Germania.

— Vasăzică german. Şi profesia? Vă rog să nu-mi luaţi întrebările în nume de rău. Nu am decât intenţii bune.

— Sunt om de ştiinţă, adică savant amator, zoolog, în Gran Chaco mă interesează fauna antediluviană. Vreau să fac săpături, să dezgrop...

— Aha, vreun mastodont?

— Să sperăm.

— Sau un megatherium?

— Cunoaşteţi denumirile acestor strămoşi?...

— Fireşte! Aţi dat peste un coleg de-al dumneavoastră.

— Cum? Cercetător, om de ştiinţă? se miră Morgenstern, deoarece străinul arăta ca un *gaucho* autentic, nicidecum ca un savant.

— Exact, exact! se bătu celălalt în piept cu mândrie.

— Nu cumva chiar zoolog?

— Şi asta, căci am studiat de toate. De fapt sunt un *cirujano*, chirurg, dacă n-aveţi nimic împotrivă. Medic, nu-i aşa. Daţi-mi voie să mă prezint — de altfel sunt cunoscut pretutindeni, dar, ca străini, probabil că n-aţi auzit încă de mine şi de faima numelui meu — mă numesc doctor Parmesan Rui el Iberio de Sargunna y Castelguardiante.

— Mulţumesc. Sunt doctorul Morgenstern, iar aci de faţă e servitorul meu Kiesewetter.

— Două nume foarte frumoase, dar îmi îngădui să afirm că al meu e mai armonios şi mai lesne de pronunţat. Mă trag dintr-o nobilă şi veche familie castiliană. Ce-aţi zice

dumneavoastră de amputarea unui picior, făcându-se mai întâi o incizie şi dislocându-se apoi femurul din cavitatea bazinului? Simplu de tot.

— Femurul, *os femoris*... Bazinul, *pelvis*... Nu înţeleg, señor. E vorba de un accident, de un rănit la picior? A suferit poate o arsură?

— Nicidecum. Piciorul e perfect sănătos.

— Atunci de ce să-l amputaţi?

— *Cielo*, cerule! Omul e întreg şi sprinten, n-are nimic. Doar nu m-am referit la un caz concret. Pun doar chestiunea: dacă ar trebui să-i tai cuiva un picior. Înţelegeţi? Aţi fi de acord să susţineţi metoda mea?

— Cu plăcere, señor, cu plăcere. Totuşi sunt foarte bucuros că puneţi chestiunea în general. Credeam că vreţi să vă asist, să ţin piciorul nenorocitului.

— Nici n-ar fi nevoie. Lucrez fără ajutor şi atât de rapid, de abil, încât pacientul habar n-are de nimic. Abia când se scoală din pat observă că a rămas cu un singur picior. Şi asta o aplic nu numai la picioare, ci şi la celelalte membre. Retez totul, señor, absolut totul!

Şi, ridicând braţul, tăie văzduhul cu atâta energie încât Morgenstern exclamă speriat:

— Doamne! Sunt perfect sănătos. N-aveţi grijă de mine. Nici o amputare, vă rog!

— Păcat, mare păcat, că nu suferiţi de ceva. Barem de-aţi avea o drăguţă de carie osoasă! Aţi fi regeşte ocrotit de arta mea. În doi timpi şi trei mişcări v-aş reteza osul în cauză. Port cu mine întotdeauna instrumentele necesare. Ce părere aţi avea bunăoară de o intervenţie la cot cu ajutorul ferăstrăului? Aţi mai văzut o asemenea operaţie admirabilă?

— Nu şi vă asigur că ambele mele coate sunt cu desăvârşire intacte.

— O, señor, n-ar fi nici o tragedie dacă le-ar găuri niscai gloanţe sau dacă vreo luxaţie veche le-ar anchiloza. V-aş

opera cu ferăstrăul şi aţi fi pur şi simplu încântat. Pe urmă v-aţi mişca braţele ca mai înainte.

— Nu mă îndoiesc, señor, dar prefer să n-am nevoie de ferăstrău.

— Sunteţi un om cult, se-nţelege, totuşi nu aveţi destul curaj ca să vă dăruiţi ştiinţei. Şi e regretabil, fiindcă eu tai totul, absolut totul.

— Admiraţia mea, señor! Din nefericire nu am timp să stărui asupra unei teme atât de interesante. Ştiţi, eu caut nişte cai pentru călătoria mea şi, cum n-am găsit aici ceea ce trebuie, mă grăbesc, nu-i aşa...

— Nici o grijă, îl întrerupse chirurgul. Sunt cu totul la dispoziţia dumneavoastră.

— Da? Ştiţi cumva unde aş putea să cumpăr patru cai sănătoşi, rezistenţi?

— Nu numai că ştiu, dar sunt şi eu pe punctul de a-mi cumpăra unul.

— De unde?

— De la o mică *estancia*, la jumătate de ceas depărtare de oraş. Dar nu chiar acum. Putem încheia târgul abia mâine dimineaţă. Am aflat că proprietarul e plecat şi că soseşte diseară.

— Atunci trebuie să mă interesez în altă parte. N-am timp de pierdut.

— De ce? Doar n-o să fugă scheletele antediluviene.

— Trebuie să ajung un grup de bărbaţi care au luat-o spre Laguna Porongos.

— Cine anume? ciuli chirurgul urechile. Nu cumva vorbiţi de Tata Jaguar şi ai lui?

— Aţi ghicit. Îl cunoaşteţi?

— Ca pe mine însumi. Fac şi eu parte din anturajul lui. Trebuia să ne întâlnim cu toţii aici. Eu însă, fiind reţinut la Puerto Antonio, am sosit prea târziu. Plecaseră. Dacă aveam un cal bun îi ajungeam fireşte din urmă, dar în oraşul ăsta nu

găseşti decât gloabe. De aceea prefer să aştept până mâine dimineaţă ca să-mi fac rost de un fugar zdravăn care să nu se năruie sub mine.

La început doctorul Morgenstern se cam speriase de acest om care „taie totul, absolut totul”; acum însă era bucuros că-i ieşise în drum. Întrebă:

— Credeţi că aţi putea să-l ajungeţi din urmă pe Tata Jaguar?

— Bineînţeles. Cunosc la perfecţie ruta pe care a pornit.

— Bravo, asta-i bine. Oare ne-aţi da permisiunea, *concessio*, pe latineşte, să ne alăturăm domniei voastre?

— Din toată inima, señor, doar suntem slujitori ai ştiinţei, prin urmare colegi, fapt care mă bucură nespus. Ş-apoi, s-ar putea să am prilejul de a vă demonstra cu câtă siguranţă ştiu să amputez, oricât de dificil ar fi cazul. Sper să dăm de nişte indieni belicoşi, ceea ce ar însemna că măcar unii dintre noi se vor alege cu oasele zdrobite. Ei, atunci să vedeţi chirurgie! Îi trag cu ferăstrăul de zboară scântei. Căci, după cum spuneam, señor, eu retez totul, absolut totul!

Vorbind astfel, tăia văzduhul cu braţele şi arăta cum „zboară scântei”, adică frânturi de os şi bucăţi de carne. Bărbatul acesta părea să aibă o extraordinară pasiune pentru aspectul sângeros al chirurgiei. Totuşi pe Morgenstern nu-l mai încerca repulsia şi teama de adineauri. Nici nu se mai simţea intimidat. Îşi dădea seama că are de-a face cu o idee fixă, cu un caz patologic, însă deloc primejdios. Aşadar, îi răspunse zâmbind:

— S-a făcut, señor. Rămânem cu dumneavoastră până mâine. Ce facem între timp? Unde ne adăpostim?

— Îl rugăm pe hangiu să ne împrumute nişte mârţoage şi mergem la *estancia*, de unde i le trimitem înapoi cu un peon. Acolo mâncăm, bem, fumăm şi ne odihnim.

— De acord. Însă cu fumatul nu mă împac.

— Mare minune! Aici toată lumea trage din ţigară —

bărbat, femeie, căţel şi purcel. Dumneavoastră de ce nu fumaţi?

— Mă tem de o intoxicaţie cu nicotină. Cercetările au dovedit că inhalarea intensă a fumului poate produce amauroza, altfel spus *gutta serena*.

— Păi atunci ar trebui să înghiţim ţigările, să ni le vârâm pe gât cu lopata. De altminteri, o parte din fum ajunge oricum în stomac. Dar, mă rog, nu ne-ar lăcrima ochii. Eu, unul, n-aş putea trăi fără să fumez. Ţigara stimulează nervii, măreşte vioiciunea, îndeamnă la acţiuni bune şi frumoase, dă mâinii siguranţă deplină, încât eşti în stare să execuţi cele mai grele amputări fără cel mai mic risc. Mai aveţi vreo treabă aici, în Santa Fé? Sau pornim îndată?

Morgenstern îi relată pe scurt păţania cu ofiţerul şi îi spuse că n-ar avea decât să-şi ia cărţile ca să fie gata de drum.

— Vi le aduc numaidecât, señor, îl asigură chirurgul Parmesan.

— Dumneavoastră? Mi-e penibil, señor, să accept un asemenea serviciu.

— O, nu face nimic. Îmi plătiţi doi taleri şi rezolv imediat problema. Soldaţii şi ofiţerii mă cunosc. Altuia fireşte că nu i-ar da cărţile.

Aşadar, bărbatul acesta, care îşi zicea „doctor” şi purta un nume castilian lung şi armonios, era gata — pentru doi taleri de hârtie, adică treizeci şi doi de pfennigi — să facă pe hamalul.

Primind de la Morgenstern suma respectivă, Parmesan plecă şi se întoarse în scurt timp cu cărţile. Apoi ieşi din nou în oraş ca să cumpere foiţă de tutun, pentru care scop se înarmă cu o pungă de piele. Reveni curând cu punga plină vârf. Nu exagerase deloc afirmând că aici toată lumea fumează, căci rareori vei întâlni în pampa un om care să nu ţină între dinţi o ţigară răsucită cu mâna lui.

Hangiul era bucuros să le împrumute, contra unei sume

modeste, caii necesari. Le dădu şi un peon ca însoţitor. Unul din cai fu încărcat cu calabalâcul lui Morgenstern, apoi bărbaţii încălecară şi porniră spre *estancia*. Mergeau la pas. Cotind în prima uliţă, dădură de un cârd de copii care, recunoscându-l pe chirurg, se refugiară repede într-o casă alăturată. Strigau care mai de care: „*El carnicero, el carnicero! Huid, huid, de la contrario os amputa!* Măcelarul, măcelarul! Fugiţi, fugiţi, că vă taie!”

Părea că stimabilul chirurg ajunsese o sperietoare pentru copii. Faptul însă nu-l supăra defel. Ba dimpotrivă.

— Îi auzi, señor? se adresă el lui Morgenstern. Sunt cunoscut pretutindeni pentru meşteşugul meu. Peste tot în La Plata. Ca un cal breaz.

Drumul îi duse pe lângă Cuartel, unde Morgenstern jucase scurtul său rol de colonel argentinian, apoi prin curtea bisericii şi prin câteva *ranchos*. În sfârşit, călăreţii ieşiră din oraş. La stânga se zărea Rio Salado, semănând cu un lac întins; în faţă câmp larg, sterp, punctat de dealuri. La dreapta micului râu Saladillo se afla *estancia* de care vorbise „măcelarul”. Nu era prea mare, dar peste tot păşteau cirezi de vite şi turme de oi, sute şi mii de capete, păzite de câţiva *gaucho*s. Iar grajdurile erau pline de cai suficienţi pentru un întreg escadron de cavalerie.

Călăreţul care străbate pampa sau *camp*o, câmpul, deosebeşte trei feluri de aşezări. Mai întâi acele *ranchos* (pronunţă „rancios”), mici colibe construite din lut bătătorit şi acoperite cu paie sau stuf. Adeseori sunt chiar bordeie săpate în pământ, adânci de mai multe picioare. Mobilă, în înţelesul modern al cuvântului, nu există. Până şi hamacul e un obiect rar. Mâncarea se pregăteşte pe o vatră de lut. Piatra lipseşte. Coliba sau bordeiul nu are hogeag. Fumul iese prin nişte deschizături care ţin loc de uşă şi fereastră. Acestea nu se pot închide, nu au geam, nici pervaz. Cel mult dacă sunt astupate cu o foaie de hârtie muiată în ulei.

În aceste *ranchos* locuiesc oamenii mărunţi, servitorii, argaţii haciendelor şi estanciilor, aşa-numiţii *gaucho*s.

Cuvântul e împrumutat de la indieni. Cele două vocale alăturate, a şi u, nu formează un diftong şi se pronunţă separat, aşadar „gaucio”. *Gaucho*s se recrutează mai ales din rândul metişilor. Aceştia, ce-i drept, se consideră albi sută-n sută şi sunt foarte mândri de numele lor, dar adevărul e că se trag din indiene şi din spanioli imigraţi mai de mult. Sunt semeţi ca şi spaniolii şi viaţa ce o duc vădeşte o mare dragoste de libertate. Orice ins se crede un *caballero*, extrem de politicos şi tot pe-atât de pretenţios faţă de oamenii cu care vine în contact. Celui mai prăpădit dintre ei, chiar şi cerşetorului, i se spune „înălţimea voastră”. Străinul care, bizuindu-se pe averea şi pe cultura sa, crede că se poate uita de sus la un *gaucho*, e repede pus la punct şi vindecat de propria-i trufie. Aroganţa e plătită cu cel mai grosolan răspuns, iar dacă acesta nu ajunge, se apelează şi la cuţit. În schimb, dacă îl iei pe un *gaucho* cu frumosul şi îl tratezi ca pe un om egal în drepturi cu tine, atunci afli în el un prieten credincios, plin de abnegaţie. Demnă de laudă e îndeosebi cinstea lui. Aşa cum nu părăseşte nicicând *estancia* stăpânului, tot aşa nu se coboară la furtişag. Dacă găseşte un obiect pierdut nu se lasă până nu-l restituie păgubaşului. De pildă, un *gaucho* sărac lipit pământului, care nu avea nici măcar un scăunel pe care să şadă şi se folosea în acest scop de o tidvă de cal, a găsit în pampa un ceas care căzuse din buzunarul unui călător străin. S-a interesat din om în om cine ar fi putut să piardă ceasul şi, auzind de călătorul cu pricina, s-a dus călare pe urmele lui. L-a găsit abia după două zile de drum. Dar când păgubaşul i-a întins nişte bani drept recompensă, inimosul *gaucho* i i-a zvârlit la picioare, întorcându-i spatele cu dispreţ.

Deprinşi din copilărie cu caii, oamenii aceştia sunt călăreţi cum nu se poate mai iscusiţi şi tenaci. În această privinţă nu-i

întrece nimeni, nici westmanii sau indienii Americii de Nord. E de neînchipuit ca un *gaucho* să facă barem o sută de paşi pe jos. Cum iese din colibă, se şi urcă în şa. Copii de doi ani gonesc chiuind prin pampa, cocoţaţi pe cai încă nu complet domesticiţi. Chiar şi femeile merg călare, nu cu picioarele atârnând pe o coastă a calului, ci la fel ca bărbaţii. Nu o dată bărbat şi femeie se urcă pe un singur cal. Femeia şade cu faţa spre coadă, fără alt reazem decât spinarea bărbatului. Şi totuşi nu cade, fie galopul cât de nebunesc.

Aceşti *gaucho*s au însă un defect şi încă mare. Sunt cu totul nesimţitori faţă de cai. Îşi înfig pintenii uriaşi, tăioşi în carnea bietelor animale, provocându-le răni adânci, fără a se gândi o clipă la suferinţa lor. De aceea cailor li-e teamă de ei şi se zbat grozav când, fugăriţi cu lasoul din herghelie, urmează a fi încălecaţi. Dacă se prăbuşeşte vreunul, deşi încă viu, e lăsat pradă vulturilor şi stăpânul îşi alege altul în loc. Având în vedere numărul mare de herghelii, calul e atât de ieftin la preţ, încât moartea lui nu face nici o impresie. De aici şi puzderia de schelete pe care le întâlneşti peste tot. Se poate spune fără exagerare că pampa e semănată cu ciolane de cai.

Viaţa neobişnuită pe care o duce un *gaucho*, lipsa totală de şcoli şi de alte mijloace de instruire, ca şi contactul permanent cu animale aproape sălbatice — iată cauzele care îl fac în multe privinţe insensibil şi dur. La aceasta se adaugă proastele stări politice din ţară. Un istoriograf spunea că în La Plata nu trece anul fără să se producă măcar o mică rebeliune. Şi într-adevăr, de când se ştie, rebeliunile şi revoluţiile se ţin lanţ. Aceasta îi înăspreşte pe oameni. Un *gaucho*, vrăjmaş al vieţii tihnite şi călit prin îndeletnicire lui, este oricând gata să se alăture unui *pronunciamento* — termenul obişnuit pentru răzvrătire. Cu cât aceasta se repetă mai des, cu atât mai anarhic devine omul. Drept urmare, locuitorii acelor districte care se ridică mereu împotriva ordinii

publice capătă însuşiri deosebite faţă de semenii lor din alte părţi. De aici şi diversitatea de păreri în legătură cu specificul populaţiei din pampa.

Al doilea fel de aşezare se numeşte *hacienda*. Un *haciendero* practică şi agricultura şi creşterea vitelor. De aceea nu are îndeobşte cirezi mari.

În al treilea rând vine *estancia*. Un *estanciero* nu se ocupă cu agricultura. E specializat exclusiv în creşterea vitelor, pe care le vinde la abator. Există *estancieros* care posedă mai multe sute de mii de capete.

Animalele trăiesc, atât vara cât şi iarna, sub cerul liber. Deşi supravegheate de *gaucho*s călări, se întâmplă adeseori să evadeze din ţarc şi să ajungă în cireada primului vecin, dacă nu chiar şi mai departe. Pentru a evita pierderile, fiecare proprietar îşi are semnul lui cu care înfierează animalele ce-i aparţin. Semnul e înregistrat de autorităţi. În felul acesta fiecare îşi cunoaşte vitele proprii şi restituie celui în drept exemplarele ce s-au rătăcit pe terenul său. La vânzarea unui cal, sau a unei vaci semnul se anulează prin aplicarea în acelaşi loc a unui semn identic, dar inversat, operaţie dureroasă căreia vitele i se împotrivesc din răsputeri.

O asemenea ştampilare a unor junci este tocmai în curs când drumeţii noştri apărură la *estancia*. Un număr de *gaucho*s călări mânau juncile în câmp şi, apoi în *corralul* pregătit pentru acest scop. Prin *corral* se înţelege aici un ţarc înconjurat cu tufe ghimpoase de cactus.

Vitele presimt că le aşteaptă ceva neplăcut când sunt mânate spre *corral*, de aceea refuză să intre. Astfel şi acum: fugeau, încercau să scape, dar călăreţii, extrem de abili, ştiau cum să le vină de hac, folosind cu măiestrie lasoul sau *bola*.

Bola e un fel de praştie constând din trei bile de plumb sau de fier prinse fiecare în parte de câte o curea groasă şi rezistentă. Capetele curelelor sunt înnodate într-un mănunchi. *Gaucho*-ul reţine una din bile, iar celorlalte două le face vânt

de câteva ori în jurul capului.

Apoi lansează *bola* spre animalul pe care vrea să-l prindă. O face cu atâta îndemânare, încât cureaua se încolăceşte în jurul picioarelor dinapoi ale calului sau boului şi îi trânteşte jos.

Animalele cunosc aceste praştii şi se tem de ele ca şi de lasou. De câte ori încearcă să evadeze, uneltele cu pricina le pun la respect. Acum veneau supuse, de ambele părţi, mânate de călăreţii ce răcneau din răsputeri. Câmpul răsuna de tropot. La intrarea în *corral* vitele se opriră brusc. Dar când un buhai bătrân, care ştia că pentru el nu mai e nici o primejdie, păşi tacticos în ţarc, celelalte vite îl urmară şi *corralul* fu închis.

Deodată cei câţiva *gaucho*s îi zăriră pe drumeţii care, strunindu-şi caii, se apropiau la pas. Majordomul — titlu purtat de administratorul fermei — îl recunoscu pe „doctorul" Parmesan şi exclamă râzând:

— *Cielo!* Cerule, ăsta-i *el carnicero*, măcelarul! Bun venit, señor! Nu cumva cauţi să ne retezi câte ceva? Din păcate suntem sănătoşi cu toţii. Aşa că pune-ţi instrumentele la păstrare.

Această primire păru să-l supere pe faimosul chirurg.

— Lasă glumele când te adresezi unui *caballero!* se oţărî el. Şi-apoi cum de îndrăzneşti să-mi spui măcelar? Îţi interzic! Strămoşii mei, castilieni get-beget, trăiau în palate şi castele şi luptau victorioşi împotriva maurilor, pe când ai dumitale... nici nu se ştia de ei. Mă numesc Don Parmesan Rui el Iberio de Sargunna y Castelguardiante. Bagă la cap!

— În regulă, don Parmesan, am băgat la cap. De altfel nici prin gând nu mi-ar trece să te jignesc. Doar ştii şi dumneata de câtă preţuire te bucuri aici. Încât scuză-mă dacă, din bucuria de a te revedea printre noi, n-am găsit cuvintele potrivite.

— Aşa mai vii de-acasă. Căinţa găseşte în mine totdeauna

un suflet generos. Te iert, căci ştiu că-mi admiri iscusinţa chirurgicală. De aceea îngăduie-mi să te informez că la trepanaţii nu se mai foloseşte acum vechiul trepanum circular, ci un soi de daltă ca să spun aşa. Vasăzică...

— Despre asta mai târziu, te rog, îl întrerupse administratorul. Ştii desigur cu câtă plăcere ascultăm lecţiile dumitale, dar văd aci de faţă şi alţi señores şi nu se face să fim nepoliticoşi discutând aşa, în doi, despre chestiunea trepanaţiilor. Permiteţi, înălţimile voastre, să vă întreb cum vă cheamă?

— Aceşti señores, interveni Parmesan, sunt proaspete cunoştinţe ale mele şi doresc să plece în Gran Chaco. Savanţi, oameni de mare cultură, drept care numele lor sunt cam încâlcite şi mi-e imposibil să le pronunţ.

— Mă numesc Morgenstern, iar însoţitorul meu se cheamă Kiesewetter, lămuri micul savant. Am venit să cumpărăm nişte cai. Sper să aveţi câteva exemplare de prisos, ceea ce latinul ar numi *supersum* sau după împrejurări, *reliquus*.

— Ei, relicve nu prea sunt caii noştri. Dar patronul vă va vinde desigur câţiva. Din păcate târgul s-ar putea face abia diseară căci stăpânul e plecat. Până una alta binevoiţi a fi oaspeţii noştri. Dacă vă amuză, asistaţi la însemnarea vitelor.

— Cu cea mai mare plăcere. N-am mai văzut aşa ceva.

— Atunci poftiţi. Să vă arăt mai întâi camera.

O luă călare către clădirea cu locuinţe şi îi conduse într-una din odăi. Peonul care îi însoţise de la Santa Fé îşi primi plata şi se înapoie cu caii în oraş.

Proprietarul fermei era fără îndoială un om bogat. Totuşi locuinţa lui nu se putea compara nici cu cea a unui simplu muncitor german. Patru pereţi goi, din lut, netencuiţi şi, ca mobilier, o masă veche, două scaune şi mai vechi, câteva scăunele. O ghitară atârna într-un colţ. Asta era tot.

Majordomul îi pofti să ia loc şi se duse la bucătărie să prepare ceaiul de mate, băutură care se serveşte în mod

obişnuit musafirilor.

Maté, ceaiul de Paraguay, se produce din frunzele şi tulpina unei plante numită de botanişti *Ilex paraguyensis*. Planta e zdrobită până se preface într-un praf gros. O priză din acest praf se pune într-o tidvă mică, fără alt conţinut şi se opăreşte cu apă clocotită. Ceaiul nu se bea propriu-zis, ci se suge din tidvă printr-un, tub subţire de metal numit *bombilla*. Deoarece bombilla se înfierbântă foarte tare, străinii neavertizaţi îşi frig buzele şi limba până se deprind cu acest fel de a bea.

Un astfel de maté fu servit celor trei musafiri. Chirurgul sugea cu prudenţă băutura; şi Fritze, trăind de câţiva ani în acele locuri, învăţase că trebuie să fie atent; numai doctorul Morgenstern aduse ceaiului mate tributul pe care de regulă îl aduc străinii. Bombilla era fierbinte foc, iar el supse cu toată nădejdea, frigându-se într-un chip disperant. Totuşi nu scuipă lichidul, ca să nu se arate necuviincios. Drept care îşi fripse şi gâtlejul şi, strâmbându-se de durere, izbucni:

— Vai de capul meu! Buzele, cerul gurii, gâtlejul, cum s-ar zice *labia, palatum, gluttus*! Asta-i băutura dracului pentru osândiţii din iad. Le-o fi turnând-o pe gât ca să le ardă măruntaiele. Apă de Ilex... Mulţumesc frumos!

— Aşa mi-am spus şi eu la prima încercare, îl consolă Fritze. Cum sugi mai zdravăn, parcă iei foc pe dinăuntru. Însă nu ţine mult. Doar până te deprinzi ce arşiţa naibii. Mai beţi, dom' doctor!

— Nici gând! Cred că gâtlejul meu e numai băşici.

Nu era de convins în nici un fel să mai ia o înghiţitură. Ceilalţi doi aproape că-şi goliseră calabazurile, adică tidvele. Apoi tustrei fură invitaţi în *corral* să asiste la prea interesantul spectacol al ştampilării vitelor. Don Parmesan îşi lepădă *poncho*ul, basmaua de cap şi ciripa, toate roşii. Întrebat de ce, chirurgul se miră:

— Oare n-aţi aflat încă, señor, că vitele semisălbatice

reacţionează violent când văd roşu? Cu haine roşii pas de te apropie de un taur.

— Credeţi? se îndoi Morgenstern. După câte ştiu, numai curcanii suferă de idiosincrasie în această privinţă. E stabilit ştiinţific. Ce-i drept, se afirmă ici şi colo că şi boul, *bos* pe latineşte, posedă aceeaşi aversiune, dar nimeni n-a dovedit faptul, cu exemple categorice. Ca zoolog, găsesc un prilej minunat să observ cum stau lucrurile şi să culeg material pentru un studiu asupra temei în discuţie. Aş păcătui net împotriva ştiinţei dacă mi-aş lepăda hainele mele roşii.

— Dar vă expuneţi unei mari primejdii, señor.

— Un adevărat slujitor al ştiinţei nu trebuie să şovăie când e vorba să dezlege o problemă de prim rang ca aceasta. Prin urmare, nu scot nimic. Rămân cum sunt.

— Şi eu! se asocie Fritze. Mă aflu în slujba unui zoolog, deci boul nu poate fi pentru mine decât ceva ştiinţific, dom' doctor.

Păşiră în curte. Intrarea în *corral* era închisă, dar se puteau strecura unul câte unul printr-o deschizătură laterală. Cei trei oaspeţi pătrunseră astfel înăuntru. Majordomul rămase afară.

Rodeo, cum se numeşte împresurarea unei cirezi în *corral*, era în toi. Vitele stăteau înfricoşate în fundul ţarcului. Însă cele ce veneau la rând pentru a fi marcate cu fierul roşu goneau cu disperare prin *corral*, urmărite de *gaucho*s. Vita trebuie mai întâi prinsă şi legată strâns ca să nu se poată opune în nici un fel. Treaba asta o făceau aici cinci oameni. Alţii întreţineau focul în care „pecetea” se înfierbânta până la incandescenţă.

Lucrurile se desfăşurau în felul următor: vita cu pricina era mai întâi separată de celelalte. Fugărind-o prin ţarc, un *gaucho* arunca lasoul în urma ei. Laţul i se încolăcea fără greş în jurul gâtului, îi tăia respiraţia şi o culca la pământ. Cât ai clipi ceilalţi patru călăreţi, înarmaţi cu zbilţuri, îi imobilizau picioarele.

Caii, având prinse de şei capetele zbilţurilor, ştiau foarte bine ce au de făcut: fiecare trăgea în direcţia lui, astfel încât vita rămânea cu picioarele desfăcute şi ţepene. Atunci un al şaselea *gaucho* se repezea cu pecetea înroşită în foc şi i-o aplica pe coapsa stângă. Apoi vita era eliberată. Bietul animal sărea, se învârtea în loc, alerga, gemea de durere şi spaimă până ce, găsind ieşirea, se întorcea la cireada lui.

Dar lucrurile nu mergeau totdeauna perfect. Uneori lasoul nu se strângea destul de bine şi vita opunea rezistenţă, se apăra. Era nevoie de un dublu efort sau de ajutor din afară. Atunci se petreceau scene tari însoţite de strigăte şi exclamaţii care l-ar băga în sperieţi pe un european. Animalul chinuit se zbătea mugind; celelalte îi ţineau isonul şi, agitându-se, o luau la goană, se împrăştiau până erau din nou adunate de *gaucho*s cu ajutorul lasourilor şi al bolasurilor. Se întâmpla chiar ca vreun bou îndârjit să treacă la atac, iar călăreţul ameninţat să se salveze doar datorită dibăciei sale.

— Asta, ce să mai zic, e grozav! rosti Fritze cu entuziasm, adresându-se, după o asemenea scenă, stăpânului său. Doar am şezut şi eu în şa, însă atâta sprinteneală, măi, măi! N-aş fi în stare. Cred că primul bou mai acătării m-ar da peste cap. Pe dumneavoastră nu, dom' doctor?

— N-aş putea răspunde cu precizie matematică, făcu doctorul, gânditor. Îmi lipseşte experienţa necesară şi, precum ne învaţă ştiinţa, orice opinie trebuie susţinută cu dovezi. De altfel, mă interesează mai puţin această problemă decât afirmaţia de adineauri cum că un rumegător ca boul ar avea o atât de mare aversiune faţă de culoarea roşie. Sper că ai să mă ajuţi; vreau să facem o încercare în această privinţă.

— Bucuros, numai să nu ne alegem cu niscai oase rupte.

— Nici o grijă.

— Zău? Amintiţi-vă de taurul de la corrida.

— Acela era un *bison americanus*, pe câtă vreme aici avem de-a face cu nişte simple cornute argentiniene.

Intenţionez să fac o încercare şi anume sub două aspecte. Suntem amândoi îmbrăcaţi în roşu; eu mă apropii de un bou, tu de o vacă. Astfel vom afla nu numai dacă vitele în general au această repulsie, ci vom găsi şi răspunsul la întrebarea: care anume genus e mai sensibil — *masculinum* sau *femininum*?

— Bine, bine, dar dacă-mi pică mie un genus mai al dracului decât toate?

— Asta nu cred, pentru că de bou — genus bărbătesc — mă ocup eu. Or, după cât se ştie, diversele caracteristici ale speciei, aşadar probabil şi aversiunea faţă de culoarea roşie, sunt mai pregnante la sexul bărbătesc decât la cel femeiesc, adică la sexul slab, cum i se mai spune.

Vasăzică eşti dispus?

— Da, de dragul dumneavoastră o să mă ocup şi eu cu această problemă de zoologie.

— De fapt nu e vorba de zoologie în general, ci de o ramură specială: zoopsihologia.

— Tot un drac. Parcă nu-i totuna dacă te ia în coarne zoologic sau zoopsihologic. Dar pentru dumneavoastră, hai să-ncerc.

— Atunci vezi de vaca aia pe care o ştampilează acum.

Şi micul savant arătă spre animalul care tocmai zăcea la pământ, strâns legat, în aşteptarea torturii. Cei doi musafiri stăteau lângă îngrăditura ţarcului, în spatele câtorva inşi care întreţineau focul. De aceea animalele încă nu descoperiseră culoarea roşie a îmbrăcămintei lor.

Supus, Fritze porni în direcţia vacii care, chiar în acel moment, fu slobozită din legături. Văzându-l, oamenii începură să strige din toate părţile:

— *Arredro, arredro! Que demencia, que locura!* Înapoi, înapoi! Ce nebunie, ce aiureală!

Fritze nu se dădu bătut. Îşi continuă mersul. Ultimul lasou desfăcut, vaca sări în picioare pregătindu-se de fugă.

Deodată, zărindu-l pe Fritze cel imprudent şi, stârnită de culoarea roşie a costumului său, îşi plecă fruntea gata de atac. Dar durerea din coapsă o făcea să şovăie. Stătu câteva clipe în loc, cu coarnele ameninţătoare, apoi îşi dădu capul pe spate şi îşi văzu de drum.

— Mare noroc! se mirară cei de faţă. Înapoi, señor, repede! Treceţi dincolo de gard! Nu ştiţi că vitele astea se înfurie când văd roşu?

— Nu eram sigur, voiam să mă conving, răspunse Fritze, depărtându-se agale.

— Să nu mai repetaţi figura, señor. S-ar putea să nu vă priască.

Nu vorbeau numai din grijă pentru el. Erau şi supăraţi că neamţul, fără aprobarea lor, îndrăznise să se apropie de vacă şi s-o aţâţe.

Mândru de izbândă, Fritze se întoarse lângă Morgenstern şi rosti:

— Ei, sunteţi mulţumit? Cred că proba a ieşit destul de fain.

— Absolut, confirmă doctorul, dând din cap. Vaca voia să se repeadă la tine, dar s-a răzgândit. De aici concluzia că i-a displăcut culoarea roşie, dar nu în asemenea grad, încât să o determine la agresiune, pe latineşte *aggressio*. Aşadar, *genus femininum* posedă o repulsie da grad redus. Iar eu voi căuta un *masculinum* pentru a produce dovada comparativă.

În timpul acestei scurte convorbiri câţiva *gaucho*s aleseră din cireadă o altă vită ca s-o prindă cu lasourile. Junca respectivă se tot ţinea în preajma bătrânului buhai care intrase primul în *corral*. Până atunci buhaiul stătuse liniştit. Dar cum auzi un lasou vâjâind pe lângă el, se crezu ameninţat şi încercă să evadeze din *rebano*, din cireadă, galopând şi mugind prelung. Apucă exact în direcţia focului. Cei câţiva *gaucho*s aflaţi acolo ridicară braţele în sus şi se porniră pe nişte strigăte grozave ca să-l întoarcă din drum.

Dar buhaiul nu se opri decât la un pas de ei, privindu-i cu ochii holbaţi, rătăciţi. Unul dintre *gaucho*s apucă un tăciune aprins şi-l zvârli în capul animalului. Acesta se depărta niţel dând impresia că vrea să plece. Dar se opri iarăşi scoţând un muget mânios. Motivul era doctorul Morgenstern care îi tăiase drumul. Acum stăteau la vreo patru paşi unul de altul.

— *Lugar, lugar!* La o parte, la o parte! strigau văcarii.

Buhaiul se şi repezise asupra micului savant. Noroc că acesta, dând ascultare avertismentelor, sări iute la dreapta. Numai aşa reuşi să evite coarnele animalului care. Trecu în goană prin stânga lui. Dar se întoarse imediat ca să-l ia din nou în primire.

— *Lugar! Lugar!* strigară iarăşi văcarii într-un glas.

În acelaşi timp apărură şi călăreţii în dreptul buhaiului. Căutau să-i atragă atenţia asupra lor şi să-l îndepărteze de micul savant.

Morgenstern scăpă şi de astă dată, deşi vârful ameninţător al coarnelor trecuse numai la vreo trei ţoli de trupul lui. Acum abia îl fulgeră gândul că se vârâse într-o mare primejdie şi teama de moarte îl făcu să acţioneze pe cât de subit pe atât de ciudat. Pericolul îl reprezentau coarnele. Or, ca să te fereşti de ele, trebuia să fii mereu în spatele atacantului. Omuleţul puse repede în aplicare ideea lui. Sări la coada buhaiului întărâtat. Acesta stătu o clipă locului. Nu-l mai vedea pe adversar. Se întoarse şi îl zări. Încercă să-l ajungă. Dar savantul, iute ca o sfârlează, schimbă şi el direcţia. Era din nou în spatele inamicului. Manevra se repeta cu o asemenea viteză, încât călăreţii tot amânau să arunce bolasurile şi lasourile pentru a nu-l prinde în laţ chiar pe năstruşnicul lor musafir. Totuşi Morgenstern simţea că nu va rezista multă vreme acestui joc şi că va obosi curând. Oare nu exista o scăpare, un sprijin, un ajutor? Fireşte că exista şi chiar în imediata lui apropiere. Apucând cu ambele mâini coada buhaiului, se ţinu strâns de ea. Cât timp va reuşi să se

menţină, buhaiul nu va putea să-l ia în coarne.

Când animalul simţi că e tras de coadă — lucru la care nimeni nu se încumetase până atunci — rămase câtva timp uluit, dezorientat. Zvârli apoi din picioarele dindărăt ca să scape de vrăjmaşul ce i se agăţase de coadă, dar nu reuşi. Morgenstern se cramponase acolo pe viaţă şi pe moarte. Zdruncinat astfel în convingerile şi experienţa sa, buhaiul găsi că e mai cuminte să abandoneze partida, chiar de ar fi să-şi piardă coada cu acest prilej. Scoase un muget jalnic şi porni în fuga mare spre cireadă.

Dacă până atunci văcarii urlaseră din fundul rărunchilor ca să abată buhaiul de la victima lui, acum se porniră pe un râs la fel de zgomotos, căci priveliştea era într-adevăr dintre cele mai amuzante. Buhaiul părea să-şi fi ieşit cu totul din fire; în disperarea lui făcea nişte mişcări extraordinar de comice, săltându-şi dosul în fel şi chip. Mugetele cumplite vădeau spaima de care fusese cuprins. Nici un *gaucho* nu mai auzise până atunci asemenea timbru bovin. Morgenstern alerga cu încrâncenare. Dar la un moment dat nu mai putu, pământul începu să-i fugă de sub picioare, i se lăsă târât până-l părăsiră puterile şi scăpă coada din mâini. Drept care făcu o tumbă spectaculoasă cum nu mai făcuse nicicând în viaţa lui.

Râsul argaţilor izbucni şi mai intens, ceea ce spori şi mai mult panica buhaiului. Bietul animal dădu năvală printre semenii săi şi se opri gâfâind tocmai în fundul ţarcului. În sinea lui probabil că jura solemn să nu se mai înfrunte vreodată cu un zoolog din Jüterbogk.

Morgenstern scăpase nevătămat. Se ridică de jos, îşi pipăi mădularele şi se întoarse la locul lui. Văcarii, stricându-se de râs, veniră să-l felicite. Numai şeful lor vorbi cu gravitate:

— Aţi fost foarte imprudenţi, señores. Şi se pare că nici acum nu vă daţi seama ce primejdie vă păştea. Ce v-a venit să intraţi acolo, să vă băgaţi în coarnele vitelor?

— E o chestiune de zoopsihologie, răspunse micul savant.

— Nu înţeleg.

— Voiam să aflu dacă într-adevăr culoarea roşie provoacă furia în familia dumneavoastră de rumegători.

— Aha! Şi pentru asta v-aţi riscat viaţa? Păi nu puteaţi să aflaţi mai uşor? Să ne fi întrebat pe noi, că vă dădeam cu plăcere orice informaţie.

— Sunteţi zoolog?

— Nu, sunt *gaucho*.

— Înseamnă deci că mărturia dumneavoastră n-ar fi fost concludentă. Aici contează numai dovada unui specialist.

— Señor, chiar dacă nu mă număr printre specialişti, sunt totuşi un caballero! răspunse omul, jignit. Credeţi că v-aş fi spus baliverne?

— Fireşte că nu. Mi-aţi fi comunicat ceea ce ştiţi dumneavoastră. Dar adevărul adevărat nu poate fi stabilit decât de autorităţi în materie.

— Nu sunt savant şi nici nu vreau să-mi închipui — de vreme ce vă găsiţi aici ca musafir — că aţi avea intenţia să mă ofensaţi. Dumneavoastră, ce-i drept, sunteţi specialist şi mă bucură că astăzi, pe baza unei verificări proprii, aţi descoperit adevărul pe care noi îl ştiam de mult. Dar imprudenţa dumneavoastră ne-a pus şi pe noi în pericol. Probabil că nu ştiţi ce înseamnă *estampeda*.

— Nu.

— *Estampeda* e o cireadă de vite sau o herghelie de cai stârnită, dezlănţuită, care o ia nebuneşte la goană. Din pricina dumneavoastră s-ar fi putut să fim cu toţii striviţi, sfârtecaţi. Sper ca măcar în această problemă să nu vă îndoiţi de afirmaţia mea şi vă rog să aveţi bunătatea ca de aici încolo nici dumneavoastră personal, nici hainele dumneavoastră roşii să nu ne mai încurce treburile.

Îi întoarse spatele. Ceilalţi *gaucho*s îi urmară exemplul. Se simţeau jigniţi pentru faptul că şeful lor nu fusese recunoscut ca o „autoritate”. Cei doi germani înţeleseră situaţia şi se

depărtară ieşind prin deschizătura laterală din *corral*.

Dincolo de îngrăditură, Fritze comentă:

— Ce să zic, am pornit într-un ceas bun. Nici nu ne-am făcut rost de cai şi gata, într-o singură zi, ne-au dat afară de două ori. În schimb avem şi noi o mângâiere, că doar am stabilit ceva ştiinţific: nu numai curcanul se supără când vede roşu.

— Exact, confirmă doctorul. Voi trimite Academiei de ştiinţe o comunicare în acest sens. De azi înainte lucrul e întru totul dovedit: vitele nu suferă culoarea roşie.

— Şi asta fără deosebire de sex.

— Întocmai, numai gradul diferă. *Masculinum* e mai iritabil decât *femininum*.

— Dar de ce le-o fi zgândărind aşa culoarea roşie, dom' doctor? Mie, unul, mi se pare faină de tot.

— Asta n-o putem descifra acum. Faptul e stabilit, cauza mai trebuie cercetată. Poate fiindcă roşul din spectrul solar, în atingere cu o prismă, se reflectă cel mai slab. Razele lui vibrează numai de cinci sute de bilioane de ori pe secundă.

— Să fi dibuit buhaiul treaba asta?

— Violetul, de pildă, vibrează în acelaşi interval de opt sute de bilioane de ori, ceea ce înseamnă o diferenţă de trei sute de bilioane vibraţii, suficient ca să izbească şi ochiul unui rumegător. Dar şi aici e nevoie de aprofundări. Deocamdată mi-am atins scopul propus şi am descoperit încă un lucru care, dacă l-aş face cunoscut prin scris, ar entuziasma pe orice proprietar de menajerie.

— Zău? Ce-aţi mai descoperit?

— O metodă infailibilă pentru îmblânzirea chiar şi a celui mai sălbatic animal. Te agăţi pur şi simplu de coada lui. Ce-i drept, poziţia nu excelează prin confort, dar asta nu-i va împiedica pe dresori să-mi urmeze sfatul.

— Hm! Chestie de gust! Eu, dom' doctor, nu mi-aş dori să atârn de coada unui leu sau a unui şarpe din aceia uriaşi...

În timpul savantei lor discuţii cei doi musafiri înaintaseră o bucată bună, fără să-şi dea seama că chirurgul se ţinea după ei. Acum îi ajunse din urmă şi rosti:

— Señores, alde *gaucho*s sunt foc şi pară împotriva dumneavoastră. V-am prevenit, însă n-aţi ţinut cont de sfatul meu şi v-aţi expus primejdiei. Din păcate buhaiul s-a speriat.

— De ce din păcate? se miră Morgenstern.

— Da, din păcate. Altminteri aş fi avut ocazia să vă demonstrez măiestria mea.

— Cum adică?

— V-ar fi găurit cu coarnele sau v-ar fi frânt câteva oase, iar eu aş fi fost de-a dreptul fericit să vă pot arăta că sunt într-adevăr un as în tratarea oricărui fel de răni sau de fracturi. Extrag aşchia cea mai îndărătnică fără a spori hemoragia; nu mă dau în lături nici de la cea mai dificilă operaţie.

Ca să vadă caii pe care urmau să-i primească, musafirii trebuiau să se deplaseze până la imaş. *Estancia* nu aparţinea, precum s-a mai spus, unui mare bogătaş, totuşi era de mirare ce număr imens de vite păşteau aici.

Bogăţia de căpetenie a statelor din La Plata sunt animalele. Fermele cresc cai, bovine şi oi. Calul european a fost introdus aici în 1536 de către Mendoza, oaia a fost adusă la 1550 din Peru şi vaca la 1553 din Brazilia. Se întâmplă rareori să călăreşti pe-aici un ceas fără să dai peste nişte *majados*, adică turme, cirezi, herghelii. Se calculează că un imaş pătrat având laturile de câte o leghe poate hrăni 20.000 de oi sau 300 de cornute mari care, în anii buni, se pot înmulţi până la 800 de capete.

Oilor, în vederea obţinerii unei cât mai mari producţii de lână, li se afectează imaşul cel mai bun şi li se acordă multă atenţie. De vite şi de cai oamenii se ocupă mai puţin. Sunt lăsaţi în paza argaţilor şi a câinilor, iar proprietarul îşi aminteşte de ei numai când urmează a fi însemnaţi sau

vânduţi. O iapă obişnuită costă cel mult 16 mărci, iar un cal de călărie rareori peste 60. Pentru un bou vândut la *saladero* se obţine de obicei sub 50 de mărci. *Saladeros* sunt marile abatoare unde se taie vitele în masă. Cuvântul se trage din spaniolă — *salar*, a săra. Acolo se argăsesc pieile şi se produc cantităţi imense de seu. Unul din cele mai mari *saladeros* este cel de la Fray Bentos, vestit pentru extractul de carne de Liebig. Aici se taie zilnic până la 900 de vite. Muşchii sunt secţionaţi şi aleşi cu ajutorul unor maşini. Capacitatea de lucru a fiecărei maşini este de 200 de vite pe oră. Un cogeamite bou nu dă decât trei kilograme de extract.

După ce constatară că aici se găsesc cu totul alţi cai decât la hanul de la Santa Fé, cei trei bărbaţi se înapoiară la *estancia*. Ştampilarea vitelor se terminase între timp. *Corralul* fu deschis şi animalele, fericite că au scăpat, năvăliră afară, în câmp liber. Două vaci fuseseră reţinute pentru sacrificare. Călătorii se apropiară de *corral* ca să observe procedeul. Priveliştea ce li se oferi era de-a dreptul oribilă. Presimţindu-şi sfârşitul, vacile mugeau înspăimântător. Ca să li se „înfierbinte” sângele — fiindcă orice *gaucho* susţine că astfel carnea capătă un gust mai bun — animalele fură hăituite un timp în *corral* şi apoi, exact ca la operaţia ştampilării, prinse şi doborâte cu ajutorul lasourilor. După ce le străpunseră beregata, oamenii se năpustiră asupra lor — deşi erau încă vii şi se zbăteau cu disperare — tăind fâşii lungi de carne aburindă, zvâcnitoare, cu piele cu tot. Horcăitul vacilor, ca şi strigăte voioase, lacome ale oamenilor acestora cruzi erau imposibil de suportat pentru o ureche civilizată. Morgenstern şi Fritze se depărtară numaidecât. În schimb chirurgul rămase pe loc. Scoase un cuţit ca să-şi taie şi el o porţie. Sângerosul spectacol îi era familiar.

Alde *gaucho*s înfig carnea în frigărui de lemn sau în vârful cuţitului şi o ţin deasupra flăcării. Pe măsură ce se frige, o duc la gură şi muşcă din partea bună de mâncat; restul îl pun din

nou la foc. *Asado*, aşa numesc ei această friptură în sânge. Dacă şi pielea, în spaniolă *cuero*, rămâne lipită de carne, atunci se obţine cea mai mare delicatesă a lor şi anume *asado con cuero*, asado cu piele.

Focurile odată încinse, toţi *gaucho*s şi ceilalţi argaţi se aşezară în jurul lor ca să se înfrupte cu mâncarea favorită. Nu acordau nici o atenţie celor doi germani. Precum spusese chirurgul, erau supăraţi. În schimb dumnealui îşi găsi loc printre ei. Mânca şi trăncănea de zor, deşi nu prea era luat în seamă. Grandomania lui de chirurg fără egal îl făcea să nu sesizeze faptul că era tratat mai mult ce ironie decât cu respect.

Doctorul Morgenstern s-ar fi simţit cu totul stingher dacă administratorul n-ar fi crezut de datoria lui să se ocupe de musafiri. Le dărui deci câteva sferturi de oră din cele libere, având totodată grijă să nu se facă risipă de mâncare şi băutură.

Seara, sosi şi estanciero, proprietarul fermei, care conveni pe loc să vândă străinilor cinci cai la preţul curent. Era bucuros să vadă europeni, mai ales că unul din ei, sosit abia de curând, putea să-i relateze cele mai noi evenimente petrecute dincolo de ocean. Toţi *gaucho*s şedeau afară, la focurile lor şi înfulecau întruna. Căci un astfel de ins poate consuma hartane întregi de carne, condimentându-le cu glume tari, cu povestiri pasionante şi cântece vitejeşti acompaniate la ghitară. Rar se găseşte un *gaucho* care să n-aibă o ghitară a lui.

Estanciero aflase încă la sosire despre cele petrecute în *corral* şi clătinase din cap foarte uimit de faptul că cineva poate să aţâţe anume un buhai pentru a se convinge dacă este sau nu sensibil la culoarea roşie. Acum, discutând cu Morgenstern, îşi dădea din ce în ce mai mult seama că avea de-a face cu un tip original, cam trăsnit ce-i drept, însă foarte cumsecade, care nu se gândeşte decât la specialitatea lui,

neştiind mai nimic despre viaţa de toate zilele şi despre aspra ei realitate. Un asemenea om s-ar potrivi oriunde, numai în pampa nu. Şi, mai ales, în Gran Chaco, unde călătorul este pândit zi şi noapte de tot soiul de primejdii. Aşadar, după ce, primi răspuns la toate întrebările, gazda găsi nimerit să-l avertizeze într-un fel.

— Scumpul meu señor, vorbi estanciero, credeţi într-adevăr că vă veţi realiza planul scăpând viu şi întreg din sălbătăcia de acolo? Nici nu bănuiţi ce vă aşteaptă în Gran Chaco şi în Cordilleras!

— În privinţa asta sunt pe deplin lămurit, răspunse micul savant. Am citit volumul „Excursion au Rio Salado et dans Chaco” de Amédée Jacques.

— Nu cunosc cartea, ştiu însă că lectura unui volum nu poate nici pe departe să-l călească pe cititor, fie el şi savant, pentru a face faţă atâtor pericole şi privaţiuni. Sau poate vă puneţi nădejdea în acest don Parmesan?

— De ce nu? E un om cultivat.

— E nebun şi nimic altceva.

— Păi nu e chirurg cu mare faimă?

— Nici gând! Chirurgia e ideea lui fixă. Acest señor încă n-a tăiat nici un fir de păr din capul vreunui pacient, nici o unghie, deşi sacul lui e plin cu instrumente pe care le cară cu el prin toată ţara.

— Adică nimic decât o idee fixă? Parcă nu-mi vine să cred.

— Vă rog să n-aveţi nici o îndoială. Am întâlnit mulţi oameni care suferă de monomanie. Cunosc, de pildă, unul care caută oase aparţinând unor animale de dinaintea potopului. Dacă Noe ar fi ştiut că astfel de relicve vor căpăta oarecare valoare după atâţia ani, desigur că le-ar fi luat cu dânsul în arcă.

— Îmi daţi voie, señor, aceasta nu înseamnă idee fixă. Dimpotrivă, omul de care vorbiţi trebuie să fie un savant, un zoopaleontolog, cum sunt şi eu! exclamă Morgenstern. Mai

trăieşte?

— Deocamdată...

— Unde îl pot găsi? Aş vrea să-l cunosc.

— Să-l cunoaşteţi? Nu e nevoie de nici un efort. Îl ştiţi de mult, căci e vorba chiar de dumneavoastră.

— De mine? Ooo! spuse micul savant, căscând gura. De mine vorbeaţi? Deci, după opinia dumneavoastră, sufăr de o idee fixă, maladiva?

— Absolut. Nu mi-o luaţi în nume de rău, señor, dar aşa este, pe onoarea mea. La ce vă pot folosi şopârlele preistorice?

— La ce-mi pot folosi? Păi una singură din aceste şopârle, pe latineşte *lacerta*, mă poate face renumit.

— Nu înţeleg, însă vreau să vă dau crezare. Totuşi, ce folos de renume dacă veţi pieri în drum? De altfel, din câte observ, nu sunteţi deloc echipat pentru o călătorie spre Gran Chaco.

— Ba da. Sunt înarmat, am cărţi, sape, lopeţi. Iar caii necesari mi-i vindeţi dumneavoastră. În plus, contez pe señor Parmasan, care cunoaşte bine locurile.

— Şi eu vă spun că nu cunoaşte nimic. Cel mult dacă s-a deplasat o dată până la frontieră.

— Dar face parte din anturajul Tatii Jaguar!

— S-o creadă alţii. Tata Jaguar nu se înconjoară cu nebuni.

— Atunci ce motiv ar avea să mintă?

— Vă explic şi asta, señor. Omul acesta umblă ziua năuc şi noaptea visează la chirurgia lui. Aleargă dintr-un loc într-altul după fracturi sau leziuni. Dumneavoastră i-aţi spus că mergeţi în Gran Chaco, iar lui i s-a năzărit numaidecât că acolo va găsi sumedenie de oase fracturate, oameni înjunghiaţi, împuşcaţi şi aşa mai departe. De aceea s-a oferit să vă însoţească. Dar la vreo primejdie nu cumva să contaţi pe el.

Estanciero era de bună credinţă. Morgenstern rămase pe

gânduri, tăcut, cu ochii în pământ. Atunci interveni Fritze, care şedea alături:

— Señor, nu ne mai speriaţi degeaba. Doar nu suntem nişte pui de găină. Eu, unul, am mai fost prin Tucuman şi cred că vom ajunge cu bine şi mai sus.

— Mă rog, cum vreţi, răspunse gazda. E vorba de pielea voastră, nu de a mea. Parcă o să mă doară pe mine când veţi fi jupuiţi? Din parte-mi n-am decât să vă urez succes.

Se ridică de pe scaun şi îi întrebă dacă vor să-şi vadă paturile. În acele locuri lumea se culcă de timpuriu ca să se scoale în zori. Oaspeţii se lungiră pe nişte piei moi şi adormiră în zvonul cântecelor ce răsunau afară.

Când se deşteptară, soarele tocmai mijea la răsărit. Toţi *gauchos* erau în picioare, sprinteni, voioşi, deşi se culcaseră mult mai târziu.

Chirurgul dormise într-unui din micile ranchos. Estanciero era şi el treaz. Pe vatră, într-un cazan, fierbea *punchero*, un amestec de carne, ştiuleţi de porumb, manioca, slănină, varză şi morcovi. Ca băutură fură serviţi cu ceai de mate din care însă doctorul Morgenstern, ca să nu se mai frigă, nu gustă deloc.

După dejun lumea porni la câmp, unde se aflau caii. Deşi Fritze îl cam pusese la punct, estanciero se arătă destul de generos şi îi oferi lui Morgenstern patru din cei mai buni cai pe un preţ total de două sute de mărci — dacă socotim în valută germană. Faţă de chirurg nu se purtă la fel de amabil. Nu părea să-l simpatizeze. Acesta trebui să-şi caute singur un cal, iar alegerea lui numai fericită nu se putea numi. A încerca să plăteşti pentru găzduire şi frupt ar fi însemnat o jignire. Don Parmesan cumpără de la inul din *gaucho*s o şa veche. Celor doi germani gazda le dărui două samare şi două şei dintre cele numite aici *recado*. E vorba de o combinaţie specială, cu multe elemente demontabile care, la nevoie, pot fi folosite la un popas nocturn.

Pregătirile terminate, cei trei călători porniră la drum.

— *La enhora buena de la vuelta!* Drum bun, cale bătută! le strigă estancierul din urmă. Fiţi atenţi la indienii din Gran Chaco, señores! Aceştia trag cu săgeţi otrăvite, mult mai primejdioase decât glonţul.

Sfatul lui era şi sincer şi bine întemeiat. Într-adevăr, indienii Americii de Sud mai folosesc şi astăzi săgeţi scurte, ascuţite, pe care le lansează suflând în nişte tuburi lungi. Otrava o prepară din sucul arborelui strychnos şi al unui soi de liane numite de ei *maracuri*. Acestui suc i se adaugă piper, ceapă, boabe de cocculus şi alte plante necunoscute nouă. Se fierbe totul până la îngroşare şi efectul ucigător se păstrează ani de-a rândul, deşi în stare proaspătă otrava e mai violentă. Cea mai mică zgârietură provocată de o astfel de săgeată otrăvită determină invariabil şi sigur moartea omului sau a animalului. Totuşi otrava, ca şi în cazul şarpelui, nu afectează organismul decât dacă pătrunde nemijlocit în sânge. De aceea indienii, după ce răpun vânatul, îl mănâncă fără nici un pericol pentru ei. De fapt substanţa cea mai virulentă din această mixtură e curaninul, un alcaloid obţinut din scoarţa numitelor plante, care ucide, paralizând muşchii pieptului şi blocând circulaţia sângelui. Acţiunea lui e atât de puternică, încât un jaguar, abia atins de o asemenea săgeată minusculă — pe care nici nu o simte măcar — se prăbuşeşte după două minute.

5. Călare prin pampas

Calea urmată de doctorul Morgenstern şi însoţitorii săi ducea drept spre nord, printre Rio Salado şi Rio Saladillo, îndărătul cărora se întind codri deşi. La mai puţin de o oră trecură primul din cele două râuri peste o punte de lemn şi

dădură de colonia Esperanza, locuită în majoritate de germani. Voind să-l ajungă din urmă pe Tata Jaguar, nu făcură nici un popas, ci mânară pe şosea spre Cordova.

Goneau — căci pentru Morgenstern şi Fritze era o adevărată goană — deşi chirurgului viteza i se părea destul de obişnuită în acele locuri şi nu-i cerea prea mult efort. O luase înainte şi cei doi germani abia se ţineau după el. În Argentina străbaţi cu diligenţa în medie douăzeci de kilometri pe oră; dar un călăreţ face pe puţin cinci kilometri în plus. De cal nu-i pasă; nu se întreabă cât va rezista. Nici chirurgul nu-şi punea o asemenea problemă. Nu se gândea că trec printr-un ţinut care nu-ţi scoate în cale nici o estancia unde, contra plată, să poţi schimba calul istovit pe unul odihnit. Pintenii săi muşcau pur şi simplu din burta bietului animal şi, de câte ori ceilalţi căutau să-l îmblânzească, izbucnea în râs şi îşi maltrata iapa cu şi mai multă sălbătăcie. De altminteri părea un călăreţ bun şi tenace.

Fritze Kiesewetter se ţinea şi el destul de bine în şa. De când trăia aici se obişnuise întrucâtva, cu călăria. Ceea ce din păcate nu era şi cazul micului zoolog. Urcase în şa, ce-i drept, cu destulă dezinvoltură; acum însă făcea o mutră de parcă s-ar fi înălţat călare în nori. Îşi dădea osteneala să-şi păstreze echilibrul, ceea ce de bine de rău izbutea, totuşi faţa lui crispată arăta că nu prea se simte în apele lui. De altminteri calul său avea pasul lin, regulat şi, cum mergeau mai ales în galop de cursă, animalul dovedea certe calităţi. Cu toate astea, după o oră de călărie de la Esperanza, bravul doctor Morgenstern era atât de sfârşit, încât îşi struni calul şi strigă:

— Stop! Calul meu nu mai poate. Îl lasă picioarele, îi trebuie, cum s-ar zice, puţin repaos, adică *tranquilitas*.

— Fie! aprobă Fritze şi se opri la rândul lui. Mi-ar prii şi mie un bob de odihnă.

Dar chirurgul se împotrivi:

— Trebuie să ajungem încă azi la Fort Tio şi mai avem o

sută de kilometri până acolo. Numai aşa putem atinge mâine seară Laguna Porongos. Eu merg înainte.

— Pentru numele lui Dumnezeu! protestă Morgenstern, coborând anevoie din şa pentru a se lungi în iarba moale a câmpiei. Dacă vreţi să scoateţi sufletul din calul dumneavoastră, n-aveţi decât. Dar pe urmă cum vă descurcaţi? De unde luaţi altul? Uitaţi-vă în ce hal l-aţi adus în aceste două ore! I-aţi rupt burta cu pintenii. Sângerează. Zău că sunteţi de o cruzime înspăimântătoare, *atravitas* sau *crudelitas* şi chiar *immanitas* pe latineşte, dacă nu *duritas* sau *saevitas*.

— Ce fac eu cu calul mă priveşte. L-am plătit cu banii mei, señor.

— În chestia asta nu zicem ba, interveni Fritze, deşi am putea întoarce vorba şi altfel: banii dumneavoastră nu vă dau şi dreptul să-l chinuiţi.

Şi Fritze se lungi lângă stăpânul său. Chirurgul mai bombăni în barbă supărat, socoti totuşi că-i mai convenabil să rămână cu ei decât s-o pornească singur mai departe. Dar după numai o jumătate de oră stărui din nou să continue drumul şi ceilalţi se lăsară convinşi.

Următorul *campo* ce-l aveau de străbătut era neted, întins, acoperit numai cu iarbă. Nici un desiş, nici barem un copac; păduri şi tufişuri nu se găsesc decât în preajma cursurilor de apă.

Merseră un răstimp şi deodată auziră un zgomot confuz în spatele lor. Întoarseră capetele nedumeriţi. Era diligenţa pentru poştă şi pasageri, care făcea cursa între Santa Fé şi Cordova.

O deplasare cu diligenţa în acele locuri e cu totul altceva decât voiajul comod într-un onorabil poştalion german. E o diferenţă ca între dulcea boare de mai şi vijelia sălbatică numită aici *pampero*.

Se vorbeşte sau se vorbea şi în statele din La Plata de

şosele. Dar să nu vă imaginaţi că aceasta înseamnă drumuri ca în palmă, cu şiruri de copaci pe ambele părţi. Şosele naţionale sau drumuri pietruite nu există, căci lipseşte materialul de construcţie. Lemnul e o raritate şi piatră nu e deloc. În diligenţă sau călare, oamenii călătoresc către ţintă peste câmpul vast, chiar dacă se abat cu câţiva kilometri la dreapta sau la stânga.

Ceea ce numesc ei şosele înseamnă de fapt unui sau mai multe rânduri de urme, alcătuind nişte drumeaguri, când mai înguste când mai largi, care taie în fel şi chip pampa. Uneori trebuie să treci prin coclauri, prin mocirle sau peste pâraie mici, cu maluri abrupte; alteori rătăceşti mult şi bine fără să dai măcar de o baltă sau de un curs de apă mai mărişor.

La fel de prost arată şi staţiile pentru schimbul cailor cel mai adesea nişte *ranchos* sărăcăcioase unde călătorul nu găseşte nici cel mai elementar confort.

Ce să mai vorbim de vehiculul însuşi, de poştalion! Acesta pare a fi fost construit într-o vreme când omul se bătea pe burtă cu urşii din bârlog. E atât de primitiv şi de o formă atât de greoaie, încât aspectul lui inspiră groază călătorilor civilizaţi, nevoiţi să-l folosească. Înăuntru se înghesuie opt pasageri, dar locuri — după optica noastră — nu sunt decât patru. Unde mai pui că fiecare călător trebuie să-şi ţină bagajul lângă el! Pe capră, lângă vizitiu sau *mayoral*, cum i se spune, mai sunt două locuri.

Sus, pe acoperişul trăsurii, se încarcă atâtea colete poştale şi alte calabalâcuri încât s-ar părea că hardughia nu-şi va menţine echilibrul cu nici un preţ şi că se va răsturna încă la pornire. Şi totuşi se întâmplă ca o seamă de pasageri supranumerari să-şi găsească loc tocmai în vârful acestui turn.

Trăsurile sunt deservite de câte opt cai — patru rotaşi, doi mijlocaşi, un înaintaş pe care călăreşte surugiul şi un al optulea „căluţ” neînhămat, purtând în spinare un peon care

mână pe de lături şi are sarcina de a îndemna caii ceilalţi şi de a culege de jos obiectele căzute în drum.

Hamurile arată cât se poate de meschin. Caii de ham sunt legaţi peste burtă cu o chingă de piele prinsă la rândul ei de trăsură prin intermediul unui lasou.

Mayoralul posedă o ţepuşă cu care împunge caii rotaşi. Pentru cei din faţă se foloseşte de un bici lung. Surugiul din frunte şi peonul de pe margine au şi ei câte un bici. Deci nu se poate spune că ar lipsi mijloacele cuvenite pentru „duioasa” mângâiere a cailor. Adeseori pe unul din mijlocaşi călăreşte un *gaucho* înarmat şi el fireşte cu un bici.

Aceşti patru inşi aflaţi în serviciul diligenţei arată, prin comparaţie cu poştaşii de la noi, ca nişte tâlhari cărora nici pentru o clipă nu le-ai încredinţa averea şi viaţa. Totuşi sunt oameni de treabă, cinstiţi, ştiu ce au de făcut şi îşi îndeplinesc sarcina într-un fel de-a dreptul năucitor.

Să presupunem de pildă că diligenţa e încărcată. Pasagerii şi-au ocupat locurile. S-au instalat cum au putut şi aşteaptă plecarea ştiind bine că nu vor avea mult de aşteptat. De altfel mayoralul a şi scos un răget ca de tigru şi împunge rotaşii cu ţepuşa lui, drept în rănile rămase de la ultima cursă. Biciul şuieră în văzduh de parcă ar vrea să-i croiască pe cei de faţă. Călăreţul din mijloc, surugiul înaintaş ca şi peonul urlă din răsputeri şi dau bice cailor. Aceştia se pun în mişcare. Hardughia se smuceşte din loc într-un salt nesigur, se înclină pe dreapta, pe stânga, trasă din răsputeri de caii înţepaţi şi biciuiţi. Pornirea bruscă face ca pasagerii, lovindu-se cap în cap, să-şi piardă pălăriile. Bagajul le cade în poală sau pe picioare. Întind braţele ca să se sprijine reciproc, ba câte unul îl apucă de barbă pe vecinul său care, la rândul lui, îl trage de lanţul ceasornicului.

— Ce aveţi cu barba mea, señor?

— Dar dumneavoastră de ce mă trageţi de lanţ?

— Scuzaţi, venerabile, am făcut-o fără intenţie.

— Atunci vă cer şi eu scuze, señor. Departe de mine gândul să mă leg de barba dumneavoastră.

Şi astfel diligenţa a luat-o din loc. Deodată se aude în spate o bufnitură.

— Stai, mayoral! Opreşte! strigă peonul. Pe sfântul Jago, trebuie să oprim.

Mayoralul struneşte caii şi urlă:

— Ce mă priveşte pe mine sfântul Jago! Eu conduc diligenţa, nu-mi arde de rugăciuni. Vezi să nu-mi mai încurci treburile.

— A căzut o ladă. Uite-o jos.

— Ridic-o şi fă-i vânt pe acoperiş.

— Mi se pare că a crăpat.

— Şi ce vină am eu? De ce nu ne dă lăzi mai acătării, din lemn tare! Ce-i înăuntru?

— Stai să văd.

Peonul descalcă şi aduce lada. I-a sărit capacul, pe care scrie adresa unui profesor de la universitatea din Cordova. Lada conţine sticle. Câteva s-au spart. Un lichid roşu se scurge din ele, gâdilind plăcut nasul peonului.

— Vin roşu, pe legea mea! exclamă aceasta. S-au spart patru sticle. Noroc că numai la gât.

— Scoate-le, bre! Câte una de fiecare! Doar n-om lăsa bunătatea de băutură să se scurgă în pământ.

După ce sticlele în cauză sunt golite, peonul leagă lada cu o curea şi o prinde cu sfoară sus, pe coviltir. Şi călătoria noastră continuă şi pasagerii se ciocnesc iarăşi între ei.

— Scuzaţi, venerabile, acesta e piciorul meu! exclamă unul.

— O, iertaţi-mă señor. Credeam că-i al meu şi voiam să-l trag de sub pachetele astea. Dar unde vă e pălăria?

— Pe capul dumneavoastră. V-aţi pus-o chiar acum. A dumneavoastră a zburat...

— Dumnezeule, a zburat pe fereastră? Atunci s-a dus. De

unde să iau alta? Ce mai tevatură cu diligenţa!

Din fericire pălăria nu „s-a dus”. Peonul a zărit-o zburând, s-a întors şi, fără să coboare de pe cal, i-o aduce înapoi păgubaşului. Aruncând-o înăuntru prin fereastră, ţine să atragă atenţia domnilor călători:

— Ţineţi-vă bine pălăriile, señores, sau legaţi-le! N-avem vreme să ne ocupăm cu de-alde astea.

Apoi îşi vede de celelalte treburi, chiuie şi îndeamnă caii ai biciul. Dacă răsare în drum vreo albie secată sau un pârâiaş, atunci se coboară în galop şi se urcă iar cu toată viteza. Numai peonul sare de pe cal şi îşi umple buzunarele cu prundiş (altă piatră nu se găseşte nicăieri în pampa). Apoi încalecă din nou şi ajunge din urmă diligenţa. Dacă, la nevoie, biciul se va dovedi insuficient, atunci dumnealui va deschide un bombardament cu pietre asupra cailor.

Acest peon e un maestru al călăriei, surugiul din faţă îl întrece uneori. Sarcina lui e să ţină direcţia. Cu ochi ageri el scrutează terenul ca să descopere din timp locurile ce trebuie ocolite. Deoarece se merge mereu în galop, treaba asta cere o mare experienţă. Adeseori, ca să evite un loc primejdios, trebuie să cotească brusc. Atunci omul zbiară ca turbat, mayoralul răcneşte la rândul lui, dă cu biciul şi împunge caii, iar călăreţul din mijloc şi peonul de pe margine chiuie de mama focului. Pasagerii, cuprinşi de panică, strigă şi ei. Vehiculul, cârmit cu violenţă, se înclină pe o parte, lucru cu atât mai periculos cu cât înaintaşul trebuie să forţeze menţinerea pe direcţie. Dacă vrea ca trăsura să se abată cu zece grade, el descrie un unghi de treizeci de grade în sensul dorit. Şi dacă trebuie să mai cârmească o dată la fel de brusc în partea opusă, mânând în zigzag pe o porţiune de numai câţiva metri şi cu o înclinare de şaizeci de grade, atunci bietului călător i se face părul măciucă şi îi sare inima din piept.

Se realizează astfel până la douăzeci şi cinci de kilometri

pe oră, dar numai cu cai odihniţi care şi ei, după o goană atât de înverşunată, obosesc curând şi viteza scade treptat.

Când diligenţa se apropie de o staţie unde urmează să-şi schimbe caii, peonul o ia înainte ca să-i înştiinţeze pe oamenii de acolo. Societăţile de transport au contracte cu acei estancieros, hacienderos şi rancheros ale căror posesiuni se află în preajma drumului respectiv. De îndată ce soseşte peonul, caii din staţie sunt mânaţi în *corral* ca să poată fi prinşi. Sunt apucaţi de dârlogi şi li se pun chingile. Ştiind ce eforturi şi bătăi îi aşteaptă, caii se opun din răsputeri. Se produc astfel din nou scene de la care un european îşi întoarce cu oroare capul. Animalele care şi-au încheiat cursa sunt lăsate libere şi, nechezând de bucurie, o iau din loc. În schimb, caii pentru care calvarul abia începe, se cabrează, fornăie, zvârle, până ce sunt înhămaţi cu chiu cu vai şi goana continuă.

În anotimpurile cu iarbă grasă caii se hrănesc mai bine şi suportă mai uşor eforturile. Dar când iarba e puţină, când pampa e uscată peste tot, atunci bietele animale suferă de foame şi trag anevoie carele supraîncărcate. Şi dacă mai sunt forţate la un galop nebunesc, atunci îşi pierd ultimul strop de vlagă şi se prăbuşesc în toiul cursei. Dar nu face nimic. Există cai de schimb. Celui căzut i se scoate hamul, apoi e lăsat în voia sorţii. Mai trăieşte, dar e atât de stors, de istovit, încât nu se mai poate ridica. Zace şi răsuflă spasmodic. Picioarele îi zvâcnesc. Sângele îi năvăleşte în ochi şi limba îi atârnă, lunga, cu botul întredeschis. Vulturii care rotesc ca nişte cohorte negre şi de care nimeni nu se atinge — fiindcă ei alcătuiesc poliţia sanitară — coboară şi-i smulg bietului animal fâşii de carne din trup. După puţine ore nu mai rămâne decât un schelet cu totul despuiat. Iată de ce aproape la fiecare pas întâlneşti oase înălbite. Pentru *gaucho*s viaţa unui cal nu preţuieşte nimic. Şi dacă încerci să le atragi atenţia asupra laturii morale a comportamentului lor faţă ide

o creatură a Domnului, se miră şi râd zgomotos. Aşa ceva nu intră în calculele lor.

O astfel de diligenţă venea deci pe urma celor trei călăreţi. Înainta cu mai mare viteză decât ei, aşa că îi ajunse curând. În trecere peonul le strigă:

— Încotro, señores?

— Spre Fort Tio, venerabile, răspunse chirurgul.

— Şi noi la fel. Să vă reţin nişte locuri pentru odihnă?

— Da, vă rog chiar, señor!

Şi diligenţa, în goana ei sălbatică, dispăru peste puţin dincolo de linia orizontului.

— N-am mai pomenit una ca asta! clătină Fritze din cap. La noi, dacă s-ar găsi asemenea oameni, ar fi scoşi din meserie, pe când aici li se mai spune şi „venerabile”! Ce ziceţi, dom' doctor, cum îşi cotonogesc animalele?

— Ce să zic? Doar că aceşti oameni ar trebui trataţi după felul cum îşi tratează ei caii. Poate că atunci ar ajunge şi ei la ceea ce latinul numeşte *intelligentia* sau *perspicientia*.

Morgenstern dorea de fapt un popas, nu atât de dragul calului cât pentru el însuşi. Animalul, care nu era ostenit, îşi continua drumul în galop voios. În schimb savantul nu arăta la fel de bine dispus. Călăria îl supunea la eforturi mari. Îşi dădea toată silinţa să nu se observe acest lucru, totuşi, după-amiază fu nevoit să facă un popas mai lung. De aceea călăreţii ajunseră la fort abia pe înserate. Nu le-a fost greu să se orienteze, căci urmele diligenţei constituiau o călăuză fără greş.

Despre un fort la graniţa indiană a Argentinei nu trebuie să ne facem o imagine ca despre ceea ce se înţelege la noi sub acest cuvânt. Fort Tio constă dintr-un teren înconjurat de un şanţ şi năpădit de cactuşi ghimpaţi. Pe toată întinderea fortului se aflau doar câteva ranchos adăpostind vreo douăzeci de soldaţi sub comanda unui sublocotenent. Intrarea era larg deschisă.

Cei trei drumeţi pătrunseră călare în fort, întâmpinaţi de ofiţerul cu pricina.

— Bun venit! îi salută el. Ne bucurăm, señores, să vă...

Se opri la mijlocul frazei. Îl recunoscuse pe chirurg. Râse.

— *El carnicero!* Bine că ne mai vedem uneori! Ce operaţii aţi mai efectuat de când ne-am văzut ultima dată la Rosario?

Vorbise oarecum ironic. Don Parmesan se simţi lezat şi răspunse pe un ton sever:

— Îmi place ca de activitatea mea chirurgicală să se informeze numai cei operaţi de mine sau cei pe care urmează să-i operez. Doriţi cumva să vă tai un braţ, un picior? Sau poate ostaşii dumneavoastră?...

— Nu, señor, din fericire suntem cu toţii zdraveni.

— Atunci să nu mai discutăm pe această ternă, deşi m-ar interesa de pildă cam ce părere aveţi despre amputarea maxilarului inferior. Ar putea oare pacientul să trăiască fără el?

— N-am căderea să mă pronunţ. Ştiu doar că, în ce mă priveşte, nu mi-aş dori să trăiesc fără maxilar. Dar vă rog, permiteţi să întreb cu cine am onoarea în afară de dumneavoastră?

— Doi savanţi germani, dintre care unul e servitorul celuilalt. Numele să şi le spună singuri. Limba mea nu-i în stare să le pronunţe.

Morgenstern îşi rosti numele, prezentându-l şi pe Fritze. Drept care amândoi fură conduşi la ranchoul ofiţerului în timp ce Parmesan se amestecă printre soldaţi. De altfel comandantul îi şi aşteptase, anunţat fiind de către peonul care trecuse cu diligenţa şi se ţinuse de cuvânt.

Soldaţii aveau la dispoziţie cai şi vite. De-a lungul zilei animalele păşteau în libertate, seara erau mânate în fort. Ele serveau şi la aprovizionarea regiunii. Aşadar, came din belşug. Oaspeţii fură serviţi cu nişte porţii de friptură imposibil de dovedit.

În cursul discuţiei, ofiţerul se lămuri repede cu ce aiuriţi avea de-a face. Un om care se aventurează în pampa şi încă în Gran Chaco, în căutare de oase antediluviene, trebuia — după părerea lui — să fie barem pe jumătate nebun. Dându-şi seama că n-are nici o şansă de a le scoate din cap această idee, renunţă să mai stăruie şi rosti:

— În tot cazul, cred că veţi rămâne câtva timp la noi în aşteptarea unor tovarăşi sau slujitori care să vă însoţească, nu-i aşa?

— Nu. N-am decât un singur tovarăş, pe señor Parmesan şi un singur slujitor, Fritze Kiesewetter, răspunse micul savant.

— Cum? se miră ofiţerul. Adică n-o să vină nimeni să vă aducă cele necesare în Gran Chaco?

— Absolut nimeni. Am luat cu noi tot ce ne trebuie.

— Greşiţi, señor. Ce-o să mâncaţi? V-aţi luat făină?

— Nu.

— Pastramă, slănină, untură?

— Nu.

— Cafea, ceai, cacao, tutun?

— Nici.

— Pulbere, chibrituri şi toate mărunţişurile de care un om civilizat nu se poate lipsi? Haine, încălţăminte, foarfeci, scule de tot felul?

— Nimic. Doar hainele de pe mine şi pulbere — o pungă plină.

— Nu-i suficient. Şi apoi câte altele... Ce-o să beţi? Aţi luat vase pentru gătit?

— Ce nevoie am de vase! Nu gătesc nimic. Beau apă şi mănânc carne.

— Dar astea nu se află peste tot.

— Ba dimpotrivă. Apă există pretutindeni. Carne îmi procur din vânat.

— Sunteţi vânător cu experienţă?

— Fritze trage grozav.

— Atunci ascultaţi-mă pe mine: apă nu există peste tot. După ce treceţi Rio Salado, intraţi în *Montes impenetrabiles sin aquar* în codrii virgini şi lipsiţi de apă. Cât priveşte carnea, dacă nu sunteţi un bun vânător, va trebui să flămânziţi.

— N-aş crede. Am citit undeva că sute de vânători şi puitori de capcane din America de Nord trăiesc din vânat. De foame, pe latineşte *fames*, nu vom suferi.

— America de Sud nu e America de Nord. Şi apoi indienii!

— Cu ăştia n-am grijă: nu mă dau la ei, nu se dau nici ei la mine.

— Vă înşelaţi. Noi suntem nevoiţi să le plătim, la date fixe, un anume tribut — fireşte că-i spunem „cadou” — în cai, vite şi oi. Asta ca să nu ne rărească ei turmele şi cirezile. Şi totuşi trec adeseori încoace, fură sute de vite şi le mână peste graniţă. În plus iau şi ostatici, pe care îi duc la Chaco şi nu-i eliberează decât în schimbul unor sume de bani. Şi asta o fac pe faţă: intră în oraş, se prezintă la autorităţi şi reclamă fără jenă preţul răscumpărării.

— Ar trebui să nu le daţi nici un ban şi să-i pedepsiţi.

— Asta nu se poate. Dacă, am pedepsi pe vreunul din ei, atunci ostaticii albi de care vă spuneam ar fi pierduţi. Ce ne-am face dacă şi dumneavoastră aţi cădea în mâinile lor?

— Nu mă prind ei pe mine! Sunt mult prea abil şi prevăzător, ceea ce latinul ar numi *astutus* şi *cotus* ori *prudens*.

— Mă rog, nu vreau să insist. Dar hainele astea? Cât credeţi că o să ţină? Prin sălbăticia de-acolo vă pomeniţi în zdrenţe cât de curând.

— O să le menajez.

— Şi încălţămintea? Văd că purtaţi botfori de *gaucho*, fără tălpi. Credeţi că aşa veţi înfrunta mărăcinii, scaieţii şi toată vegetaţia ghimpoasă din Gran Chaco?

— Păi merg călare!

— Calul poate pieri.

— Avem şi cai de rezervă. Da, da, m-am gândit eu la toate. De altfel nu ne bizuim numai pe noi. Vom îi împreună cu nişte prieteni.

— Ce fel?

— Tata Jaguar cu echipa lui.

— Ah! Îl cunoaşteţi?

— Da. Ne-am întâlnit la Buenos Aires. A plecat mai din timp. O să-l ajungem din urmă.

— A trecut şi pe-aici. Spunea că merge la Laguna Porongos, unde va sta două zile.

— Atunci îl găsim cu siguranţă. Dacă pornim mâine în zori, suntem către seară la Laguna.

— Dânsul ştie că umblaţi după oasele alea?

— Desigur. Mi-a şi spus că se găsesc unele în Gran Chaco.

— Şi v-a invitat să-l urmaţi până acolo? întrebă ofiţerul, neîncrezător.

— Asta nu. Am vrut să-l însoţesc, însă n-a fost de acord.

— Mi-am închipuit, señor. Dumnealui are altele de făcut decât să caute ciolane de dinaintea potopului. V-aţi luat deci după el fără să ştie?

— Da, în taină, mai bine spus *clandestinus* sau *furtinus* sau *latito*, pe latineşte.

— Mă tem că sunteţi mai sigur de latina dumneavoastră decât de buna primire ce vă aşteaptă din partea faimosului bărbat. Întoarceţi-vă, señor! Faceţi săpături în pampa, dacă vreţi musai oase străvechi. Asta e mai puţin primejdios decât drumul prin Chaco, unde în dosul fiecărui copac pândeşte un jaguar sau un indian.

— V-am mai spus că nu mă tem de indieni. Şi în plus am descoperit un mijloc minunat să pun pe fugă orice sălbăticiune, deci şi un jaguar.

— Mi-ar plăcea să cunosc şi eu acest mijloc.

— Deocamdată e secret, ca să zic aşa. Dar fiindcă ne-aţi

primit atât de amabil, o să vi-l împărtăşesc. Când vă atacă o sălbăticiune, agăţaţi-vă de coada ei, *cauda* pe latineşte. Până şi cel mai sângeros animal o ia imediat la goană.

Ofiţerul căscă gura, dar nu scoase nici un cuvânt, mărginindu-se să-l privească pe Morgenstern drept în ochi.

— V-am uluit!? zâmbi doctorul. Aşa-i că nu v-aţi aşteptat la asta?

— Într-adevăr, nu m-am aşteptat, răspunse ofiţerul izbucnind într-un hohot de râs.

— Nu râdeţi. Vorbesc cu toată seriozitatea.

— Să apuci un jaguari de coadă! Ce idee, señor!

— O idee foarte ingenioasă. Şi totuşi atât de simplă, încât îţi aminteşte de oul lui Columb. Dacă mă aflu în spatele ei, atunci bestia nu mă poate muşca din faţă. E clar.

— Dar jaguarul se întoarce cât ai clipi şi vă sfâşie.

— Nici gând! Va urla speriat şi o va rupe la fugă. Sunt sigur de ceea ce spun. Astfel fiara devine cu mult mai inofensivă chiar şi decât unii oameni, cum ar fi de pildă căpitanul de la Santa Fé, care nici una nici două a dat să ne închidă, să ne aresteze.

Sublocotenentul îşi ascuţi urechile şi întrebă:

— Un căpitan de la Santa Fé? Când s-a întâmplat?

— Ieri.

— Ieri nu se găsea acolo decât căpitanul Pellejo. Şi a vrut să vă aresteze?

— Întocmai.

— De ce?

— Din cauza unei confuzii de care nu mă ştiu cu nimic vinovat. Să vă povestesc cele petrecute?

— Vă rog chiar, răspunse ofiţerul, care devenise brusc foarte interesat şi atent.

Fără nici o prudenţă, micul savant relată neplăcuta lui aventură. În timp ce vorbea, ochii ofiţerului se încărcau treptat cu răceală şi gravitate, iar la sfârşit omul rosti pe un

ton schimbat, mai aspru ca până atunci:

— Regret, señor, căpitanul Pellejo e şeful meu direct. Totodată ţin să vă informez că astăzi domnia sa se află la Fort Uchales, iar mâine va fi aici. Din fericire, la sosirea lui, dumneavoastră ne veţi fi părăsit. Evitaţi să mai daţi ochii cu el!

— Fiţi pe pace în ce mă priveşte. Nu mă tem deloc.

— În fond mie îmi e totuna dacă aveţi sau nu motive să-l ocoliţi. Dar ca subaltern răspund în faţa lui pentru toate acţiunile mele şi, dacă află că v-am primit aici, va fi desigur supărat. Ziceam să dormiţi la mine, dar acum mă văd obligat să vă trimit la un alt rancho.

Se ridică şi ieşi din odaie. După puţin apăru în schimb chirurgul, care îi chemă să le arate unde îşi vor petrece noaptea.

— Sublocotenentul nu mai dă pe-aici? întrebă Morgenstern.

— Nu se întoarce până nu plecaţi, señores. S-a schimbat brusc şi pare să fie pornit împotriva dumneavoastră. V-aţi certat cumva?

— Nu, dar evocarea mea, *comemoratio* sau *oratio* pe latineşte, parc să nu-i fi plăcut. Hai la culcare, ca să putem pleca în zori!

Chirurgul îi conduse la un alt *rancho*, eliberat anume pentru ei. Nimeni nu le mai dădu vreo atenţie. O lumânare de seu înfiptă într-un dovleac micuţ răspândea razele-i palide prin coliba de chirpici. Aşternutul era din iarbă uscată. Toţi călătorii noştri dormiră mult şi bine, ca pe puf. La ivirea zorilor, pe când ostaşii mai dormeau, săriră tustrei în picioare. Prinseră caii, îi înşeuară, deschiseră poarta care stătuse închisă peste noapte şi ieşiră călare fără să-şi mai ia rămas-bun.

Fritze cunoştea precis direcţia în care se află Laguna Porongos dacă porneşti de la Fort Tio. De altfel şi chirurgul

mai fusese pe acolo. Aşadar, nu era de temut să se rătăcească.

De astă dată drumul călare i se păru lui Morgenstern cu mult mai uşor. Rezistă până la prânz. Apoi făcură o pauză, nu numai în interesul lor, ci şi al cailor care fură lăsaţi să pască. Apă nu era. În schimb iarba proaspătă şi zemoasă le ţinea animalelor şi de sete.

Între timp li se făcu foame şi domnilor călători, cu care prilej constatară că afirmaţiile din ajun ale sublocotenentului nu erau lipsite de ternei. În tot cursul dimineţii, în afară de vulturi, nu zăriră nici o altă vietate şi cu atât mai puţin una comestibilă. Noroc de spiritul gospodăresc al chirurgului, care se aprovizionase cu o halcă de carne cumpărată de la un soldat. „Don” Parmesan se arătă destul de generos: tăie carnea în trei porţii egale şi oferi două din ele tovarăşilor săi de drum. Totuşi nu uită să le ceară plata în bani. Drept care ceilalţi înţeleseră cu ce fel de camarad vor avea de-a face.

Încinseră un foc din ierburi uscate şi puseră carnea la fript. Porţiile se dovediră exact pe măsura cuvenită. Se saturară şi porniră din nou la drum. Mergeau şi scrutau întruna împrejurimile, doar-doar vor zări niscai vânat. Fritze şi chirurgul îşi ţineau armele pregătite. Grija pentru stomac începuse să-i frământe pe tustrei. Se temeau ca nu cumva să se culce seara flămânzi.

După-amiaza trecu şi amurgul se lăsa fără ca ei să fi zărit vreo sălbăticiune bună de mâncat. Foamea porni să-i roadă din nou. Deodată chirurgul exclamă bucuros:

— L-am dibuit, l-am văzut! Să ştiţi că o să avem ce mânca.

— Ce anume? Ce-aţi văzut? întrebă savantul.

— Un *bizcacha*, un iepuraş de pampa. Îl scoatem noi!

— De unde?

— De-acolo, din stânga. Era afară, dar cum ne-a zărit, s-a vârât iar în adăpost.

Un bizcacha e mai mare decât iepurele sălbatic de la noi,

cu care seamănă ce-i drept — de aici şi denumirea iepuraş de pampa — dar nu ţine de iepuri, ci de rozătoarele *cincila*. Se mănâncă numai când n-ai altceva de îmbucat. Adăpostul, uşor boltit, şi-l amenajează chiar la gura unei movile scobite, specifică regiunilor cu pământ argilos. Într-o asemenea vizuină trăiesc de obicei mai multe familii. De aceea, pe lângă intrarea principală, vizuina e prevăzută şi cu alte căi de acces.

Aşa şi aici. Erau patru găuri bine camuflate. În timp ce caii păşteau cu nesaţ, Morgenstern şi chirurgul răscoleau movila, iar Fritze stătea cu puşca la ochi pândind clipa când vreun bizcacha ar fi încercat să fugă afară. Ceea ce era complet greşit. Un vânător cu experienţă an fi procedat cu totul altfel. Totuşi izbutiră. Nu trecură nici cinci minute — între timp sapele pătrunseră la câteva picioare adâncime — când Fritze, strigând de bucurie, trase două focuri la rând. Ceilalţi îşi ridicară repede nasurile din movilă şi văzură doi bizcacha împuşcaţi mortal. Era suficient. Agăţară din nou sapele de şei, suiră pe cai cei doi iepuri mari şi graşi, apoi îşi continuară drumul.

Iarba deveni curând şi mai suculentă, pământul mai moale, mai afânat. La nord se zăreau pomi izolaţi, semn sigur că intraseră în ţinutul Lagunei Porongos — nume ce înseamnă lacul sau mlaştina lămâilor sălbatici. Soarele cobora dincolo de orizont şi cei trei călăreţi zăriră lucind în faţa Ion apa lagunei.

Merseră în asfinţit pe urmele lăsate de numeroşi călăreţi, ceea ce îi făcu să presupună că aveau în faţă echipa Tatii Jaguar. Ar mai fi înaintat cu plăcere, însă umbrele serii, coborând grăbite, îi deciseră să se oprească pentru popas.

Descălecară şi scoaseră şeile de pe cai. Îi priponiră apoi, legându-le picioarele din faţă cu lasourile, ca să poată paşte fără a se depărta prea mult. Caii din pampa trăiesc în herghelii şi se ţin mereu împreună. Prin urmare, nu era de

temut că a doua zi vor trebui căutaţi în locuri diferite.

Pe urmă strânseră vreascuri pentru foc. Lămâii sălbatici le ofereau din belşug. Flacăra se înălţă vioaie şi cei doi bizcacha fură jupuiţi, secţionaţi. Carnea le ajungea pentru cină şi pentru dejunul de a doua zi. Cu setea însă călătorii o duseră mai prost: apa din lagună, fiind sărată, nu era bună de băut.

După cină drumeţii se înfăşurară în *poncho*s-urile lor şi se culcară lângă foc. Făcuseră în acea zi peste o sută de kilometri şi drumul îi obosise destul de mult; încât nici răcoarea ce se lăsă în cursul nopţii nu-i putu trezi.

Dimineaţa găsiră caii chiar în preajmă. Carnea rămasă, după ce o fripseră, fu consumată la dejun. Apoi porniră mai departe.

Călăreţii înaintau pe partea de est a lagunei, unde — venind din nord-est — curge Rio Dolce. Numele i se trage din faptul că la izvoarele sale conţine apă dulceagă, plăcută la gust. Dar străbătând deşerturi, absoarbe sare, încât pe cursul inferior al râului apa nu mai poate fi băută.

Urmele descoperite în ajun continuau însă o bucată dincolo de lagună. Apoi echipa Tatii Jaguar probabil că făcuse un popas, căci pământul era bătătorit, iarba călcată şi mâncată de cai pe un perimetru larg. În plus, se vedeau rămăşiţele câtorva focuri. Dar când anume se întâmplase aceasta? Pentru călătorii noştri, cu lipsa lor de experienţă, lucrul era greu dacă nu imposibil de stabilit. Nici unul din ei nu avea simţul de orientare al vânătorilor de pădure sau de prerie.

De aici urmele duceau spre nord-est. Chirurgul se opri şi întrebă cu o nuanţă de îngrijorare în glas:

— Señores, credeţi într-adevăr că acestea sunt urmele călăreţilor conduşi de Tata Jaguar?

— Da, răspunse Fritze Kiesewetter. Echipa lui numără douăzeci şi patru de oameni şi urmele arată cam tot pe-atâţia.

— Just, însă Tata Jaguar cică merge spre Gran Chaco,

situat la nord şi nord-vest, pe câtă vreme urmele se îndreaptă spre nord-est.

— Atunci pesemne că s-a mai abătut... O fi având şi el nişte socoteli.

— Hm! Aşadar, venerabile señor, dumneavoastră propuneţi să ne luăm după aceste urme?

— Păi cum?! Doar nu cred să mă-nşel. Tata Jaguar a trecut fără îndoială pe-aici. Avem în faţă un singur soi de urme, aşa că nici vorbă că sunt ale lor. Lăsaţi că mă pricep eu. Am citit cândva o poveste cu indieni plină de urme, dâre, semne şi în tipărituri.

O apucară deci spre nord-est. Drumul ducea peste un şes întins, numai cer deasupra şi iarbă dedesubt. Urmele se vedeau foarte desluşit. Către prânz dădură de un izvor limpede. Totul arăta că aici se oprise presupusa trupă a Tatii Jaguar ca să-şi astâmpere în sfârşit setea, să adape caii şi să-i lase odihnei. După un ceas şi mai bine porniră din nou.

Doctorul Morgenstern purta legată de lanţul ceasornicului o mică busolă. Consultând-o, văzu că urmele iau tot mai mult direcţia est. Nu mai duceau spre nord-est ci spre est-nord-est. Chirurgul intră şi mai tare la bănuială. Clătină din cap:

— Dacă mai mergem aşa, nu ajungem în Chaco nici până la capătul zilelor. Cred că nu greşesc, señores, afirmând cu, după opinia mea, ne îndreptăm spre acea porţiune a lui Rio Salado unde se află Paso de las Canas sau chiar Paso Quebracho. Şi mă-ntreb dacă cei din faţa noastră sunt într-adevăr oamenii Tatii Jaguar... Aş prefera să ne întoarcem sau să o luăm spre stânga.

— Eu, unul, prefer să mă ţin exact după aceste urme, replică Morgenstern. Unde sunt urme sunt şi oameni; şi unde sunt oameni e şi de mâncare.

Raţionamentul făcu o bună impresie asupra lui „don” Parmesan. În consecinţă acesta se învoi:

— Aveţi dreptate, fireşte. Probabil că astăzi vom răbda

încă de foame, fiindcă nu am zărit nici un vânat în afară de vulturii ăştia care se găsesc peste tot şi care, din păcate, nu sunt comestibili. Să ne ţinem după urme!

Porniră iar. Era pe la mijlocul după-amiezii când chirurgul, arătând cu degetul înainte, spuse pe un ton coborât, ca şi cum s-ar fi temut să nu fie auzit şi de alţii:

— *Un avestruz, un avestruz!* Un struţ, un struţ!

Ceilalţi doi se uitară în direcţia respectivă şi, în pofida depărtării, văzură într-adevăr un struţ care tot izbea cu ciocul în pământ şi scormonea. Întors cu spatele la ei, struţul nu-i observase.

— Asta înseamnă carne, nu glumă! adăugă Parmesan. Ne săturăm cu toţii.

— Dar numai după ce-l găbjim, obiectă Fritze. Am auzit că struţul e greu de vânat.

— Aici nu greşeşti deloc, venerabile. Cred că ne scapă.

Deodată Morgenstern duse degetul la frunte şi rosti pe un ton important:

— Señor, am găsit! Asta-i! Ştiinţa te scoate din orice impas. E fapt dovedit că struţul îşi vâră capul în pământ. Să facem deci ca să şi-l vâre. Atunci, neputând să ne mai vadă, îl răpunem ca David pe filisteni.

— Ia spuneţi, señor, se zbârli chirurgul, aveţi de gând să vă bateţi joc de mine?

— Nici prin vis nu mi-a trecut. Vorbesc foarte serios.

— Da? Păi duceţi-vă la struţ şi rugaţi-l să-şi vâre capul în pământ!

— Mă tem că ar avea efectul contrar.

— Cred şi eu. Atunci cum să procedăm?

— Treaba dumneavoastră, señor. Eu am făcut o propunere. Dacă nu ştiţi cum s-o aplicaţi, vă priveşte — deşi regret profund faptul că va trebui să mai răbdăm de foame.

Parmesan era gata să-i dea o replică usturătoare, dar Fritze interveni prompt:

— Nu vă mai ciondăniţi. Am găsit eu un clenci mai bun. Credeţi, señor Parmesan, că...

— Don Parmesan, nu señor! îl întrerupse chirurgul cu semeţie.

— Fie! Credeţi, don Parmesan, că struţul fuge din faţa calului?

— Ba dimpotrivă. Se întâmplă de multe ori să vezi un struţ păscând laolaltă cu caii sau cu vitele.

— Bun. Eu cobor şi mă întind în iarbă cu puşca alături. Dumneavoastră amândoi o luaţi călare, unul la dreapta, celălalt la stânga, într-un ocol larg, depăşiţi struţul şi încercaţi să-l goniţi spre mine. Cu niţel noroc s-ar putea să-l pocnesc.

Ideea găsi ecou şi fu pusă imediat în aplicare. Morgenstern o luă la dreapta, Parmesan la stânga, descriind un arc în aşa fel încât să poată goni pasărea către Fritze.

Struţul american sau *nandu* se prinde cu *bola*, care i se înfăşoară în jurul picioarelor. De împuşcat e greu, fiindcă vânătorul, ca să poată ochi, e nevoit să-şi oprească din mers calul, timp în care struţul, foarte rapid în mişcări, fuge şi iese de obicei din bătaia puştii.

Ca să nu piardă timp şi să-i taie retragerea, cei doi călăreţi executară manevra în cea mai mare viteză. Struţul părea că nu-şi vede decât de ocupaţia lui. Izbea cu ciocul, scormonea cu picioarele-i lungi, vânjoase, înzestrate cu câte trei gheare, se învârtea mereu în jurul propriei sale axe, fără să dea nici o atenţie celor doi călăreţi sau calului liber ce păştea mai de o parte.

„Mi se pare că-şi pregăteşte cuibul pentru ou. Vrea să se ouă”, murmură pentru sine Fritze, lungit în iarbă.

Călăreţii ajunseră în spatele struţului şi întoarseră caii spre el. Acesta, adâncit în munca lui, îi observă abia după ce se apropiară la cel mult două sute de coţi. Făcu deodată un salt mare şi o luă la goană chiar prin faţa lor, în direcţia unde pândea Fritze. La un moment dat zări calul liber şi stătu puţin

în loc. Apoi îşi continuă fuga. Calul nu i se părea primejdios.

Fritze îşi simţi inima zvâcnind de bucurie. Se sprijini în cotul stâng. Ca să nu-i tremure arma, o fixă bine în umăr. Pasărea nu mai avea de făcut decât vreo şaizeci de salturi până să-l ajungă. Atunci Fritze apăsă pe trăgaci. Puşca detună. Struţul sări drept în sus, se bălăbăni de câteva ori prin aer şi căzu la pământ.

Chiuind, Fritze se ridică din iarbă, apucă repede calul de frâu şi fugi către locul cu pricina. Călăreţii se apropiară şi ei.

— L-a dat gata. Minunat! exclamă don Parmesan şi, sărind din şa, dădu să se aplece asupra struţului. Dar nandu încă nu murise. Încordându-şi ultimele puteri, îi repezi chirurgului o lovitură cu ciocul, atât de cruntă şi violentă încât îi sfâşie *poncho*-ul şi îl răni la braţ.

— Ah, cerule, grijania! exclamă Parmesan, sărind un pas înapoi. Diavolul mai trăieşte! Din rana asta s-ar putea să şi mor.

— E vina dumneavoastră, señor, îl dojeni Fritze. Nu te zgâieşti la un animal atât de puternic înainte de a şti că a crăpat de-a binelea.

Apropie a doua ţeavă, încă nedescărcată, de capul struţului şi apăsă iar pe trăgaci. Se întoarse apoi spre chirurg, să vadă cât de serioasă e rana. Nu era nimic primejdios. Braţul, ce-i drept, sângera din belşug. Totuşi struţul nu făcuse decât să-i smulgă un cocoloş de carne, cât o alună, care se mai afla şi acum în ciocul păsării. Fritze îl scoase şi îl restitui păgubaşului, zicând:

— Iată ce aţi pierdut, şeilor. În calitatea dumneavoastră de chirurg fără pereche n-o să vă fie greu să lipiţi la loc un flecuşteţ de carne de vită.

— De vită?! sări don Parmesan în timp ce încerca să-şi oprească hemoragia. Sper, onorabile, că veţi retrage cuvântul, altminteri va trebui să ne batem pe viaţă şi pe moarte!

— Bine, îl iau înapoi şi-l înghit. Scuzele mele! Credeţi că o să crească la loc?

— Ar fi o jucărie pentru mine să-mi fixez carnea exact unde trebuie, dar în acest scop am nevoie de ambele mâini. Vreţi să mă ajutaţi?

— Bucuros.

— Atunci băgaţi „flecuşteţul” adânc în cavitatea rănii, aşa cum a fost înainte. Pe urmă strângeţi-mi eşarfa cât mai tare în jurul braţului.

Morgenstern dădu şi el o mână de ajutor. Astfel mica rană fu repede pansată. În sfârşit putură să examineze pasărea. Era o femelă de aproximativ un metru şi jumătate lungime. Greutatea probabilă şaizeci de funţi. O încărcară pe unul din caii de samar şi, urcând iarăşi în şei, norocoşii vânători îşi continuară drumul întrerupt. Trecând pe lângă locul unde o dibuiseră la început, constatară ca pasărea lucrase într-adevăr la un cuib ca să se ouă în el. Scobise în pământ un lăcaş cât o oală, nu departe de urmele vizibile ale unui trecător. Ceea ce nu constituia un certificat de prea mare inteligenţă pentru ea.

După puţin, urma pe care călăreau drumeţii coti uşor pre nord-est, apoi spre nord.

— Ei, venerabile, sunteţi mulţumit? spunea Fritze către chirurg. Ne aflăm exact pe direcţia Chaco.

— Cu atât mai rău, se strâmbă Parmesan, căci îl durea braţul. Asta înseamnă că dăm de Monte de los Palos Negros, pădure despre care am auzit că ar fi aproape de nepătruns. Dacă o luam adineauri mai spre stânga, n-am fi avut decât câmp deschis.

— Aţi trecut vreodată Rio Salado?

— Vă mai îndoiţi?

Răspunsul voia să pară indignat, superior, dar avea o nuanţă de incertitudine care dădea de bănuit că un „nu” curajos ar fi fost mai sincer.

După câtva timp călăreţii, care îşi simţeau burţile ghiorăind, zăriră un tablou menit să-i electrizeze. Înaintea lor, puţin mai la dreapta, păşteau nişte căprioare de pampa. Printre ele şi un cerb. Fără a se mai sfătui, tustrei dădură năvală spre locul cu pricina, uitând că e absolut imposibil să răpui astfel vreunul din aceste animale atât de iuţi de picior.

Cerbul, observând primejdia, o luă la fugă urmat de întregul cârd. Dar nu fugea prea repede, ştia bine că nici un cal nu-l poate ajunge. Păstră la început aceeaşi distanţă între el şi vânători, până aceştia îşi zoriră şi mai mult caii. Atunci îşi lungi şi el pasul, iar familia i se alătură sprintenă, graţioasă, depărtându-se din ce în ce mai mult.

Totuşi cei trei continuară urmărirea până se ivi la orizont liziera întunecată a pădurii către care goneau sălbăticiunile. Cât ai clipi acestea dispărură printre copaci. Călăreţii se opriră la oarecare distanţă de pădure. Un ochi de apă lucea la marginea ei.

— Ne-a scăpat friptura, oftă Parmesan. Un muşchiuleţ de căprioară e în orice caz mai bun. Decât carnea de struţ. Aţi mâncat vreodată struţ, señores?

— Eu nu, răspunse micul savant. Ce gust are?

— Ca talpa de cizmă. Nici nu poţi să muşti din ea. Trebuie s-o înghiţi nemestecată. Numai foamea ţi-o împinge pe gât.

— Cum, nu se moaie nici dacă o prăjeşti în unt, *butyrum* pe latineşte? Ar trebui s-o frigem înăbuşit în propria ei grăsime.

— Grăsime de struţ? Credeţi că struţul are vreo urmă de grăsime?

— Cred, fireşte. Doar e lucru dovedit că orice corp animal conţine grăsime, adică *adeps*. Ori struţul e un asemenea corp şi nu mă îndoiesc că, prin oarecare stăruinţă, vom descoperi cel puţin un pic din ceea ce am numit chiar acum *adeps*.

— Ei şi dacă veţi frige matahala asta de struţ într-un „pic” de adeps, veţi obţine o uscătură ca speteaza unui scaun de

paie. Să lăsăm deci! Avem altele de făcut. Vorba e: încotro mergem? Ne-am depărtat de urmele acelea. Să le căutăm din nou?

— E prea târziu acum, fu de părere Fritze. Iaca, nu mai e mult până diseară. Aici încalte avem iarbă pentru cai; mai încolo, la pădure, găsim apă. Aşa că mai bine stăm aici. Cât priveşte urmele, vedem mâine.

Naivul Fritze nu se gândea că iarba călcată îşi va reveni peste noapte şi că, până a doua zi, urmele vor dispărea complet.

O luam deci spre pădure. Acolo descălecară şi scoaseră harnaşamentul de pe cai. Pădurea era deasă de tot. Creşteau aici arbori de quebracho, cactuşi înalţi, precum şi mistol, chanars, binals şi alte *leguminosa*. Chiar la marginea ci ţâşnea un firicel de apă. Se prelingea uşor, alcătuind — numai la vreo zece coţi depărtare — un iaz limpede, miniatural. Drumeţii deciseră să înnopteze aici. Lemn de foc aveau cu prisosinţă. Flacăra se înălţă curând şi fârtaţii noştri se apucară de gătit. Să încerci a jumuli struţul ca pe o găină ar fi fost lucru în zadar. Îl jupuiră deci ca pe un animal îmblănit. Apoi îl despicară. Stomacul conţinea resturi de plante, nisip, pietre, un mâner de cuţit din corn şi un pinten de călărie cu roata cât un taler — căci struţul înghite tot ce-i cade sub ochi. Carnea nu arăta deloc rău şi se lăsă destul de uşor tăiată. Într-adevăr, pasărea avea nevoie urgentă să-şi facă un cuib. Purta într-însa ouă, de la mărimea unui bob de mazăre până la aceea a unui pumn bărbătesc. Ouăle mari fură coapte în cenuşă fierbinte. Gustul lor se dovedi destul de plăcut. Drumeţii încercară apoi carnea de la piept, friptă asemenea muşchiului de vacă. Fritze muşcă cel dintâi, o strânse între dinţi, dar scuipă cât colo, adresându-se stăpânului său:

— Ptiu! Chiar că-i talpă! N-are pic de zeamă, nici gust. Nu poţi s-o mesteci. Luaţi şi dumneavoastră, dom' doctor!

Savantul păţi la fel. Carnea era atât de tare, încât, lihnit de

foame de-ai fi fost, tot n-ai fi putut s-o mănânci.

— S-o batem! propuse Fritze.

Puse o bucată jos şi o bătu cu patul puştii, ea s-o moaie. Părea că se mai frăgezise, însă la foc se întări din nou.

— Ca să vezi cum o brodeşte natura! bombăni el. Potârnichile şi sturzii, păsări atât de gustoase, înţelegi, cresc cât o nimica toată, pe când cele care cresc mari de-a mai mare dragul, nu-s bune de mâncat. Zău dacă nu-mi pare rău de pulberea cheltuită. Să fi ştiut ce încăpăţânată-i dihania, nici nu-mi mai făceam păcatul cu ea. Vorba-i însă ce mâncăm?

Deodată auzi un foşnet în spatele lui. Fritze se răsuci şi văzu în copac o fiinţă lunguiaţă, asemănătoare şopârlei.

— Pst! făcu el. Nici o mişcare. Dacă izbutim, gata friptura.

Puşca şi-o încărcase din timp: o ţeavă cu alice, alta cu glonţ. Apucă atent arma. Focul părea să fie un fenomen neobişnuit pentru creatura din copac. Stătea pe o cracă, lungită ca şarpele, sprijinită în labe şi cu ochii aţintiţi asupra flăcării. Fnitze duse puşca la ochi. Ţinti o clipă şi trase. Împuşcătura trosni. Animalul dispăru de pe cracă.

— Ce-i? Ce s-a întâmplat? tresări Morgenstern, care, ca şi chirurgul, şedea întors cu spatele la copac.

— Un iguan, răspunse Fritze.

— Un iguan? se miră Parmesan sărind în sus. Un iguan! Păi asta-i cea mai mare delicatesă de pe faţa pământului! L-aţi nimerit, señor? Sper că da.

— Nu ştiu. Să vedem.

Se ridică să dea ocol copacului.

— Fiţi atent! îl preveni chirurgul. Iguanii muşcă al dracului. Dacă n-a murit, nu cumva să puneţi mâna pe el!

Între timp Fritze ajunse la copac şi scoase un chiot de bucurie. Nu greşise ţinta. Iguanul zăcea nemişcat. Prudent, Fritze nu se aplecă asupra lui până nu-l izbi de câteva ori cu patul puştii. Chirurgul îi veni în ajutor şi cărară vânatul până

la foc.

Iguanul, numit şi leguan, e o şopârlă mare din America de Sud. Are capul lătăreţ, colţii înşiraţi ca un tiv la marginea botului, coamă ghimpoasă pe spate şi coada foarte lungă. Degetele picioarelor — acestea extrem de puternice — sunt de asemenea lungi. La gât îi atârnă o guşă groasă. Iguanii sunt excelenţi înotători şi se caţără cu multă uşurinţă în copaci. Mănâncă ouă de pasăre, insecte, muguri, frunze şi flori fragede. În apărare sunt curajoşi şi au o muşcătură formidabilă. Iguanul obişnuit atinge o lungime de un metru şi jumătate, din care coada constituie două treimi. I se întind capcane numeroase, carnea lui fiind deosebit de bună la gust, moale şi uşor de mistuit.

Animalul arată cât se poate de urât, ceea ce îl făcu pe Morgenstern să se strâmbe:

— Mda, sunt convins, e un iguan. Dar vreţi dumneavoastră să mâncaţi într-adevăr o asemenea scârboşenie?

— Bineînţeles! răspunse chirurgul. Nimic mai delicios decât carnea de iguan, friptă cu tot cu piele şi cu solzi. Nu ştiaţi?

— Ce întrebare? Doar ştiinţa ne învaţă că iguanul posedă carne, iar practica spune că se şi consumă... Dar pe mine vă rog să mă scutiţi. Prefer să mănânc, precum chinezii, râme prăjite în zeama lor, trepanguri, holothurii, decât să muşc dintr-o astfel de şopârlă.

— Până la urmă, venerabile, sunt sigur că n-o să rezistaţi. Eu, unul, îmi şi tai o porţioară.

Şi Parmesan scoase repede cuţitul ca să treacă la fapte. Fritze însă interveni:

— Ia staţi, señor! Cine a împuşcat iguanul?

— Dumneavoastră, fireşte.

— Păi! Prin urmare, eu mi-s stăpânul. Cine vrea o ciozvârtă, plăteşte pe loc. Scoateţi banii!

— Bani? Cum de v-a venit o asemenea idee ciudată,

señor?

— Doar mi-aţi cerut parale pentru carnea de vită, nu?! Unde mai pui că iguanul e mult mai gustos! Aşa că, uite, în seara asta funtul de iguan vă costă cincizeci de taleri de hârtie.

— Glumiţi, señor...

— Ba să mă iertaţi! Când pretinzi bani de la camarazii tăi, atunci să nu te aştepţi la dărnicie.

Tăie o bucată bună de carne, o înfipse într-o ţepuşă de lemn, pregătită din timp şi o ţinu deasupra focului.

— Hm! făcu Morgenstern. Nu miroase rău. Chiar îţi face poftă, ca să zic aşa. Dacă i-o fi şi gustul pe măsura mirosului...

Fritze nu răspunse. Continua să se ocupe de friptura lui. Mai mâncase carne de iguan şi îi cunoştea calităţile. Când o scoase din frigare, parcă întreg văzduhul se umplu de un miros îmbietor. Fritze îşi tăie o bucată şi începu să mestece cu evlavie, puţin răutăcios, insinuant. Se pricepea nemţişorul la de-alde astea. Don Parmesan nu se mai putea stăpâni. Întrebă rugător:

— Permiteţi, venerabile, oare n-aţi vrea să-mi dăruiţi măcar o felioară?

— Nu.

— Doar atâtica.

— Nu.

— Subţire şi numai cât palma de lată...

— Nimic.

— Şi cât costă, mă rog, o porţie pe săturatele?

— Sunteţi un mâncău lacom. Aşa că scoateţi o sută de taleri.

— *Que carestia!* Şi cât ar costa să zicem vreo zece îmbucături?

— Zece? Las' că ştiu eu cum îmbucaţi! Asta ar fi un funt, adică cincizeci de taleri.

— *Cuanto costa eso!* Grozav de scump! Luaţi în considerare că sunt un biet rănit...

— Păi iau, cum să nu iau! Un rănit trebuie să ţină regim, venerabile, să nu mănânce câteva zile.

— Asta-i cu neputinţă când simţi aromă de iguan fript, señor. Amintiţi-vă de pilda atâtor bărbaţi cuvioşi. Sunt gata să vă restitui banii ce mi-aţi dat.

Şi scoase punga din buzunar.

— Lăsaţi! refuză Fritze. Nu-mi trebuie nimic. Dar acum vedeţi şi dumneavoastră ce urâtă treabă e să ceri bani pentru o bucăţică de carne unor fârtaţi cu care ai de împărţit griji, necazuri, poate chiar primejdii de moarte. Se înţelege că eu n-am să fac aşa. Ce-i al unuia e şi al celorlalţi. Uite iguanul: tăiaţi după pofta inimii şi mâncaţi.

Don Parmesan nu aşteptă să i se spună de două ori. Băgă punga la loc în buzunar şi îşi tăie repede un bucăţoi de carne. Fritze îşi tăie şi el încă o porţie. Morgenstern îi măsură un răstimp, apoi întrebă:

— Ia spune adevărat, Fritze, e chiar atât de bun?

— Grozav, pe cinstea mea.

— Atunci ce-ar fi să încerc niţeluş? Nu de alta, dar ca să pot zice şi eu că am mâncat iguan.

— Asta va trebui s-o spuneţi oricum. Ce-ar gândi aia din Jüterbogk despre dumneavoastră dacă ar afla că, fiind în America de Sud, n-aţi mâncat şopârlă? Să vă frig de poftă?

— Da, te rog.

Fritze vârî o bucăţică în ţepuşă, o ţinu pe foc, apoi o întinse stăpânului său. Acesta muşcă mai întâi cu oarecare teamă, dar numaidecât porni să mestece savurând şi arcuindu-şi sprâncenele a surpriză. Înghiţi, se apropie de foc, scoase cuţitul, îşi tăie o halcă zdravănă şi vorbi:

— Cine ar fi crezut! Şopârla asta merită, ca să zic aşa, să fie trecută într-o clasă de animale mult superioare. Nu există peşte, nici pasăre, nici mamifer care să aibă carne atât de

fragedă. Voi cita faptul şi voi insista chiar asupra lui în lucrarea mea viitoare. Voi pune să se culeagă cu litere groase, precum că iguanul e excepţional de gustos, *sapidus* pe latineşte.

Astfel drumeţii se ospătară îndelung. Fusese o zi cu două feluri de carne: struţ şi iguan. Când isprăviră de mâncat, struţul era întreg; din iguan nu mai rămăsese în schimb decât coada, pe care o păstrară pentru dejun. Priponiră apoi caii după metoda cunoscută şi se culcară înveliţi în pături.

Trezindu-se în zori, Fritze şi Morgenstern îl surprinse pe chirurg în timp ce înteţea focul şi se ocupa de coada iguanului.

— Staţi, señor! îi strigă Fritze. Lăsaţi-mă să împart. Doar avem dreptul la porţii egale.

Abia acum, la lumina zilei, observară că iazul era plin de peşti. Şi ce mai peşti! Şi mari şi mulţi. Problema era însă cum să-i prinzi. Nu aveau nici plasă, nici undiţă.

— Ştiu eu cum le venim de hac! exclamă Fritze. Îi alungăm din apă cu un *poncho* şi punem mâna pe ei. Vreţi să mă ajutaţi, don Parmesan?

Chirurgul se declară de acord. Intrară în apă cu un *poncho* pe care îl ţineau fiecare de câte un capăt. Iazul nu era adânc. Scufundară pătura până jos, pe fund şi, înaintând astfel, goniră peştii către mal. Chiar din prima încercare izbutiră să mâne câţiva până pe uscat. Repetară manevra şi strânseră provizii cât să le ajungă pe două zile.

Pe când cei doi prindeau peştii şi îi înfăşurau în frunze verzi, Morgenstern îşi aţinti privirea către un loc din preajma iazului, unde iarba arăta foarte sfrijită, rară, gălbuie. Dar ceea ce atrăgea mai mult atenţia era forma perfect circulară a acelui loc. Şi încă un fapt curios: pe o margine a cercului era un petic de nisip pe care nu creştea nici un fir de iarbă. Chiar şi numai peticul ăsta de nisip pe un teren argilos putea să ridice semne de întrebare.

Morgenstern se sculă şi porni către locul cu pricina. Voia să-l examineze mai îndeaproape. Observă mai întâi că arată ca o ceaşcă răsturnată cu fundul în sus.

„Circular şi convex, chibzui el. Foarte ciudat. Şi de ce n-ar creşte aici iarbă? Terenul e acelaşi, tot argilă. Să fie oare piatră dedesubt sau poate un strat steril care nu îngăduie rădăcinii să absoarbă hrana necesară?”

Ca să-şi verifice presupunerile scoase cuţitul şi îl înfipse în pământ. Lama pătrunse până la cel mult cinci ţoii şi se izbi de ceva tare. Probă şi în alte locuri obţinând exact acelaşi rezultat. Cercul acesta straniu avea, cum s-ar zice, un fundament foarte dur, acoperit cu o pătură pe pământ, groasă de vreo cinci ţoli. De aceea iarba se alimenta cu greu. Creştea puţină, pipernicită, galbenă, bolnavă. Dar cum se făcea oare că stratul de deasupra era la fel de gros pe întreg cuprinsul cercului? Cauza trebuia să fi fost cu totul neobişnuită.

Şi de unde peticul acela de nisip tocmai aici, într-un peisaj lipsit cu desăvârşire de aşa ceva? Morgenstern se aplecă, vârî cuţitul în nisip şi începu să sape.

Ceilalţi doi îl priviră de departe, miraţi. Apoi Fritze se apropie şi întrebă:

— Ce se-ntâmplă, dom' doctor? Ce tot vârâţi cuţitul? Vreţi să ne spintecaţi pământul nostru cel darnic şi bun?

— Ia lasă-te de glume? îl repezi micul savant. E vorba de o chestiune foarte serioasă. Ai auzit vreodată de inelul ielelor?

— Ba bine că nu. Astea-s nişte tăpşane rotunde pe care cică vrăjitoarele ţopăie de zor în noaptea valpurgiei.

— Prostii! Inelele astea se datorează unor anume soiuri de ciuperci al căror mycelium se înmulţeşte centrifugal. Dacă se stârpesc ciurpercile, atunci dispar şi cercurile.

— Înţeleg. Şi aţi găsit pesemne şi aici vreun inel al ielelor.

— Da, însă foarte ciudat. În timp ce inelele cunoscute au pe margine verdeaţă din belşug, aici situaţia e cu totul alta. În

schimb creşte iarbă în interiorul cercului, ceea ce nu e de fel cazul în alte părţi. Şi apoi de uncie nisipul? Doar nu mai e nicăieri de jur împrejur!

— Hm! Şi mie locul ăsta îmi dă de gândit. Nu cumva se află dedesubt o comoară? Zău dacă nu mi-ar plăcea mai mult decât dacă am găsi vreo namilă de dinaintea potopului.

— O namilă de dinaintea potopului, repetă Morgenstern, plăcut surprins. Fritze, poate că ai nimerit-o de astă dată.

— Cu namila sau eu comoara?

— Cu amândouă, omule? Dacă dăm să zicem de un mastodont, asta înseamnă pentru mine o adevărată comoară şi nici tu nu rămâi păgubaş.

— ”Uite că aud!” se bucură surdul când primi o palmă de-i ţiuiră urechile, răspunse Fritze, glumind. Dar să vorbim serios, dom' doctor. Un inel ca ăsta, în plină sălbăticiune, nu-i lucru întâmplător. De aceea să nu ne grăbim. Scoatem frumuşel nisipul deoparte şi îi dăm de rost.

— Perfect. Adă sapele, târnăcoapele şi lopeţile! Ne apucăm de treabă!

Fritze execută. Pe când dislocau nisipul, don Parmesan se apropie grăbit, intrigat, îndemnând la plecare pentru a-l putea ajunge încă în acea zi pe Tata Jaguar. Dar se lumină imediat la faţă, dat fiind argumentul lui Morgenstern:

— Dacă dăm aici peste un megatherium sau peste un alt uriaş de acelaşi soi, atunci vă remit o mie de taleri. Cadou!

— Aşa? Păi sunt gata să vă ajut, señores. Poate să dureze şi o săptămână.

Şi apucând repede o sapă, chirurgul se alătură celorlalţi. O mie de taleri de hârtie, ceea ce însemna o sută şaizeci de mărci germane, ar fi atârnat greu în punga lui.

În timp ce Parmesan şi Fritze săpau în stratul de nisip, Morgenstern, cu lopata, curăţa de pământ şi iarbă o anume porţiune de pe suprafaţa cercului. Deodată zări dedesubt un soi de carapace, netedă, opacă. Morgenstern ciocăni. Nu se

produse decât un sunet sec, fără rezonanţă. De bucurie, micul savant sări în sus şi exclamă:

— Evrika, evrika! Am găsit! O masă netedă ca sticla şi dură ca un blindaj! Am găsit!

— Ce-aţi găsit? întrebă Fritze, ridicându-şi privirea de la lucrul său.

— Namila, dragă! Un glyptodont, un uriaş! Nici nu încape îndoială.

— Cine vreţi să vă înţeleagă?! Spuneţi-i pe nume ca la noi, la Stralau sau Jüterbogk.

— Un armadil gigantic sau, în germană, „Riesenpanzertier”, un ţestos din cei mari, antediluvian.

— Adică, să se fi înecat în timpul potopului? Ce mai soartă, dom' doctor! Zău dacă nu mi-e milă! Şi e mare?

— Cât un tapir sau un hipopotam. Lungimea, un metru şi jumătate.

— Vasăzică, nici să-l iei în braţe, nici să-l duci în palmă. Dar nu face nimic. Îl scoatem noi.

— De scos trebuie scos, fineşte. Însă cu multă atenţie, ca nu cumva să crape. Cea mai mică zgârietură sau fisură, *laesia* pe latineşte, scade valoarea epocalei descoperiri.

Fritze şi Parmesan continuară să sape. Morgenstern puse şi el mâna, răzuind cu mare zel crusta de pământ ce acoperea monstrul preistoric. Ochii îi străluceau, faţa îi ardea, mâinile îi tremurau. Parcă ar fi fost cuprins de friguri. Totodată se apucă să ţină înaintea celorlalţi un adevărat curs în legătură cu erele străvechi şi fauna lor. Fritze şi Parmesan aruncau nisipul la dreapta şi la stânga. Sapele pătrundeau din ce în ce mai adânc. Pe neaşteptate însă nisipul cedă. Fritze scoase un ţipăt şi dispăru. Chirurgul sări repede în lături ca să nu se scufunde şi el.

— Dumnezeule! se sperie Morgenstern. Ce s-a întâmplat? Să nu iasă vreo nenorocire, *infortunium* pe latineşte.

— A dispărut, s-a dus la fund, răspunse Parmesan. I-a fugit

pământul de sub picioare.

Doctorul se apropie prudent de craterul ce se deschisese şi strigă:

— Fritze, Fritze dragă, eşti viu?

— Viu şi cu sufletul voios, se auzi din adânc răspunsul lui Fritze.

— Cum s-a întâmplat? Unde te afli?

— Mi-am pierdut direcţia în secolul nouăsprezece şi am alunecat înapoi la potop.

— Eşti rănit?

— Ba. Dihania blindată se poartă cuviincios. Stă nemişcată. Nu se dă deloc la mine.

— Atunci ieşi repede afară! S-ar putea să fie gaze otrăvitoare la fund.

— Dimpotrivă. E plăcut de tot. Coborâţi şi dumneavoastră. Mai am două locuri de vânzare în preistorie. Poftiţi, domnilorrr!

Cu buna lui dispoziţie, micul servitor risipi toate temerile doctorului. Şi cum Morgenstern fierbea de curiozitate, dorind să afle şi să vadă totul cu ochii săi, dădu curs invitaţiei lui Fritze şi coborî cu mare băgare de seamă în crater. Acesta număra iniţial vreo patru picioare adâncime, după care o cotea într-un unghi ascuţit. Aşadar, Fritze nu căzuse drept pe verticală, ci alunecase în pantă. Acum i se auzi glasul ce venea mai din adânc:

— Aşa, uite că v-am şi zărit pingelele! Sunteţi chiar lângă burta dihaniei. Staţi niţel să vă trag în jos.

În aceeaşi clipă Morgenstern se simţi apucat de picioare. Lunecă uşor şi, spre mirarea lui, se pomeni şezând lângă Fritze într-o hrubă scundă, luminată destul de clar prin deschizătura de sus. De formă ovală, hruba nu era mai înaltă de aproximativ doi coţi. Ar fi încăput aici trei persoane stând comod una lângă alta. Bolta scobită, însă nu prea mult — cam cât o farfurie — era de culoare tulbure, închisă, mată. Fundul,

neted, era, în parte, acoperit de nisipul căzut în timpul săpatului. Pe alocuri se putea observa că e din lut tare, uscat.

Când Fritze îl văzu pe stăpânul său alături, i se adresă râzând:

— Uite-aşa coborî din tărâmul de sus în cel de jos şi din prezent în vechime. Cum vi se pare această frumoasă casă de mamut?

— Mamut? Exclus! Foarte probabil că ne aflăm în trupul unui glyptodont, deci al uriaşului care se mai numeşte şi armodial, după cum îţi spuneam adineauri.

— Să fi fost animalele astea nu din carne, ci din lut?

— Fireşte că nu. Dar judecă o clipă: trupul s-a descompus treptat, n-a rămas decât blindajul în care ne aflăm acum. Acesta e indestructibil.

— Vasăzică şedem în blindaj?

— Exact. Înainte vreme s-a crezut în mod eronat că asemenea blindaje ar fi ale megatheriumului, fiindcă s-au găsit în apropierea lor nişte oase aparţinând acelui animal. Dar, ca specialist, dă-mi voie să nu confund, pe latineşte *permuto*, un glyptodont cu un megatherium, care avea şi el capul rotund şi teşit, iar molarul prezenta o apofiză descendentă. Blindajul ce-l îmbrăca de la gât la coadă, neavând decât o deschizătură la burtă, nu era format dintr-un singur tot, ci din plăci separate, hexagonale, ce se îmbucau ca nişte zale de nepătruns. Coada se adăpostea într-un soi de tub, blindat şi el, pe care îl vom găsi cu siguranţă. Trebuie mai întâi să scoatem carapacea. Dacă stabilim care-i partea dinainte şi care-i dosul, atunci dăm uşor şi de tubul respectiv.

Fritze clătină neîncrezător din cap:

— Dacă dihania era dezgolită la burtă, s-ar cuveni ca blindajul să fie desfăcut dedesubt. Ş-apoi coastele or fi fost şi ele apărate, nu? Ori aici nu vedem decât capacul de deasupra, încolo numai pământ.

— Păi s-a mai scufundat din cauza greutăţii. Dăm

pământul la o parte şi o să vezi cum apar şi flancurile. Hai să ţi-l trimit pe chirurg! Voi curăţaţi aici marginile, iar eu am să curăţ sus, ca să scot la vedere glyptodontul. În felul acesta lucrăm coordonat şi, până la asfinţitul soarelui, *crepusculum* pe latineşte, suntem gata.

Se căţăra afară şi îl trimise în schimb pe don Parmesan, înarmat cu sapă şi hârleţ. Pe când fârtaţii lucrau jos, micul savant mânuia de zor târnăcopul, scurma pământul şi îl răscolea ca să scoată la iveală carcasa.

De atâta efort obrajii îi erau scăldaţi în sudoare. Muncea cu încordare, gândind la faima ce-l aşteaptă dacă va izbuti să reconstituie acasă la el un armadil uriaş. Că dăduse de un glyptodont, aceasta îi părea indiscutabil. Dar către prânz constată că blindajul nu era cilindric. Semăna mai degrabă cu un înveliş boltit deasupra peşterii şi sprijinit pe pereţii ei de lut. Săpând întruna, Fritze şi don Parmesan înaintau prin aceşti pereţi în vreme ce micul savant, tăindu-şi drum cu târnăcopul, venea, de afară, în întâmpinarea lor. Astfel nu dură mult şi o porţiune a învelişului care avea forma unei ceşti răsturnate se a ivită vederii. Fritze şi chirurgul ieşiră din adânc.

— Ei, vedeţi că aţi încurcat-o, dom' doctor, vorbi Fritze. Nu-i blindat pe laturi, înseamnă că nu-i armodial. În schimb are o carapace pe spate.

Decepţionat, Morgenstern stătu câtva timp cu ochii în pământ, dus pe gânduri. Dar deodată chipul i se lumină triumfal. Răspunse:

— Fritze dragă, iar mi-ai luat o piatră de pe inimă. Eram gata să cred că totul a fost în zadar. Însă cuvintele tale mă conving de contrariul. Ai exprimat purul adevăr. E vorba de o carapace, da, o carapace rotundă ce o purta în spinare. Carapace, pe latineşte *clypeus*. Poţi să-mi citezi un animal cunoscut de toată lumea, care poartă ceea ce se cheamă un scut?

— Da.

— Ei?

— Scutierul.

— Nu vorbi prostii! Mă refer bineînţeles la broasca ţestoasă, *testudo* pe latineşte. Aşadar, animalul de-aici nu e un armodial, ci o broască ţestoasă, de dimensiuni uriaşe. Ce noroc, dragul meu, ce noroc! Ce glorie mă aşteaptă când savanţii de pretutindeni vor afla că am descoperit fosila unei asemenea broaşte-colos.

— Numai de-ar fi.

— Ei, da. Voi examina îndată.

Aduse apă în pălărie şi, cu un şomoiog de iarbă, spălă o porţiune de blindaj.

— Vezi că tot am dreptate?! zise el, bucuros. E din corn. O placă de corn, groasă, convexă. Deci nu poate fi blindajul unui armodial, ci carapacea unei broaşte uriaşe, *Chelonia Midas*.

— M-aş bucura din tot sufletul, dom' doctor, dacă n-aţi greşi iar. Nu care cumva armodialul de adineauri şi chelonia de faţă să se schimbe într-un brotac preistoric... aşa, ca să nu ne apuce plictiseala! Pare-mi-se că broasca are două carapace, nu?

— Fireşte, una pe spate şi alta sub pântec, jos.

— Păi asta de-aici n-are decât una. Să se fi rătăcit ailaltă, ora s-o fi pierdut broasca la vreun joc de noroc?

— Te-am mai rugat, Fritze, lasă bancurile! Carapacea inferioară trebuie să existe şi ea. Masa de carne ce se afla între ele a putrezit. De aci şi hruba care se cască sub ochii noştri. Fundul ei trebuie să fie de fapt cea da a doua carapace. Las' că vedem imediat. Numai s-o curăţăm.

— Asta parcă s-ar. Mai potrivi, dom' doctor. Când şedeam înăuntru, auzeam fundul hrubei sunând a gol.

— Adevărat? Păi vezi, Fritze, că am raţionat cât se poate de just?! Şedeai pe carapacea inferioară, de sub burtă şi era

normal să sune a gol, *cavus* pe latineşte. Hai să dezgropăm!

— Staţi niţel, că s-a făcut amiază şi mi-e foame. Să mâncăm olecuţă. Doar avem peşte berechet. Îl putem frige sau prăji.

Morgenstern, euforizat de marea lui descoperire, nici că mai simţea nevoia să mănânce şi ar fi renunţat bucuros la această pauză. Nu-i ardea deloc să contribuie în vreun fel la pregătirea mesei. Scormonea mereu şi răzuia lutul de pe carcasă, ciocănea să-i verifice tonul, să se convingă pe deplin că sună a gol, ceea ce era şi cazul de fapt. Nu se alătură celorlalţi decât în clipa când peştii îi aşteptau gata fripţi. Don Parmesan şi Fritze se apucară de mâncat, sănătos, pe îndelete. Morgenstern ciuguli o nimica toată şi se ridică din nou:

— Nu-mi vine să mănânc. Nu pot avea linişte câtă vreme n-am verificat carapacea inferioară. Stomacul, adică *ventriculus* sau *stomachus*, mi s-a strâns ca o pungă. Refuză, nu primeşte nimic.

— Asta nu-i bine, observă Fritze. Omul trebuie să mănânce. Eu, dom' doctor, când am vreo bucurie, înfulec cât doi. De aceea mă mir că...

— Ce-i de mirare? Descoperirea asta e ceva grandios, epocal, fără pereche. Te şi poţi îmbolnăvi de bucurie. Şi pe urmă grijile, înţelegi — pe latineşte *cura*.

— Asta chiar că n-o mai înţeleg. Eu, ca să fiu drept, nu mi-am făcut niciodată griji din cauza broaştelor. Dar pe dumneavoastră, dom' doctor, ce gânduri vă rod?

— Multe. Înainte de toate mă gândesc ce nume o să-i dau...

— Păi n-are nume? Îi zice broască ţestoasă. Ori nu-i înscrisă aşa la primărie?

— Acesta e numele ei vulgar. Trebuie să-i găsesc unul ştiinţific, latinesc.

— Şi din asta vă doare capul? Las' că găsim noi unul

ştiinţific, în doi timpi şi trei mişcări. Cum ziceţi că se cheamă broasca ţestoasă pe latineşte?

— *Testudo*. Dar există specii numite *cistudo, emys, chelydra, trionhida, sphargis* şi *helonia*. *Helonia Midas*, de pildă, e ţestoasa-colos.

— Atunci i-am şi găsit numele. Doar broasca noastră e un colos, nu?

— Exact. Dar nu putem să-i zicem aşa, fiindcă *Helonia Midas* se cheamă de fapt cele care mai trăiesc şi azi, ori a noastră e antediluviană şi mult mai mare decât exemplarele de-acum.

— Ce-i drept e drept. E un adevărat Goliath, un gigant, un...

— Stai, stai! îl întrerupse Morgenstern. Am găsit. L-ai şi botezat în acest moment. Eşti dat dracului, Fritze. Gigant şi helonia. O combinaţie fericită. Iată deci numele uriaşului: *gigantohelonia*. Poate mai târziu, când voi fi sărbătorit, să i se adauge şi numele meu, ceea ce, din modestie, nu vreau să fac de pe-acum. Da, fosila asta se va chema *gigantohelonia*. Îmi notez imediat numele şi ziua istorică în care am realizat această performanţă fără egal.

Îşi scoase carnetul şi notă pe o pagină numele şi data. Fritze însă dădu din cap, nemulţumit:

— Domnii ăştia învăţaţi sunt cam într-o ureche, zău aşa. Să ai la îndemână un nume frumos, german şi să născoceşti musai unul latinesc! Doar dihania a trăit pe vremea lui Noe până a dat potopul. Atunci de ce n-am boteza-o simplu: Broasca lui Noe? Ar fi pe înţelesul tuturor. Dar ce să mai vorbim... Păcat că nu are pic de carne pe ea. Ce mai supă ar ieşi!

— Desigur, dacă observi la ce distanţă se află carapacele una de alta, îţi poţi face o idee cât de mare şi de gros trebuie să fi fost trupul animalului. O masă enormă de carne, *caro*, pe latineşte. Ei, dar acuma cred că v-aţi săturat. Haideţi! Trebuie

să dezgropăm carapacea inferioară. Dumneavoastră o despresuraţi jos, iar cu continui să curăţ partea de sus.

Fritze şi Parmesan coborâră din nou în hrubă ca să execute dispoziţiile primite. Morgenstern îşi reluă şi el lucrul întrerupt. Muncea cu atâta zel, încât nimic altceva nu-l interesa în afara descoperirii sale. De aceea nici nu observă că era obiectul unei supravegheri care putea să aibă consecinţe foarte supărătoare pentru dânsul personal ca şi pentru însoţitorii săi.

La răsărit de „şantierul”lor apăruse un eşalon de vreo cincizeci de călăreţi care, după toate aparenţele, aveau ca ţintă iazul din vecinătatea faimoasei gigantohelonia. Totodată, dinspre sud, veneau alţi cinci călăreţi. Datorită distanţei, aceştia abia de se zăreau ca nişte puncte mişcătoare.

Primul grup se afla mai aproape: toţi indieni, în afară de doi albi. Indienii purtau arcuri, săgeţi, suliţe lungi şi tuburi pentru lansarea săgeţilor. Unul singur, probabil conducătorul lor, avea puşcă. Cei doi albi, purtând veşminte de *gaucho*s şi înfăşuraţi în *poncho*-uri vărgate, roşu şi albastru, erau înarmaţi cu pistoale, cuţite şi puşti cu două ţevi. Unul dintre aceştia răspundea la un nume binecunoscut cititorilor: Antonio Perillo, toreadorul din Buenos Aires. Celălalt era bărbatul mai vârstnic care, împreună cu Antonia, pândise pe Tata Jaguar în faţa vilei bancherului, seara, după acea memorabilă corrida.

Veneau la trap pe lângă liziera pădurii. Apropiindu-se, îl zăriră pe doctorul Morgenstern, care, întors cu spatele la ei, lucra cufundat în ipotezele sale. Cei doi călăreau în frunte alături de căpetenia eşalonului. Deodată cel mai vârstnic făcu semne de oprire, îşi struni calul şi, adresându-se căpeteniei, rosti:

— Ce-i asta? Nu suntem singuri. Îl vezi pe omul acela de lângă iaz? Parcă sapă.

Indianul privi în direcţia respectivă şi răspunse într-o

spaniolă cam stricată, dar curgătoare:

— *Holà*, un alb la izvorul nostru! Ne-a descoperit ascunzătoarea! Da, da, sapă la *escondite*... *Vaya!* Pe el!

Dădu să-şi îndemne calul, dar albul îl prinse de braţ.

— Stai, nu te grăbi! Lasă-l să ne vadă mai întâi, că de scăpat tot nu ne scapă. Doar e singur, fără ajutor.

— Că-i singur sau are vreo haită cu el, puţin îmi pasă! spuse el, *brazo valiente*, adică Braţ-Viteaz. Sunt căpetenie din neamul abiponilor şi nu cunosc ce-i teama de duşman.

— Ştiu. Dar mai întâi să-l pândim. Sunt curios cine poate fi şi prin ce trădare a descoperit acest *almacen de polvora*, depozitul de pulbere. De altfel să ştii că nu e singur: am numărat cinci cai care pasc lângă apă.

— *Quedo!* Linişte! interveni Antonio Perillo. E mărunţel şi îmbrăcat în roşu. El să fie oare? Dacă ochii nu mă-nşală, atunci vă anunţ că facem o captură grasă de tot. Cred că e colonelul de la Buenos Aires, care s-a dat drept savant german.

— *Demonio!* Vorbeşti serios? întrebă cel mai vârstnic.

— Gata, m-am convins. Aş putea să şi jur. Gândeşte-te numai: de unde până unde un biet şoarece de bibliotecă din Germania să dea tocmai peste depozitul ce l-am pregătit în secret pentru aliaţii noştri indieni, ca să aibă cu ce trage la momentul oportun? Limpede ca lumina zilei! Acesta e colonelul Glotino, bestia care se pune de-a curmezişul planurilor noastre. La Buenos Aires am greşit ţinta, însă aici îl lichidăm pe loc.

Şi, hotărât, scoase pistolul de la brâu.

— Calmează-te! îl sfătui celălalt. Nu trebuie să ne pripim şi să-l omorâm. Să aflăm mai întâi ce caută aici şi cum ne-a dibuit ascunzătoarea. Dacă-l împuşti, mă rog, scăpăm de un ticălos. Însă dacă-l prindem de viu şi îl facem prizonier, atunci folosul poate fi cu mult mai mare. Dar cine-s ăia de colo? Nu cumva nişte călăreţi?

Arătă spre sud, unde cele cinci puncte crescuseră între timp şi deveniseră mai vizibile. Indienii scrutară la rândul lor depărtarea.

— Nu poate fi decât căpitanul Pellejo, cu care speram să ne întâlnim aici, răspunse Antonio Perillo. Înseamnă că vicleşugul a reuşit. L-au trimis să inspecteze graniţa. Cum s-ar zice, au lăsat oile în paza lupului! De-acuma vom fi stăpâni pe frontieră şi pe aşezările din jur. Iar la momentul potrivit deschidem indienilor noştri toate porţile pentru contrabandă. Da, da, trebuie să fie Pellejo. Fără îndoială că-i el. Cât priveşte individul de colo, n-ar fi cazul să-l lăsăm pe mâna căpitanului. Mai bine o luăm înainte şi îl prindem noi. Ia uitaţi-vă, mizerabilul! Coboară în depozit! Hai să împresurăm locul! Câţiva de-ai noştri să pună repede mâna pe cai. Pe urmă nu ne mai scapă canalia.

Trupa se îndreptă imediat către depozitul de pulbere pe care micul savant îl luase drept lăcaşul de veci al unui animal preistoric.

Fritze şi chirurgul deblocaseră între timp fundul hrubei. Loviturile de sapă şi târnăcop stârneau un ecou surd, înfundat, dovadă că dedesubt mai era încă o adâncitură. Mai coborâră puţin şi, spre surpriza lor, dădură peste un eşafodaj de lemn, grinzi groase fixate una lângă alta şi susţinând fundul de lut al hrubei. Dislocară câteva din aceste proptele şi, prin deschizătura ce se căscă, priviră miraţi înăuntru. Era o cavernă mult mai spaţioasă decât cea de sus, care adăpostea o mulţime de butoiaşe, fie culcate, fie în picioare, precum şi nişte pachete lungi — toate acoperite cu piei muiate în răşină, pentru a împiedica pătrunderea umezelii. Fritze îngenunche şi dădu să ridice un astfel de pachet. Însă acesta se dovedi cam greu, încât fu nevoie de ajutorul chirurgului. Când îl traseră sus şi Fritze îi tăie legăturile de piele, ieşiră la iveală câteva puşti perfect întreţinute.

— Ia te uită! se minună Fritze. Arme! Păi atunci înseamnă

că butoaiele sunt pline cu pulbere şi plumbi! apoi îi strigă în nemţeşte compatriotului său care lucra afară: Dom' doctor, ia veniţi jos! Am dat aici peste o dandana.

— Dandana? Carapacea unei gigantohelonia poate fi ceva foarte important, foarte interesant, dar nicidecum o dandana, îl corectă Morgenstern. Aţi dezgropat-o?

— Păi să vedeţi, în loc de carapace am găsit un alt soi de blindaj. Zău, dom' doctor, fiţi drăguţ şi faceţi-ne o vizită.

Savantul puse sapa deoparte şi dădu curs amabilei invitaţii. Acesta fu momentul când Antonio Perillo exclamă: „Ia uitaţi-vă, mizerabilul! Coboară în depozit!”

— Poftiţi! îl îndemnă Fritze pe micul savant. S-ar zice că înainte de potop existau puşti şi butoaie cu pulbere. Asta-i găselniţă mai grozavă decât *gigantohelonia*.

Morgenstern privi stupefiat, cu ochii holbaţi, cu gura căscată. Sprâncenele i se înălţară a supremă uimire.

— Pu-u-şti? Pu-u-şti? bâlbâi el. Puşti în toată regula. Or e lucru stabilit că nici în silurian, nici după şi cu atât mai puţin înainte n-au existat arme de foc. Prezenţa lor aici, sub ţestul gigantoheloniei, nu se poate datora decât unor indivizi care foarte probabil că aparţin epocii noastre şi care habar nu aveau de zoopaleontologie. Altminteri şi-ar fi dat seama că, introducând arme postdiluviene într-un spaţiu cu relicve antediluviene a căror semnificaţie pentru studiul preistoriei...

Restul frazei îi rămase în gât. Un tropot puternic de cai îl readuse din preistorie în actualitate. Se auziră voci stridente şi, când Morgenstern îşi scoase afară capul roşcovan ca să vadă ce se petrece în preajmă, zări mai mulţi indieni, unii ocupaţi cu dezlegarea cailor, alţii însuşindu-şi armele lăsate lângă hrubă. Doi aţintiră pistoalele asupra lui şi unul din ei strigă pe un ton poruncitor:

— Ieşiţi imediat împreună cu oamenii dumneavoastră, señor! Avem de schimbat o vorbuliţă.

— Antonio Perillo! exclamă savantul, recunoscând pe insul

care vorbea.

— Da, chiar eu. Executaţi ordinul şi veniţi mai aproape, că de nu, vom fi obligaţi să folosim forţa.

— Nu e nevoie de nici o forţă. Am conştiinţa curată şi mă pot înfăţişa înaintea oricui.

Se căţăra afară şi cei doi fârtaţi se iviră la rândul lor. Zărindu-l pe chirurg, Antonio Perillo zise mirat:

— *El carnicero!* Ce căutaţi aici şi în societatea asta, señor?

— Îi conduc pe dumnealor spre Gran Chaco, răspunse Parmosan.

— Cu ce scop?

— Ca să dezgropăm nişte animale.

— Să dezgropaţi animale? Ce fel?

— Antediluviene, primitive...

— Şi vreţi s-o cred, señor Parmesan? Ştiam eu, nu-i vorbă, că sunteţi un tip cu gărgăuni, dar nu şi un subversiv care se ocupă de politică. Acum trebuie să-mi schimb părerea.

— Politică? Ce mă priveşte pe mine politica? Sunt chirurg şi îmi ajunge ştiinţa mea. Ştiţi doar că operez cu cea mai mare dexteritate. Tai orice, retez!

— Se pare însă că de astă dată nu mânuiţi nici scalpelul, nici bisturiul, ci un veritabil pumnal. Cunoaşteţi ori nu că domnii aceştia sunt nişte suspecţi politici şi încă foarte primejdioşi?

— Primejdioşi? Nu se poate. Sunt savanţi germani. Caută relicve străvechi şi n-au nimic cu politica.

— Dacă sunteţi convins de aceasta, înseamnă că v-au dus de nas. Noi însă ştim mai bine cum stau lucrurile. Din fericire jocul acestor onorabili señores s-a terminat: i-am prins asupra furtului.

— Furt? protestă Fritze. Noi, domnule, nu suntem hoţi! În schimb am putea să vă acuzăm pe dumneavoastră de o faptă mult mai gravă decât furtul.

— Nu zău, zise Perillo, batjocoritor. Ce faptă?

— Aţi vrut să-l împuşcaţi pe stăpânul meu, la Buenos Aires.

— Aşa? O să vă cadă cam greu să dovediţi. Noi însă avem dovada că v-aţi băgat în nişte chestii care vă vor scurta zilele. Prin urmare, vă declar arestaţi!

— N-aveţi nici un drept. Sunteţi de la poliţie?

— Asta nu vă priveşte. De altfel, cazul vostru nu e de competenţa instanţelor civile, ci a Tribunalului Militar. Veţi fi împuşcaţi conform legii marţiale. Iată şi ofiţerul care va face ancheta!

Cei cinci călăreţi, venind dinspre sud, tocmai îşi struniră caii în faţa lor; patru cavalerişti conduşi de căpitanul de la Santa Fé, care, după ce îi primise pe Morgenstern şi pe Fritze, dăduse ordin să-i scoată afară. Căpitanul sări din şa, făcu un anume semn indienilor, strânse mâna toreadorului ca unui vechi prieten, îl salută şi pe însoţitorul său, apoi, înclinându-se solemn, vorbi pe un ton de condescendenţă:

— Sunt foarte onorat că mă aflu din nou faţă-n faţă cu *el gambusino maestro*, cel mai renumit căutător de aur al ţării. Observaţi că m-am ţinut de cuvânt şi m-am prezentat la timpul convenit. Dar ce fel de oameni văd aici? Păi acesta e neamţul meu faimos care, semănând leit cu colonelul Glotino, m-a făcut să-l întâmpin cu onoruri, pentru ca pe urmă...

— Asemănare aţi spus? Numai asemănare? îl întrerupse *gambusino*, care până atunci stătuse tăcut. Nu vă lăsaţi înşelat de îmbrăcămintea ce-o poartă! E chiar Glotino. Unde l-aţi mai întâlnit?

Căpitanul Pellejo povesti pe scurt întâmplarea de la Santa Fé, la care celălalt spuse apăsat:

— Iată o dovadă în plus că avem de-a face cu colonelul Glotino. La Buenos Aires a stat în quinta bancherului Salido, cunoscut ca un adept al generalului Mitre; venind de la Santa Fé, s-a dus direct la Cuartel ca să inspecteze garnizoana; pe urmă a întins-o călare până aici ca să ne golească depozitul.

Trebuie să scoatem de la el cum a aflat de acest loc, cine ne-a trădat.

— Nu a trădat nimeni nimic, ripostă micul savant. Mă numesc Morgenstern şi sunt din Germania. În drum spre Gran Chaco, unde urmează să dezgropăm animale preistorice, am poposit aici şi am descoperit întâmplător, *fortuito* pe latineşte, carapacea superioară a unei uriaşe broaşte ţestoase pe care am denumit-o *gigantohelonia*.

— Carapacea unei broaşte! Şi unde-i, mă rog?

— Chiar aici, răspunse mărunţelul, arătând în direcţia presupusei lui descoperiri. Veţi recunoaşte şi dumneavoastră că nu poate fi vorba decât de carapacea unei broaşte-gigant.

— Ia ascultă, señor, dumneata ne crezi nebuni? sări furios gambusino. Doar ştii foarte bine cum se construiesc asemenea depozite secrete şi cum se apără de umezeală printr-un acoperiş de lut impregnat cu răşină. Îţi închipui că suntem atât de proşti, încât să acceptăm ideea că ai luat acest acoperiş drept carapacea unei broaşte ţestoase?

— Dar, señor, acesta e adevărul adevărat. Ipoteza că avem de-a face cu un acoperiş de lut îmbibat cu răşină e complet eronată. Ca specialist pot să vă asigur că în faţa noastră se află relicvele unei existenţe străvechi. Vă rog să aveţi deplină încredere, pe latineşte *fidus*, în afirmaţia mea.

— Hai, nu te mai preface ca un caraghios! Te învăţăm noi o latină care o să-ţi cadă greu la pronunţie... Señor căpitan, luaţi-i în primire pe aceşti pretinşi germani! Cu măcelarul n-avem ce face; n-ar fi decât să ne încurce pe drum. Daţi-i calul şi armele, să plece unde vrea.

Nimic n-ar fi putut să-l bucure mai mult pe don Parmesan decât această hotărâre. Potrivi repede şaua pe cal, îşi luă puşca şi încălecă. Dar nu ştia încotro să apuce.

„Ciudată poveste, îşi şopti el în barbă. Adică neamţul care umblă după oase să fie colonelul Glotino?! Nici gând de aşa ceva! N-a făcut decât să confunde depozitul cu mormântul

unui animal străvechi. Iar indivizii ăştia care ne-au surprins cred că vor să-i atragă pe indieni într-o rebeliune împotriva guvernului. Nişte mizerabili! Auzi, cică să-l împuşte! Şi ce om cumsecade, micuţul! Trebuie salvat. Mă duc, poate îl găsesc undeva pe Tata Jaguar.”

6. Unul dintre incaşi

Dacă treci Rio Salado, cam la vreo douăzeci de kilometri spre nord de locul unde s-au petrecut întâmplările de mai sus, dai peste laguna Tostado. Acel *Monte impenetrabile* despre care am mai vorbit — de fapt nişte codri deşi de nepătruns — îşi trimite ramificaţiile până la ţărmul lagunei. Codrii coboară de-a lungul lui Rio Salado în direcţia nord-vest şi nu pot fi călcaţi de om decât în anume luminişuri apărute în urma unor dezastre sau convulsiuni ale naturii. Aceste breşe servesc indienilor din Chaco drept puncte de adunare şi de pornire în campaniile lor de jaf îndreptate asupra părţilor locuite din ţinutul respectiv.

În după-amiaza acelei zile doi oameni mergeau încet pe la marginea pădurii, de parcă ar fi căutat ceva. Primul, cel din faţă, era un bărbat foarte în vârstă, cu chipul mai mult decât zbârcit. Părea numai os şi piele. Totuşi mişcările lui repezi, sigure, precise aminteau de un om încă tânăr şi viguros. Purta pantaloni lungi de piele fină şi un fel de scurtă din acelaşi material, încinsă mai jos de mijloc cu o centură îngustă din care se iţea mânerul unui cuţit. Încălţările, de forma unor papuci sau sandale, se vedea cât de colo că fuseseră confecţionate chiar de mâna lui. De cureaua petrecută peste umeri atârnau un corn mare pentru pulbere, o pungă pentru plumbi şi o bilă de fier. Umbla cu capul gol sau, mai bine

spus, acoperit cu coamă de argint — păr des, lung, strălucitor, care-i cădea până jos, la centură. Nu avea barbă. Pe spate ducea un soi de taşcă de vânătoare, din piele de puma; în mână o puşcă grea cu o singură ţeavă.

Celălalt purta exact aceeaşi îmbrăcăminte, aceleaşi arme, aceeaşi taşcă; părul îi cădea la fel de lung până la centură; dar altminteri cu greu i-ai fi găsit vreo asemănare cu cel dintâi.

Era un flăcău sub optsprezece ani, nu prea înalt, însă puternic, bine legat şi uimitor de sprinten în mişcări, cu părul negru ca pana corbului, cu obrajii proaspeţi şi uşor îmbujoraţi de drum. Ca şi bătrânul, părea să fie indian; totuşi câte un amănunt zdruncina această primă impresie. Ochii întunecaţi nu erau oblici, pometţii nu ieşeau în afară; avea buzele subţiri şi nasul mic, deloc răsfrânt ca la indienii Americii de Sud, ci uşor acvilin, nobil, distins. Pielea feţei, deşi arsă de soare, părea să fi fost cândva, în copilărie, mai albă, mai deschisă la culoare decât a indienilor.

Păşeau amândoi între apa lagunei şi liziera imensei păduri scrutându-i atent adâncimea. Deodată tânărul ridică dreapta şi, arătând înaintea lui, rosti în dialectul calciaki al limbii checiua:

— Vezi, Anciano, acesta pare să fie copacul. Ştiu precis că era un ombu la fel de înalt.

Faptul că vorbea în această limbă constituia o dovadă certă că tânărul nu se născuse aici. Ombu-ul, numit de botanişti *phytolacca dioeca*, e un arbore masiv ale cărui frunze seamănă mult cu cele de dud. Ceea ce îl caracterizează e mai ales trunchiul, de proporţiile unui stejar solid, care se desface jos într-un evantai de rădăcini puternice, întortocheate, întinse o bună bucată peste pământul din jur până ce, în cele din urmă, se înfig în adânc. Pe aceste rădăcini poţi să te aşezi la umbra vastă a copacului. Dar trunchiul, deşi maiestuos, e atât de moale, încât lemnul lui cedează şi se frânge la cea

mai slabă lovitură. De aceea ombu-ul nu e folosit la nimic, nici măcar ca lemn de foc. Nu se plantează decât pentru umbra lui generoasă.

— S-ar putea să ai dreptate, stăpâne, răspunse bătrânul în acelaşi dialect. Seamănă aidoma cu ombu-ul sub care ne-am îngropat lucrurile înainte de a trece pe pământul spaniolilor. Să vedem!

Bătrânul i se adresa tânărului cu „stăpâne”, uzanţă cu totul străină indienilor. Aceşti doi oameni păreau să se afle în raporturi cel puţin neobişnuite.

Se îndreptară spre arborele cu pricina, se opriră la umbra lui, îşi lepădară genţile şi armele. Apoi bătrânul cercetă terenul de jur împrejur. Arătând un anume loc unde iarba era mai mică, rosti:

— Ai vorbit cu temei, stăpâne. Acesta e locul. Pentru că am săpat şi am întors brazdele, iarba n-a mai crescut înaltă. Îngăduie-mi să caut. Să sperăm că nimeni n-a descoperit ascunzătoarea.

Îngenunche, scoase cuţitul şi se apucă să scormonească pământul de sub el. Tânărul voi să-l ajute, însă celălalt îl opri:

— Lasă stăpâne! Eşti făcut să domneşti nu să lucrezi laolaltă cu supuşii tăi.

— Totuşi vreau să te ajut, dragă Anciano. Ştii că o fac cu plăcere. Doar sunt tânăr pe când tu eşti bătrân.

Drept care Anciano îl împinse uşurel deoparte:

— Bătrân? Mai e până atunci. Să treacă mai întâi anul peste o sută, deşi străbunii mei au atins vârste cu mult mai înaintate. Şi, săpând repede, adăugă: Da, cu mult mai înaintate! Tatăl meu a trăit o sută zece ani, bunicul o sută unsprezece, iar străbunicul după tată a ajuns chiar la o sută douăzeci. Părintele lui şi-a scăpat strămoşii din mâinile spaniolilor care, după ce îl omorâseră pe marele incaş Atahualpa, gândiră să-i stârpească neamul întreg. Haucaropora se chema străbunul tău cel sfânt şi acest nume

a trecut asupra ta. Era fiul mezin al lui Atahualpa şi se născuse hăt departe, încât Pizarro, ucigaşul, nu ştia de el. Întinsa noastră ţară a fost trecută prin foc şi sabie, datorită vicleniei, înşelăciunii şi trădării. Azi lumea crede că incaşii s-au stins toţi, până la unul, dar tu trăieşti, tu, cel din urmă dintre fiii soarelui! Şi va veni o vreme când îi vei pedepsi pe spanioli. Şi îţi vei redobândi ţara.

Haucaropora se lungise jos, în iarbă. Cu capul sprijinit în palme, asculta vorbele bătrânului. Chipul său devenise melancolic, trist. Aşteptă să termine Anciano, apoi răspunse oftând:

— Asta mi-ai spus-o de multe ori, însă eu nu cred. Îţi dau crezare în toate, numai în asta nu.

— Cum? Nu crezi că te tragi din neamul incaşilor, ca eşti un fiu al soarelui? întrebă bătrânul, mirat.

— Ba da, căci mi-ai dovedit-o. Şi chiar eu însumi simt în mine un glas care-mi şopteşte că nu sunt asemenea celorlalţi. Dar că patria strămoşilor va reînvia într-o zi, asta nu pot crede.

Atunci bătrânul îşi dezdoi genunchii, se ridică şi vorbi solemn:

— Trebuie să crezi, căci este o dreptate mai presus de om, care pedepseşte păcatul şi nelegiuirea întorcând celui năpăstuit ceea ce i-a fost furat. Vei întemeia din nou ţara străbunilor. Ţi-o spun eu şi cuvântul meu e totdeauna jurământ. Nimeni nu ştie cine eşti. Am păstrat cea mai adâncă taină. Doar când suntem singuri, între noi, vorbim graiul părinţilor noştri şi îţi zic „stăpâne”. În faţa altora eu nu sunt decât un biet indian, iar tu nepotul meu. Dar o să sune odată ceasul când taina se va dezvălui.

— N-ar avea nici un rost, taică. Mi-am dorit să văd ţările şi oraşele spaniolilor, iar tu, scoţându-mă din singurătate, m-ai făcut să le văd acolo în răsărit. Am cercetat oraşele, câmpiile, oamenii de-acolo şi acum, după ce ne-am întors, ştiu bine că

nădejdea noastră nu se va împlini nicicând.

— Cum aşa? De ce?

— Fiindcă ei sunt prea isteţi şi puternici, iar noi nu avem cu ce lupta ca să-i biruim.

— Isteţi şi puternici? repetă bătrânul în bătaie de joc. Îşi arată puterea mâncându-se între ei. Iar isteţimea lor nu e decât viclenie care nimiceşte pe propriul ei stăpân. Oare nu e plină ţara de oropsiţi? Aşteaptă numai şi o să vezi cum vor tânji după un mântuitor. Şi acesta vei fi tu, stăpâne!

— De unde să iau oştirea cu care să izbândesc?

— Toţi bărbaţii roşii te vor urma.

— Şi banii pentru ducerea războiului? Oamenii noşii sunt săraci.

— În schimb eşti tu bogat ca nimeni altul.

— Eu? întrebă tânărul, contrariat.

— Da, eşti bogat, nesfârşit de bogat, sublinie bătrânul. Şi lovind cu palma taşca de piele, adăugă: Am aici testamentul incaşului şi tu eşti singurul moştenitor de drept. Îl port cu mine încă de la moartea tatălui tău şi, la timpul potrivit, îl voi deschide... Dar să vedem ce-i în groapă, stăpâne. Uite armele pe care le-am ascuns!

Dădu pământul la o parte şi scoase din groapă două tolbe cu săgeţi, două suliţe lungi şi două arcuri dintre care unul din corn transparent şi lucrat după un meşteşug străin de acele locuri. La urmă de tot scoase şi un buzdugan negru ca din fier lăcuit. Îşi luă fiecare câte o suliţă, câte o tolbă şi câte un arc, cel din corn lung de aproape trei coţi revenind tânărului incaş. Acesta primi şi buzduganul pe care şi-l atârnă de brâu, în partea stângă, acolo unde ofiţerii noştri poartă sabia. După felul cum îl ridicase, buzduganul părea de o greutate apreciabilă.

Stând în picioare şi privindu-l solemn în ochi, bătrânul se adresă tânărului:

— Acest arc şi *humanciuay*-ul sunt singurele lucruri care

au trecut de la fiii soarelui asupra ta. Să le iubeşti şi să le cinsteşti, stăpâne! Ziceai adineauri că eşti sărac, de aceea vreau să-ţi mărturisesc ceva despre care nu ţi-am pomenit până acum. Toţi fiii soarelui care aveau rang de căpetenie în oştire — chiar şi incaşul — purtau pe lângă celelalte arme şi un asemenea buzdugan greu şi crestat, numit *humanciuay*. Războinicii de rând aveau baltaguri de bronz, căpeteniile de argint, pe când al incaşului era de aur curat. Acest humanciuay care atârnă la şoldul tău a fost cândva al unui incaş şi e din aur.

— Din aur? se miră tânărul, desprinzând buzduganul de la brâu şi examinându-l cu atenţie. Dar e negru, parcă ar fi de fier!

— Asta fiindcă e acoperit cu un strat subţire de vopsea. O armă de aur, care ispiteşte prin strălucirea ei, nu e bine s-o arăţi. Mai târziu însă va scânteia în mâna ta puternică, luminând drumul luptătorilor. Acest buzdugan a fost salvat pe când strămoşii tăi luaseră calea pribegiei.

— Poate să fie şi de aur, că tot nu mai e primejdios pentru duşman, vorbi tânărul, clătinând sceptic din cap. Acum se folosesc cu totul alte arme. Ce putere pot avea fie şi o mie de buzdugane faţă de cincizeci de puşti ori un singur tun? De când ai cumpărat la Montevideo aceste două flinte, îmi dau seama cât de slabe sunt armele noastre strămoşeşti.

— Să nu crezi asta. Puşca detună şi te trădează duşmanului; în schimb săgeata e tăcută. Până să descopere vrăjmaşii locul de unde tragi, poţi să dobori o mulţime din ei... Dar acum să mergem, stăpâne! Trebuie să poposim diseară lângă o apă, să ne stingem setea.

Părăsind cu luni în urmă acele locuri sălbatice, îşi ascunseseră acolo toate armele în afară de cuţite. Acum le scoaseră din ascunziş. Groapa n-o mai astupară, o lăsară deschisă şi îşi continuară drumul. Cai nu aveau. Se întorceau pe jos în depărtata lor patrie.

Se distanţau de lagună ţinând mereu marginea pădurii. Deşi destul de împovăraşi, înaintau repede, cu pas uşor. Bătrânul, care împlinise suta de ani, mergea ca un bărbat în floarea vârstei, alături de tânărul său stăpân. Acesta îi spunea „Anciano”, cuvânt spaniol care înseamnă om încărcat de ani, adică moş. E fapt cunoscut că printre indienii din Cordilieri se găsesc adesea persoane care au în urma lor peste un secol de viaţă.

Pe unde treceau acum pădurea se depărta de Rio Salado şi valea se lărgea treptat, căptuşită cu iarbă fină, prielnică mersului pe jos. Căutau de fapt unul din acele luminişuri de care am mai vorbit, ca să poată coti în altă direcţie. După vreun ceas găsiră un asemenea luminiş care părea că-i va conduce spre nord. Era destul de îngust, numărând cel mult patruzeci de paşi în lăţime. Apucară pe acest drum.

Dar încă nu pătrunseră adânc în pădure, că incaşul — care avea ochi mai ageri — îl prinse repede de braţ pe Anciano şi îl trase în lături pitindu-se sub copaci.

— Ce-i? Ce s-a întâmplat? întrebă bătrânul. Ai zărit ceva? Poate vreun animal bun de vânat, să mâncăm şi noi carne proaspătă?

— Nu numai unul, ci mai multe, răspunse celălalt. Am zărit chiar în faţa noastră nişte cai şi călăreţi.

— Cine să fie? Ce-or fi căutând aici? Sunt mulţi?

— Asta n-aş putea spune. Nu i-am văzut decât o clipă şi m-am ascuns.

— Foarte bine ai făcut, stăpâne. Aici e ţinutul abiponilor. Trebuie să fim cu ochii-n patru. Şi ce fac? Merg înainte ori vin spre noi?

— Nu merg în nici un fel. Stau pe loc.

— Atunci mă strecor până acolo, să mă lămuresc.

— Lasă-mă pe mine, Anciano! E foarte primejdios. Or tu cu bătrâneţile tale...

— Nu sunt prea bătrân, stăpâne, în schimb tu eşti prea

tânăr pentru aşa ceva. Şi pe urmă cum aş putea să stau aici şi să te las pe tine în gura lupului? Doar am o răspundere...

— Atunci să mergem amândoi.

— Nu. Ajunge unul singur. Doi ar fi prea mult.

Se mai ciorovăiră un timp, fiecare voind să ia riscul asupra sa. În sfârşit, bătrânul, grijuliu, îşi impuse punctul de vedere şi plecă.

După o jumătate de ceas veni înapoi furişându-se cu mane atenţie.

— Sunt într-adevăr abiponi. Am numărat cincizeci de cai şi tot pe-atâţia oameni.

— Şi caii de unde i-or fi având?

— Furaţi, desigur.

— Cu ce sunt înarmaţi?

— Cu suliţe, arcuri, săgeţi şi suflătoare.

— Vasăzică săgeţi otrăvite. Trebuie să ne păzim. Ei, ce facem? S-ar putea trece?

— Nu. Luminişul e prea îngust.

— Atunci ocolim la adăpostul copacilor.

— Nici aşa nu-i bine. Pădurea e prea deasă şi lianele parcă-s un zid de nepătruns. Chiar şi mergând pe-aici n-am reuşit să mă strecor până în preajma taberei; cu mare greu i-am numărat.

— Adică nu-i chip deloc să trecem?

— Deloc. Trebuie să facem cale întoarsă şi să căutăm alt luminiş. Haide, stăpâne!

Se întoarseră deci din cale şi ţinură iarăşi marginea pădurii care, la un moment dat, cotea spre nord. Apoi tăiară cotul printr-o prerie de forma unui semicerc. După-amiaza era în declin. Soarele cobora din ce în ce mai grăbit spre orizontul vestic.

În timp ce străbăteau preria, deodată, la stânga lor, aşadar la sud şi pe direcţia râului, apăru un călăreţ ce se apropia în galop. Totodată drumeţii noştri observară jos, în iarba din faţa

lor, o dâră neagră şi lată ce ducea spre nord-vest şi după care călăreţul părea să se orienteze. Se opriră nedumeriţi.

— Ce facem? întrebă incaşul. Să-l ocolim?

— Asta nu-i cu putinţă, răspunse bătrânul. E călare şi ne-ar ajunge numaidecât. De altfel n-avem de ce ne teme, că doar e singur.

— Nici dacă-i abipon?

— Nici atunci. Până să-i cheme pe ceilalţi, noi am fi departe. Dar uite, stăpâne? După câte văd, pare să fie un alb.

Bineînţeles că şi călăreţul îi zărise la rândul lui. Grăbi calul, se opri în dreptul lor, salută şi spuse în limba spaniolă:

— Îmi daţi voie, señore, să vă întreb de unde veniţi?

— Dinspre Parana, răspunse politicos Anciano în aceeaşi limbă.

— Şi încotro?

— Vrem să ajungem în munţi prin Gran Chaco.

— Cine sunteţi?

— Suntem indieni care nu ţinem partea nici unui partid şi trăim în pace cu albii.

— Asta mă bucură. Eu sunt doctorul Parmesan Rui el Iberio de Sargunna y Castelguardianta.

— Un nume foarte lung. Şi foarte nobil, bănuiesc!

— Într-adevăr. Mă trag din vechea Castilie, unde strămoşii mei trăiau în cetăţi şi castele. Dar cum dumneavoastră vreţi să urcaţi în munţi prin Gran Chaco, iată că mă bate un gând... Nu cumva sunteţi oameni de-ai Tatii Jaguar?

— Tata Jaguar? Bărbatul acela vestit? Oare se află pe-aici?

— Desigur. De aceea îl şi caut. Urmele astea cred că sunt ale lui. Vasăzică nu aveţi nimic comun?

— Nimic, însă ne-ar bucura să-l vedem. Cu siguranţă că ne-ar primi în rândurile sale. Şi ziceţi că urmele astea ar fi ale lui?

— Aşa cred. Le-am mai întâlnit noi, însă nu ne-am luat după ele. Am întârziat lângă un animal preistoric şi, apoi,

când le-am căutat din nou, dispăruseră. Abia mai încolo am dat de un loc unde a poposit Tata Jaguar. Acum urmele se văd limpede.

— Dacă-i pe-aşa, ne-aţi îngădui oare să mergem împreună?

— Cu plăcere. Numai să nu vă mişcaţi prea încet, căci sunt grăbit.

— Mergem repede.

— Atunci hai!

Chirurgul porni destul de repede. Ceilalţi, obişnuiţi cu mersul pe jos, ţineau pasul cu el. În cursul drumului don Parmesan îi observă cu mai multă atenţie.

— Îmi cunoaşteţi numele şi nobila mea origine, señores, li se adresă el, în sfârşit. Îngăduiţi-mi să întreb şi eu cum vă cheamă.

— Eu sunt Anciano, iar nepotul meu răspunde la numele Haucaropora. Cui i se pare prea lung, îl mai scurtează şi zice Hauca.

— Aşa voi face şi eu. Retez trei silabe, operaţie plăcută de altfel. Pentru că eu, señores, sunt chirurg! Ce aţi zice bunăoară de o extracţie a osului la genunchi? Credeţi că pacientul ar mai putea umbla?

— Cam greu, señor.

— Greu? Ba foarte uşor, stimate señor Anciano. Trebuie numai să te pricepi la o asemenea operaţie, să ştii cum procedezi. O incizie în momentul optim şi executată fără greş. Asta e! Mie mi-ar reuşi cu siguranţă. Se ştie doar că eu retez totul, absolut totul.

Bătrânul îşi dădu în lături părul de pe frunte şi se uită cu mirare la călăreţ. Nu ştia ce să creadă şi ce să răspundă. Chirurgul băgă de seamă şi întrebă:

— Poate nu mă credeţi? O, am efectuat operaţii magnifice. E o desfătare să auzi cum cântă osul sub ferăstrău. Ce părere aveţi de un picior strâmb? Ar putea fi îndreptat printr-o

intervenţie chirurgicală?

— Îmi pare rău, dar în treburi din astea nu ştiu ce să vă răspund, señor.

— Nu señor! În calitatea mea de nobil pretind să mi se spună „don”. Adică scurt: don Parmesan. După cât se pare, venerabile, dumneavoastră îl ştiţi pe Tata Jaguar?

— Îl cunosc. Nu numai că l-am văzut, dar am şi vorbit cu el.

— Asta-mi face plăcere. Aşadar, sunteţi cunoscuţi. Credeţi că va binevoi să salveze doi señores germani?

— Germani? Ce-i aia?

— Adică nişte oameni din Germania.

— Nu ştiu unde vine acest ţinut.

— Atunci se pare că staţi prost cu geografia, señor Anciano. Germania e o ţară situată dincolo de ocean, la vest de Spania, la nord de Rusia, la est de Anglia şi la sud de Italia. Iată-i deci graniţele. Oamenii ei se dau în vânt după animalele preistorice şi le caută cu încăpăţânare. Ei şi tocmai la o treabă din asta am fost surprinşi de abiponi.

— De abiponi? Unde s-au petrecut lucrurile?

— Între Rio Salado şi Laguna Porongos.

— Erau şi acolo abiponi? Ciudat. Câţi la număr?

— Vreo cincizeci.

— Taman câţi am văzut şi noi.

— Unde?

— Chiar aici în pădure, la spatele nostru.

— Asta nu miroase a bine. N-or fi urzind ceva? Numai de l-aş găsi pe Tata Jaguar ca să-i scape cât mai curând pe germanul acela latin şi pe servitorul său.

Şi don Parmesan îi puse la curent în felul lui cu aventura prin care trecuseră. Între timp se apropiară iar de pădure şi, ţinând urma ce ducea într-acolo, dădură de o răspântie. Aici se opriră surprinşi: într-o mică pajişte păşteau vreo douăzeci de cai şi cam tot atâţia oameni stăteau lungiţi pe jos,

răspândiţi în diverse grupuri. Erau bine înarmaţi şi toţi, fără excepţie, îmbrăcaţi în haine de piele. Zărindu-i pe noii veniţi, săriră repede în picioare şi unul din ei, de statură gigantică şi purtând barbă deasă, albă, deşi în întâmpinarea lor.

— Iată-l pe Tata Jaguar, îi şopti bătrânul lui don Parmesan.

Acum bărbatul cu pricina se înfăţişa cu totul altfel decât la Buenos Aires, unde, în costumul lui fin de croială franţuzească, ce-i stătea ea turnat, atrăgea atenţia tuturor. Îmbrăcat în haine de piele şi încălţat cu cizme înalte, prestanţa şi masivitatea lui ieşeau şi mai mult în evidenţă. Ziceai că nici nu i s-ar potrivi alte veşminte.

La început nu-l luă în seamă pe chirurg, ci se adresă plăcut surprins celorlalţi doi, întinzându-le mâna:

— Anciano, Hauca! Ia te uită! Aici, în Chaco? Ce împrejurare v-a scos din munţii voştri? Ce vânt v-a adus?

Îşi strânseră, mâinile, după care Anciano rosti:

— Cât despre asta, mai târziu, señor, căci vreau să vă fac cunoscut un lucru ce nu suferă amânare. Trebuie salvaţi doi oameni care au căzut prizonieri.

— Cum? Să salvăm doi prizonieri? Asta miroase a păruială. Despre cine-i vorba?

— Să vă spună don Parmesan.

Abia atunci Tata Jaguar îşi întoarse privirea spre chirurg. Îl măsură cam mirat cu coada ochiului:

— Don Parmesan? Parcă am auzit de numele acesta. Cred că v-am şi văzut undeva. Nu vi se spune şi *El Carnicero*?

— Exact, răspunse chirurgul, însă nu tolerez această poreclă. Eu sunt doctorul Parmesan Rui el Iberio de Sargunna y Cast...

— Bine, bine! îl întrerupse Tata Jaguar. Spune-mi cine sunt oamenii care au nevoie de ajutorul meu.

— Doi señores germani.

— Germani? Cum aşa?

— Intenţionau să vă ajungă din urmă şi să facă săpături în

Gran Chaco. Ştiţi, umblă după animale din alea vechi...

— Vreţi să spuneţi preistorice? întrebă Tata Jaguar, încruntând nemulţumit din sprâncene.

— Da, preistorice. De fapt au şi găsit o *gigantohelonia*.

— Nu cunosc denumirea, dar latineasca mea îmi spune că trebuie să fie o ţestoasă uriaşă, o broască-gigant.

— Just, señor. Am fost surprinşi tocmai la carapace, când...

— Cum îi cheamă pe germanii aceia?

— Dracu' să mai ţină minte asemenea nume! Unul e doctor, iar celălalt e servitorul lui.

— Doctorul Morgenstern?

— Da, da, cam aşa.

— Şi Fritze Kiesewetter?

— Întocmai, Kiese... precum aţi spus.

— Ce oameni! Cred că s-au luat după mine de la Buenos Aires.

— Nu chiar. Mai întâi au călătorit cu vaporul, pe urmă şi-au continuat drumul călare de la Santa Fé. Doctorul ăsta Mor... Mor... naiba să-l ia, pare un señor foarte cumsecade, însă are sticleţi. Nu-l interesează decât scheletele animalelor. Oase şi iar oase. Nu-l scoţi dintr-ale lui. De chirurgie nici să-i pomeneşti. Şi doar ista e domeniul cel mai interesant din câte există. Ce aţi zice bunăoară de o intervenţie asupra cancerului limbii complicat cu polipi nazali? Ar fi un caz...

— Lăsaţi cancerul şi polipii, îi tăie vorba Tata Jaguar. Mai bine povestiţi-mi pe scurt ce s-a întâmplat.

Chirurgul se supuse numaidecât. În vreme ce povestea, oamenii Tatii Jaguar se apropiară să-l asculte. Erau bărbaţi viguroşi unul şi unul şi se vedea că trecuseră prin multe încercări fără să-i sperie vreo primejdie sau vreun efort. Cei trei însoţitori ai lui Hammer la Buenos Aires se aflau şi ei de faţă. Arătau de asemenea mult schimbaţi datorită ţinutei.

Când don Parmesan isprăvi de povestit, se lăsă o tăcere adâncă. Nimeni nu cuteza să ia cuvântul înaintea şefului.

Acesta stătu câtva timp pe gânduri, apoi, adresându-se unuia dintre oamenii săi, întrebă:

— Tu ce părere ai, Geronimo? Bănuieşti ce se întâmplă?

Acest Geronimo era un bărbat nu prea înalt dar spătos, cu barbă deasă, neagră şi nas mare, vulturesc. Putea îi luat drept un cap de bandă, dar în realitate era om cinstit şi mâna dreaptă a Tatii Jaguar. Ridică uşor din umeri şi răspunse:

— Mai întâi depinde ce intenţie ai: să-i lăsăm pe acei gură-cască în plata Domnului sau să-i salvăm?

— Trebuie să-i scoatem din capcana în care au căzut. Sunt compatrioţi de-ai mei. I-am spus doctorului Morgenstern şi i-am repetat de cel puţin cincizeci de ori că nu accept să meargă cu mine. Nici nu-mi trecea prin minte că se va lua după noi. De aceea găsesc că o mică lecţie n-are să-i strice. Totuşi trebuie să-l eliberăm. Altminteri, asemănarea lui cu colonelul acela — pe care eu, unul, nu-l cunosc — îi poate fi fatală.

— Atunci se pune întrebarea dacă abiponii mai sunt acolo. Dacă da, înseamnă că putem porni călare împotriva lor.

— Nu mai sunt, interveni Anciano. Iertaţi, señores, că mă amestec şi eu. Dar am temeiuri să cred în ceea ce spun.

Anciano relată cum îi descoperise pe abiponii din pădure, ce văzuse şi pe unde se furişase.

— Erau şi albi printre ei? întrebă Tata Jaguar.

— Nu.

— Şi totuşi sunt convins că ambele grupuri de indieni merg mână-n mână. Foarte probabil că e vorba de o rebeliune. Abiponii au fost instigaţi. Au fost pregătite ascunzători pentru arme şi muniţii. Doctorul Morgenstern a confundat acoperişul unui asemenea depozit cu carapacea unei grozave *gigantohelonia*. Chiar dacă se vor fi convins că nu e dânsul colonelul, totuşi — după ce a văzut depozitul lor secret — nu vor pregeta să-l reducă la tăcere. Aici viaţa unui om nu preţuieşte nimic. Şi cu atât mai puţin viaţa unui străin.

Aşadar, era de faţă şi Antonio Perillo? Înseamnă că acest toreador şi ticălos notoriu face parte din bandă. Va trebui să-i spun un cuvinţel! Da şi căpitanul Pellejo — un trădător! Şi al treilea? Cine era?

— Nu ştiu cum îl cheamă, răspunse chirurgul. Nu i s-a pronunţat numele.

— Dar cum arată?

— Înalt, vânjos, chiar dacă nu ca dumneavoastră, señor Jaguar.

— Tânăr ori bătrân?

— Mai în vârstă decât ceilalţi.

— Ce rol părea să joace? Subordonat?

— Nu, nicidecum, părea chiar mai mare peste ceilalţi. Vorbea pe un ton cam,poruncitor.

— Şi ce-o fi de meserie: ofiţer, *estanciero*, *gaucho*? N-aţi ghicit?

— Deh, arăta într-un fel ca un om care se mişcă tot timpul sub cerul liber, poate un *yerbatero*, un *cascarillero* sau un *gambu*...

Se întrerupse. Parcă îşi amintise deodată un lucru important.

— Ei, ce este? Vorbiţi! Aţi vrut să spuneţi *gambusino*?

— Da, da, *gambusino*. Ţin minte că, salutându-l, căpitanul i-a spus „cel mai renumit căutător de aur”.

— Nu cumva e Denito Pajaro, căruia i se spune el *gambusino maestro*? interveni Geronimo.

— Posibil, acceptă Tata Jaguar. Nu l-am întâlnit încă, dar ştiu din auzite că ar fi înalt şi voinic. În sfârşit, vom afla cu cine avem de-a face. Sunt ferm hotărât să-i pun la punct pe aceşti señores care pregătesc o rebeliune împotriva generalului Mitre, un om căruia îi acord stima şi preţuirea mea. Fie şi numai din acest motiv şi încă ar merita o lecţie. Dar se mai adaugă şi faptul că au ridicat mâna asupra compatrioţilor mei. Sper că sunteţi de acord cu mine şi că n-o

să mă părăsiţi.

— Sigur! Se-nţelege! strigară toţi făcând cerc în jurul lui.

— Atunci ascultaţi cum îmi închipui eu lucrurile. Ambele grupuri fac parte din acelaşi detaşament. Indienii care i-au capturat pe germanii noştri se vor alătura celorlalţi foarte probabil chiar în cursul zilei de azi. Vor poposi deci şi ei în pădure, acolo pe unde a trecut señor Anciano. Fireşte că-i vor aduce şi pe prizonieri. Noi vom lua-o călare în direcţia respectivă şi vom ajunge odată cu căderea serii. Luminişul îl găsim şi pe întuneric. Apoi ne orientăm după focurile de tabără. Cum vom proceda la faţa locului ca să-i eliberăm pe prizonieri, n-aş putea spune încă; dar, după ce mă voi furişa până în preajma lor, ca să studiez situaţia, vom şti ce avem de făcut. Aşadar, sus, pe cai!

7. O eliberare nocturnă

Soarele cobora la orizont când oamenii Tatii Jaguar se pregătiră pe drum. Anciano şi Hauca incaşul, care veniseră pe jos, trebuiră să încalece la spatele altor doi călăreţi.

Anton, nepotul bancherului Salido, se simţise din prima clipă atras de tânărul şi frumosul indian. Acum se apropie şi îi spuse cu o politeţe specific spaniolă.

— Señor, sunteţi nevoit să parcurgeţi drumul în doi pe acelaşi cal. N-aţi vrea să-mi faceţi plăcerea de a vă urca pe calul meu?

Pe chipul incaşului, învăluit de obicei într-o gravă melancolie, proprie indienilor din sud, se ivi un zâmbet cald, prietenos. Răspunse:

— Am să vă fiu o povară, señor. Totuşi primesc bucuros

invitaţia dumneavoastră. Poate că voi avea prilejul să vă întorc într-un fel acest serviciu. Mă cheamă Hauca. Îngăduiţi să vă întreb şi eu de nume?

— Numele meu e Anton. Şi nu e vorba de nici o povară; dimpotrivă, mă bucur că vom merge împreună. Fără îndoială că sunteţi mai dibaci şi mai sprinten, de aceea vă rog să mă lăsaţi pe mine în şa.

Încălecă, iar Hauca sări la spatele lui. Anciano se întovărăşi cu alt călăreţ. Astfel porniră, ţinând marginea pădurii. Mergeau exact pe drumul străbătut în sens invers de cei doi călători pedeştri. Soarele asfinţea şi, curând, seara luă locul amurgului efemer.

Bătrânul Anciano şi tovarăşul său de călărie se aflau în frunte, alături de Tata Jaguar. Urmau Anton Engelhardt şi tânărul incaş, însoţit de Geronimo. Se străduiau să evite orice zgomot, favorizaţi fiind de terenul moale, acoperit cu iarbă. Paşii cailor sunau stins, fără ecou. Nu puteau fi auziţi de departe. Doar în răstimpuri se desluşea câte un fornăit.

Merseră aşa lungă vreme până ce Anciano se opri şi, cu voce joasă, se adresă tânărului incaş în limba spaniolă spre a fi înţeles şi de ceilalţi:

— Cred că ne-am apropiat de răspântie. Ce părere ai, nepoate?

— Tocmai voiam şi eu să-ţi atrag atenţia, bunicule, răspunse cel întrebat. Deşi e întuneric, totuşi zăresc aici, la stânga noastră, un dafin înalt pe care l-am remarcat pe când ieşeam din luminiş. Înseamnă deci că nu-i departe.

— Atunci ar trebui să descălecăm şi să lăsăm caii ceva mai în urmă. Altminteri, ne-ar putea trăda cu nechezatul lor, mai ales că nici nu ştim dacă grupul cu prizonierii a şi sosit ori se află abia pe drum.

Bătrânul indian dovedea astfel nu numai perspicacitate, dar şi un dezvoltat simţ de prevedere. Tata Jaguar nu avu nici o obiecţie, încât oamenii se întoarseră o bucată înapoi şi,

descălecând, se apucaseră să-şi lege caii de copacii mărginaşi. În timpul acestei operaţiuni se auzi vocea reţinută a lui Hauca:

— Linişte, señores, aud ceva!

Nimeni nu mişcă. Tânărul se culcă pe burtă şi îşi lipi urechea de pământ.

— Se apropie nişte călăreţi, constată el. Aveţi grijă să nu fornăie caii!

Alergară toţi la caii lor ca să le acopere nările cu palma. Da, se apropiau într-adevăr nişte călăreţi. Veneau din dreapta, dinspre râu şi se îndreptau spre pădure. Mai întâi se auzi un tropot surd, înăbuşit, apoi o voce:

— Oare ne scoţi exact la ţintă, Brazo Valiente? Nu e deloc uşor să găseşti noaptea un luminiş prizărit.

(„E Antonio Perillo, îl recunosc după glas”, şopti Tata Jaguar lui Geronimo.)

— Cunosc ţinutul ăsta ca pe mine însumi, se auzi vocea unui alt călăreţ, care vorbea într-o spaniolă stricată dar inteligibilă. Suntem pe drumul cel bun. La răspântie se află un dafin înalt. O să-l vedem acuşi.

Se apropiară atât de mult, încât, în ciuda întunericului, puteau răzbate cu privirea până la locul căutat.

— Iată că am atins pădurea, uite şi dafinul! Observă cel de-al doilea călăreţ. Am mers drept ca pe o sfoară întinsă. Câţiva paşi la dreapta şi dăm în luminiş.

Cotiră şi dispărură imediat. Nu mai puteau fi văzuţi nici auziţi.

— Bine că nu ne-am oprit la dafin, remarcă Geronimo. Ne-ar fi surprins. Ce facem acum?

— Aşteptăm, răspunse Tata Jaguar. Nu putem acţiona până nu se întâlnesc cu grupul celălalt şi îşi organizează popasul de noapte. Ai recunoscut cel de-al doilea glas?

— Mi se pare că l-am mai auzit undeva, însă nu ştiu al cui o fi.

— Atunci să-ţi spun eu. Cel care vorbea cu Antonio Perillo şi cunoaşte atât de bine drumul e căpetenia abiponilor supranumit *El brazo valiente*, Braţ-Viteaz.

— *Caramba!* Acum îmi amintesc. E Braţ-Viteaz. Doar a vorbit de câteva ori cu mine. Vasăzică dânsul i-a prins pe cei doi germani! Nu-i eliberează el de bunăvoie.

— Clar. Pe vremuri eram prieteni. Atunci i-ar fi eliberat de dragul meu. Acum însă nici vorbă de aşa ceva.

— Prin urmare, trebuie să-l silim.

— Deocamdată nu. Să nu folosim încă forţa. De ce vărsare de sânge dacă putem acţiona mult mai uşor, mai sigur şi fără pierderi?...

— Adică să-i eliberăm pe ascuns?

— Vom încerca. Totul depinde de poziţia taberei şi de felul cum şi-o organizează.

— Şi dacă reuşim, ce facem pe urmă?

— Ne vedem liniştiţi de drum.

— Aşa? Nu te gândeşti la *pronunciamento*, la rebeliunea ce o plănuiesc?

— Asta, de fapt, nu ne priveşte.

— Ba da! Doar suntem credincioşi preşedintelui nostru. Să privim nepăsători cum rebelii îl răstoarnă sau chiar îl ucid?

— N-ajung ei până acolo. Încă nu ştiu cine o fi în fruntea lor, dar în nici un caz nu cred să se poată măsura cu Mitre.

— Adevărat. Foarte probabil că aşa este. Însă şi în cazul că rebeliunea va suferi un eşec, ea va costa viaţa şi averea multora. De aceea nu ni-e îngăduit să stăm deoparte. Trebuie să dăm derbedeilor o lecţie aspră, să le treacă pofta de aventuri.

— Înseamnă să folosim armele...

— Ei, da, vom doborî câţiva inşi.

— Nu. Asta n-o fac. Eu nu trag în nimeni dacă nu e strict necesar.

— Iarăşi una din acele idei şi credinţe pe care ni le-ai adus

din nord. Îţi pare rău de soarta pieilor roşii, de dispariţia lor jalnică. Mă rog, în ce priveşte indienii din nord, s-ar putea să ai dreptate. Ar fi într-adevăr păcat de atâţia bărbaţi viteji şi mândri, după cum ni i-ai descris. Dar indienii noştri din sud nu posedă astfel de calităţi. Dimpotrivă, sunt laşi, fricoşi, mârşavi. Năvălesc noaptea, ocrotiţi de întunecimea codrilor, ca să prade şi să ucidă oamenii în somn. Când se izbesc însă de o apărare serioasă, ori sunt atacaţi la rândul lor, atunci o rup la fugă ca nişte potăi. Cum să-i stimezi, cum să-ţi fie milă de nişte indivizi care folosesc săgeţi otrăvite? Zău că mă mănâncă-n palmă să le arăt ce se întâmplă când îi scoţi din sărite pe Tata Jaguar şi pe oamenii lui!

— Lasă să te mănânce. Acuma să fim mulţumiţi dacă reuşim să salvăm doi oameni nevinovaţi. Pe urmă mai vedem.

— De câţi oameni ai nevoie?

— Deocamdată numai de tine. Ceilalţi să stea pe loc. Cu cât suntem mai puţini, cu atât mai greu ne vor simţi.

Deşi discuţia, purtată cu glas destul de tare, fu auzită şi de ceilalţi, totuşi nimănui nu-i trecu prin gând să se opună acestei hotărâri. Grupul nu avea de fapt un conducător oficial, toţi având drepturi egale, dar Tata Jaguar — care-i domina nu numai prin statura lui uriaşă, ci şi prin spirit — părea să se bucure în mod tacit de recunoaşterea tuturor drept şef căruia îi datorează ascultare.

Astfel tăcerea lor însemna o aprobare şi un acord. Doar bătrânul Anciano avu ceva de obiectat.

— Señor, interveni el, de ce să mergeţi numai doi? Luaţi-mă şi pe mine împreună cu Hauca. Ne cunoaşteţi. N-o să vă facem greutăţi.

Tata Jaguar reflectă un moment, apoi răspunse:

— Da, vă cunosc. Dumneavoastră ştiţi ademeni lama sălbatică, ştiţi să scoateţi condorul chiar din cuibul lui, ca să spun aşa. Ce-i drept, n-am văzut încă felul cum vă furişaţi printre oameni ca să nu vă simtă, dar e noapte şi abiponii

sunt mai puţin ageri ca siucşii, apaşii sau comanşii Americii de Nord. Şi în plus, cunoaşteţi locul taberei. Deci pregătiţi-vă, mergeţi cu noi!

— Luăm puştile ori suliţe şi săgeţi?

— Cuţite şi nimic mai mult. Nu tragem nici un foc. Iar pentru apărare, în cazul că suntem atacaţi, ne ajung cuţitele.

Cei doi indieni îşi lepădară celelalte arme, chiar şi genţile, ca să se poată mişca mai uşor.

— Dar cu pletele voastre cum rămâne? zise Tata Jaguar. O să ne târâm printre tufişuri, smârcuri şi liane. Să nu rămâneţi agăţaţi...

Drept răspuns Anciano îşi apucă părul jumătate din dreapta şi jumătate din stânga, îl aduse în faţă şi îl înnodă sub bărbie. Hauca făcu la fel. Apoi plecară.

Anciano mergea în frunte. Ajunseră în dreptul dafinului şi apucară la stânga spre luminiş. În timp ce păşeau tiptil prin întuneric, Hauca îi şopti Tatii Jaguar:

— Credeţi, señor, că vom izbuti să-i eliberăm pe oamenii aceia?

— Sper. Dacă nu acum, pe ascuns, atunci, mai târziu, cu forţa.

— Înseamnă că ne-ar mai trebui ceva.

— Ce?

— Nişte cai.

— Mă aşteptam să te gândeşti la asta, tinere viteaz, într-adevăr, ne trebuie patru cai.

— Da, patru. Adică doi pentru prizonieri şi alţi doi pentru Anciano şi pentru mine. Ocupaţi-vă dumneavoastră şi Geronimo de eliberarea oamenilor, iar eu şi Anciano punem mâna pe cai.

— Să nu ne grăbim cu împărţirea sarcinilor. Deocamdată mergem împreună. Abia pe urmă vom vedea ce şi cum.

Merseră neauziţi mai departe. După un răstimp sclipi în faţa lor o dâră de lumină, ceea ce le impuse fireşte şi mai

multă prudenţă. Se ţinură deci cât mai strâns de marginea luminişului, unde copacii aruncau umbre adânci.

Am mai spus că aceste intrânduri seamănă cu un fel de breşe înguste. Dâra de lumină venea însă din dreapta, dintr-o mică poiană împresurată de arbori şi tufăriş. Chiar la intrarea în poieniţă, mai spre dreapta, în fund, păşteau caii. La stânga poposeau oamenii, în jurul câtorva focuri, căci se făcuse răcoare. Diferenţa de temperatură dintre zi şi noapte se ridică în aceste regiuni până la zece grade, uneori chiar până la douăzeci.

Tata Jaguar şi însoţitorii săi se culcară cu burţile la pământ, continuându-şi drumul târâş, pe mâini şi pe vârful picioarelor. Acum nu mai mergea în faţă Anciano, ci Tata Jaguar. Îmbrăcămintea lor vânzolită în arşiţi, în ploaie şi vânt nu contrasta cu întunericul din jur. Doar părul alb al bătrânului, dacă ar fi fost vorba de o expediţie împotriva indienilor sau a braconierilor albi în America de Nord, ar fi putut să-i trădeze. Aici însă nu era vorba de adversari înzestraţi cu asemenea ochi pătrunzători.

În fine ajunseră la cotitură. Cel mai apropiat dintre cai păştea la nici şase paşi depărtare de Tata Jaguar. Deşi probabil că-i văzuse ori îi simţise pe străini nu dădea nici un semnal de alarmă. Nu făcea decât să mişte din coadă şi din urechi.

— Proaste făpturi! îi şopti Tata Jaguar lui Geronimo. Un căluţ de-al comanşilor s-ar apuca să necheze şi s-ar zbate atât de tare, încât ar scula toată tabăra împotriva noastră. Pe de altă parte indivizii ăştia nici nu văd barem că animalul îşi mişcă urechile şi coada într-un fel neobişnuit. Va fi o treabă uşoară.

— Aşa cred şi eu, aprobă celălalt. Observi cum se prezintă situaţia?

— Cum să nu observ! Focurile ard vâlvătaie. Poţi să frigi câte un bou la fiecare foc.

Era într-adevăr atâta lumină, încât puteai distinge ca în plină zi tot ce se petrecea în mica poiană.

Abiponii erau cam o sută la număr, înarmaţi cu tuburi de suflat, cu suliţe, arcuri şi săgeţi. Unii aveau şi puşti provenind desigur din depozitul secret unde doctorul Morgenstern „descoperise” faimoasa lui *gigantohelonia*. Ardeau şase focuri. În jurul unuia şedeau albii şi un indian; lângă celelalte cinci, restul indienilor. Printre cei dintâi se vedeau clar chipurile indianului, al lui Antonio Perillo, al căpitanului Pellejo şi ale încă doi militari. Alţi soldaţi şedeau întorşi cu spatele, iar Gambusino stătea lungit, cu pălăria trasă peste ochi ca să nu-l supere lumina. Oamenii din primul grup sosit acolo părea să fi cinat mai demult; în schimb, noii veniţi mestecau anevoie pastrama adusă cu ei. Mâncau şi discutau fără nici o reţinere încât — atunci când nu li se învălmăşeau vocile — puteai să înţelegi totul, cuvânt cu cuvânt.

Focul lângă care se aflau albii era cel mai apropiat de marginea luminişului şi aceasta nu întâmplător, căci acolo se înălţau doi arbori învecinaţi, nu prea groşi, de care fuseseră legaţi cu lasourile micul doctor Morgenstern şi Fritze, servitorul său. Stăteau înţepeniţi, fără să-şi poată mişca membrele.

După ce se lămuri asupra situaţiei Tata Jaguar făcu semn celorlalţi trei să se ascundă şi mai bine sub rămuriş. Apoi, întorcându-se cu faţa la ei, ca să fie mai uşor auzit, şopti:

— Avem toate şansele. Oamenii ăştia nici nu bănuiesc că s-ar găsi cineva pe-aproape. Chiar şi în doi am fi putut să-i eliberăm pe captivi. Totuşi nu e rău că Anciano şi Hauca se află şi ei de faţă. Aveţi o aprinzătoare?

— Avem amnar de-al nostru.

— Bun. Acuma stai şi ascultă! Vreau să-i sperii pe domnii ăştia şi să-i zăpăcesc. Ai lepădat multe, Anciano, dar văd şi îmi pare bine că ţi-ai păstrat totuşi cornul pentru pulbere. Nu cumva e gol?

— Ba e plin de tot.

— Atunci întoarceţi-vă şi, după ce ieşiţi din lumina focurilor, faceţi un ocol şi vă furişaţi în partea cealaltă. Odată ajunşi acolo, tu, Anciano, te strecori încet până la marginea luminişului. Vezi iarba aceea înaltă, uscată, rămasă de anul trecut? Dacă-i dai foc, arde ca hârtia. Vasăzică te apropii cât mai mult de tabără, apoi te retragi uşurel presărând iarba cu un strat subţire de pulbere. Adică semeni o dâră, mă-nţelegi? După ce ai golit cornul, dai foc ierbii şi fugi repede la Hauca. Între timp el o să pună mâna pe patru şei, ceea ce nu-i prea greu de făcut. Uite-le cum zac toate fără nici o pază! Pe urmă o luaţi la sănătoasa şi...

— Lăsaţi pe mine, señor, îl întrerupse bătrânul. Am să mă descurc fără greş. Până ce flacăra va atinge dâra de pulbere, eu, unul, voi fi departe, nevăzut şi neauzit. Nici n-o să se ştie de unde a pornit focul, căci va izbucni dintr-o dată în sus. Şi o să sară toţi ca să-l stingă... Pricep eu planul, señor!

— Văd că pricepi. În timp ce tu presari pulberea şi Hauca pune mâna pe şei, Geronimo se ocupă de cei patru cai. Eu stau ascuns printre copaci. Când se aprinde iarba cu flăcări mari, atunci, cum bine spuneai, toată lumea sare să stingă focul, iar eu mă folosesc de zăpăceala din tabără şi tai repede legăturilor celor doi prizonieri. Apoi ne întoarcem fuga până aici, punem fiecare şaua pe cal şi...

— Însă doi dintre ai noştri ar trebui să ia pachetele alea, observă tânărul incaş.

— Ce fel de pachete? întrebă Tata Jaguar.

— Când señor Carnicero ne istorisea păţania tovarăşilor săi, ţin minte că a pomenit şi de două pachete de-ale doctorului, ce cărţi şi cu alte lucruri! Uitaţi-le colo! Trebuie să fie ale lui, căci altele nu se văd. De aceea zic să avem grijă ca să i le dăm înapoi când va liber.

— Dacă timpul ne îngăduie, mă rog, s-o facem şi pe asta — deşi nu e prea plăcut să te cari cu cărţi şi cu alte cele

tocmai în Gran Chaco. Ei, gata, la lucru! Ştiţi fiecare ce aveţi de făcut.

Se întoarse şi porni târâş. Nu era o treabă uşoară, căci intra tot mai mult în lumina focului amintit şi, ca să nu fie văzut, trebuia să umble numai prin tufărişul de pe margine, încâlcit şi des.

În sfârşit, ajunse la ţel. Culcat pe burtă sub cei doi arbori de care stăteau legaţi Morgenstern şi Fritze, auzea fără greutate discuţia celor aşezaţi în jurul focului. Vorbeau despre întâmplarea din acea zi.

— De fapt aţi greşit, lăsându-l pe Carnicero în voia lui, rosti căpitanul Pellejo. O să spună peste tot ce a văzut.

— Şi ce strică? întrebă Antonio Perillo. Parcă o să-l creadă cineva?! Şi chiar dacă l-ar crede! Nu ar fi decât spre fala mea să ştie lumea că am reuşit să-l prind pe colonelul Glotino.

— Dacă planul nostru se realizează, da. Altminteri însă, numai fală nu va fi, ci mai mare ruşinea.

— Trebuie să se realizeze. Nu uitaţi că prietenul nostru indian, care şi-a cucerit faimoasa poreclă de Braţ-Viteaz, ne-a promis câteva mii de abiponi.

— Ce-am făgăduit rămâne bun făgăduit, confirmă căpetenia. Numai să vă ţineţi şi dumneavoastră de cuvânt.

— Ne ţinem, cum să nu.

— Adică o să ne arătaţi toate ascunzătorile voastre de arme şi o să ne daţi tot ce se află într-însele?

— Da.

— Şi o să mă ajutaţi de îndată împotriva cambaşilor, duşmanii noştri de moarte, chemând ostaşii de pe graniţă ca să se întâlnească lângă *lago* cu ai mei?

— Bineînţeles, îi îndreptăm spre lac. Am şi trimis câţiva curieri sus, la El Bracho, ca să adune cât mai mulţi ostaşi cu putinţă.

— Atunci îi vom lovi sănătos. Cambaşii îl sprijină pe regentul alb şi, ştiind că noi îl duşmănim, ne căşunează

pagube peste pagube. Dacă-i izbim şi le luăm avutul, atunci ajungem bogaţi şi toate triburile vor merge cu noi. O să am la războinici de-o să tremure regentul alb în faţa mea.

Discuţia lâncezi un răstimp.

Cele auzite erau pentru Tata Jaguar — vrednic şi încercat cunoscător al ţării — de cea mai mare însemnătate. Ar fi vrut să asculte şi mai mult, însă nu avea răgazul, mai ales că nu putea şti cât va mai dura pauza intervenită. Ar fi vrut de asemenea să-l vadă la faţă pe bărbatul lungit lângă foc şi care, mai mult ca sigur era vestitul căutător de aur supranumit „*El gambusino maestro*". Toată lumea îl cunoştea, toată lumea îl văzuse. Numai Tata Jaguar nu-l întâlnise nicăieri. De acum nu mai putea să aştepte până ce omul se va scula de jos ori îşi va sălta măcar pălăria de pe ochi. Din moment în moment focul pus de Anciano avea să izbucnească şi nu era exclus ca prizonierii să facă vreo prostie, să reacţioneze greşit. Trebuiau deci instruiţi în prealabil ca să ştie ce au de făcut. Tata Jaguar se târî până aproape de cei doi arbori alăturaţi, se ridică din tufişul care-l masca şi, stând în spatele captivilor, şopti în limba germană:

— Domnule doctor, nu mişcaţi. Am venit să vă salvez.

Morgenstern nu avea calmul omului experimentat pentru ca, într-o asemenea situaţie, să nu facă nici o mişcare. Tresări şi îşi răsuci capul cât putu mai mult. Fritze tresări şi el, însă mai puţin vizibil. Ştia să se strunească mai bine decât stăpânul său.

— Linişte, nici o vorbă! Staţi aşa, nemişcaţi, nu întoarceţi capul! porunci Tata Jaguar. Să nu-mi răspundeţi decât prin „da" sau „nu". Pentru „da" ridicaţi uşor umărul drept, iar pentru „nu" umărul stâng. Eu sunt Karl Hammer, adică Tata Jaguar, pe care l-aţi cunoscut în casa bancherului Salido din Buenos Aires. Aţi înţeles ce-am spus?

Cei doi ridicară umărul drept.

— Nu cumva curelele vă strâng prea tare şi vă provoacă

dureri?

Mişcară din umărul stâng, deci „nu”.

— Vasăzică sângele circulă normal şi o să vă puteţi mişca repede în cazul că vă tai legăturile?

Captivii confirmară înălţând umărul drept.

— Atunci e în regulă. Eu stau cu cuţitul pregătit. Un tovarăş de-al meu va da foc dincolo, la marginea luminişului. Va aprinde nişte pulbere. Iarba înaltă şi uscată va arde cu flăcări mari. Ăştia de-aici vor da cu toţii buzna să stingă focul şi preţ de câteva clipe nimeni nu vă va supraveghea. Înţelegeţi ce spun? întrebă iarăşi Tata Jaguar, deoarece vocile din jurul focului se înteţiseră.

Mişcară din umărul drept, semn că au înţeles.

— În aceste clipe de zăpăceală eu vă tai legăturile, vă iau de mâini şi o zbughim tustrei la dreapta spre caii ăia patru care, după cât observ, au şi fost aduşi de un alt tovarăş al meu. În vecinătatea cailor, uitaţi-vă, sunt patru şei! Apucăm fiecare câte o şa, pe urmă...

Nu mai continuă, căci în locul unde-l trimisese pe bătrânul Anciano scăpară deodată o luminiţă. Se auzi un fâsâit şi în aceeaşi clipă ţâşni drept în sus ca o perdea de flăcări, lungă de vreo zece coţi.

În primul moment tabăra încremeni într-o spaimă mută. Apoi indienii şi albii săriră toţi de la locurile lor strigând care cum putea mai tare. Doar căpetenia îşi păstră calmul cuvenit.

— Înăbuşiţi focul cu *poncho*-urile! porunci el cu glas ferm.

Toţi se grăbiră să execute ordinul, dar lucrul nu era chiar atât ele uşor, căci iarba uscată şi înaltă ardea într-adevăr ca hârtia. Abia stingeai flacăra într-un loc şi iar ţâşnea încă şi mai puternică în alt loc. Înfricoşaţi, caii prinseră a necheza, însă nimeni nu-i lua în seamă. Nimeni nu se mai gândea la prizonieri.

La primul strigăt de spaimă al abiponilor Tata Jaguar se şi apucă să taie legăturile celor doi captivi. Îi luă apoi de mână,

pe unul de-a dreapta, pe celălalt de-a stânga sa şi îi conduse cât putu mai repede în direcţia celor patru cai. Geronimo se ivi dindărătul cailor şi rosti scurt:

— I-am legat. Luaţi şeile şi haideţi după mine!

Sări în spinarea unuia din cai şi porni cu tuspatru deodată. Tata Jaguar, cu forţa lui atletică, umflă două şei cu accesorii cu tot.

— Cărţile, cărţile mele! se bucură doctorul apucând un pachet din mâna incaşului.

— Uite şi târnăcoapele, sapele! exclamă la rândul lui Fritze, săltându-le pe umeri.

Anciano şi Hauca îşi luară câte o şa. Privindu-i, Tata Jaguar spuse mulţumit:

— Bun, vasăzică avem patru şei. Mai multe nici nu ne trebuie. Şi acum haideţi! Ţineţi-vă strâns după mine!

Aruncă o privire înapoi asupra taberei. Acolo oamenii mai luptau cu focul; nimeni nu observase cele petrecute în partea cealaltă. Fugarii se depărtară grăbiţi. Dar nu ajunseră prea departe că o voce de bas răsună ca un tunet în tabără:

— *Tormenta!* Unde-s prizonierii? Au dispărut!

La auzul acestei voci, Tata Jaguar se opri numaidecât. Trase cu urechea. Ceilalţi făcură la fel.

Au evadat! se auzi după câteva secunde aceeaşi voce. I-a eliberat cineva, le-a tăiat legăturile. Se vede după lasouri.

— Cine-o fi? se întrebă Tata Jaguar, îngândurat. Glasul ăsta mi-e cunoscut de undeva. N-o fi oare...

Dar nu termină vorba. Dinspre tabără se auzi din nou:

— Focul e stins. Luaţi-vă armele, repede! Aici, în stânga, nu poate să fie nimeni. Mai degrabă, dincolo, unde a ars. În pădure nu e chip să pătrundă, e prea deasă. Trebuie s-o fi luat spre dreapta. Fuga după ei! Douăzeci rămân la cai, ceilalţi merg cu mine!

De departe nu se vedea decât o învălmăşeală. Nu puteai deosebi om de om.

— Hai s-o ştergem! zise Geronimo. De ce mai stai, Carlos?

Geronimo se oprise şi el din pricina unuia din cai ce se cabra nărăvaş.

— Glasul ăsta, omule, dădu să explice Tata Jaguar. Parcă-mi sună nu ştiu cum...

— Eh, lăsări să strige cât poftesc! Să fugim, altminteri ne ajung din urmă.

— Dar trebuie să-l văd, trebuie...

Bărbatul acesta, îndeobşte atât de socotit, era gata să lepede şeile, dar Geronimo îl luă la rost, desigur pentru prima oară de când se cunoşteau:

— Ce-ţi veni? Ţi-ai pierdut minţile? Dacă vrei să-ţi rişti viaţa, n-ai decât. Dar nu ne vârî şi pe noi în bucluc! Eu, unul, te las şi plec.

Şi pomi hotărât împreună cu tuspatru cai. Ceea ce îl făcu pe Tata Jaguar să se trezească din gânduri.

„Are dreptate, murmură el ca pentru sine. Probabil că mă-nşel, totuşi n-am să las lucrul necercetat. Acuma însă trebuie să-i dăm zor."

O întinse, aşadar, cu paşii lui uriaşi, încât ceilalţi abia de reuşiră să nu-l piardă din ochi, mai ales că trecuseră brusc din lumină la întuneric.

Micul savant căra pachetul cel mai greu: cărţile. Gâfâia sub povara lui. Puterile îl părăseau. Până la urmă Îl lăsă jos şi se adresă lui Fritze:

— Dragă, nu mai pot. Parcă ar creşte mereu în greutate. Hai să schimbăm. Dă-mi mie uneltele.

— Mă rog, răspunse acesta. Luaţi dumneavoastră cheile de la preistorie, iar eu o să duc ştiinţa tipărită. Dar grăbiţi-vă, că vin ăia valvârtej!

Zoriră pe cât le permiteau bagajele. Totuşi era prea încet. La ieşirea din pădure primii dintre urmăritori se şi apropiaseră considerabil. Trosni un foc de armă, apoi încă unul. Noroc că gloanţele nu-l atinseră.

Dându-şi seama în ultimul moment că Anciano şi incaşul o cotiseră spre dreapta, cei doi apucară aceeaşi direcţie. Dar se pomeniră cu o voce de bas care îi somă din beznă:

— Staţi că trag, ticăloşilor!

— Gambusino, şopti doctorul gâfâind. Ne-am ars.

— Ba nu! Fugiţi cât mai iute! îl îndemnă Fritze. Vă scap eu, că doar trebuie să vină pe-aici şi o să-i arunc ceva în cale.

Fritze rămase pe loc şi îl lăsă pe Morgenstern să treacă înainte. Când statura înaltă a lui Gambusino se ivi din întuneric, micul slujitor îi aruncă în drum pachetul cu cărţi şi o luă la fugă. Omul se împiedică şi căzu, dar se ridică imediat voind să-şi continue urmărirea. Deodată îl întâmpină un glas sever:

— Stai! Aici este Tata Jaguar cu oamenii lui! Cine se apropie îl împuşc!

Gambusino se opri nedumerit. Nu cumva vor să-l sperie folosindu-se de numele faimosului bărbat? Ghemuit la pământ, se mai târî câţiva paşi. Surpriză! Înaintea lui desluşi într-adevăr un grup de bărbaţi. Privită de jos şi profilată pe cer, orice formă devine vizibilă chiar şi în întunericul cel mai dens. Astfel că Gambusino constată că se găseşte în faţa unor oameni îmbrăcaţi în haine de piele şi purtând pălării cu boruri largi, ceea ce în pampas şi în regiunile din preajmă constituie o raritate. Recunoscu deci peste cine a dat.

„Mii de trăsnete! blestemă el în sinea lui. E chiar Tata Jaguar. Dacă merg înainte, mă împuşcă. Deci trebuie să mă-ntorc... Lasă că-i plătesc eu păcăleala de azi! E pentru prima şi ultima oară.”

Se târî o bucată de-a-ndoaselea, se ridică apoi în picioare şi, alergând în ocol, dădu iar de oamenii lui cărora le-o luase înainte mânat de dorinţa de a-i prinde pe fugari.

— Înapoi! ordonă el. Nu mai e nimic de făcut.

— Cum nimic? întrebă Pellejo care se afla în acest grup. De ce?

— S-au dus, i-am pierdut, cel puţin pentru ziua de azi.

— Adică?

— Ştiţi voi cine-i bestia care i-a eliberat? Tata Jaguar!

— Imposibil. Te-oi fi înşelat.

— Ba deloc. Erau oamenii lui. I-am auzit şi glasul. Hai repede, să ne sfătuim. Trebuie luate măsuri ca să nu-i cădem în labe. Nemernicul ăsta e în stare să ne atace încă acum, în cursul nopţii.

— Cam greu de crezut.

— Şi de ce n-ar face-o?

— Pentru că n-a vrut decât să-i scape pe indivizii aceia. Dacă plănuia un atac, ne lua prin surprindere de la bun început.

— Se poate, însă n-am încredere. Eu îl cunosc mai bine decât voi. Şi dumnealui mă cunoaşte ca să zic aşa... mai de mult. Îmi ştie glasul. Dacă mi l-a recunoscut, atunci pot să pun rămăşag o sută contra unul că se va ţine scai de mine.

— Aveţi vreo răfuială veche?

— Da şi încă una serioasă. Gata! Nu avem timp de pierdut.

Se întoarseră repede în tabără. Gambusino porunci să se pună şeile pe cai şi să se stingă toate focurile, căci aveau să pornească imediat.

— Plecăm? se miră Antonio Perillo. Trebuie?

— De, trebuie s-o luăm din loc, să ne depărtăm măcar o bucată, pentru ca să nu ne mai găsească aici în timpul nopţii.

— N-are el curajul să se apropie.

— Ei, aş! Eu vă spun că are. Şi nu numai să se apropie — asta nici n-ar însemna curaj pentru el — ci să şi atace.

Aici interveni căpetenia abiponilor şi îi dădu dreptate lui Gambusino:

— Dacă prizonierii au fost sloboziţi într-adevăr de Tata Jaguar, atunci s-o ştergem. Doar îl cunosc şi eu! Ş-apoi nu văd pe nimeni altul care să-i fi putut răpi. O fi venit cu mai mulţi de-ai lui şi i-o fi pus să aprindă nişte pulbere. Noi ne-am

repezit să stingem focul şi n-am mai luat seama la prizonieri, timp în care dânsul i-a eliberat. Cu Jaguar ăsta noi ne duşmănim pe viaţă şi pe moarte, aşa că nu-i de glumit, trebuie să plecăm. Aici nu-i chip să ne apărăm ca lumea. Trebuie să ne mutăm într-un loc potrivit şi să vedem ce se mai poate face.

Faţă de această explicaţie nimeni nu mai obiectă nimic. Înşeuară caii şi observară abia acum că lipsesc patru din ei, cu harnaşamente cu tot, precum şi cele două pachete ale prizonierilor. Noroc că aveau cai de rezervă.

După ce stinseră focurile călăreţii porniră în şir indian, adică pe un singur rând, unul în spatele celuilalt.

Drumul ducea tot mai adânc în luminiş, lărgindu-se din ce în ce mai mult. Dacă nimereau într-o fundătură, atunci nu mai scăpau de Tata Jaguar. Dar Braţ-Viteaz, căpetenia ahiponilor, cunoştea prea bine locurile ca să se poată rătăci.

— După vreo două ore de drum pădurea se deschise de ambele părţi şi călăreţii dădură într-un câmp larg. Aici mai galopară preţ de un sfert de ceas, apoi descălecară pentru o scurtă consfătuire, făcură cerc în jurul abiponilor şi al lui Braţ-Viteaz. Aceştia luară loc în mijlocul cercului.

— Chiar dacă Tata Jaguar ne-a urmărit cât am mers prin pădure, vorbi căpetenia abiponiior, aici nu ne va găsi. E întuneric şi nu poate vedea pe unde am apucat. Binevoiască deci señores a chibzui asupra celor de trebuinţă.

— Sfat lung şi dezlânat — după obiceiul vostru — n-o să ţinem, răspunse Gambusino. Vom fi scurţi. Pe urmă vom pleca. Trebuie să ne depărtăm cât mai mult de Tata Jaguar.

— Adică vă aşteptaţi să vină într-adevăr şi să ne caute?

— Dacă mi-a recunoscut glasul, atunci e sigur că va veni.

— Eu zic că v-a recunoscut.

— *Demonio!* De unde poţi să ştii una ca asta?

— Păi nici n-avea nevoie să vă audă glasul, că doar v-a văzut cu ochii lui în timp ce-i dezlega pe prizonieri.

— Nu se poate. Stăteam lungit şi-mi acoperisem faţa că pălăria.

— Dar nu vă ştie după statură, señor?

— Mă ştie, totuşi oameni cu asemenea statură sunt mulţi. Şi apoi, a trecut vreme de atunci, eram şi altfel îmbrăcat. Ca să mă recunoască, trebuie ori să-mi fi zărit faţa, ori să-mi fi auzit glasul.

— Şi credeţi că v-a auzit?

— Da. Din păcate am strigat prea tare. Dacă aş fi bănuit că-i vorba de dânsul şi că se află pe-aproape, fireşte că aş fi tăcut mâlc. Sunt convins că o să mă urmărească nemernicul.

— Şi dacă nu pe dumneavoastră, atunci pe noi.

— Voi din ce v-aţi luat la harţă?

— Am năvălit asupra cambaşilor în vreme ce Jaguar se afla acolo. Dânsul a venit să ne îndemne la pace, noi însă n-am vrut cu nici un chip să înapoiem prăzile. Ba i-am cerut încă şi mai mult. Aşa că, văzând el cum stau lucrurile, a plecat mânios. Atunci unul de-ai noştri i-a suflat o săgeată otrăvită în spinare. Numai că săgeata s-a oprit în haina lui de piele, că-i groasă de nu poţi s-o găureşti. Pe urmă am omorât două căpetenii de-ale cambaşilor şi o mulţime de războinici, başca bătrâni şi copii, iar femeile şi fetele le-am luat cu noi. Drept răspuns, Jaguar s-a pus în fruntea celorlalte triburi de cambaşi şi a tăbărât asupra noastră.

— Şi cine a învins?

— El a învins. Când pune mâna pe armă, nu e chip să-l dobori. O grămadă de abiponi au pierit atunci de mâna lui, iar cambaşii nu numai că şi-au luat înapoi toate prăzile ce le făcusem, dar ne-au jefuit şi de avutul nostru. Şi uite-aşa s-a făcut că-i duşmănim de moarte şi aşteptăm de la dumneavoastră puşti şi pulbere ca să le-o plătim cu vârf şi îndesat. Războinicii mei ard de nerăbdare să-i pedepsească. Dacă ne ajutaţi, veţi găsi în noi sprijin credincios.

— O să primiţi totul după făgăduială. Doar depozitele se

află chiar în drumul nostru. Dacă lucrurile stau aşa cum spui, atunci sunt convins că ne va călca pe urme în curând.

— Şi chiar de n-ar fi aşa, încă s-ar ţine de capul meu, interveni Antonio Perillo. Ştiţi ce a făcut la Buenos Aires! Ne-a compromis şi pe mine şi pe ceilalţi espadas. Ai, de mi-ar cădea în mână! Zău că nu l-aş menaja, mai ales că e omul lui Mitre.

— Mi-au ajuns şi mie la ureche multe isprăvi de-ale individului acesta, însă niciodată n-am avut de-a face ce el, se amestecă în vorbă căpitanul Pellejo. Prin urmare, persoana mea nu-l interesează. Totuşi, după cele ce am auzit aici, sunt şi eu de părere că se va ţine pe urmele noastre. Numai că n-o să-i fie prea uşor, señores.

— De ce? întrebă Gambusino.

— Urmele se mai încurcă, se mai pierd.

— Hm! Se pare că nu aveţi o idee prea exactă despre arta citirii urmelor. Aflaţi señor, că un Tata Jaguar descoperă orice urmă care îl interesează şi n-o poate pierde decât atunci când adversarul său e la fel de iscusit — cum ar fi de pildă cel care vă vorbeşte în clipa de faţă. Căci sunt convins că nimeni dintre dumneavoastră nu ar fi în stare, ca mine, să-i strice socotelile sau cel puţin să-l ducă de nas.

— Totuşi drumul nostru trece prin deşert, prin păduri, peste mlaştini şi râuri. Ar fi peste putinţă cuiva să se ţină de noi pe tot parcursul drumului, fără să ne piardă urma barem o singură dată.

— Nu-i trebuie decât să fie isteţ şi experimentat, señor — două calităţi pe care Tata Jaguar le posedă din plin. În sfârşit, n-are rost să ne certăm aici dacă poate sau nu poate să ne urmărească. De fapt nici nu e obligat să se ţină după noi căci ştie dinainte încotro mergem.

— Imposibil! Cine să-i fi spus? Printre capii mişcării noastre nu sunt trădători, iar gloata nu ştie nimic.

— M-am gândit la toate astea şi mi-am amintit de discuţia

ce-aţi purtat-o până a nu izbucni focul. Eu personal am tăcut, după câte ştiţi. Or, acea discuţie trebuie să ne fi trădat. Cu siguranţă că a ascultat-o şi el pe când ne pândea din întuneric.

— Ei, şi? Parcă am vorbit mare lucru?! Nu-mi amintesc de nici un cuvânt din care să reiasă că...

— Ba da. V-aţi referit la depozitele secrete. Aţi pomenit şi de curierii trimişi la graniţă ca să-i îndrepte pe ostaşi către *lago*.

— Bine, bine, dar numele lacului? L-am pronunţat cumva?

— Nu.

— Ei, lacuri sunt multe. N-are decât să-l caute pe cel cu pricina.

— Uitaţi că prizonierii se află acum la Tata Jaguar. Din păcate am fost prea siguri de noi şi am vorbit în prezenţa lor mai mult decât s-ar fi cuvenit. S-au spus lucruri ce nu trebuie cunoscute de alţii şi cu atât mai puţin de un asemenea om periculos.

— Adică să fi înţeles ei cum se cheamă lacul?

— Cât se poate de clar. Doar i-aţi ameninţat că-i veţi duce acolo şi îi veţi îneca.

— Fir-ar al naibii să fie! Neplăcut, într-adevăr. Dar cine putea şti că o să scape aşa tam-nisam? Înseamnă că o să plece direct spre Lago de Los Carandayes.

— Fireşte că ar face-o dacă nu m-aş băga eu pe fir... Am să-i trag o păcăleala. Ascultaţi: noi am venit încoace trecând râul dinspre sud, ca să apucăm spre nord sau nord-vest. Hai să ne întoarcem şi să trecem râul înapoi.

— Ce idee! Ar fi să ocolim nu ştiu cât până să...

— Nu-i vorba de nici ocol. Plecăm imediat, căutăm alt drum prin pădure, ieşim iarăşi în câmp deschis, iar mâine în zori tăiem râul şi tunde-o la galop!

— Deci încă o zi pierdută, la un loc două.

— Ce contează două zile pierdute dacă astfel ne

descotorosim de Tata Jaguar!

— Şi o să izbutim?

— Nici vorbă. Dânsul nu poate începe urmărirea decât mâine. Ori atunci noi vom fi atins râul, pe când el, obligat să călărească încet ca să nu piardă urma, îl va atinge abia către seară. A doua zi seara s-ar putea să ajungă la punctul unde noi vom face întoarcerea proiectată, dar nu-l va descoperi fiindcă urmele se vor fi şters între timp.

— Credeţi? Asta n-ar fi deloc rău. Dacă aş şti că planul reuşeşte, l-aş susţine bucuros.

— Reuşim cu siguranţă.

— Atunci am putea merge la Fort Tio să ne împrospătăm proviziile.

— Desigur. Sunt de acord.

Antonio Perillo nu avu nici el nimic de obiectat, iar căpetenia abiponilor declară:

— Gambusino a chibzuit foarte bine planul. Îl păcălim pe Tata Jaguar şi scăpăm de umbra lui. Câţi oameni o fi având?

— Asia n-o ştiu precis. Era întuneric. Pe cât mi-am dat eu seama, să tot fie între douăzeci şi treizeci.

— Pentru el ajung şi atâţia. E drept că ai noştri sunt de zece ori zece la număr, însă oamenii lui mânuiesc mai bine armele. De aceea trebuie să nu dăm piept cu el până nu ni se alătură şi alte pâlcuri de abiponi. Haidem, dar, să-l păcălim cât mai curând. Cunosc eu, niţel mai sus, încă o trecere prin pădure, care ne scoate la râu.

Urcară în şei şi cotiră pieziş spre pădure. Sărmanii lor cai aveau să treacă prin eforturi uriaşe.

8. Lipitorile lui Parmesan

Bărbatul la care Gambusino şi ai lui se gândeau ce atâta stăruinţă — Tata Jaguar — nu-şi prea bătea capul atunci cu existenţa acelor oameni, căci, în ciuda temerii lor, dânsul dormea comod şi paşnic de parcă s-ar fi aflat într-un pat moale la Buenos Aires sau la Montevideo.

După ce Gambusino fugise înapoi în tabără, Tata Jaguar se strecurase în luminiş ca să mai tragă cu urechea, îl auzise vorbind cu ceilalţi, dar, fiind prea departe, nu înţelesese nimic. Cu auzul său fin înregistrase şi plecarea lor din tabără. Chemase pe urmă doi dintre oamenii lui de nădejde şi le dăduse sarcina să stea de veghe cam la o sută de paşi mai încolo, unul pe dreapta, celălalt pe stânga luminişului. Trebuiau să fie foarte atenţi şi, la cel mai mic gest al duşmanilor îndreptat împotriva lor, să tragă în plin.

Era convins că făcuse astfel tot ceea ce raţiunea şi prudenţa îi cereau. Nici prin gând nu-i trecea să organizeze un atac; în orice caz nu în acea noapte. Şi apoi n-ar fi vrut cu nici un chip să le strice odihna camarazilor săi atât de trudiţi. Aceştia trebuiau să doarmă, să prindă puteri pentru a doua zi, care putea să le ceară eforturi mari.

Se întoarse pe urmă la trupa sa. Şi prima lui grijă se îndreptase asupra lui Morgenstern şi Fritze. Vorbise cu ei în limba spaniolă ca să priceapă şi ceilalţi.

— Señor, nu ştiu ce să cred despre dumneavoastră, i se adresase el doctorului. În ce mă priveşte, am obiceiul să fiu politicos, mai ales faţă de un om atât de instruit şi plin de cunoştinţe. Însă daţi-mi voie să vă spun cinstit: mai bine rămâneaţi la Buenos Aires.

— Ce să fi făcut acolo? întrebă micul savant. Îmi trebuia un glyptodont, un megatherium, un mastodont. Oare găseşti aşa ceva în Buenos Aires, señor?

— Puteaţi să vă duceţi în pampas.

— Păi asta am şi făcut.

— Credeţi că ne aflăm aici în pampas, omule?

— Desigur, şesul e mărginit de un râu şi o pădure, *fluvius* şi *silva*.

— Şi de ce aţi luat-o tocmai pe urmele mele?

— Ca să vă întâlnesc, señor.

— Dar nu v-am spus eu că n-am nevoie de prezenţa dumneavoastră? Mi-aţi şi încurcat socotelile. V-aţi băgat într-un mare bucluc. Primejdie de moarte!

— Sunteţi sigur? Domnii aceia ne-au tratat neamical numai datorită unei erori de care şi-ar fi dat seama în curând.

— Asta să v-o scoateţi din cap. Viaţa dumneavoastră atârna de un fir de păr.

— Viaţa mea, *vita* pe latineşte? Nu-mi vine să cred.

— Fiindcă sunteţi un crăpcean cumsecade, blând, inofensiv, care habar nu are câte ştiuci îl pândesc în apă. Locul dumneavoastră e oriunde, numai în Gran Chaco nu.

— Iar eu sunt convins că dimpotrivă. Chiar dumneavoastră mi-aţi dat a înţelege că se găsesc aici relicve din fauna preistorică.

— Dacă veţi căuta însă aceste creaturi de mult răposate tocmai în depozitele de muniţii ale diverşilor şefi de partide, atunci se poate întâmpla să săriţi niţeluş în aer. Am aflat de la bravul don Parmesan, căruia şi datoraţi salvarea voastră, felul în care aţi fost prinşi. Relataţi-mi, vă rog, cele petrecute ulterior.

— Ulterior? N-ar fi de spus mare lucru, señor Hammer. Au astupat iarăşi locul unde descoperisem *gigantahelonia* mea — asta după ce au scos conţinutul ca să-l împartă între ei — apoi ne-au urcat pe cai, bineînţeles legaţi şi ne-au dus în luminişul acela. Le-am vorbit ea de la inimă, cerând permisiunea să iau cel puţin carapacea superioară a *gigantoheloniei*, dar m-au refuzat net.

— Prin urmare, mai credeţi şi acum că era o broască ţestoasă?

— O, sunt convins, señor. Şi încă una de dimensiuni

colosale! Dar să vă spun mai departe: am mers prin pădure, am trecut un râu nu prea adânc, am, mai călărit o bucată şi, traversând din nou râul, am pătruns în luminişul unde se aflau ceilalţi indieni. Aici ne-au dat, mie şi lui Fritze, câte o porţie de friptură şi am mâncat. Pe urmă ne-au legat de copacii aceia şi am stat aşa până aţi venit dumneavoastră. Asta-i tot. O poveste cât se poate de simplă şi prozaică.

— Asta numiţi dumneavoastră simplu şi prozaic? râse forţat Tata Jaguar.

— Natural. N-am sesizat nici urmă de poezie. În repetate rânduri am încercat să creez o atmosferă mai intimă între noi, abordând problema diluviului, a urşilor din peşteri, a mamuţilor. Am atins şi alte subiecte simpatice, însă degeaba: nu-i interesa deloc.

— Cred. Şi v-au rugat să vă ţineţi gura?

— Nu m-au rugat propriu-zis, Mi-au poruncit să tac, nu-i aşa, într-un fel cam tăios şi categoric.

— E limpede, señor. Să ne oprim deocamdată aici. Ce discutau oamenii aceia între ei?

— Nimic important. De aceea nici nu le-am acordat prea multă atenţie. Vorbeau de rebeliune, de cavalerie, de tunuri, de nişte atacuri ale indienilor, tot lucruri care pe unul ca mine nu-l pot pasiona.

— Rebeliune, cavalerie, tunuri, atacuri? Şi dumneavoastră găsiţi că acestea sunt lucruri minore? Aflaţi, señor, că sunt de cea mai mare importanţă.

— Poate pentru dumneavoastră. Pentru mine nu. De altfel n-am reţinut nimic din vorbele lor. Mă gândeam mereu la carapacea *gigantoheloniei*. Dacă vă interesează amănunte, întrebaţi-l pe Fritze al meu. Ca profan în materie de paleontologie, dânsul trebuie să fi ascultat cu mai multă atenţie flecăreala din tabără.

Până atunci Fritze nu scosese nici un cuvânt, dar, auzindu-se citat nominal, îşi dezlegă imediat limba şi vorbi în

germană:

— Asta cam aşa e, dom' Hammer. Am ascultat totul cu urechile mele şi vă pot servi ca pe tavă orice amănunt. Dar îngăduiţi, vă rog, să istorisesc în limba mea maternă. Când stau de vorbă cu un german pe spanioleşte, parcă mă doare uite-aici în inimă.

— De acord, cu plăcere, zâmbi Tata Jaguar. Putem traduce apoi în spaniolă pentru ceilalţi. Aşadar, spune-mi mai întâi dacă ai aflat ce caută albii aceia printre indieni.

— Da, vă servesc pe loc. Dumnealor, crezând că nu mai putem să le jucăm nici un renghi, trăncăneau despre toate secretele lor, fără nici o fereală, ştiţi, ca să ne facă în necaz. Planul lor e ăsta: se duc în Chaco, îi stârnesc pe abiponi împotriva guvernului şi îi mână la luptă. Dar căpetenia abiponilor Brazo Valiente e un vulpoi bătrân. Le-a pus anume condiţii. Dânsul vrea să năvălească mai întâi asupra cambaşilor, pe care cică i-aţi condus dumneavoastră în luptă. Şi pentru asta cere să fie ajutat cu arme şi soldaţi.

— Aha! Şi albii au promis să-l ajute?

— Mai încape vorbă! De soldaţi face rost căpitanul Pellejo. Îi duce de nas pe superiorii săi, care l-au trimis să controleze posturile de-a lungul graniţei. De fapt, dumnealui nici nu se duce acolo, ba din contra, a trimis în taină nişte curieri poruncindu-le să-i îndrepte pe ostaşi spre Chaco. De altfel a şi hotărât data şi locul întâlnirii cu abiponii. Urmează ca împreună să-i atace pe cambaşi.

— Ce mai plan! Adică soldaţii vor fi puşi la dispoziţia căpeteniei abiponilor. Şi cu armele cum stau?

— Totul e pregătit mai de mult. Au depozite secrete cu arme şi muniţii. Hruba aceea cu broasca e un depozit de acest fel. Acuma dezgroapă armele şi le împart abiponilor pentru lupta cu cambaşii. După ce se răzbună, cum ziceau, vor să treacă graniţa — mai multe mii de oameni — şi să sprijine din răsputeri acel pronunciamento.

— Da, da, prin urmare avem de-a face cu un plan odios. Ce ticăloşie să angajezi mii de indieni îndemnându-i să omoare, să devasteze, să dea foc, numai pentru ca o mână de oameni să-şi asigure ranguri înalte şi averi stoarse din sângele compatrioţilor! Cine stă în capul acestei acţiuni?

— Asta n-o mai ştiu. Însă, după câte am înţeles, cel mai mare peste toţi ar fi Gambusino. Îl ascultă ca pe un amiral-comandant de escadră.

— Nu i-ai aflat cumva numele? Din ce ţară e? Ce hram poartă? Ceva despre viaţa lui?

— Prea multe întrebări în aceeaşi oală. Să vedem dacă voi putea să le scot afară una câte una. Vasăzică numele: îl cheamă Benito Pajaro. Cum s-ar zice Pasăre, adică Benedict Vogel pe limba noastră. De unde se trage, nu ştiu şi nici ce hram poartă.

— De mine au pomenit cumva?

— Ehei! La fiecare al doilea cuvânt. Tata Jaguar în sus, Tata Jaguar în jos. De altfel, au pus ochii pe dumneavoastră. Dacă le cădeţi în mâini, e de rău.

Hammer tăcu o clipă îngândurat. Apoi continuă cu întrebările:

— Ai înţeles, poate, în ce loc urmează să se adune soldaţii?

— Da. E vorba de un lac, Lago de Los Carandayes, adică Lacul palmierilor.

— Unde se află?

— N-am auzit.

— Nici eu. Să mă interesez.

Îi întrebă pe tovarăşii lui, îl descusu şi pe moş Anciano, pe tânărul incaş, până şi pe chirurg. Însă nimeni nu auzise de lacul respectiv şi cu atât mai puţin unde se află.

— Să fie oare undeva în deşert? spuse Hammer, nedumerit.

— S-ar putea, interveni Fritze, că şi dumnealor vorbeau de

depozite ca şi cum ar fi presărate în pustiu. Abia după ce treci de ultimul depozit, ajungi la Lacul palmierilor. Le ştiu pe toate la rând.

— Aşa? Cum le zice?

— Staţi niţel! Sunt numai izvoare, patru la număr, trei cu câte un animal în coadă, iar ultimul cu... gemeni. Ia să vedem. Aha, le-am găsit: *Fuente de los pescados*, adică Izvorul peştilor, *Fuente de los sanguijuelas*, cum s-ar zice Izvorul lipitorilor, *Fuente de los crocodilos*, iar ultimul *Fuente gemela*, Izvorul gemenilor.

— Bravo, excelent! se bucură Tata Jaguar. Cunosc şi eu toate numele astea. Am şi fost în locurile cu pricina. Dar şi dumneata cunoşti unul din ele, Fuente de los pescados. Doar aţi pescuit acolo când cu broasca voastră de pomină! Al doilea izvor e de partea cealaltă a pădurii, lângă Lago honda. Se scurge printr-o albie plină cu lipitori, de unde şi numele. Al treilea se află tocmai la capătul unei păduri virgine, într-o lagună mâloasă, populată de crocodili. Iar al patrulea constă de fapt din două firicele de apă ce se unesc aproape de obârşie. De aceea i se spune Izvorul gemenilor. Toate izvoarele se înşiră în linie dreaptă la o distanţă de o zi şi jumătate unul de celălalt — mergând călare fireşte. Pe această linie ce duce spre nord-vest trebuie neapărat să ajungem la Lacul palmierilor, pe care noi nu-l cunoaştem şi unde urmează să se adune ostaşii Au procedat cu cap indivizii plasând depozitele lângă aceste izvoare, pentru că se poate circula între ele prin pustiu fără ca animalele să sufere prea mult de sete. Mulţumesc, Fritze! Acum planul meu s-a conturat precis. Trebuie să ajungem la izvoare înaintea indienilor şi să le golim depozitele. Apoi o luăm direct spre Lacul palmierilor şi îi împresurăm pe soldaţi. Locul pare foarte bine ales, deoarece acolo se află cele mai multe şi mai bogate aşezări ale triburilor de cambaşi. Deci Gambusino şi abiponii lui, ca şi soldaţii albi, ar putea să se aleagă cu prăzi

serioase. Numai că noi le vom strica socotelile.

— Da, le vom strica, întări bucuros Fritze. Recunoaşteţi, dom' Hammer, că şi o *gigantohelonia* e bună la ceva. Fără broasca asta uriaşă n-aţi fi găsit cheia secretului. La început nu voiaţi să mergem împreună, dar. Acum, ştiindu-vă delicat şi simţitor, mai că m-aştept să ne daţi şi nouă câte un locşor în inima dumneavoastră.

— Bine. Veniţi, cu noi. Însă dacă nu veţi găsi nimic din vremea potopului, să nu daţi vina pe mine. O să vă procur în schimb cea mai mare broască din câte au existat pe pământ, de la Noe încoace.

— Iar eu, sări entuziasmat Morgenstern, voi înregistra de-acum înainte orice cuvânt privitor la rebeliune, la crimă şi jaf. Recunosc că astfel se poate ajunge la mari descoperiri paleontologice.

— Perfect, scumpul meu compatriot. Dar până una alta e bine să vă culcaţi. Aveţi nevoie de odihnă. Mâine ne sculăm în zori. Apoi ne aşteaptă o călătorie foarte grea, mai ales pentru dumneavoastră. Ei, până a vă ura noapte bună, aflaţi că mă bucur de a vă fi salvat şi uneltele. S-ar putea să ne fie de mare folos, căci vom avea de săpat la depozite.

Această subliniere îl umplu de mândrie pe micul savant. Drept care îi şopti lui Fritze:

— Ai auzit? Are nevoie şi de mine personal şi de instrumentele mele. Clar, nu-i aşa? O să te convingi din ce în ce mai mult cât de indispensabilă e pentru orice om ştiinţa, *scientia* pe latineşte.

Astfel doctorul Morgenstern adormi mai împăcat cu sine ca oricând. Ceilalţi se lăsară de asemenea în voia somnului şi dormiră adânc. Numai că din două în două ore câte unii din ei trebuiau să se scoale ca să facă de strajă.

Nu se crăpă bine de ziuă, că ultimele străji şi dădură semnalul de deşteptare, căci se putea ca Gambusino şi abiponii să se mai afle în luminiş, aşteptând această oră

prielnică unui atac. Fără să mai piardă timp cu dejunul, Tata Jaguar porunci oamenilor să încalece şi să mâie în direcţia luminişului. Deşi aproape convins că duşmanii evacuaseră tabăra în cursul nopţii, consideră totuşi necesari, ca măsură de precauţie, să trimită înainte câţiva cercetaşi pedeştri.

Aceştia, folosind cu grijă orice acoperire în teren, se strecurară până la fosta tabără a indienilor. Găsind locul părăsit, făcură semn celorlalţi să înainteze, apoi se deplasară cu toţii, în galop, până la capătul pădurii.

Aici se înşirau urmele indienilor, ducând afară, în câmp. După vechimea lor se vădea că duşmanii părăsiseră pădurea încă din ajun. Dacă urmaseră constant aceeaşi direcţie, nu se ştia deocamdată; putea să fie şi un şiretlic. În orice caz trebuia luată în considerare perspectiva unui drum prin deşert. Deci era nevoie de apă. Din fericire Tata Jaguar cunoştea un izvor nu prea depărtat a cărui apă, după ce se prelingea puţin la suprafaţa pământului, cobora din nou în adânc. Cine trăieşte în mijlocul unui peisaj sălbatic memorează uşor asemenea locuri şi nu le mai uită nicicând. Băură pe săturate, îşi adăpară caii şi porniră la drum împăcaţi cu gândul că nu vor mai găsi de băut timp de o zi şi jumătate.

Merseră bineînţeles pe urmele, încă vizibile, ale abiponilor şi, nu după mult, ajunseră într-un loc unde aceştia se opriseră pentru popas. Tata Jaguar se opri la rândul lui ca să cerceteze terenul. Geronimo examină şi ei iarba călcată. Apoi rosti:

— Au stat aici până la revărsatul zorilor. Deci n-au plecat de prea multă vreme. Însă, lucru curios, au luat-o înapoi, spre pădure. Mă întreb de ce?

— Există două posibilităţi, răspunse Tata Jaguar. Ori întoarcerea lor e un vicleşug menit să ne inducă în eroare şi să ne abată de la urmele lor, ori e o măsură tactică în vederea unei răzbunări pentru eşecul de-aseară.

— Ce fel de măsură tactică?

— Poate că vor să treacă prin pădure într-un alt loc şi să

ne cadă în spate, să ne atace prin surprindere.

— S-ar putea şi asta. Or fi căutând să se revanşeze. Iar dacă mai cred şi acum, ca proştii, că micul tău concetăţean este colonelul Glotino, atunci vor face totul ca să-l prindă din nou. De aceea nu e deloc exclus să pregătească un atac. Mă rog, n-au decât! M-ar bucura chiar. Am avea ce secera.

— Şi totuşi sunt convins că n-o să ne atace. Fireşte că trebuie să contăm şi pe cealaltă eventualitate, însă eu unul cred că s-au întors din drum ca să le pierdem urma. Vor să ne bage în cap că au renunţat să mai meargă la Lacul palmierilor. Dar nu vor reuşi.

— Vrei, aşadar, să continuăm drumul în direcţia pe care am pornit şi să nu ţinem seama de urmele lor?

— Ba deloc. Vom ţine seama, însă nu aşa cum se aşteaptă dumnealor. Trebuie să le ghicesc intenţiile. De aceea voi merge înainte după aceste urme până mă lămuresc. Hai şi tu! Ceilalţi să rămână aici.

Orândui străjile şi porni, însoţit de Geronimo, în galop întins prin iarba călcată de caii abiponilor. Peste puţin descoperiră rariştea prin care inamicii trecuseră înaintea lor şi ţinând acelaşi drum, ieşiră din pădure pe partea cealaltă. Acolo câmpul se deschidea larg. Urmele abiponilor, cât se poate de clare, tăiau câmpul în curmeziş către râu.

Tata Jaguar îşi struni calul.

— Exact cum am bănuit, constată el. Dacă ar fi avut de gând să ne urmărească, atunci coteau aici la stânga pentru ca, ţinând marginea pădurii, să ajungă în locul unde credeau că ne aflăm noi. Faptul că n-au făcut aşa, că s-au îndreptat spre râu, arată că e vorba de un simplu joc menit să ne inducă în eroare.

— Păi cum să ne păcălească dacă avem atâtea urme sub ochii noştri?

— Nu-i chiar aşa. Tocmai fiindcă trebuie să ne concentrăm mereu atenţia asupra urmelor, nu putem înainta cu destulă

viteză, iar seara suntem nevoiţi să oprim pentru a nu le pierde din ochi din cauza întunericului. În schimb ei, dacă nu poposesc noaptea, câştigă un avans serios, încât a doua zi urmele vor fi mult mai greu de recunoscut. Fireşte că n-o să ne lăsăm păcăliţi. Ştim că se îndreaptă spre Lacul palmierilor, deci mergem şi noi într-acolo.

Se întoarseră la oamenii lor şi apoi, împreună, porniră în direcţia Lago de los Carandayes. Primul ţel, după cum s-a mai spus, era Fuente de los sanguijuelas. Izvorul lipitorilor situat spre nord-vest, la o zi şi jumătate de mers călare.

Terenul se întindea neted, lin, acoperit cu iarbă, ca toate şesurile Americii de Sud. Dar pe măsură ce se depărtau de albia râului, iarba se rărea până dispăru de tot. Pământul, din ce în ce mai nisipos, începu să semene cu un deşert lipsit de viaţă. Din fericire, nisipul nu era adânc şi nu influenţa cu nimic viteza cailor.

La început, Tata Jaguar avusese oarecare temeri în legătură cu doctorul Morgenstern, care, nefiind călăreţ rutinat, ar fi putut să le dea de furcă şi să-i ţină în loc. Însă teama se dovedi nejustificată. Micul savant îşi adunase toate puterile ca să facă faţă acestui drum. Ce-i drept, şedea cam strâmb în şa, totuşi rezista destul de bine şi abia către seară se plânse de oboseală. Când trupa opri în plin deşert pentru popasul de noapte, se vădi cât de îndârjit fusese micul savant şi cu cât stoicism suportase greutăţile călătoriei. Căci bietul om înţepenise atât de rău, încât au trebuit să-l coboare din şa şi să-l culce pe nisip. Aproape că nu se mai putea ţine pe picioare.

Tata Jaguar se bucură de ambiţia lui Morgenstern şi îl mustră pe un ton amical:

— De ce nu mi-aţi spus că vă istoveşte drumul? Am fi putut călări ceva mai încet.

— Mulţumesc, señor Hammer! răspunse doctorul. Mi-am dat seama că, mergând repede, suporţi drumul mai uşor. De

altfel sunt hotărât să nu vă fiu povară şi n-am să mă plâng da nimic. Mi-aţi promis ajutorul dumneavoastră ca să descopăr un exemplar antediluvian. Cu cât ajungem mai degrabă la locul respectiv, cu atât mai bine. Picioarele mi-au înţepenit, ce-i drept, parcă nu le mai simt. Însă cred că nu va dura mult, adică vine ceea ce se cheamă ameliorarea, pe latineşte *emendatio.*

Această speranţă se împlini curând, astfel că micul savant putu să refuze net serviciile pe care chirurgul se grăbi să i le ofere.

Din păcate nu se găsea în acea parte a locului hrană pentru cai, iar oamenii fură nevoiţi să rabde de sete. Mâncaseră doar câte o felie de pastramă, apoi se declară somnului ca să-şi poată continua drumul în zori.

Porniră deci odată cu răsăritul soarelui şi merseră ca şi în ajun, prin nisip, până către amiază, când apăru la orizont o dungă întunecată. Tata Jaguar îi lămuri.

— Acolo e Izvorul lipitorilor. E adevărat că numele nu prea sună frumos, dar vom găsi apă din belşug, bună, curată, precum şi arbori şi tufăriş. De altminteri, vedeţi că iarba devine din ce în ce mai deasă.

Gran Chaco avea înainte vreme reputaţia unei regiuni sterpe, lipsită de vegetaţie. Şi într-adevăr există porţiuni destul de mari care seamănă cu deşerturile nisipoase ale Africii. Dar în preajma lor se dezvoltă o floră bogată, ba chiar luxuriantă. Râurile se umflă în noiembrie şi acoperă cu apă suprafeţe mari. Apoi se retrag, lăsând în urmă destulă umezeală pentru ca plantele să poată creşte din abundenţă şi să reziste multă vreme în anotimpul secetos. Păduri întinse însoţesc râurile, semănând cu codrii seculari ai Braziliei. Până şi în plin deşert întâlneşti numeroase ape stătătoare ce alimentează vegetaţia şi atrag totodată regnul animal.

O asemenea apă era şi Fuente de los sanguijuelas. Acolo, în deşert, în mijlocul unei oaze având un diametru de câteva

mii de paşi, dormita un lac mititel cu apă dulce, întreţinut de un izvor destul de bogat. Cum izvorul ţâşnea din pământ la marginea oazei, apa avea de parcurs până la lac o distanţă apreciabilă, croindu-şi drum pe un teren cu foarte puţine pante. Acest vad era pe jumătate umplut cu resturi de plante putrede. Iar pe fundul mâlos nenumărate lipitori îşi găsiră o matcă propice dezvoltării lor. De aici şi numele izvorului. Vietăţile se aflau mai mult în vad decât la izvorul propriu-zis, aşa că apa putea fi băută fără grijă. De altfel nici lacul, destul de puţin adânc, nu conţinea lipitori, în schimb avea peşte mult, oferind călătorilor, indieni sau albi, o hrană binevenită.

În jurul lacului şi de-a lungul ambelor maluri ale pârâului se întindeau porţiuni largi acoperite cu arbori şi arbuşti, mai cu seamă arbori cu mult frunziş, în care zburda un păsăret neastâmpărat. Şi chiar mai încolo, în nisip, până unde ajungea umezeala, creşteau ierburi care se răreau din ce în ce. Iarbă grasă, bogată — adevărat ospăţ pentru cai — se afla numai în preajma copacilor.

Aici poposiră călăreţii noşti. Mai întâi băură pe săturate, apoi îşi duseră caii la izvor, lăsându-i să se adape în sfârşit după ce răbdaseră o zi întreagă de arşiţă şi sete.

Don Parmesan îndurase fireşte, ca şi ceilalţi, toate vicisitudinile drumului, totuşi, mai mult decât apa, îl încântau lipitorile.

— Ce minunăţie! se adresă el doctorului Morgenstern. Aici poţi scoate într-o jumătate de ceas o mie de litri de sânge de la o mie de bolnavi de friguri. Nu vă pasionează şi pe dumneavoastră aceste făpturi drăgălaşe?

— Dacă ar fi mamuţi sau mastodonţi m-ar pasiona, răspunse micul savant. Însă lipitoarea, *hirudo* pe latineşte, nu mă interesează.

— Asta pentru că trăiţi cu gândurile mai mult înainte decât după diluviu, señor. Dar, să zicem că aţi suferi ele o contuzie. Păi e o fericire să ai la îndemână nişte lipitori! Orice umflătură

poate fi înlăturată cu ajutorul câtorva duzini din aceste creaturi atât de utile. Să zicem că vi s-ar umfla limba sau gingiile. Atunci v-aş umple bucuros gura cu vreo douăzeci-treizeci de exemplare...

— Vă foarte mulţumesc, señor.

— Don, don Parmesan, nu señor! îl corectă chirurgul cu asprime.

— Într-adevăr, scuzaţi don Parmesan! Vă mulţumesc pentru plăcuta ofertă de a-mi introduce în gură lipitori... Şi chiar douăzeci! Nu, niciodată!

— Nu? V-aş ura sincer să vi se umfle limba cât o broască-bou americană. Atunci să vedeţi plăcere, când simţiţi lipitoarea în cerul gurii.

— Trebuie să observ, don Parmesan, că urarea dumneavoastră nu e deosebit de umană. Doar nu-i doreşti unui prieten să i se umfle limba cât o broască-bou! De altfel ne şi lipsesc dovezi certe că lipitorile de-aici sunt bune pentru a fi folosite în scopuri medicale.

— Sunt! Vă dovedesc imediat.

Rupse o cracă din copac, răscoli apa şi, după puţin, aduse în pălăria lui nişte lipitori. Când prinse una între degete, aceasta se strânse ghem. Parcă semăna cu o bilă.

— Vedeţi că e veritabilă? triumfă chirurgul. Când se strânge aşa, înseamnă că e bună de folosit în scopuri medicale. Şi încă o dovadă: scoateţi, vă rog, limba! Voi depune pe ca lipitoarea şi veţi constata că muşcă.

— De ce să mi-o puneţi tocmai pe limbă, don Parmesan?

— Fiindcă e partea cea mai bogată în sânge de care dispuneţi în momentul de faţă.

— Atunci vă rog cu respect să experimentaţi pe propria dumneavoastră limbă, adică *lingua*, nu-i aşa.

Şi Morgenstern îl părăsi brusc.

— Nu pricep, clătină din cap chirurgul, cum poate unui naturalist, unui zoolog, să-i fie scârbă de asemenea fiinţe

simpatice. Mă voi folosi de prilejul binecuvântat şi voi prinde câteva lipitori ca să le păstrez. Întâmplător am văzut la unul din oamenii noştri nişte sticle goale de vin. Vrea să le umple cu apă. Dar îl voi convinge să mi le dea mie în vederea nobilului scop.

Drept care don Parmesan vorbi cu omul în cauză şi obţinu cele dorite. Îşi scoase apoi cizmele, se aşeză pe marginea apei şi îşi înmuie picioarele în ea. Imediat năvăliră o sumedenie de lipitori. Chirurgul le desprindea de pe picioare şi le vâra în sticle, tacticos, una câte una.

Între timp, Tata Jaguar împreună cu câţiva oameni cutreierau oaza şi cercetau cu grijă terenul. La o margine, lângă tufăriş, descoperiră un loc unde iarba era mai săracă. Tata Jaguar lovi cu piciorul şi constată că pământul dedesubt sună a gol.

— Pun rămăşag că aici e depozitul căutat de noi! făcu el către ceilalţi.

— Asta-i şi părerea mea, îl susţinu Fritze. Arată aidoma cu cel de dincolo, cu *gigantohelonia* noastră. Iarbă mică, fără vlagă, exact la fel.

— Bine, hai să săpăm. Du-te, Kiesewetter şi adă uneltele!

Fritze aduse uneltele şi dădu să se apuce de lucra, însă Hammer îl opri:

— Stai, nu aşa cum aţi făcut voi la Izvorul peştilor!

— Păi cum altfel?

— Aţi răscolit pământul până jos de tot?

— Fireşte. Doar voiam să scoatem la vedere dihania. Trebuia şi o groapă pe măsura ei.

— Asta n-o mai repetăm. E adevărat că aţi dat de un loc nisipos?

— Păi, acolo era, cum s-ar zice, intrarea la secret.

— Ei, acum vom debloca numai intrarea ca să putem cobori în depozit. Şi vom lucra cu băgare de seamă, încât nimeni să nu observe că am pătruns aici.

— Şi când or vrea să scoată armele, să le sară ochii din cap!

Tata Jaguar se aplecă şi, cercetând totul, palmă cu palmă, găsi repede locul nisipos pe care iarba crescuse şi mai rară decât în jur. Se apucară de lucru, săpând cu mare atenţie, mai întâi cu lopata, pe urmă cu cazmaua, din ce în ce mai adânc. Tata Jaguar porunci să fie întinse alături nişte *poncho*s pe care să răstoarne brazdele. Nu trebuia să cadă pe iarbă nici un firicel de pământ care să trădeze că mai umblase cineva la depozit.

Când ajunseră la câteva picioare adâncime, fundul gropii se prăbuşi, iar nisipul, ca şi la Izvorul peştilor, căzu înăuntru. Lărgiră spărtura cât se cerea pentru ca Hammer să poată coborî. Jos, Tata Jaguar se pomeni într-o mică hrubă asemenea celei care îi speriase atât de rău pe Morgenstern, Fritze şi don Parmesan.

Acum trebuia dislocat fundul hrubei. Lucrul terminat, văzură cu toţii ce conţinea depozitul: butoaie cu pulbere înfăşurate în piei ca să le apere de umezeală, puşti, cuţite şi o mulţime de alte arme.

Le scoaseră pe rând la lumină. Erau o sută de puşti şi un număr dublu de cuţite, apoi suliţe şi vârfuri de săgeţi.

— Toate astea le-ar fi prins bine abiponilor, făcu bucuros Tata Jaguar, dar le vor prinde şi mai bine cambaşilor, prietenii noştri. Hai să astupăm la loc!

Răsturnară în groapă pământul de pe *poncho*-uri, în aşa fel ca nici o fărâmă să nu cadă alături. Apoi îl bătătoriră frumos, îndreptară iarba şi o stropiră cu apă ca să-şi revină.

În timp ce o parte din oameni duseră la bun sfârşit aceste treburi, alţii, pescuind în lac, dobândiră o pradă bogată. Pampasurile dispun de foarte puţin vânat în comparaţie cu preriile Americii de Nord; în schimb au destul peşte în lagune şi în numeroasele lacuri mici cu apă dulce. De aceea vânătorii din pampas sunt întotdeauna echipaţi cu undiţe şi plase de

pescuit.

Pentru prepararea peştilor oamenii aprinseră câteva focuri, dar nu în perimetrul oazei, ci afară, pe nisip. Acolo urmele focului puteau fi uşor înlăturate, pe câtă vreme iarba, arzând, le-ar fi păstrat cu îndărătnicie. Mirosul de peşte fript umplu repede întreaga oază. Toată lumea frigea de zor, căci trebuiau făcute şi provizii pentru a doua zi, când nu prea erau speranţe să le iasă în cale vreun vânat. Abia la Izvorul crocodililor se aşteptau să mai prindă câte ceva.

Toată după-amiaza caii păscură din belşug, iar stăpânii se ospătară aşijderea. Până la urmă se dovedi că prada fusese atât de bogată, încât mai rămânea pentru cinci prânzuri. Peştele îl frigeau cât se poate ele simplu, înfăşurându-l în stuf uscat şi dându-i foc. Până ardea învelişul, peştele era gata fript, încât îi desprindeai foarte uşor carnea de pe oase.

După ce coborî seara, oamenii mai stătură o vreme la taifas în jurul focurilor. Germanii, adunaţi laolaltă, vorbeau în limba lor — ceea ce nu-i supăra deloc pe argentinieni. Printre aceştia din urmă se afla şi un tânăr vesel, simpatic foc prin verva şi glumele sale. Cum deschidea gura, cum răsunau hohote de râs. Era cel mai mucalit dintre toţi. De aceea nici nu i se spunea pe nume, ci El Picaro[1], şugubăţul.

Într-un târziu hotărâră să se culce. Deşi nu aveau a se teme de vreo surpriză, totuşi rânduiră câteva străji. Caii nu trebuiau nici păziţi, nici priponiţi, căci şi aşa n-ar fi trecut dincolo de oază schimbând păşunea cu nisipul sterp.

Dimineaţa începu cu un scurt dejun. Rezerva de peşte fu învelită cu grijă în pături, iar armamentul capturat fu distribuit în aşa fel, încât să nu împovăreze peste măsură nici unul din cai. Aceasta, conform dispoziţiilor lui Hammer. Şterseră apoi urmele şi părăsiră oaza.

Drumul ducea tot spre nord-vest. Mânau întruna prin

---

[1] În spaniolă, picaro mai înseamnă pungaş, derbedeu, şmecher, şiret, viclean (n. trad.).

deşertul nisipos, ceea ce aveau să facă de altfel întreaga zi. În câteva rânduri trecură pe lângă nişte lacuri mici cu apă sărată şi cu plante pirpirii răspândite ici, colo în jurul acestora.

La prânz se odihniră timp de un ceas, iar seara îşi instalară tabăra în mijlocul deşertului, bineînţeles fără să aprindă nici un foc, pentru că nu aveau la îndemână materialul necesar. Până a se lumina de ziua porniră iarăşi la drum.

Era interesant de văzut câtă atenţie acorda chirurgul lipitorilor sale. În fond le luase cu el fără nici un scop precis. Dar erau cum s-ar spune fiinţe terapeutice, iar dânsul — care se considera un as în medicină — voia să facă impresie asupra tovarăşilor săi. Sticlele nu le astupase ermetic, altminteri lipitorile s-ar fi sufocat. Rupsese câteva fâşii din basmaua lui de cap şi legase cu ele gâturile sticlelor. De asemenea, pentru ca micii lui protejaţi să fie feriţi de zguduituri prea bruşte, îşi vârâse sticlele în cingătoare, de unde acestea alunecau mereu obligându-l să le tot tragă la loc. Neavând mâinile libere ca să ţină bine frâul, iar calul nefiind dintre cei mai cumsecade, bietul chirurg îndură un chin şi un zdruncin de pomină. Când ajunse în sfârşit la Izvorul crocodililor, se simţea cu totul istovit. Coborî din şa greoi, dărâmat şi se trânti în iarbă cu sticlele alături.

Acest izvor îşi merita pe drept cuvânt numele. În mijlocul deşertului se alcătuia o lagună mare, cu apă cât se poate de tulbure şi plină de mâl, încinsă cu un brâu larg de stuf, înconjurat la rândul lui de tamarini şi de arbuşti înalţi din familia cactuşilor. Brâul acesta era întrerupt în câteva locuri de fâşii bogate în iarbă, care ofereau cailor nutreţul atât de râvnit. Apa izvora dintr-o asemenea fâşie de pământ şi se scurgea nu prea departe în lagună. Acolo îşi pierdea imediat limpezimea, se tulbura. Şi asta pentru că laguna era veşnic agitată de crocodili care se vânau între ei sau goneau după alte prăzi, răscolind nămolul. Aproape că nu-ţi venea să crezi

ochilor câte fiare de acest fel, urâte, scârboase, mişunau aici. Cum le văzu, doctorul Morgenstern exclamă speriat:

— Extraordinar! Să fie oare cu putinţă? Ia te uită: treizeci, patruzeci, cincizeci! Şi cum se mai năpustesc unul asupra celuilalt! Ce zici, Fritze?

— Ce să zic? Stau cu gura căscată şi am s-o închid numai când mi-o intra un crocodil în ea. Tare aş vrea să ştiu eu ce îşi potoleşte ăştia pofta de mâncare.

— Fiţi atenţi şi o să vedeţi curând, observă Tata Jaguar. Ne-am apropiat iarăşi de Rio Salado, care inundă în fiecare an această regiune. Atunci e timpul cel mai prielnic pentru crocodili, căci găsesc hrană pe săturate. După inundaţie însă dau de greu. Se mai hrănesc cu peşti şi alte vieţuitoare ce pătrund cu apa râului în lagună, iar când şi acestea dispar, atunci foamea îi obligă să se mănânce unii pe alţii. Cei mari îi înghit pe cei mici.

— Şi când se isprăvesc cei mici? Ce mai fac ăi mari?

— Atunci n-au încotro şi... Priviţi! exclamă Tata Jaguar. Veţi vedea îndată. Atenţie!

Nu departe, lângă mal, se încăieraseră doi crocodili. Săreau unul asupra celuilalt şi se zbăteau răscolind apa şi mâlul, stropind în jurul lor. După o scurtă luptă îşi înfipseră reciproc dinţii în maxilarele ghimpoase, aşa de tare încât părea că nu se mai pot despărţi. Deodată se ivi alt crocodil şi, smulgând un picior unuia din adversarii încleştaţi, dispăru cu prada. Monstrul rănit scoase un soi de răcnet înfiorător, imposibil de descris. Drept care, alţi crocodili se repeziră la el, dar nu ca să-l ajute, ci ea să-l sfâşie la rândul lor. Îl rupseră pur şi simplu în bucăţele fără ca spinarea blindată să-l fi putut apăra cât de cât.

— Ei, aţi văzut cum se hrănesc? făcu Hammer. Dacă un crocodil, fie el oricât de mare şi puternic, este rănit, atunci s-a terminat cu el. Îl mănâncă ceilalţi. Şi apoi bestiile astea sunt de-o laşitate fără seamăn. Vă arăt imediat.

Îşi scoase puşca de pe umăr şi trase un foc. Auzind detunătura, toţi crocodilii dispărură ca la un semn. Apa se încreţi pentru câteva clipe, apoi se linişti ca şi când totul ar fi fost lipsit de viaţă. Doar de pe mal, cârâind, îşi luă zborul un stol de păsări cu picioroange care, în lipsa crocodililor, cântaseră hrană prin nămol. Iar de pe crengi se înălţară, ţipând, nişte papagali.

Fritze duse puşca la ochi; vru să tragă în ei. Dar Hammer îl opri:

— Ce te-a apucat? Vrei să-ţi iroseşti pulberea în vânt?

— În vânt? Ziceam că, pe lângă peşte, n-ar strica şi o pasăre friptă.

— Lasă-te păgubaş! Dacă n-ai dinţi de crocodil, degeaba. Papagalul poate atinge o vârstă foarte înaintată şi, chiar tânăr fiind, are o carne ca de toval. Nu e bună de nimic.

— Cam cum ar fi şi frumosul ăla de struţ din care am încercat să mâncăm? V-am istorisit eu.

— Cam aşa. Să ne mulţumim deci cu peştii noştri. Mai încolo, lângă pădurile cambaşilor, vom trăi mai bine.

Caii fură deşeuaţi, adăpaţi şi lăsaţi să pască. Oamenii mâncară de prânz, apoi totul se repetă aidoma ca în ajun la Izvorul lipitorilor: căutară depozitul de arme, îl găsiră, îl goliră şi astupară groapa la loc. Între timp se înseră. Aprinseră câteva focuri. El Picaro îşi debita glumele, iar germanii şedeau laolaltă sporovăind.

Mai târziu fu organizat schimbul de străji care, de astă dată, primiră şi sarcina de a întreţine focurile, căci se cam răcorise şi lumea se pregătea de somn.

Înainte de a se înveli în *poncho*-ul său, don Parmesan îşi mai controlă o dată lipitorile, cărora le schimbase apa de două ori în cursul după-amiezii. Puse grijuliu sticlele între ei şi Fritze, care îi era vecin, apoi se lungi pe o parte ca să doarmă.

Noaptea se consumă fără tulburări. Nimic neobişnuit nu se

petrecu, afară numai dacă lucrul ce-l făcu dis-de-dimineaţă una din străji se poate numi neobişnuit. De schimb în acel ceas era El Picaro. Tocmai aţâţase din nou focul şi, în loc să-şi facă rondul regulamentar, se furişă tiptil până la don Parmesan, care sforăia fără grijă. Aşteptă o clipă atent şi, văzând că nimeni nu mişcă, puse mâna pe cele trei sticle cu lipitori, le scoase pânza de la gură şi dădu uşurel la o parte pătura sub care sforăia chirurgul. Don Parmesan purta, cum s-a mai spus, cizme foarte înalte. Însă ele data asta nu-şi întinse carâmbii până sus de tot. Îi ajungeau doar până la genunchi şi erau căscaţi ca o pâlnie. Aici El Picaro deşertă conţinutul a două sticle, apoi trase pătura la loc. A treia sticlă o păstră pentru Fritze Kiesewetter. Şi acesta dormea vârât sub un *poncho*. El Picaro îl dezveli încet şi goli asupră-i sticla cu lipitori. Pe urmă legă gâturile sticlelor exact cum fuseseră la început şi le aşeză iarăşi lângă chirurg. Lucrul terminat, şmecherul se strecură până la celălalt străjer.

— Ei, cum a mers? întrebă acesta.

— Strună! răspunse flăcăul, chicotind.

— Ha, ha, bravo! Ce comedie o să mai iasă când lipitorile, în loc să plutească frumos în sticlele lor, se vor apuca să sugă sânge!

— O să fie nostim de tot, mai ales că am legat sticlele exact cum le-am găsit. N-o să priceapă defel cum de au ieşit afară drăciile.

— Le-ai scos pe toate?

— Nu chiar pe toate, deşi am golit sticlele până-n fund. E al naibii de greu să mai scoţi o lipitoare după ce verşi apa. Se ţine lipită de pereţii sticlei. I-am pus şi celuilalt câteva.

— Care celălalt?

— Frederico ăla, neamţul cu nume încâlcit, servitorul savantului.

— Aha, înţeleg. Dar nu trebuia. E băiat cumsecade.

— De fapt nici nu aveam de gând s-o fac până nu l-am

văzut cum doarme ca un mieluşel lângă chirurg. Atunci parcă m-a apucat un fel de gâdilici şi i-am turnat şi lui o porţie.

— Cât le-o fi trebuind oare lipitorilor până să-i înţepe?

— Ştiu şi eu... Nu-s doctor şi nu le-am văzut încă la treabă. Până se târăsc, până una alta, poate că trece un ceas. Ar însemna ca tocmai când se crapă de ziuă să putem vedea spectacolul.

Cei doi mai şuşotiră şi mai râseră un timp. Apoi se despărţiră. Erau în ultimul schimb. Se apropia clipa când trebuiau să-i scoale pe ceilalţi. Peste puţin se iviră primele semne ale dimineţii. Dar fârtaţii noştri încă nu dădură semnalul, ci, ascunşi după doi arbori, aşteptau să vadă cum vor reacţiona victimele farsei lor.

Încet, încet lipitorile îşi făcuseră drum pe sub pături şi se apucaseră de supt. Chirurgul şi Fritze simţiseră oarecum atacul îndreptat împotriva integrităţii lor corporale, dar, cufundaţi în somn adânc, nu reuşeau să se trezească. Se răsuceau ba pe o parte, ba pe alta, se scărpinau de zor pe mâini, pe picioare, se frământau şi mormăiau aiurea.

Acum abia El Picaro şi tovarăşul său vestiră, deşteptarea. Oamenii săriră din somn. Morgenstern se uită la Fritze şi întrebă mirat:

— Ce-ai păţit, dragul meu? Ce ai pe faţă? Credeam că ne aflăm aici la Izvorul crocodililor, nu al lipitorilor!

— Păi chiar aşa, răspunse Fritze. Avem plăcerea să ne aflăm la crocodili.

— Dar pe faţa ta nu văd crocodili, ci o lipitoare, *gena* pe latineşte. Iar pe nas încă una, strivită. Ia pipăie-ţi falca dreaptă! Acolo mai atârnă una. Şi ce mai exemplar! Ţi-a supt tot sângele.

Fritze, ascultător, ridică mâna, dar rămase cu ea în aer, exclamând mirat:

— Ce naiba! Văd că spânzură aici o făptură ciudată care nu face parte din mâna mea. Să fie un polip sau o pară friptă?

Se uită lung la lipitoarea, care luase într-adevăr forma unei pere. Fritze scutură mâna, însă „para” nu se clinti din loc.

— E o lipitoare, explică Morgenstern. Iar cea de pe faţă e mai mare, mai groasă.

Fritze îşi pipăi obrazul, dădu de lipitoare, o strânse între degete şi o azvârli cât colo. Bineînţeles că locul înţepat începu să sângereze.

— Lipitori! Pe legea mea că sunt lipitori! Ptiu, scârba dracului! strigă flăcăul. Astea-s de la izvorul celălalt.

Argentinienii râdeau cu poftă, deşi nu înţelegeau nimic din ceea ce se vorbeşte. Fritze mai avea o lipitoare pe gât şi alta după ureche. Mai în spatele lui, don Parmesan se ridicase cu două lipitori în bărbie. Nu le simţea. Sesizând însă despre ce-i vorba, se apropie grăbit de Fritze:

— Aveţi nişte *sanguijelas* pe gât şi după ureche, señor. Vi le scot eu, n-aveţi grijă, că mă pricep. Staţi liniştit, n-o să vă doară.

Dădu să apuce lipitoarea de pe gâtul lui Fritze, dar acesta izbucni în râs:

— Vedeţi mai întâi de dumneavoastră, don Parmesan! Vă atârnă două brelocuri de bărbie.

— Mie? se miră chirurgul.

Duse mâna la locul indicat şi simţi „brelocurile”.

— Asta-i bună! exclamă el, bucuros. Se vede că s-au urcat pe mine când stăteam cu picioarele în apă. Le-am adus încoace fără să ştiu. Am să le scot uşor, să nu se vatăme şi am să le bag în sticlă alături de celelalte. Aşteptaţi puţin, señor. Pe urmă mă ocup de dumneavoastră.

Apucă atent lipitorile de pe bărbie şi, cum acestea erau pline şi sătule, nu-i fu greu să le desprindă. Apoi se aplecă, ridică una din sticle şi o privi năuc. Mai ridică una, controlă şi pe a treia.

— Goale! Toate trei sticlele sunt goale! observă el, consternat. Unde s-au dus lipitorile mele?

Îi răspunse un hohot de râs. El Picaro făcuse camarazilor săi un semn discret, avertizându-i asupra celor întâmplate. Erau deci lămuriţi. De aceea Geronimo îi răspunse chirurgului, care nu-şi revenea din stupoare:

— Unde s-au dus... deh, asta ar cam trebui să ştiţi dumneavoastră, don Parmesan, că doar vi s-au înfipt în carne. De altfel şi scumpul señor Frederico ar trebui să controleze dacă nu cumva, pe lângă cele vânate, mai sunt şi altele ce râvnesc la persoana lui.

Se apropie de Fritze, îi, desfăcu cingătoarea, îi descheie cămaşa la piept şi adăugă, abia ţinându-şi râsul:

— Nu spuneam eu!? O colonie de lipitori! Ca să vedeţi, señor, de ce simpatie vă bucuraţi.

— Mulţumesc de aşa simpatie! replică supărat Fritze în timp ce dădea să-şi smulgă lipitorile de pe piept.

Însă don Parmesan îl apucă de amândouă braţele şi, ţinându-l strâns, porunci îngrozit:

— Staţia señor! Sticlele sunt goale. Prin urmare aceste *sanguijelas* sunt ale mele şi nu vă permit să le maltrataţi. Le voi scoate personal una câte una şi cu grija cuvenită.

— Ce-mi pasă mie ale cui sunt, scârboşeniile dracului! făcu supărat Kiesewetter. Doar n-o să mă las mâncat şi răpus fără să mă apăr. Jos cu ele!

Voi să treacă la contraatac, însă chirurgul nu-i dădu drumul şi îl rugă cu duioşie:

— Nu, nu, señor! Vă rog din suflet să m-ascultaţi. Vi le scot eu, chiar dacă le-aţi cules pe toate...

— Toate? Asta ar mai lipsi! Nu-mi ajunge câte am? Păi dacă...

Tăcu brusc şi făcu o mutră de parcă ar fi descoperit un fapt surprinzător. Apoi, smulgându-se din strânsoare, începu să şi bată coapsele şi alte părţi ale trupului. Furios la culme, înjură:

— Maica mă-si! Zău c-au năvălit toate asupra mea! Simt, ca să zic aşa, pe propriul meu hoit.

— Şi eu şi eu! scânci don Parmesan.

Îşi trecu mâna sub surtuc pentru a se convinge de prezenţa lipitorilor, pe care acum le simţea şi el.

— M-au năpădit peste tot, se lamentă la rândul lui Fritze. Braţele, picioarele, spinarea, pieptul. Sunt plin de lipitori.

— Şi eu şi eu!

— Bestii sângeroase, vampiri! Am să le omor pe toate, am să le strivesc, am să...

Don Parmesan îi apucă din nou braţele, strigând:

— Opriţi-vă! Staţi un pic! Îmi ucideţi lipitorile, le zdrobiţi, le distrugeţi. Aveţi puţină răbdare! Vi le scot cu atâta uşurinţă, încât o să vă facă plăcere, señor.

— Răbdare? Nici nu mă gândesc! se răsti Fritze, luptându-se cu chirurgul. Să piară, să crape, să...

— Nu, nu, nu! Fie-vă milă! Vi le scot pe toate. Şi dacă vreuna se opune, o lăsăm aşa până se satură, că pe urmă cade de la sine.

— Adică să rabd până se satură! Să rămân fără sânge! Ia te uită ce căpcăun! Plecaţi de-aici! Daţi-mi drumul, că de nu...

— Señor, venerabile señor, nu uitaţi că orice ştiinţă cere sacrificii. Fiţi drăguţ şi...

— La o parte, vă spun! Şi mai daţi-le dracului de sacrificii! Sunteţi ţicnit, nebun de legat. Nu mă jertfesc eu de dragul lipitorilor dumneavoastră.

Trăgând unul de altul, se împiedicară de sticle şi căzură. Fiecare încerca să se elibereze din strânsoarea celuilalt, însă nici unul nu ceda. Se rostogoleau, se tăvăleau, se ridicau în picioare şi iar cădeau, timp în care Fritze îl înjura pe chirurg de mama focului, iar don Parmesan îi implora mila faţă de ştiinţă şi lipitori. Argentinienii şi chiar micuţul savant râdeau în hohote. Bătrânul Anciano şi incaşul îşi păstrau, ce-i drept, aerul grav, însă ochii le cam râdeau în cap şi numai ce greu izbuteau să-şi păstreze atitudinea demnă, specific indiană. Cât despre Tata Jaguar, acesta îi arunca lui El Picaro priviri

mustrătoare, însă nici el nu se putea sustrage hazului general. Ca să-şi salveze lipitorile, don Parmesan lupta eroic fără să-şi dea seama că tocmai în felul acesta le striveşte şi le distruge.

În cele din urmă, când cei doi viteji încăieraţi erau pe punctul să se rostogolească în apa izvorului, Hammer interveni totuşi, îi despărţi şi le spuse:

— Hai isprăviţi odată! E vorba de o glumă şi nu e cazul s-o luaţi în serios.

— Cum! Adică s-o iau drept glumă când acest señor, acest măcelar care retează totul, pune cinci sute de lipitori să-mi bea sângele în timpul somnului?!

— Cinci sute? protestă don Parmesan. Numai nouăzeci, nici una mai mult. Câte treizeci în fiecare sticlă.

— Şi nu ajunge, mă rog? Cică „numai”! Nouăzeci de lipitori înfipte în carnea mea, ca să-mi sugă viaţa, să-mi golească vinele, să se îngraşe cu sângele meu german!

Dacă socotesc doar câte o jumătate de funt de fiecare, înseamnă că am pierdut în noaptea asta patruzeci şi cinci de furaţi!

— Exagerezi, Fritze. Corpul uman nu conţine mai mult de zece funţi de sânge, pe latineşte *sanguis*, interveni cu competenţă Morgenstern.

— Da, zece funţi de *sanguis* latinesc, dar eu mă trag din Rummelsburg şi acolo sângele are altă greutate. Cine-mi întoarce paguba vă-ntreb?

Din nou se amestecă Tata Jaguar, căutând să-i împace:

— Veniţi cu mine în tufăriş să vedem ce pagube v-au produs aceste făpturi lipicioase.

— Bine, mergem, acceptă Fritze. Veţi vedea cum mi-au dat cep şi m-au golit ca pe un butoi cu bere.

— De acord, să controlăm, aprobă şi chirurgul. Dar evaluam nu numai paguba pe care lipitorile mele i-au căşunat-o lui, ci şi răul pe care dânsul le-a făcut.

Cei trei se depărtară şi dispărură după tufiş. Curând se auziră strigăte şi răsteli grozave, după care Fritze apăru pe jumătate gol şi mânios la culme:

— Uitaţi-vă aici, señores! Mai sunt eu om? Sau am ajuns o piele de reclamă pentru negustorii de lipitori?

Se ivi şi chirurgul, gol până la brâu. Strigă:

— S-au dus toate, absolut toate! N-a rămas măcar una în viaţă. Priviţi cum arăt, señores! Uitaţi-vă şi la ucigaşul ăsta! Le-aş fi scos cu cea mai mare uşurinţă şi pe ale lui şi pe ale mele. Nu trebuia decât să mai rabde un pic până s-ar fi săturat. Dar le-a zdrobit şi s-a tăvălit cu mine prin iarbă de le-a făcut terci. Ei, cine-mi întoarce acum paguba, frumuseţe de lipitori?

— Dar mie sângele?! se oţărî Fritze. Şi cine mă curăţă, cine mă spală de scârboşenia asta? Cine mă face iarăşi om dintr-o piele găurită?

— Don Parmesan, cine altul! îl consolă Tata Jaguar, care venea încet în urma lui.

— Aşa, da! În sfârşit, aud şi cu un cuvânt serios.

— Dar pe mine cine mă ajută? reclamă la rândul lui chirurgul.

— Eu, se anunţă El Picaro. Am s-o fac din respect pentru drăguţele de lipitori care au trebuit să moară în cele mai frumoase clipe ale vieţii...

— Ia vezi să nu te pun eu la respect în cea mai frumoasă clipă a vieţii tale! îl repezi Tata Jaguar. S-ar zice că nu mai poţi de bucurie.

Se oferiră şi ceilalţi să dea o mână de ajutor.

Donatorii de sânge fără voie fură băgaţi în apă, spălaţi şi frecaţi cu temei. Câte au îndurat în timpul acestei operaţii a rămas taina lor, însă era lesne de ghicit după cum îşi strâmbau feţele, căzniţi, chinuiţi. După ce se termină totul, Fritze îi întinse mâna lui don Parmesan şi îi spuse râzând:

— Hai să dăm mâna şi să ne împăcăm, că doar am pătimit

laolaltă. Dacă legaţi mai bine sticlele, nu păţeam ce-am păţit...

— Nu puteam să leg mai strâns, răspunse chirurgul în timp ce apuca mâna lui Fritze. Mă-ntreb totuşi cum de-au ieşit...

Tăcu brusc. Privirea i se opri întâmplător asupra sticlelor. În graba lui de mai înainte nu observase decât lipsa lipitorilor. Acum însă constată cu mirare că sticlele erau legate la gât aşa cum le lăsase el. Luă pe rând câte una, cercetă cu atenţie, apoi rosti adânc nedumerit:

— Ce-o mai fi şi asta? Sunt legate totuşi. Să aibă cumva nişte găuri?...

Le suci, le răsuci şi clătină din cap. Nu se vedea nici o găurică.

— Să nu vă mire, señor, interveni El Picaro. Explicaţia e cât se poate de simplă: prima lipitoare, după ce a ieşit, a dezlegat frumuşel pânza, iar ultima a legat-o la loc.

Râseră cu toţii copios. Chirurgul îl privi gânditor şi deodată parcă-i trecu pe faţă un fulger. Vorbi grav:

— Nu cumva dumneavoastră, señor, aţi fost acea ultimă lipitoare? Sper să mai aflu câte ceva despre cele întâmplate şi atunci va trebui să-mi daţi socoteală!

— Cu multă plăcere, don Parmesan. Însă nu acum. Văd că Tata Jaguar înşeuează calul.

9. Pe drumul războiului

Deplasarea din acea zi decurse la fel ca în ziua precedentă. Petrecură noaptea într-un ţinut nisipos, dezolant, iar în

amiaza următoare ajunseră la *Fuente gemela*.

Cum s-a mai spus, locul acesta îşi trăgea numele din faptul că două şuvoaie, izvorând foarte aproape unul de altul, se reuneau apoi într-o singură matcă. Era deci aşa-numitul „izvor geamăn” ale cărui ape, după ce străbăteau o distanţă apreciabilă, formau pârâul ce se vărsa într-un lac de o minunată limpezime. Lacul, aproape circular, avea un diametru de vreo mie de paşi.

Eroii noştri constatară că, deplasându-se pe direcţia nord-vest, se apropiaseră cu câteva grade de ecuator, căci împrejurimile lacului se bucurau de o vegetaţie aproape tropicală. Malurile parcă erau tivite cu trestie de tacuaras atingând până la zece metri înălţime. Apoi se întindea o pădure de dafini printre care, din loc în loc, răsăreau arbori de cribo. Existau şi palmieri de Caranday, iar ceva mai încolo, unde pământul era mai puţin umed, se profilau siluete fantastice de aloe, înalte cât copacii din preajma lor. Iarba, extrem de deasă, ajungea până la burta calului. Rămurişul arborilor foia de păsări variate, în special colibri. Jos, în iarbă, se vedeau urme de patrupede şi nu trebuia decât să te apropii de lac ca să-ţi dai seama că e plin de peşti.

— Aici n-o să mâncăm numai peşte, spuse Geronimo, descoperind urmele unui cerb. Poate împuşcăm şi niscai vânat de soi.

— Urmele astea dovedesc că ne aflăm la limita deşertului, observă Tata Jaguar. Cerbul nu se avântă prea adânc în pustiu. Ceea ce înseamnă, pe de altă pante, că trebuie să fim prudenţi, pentru că acolo unde există asemenea vânat, e de presupus că există şi animale de pradă. De care fireşte, noi, ăştia, nu ne prea temem, adăugă el zâmbind. De la Buenos Aires până aici nu mi-a mai ieşit, în cale nici un jaguar... Cât priveşte jaguarul din arenă, acela era un băieţaş fricos.

Scoaseră şeile de pe cai şi îi lăsară să pască. Se împărţiră apoi în două echipe, una mai numeroasă, căreia îi revenea

sarcina pescuitului şi alta mai restrânsă, în frunte cu Tata Jaguar, care porni în căutarea depozitului secret al rebelilor. Vegetaţia luxuriantă le uşură cercetările şi aceasta prin contrast, fiindcă pe locul depozitului nu creştea nimic. Se orientară deci imediat, deşi oaza era cu mult mai întinsă decât celelalte două unde poposiseră până atunci. Pătrunseră în depozit la fel ca în cele anterioare, îl goliră şi astupară groapa la loc.

Astfel numărul depozitelor lichidate se ridicase la trei. Strânseseră atâtea arme şi muniţii, încât transportul lor implica serioase greutăţi. Era într-adevăr mult pentru bieţii cai, care purtau în spinare şi pe călăreţi. În cazul cel mai bun, ritmul deplasării trebuia încetinit.

Grupul de pescari obţinu o recoltă bogată, dar nu opri decât peştii cei mai mari şi mai gustoşi. Ceilalţi, contându-se şi pe alt vânat, fură aruncaţi înapoi în apă.

— Pe aici trăiesc numeroşi colibri obişnuiţi să zboare din floare-n floare, se apucă să explice Tata Jaguar. Toamna şi primăvara pleacă, ce-i drept, însă numai în ţinuturi unde hrana e suficientă. Se găsesc aici şi patrupede. Acestea însă nu pătrund decât rareori în pustiu şi îşi duc veacul mai ales prin preajma codrilor. De aceea cred că zona pustiului propriu-zis trebuie să fi rămas în urma noastră. Chiar dacă nu vom da imediat de regiuni împădurite, putem să ne aşteptăm totuşi la câmpii verzi, bogate în flori. Señor Morgenstern şi Kiesewetter au înţeles din discuţia purtată de bandiţi că, pentru a ajunge la Lacul palmierilor, trebuie să traci de cele patru izvoare — al peştilor, al lipitorilor, al crocodililor şi al gemenilor. Înseamnă că avem toate şansele să ne atingem ţinta cât de curând. Numai că va trebui să fim de două ori mai atenţi şi mai precauţi ca până acum.

— De ce? întrebă Geronimo.

— Păi n-ai auzit că stimabilul căpitan Pellejo a chemat soldaţii de la frontieră? Poate că au şi ajuns da locul de

întâlnire. Dacă nu-i descoperim la timp, s-ar putea să ne atace prin surprindere. Dar sunt aproape convins că încă n-au sosit.

— Ce te face să fii convins?

— E distanţa prea mare.

— Eu nu cred. Distanţa nu e mai mare decât cea parcursă de noi. De când cu afacerea de la Izvorul peştilor au trecut cinci zile, timp suficient pentru ca ostaşii să se deplaseze din Matara, Cachipampa sau chiar din Miravilla până în regiunea unde, după câte ştim, se află Lacul palmierilor.

— Foarte just. Însă nu uita că acestea nu sunt singurele locuri de unde pornesc. Mai sunt soldaţi şi la Cruz Grande şi, îndeosebi, la Candelaria. Or, pentru ei, drumul e mai lung.

— Ăştia poate că vin mai târziu. Ceilalţi însă trebuie să fi sosit.

— Ba nu. Nici un ofiţer nu dă o asemenea dispoziţie. Doar n-o să aducă o parte din ei ca să stea şi să-i aştepte pe ceilalţi într-o regiune atât de izolată şi, în plus, lângă graniţa pândită de inamici! În orice caz presupun că a dat ordinul de marş în aşa fel ca toate eşaloanele — de altminteri cu efective reduse — să ajungă la destinaţie în acelaşi timp. De la pichetele depărtate vor fi pornit mai devreme, din cele mai apropiate mai târziu.

— Hm! Adică, să fim fără grijă...

— N-am spus asta. Deocamdată am vorbit numai de soldaţi. Or, de ăştia mă tem cel mai puţin. Prin cuvântul „pichet” înţeleg eu totul altceva decât ceea ce se înţelege lângă Rio Salado. Sunt posturi ale căror efective nu se ridică decât la zece sau chiar la cinci persoane. Înseamnă că ne putem aştepta la vreo treizeci de inşi, cu care terminăm repede. Dar mă gândesc la indieni. Cine ne asigură că nu s-au adunat de pe-acum la Lacul palmierilor? Sunt convins că-i şi aşteaptă pe albi ca să ia în primire armele promise. Poate că le ies chiar înainte, ca să preia cu un ceas mai devreme

pulberea, plumbii, cuţitele, securile şi puştile destinate lor.

— Într-adevăr, Carlos, trebuie să fim pregătiţi pentru a-i întâmpina încă azi şi chiar în locul acesta.

— Sau să contăm măcar pe această posibilitate. Iată de ce am hotărât să organizăm tabăra aici, în partea de nord a lacului, deşi dincolo se pare că ar fi mult mai plăcut. Seara nu vom aprinde nici un foc; ne-ar putea trăda. Peştii îi vom frige ziua şi la foc mic, să nu scoată prea mult fum.

— Şi totuşi măsurile acestea s-ar putea să nu ne fie de folos. Mă gândesc că izvoarele se află de partea asta şi indienii, căutând apă de băut, vor da peste noi.

— E drept, însă am uitat să spun că dincolo, pe celălalt mal, e un izvor şi mai bogat. Deşi locul îşi trage numele de la Izvorul gemenilor, totuşi cel din partea opusă e mai căutat fiind şi mai la îndemână. Şi pe urmă acolo se întinde o pajişte mare unde încap cu mult mai mulţi oameni şi cai decât aici.

— Bine, Carlos. Totuşi trebuie să cumpănim fiecare lucru. Aici, în partea noastră, e depozitul unde au stat ascunse armele. Deci indienii vor veni neapărat încoace.

— Nu. Albii desigur că s-au ferit să le dea în vileag poziţia depozitelor.

— Aici nu se poate să nu-ţi dau dreptate. Dar ia stai! Ce-a fost asta? N-aţi auzit nimic?

Era un sunet scurt, ascuţit, parcă alcătuit din trei tonuri îngemănate, la care toţi cei de faţă se simţiră cuprinşi de un fior foarte ciudat. Totul nu dură mai mult de o secundă.

— Aria! exclamă Tata Jaguar în timp ce se pipăia să vadă dacă-şi mai poate mişca gâtul şi capul.

— Aria! Confirmară ceilalţi, pipăindu-se şi ei la ceafă.

Ce înseamnă aria? Nimeni n-ar fi putut explica precis. E un fenomen care se produce de cele mai multe ori cam aşa: stai la masă, la un pahar cu vin sau la o ceaşcă de ceai şi deodată, ca din senin, simţi o înfiorare scurtă, stranie, dar nu şi neplăcută. Concomitent sticla, paharul, ceainicul, ceaşca

scot un pocnet dureros. Te uiţi la ele şi constaţi că au crăpat fără ca nimeni să le fi atins. Animalele, dacă sunt transpirate, se pomenesc eu picioarele ţepene pentru o bucată bună de timp. Chiar şi oamenii se pot alege cu grumazul ţeapăn şi să umble aşa zile în şir. Aceasta e aria, un fenomen electric, după cum susţin unii oameni de ştiinţă şi călători experimentaţi. Cel atins de curent caută să se convingă imediat dacă îşi mai poate răsuci capul.

De unde venise însă sunetul acela scurt, ascuţit? Începură să cerceteze. Don Parmesan păstrase în cobur sticlele destinate simpaticelor sale lipitori. Şaua se afla chiar alături. Deschise coburul şi constată că toate sticlele crăpaseră la mijloc. Din fericire aceasta fu singura pagubă provocată de aria, căci grumazurile nu avură de suferit.

Doctorul Morgenstern nu auzise până atunci de acest fenomen şi îl chestionă curios pe Tata Jaguar. Acesta îi răspunse ridicând, din umeri:

— Regret, însă nu vă pot da vreo lămurire. Nu înţeleg nici eu. Ştiu doar din experienţă că, în acest anotimp, aria e urmată adeseori de o ploaie torenţială.

Vorbind, îşi ridicară ochii spre cerul înalt şi senin care nu anunţa deloc ploaie. Nu adia nici un vânticel, iar apa lacului era calmă şi limpede ca de cristal.

În sfârşit, oamenii pregătiră totul pentru popasul de noapte. Nu aprinseră nici un foc. Mâncară zdravăn, apoi se lungiră pe iarbă şi se dădură odihnei. Câţiva mai întârziară tăifăsuind şi printre ei fireşte că El Picaro juca rolul principal.

Mai deoparte, izolaţi de toată lumea, şedeau Anton Engelhardt şi tânărul incaş. Făcuseră cunoştinţă abia de puţine zile, dar se împrieteniseră repede şi din tot sufletul. Explicaţia trebuia căutată, desigur, în temperamentele lor diferite, care se completau reciproc.

Anton avea sânge fierbinte, era uşor irascibil, sincer, impetuos. Pe chipul lui juca totdeauna veselia. În schimb,

peruvianul era calm, grav, cumpănit, reţinut şi o umbră de melancolie învăluia statornic trăsăturile-i frumoase, tinereşti. Aşadar, două firi opuse. Şi e lucru ştiut că, de obicei, contrariile se atrag.

Din prima seară călăriseră alături, iar în tabără aveau culcuşuri învecinate. Discutau bineînţeles foarte mult, însă conversaţia o întreţinea mai ales Anton. Îi povesti incaşului despre averea sa, îi etală toate cunoştinţele şi îl făcu părtaş la plinul inimii sale. Haucaropora asculta mai mult în tăcere, îl întreba din timp în timp câte ceva sau răspundea monosilabic. Dar studiindu-l, ai fi observat cum ochii lui adânci şi umbroşi se opreau, nu rareori, cu căldură şi prietenie asupra tânărului său interlocutor.

Personajul principal, care revenea mereu în discuţiile lor, era Tata Jaguar. Anton vedea în el un erou fără seamăn şi îşi dorea mult să ajungă odată la înălţimea lui. Şi Hauca vorbea cu cea mai mare stimă ba chiar cu veneraţie despre Hammer; din păcate însă nu putea satisface curiozitatea lui Anton, care ar fi vrut să afle cât mai multe din biografia teribilului bărbat.

— Tu l-ai întâlnit cu mult înaintea mea, stărui tânărul german şi trebuie să-i cunoşti mai bine viaţa.

— Nu ştiu nimic, răspunse incaşul. Când a fost oaspetele nostru, a vorbit cu tata, nu cu mine. Şi când vorbesc bătrânii cei încercaţi, atunci băieţii trebuie să stea deoparte. Aşa e obiceiul la noi.

— Dar tu din care neam eşti, din care trib?

— Din nici unul.

— Păi trebuie totuşi să fii într-un fel...

— Neamul meu s-a stins. Trăim, laolaltă cu câteva familii sărmane, sus, în munţi, unde ţipă condorul.

— Acolo nu creşte nici un pom, nici o tufă. Cum de puteţi trăi aşa?

— Bem apă de izvor şi mâncăm carnea sălbăticiunilor pe care le vânăm chiar şi cu preţul vieţii.

— Atunci sunteţi nişte eroi. Mi-aş schimba bucuros traiul meu cu al vostru. Hai, povesteşte-mi despre ai tăi, cum o duc şi ce fac.

— Cum o duc şi ce fac... Hauca duse mâna la frunte. Privirea i se umbri şi mai tare. Apoi adăugă: Poate... adică nu, cu siguranţă că am să-ţi povestesc cândva despre toate astea. Dar nu astăzi, nu aici. Doar o să vii cu noi în munţi şi o să afli la faţa locului... nu numai din auzite.

Se ridică şi silueta i se pierdu apoi printre copaci, întrebările lui Anton atinseseră o rană dureroasă. Reveni abia la căderea nopţii când toată lumea era culcată şi, ca de obicei, se întinse alături de Anton. Acesta întârziase mult, gândindu-se ce anume îl tulbura pe incaş şi adormise asupra acestor gânduri.

Nu îşi dădu seama cât a dormit, când cineva îl atinse uşor cu mâna. Era incaşul, care-i şopti la ureche:

— Pst! Să nu vorbeşti tare! Ziceai că vrei să ajungi viteaz ca Tata Jaguar. Ai acuma prilejul să arăţi ce poţi. Mergi cu mine?

— Încotro?

— Îţi spun eu mai pe urmă. Lasă armele aici, ia numai cuţitul şi lasoul. Haidem târâş prin iarbă să nu ne vadă străjile!

Hauca se târî până în afara taberei, urmat de Anton. În ultimul timp nopţile păreau semănate cu stele, dar acum domnea un întuneric opac. Secera lunii apusese şi ea. Nu vedeai nici la zece paşi. Chiar şi lacul, atât de clar şi lucios în cursul zilei, abia de se iţea în stânga lor ca o taină mohorâtă. Se furişară încet, pe tăcute, ţinând marginea stufărişului. La un moment dat Hauca se ridică şi vorbi cu glas reţinut:

— Am trecut de străji, aşa că putem să ne ridicăm în picioare. Ia uită-te dincolo, peste lac. Vezi ceva?

— Nu, răspunse Anton după ce privi cu atenţie.

— Simţi vreun miros?

— Nimic.

— Anciano şi cu mine trăim în Cordilieri, sus de tot, laolaltă cu condorii, de aceea simţim ca vulturul. Dincolo de lac poposesc nişte oameni.

— După ce cunoşti?

— Miroase a fum şi se vede lumină. Un alb nu vede şi nu simte aşa. De fapt trebuia să le-o spun celor mai bătrâni ca noi, dar pentru că ziceai că te ispitesc isprăvile mari, i-am lăsat să doarmă.

— Şi acuma ce vrei să faci? întrebă Anton.

— Mai întâi trec dincolo, aflu cine sunt şi ce vor. Pe urmă văd eu dacă mă-ntorc înapoi în tabără sau dacă trebuie să rămân. Dă mâna să te conduc. Am ochii mai ageri decât ai tăi.

Îl luă de mână şi porniră încet mai departe. Nu era prea uşor, căci trebuiau să se strecoare printre arbori şi tufe. Deodată pădurea dispăru dinaintea lor. Nu se mai zărea nici un copac. Haucaropora stătu o clipă locului chibzuind. După care spuse:

— Aici brâul ce înconjoară apa e rupt. Cârmind şi mergând iarăşi prin pădure, ar însemna să întârziem mult din pricina întunericului. De aceea mă gândesc s-o luăm tot la dreapta pe marginea brâului acesta păduros. Aşa putem merge mai iute şi avem cerul deschis deasupra noastră. Oricum, e mai multă lumină decât sub copaci.

— Oare, nu ne depărtăm prea tare, ţinând dreapta?

— Nu, dragă. Fâşia de pădure e destul de îngustă. Şi apoi oamenii aceia se află desigur la izvorul de care vorbea Tata Jaguar. Când ajungem dincolo, n-avem decât să mergem pe firul apei şi dăm de ei.

Îşi continuară drumul mai repede ca până atunci. Tabăra lor se găsea la jumătatea mâlului nordic. Ocoliră curând partea superioară, adică cea dinspre vest, unde începea din nou pădure deasă, o fâşie neagră şi lată de vreo câteva sute

de paşi. Ajunseră astfel pe malul sudic al lacului. De aici, lăsând pădurea la stânga, se grăbiră în direcţia est. Deodată însă, tânărul incaş se ghemui la pământ. Pândea încordat. Un vânt aspru le bătea drept în faţă.

— Auzi ceva? întrebă Anton.

— Da. Cred că sună un clopot.

— Clopot? Păi aici nu-i nici o localitate să aibă biserică.

— Nu e vorba de asta. Hai încă o bucată şi o să pricepi.

Mai înaintară puţin, însă ce mare prudenţă. Curând se auzi limpede sunetul metalic adus de vânt.

— Ascultă! şopti Anton. Sună. Parcă ar fi un clopot de madrina.

„Madrina” e o expresie specifică în spaniola Americii de Sud. Înseamnă o iapă care, fie în gospodărie, fie în deplasare, joacă rolul de călăuză al celorlalte animale. Herghelii întregi urmează sunetul tălăngii care-i atârnă la gât.

— Da, confirmă tânărul incaş, nu poate fi altceva decât o madrina.

— Să se afle oare pe-aproape nişte *arrieros*, catârgii?

— Nu se află, sunt sigur că nu. Prin locurile astea nu trec caravanele negustorilor. Trebuie să fie indieni.

— Din ce trib?

— Nu ştiu, dar cred că o să mă lămuresc.

— În tot cazul se pare că sunt foarte neprevăzători. Am auzit că triburile de-aici trăiesc într-o veşnică duşmănie. Atunci cum de leagă clopote la gâtul animalelor ca să se audă până departe?

— Pesemne că oamenii ăştia se simt atât de siguri, încât nu se sinchisesc de nimic. Şi apoi trebuie să-şi lase caii să pască, nu-i poţi ţine legaţi. Fără o madrina, dobitoacele s-ar împrăştia care încotro.

— Nu înţeleg. Doar caii noştri se ţin mereu laolaltă.

— Asta-i altceva. Indianul nu e crescător de cai. El îi fură de unde poate. Aşa că animalele sunt străine între ele şi,

nefiind ţinute în grajd, nu ajung să se împrietenească. Dacă au în vedere o bătălie cu mulţi călăreţi, atunci indienii trebuie neapărat să se îngrijească de o madrina. Numai aşa îşi pot ţine caii la un loc. Toţi ascultă de glasul tălăngii. Bine că o auzim şi noi, ne va sluji de călăuză.

Avea dreptate. Pe măsură ce înaintau, talanga se auzea mai clar. Curând fură nevoiţi să-şi încetinească paşii, căci sunetul se intensificase mult şi fâşia de pădure apăruse iarăşi din întuneric. Un număr de focuri ardeau în dosul copacilor, scoţând în, relief siluetele lor.

— Vezi cât de uşor am descoperit tabăra? şopti Haueropora la urechea lui Anton. Înaintea noastră, pe imaşul de lângă pădure, pasc caii. La stânga, imaşul se prelinge printre copaci ca o buclă şi închipuie un luminiş. Acolo e izvorul. Prin urmare, caii se află drept în faţa noastră, iar călăreţii în stânga, după copaci.

— Vrei să mergem într-acolo?

— Mergem, însă nu chiar acum. Trebuie să fim cu mare băgare de seamă. Mai întâi să vedem dacă nu cumva caii sunt păziţi. Aşteaptă aici până mă întorc.

Se depărtă tiptil. Anton îl aşteptă mai bine de un sfert de oră, dar nu-l îngrijoră soarta incaşului, căci avea din ce în ce mai multă încredere în dibăcia lui.

Deodată, acesta reveni şi îi spuse în şoaptă:

— Nu-i nici un paznic, iar caii nici că simt vreo primejdie. Am şi mângâiat pe câţiva. Pasc liberi cu toţii, numai madrina e cu picioarele din faţă legate ca să nu se depărteze de ceilalţi.

— Câţi or fi?

— N-am putut să-i număr, sunt prea mulţi. I-am găsit cu capetele îndreptate spre madrina şi mi-a părut bine.

— De ce?

— Fiindcă acesta e semn că o ascultă şi o urmează. Dacă oamenii de acolo sunt indieni vrăjmaşi de-ai noştri, adică

abiponi, m-aş prinde să le iau caii.

— Vorbeşti serios? Doar nu suntem decât doi. Cum să luăm atâţia cai?

— Mare lucru! Dacă-o scoatem pe madrina, ceilalţi se ţin după ea.

— Şi indienii? Dacă aud talanga, îşi dau seama imediat că iapa se depărtează.

— În somn nu auzi nimic. Şi credinţa mea e că oamenii o să doarmă buştean.

— Bine, dar trebuie să fie şi paznici rânduiţi anume.

— Desigur. Numai că, simţindu-se în siguranţă, cred că n-au rânduit paznici mulţi. Aflăm noi îndată. Hai, ţine-te după mine! Acum nu mai putem merge în picioare. O luăm târâş ca să nu ne dibuie.

Se culcară la pământ şi înaintară cu cea mai mare prudenţă, apoi cotiră spre stânga pentru a ajunge, cât mai repede sub ocrotirea copacilor. Curând îşi atinseră scopul. Se aflau acum la marginea luminişului unde incaşul bănuia că se găseşte tabăra. Luminişul nu era prea mare. Focurile îl despuiau de întuneric, de la un capăt la altul, încât se vedea fiecare amănunt. Băieţii stăteau lungiţi în spatele a doi arbori învecinaţi şi cercetau cu atenţie priveliştea din faţa lor.

Era vorba de o ceată numeroasă de indieni care îşi organizaseră acolo popasul de noapte. Pe partea unde luminişul dădea în câmp deschis, un izvor ţâşnea din adâncuri ca să se verse mai apoi în lac. De ambele părţi ale pârâiaşului ardeau opt focuri în jurul cărora forfoteau vreo optzeci de indieni căutându-şi fiecare un culcuş cât mai potrivit. Dincoace de pârâu, între două focuri mari, zăceau şase inşi ce păreau legaţi. Cinci purtau veşminte indiene. Al şaselea, judecând după port, putea fi luat drept un alb. Zăceau pe spate, cu creştetele îndreptate spre băieţii noştri, încât aceştia nu-i puteau vedea la faţă.

Indienii aveau arme de-ale lor, tradiţionale. Îşi înfipseră

suliţele în pământ, agăţaseră de ele arcurile şi tolbele cu săgeţi, iar de lănci îşi sprijiniseră tuburile de suflat ale căror mici proiectile, dacă sunt otrăvite, provoacă moartea fulgerătoare a victimei. Mai încolo, sub un copac, se afla singurul ins înzestrat cu puşcă. Şedea pe un *poncho* şi îşi ţinea arma culcată lângă el. Părea să fie căpetenia, fiindcă ceilalţi îi ascultau instrucţiunile şi se grăbeau să le execute imediat. Vorbea într-un grai uşor cântat din care Anton nu înţelegea nimic. De aceea îl întrebă în şoaptă pe tânărul incaş:

— Ce limbă e asta? Nu e nici *checiua*, nici alta din câte cunosc.

— Aşa vorbesc abiponii. Eu înţeleg puţin. Căpetenia le-a poruncit cum să-şi rânduiască odihna şi garda de noapte în trei schimburi. Fiecare schimb va fi alcătuit din doi oameni: unul la cai şi celălalt la prizonieri.

— Deci ăia şase sunt prizonieri. Cine să fie oare?

— Stai niţel, poate aflăm. Nu-l cunosc pe şef, nu l-am văzut niciodată, dar, după grai, atât el cât şi oamenii lui trebuie să fie abiponi. Vasăzică, sunt duşmani de-ai noştri.

— Atunci prizonierii s-ar putea să ne fie prieteni.

— Da. Cine-i împotriva abiponilor înseamnă că e cu noi.

— Eh, de-am putea să-i eliberăm! Crezi că am izbuti?

Incaşul tăcu o vreme, plimbându-şi privirea şi scrutând tabloul din faţa lor. Apoi răspunse:

— Cred că se poate şi sunt gata să încerc. Tu ce zici?

— Minunat!

De bucurie, Anton fu cât pe ce să-şi dea drumul la voce. Se stăpâni însă şi adăugă tot în şoaptă:

— Să vedem cum procedăm căci suntem numai doi şi, pe deasupra, fără puşti.

— Puştile mai mult ne-ar strica decât ne-ar folosi. Ai auzit şi tu ce spune Tata Jaguar: cel mai adesea isteţimea face mai mult decât o armă. Vom lucra deci după sfatul lui.

— De acord. Numai că tot nu ştiu în ce fel vom lucra.

— Aşteaptă un pic. Întâi şi întâi să adoarmă toţi. Până atunci nu-i cu putinţă. O să ne dăm seama pe urmă dacă paznicii sunt destul de ageri, dacă sting sau nu focurile.

Căpetenia trecu dincoace de pârâu ca să-i controleze personal pe captivi. Îi apostrofă cu nişte cuvinte tari, pline de dispreţ şi îi lovi cu piciorul. Ferindu-se de lovituri, unul dintre prizonieri — cel îmbrăcat europeneşte — îşi schimbă poziţia şi astfel băieţii putură să-i vadă chipul. Era într-adevăr un alb. Apoi se mai răsuci încă unul ca să evite loviturile şi, pentru o clipă, se întoarse cu faţa la băieţii care pândeau. Timp suficient ca ochiul vigilent al incaşului să-l recunoască.

— E căpetenia cambaşilor, făcu el în şoaptă către Anton. Albii îi spun *El Craneo duro*, adică Ţeastă-Tare. Îl ştii cumva din auzite?

— Nu.

— Porecla i se trage de la o încăierare când, izbit în cap cu patul puştii de vreo opt sau zece ori, a rămas totuşi în viaţă. Duşmanii, crezându-l mort, se depărtară, iar dânsul se ridică de jos, îşi freca niţeluş capul şi porni după ei ca să se răzbune. Erau abiponi şi au pierit toţi de mâna lui.

— Îl cunoşti, se vede.

— Chiar mai mult decât atât: mi-e prieten. Am fost la el în ospeţie şi dânsul a fost la noi nu o dată. Mare noroc că am simţit de departe fumul şi am zărit focurile! O să-l eliberez, fie şi cu preţul vieţii.

— Şi eu! hotărî Anton cu înflăcărare. Spune-mi numai ce am de făcut. N-o să mă dau în lături de la nimic.

— Deocamdată n-ai decât să taci chitic şi să stai ascuns după copac în aşa fel, încât nici o fărâmă de lumină să nu cadă asupra ta.

Abiponii se culcară în jurul focurilor cu picioarele la căldură. Se înveliră cu câte o pătură, unii chiar cu câte două. Căpetenia trecu din nou de cealaltă parte a pârâului şi se

culcă la rândul lui învelit într-un *poncho*. Nu rămaseră de veghe decât doi străjeri, dintre care unul se duse pe imaş, la cai, iar cel de-al doilea se plimba liniştit do colo până colo. Din cauza vântului din ce în ce mai aspru se înfofolise cu două *poncho*-uri. Unul îi cădea pe şolduri ca o fustă, celălalt, înfăşurându-i capul şi grumazul, atârna lung pe spate. Până şi faţa şi-o acoperise cu grijă. Numai ochii, lăsaţi liberi, îi sticleau în noapte.

Păşea în sus şi în jos, cătând uneori la prizonieri ca să vadă dacă au adormit. Aceasta în prima jumătate de oră. Tabăra nu prea era ferită de vânt. Din timp în timp, câte o rafală puternică spulbera scânteile şi le juca deasupra celor adormiţi. Ca să nu se pârlească păturile sau chiar să se aprindă, străjerul mergea de la foc la foc şi mai potolea vâlvătaia. Alte vreascuri nu punea, deci focurile aveau să se stingă curând, afară de unul singur pe care omul totuşi îl alimenta pentru ca să-şi poată îndeplini sarcina lui de străjer. Era unul din cele două focuri între care zăceau captivii.

Să tot fi trecut un ceas de când se culcaseră indienii. Lui Anton îi venea greu să tacă atâta amar de vreme, de aceea îi şopti incaşului, care în acest răstimp nici nu mişcase măcar:

— Cred că dorm destul de adânc şi n-ar fi cazul să mai aşteptăm. Gândeşte-te ce griji o să-şi facă ai noştri când vor vedea că am dispărut.

— O să se sperie în prima clipă şi atât, răspunse Hauca. Pe urmă Anciano, care îmi cunoaşte firea prevăzătoare, o să-i asigure că n-am păţit nimic. Totuşi e bine să ne apucăm de lucru. Mai întâi să-l atrag pe paznic încoace.

— Crezi că poţi?

— Pot.

— Cum?

— Las' că afli îndată. Tu bagă de seamă dacă vreunul din cei care dorm se mişcă la zgomotul ce-o să-l fac. Pentru ca să iasă totul bine trebuie ca nimeni să nu se trezească.

Îşi duse mâinile la gură şi scoase un cârâit uşor, plictisit, cum cârâie papagalii când li se tulbură somnul.

Nimeni în tabără nu se mişcă, doar străjerul se opri şi privi atent în direcţia de unde venea sunetul.

— Îl vezi? A auzit! şopti tânărul incaş. Pesemne că o să vină încoace. S-a trezit careva?

— Nu.

— Nici eu n-am dibuit vreo mişcare. Acum târăşte-te până după al treilea copac din spate şi stai acolo liniştit. Altminteri te poate zări când se apropie.

Anton făcu întocmai. Hauca mai cârâi o dată. Străjerul porni într-adevăr spre ei. La cel de-al treilea cârâit se strecură printre copaci, iar când sunetul se repetă, omul îşi încovoie spinarea şi, cu privirea încordată, apucă uşor, atent, spre locul suspect pe care îl reperase.

Incaşul desprinse de la cingătoare măciuca lui grea şi cârâi din nou. Când străjerul ajunse în dreptul copacului unde pândea Hauca, acesta sări fulgerător şi lovi. Dintr-o singură izbitură, indianul căzu şi rămase lat.

— Dumnezeule, l-ai ucis! se sperie Anton, apropiindu-se în grabă.

— Cred că-i mort... Totuşi s-ar putea să nu fie. Rămâi lângă el. Dacă dă vreun semn de viaţă până mă-ntorc, bagă-i cuţitul în inimă. Doar nu-ţi lipseşte curajul, aşa-i?

— Când e vorba de luptă, fac orice, dar să ucid un om fără apărare...

— Păi suntem în luptă! Iar dacă îşi revine, atunci nu mai e fără apărare. Strigătul lui poate fi o armă dintre cele mai cumplite... De aceea fă cum îţi spun!

Incaşul, de obicei taciturn, devenise foarte comunicativ în timpul acţiunii, căutând să-l instruiască pe tânărul său prieten. De data asta se manifestă însă şi în alt fel: ca stăpân şi căpetenie. Deşi abia şoptit, cuvântul său nu admitea replică.

Luă în grabă cele două *poncho*-uri ale străjerului şi se înfăşură cu ele aidoma cum făcuse celălalt. Ieşi apoi încet, sigur de sine, de după copaci şi se plimbă un răstimp ca şi paznicul în sus şi-n jos. Cine nu ştia ce se întâmplase n-ar fi putut bănui absolut nimic.

Anton, rămas pe loc, ţinea cuţitul pregătit. Se uita ba la indianul doborât, ba la tânărul şi curajosul său prieten, a cărui purtare îl cam descumpănise în primul moment.

— După ce imită un timp atitudinea şi mersul paznicului, Hauca se deplasă cu pas măsurat de la un foc la altul, dar nu pentru a le aţâţa sau potoli flacăra, ci pentru a se convinge că nimeni nu mişcă. Şi, într-adevăr, nimeni dintre indienii adormiţi nu se trezise. Incaşul se apropie de captivi şi se aşeză pe vine lângă ei. Erau treji. Poziţia incomodă nu le îngăduia să doarmă. Pe Hauca, înfăşurat aşa fel, încât nu i se vedeau decât ochii, îl luară fireşte drept paznicul lor indian. Spre a fi înţeles şi de captivul alb incaşul trebui să vorbească în spaniolă. Îşi dădu puţin la o parte *poncho*-ul de pe faţă, nu atât ca să fie recunoscut dar suficient ca să fie auzit. Vorbi în şoaptă:

— El Craneo duro e trist, dar în curând va fi vesel. Dacă vrei să-mi răspunzi, vorbeşte încet.

Căpetenia zăcea pe o coastă. Se întoarse cu faţa spre Hauca şi spuse încet, cum i se poruncise:

— De ce-mi grăieşti şi o faci pe prietenul? Vrei să-ţi baţi joc...

— Nu-i adevărat. Îţi vorbesc cu toată cinstea. Să nu faci nimic care ne-ar putea trăda! Am venit să vă eliberez.

— Tu, un abipon?

— Nu sunt abipon. Mă numesc Haucaropora, băiatul lui Anciano, prietenul tău.

— Cum? Haucaro...

De mirare, restul numelui îi râmase în gât.

— Chiar eu, stărui tânărul. Poţi să te convingi daca vrei.

Dădu la o parte *poncho*-ul, ca să i se vadă toată faţa. Captivul alb urmărea scena fără să se mişte. Cambaşii îl recunoscură de îndată pe incaş, care îşi acoperi repede faţa la loc. Nimeni nu scoase un cuvânt. Doar un fior trecu prin trupurile imobilizate, un zvâcnet, o rază a neaşteptatei bucurii.

— M-aţi recunoscut? îi întrebă Hauca.

— Da, fireşte, gemu căpetenia, eşti nepotul prietenului nostru şi tu însuţi prieten. Mare minune! Cum de-ai ajuns printre abiponi? Nici nu te-am zărit până acum.

— Nu fac parte din ceata lor, nici n-am fost la ei. Mă aflu abia de câteva ore în pădure şi îi pândesc pe aceşti duşmani înrăiţi. M-au atras focurile de aici pe când eram în tabără, dincolo de lac, împreună cu Anciano, cu Tata Jaguar şi cu încă vreo douăzeci de bărbaţi albi. Atunci, însoţit de un tânăr prieten, m-am furişat încoace. Ai noştri nici n-au băgat de seamă că am plecat. Voiam să ştiu cine a aprins focurile şi astfel i-am dibuit pe abiponi şi te-am recunoscut. Aşa că trebuie să vă eliberez.

— Ce curaj nemaipomenit! Dar unde-i străjerul?

— Zace doborât sub un copac, iar eu m-am înfăşurat în păturile astea ca să semăn cu el.

— Ce minte deşteaptă! Hai, taie legăturile! Repede, cât mai repede!

— Graba strică treaba. Vi le tai fără îndoială, dar trebuie să rămâneţi culcaţi ca şi până acum.

Scoase cuţitul şi începu să taie legăturile în aşa fel, încât nici un abipon, dacă s-ar trezi cumva, să nu poată sesiza vreo schimbare.

— Toate focurile sunt stinse afară de unul singur, şopti tânărul incaş. De aceea nu-i prea vedem pe duşmani. În schimb, noi am putea fi zăriţi. Aşa că se cere multă atenţie. Eu mă scol în picioare şi mă plimb iarăşi de la un copac la altul, băgând de seamă la cei care dorm. Dacă văd că nimeni

nu mişcă, atunci tuşesc şi voi, unul câte unul, veniţi târâş după mine. Lângă copaci aşteaptă prietenul meu Antonio. După ce ajungem la el, punem mâna pe cai.

— Dar acolo nu-i nici un străjer? se interesă căpetenia.

— Ba da, este unul.

— Dacă-i aşa, n-avem de ce ne teme. Oi fi eu cu mâna goală, dar îl sugrum pe loc.

— Nu, nu, lăsaţi-l în seama mea. M-aţi înţeles? Fac eu totul până la capăt. Voi să nu vă amestecaţi. Veţi avea şi arme. Se găsesc aici o grămadă: suliţe, arcuri, săgeţi, suflători.

Pentru întâia oară vorbi şi albul:

— La ce mi-ar folosi arcurile şi săgeţile? Mie îmi trebuie puşca mea! E o armă excelentă.

— Şi unde-i puşca?

— Mi-a luat-o căpetenia abiponilor. O ţine lângă el. Mă furişez până acolo...

— Nu te cunosc şi nu ştiu dacă eşti destul de priceput la o asemenea treabă. Las' că ţi-o aduc eu.

Aici, interveni El Craneo duro:

— Să nu-l tutuieşti pe acest señor, dragă! E ofiţer şi obişnuit cu viaţa în sălbăticie. Ştie dânsul cum să-şi ia puşca înapoi.

— Şi cartuşele! completă albul, scrâşnind din dinţi. Câinele ăla mi-a furat şi ceasul şi busola. Dar n-o să-i fie de nici un folos. Îl aşteaptă somnul cel lung! Auzi îndrăzneală! Să calce în picioare un ofiţer!

Incaşul îşi vârî cuţitul la loc. Se ridică şi porni din nou în patrulare. Merse de la foc la foc şi se convinse că toată lumea doarme. Se apropie şi de şeful abiponilor. Acesta sforăia ca din butoi. Puşca însă nu se mai vedea. O ascunsese sub pătură.

În sfârşit, Hauca trecu din nou de cealaltă parte, se opri la marginea luminişului şi făcu semn celorlalţi. Veniră cu toţii târâş, mai întâi Ţeastă-Tare, apoi cei patru cambaşi urmaţi de

ofiţer. Incaşul arătă spre suliţele înfipte în pământ şi, în timp ce cambaşii se grăbeau să pună mâna pe arme, se adresă ofiţerului:

— Căpetenia şi-a vârât puşca sub pătură.

— Nu-i nimic, o scot eu fără să-i cer voie. Şi plecă imediat. Se strecura cu dibăcie şi cu mare viteză. Hauca îl văzu cum se aruncă asupra căpeteniei, zăbovind apoi timp de un minut. Nu se auzi nici un zgomot. În sfârşit, ofiţerul se ridică şi se întoarse la fel de iute, ţinând puşca în mâna stângă şi în dreapta un cuţit din care picura sânge.

— Mi-am luat totul înapoi! anunţă el, încrâncenat. Puşca şi cartuşele, cuţitul, ceasul, absolut tot. Iar dumnealui n-o să mai dea niciodată cu piciorul în ofiţeri. Ei, gata! În ce direcţie apucăm?

Incaşul îi conduse până la Anton, care urmărise emoţionat întreaga scenă. Abiponul doborât nu dădea nici un semn de viaţă. Bineînţeles că-l lăsară în plata Domnului şi făcură cale întoarsă până se auzi iarăşi talanga madrinei. Incaşul se opri:

— Aşteptaţi până îl culc la pământ şi pe străjerul ăsta!

— Nu tu! se împotrivi Ţeastă-Tare. Asta-i treaba mea.

— Ba-i a mea! sări ofiţerul. Câinii ăştia voiau să mă arunce mâine în lac. Şi uite că acuma aş putea să-l arunc eu pe şeful lor! Lăsaţi-mi-l şi pe străjer să-i fac felul.

Hauca nu era de acord, însă ofiţerul, îndârjit peste măsură, o şi luă din loc. Ceilalţi rămaseră să-l aştepte.

Ascultară atenţi în liniştea nopţii. Nu se auzi nimic. Totuşi, după cel mult două minute, ofiţerul apăru din nou:

— În regulă! Flăcăul n-a scos nici pâs. Acum să ne alegem câte un cal.

— Nu aşa, replică Hauca. Îi luăm pe toţi.

— Pe toţi? Cum naiba îi scoatem de aici?

— Păi este şi o madrina. O să vină după ea.

— *Que pensiamento!* Bine chibzuit! Băiatul ăsta nu e prost deloc. Aşa da! Vasăzică Tata Jaguar îşi are tabăra de partea

cealaltă a lacului? Puteţi să-l găsiţi?

— Desigur, făgădui Hauca.

— Atunci încalecă tu madrina şi ia-o înainte, iar noi mânăm caii în urma ta.

Avea în felul lui, de a vorbi ceva aspru, poruncitor, care ar fi putut să jignească. Hauca îl suportă totuşi cu calm, se apropie de madrina, îi dezlegă picioarele din faţă, încălecă şi porni la pas. Caii, simţind că iapa se depărtează, o urmară imediat. Ofiţerul şi cei cinci cambaşi săriră pe ultimii cai pentru a mâna din urmă *tropa*, adică întregul grup. Numai Anton, care încălecase şi el între timp, se ţinea în frunte lângă incaş. Nu-l prea înghiţea pe ofiţer.

Înconjurară astfel lacul pe jumătate, dar nu mergând prin desişul pe unde se strecuraseră cei doi tineri venind încoace. Bezna ce domnea în pădure ar fi făcut drumul impracticabil pentru cai. De aceea îl ocoliră, ştiind că şi în felul acesta se poate ajunge la tabără.

Acolo situaţia nu mai era atât de calmă ca înaintea plecării lui Hauca şi Anton. Tata Jaguar organizase străji ce se schimbau din oră-n oră şi, de câte ori se trezea din somn, inspecta personal posturile. Întâmplarea cu sticlele crăpate îl făcuse atent asupra unor eventuale tulburări atmosferice. De altfel, până a se culca, observase deja norii îngrămădiţi pe cer. Apoi, când grijile îl deşteptară, văzu bolta neagră de tot şi simţi bătaia unui vânt foarte aspru şi uscat. Experienţa îl învăţase că acestea sunt semnele premergătoare ale uraganului obişnuit în Gran Chaco şi care se abate însoţit de averse de ploaie atât de puternice, încât doboară oamenii la pământ. Ce trebuia făcut? Să rămână sub copacii care atrag trăsnetele şi pot cădea frânţi de furtună? Nu era bine. Dar a înfrunta uraganul în câmp deschis sau în deşert era cel puţin tot atât de primejdios. Tata Jaguar îşi trezi oamenii ca să se consulte cu ei. Cu acest prilej observă lipsa lui Anton şi a incaşului.

Îi strigară, dar nimeni nu apăru, nimeni nu răspunse. Anton fusese încredinţat Tatii Jaguar. Uşor de înţeles neliniştea şi îngrijorarea celui din urma când constată dispariţia inexplicabilă a protejatului său. Se născură tot felul de supoziţii, dar nici una nu se dovedi valabilă. Până ce Tata Jaguar, judecând foarte simplu şi firesc, hotărî să cerceteze cu ajutorul unei făclii aprinse urmele celor dispăruţi. Doar se cunoştea locul unde băieţii se culcaseră seara.

O cracă răşinoasă le servi drept făclie. La lumina ci constatară că cei doi prieteni se furişaseră prin pădure. Făclia se stinse însă şi Tata Jaguar, Geronimo şi Anciano, care porniseră tustrei la drum, se pomeniră în întuneric. Îi strigară pe băieţi în repetate rânduri şi nu primiră nici un răspuns.

— Mare nechibzuinţă, făcu supărat Hammer. Când am venit încoace, v-am atras atenţia că pe aici s-ar putea să fie jaguari. Închipuiţi-vă ce nenorocire s-ar putea întâmpla dacă le cad în gheare. Nici nu şi-au luat puştile cu ei, n-au cu ce să se apere.

— Nechibzuinţă? Hauca nu e un uşuratic, răspunse Anciano. Ştie totdeauna ce are de făcut şi pentru ce face un anume lucru. Iar faptul că nu şi-a luat armele dovedeşte că le-a socotit de prisos sau că l-ar fi împiedicat într-un fel.

— Într-o noapte ea asta puşca nu poate fi de prisos, observă Geronimo.

— Dar poate să te stingherească, stărui Anciano. Te împiedică la mers prin pădure sau, dacă te furişezi la duşman, atunci...

— Aha, dacă te furişezi la duşman, interveni Tata Jaguar. Asta trebuie să fie! Să ştiţi că asta e! Curajoşi cum sunt, băieţii şi-au dorit o aventură care ar putea să-i coste viaţa.

— Să-i coste viaţa? Cum aşa? Bănuiţi unde s-au dus?

— Nu bănuiesc. Ştiu precis. Uitaţi-vă la dreapta peste lac! Parcă arde o luminiţă. Da, fără nici o îndoială, e un foc. Băieţii l-au zărit şi, în neastâmpărul lor, s-au dus într-acolo să facă şi

ei o ispravă după exemplul bărbaţilor maturi.

— Chiar aşa, se vede un foc, încuviinţă Anciano. S-ar putea să fi trecut dincolo. Dar atunci de ce să ne îngrijorăm? Hauca al meu e foarte prevăzător. Am toată încrederea în el.

— Asta o ştiu. E mai priceput chiar decât un bărbat cu experienţă. Dar e vorba şi de Antonio pentru care răspund şi de aceea...

Tăcu brusc. Tocmai ajunseseră din nou în tabără. Un tropot de cai se desluşea din ce în ce mai aproape. Apoi două siluete se iviră din beznă. Doi oameni veneau spre ei cu paşi grăbiţi. Erau Anton şi Hauca.

— Ne-aţi căutat? Iată-ne! strigă Anton către Tata Jaguar. Radia de bucurie în timp ce Hauca se opri tăcut lângă Anciano, de parcă n-ar fi fost el eroul principal al aventurii abia consumate.

— Voi sunteţi? Slavă Domnului! Dar pe unde aţi umblat?

— Am fost dincolo, la abiponi.

— La cine? Aţi dat de abiponi?

— Da.

— Şi aţi îndrăznit fără permisiunea mea să...

— Ei, da, şase captivi eliberaţi şi o mulţime de cai răpiţi! rosti cineva din întuneric.

Tata Jaguar se întoarse şi-l zări pe cel în cauză care se apropiase între timp. Se dădu un pas înapoi şi, încruntându-se niţel, exclamă:

— Dumneata, sublocotenent Verano? Cum ai ajuns la Izvorul gemenilor?

— Ca de obicei, când merg undeva: fie pe jos, fie călare, señor!

— Ştii desigur că mă aşteptam la un alt răspuns! Dar să-ţi mai pun o întrebare: încotro vrei s-o apuci de aici?

— Înapoi la abiponi ca să le-o plătesc. Fireşte că mă veţi însoţi împreună cu oamenii dumneavoastră. Câinii aceia trebuie ucişi până la unul!

— Găseşti, precum văd, foarte normal să merg cu dumneata. Eu însă nu.

— Doar e cât se poate de logic să mă susţineţi. Trebuie!

— Trebuie? Află, te rog, că nu trebuie decât ceea ce vreau eu. Dar cine mai e cu voi?

Chipul i se însenină. Îl văzu pe Ţeastă-Tare, care venea spre el cu mâna întinsă.

— Eu sunt, señor, răspunse acesta plin de respect într-o spaniolă stricată. Nu e nevoie să auziţi din gura mea cât de mult mă bucură întâlnirea noastră. O ştiţi, cred şi fără s-o spun. Acum că sunteţi şi dumneavoastră aici, nu mai avem nici o teamă.

— Dar ce primejdie vă paşte?

— Abiponii se pregătesc să ne atace din toate părţile. Acest señor, eu însumi şi patru oameni de ai mei, care se află acum în pădure cu caii răpiţi de noi, am căzut azi-dimineaţă în mâinile vrăjmaşilor. Ne-au adus încoace, la Izvorul gemenilor şi au plănuit să ne înece mâine în lac. Haucaropora şi celălalt băiat ne-au izbăvit de la moarte.

— Ăştia doi? Şi dincolo, cam ce număr...

Se opri în mijlocul întrebării. Pe cerul întunecat, spre miazăzi, observase o pată stranie, galbenă ca pucioasa.

— Câţi abiponi sunt dincolo? reluă el, grăbit.

— De şapte sau de opt ori câte zece, răspunse Ţeastă-Tare. Şi tot atâţia sunt caii pe care i-am luat. S-au ţinut toţi după madrina.

— Iată o ispravă pe care trebuie să mi-o povestiţi în amănunt, însă acuma nu avem timp pentru aşa ceva. Vezi colo la miazăzi o pată galbenă? Ştii ce înseamnă?

— Am zărit-o mai de mult, señor. Se apropie un hurican care doboară arborii şi aruncă valuri de foc din văzduh. Îl simt şi caii, sunt tulburaţi, nu-şi găsesc astâmpăr.

— Da, e primejdios. Dacă rămânem aici, s-ar putea să ne strivească arborii, iar dacă plecăm, uraganul ar putea să ne

măture peste câmp ca pe nişte fire de nisip. Eu, unul, nu cunosc împrejurimile. În două ore furtuna se va năpusti asupra noastră. Trebuie să luăm iute o hotărâre.

— Eu cunosc ţinutul, señor. Pornim călare şi, dacă mânăm vârtos, ajungem la adăpost sigur, până să izbucnească furtuna.

— Şi care-i adăpostul acela?

— I se spune *Asiento de la mortandad* (locul pierzaniei)... E un sat.

— Ce nume înfricoşător. N-am mai auzit de el, căci n-am depăşit niciodată Izvorul gemenilor. Dar despre asta mai târziu. Speri, vasăzică, să ajungem acolo până la izbucnirea furtunii?

— Da.

— Şi n-o să ne rătăcim pe întunericul ăsta?

— Nu ne rătăcim, señor. De altfel, ştiţi şi dumneavoastră că întunericul n-o să ţină mult. Cerul va fi ca o vâlvătaie de flăcări.

— E drept. Să ne pregătim deci şi să plecăm de în dată. Şi atenţie la puşti, să nu sufere nimic!

Apoi Tata Jaguar, însoţit de Ţeastă-Tare, plecă să vadă caii capturaţi. Aceştia abia mai puteau fi stăpâniţi de cei patru cambaşi. Simţeau apropierea furtunii. Mulţimea asta de cai putea să le fie de mare folos mai târziu. Dar pentru moment Tata Jaguar ar fi preferat să renunţe la ei. Aveau, ce-i drept, căpestre însă, lipsiţi de şei, nu puteau fi utilizaţi.

— Îi luăm cu noi, hotărî totuşi Tata Jaguar în cele din urmă. Dar să nu ne încurcăm prea mult cu ei. Dacă vor să meargă, bine; dacă nu, atunci n-au decât să rămână în voia lor.

Cei cinci cambaşi şi sublocotenentul Verano se săltară pe câte un cal, oferindu-se să mai ducă de dârlogi câte două animale.

Tocmai atunci ofiţerul dădu cu ochii de puştile pe care le încărcau oamenii Tatii Jaguar. Se interesa de provenienţa lor.

— Le-am dezgropat, explică Geronimo.

— Unde?

— Pe drum, în câteva locuri.

— *Tiempo tonitroso!* Atunci sunt puştile pe care le caut eu! Le confisc!

— Cu ce drept?

— Sunt ale noastre. Au fost furate din arsenal.

— Zău? Asta sună ca un basm de adormit copiii. Spune-i şi Tatii Jaguar. Vei primi răspunsul care îmi stă şi mie pe limbă.

— Vă îndoiţi cumva de spusele mele, señor?

— Eu nu cred decât ceea ce văd cu ochii. Poftim, adă-mi încoace arsenalul şi pe haimanalele care l-au prădat şi atunci voi vedea ce trebuie să cred. De altfel avem acum altă treabă. I-auzi ce se petrece dincolo!

Arătă cu mâna spre malul opus al lacului de unde veneau nişte strigăte înfricoşătoare. Abiponii descoperiseră, în sfârşit, moartea căpeteniei lor, precum şi dispariţia cailor şi a prizonierilor.

Tata Jaguar nu avu timp să se ocupe de ei, căci primejdia furtunii creştea clipă de clipă. Astfel începu deplasarea lor nocturnă. În frunte călăreau cei cinci cambaşi.

Călăuzele se îndreptară spre nord, unde Tata Jaguar crezuse că se întinde un pustiu vast. Nu se mergea la galop, ci la trap întins. Caii abiponilor nu-i încurcau deloc. Îi urmau de bunăvoie. Simţeau din instinct că furtuna venea dinspre miazăzi şi că salvarea trebuia căutată la nord.

Când, după vreo jumătate de oră, îşi încetiniră mersul ca să nu obosească prea mult caii, pata de pe cer era mult mai mare, mărginită jos de o dungă lată, de un roşu aprins, ce destrăma întunericul nopţii. Încă o jumătate de oră şi pata se lăţi în sud, pe toată întinderea orizontului, alcătuind un triunghi cu un punct negru la mijloc şi cu vârful proiectat în zenit. Triunghiul era atât de luminos, încât crea jos imaginea unui crepuscul. Se vedea până departe, la câteva sute de

paşi.

— Asta-i gaura pe unde va năvăli furtuna, zise Tata Jaguar, arătând lui Morgenstern şi Fritze punctul negru de la mijloc.

— Credeţi că prezintă vreun pericol? vru să ştie micul savant.

— N-aş putea să prevăd cât de periculos e pentru noi, dar stricăciuni va produce cu siguranţă. Un astfel de uragan ridică valuri cât munţii, taie pârtii prin codrii cei mai viguroşi şi năruie casele cele mai solide.

— Şi noi să ne adăpostim tocmai într-o aşezare omenească, în nişte case? Păzească Cel de Sus! Vom fi îngropaţi sub dărâmături şi o să ne găsim sfârşitul, pe latineşte *exitium*.

— De fapt cam aşa ar trebui să se întâmple, dar mă bizui pe căpetenia cambaşilor. Dânsul cunoaşte şi forţa uraganului şi condiţiile în care ne vom adăposti.

— Ce folos de condiţii dacă ne face harcea-parcea, se amestecă în vorbă Fritze. Am mai apucat eu câte un pampero, dar huricanul e cu totul altceva. Din clipa asta nu mai dau doi bani pe zilele mele. Ia uitaţi-vă sus! Asta se mai cheamă cer? Seamănă a iad, oameni buni! Când cerul e senin şi frumos, jos pălăria; însă aşa, negru, arămiu, galben — mă trec fiorii, pe legea mea. Şi nici în satul ăla al cambaşilor nu prea am încredere. Hm, locul pierzaniei! La ce ne putem aştepta într-un asemenea loc?

Nimic de mirare că până şi Fritze, acest incorigibil optimist, care nu se pierdea uşor cu firea, era înfricoşat. Cerul arăta într-adevăr lugubru. Triunghiul tindea mereu spre nord lăţindu-se la bază. În curs de un ceas şi jumătate cuprinsese o mare porţiune a orizontului.

În semiobscuritatea ce se înstăpânise oamenii vedeau destul de bine terenul dedesubt acoperit cu iarbă joasă şi alcătuind, din loc în loc, nişte dâmburi care se înmulţeau şi creşteau treptat. Cele mai multe aveau formă uşor rotunjită;

altele însă erau înalte şi povârnite asemenea unor stânci.

— Asta mă linişteşte, observă Tata Jaguar. Cel mai bun paravan îl constituie latura nordică a unei stânci solide. Şi cum oamenii care se stabilesc aici cată să ţină cont de condiţiile specifice, aşadar şi de furtunile acestea pustiitoare, înseamnă că şi aşezarea spre care ne îndreptăm trebuie să se afle într-un loc ferit.

Raţionamentul lui avea să se confirme curând. Pătrunseră într-o vale largă ocrotită la sud de un şir de stânci înalte, alăturate, iar la nord de mici dealuri acoperite cu păduri. În vale creşteau tufe şi iarbă bogată. După şirul de stânci se înălţau şase clădiri izolate ce aparţinuseră unei vechi colonii.

Asemenea aşezări se găseau, cândva, multe în Gran Chaco. Ruinele lor mai dăinuie şi azi. Albii, năvălind în ţinuturile indienilor, se instalaseră acolo de-a binelea, arogându-şi dreptul de proprietari, fără a se gândi la plata vreunei recompense sau despăgubiri. Fireşte că-şi aleseseră locurile cele mai bune, mai pitoreşti, mai fertile. Indianul care ar fi îndrăznit să-şi revendice dreptul uzurpat era ucis fără multă vorbă. Dar, izolaţi fiind şi într-un număr restrâns, coloniştii nu puteau rezista lungă vreme maselor de indieni. De aceea ori se retrăgeau la timp, ori — dacă se încăpăţânau să rămână pe solul răpit — erau stârpiţi până la unul. Pământul cultivat recădea în paragină. Vântul împrăştia seminţele prin clădiri. Seminţele încolţeau acolo, răsăreau tufe, creşteau copaci, făcându-şi loc prin acoperişuri. Plante agăţătoare invadau pereţii, grinzile, clădeau straturi groase de frunziş umed sub care lemnăria putrezea treptat.

Dar nu la fel se întâmplase cu acest „loc al pierzaniei”. Aşezarea, construită mai recent, se păstrase neobişnuit de bine. De altfel, nici materialul folosit la construcţia clădirilor nu era cel obişnuit. Pereţii închegaţi din bârne solide, adânc înfipte în pământ, acoperişurile groase din stuf împletit cu funii de rafie le asiguraseră trăinicia prin ani. Aceste funii ca

şi stuful rezistaseră tuturor intemperiilor. Datorită elasticităţii, ele se mulau după vânt. Nici cea mai năprasnică furtună, care ar fi spulberat orice alt acoperiş, nu putea să le distrugă sau să le mişte din loc. Zăplazurile de lemn erau la fel de trainice. Rămăseseră intacte, deşi năpădite de liane şi buruieni. Se formase astfel un soi de zid ocrotitor prin care nu trecea nici vântul, nici ploaia. Ferestre sau uşi nu existau. În faţa clădirilor şi în jurul lor creşteau arbuşti şi arbori masivi. Aceştia trecuseră prin multe încercări, dovadă crăcile groase smulse din trunchiuri şi putrezind jos, pe pământ.

Când călăreţii noştri o cotiră după stânci şi zăriră cele şase clădiri, căpetenia cambaşilor, călăuza lor, exclamă:

— Am ajuns, señores! Daţi drumul cailor şi apoi fuga în adăpost. Aici huricanul nu poate să ne facă nici un rău.

— Nu, nu aşa! obiectă Tata Jaguar. Caii nu trebuie lăsaţi liberi. Ar putea s-o ia razna din cauza uraganului. Să-i băgăm înăuntru. Dar mai întâi să curăţăm încăperile.

— De ce să le curăţăm? întrebă sublocotenentul Verano.

— Nu ştiţi de ce? O să vedeţi îndată.

Postă câţiva dintre oamenii lui în spatele fiecărei clădiri, cu sarcina de a striga, de a face gălăgie, de a trage focuri de armă. Ordinul executat, îşi dădură cu toţii seama ce înţelegea Tata Jaguar prin „curăţare”. Amurgul era destul de luminos pentru ca oamenii să poată vedea mulţimea de vietăţi speriate de zgomot şi împuşcături, care o zbugheau prin toate ieşirile. Chiar şi o puma se afla printre ele.

— Acum probabil că au mai rămas înăuntru niscai şerpi de care trebuie să ne ferim, observă prudent Tata Jaguar. Băgaţi mai întâi caii în cele patru clădiri de colo. În astelalte două ne adăpostim noi. Apoi strângem vreascuri pentru foc. Dar repede, căci uraganul pare să se apropie.

Vântul izbea din când în când furios, umplând valea cu huietul lui şi împrăştiind stropi grei de ploaie, deocamdată izolaţi. Oamenii alergau care încotro. După nici zece minute

dispoziţiile lui Hammer erau îndeplinite. Caii, deşeuaţi, fuseseră adăpostiţi în clădiri, iar îngrijitorii aprindeau focuri lângă intrările respective. Focuri ardeau şi în cele două clădiri destinate oamenilor. Era şi timpul, căci furtuna se dezlănţui brusc, cu o violenţă ce desfide orice descriere.

Cerul, mai adineauri gălbui, deveni dintr-o dată negru; un fel de geamăt, un bubuit şi un huruit sinistru răscoli valea. Uraganul bântuia cu toată urgia. Clădirile se cutremurau din temelii, dar rezistau datorită elasticităţii materialului. Deodată se auzi un plesnet grozav, de ai fi zis că se prăvale un munte. Pornise ploaia, care cădea nu în picături, ci în mase compacte, ca o revărsare oceanică.

Ploaia mugea ca o cascadă uriaşă. Totuşi trăsnetele îi acopereau zgomotul. Fulgere săgetau bezna nopţii, spintecau avalanşele de ploaie. Dar „fulgere” mi se pare un termen prea puţin potrivit, căci era vorba de nişte trâmbe colosale şi bulgări de foc rostogoliţi prin văzduh. Şi astfel se succedă bubuiturile, trăsnetele, talazurile, timp de o oră întreagă şi chiar mai mult. Era cu neputinţă să vorbeşti cu cineva. Nimeni nu înţelegea nimic. Oamenii şedeau tăcuţi pe pământul bătătorit şi nu puteau comunica între ei decât prin semne.

Mai greu o duceau însă cei rămaşi lângă cai. Bineînţeles că nu putuseră să imobilizeze toate animalele, neavând destule curele şi funii. Doar o parte din cai fuseseră legaţi, încât — pe lângă fornăieli, nechezaturi şi tropote — se stârni o învălmăşeală şi o agitaţie cumplită.

Urmă apoi încă un trăsnet, cel mai puternic din toate, dar şi ultimul. Părea că cerul şi pământul ard de-a valma, închipuind o mare de foc. Şi deodată, ca la un semn, se lăsă o linişte stranie, neverosimilă. Nimeni nu cuteza să sufle un cuvânt. Cei mai mulţi credeau că asaltul elementelor se oprise doar pentru o clipă ca să reînceapă din nou. Dar nu era aşa. Tata Jaguar se ridică de la locul lui, trecu pe lângă foc, se apropie de ieşire, privi afară unde apele goneau ca un fluviu imens,

cuprinzând toată valea şi rosti:

— A trecut. Cerul e plin de stele. Slavă Domnului!

— Slavă Domnului! îngână uşurat şi doctorul Morgenstern, prinzându-şi în mâini obrazul alb ca varul. N-am mai trăit aşa ceva. M-a cuprins o spaimă teribilă. Când tuna, mi se părea că aud un zbieret colosal, *rugitus* sau şi *mugetus* pe latineşte. Fulgerul semăna cu un adevărat pârjol, *incendium*, care ameninţa să mistuie lumea.

— Chiar aşa, confirmă Fritze. Mă mir că nu ne-a pârlit pe toţi! După ce că fulgera ca din gura iadului, mai ardeau şi focurile astea, şase la număr...

— Apropo, ştiinţific vorbind, orice foc atrage fulgerul. E un miracol că nu ne-a lovit.

— De asta nu trebuia să ne temem, observă Tata Jaguar căci pădurea de colo e un excelent paratrăsnet. Dar să vedem dacă nu li s-a întâmplat ceva cailor.

Ieşi din clădire şi îşi croi drum prin apa ce-i ajungea la genunchi — deşi înainte locul fusese perfect uscat. Caii mai clădeau semne de nelinişte, dar se aflau la locul lor. Nu se vedea nici o stricăciune mai importantă. Nimeni nu crezuse că vor scăpa atât de uşor.

Când Hammer se întoarse din control, sublocotenentul Verano tocmai istorisea cele întâmplate înainte de a fi fost eliberat.

— Aţi venit la timp, señor, i se adresă acesta. O să vă explic ce drepturi am eu asupra puştilor însuşite de dumneavoastră.

— Însuşite? Nici vorbă de aşa ceva. Le-am luat în păstrare provizorie, răspunse Hammer, cât se poate de calm.

— Pe ce bază, dacă mi-e permis să întreb?

— Aţi spus foarte bine: „dacă mi-e permis”. Cu ce drept mă întrebaţi?

— Sunt împuternicitul generalului Mitre.

— Sunt gata să vă cred dacă mi-o dovediţi.

— În ce fel?

— Arătaţi-mi un ordin scris.

— Ce pretenţie! Cine poartă asupra lui asemenea documente prin Gran Chaco!

— Totuşi e necesar dacă vrei să ţi se recunoască rolul şi autoritatea de împuternicit.

— Vă dau cuvântul meu de onoare, señor. Sper că suficient, făcu Verano, supărat. Dacă nu, atunci...

Şi sublocotenentul duse repede mâna la cuţit.

— Lăsaţi jucăria în teacă! Cine scoate cuţitul face cunoştinţă cu pumnul meu. Aflaţi că iau drept bun cuvântul dumneavoastră de onoare, pentru că — deşi sunteţi cam violent — nu am auzit încă să fi săvârşit vreo faptă reprobabilă.

— Atunci ne-am înţeles?

— Da şi nu. Aş vrea să nu mă înţelegeţi greşit. Ca să vă cred că sunteţi împuternicitul generalului, îmi ajunge fireşte cuvântul dumneavoastră de onoare. Mă întreb însă cu ce fel de împuterniciri aţi fost învestit.

— Am ordin să găsesc puştile furate.

— Ei şi după ce descoperiţi hoţul?

— Raportez.

— Şi pe urmă?

— Pe urmă?... Pe urmă va dispune domnul general..

— Perfect. Acuma suntem întru totul de acord. Trebuia să găsiţi puştile furate, să raportaţi şi să aşteptaţi dispoziţiile de rigoare. Or puştile le-am găsit eu, dacă sunt într-adevăr cele...

— Vă rog, señor! îl întrerupse ofiţerul. Acestea sunt puştile! În lipsa dumneavoastră am examinat câteva exemplare. Sunt exact cele sustrase din arsenal. Generalul a descoperit lipsa şi, în strict secret, a pus la cale cercetări minuţioase. Rezultatul a fost surprinzător. Foarte probabil că şeful arsenalului s-a lăsat mituit. A predat sute de puşti,

precum şi muniţie unor oameni care plănuiesc o rebeliune. Conducătorul lor n-a fost încă identificat, însă mai mult ca sigur că toreadorul Antonio Perillo e amestecat în treaba asta. Puţin după comiterea furtului, deci acum câteva luni, individul a trecut Rio Salado însoţit de nişte muncitori care cărau arme, unelte şi alt bagaj. Când s-au întors, muncitorii nu mai aveau asupra lor decât uneltele. Armele nu le-a vândut şi nu le-a încredinţat nimănui. Înseamnă că le-a îngropat undeva, altminteri pentru ce ar fi luat cu el hârleţe şi lopeţi? Trebuia, prin urmare, să aflăm unde le-a ascuns şi, cum eu cunosc bine Gran Chaco, mi s-a dat ordin să traversez Rio Salado şi să mă apuc de cercetări. Abiponii sunt actualmente ostili guvernului. Era deci normal să-mi îndrept atenţia asupra lor. Dar mai întâi i-am căutat pe cambaşi şi l-am întâlnit pe Ţeastă-Tare însoţit de patru luptători de-ai săi, dintre care unul zărise nişte albi la Izvorul gemenilor. El Craneo duro s-a declarat imediat gata să meargă cu mine. Pe drum ne-a întâmpinat o ceată de peste optzeci de abiponi care, după cum aprecia Ţeastă-Tare, păreau să vină dinspre Lacul Palmierilor. Abiponii au tăbărât asupra noastră. M-am apărat şi am rănit mortal pe câţiva dintre ei, dar până la urmă micul nostru grup a fost covârşit de numărul mare al duşmanilor. Ne-au dezarmat, ne-au jefuit şi ne-au dus până în preajma lacului, unde urmau să ne înece azi-dimineaţă. Noroc cu băieţii aceştia care ne-au salvat. Iată adevărul. Acuma ştiu de unde aveţi armele şi sunt convins că mi le veţi pune la dispoziţie.

— Nu, señor! Raportaţi generalului şi mă voi conforma deciziei sale. Pentru moment nu puteţi dispune nici de arme, nici de muniţii, fiindcă îmi sunt absolut necesare.

— În ce scop?

— Trebuie să-i înarmăm pe cambaşi şi, cu ajutorul lor, să-i înfrângem pe inamicii generalului. Aflaţi că eu sunt mai informat decât dumneavoastră. Vă voi pune la curent.

Şi Tata Jaguar îi povesti sublocotenentului cele petrecute până atunci. Astfel ofiţerul, bătăios şi cam grosolan, însă animat de cele mai bune sentimente patriotice, se declară de acord să renunţe la pretenţiile lui. Îi ceru chiar Tatii Jaguar permisiunea să i se alăture, ceea ce fu acceptat cu condiţia să execute întru totul ordinele sale. Acum abia putură asculta în linişte relatarea isprăvii celor doi amici, Hauca şi Anton, sarcină ce-i reveni celui din urmă, căci incaşul era timid şi taciturn. În timp ce mai comentau aventura, bătrânul Anciano îl trase deoparte pe tânărul său învăţăcel, îl îmbrăţişă şi, uitând de taina lor, îi spuse în spaniolă:

— Viteazule, ai dovedit cine eşti — *El Hijo del Inka*!

Hammer, care se afla lângă ei, auzi aceste cuvinte şi îşi spuse în sinea lui: „Ah! Deci bănuiala mea se confirmă, ceaţa se risipeşte. Hauca e un urmaş al vechilor domnitori peruvieni. *El Hijo del Inka*, fiul incaşului!”

10. Tata Jaguar povesteşte

După uraganul ce bântuise noaptea veni o dimineaţă cu cer senin. Apa se scursese, codrul aburea. Jos în vale se legăna printre tufe iarba suculentă şi înaltă ca un lan de grâu. Caii fură scoşi din clădiri şi lăsaţi să se desfete în natură. De plecare încă nu putea fi vorba, căci animalele trebuiau să se mai odihnească după marşul din ajun.

Oamenii, după ce îmbucară câte ceva din rezervele lor, se aşezară în cerc la taifas. De remarcat că sublocotenentul Verano acorda bătrânului Anciano o atenţie deosebită. Aproape că nu-l slăbea din ochi, încât acesta întrebă în cele

din urmă:

— Vă uitaţi mereu la mine, señor. Aveţi vreun motiv special?

— Da, răspunse ofiţerul.

— Pot să ştiu şi eu care? Vă par cunoscut? M-aţi mai văzut undeva?

— Pe dumneavoastră personal nu vă cunosc. Mă uit însă la părul dumneavoastră lung şi alb care îmi aminteşte de un scalp văzut cândva.

— Scalp? Ce e aia?

— Indienii din America de Nord au obiceiul să jupoaie capetele duşmanilor ucişi şi să păstreze pielea ca pe un semn al vitejiei şi al izbânzii. O astfel de piele se cheamă scalp. E acelaşi lucru cu ceea ce noi în limba spaniolă numim *Piel del cranéo*.

— Şi ce legătură e între mine şi o astfel de piele?

— E vorba de o asemănare. Scalpul de care vorbesc avea părul la fel ca al dumneavoastră: lung, des şi alb.

Anciano deveni numai urechi. Pe faţa lui se citea încordare. Întrebă:

— Avea părul la fel cu al meu? Asta-i de-a dreptul ciudat. Nu prea cred ca un alb să poarte părul cum îl port eu.

— Nici n-am spus aşa ceva. Scalpul aparţinuse unui indian.

— Din America de Nord?

— Ba de-aici.

— Din ce trib?

— Asta n-o ştiu. M-am interesat şi eu din ce trib era victima, însă cel cu scalpul mi-a răspuns cam în doi peri.

— Unde l-aţi văzut?

— La Buenos Aires.

— Cum îl cheamă?

— Toreadorul Antonio Perillo. L-am vizitat cândva împreună cu un amic. Odaia lui era împodobită cu tot soiul de trofee printre care şi scalpul cu pricina.

— Antonio Perillo, espada! Probabil că ne vom ciocni de el. Se spune că a fost de mai multe ori în vest. V-a spus cumva de unde are scalpul?

— Cică s-ar fi bătut pe viaţă şi pe moarte cu un indian şi l-ar fi învins. Dorind să păstreze o amintire din această luptă grea şi primejdioasă, l-a scalpat pe adversar.

— Şi unde s-au bătut? Spuneţi-mi repede, vă rog, insistă Anciano pe un ton extrem de agitat.

— La sud, în pampas. Mai mult n-am putut afla.

— Vasăzică acolo? Atunci nu-i ce am crezut.

Oftă din adânc, parcă uşurat. Chipul îi deveni iarăşi calm, învăluit în acea stranie umbră a indiferenţei. Dar se schimbă din nou la faţă când ofiţerul adăugă:

— Părul era într-adevăr splendid, chiar mai frumos decât al dumneavoastră şi prins într-o agrafă. Trebuie să fie fost un om tare bătrân şi sărac.

— O agrafă! exclamă Anciano, foarte surprins. Cum arăta? Şi de ce credeţi că a fost sărac?

— Fiindcă agrafa era din fier. Or indienii avuţi, dacă îşi pun astfel de podoabe, caută să fie din metal preţios. Catarama avea în faţă forma unui soare cu douăsprezece raze.

— Douăsprezece raze, repetă Anciano, sărind de la locul lui. Señor, catarama nu era de fier, ci din aurul cel mai curat. Omul o vopsise dinadins ca să arate neagră, să nu trezească lăcomia privitorilor.

— De unde ştiţi? Aţi cunoscut vreun bărbat care purta un asemenea giuvaer?

— O, l-am cunoscut, desigur. Şi ce bine l-am cunoscut! Era stăpânul meu, domnitor peste...

Anciano părea răvăşit până în adâncul fiinţei sale. Ochii îi scăpărau. Îşi scoase cuţitul de la cingătoare şi mâna îi zvâcnea de parcă ar fi vrut să spintece un duşman nevăzut. Poate ar fi vorbit mai mult, poate că şi-ar fi dezvăluit întreaga taină, dar Haucaropora se ridică de jos îi puse mâna pe braţ

şi-l înfrână:

— Fii liniştit, moşule. Omul era un indian şi atât. Totuşi ar trebui să aflăm dacă a fost răpus în luptă dreaptă. Dacă nu, atunci vai de ucigaş! Cu toată vârsta lui înaintată, indianul era destul de puternic şi de sprinten ca să nu se lase doborât. Să cred oare că l-a biruit Antonio Perillo? Nu pot să-mi închipui. Omul a fost ucis mişeleşte.

— Fără îndoială, fără îndoială! aprobă bătrânul. Şi nici nu e nevoie să căutăm cine-i ucigaşul. N-a spus chiar Perillo că l-a omorât? Va veni el încoace şi îmi va cădea în mâini. O să-i cer socoteală!

— Bine, să-i ceri. Dar de plătit i-o plătesc eu!

Incaşul îşi roti buzduganul deasupra capului ca să arate în ce fel i-o va plăti. Era parcă şi mai furios decât Anciano, dar se stăpâni repede văzând că cei de faţă îl privesc miraţi. Îşi reluă masca nepăsătoare, se aşeză la loc şi puse buzduganul alături.

De fapt, nu numai Anciano şi Hauca fuseseră adânc impresionaţi ascultând spusele ofiţerului. Mai exista şi un al treilea personaj care înregistrase povestea cu maximă încordare, arborând totuşi un calm desăvârşit. Acesta era Tata Jaguar. De cum veni vorba despre scalp şi până în ultima clipă, urmărise cu cea mai mare atenţie relatarea ofiţerului. Şezând lângă incaş, ridică buzduganul acestuia ca să-l examineze mai îndeaproape. Arma parcă era dată ce un firnis negru. O cercetă cu mare interes, o puse apoi la loc şi, fără să se trădeze cu nimic, zise:

— Nu cred că trebuie să vă tulbure prea mult istoria cu scalpul, cel puţin nu acum. Deocamdată nici nu ştiţi dacă e într-adevăr vorba de scalpul omului cu pricina. Las' că aflăm noi mai târziu.

— Ba ştiu precis, răspunse Anciano. Agrafa e o dovadă că nu mă-nşel.

— Şi totuşi în momentul de faţă avem lucruri mai

importante de discutat, stărui Hammer, îndemnându-l şi cu privirea să părăsească acest subiect. Trebuie să ne sfătuim încotro apucăm.

— În orice caz, spre Lacul palmierilor, fu de părere Verano. Doar asta v-a fost intenţia de la bun început. Or acum e şi mai necesar, de vreme ce bandiţii au de gând să se întâlnească acolo.

— Nu prea cred că vreunul din ei a şi sosit la faţa locului, totuşi e mai bine să ocolim acest lac. S-ar putea să descopere mai târziu că am fost pe-acolo şi asta mi-ar da peste cap întreg planul.

— Vasăzică ai un plan? întrebă Geronimo.

— Oarecum. Dat fiind că abiponii pregătesc un atac împotriva cambaşilor, poate că am izbuti să-l înăbuşim încă în faşă. Spun dinadins „poate” căci mi-e teamă să nu fim prea slabi.

— Asta-i şi părerea mea. Abiponii sunt, ce-i drept, nişte fricoşi care nu atacă pe faţă, dar ştiu întotdeauna să se ferească noaptea de vrăjmaşi. Iar în ce priveşte săgeţile lor otrăvite, îmi scot pălăria. Trebuie să facem rost de întăriri şi asta numai apelând la cambaşi.

— Exact. Întrebarea e însă dacă ei bănuiesc ce-i aşteaptă.

— Ai noştri nu se aşteaptă la nimic, interveni Ţeastă-Tare. Suntem în duşmănie cu abiponii, dar nimeni nu bănuieşte că vom fi atacaţi. De aceea trebuie să-i anunţăm cât mai repede, să-i pregătim. Duşmanul o să năvălească asupra celui mai mare şi mai bogat dintre satele noastre.

— De unde ştii?

— I-am auzit vorbind pe când zăceam legaţi în tabăra lor. Aveau de gând să ne înece azi-dimineaţă, aşa că nu vedeau în noi nici un pericol.

— Unde se află satul cu pricina? Departe?

— E lângă o apă pe care albii o numesc Arroyo cloro (pârâul limpede). Cam la trei zile călare, fără popas.

— Şi cum arată ţinutul prin care va trebui să trecem? E locuit?

— Pădure şi câmp deschis. În drum sunt şi câteva sate ale abiponilor pe care trebuie să le ocolim. Asta în cazul că o luăm de-a dreptul. Dacă trecem însă pe la Lacul palmierilor, atunci avem de mers mai multă vreme prin meleag vrăjmaş.

— Hm! mormăi în barbă Tata Jaguar. Stătu o clipă pe gânduri, apoi reluă: Şi totuşi cred că e mai bine să mergem întâi spre Lacul palmierilor. La început voiam să-l evit. Acum însă, după ce ştiu încotro se vor îndrepta duşmanii, mi se pare necesar să văd cu ochii mei acest drum. Şi mai am un motiv. Rezervele noastre de carne sunt pe sfârşite, iar ca să ne ţinem de vânătoare trei zile în şir, ar însemna să pierdem o mulţime de timp. Dacă mai punem la socoteală şi popasurile, atunci cele trei zile pot deveni lesne cinci sau şase. În schimb abiponii, după câte ştiu, au vite multe şi am putea să răpim câteva. Astfel ne-am asigura hrana fără prea multă bătaie de cap. Ce distanţă e de-aici până la Lacul palmierilor?

— O jumătate de zi călare.

— Bine, pornim pe la amiază şi ajungem diseară. De fapt, nici nu e nevoie să mergem chiar până la lac.

Nimeni nu avu nimic de obiectat. Numai doctorul Morgenstern puse pe tapet problema ce-l obseda:

— Toată cinstea pentru intenţia şi planul dumneavoastră, dar am şi eu intenţii şi planuri pe care ţin să le reamintesc. În ce direcţie se află acel „Pârâu limpede”?

— La nord-vest, răspunse căpetenia.

— E un ţinut muntos?

— Sunt şi munţi.

— Atunci mă opun, señores. Ştiţi doar că nu de dragul cambaşilor am venit încoace, ci pentru săpături. Animalele pe care le caut eu, sub formă de relicve, bineînţeles, n-au trăit în munţi, ci la câmpie. Cu cât urc mai sus, cu atât îmi pierd

nădejdea de a mai găsi ceva. Mă opun, aşadar, refuz, sunt contra — pe latineşte *contradico* sau şi *repugno*.

— Numai că opoziţia dumneavoastră va fi, din păcate, fără succes, răspunse Tata Jaguar. Doar n-o să-i lăsăm pe cambaşi să fie prădaţi sau chiar ucişi de dragul unor săpături.

— Nici eu nu pot renunţa de dragul lor la ceea ce mă interesează: un mastodont sau un megatherium. Ştiinţa trebuie să primeze.

Ţeastă-Tare asculta cu atenţie. Nu prea înţelegea vorbele micului savant, dar îşi imagina câte ceva. De aceea căută să se lămurească mai precis:

— Aud că domnia sa vorbeşte despre animale şi săpături. N-o fi cumva din albii aceia ciudaţi care sapă în pampas, dezgroapă oase şi apoi le duc în oraşele lor ca să le lipească la loc?

— Într-adevăr, ai ghicit, confirmă zâmbind Hammer.

— Atunci ce nevoie să le caute pe-aici ca să-l prindă sau să-l ucidă abiponii? Ştiu eu unde se găsesc asemenea oase.

— Unde, spune?! Se precipită micul savant.

— Cunosc mai multe locuri. O să şi trecem pe lângă unul din ele, adică Pantano de los Huesos (mocirla oaselor). Chiar şi după nume se vede că puteţi găsi acolo ceea ce căutaţi.

— Adevărat? O mocirlă cu oase? se interesă zelos Morgenstern. De la ce animale provin?

— Nu prea ştiu. Ş-apoi nici nu mă pricep. După câteva clipe de tăcere urmă: Dumneavoastră aţi venit să ne ajutaţi împotriva duşmanilor. Aşa că, drept mulţumire, să vă spun unde se află o dihanie uriaşă care nu cred să aibă pereche în lume. Am văzut-o întâmplător cum zace vârâtă în pământ. Ne-am gândit să o vindem unui alb care caută oase. Dar pentru că dumneavoastră ne ajutaţi în luptă, o să v-o dăruiesc.

— Cum? O dihanie fără pereche? turui într-un suflet Morgenstern. Ce fel? Poate un clyptodont?

— Deh, ştiu eu? Nu cunosc.

— Ce mărime? Înaltă? Lungă?

— N-am văzut decât o parte din ea.

— Aşa? Doamne, atunci or fi numai oase, fără trup.

— Ba e întreagă. Am săpat până a ieşit la iveală spinarea.

— Şi apoi? Probabil că aţi răvăşit totul...

— Aflasem noi că un animal din ăsta fărâmat nu preţuieşte cât unul întreg. De aceea l-am lăsat în pace şi l-am acoperit cu pământ. Nici nu ne-am atins de oase.

— Bravo, bravo! Aţi făcut foarte bine. Aţi lucrat cu cap. S-ar părea că indienii nu sunt chiar atât de mărginiţi cum îi descriu o seamă de autori. Trebuie să pun mâna pe acest exemplar. Unde se află? Când ajungem? Vreau să-l văd cât mai repede.

— Se află dincolo de satul nostru. O zi călare de aici.

— Asta nu-mi place, nu-mi place deloc. Propun, señores, să pornim imediat. Nu înţeleg de ce am mai pierde vremea.

— Uşurel, uşurel, râse Tata Jaguar. La început cereaţi să mai stăm, iar acum vă scapără călcâiele. Adevărul e că nu putem pleca înainte de amiază. Mai sunt o mulţime de lucruri de făcut.

— Ce-i de făcut? Ce anume? Nu văd.

— Gândiţi-vă la caii ăştia mulţi şi la câte avem de cărat cu ei. Trebuie să pregătim samare.

— Samare? Păi de unde piele sau alt material?

— Material se găseşte berechet. Ne adaptăm împrejurărilor. Din crengi, frunziş, stuf şi iarbă se pot face samare care să reziste chiar mai mult de trei zile. Din plante căţărătoare putem împleti funii pentru a fixa samarele şi pentru a lega caii laolaltă. Dacă-i strângem astfel la un loc, atunci ne deplasăm mai uşor şi mai repede. Haidem la treabă!

Sub conducerea Tatii Jaguar, oamenii porniră să taie ramuri, iarbă şi stuf, confecţionând poclăzi, samare, legături.

După ce caii se odihniră suficient, le aşezară poverile în spinare şi, adunându-i într-un grup compact, îi legară laolaltă. Acum se putea porni la drum. Era tocmai ora prânzului. Părăsiră deci locul acela cu nume lugubru, care totuşi le oferise adăpost şi îi apărase de uraganul pustiitor.

Prima ţintă era Lacul palmierilor, situat în direcţia sud-vest. Ţeastă-Tare şi cei patru cambaşi ai săi călăreau în frunte. Pe urmă veneau caii încărcaţi cu poveri — un eşalon lung, ordonat şi supravegheat pe ambele părţi de către călăreţi. Înălţimile pe lângă care trecuseră noaptea rămâneau acum în stânga lor. Ţinutul, deşi în plin Gran Chaco, semăna totuşi cu o câmpie. Era neted, întins. Doar ici şi colo printre pajiştile moi se iţea câte un petic sterp. Mai târziu însă călăreţii dădură de pământ nisipos care, după cum spunea căpetenia cambaşilor, avea să ţină până la Lacul palmierilor.

Tata Jaguar călărea în coada convoiului. Făcu semn lui Anciano şi lui Hauca să vină mai aproape, apoi se adresă celui dintâi:

— Azi-dimineaţă era cât pe ce să te ia gura pe dinainte. N-a lipsit mult să te trădezi.

— Credeţi că ascund vreo taină? Ce aş avea de ascuns? întrebă Anciano.

— Nu ştiu, dar bănuiesc: Haucaropora nu ţi-e nici fiu, nici nepot.

— Cum de vă trece prin gând una ca asta, señor? Doar nu l-aţi cunoscut altminteri decât ca nepot al meu.

— Simţeam de mult că alta e legătura dintre voi. Iar azi-dimineaţă, tulburat cum erai de spusele ofiţerului i-ai spus că agrafa aceea nu era de fier, ci din aur curat. Mai sunt şi alte lucruri care par să fie de fier, deşi sunt de aur.

— Ce lucruri, señor?

— Bunăoară buzduganul pe care îl poartă Hauca la cingătoare.

— Buzduganul, señor? Păi atunci am fi oameni bogaţi...

— Aida de! Nu te mai preface. Doar eu vă sunt prieten şi nu aveţi ce vă teme de mine. N-aş vrea să stărui prea mult, dar băgaţi de seamă: ca să păstraţi o taină, trebuie să fiţi mai prevăzători. Hauca l-a pălit pe indianul acela cu buzduganul. Se vede însă că a dat de ceva tăios, colţuros, din care pricină stratul de deasupra s-a cojit într-un loc. Uitaţi-vă cum luceşte aurul!

Haucaropora scoase buzduganul, îl examină o clipă, se roşi la faţă şi-l agăţă iarăşi de brâu.

— Ei? făcu zâmbind Tata Jaguar. Şi neprimind nici un răspuns, continuă: Cine avea dreptul să poarte buzdugan de aur, adică un *humanciay*, dacă nu însuşi regele şi stăpânul vostru? Prin urmare, acest buzdugan dovedeşte că Hauca se trage din incaşi.

— Greşiţi, señor, îngăimă Anciano.

— Nu greşesc. Degeaba cauţi să-mi ascunzi adevărul. Ştiu să păstrez o taină cum o păstrează propria-ţi inimă. De altfel, nici nu e nevoie să faceţi din obârşia lui Hauca un secret.

— Ba da! Gândiţi-vă cât am pătimit.

— Voi? Nu ştiu de aşa ceva. Strămoşii voştri au fost urmăriţi cu focul, cu sabia şi otrava. Asta-i adevărat însă de atunci vremile s-au schimbat. Nimeni nu v-ar primejdui viaţa din cauza obârşiei voastre.

— Aşa credeţi, serios, dar noi ştim că-i altminteri.

— Atunci trebuie să aveţi un alt motiv care vă face să păstraţi taina. Faptul că Hauca se trage din incaşi încă n-ar fi deloc primejdios, însă dacă e vorba de altceva...

— Ce anume, señor?

— Dacă pe temeiul obârşiei sale, aţi nutri speranţe ce nu se pot împlini.

— Niciodată?

— Niciodată, v-o spun deschis! Voi trăiţi cu amintirile şi vă legănaţi în visuri fără să cunoaşteţi mersul şi schimbarea lumii. Lăsaţi visul să rămână vis, căci aievea nu poate fi. N-aş

vrea şi nici nu am căderea să stărui prea mult în această chestiune. Dar spune-mi altceva: ce-i cu agrafa? Sunt convins că l-ai cunoscut într-adevăr pe bărbatul al cărui scalp se află acum la Perillo. Cine era?

Anciano întârzie cu răspunsul. De aceea Tata Jaguar adăugă:

— Întreb cu un anume scop, nu din simplă curiozitate. Dacă-mi spui adevărul, va fi probabil în folosul tău.

— Ca să răspund ar trebui să vă dezvălui taina noastră.

— Nu v-ar strica defel. Spune-mi măcar unde a fost ucis.

— Nu cunosc chiar locul.

— Nici ţinutul?

— Ba da, însă n-o să-l ştiţi dumneavoastră.

— Află că am cutreierat mai multe meleaguri decât iţi închipui.

— Atunci, poftim: aţi auzit vreodată de Barranca del Homicidio?

— Râpa omorului? Nu numai că am auzit dar am şi fost acolo în două rânduri. Veneam dinspre Salina del Condor.

— Da, dinspre Salina del Condor. E aproape de tot. Am trecut şi eu, nu o dată, pe acolo.

— Şi eşti sigur că omul tău şi-a găsit moartea în acel loc?

— Da.

— Ce te face să crezi?

— L-am însoţit până în apropiere, apoi am stat să-l aştept. Aşa voia dânsul, aşa mi-a poruncit.

— A, ţi-a poruncit? Porunca vine de la stăpân şi supusul ascultă de ea. Şi l-ai aşteptat degeaba?

— Da. L-am aşteptat două zile întregi. Apoi, îngrijorat, am luat-o pe urmele lui până la locul unde ar fi trebuit să ajungă. Nu l-am găsit. Am cutreierat văile, văgăunile şi munţii. Nimic. Atunci m-am întors acasă şi, adunându-mi prietenii, am pornit iarăşi în căutarea lui. Dar totul a fost în zadar. Ne-am pierdut săptămâni şi luni în şir fără să descoperim cel mai mic semn.

„O fi căzut în vreo prăpastie”, îmi spuneam. Abia azi-dimineaţă m-am lămurit. A fost ucis mişeleşte.

— Zici mişeleşte fiindcă altminteri îl ştiai de nebiruit? Sau te gândeşti şi la altceva?

— Da, mă bate un gând...

— Hai spune!

— Purta asupra lui nişte lucruri care puteau aprinde lăcomia celorlalţi.

— Ce lucruri, zi-i!

— Asta nu mi-e îngăduit.

— Nici nu-i nevoie. Ştiu şi aşa. Omul purta asupra sa nişte lucruri de pe vremea incaşilor, meşterite din aur şi argint.

— Cum de-aţi aflat, señor?

— Voi fi mai sincer decât eşti tu cu mine. Iată!

Descheindu-şi pieptarul de piele, scoase la iveală un mic obiect lucitor, ca de aur, atârnat cu o sforicică de gât. Îl dezlegă şi-l dădu lui Anciano. Era un vas de o rară fineţe artistică şi având un diametru de cel mult trei ţoli.

— Un potir pentru rouă! exclamă uluit Anciano. În potirul acesta se strângea dimineaţa roua de pe florile templului şi se aducea jertfă soarelui însetat.

— Vezi, asta n-o ştiam, adică rostul potirului.

— E un lucru sfânt, señor, tare sfânt.

— Înţeleg. Dacă vorbeşti cu atâta convingere, înseamnă că strămoşii tăi erau peruvieni.

— Aşa e, mărturisi bătrânul.

La care Hauca ţinu să adauge:

— Ai mei au domnit peste întreg poporul, iar eu sunt singurul lor urmaş. Doar câţiva oameni de credinţă cunosc adevărul.

— Mi-am închipuit. Vasăzică, eşti şi stăpânul comorilor ascunse de străbunii tăi.

— Cum de vă gândiţi tocmai la comori?

— Mi-o spune vasul acesta.

— De unde îl aveţi? se interesă Anciano. În ce fel a ajuns în mâna dumneavoastră?

— L-am găsit.

— Unde?

— Între Salina del Condor şi Barranca del Homicidio.

— Acolo... Vasăzică acolo! Grozavă descoperire! Şi când l-aţi găsit?

— Acum cinci ani.

— În ce pătrar era luna? Vă mai amintiţi?

— Ştiu precis. Trecuse tocmai o zi după luna plină.

— Aşa e. Stăpânul meu cobora la peşteră numai în noaptea când se împlinea luna pe cer.

Aceste ultime cuvinte le adresase tânărului incaş. Hauca voi să vadă şi el potirul, îl examină îndelung, îl sărută şi, cu ochii înlăcrimaţi, spuse:

— Iată potirul pe care îl purta la el incaşul dinaintea mea în clipa morţii. Señor, nu vi-l mai dau îndărăt. Lăsaţi-mi-l mie. Vă voi răsplăti cu ceva mult mai mare şi mai de preţ.

— Păstrează-l şi nu-mi da nimic în schimb, căci şi-a găsit în tine stăpânul cel adevărat.

— Vă mulţumesc. Oare pe lângă potirul acesta n-aţi mai găsit şi altceva?

— Ba da. Însă ceva îngrozitor. Eşti destul de tare să m-asculţi?

— Vorbiţi, señor. Sunt tare. M-am obişnuit de mult cu gândul că părintele meu e mort...

— Atunci îţi spun: am găsit leşul lui.

Incaşul stătu multă vreme tăcut, nemişcat cu ochii în pământ. Chipul lui, pe care nu tresărea nici o fibră, deveni palid, aproape livid. Anciano îşi trecu de câteva ori palmele peste ochi şi se scufundă la rându-i în tăcere. Călăriră astfel un timp alături până ce bătrânul, cu glasul sugrumat, i se adresă Tatii Jaguar:

— Nu mai era nici o urmă de viaţă în el?

— Nu, îşi dăduse sufletul.

— Dar cum s-au întâmplat lucrurile? N-aţi văzut nimic? Oare a fost ucis mişeleşte sau doborât în luptă cinstită?

— N-a fost nici o luptă. E vorba de o crimă, de un asasinat banditesc. A fost împuşcat pe la spate.

— Şi părul, părul lui frumos, strălucitor, cu mult mai lung decât al meu?...

— Nu mai avea păr. Fusese scalpat.

Nici Hauca, nici Anciano nu scoaseră măcar un oftat. Se refugiară din nou în muţenia lor, stăpânindu-şi jalea. Abia într-un târziu bătrânul vorbi:

— Povestiţi-ne, vă rog, cele petrecute. Trebuie să ştim totul, până la cel mai mic amănunt!

— Nu sunt multe de povestit. Am poposit atunci la Salina del Condor — eu şi catârul meu — deoarece, fiind lună plină, mersesem aproape toată noaptea. Catârul se apucase de păscut iarba săracă de prin partea locului, iar eu mă aşezasem să mănânc nişte pastramă. Deodată aud un tropot în spatele meu. Întorc repede capul. Un călăreţ, venind de sus, tocmai cotea pe după o stâncă. M-a văzut la rândul lui, s-a oprit o clipă, apoi a dat pinteni calului şi a trecut în galop chiar pe dinaintea mea.

— Şi n-a spus nimic, nu v-a salutat?

— Nimic. Mi s-a părut ciudat ca, în trecere, şi-a întors faţa de la mine, de parcă s-ar fi ferit să-l văd.

— Şi nu l-aţi văzut deloc la faţă?

— Doar vreo două-trei secunde, până a cotit. Apoi, cum spuneam, a întors capul. Era îmbrăcat ca băştinaşii şi înarmat cu puşcă. La spatele şeii legase o pătură groasă, bine înfăşurată, în care se vedea cât de colo că ascunsese nişte obiecte destul de mari. Dar ce anume, fireşte că n-am putut dibui.

— A trecut aproape de dumneavoastră?

— Nu. Cred că ne despărţeau vreo cincizeci de lungimi de

cal. Omul îmi făcuse o impresia atât de neplăcută, încât eram bucuros să nu-l mai văd. Către prânz, după ce catârul se odihnise, mi-am continuat urcuşul spre Barranca del Homicidio şi, cam la jumătatea drumului, am dat peste victima care zăcea într-o baltă de sânge, cu ţeasta jupuită. Arăta îngrozitor. Am examinat cadavrul şi m-am convins că ucigaşul nu putea să fie altul decât călăreţul acela ciudat pe care îl văzusem trecând în galop.

— Ce veşminte purta mortul?

— Haine de piele, ca mine şi ca tine.

— Da, da. Purta într-adevăr astfel de haine, fiindcă cele uşoare se rup repede când umbli prin desiş. Mai avea ceva la el?

— Absolut nimic. Fusese prădat. Dar, întorcându-l pe o parte şi pe alta, ca să-l cercetez mai în amănunt, am zărit un obiect care lucea în balta de sânge de sub el. Era potirul acesta. De atunci l-am purtat mereu asupra mea.

— Şi ce-aţi făcut cu mortul?

— Nu puteam să-l las aşa. L-ar fi mâncat fiarele. De aceea l-am culcat în scobitura unei stânci şi l-am acoperit cu pietre. Peste balta de sânge am turnat nisip. Apoi am plecat în urmărirea ucigaşului.

— Dar nu l-aţi mai ajuns, aşa-i?

— Nu. Când îl văzusem, era devreme, dar cadavrul l-am descoperit abia după câteva ore, către prânz. Oricât m-aş fi grăbit, nu puteam ajunge în acea zi decât înapoi la Salina sau puţin mai încolo. I-am dibuit ce-i drept urmele şi m-am ţinut de ele până după asfinţitul soarelui. Dar apoi, numai la raza lunii, era imposibil să le mai disting, pământul fiind şi pietros, pe deasupra. Când s-a crăpat de ziuă, am pornit mai departe. Ardeam de nerăbdare să-l prind pe asasin, dar trebuie să recunosc că era cu neputinţă. Închipuindu-şi probabil că voi găsi leşul, banditul călărise toată noaptea, fără popas, ca să-şi asigure un avans cât mai mare. Iar ca să nu lase urme

vizibile, mersese anume pe făgaşul acela pietros. Cu experienţa ce-o am şi, încordându-mi toată atenţia, m-am străduit să mă orientez cât mai corect. Dar asta cerea timp. În câteva rânduri a trebuit să descalec şi să mă întorc înapoi pentru că apucasem greşit. Astfel, până la căderea serii, nu am izbutit să depăşesc distanţa pe care îndeobşte o fac într-o jumătate de zi. Noaptea slabele urme aveau să dispară cu totul. Mi-am dat seama că nu-l pot ajunge şi am abandonat.

— Păcat, mare păcat, señor. Dacă-l aduceaţi la Salina, m-aţi fi găsit pe mine acolo şi l-am fi judecat cum trebuie. Dar aşa, după ce s-au şters toate urmele faptei, nici noi n-am mai descoperit nimic. Credeţi că am putea găsi locul unde aţi înmormântat victima?

— Da.

— Auzeam că vreţi să urcaţi în munţi. Pe ce drum?

— De fapt voiam să-mi continui drumul spre nord, însă, dat fiind cazul, un mic ocol n-are importanţă. Vă conduc până acolo.

— Mulţumim din inimă, señor. Mortul nu se cade să rămână aşa. Trebuie înmormântat după obiceiul şi datina strămoşească.

— Recunoşti, prin urmare, că era spiţă de rege?

— Da. Ar fi necinstit să v-o mai ascundem.

— Şi avea o comoară tăinuită?

— Aşa e. Fugind de urgia spaniolilor, străbunul lui împreună cu ai mei şi cu câţiva oameni credincioşi au izbutit să salveze multe lucruri de preţ. Le-au ascuns în Barranca del Homicidio. Pe urmă, neamul lor şi-a dus veacul în munţi. Din timp în timp incaşii coborau la ascunzătoare să ia niscai aur şi să-l vândă, altminteri n-ar fi avut din ce trăi. Dar nu mergeau decât în nopţile cu lună plină. Aşa făcea şi stăpânul meu până a nu se mai întoarce din ultimul său drum.

— Cunoşti ascunzătoarea?

— Cunosc.

— Ai mai fost acolo de-atunci?

— Am fost, dar n-am deschis-o. Nu mi-e îngăduit.

— Nici Hauca n-are voie?

— Deocamdată nu. Abia când pământul îşi va fi încheiat drumul în jurul soarelui, atunci va putea să preia moştenirea. Asta se întâmplă peste două săptămâni.

— Dar cum se face că a intrat totuşi în stăpânirea buzduganului de aur?

— I l-a lăsat în păstrare tatăl său înainte de a pleca ultima oară la Barranca. Mai aveam şi alte lucruri mai mici, dar le-am vândut ca să facem rost de bani pentru călătoria din care ne întoarcem acum. Nici n-am bănuit că vom afla cu acest prilej, cine-i ucigaşul. Spuneţi, señor, nu cumva aveţi vreo răfuială cu Antonio Perillo?

— Nu.

— Atunci poate vreunul din însoţitorii dumneavoastră?

— Cel mult señor Morgenstern, pe care Perillo a încercat să-l omoare.

— Omuleţul acela nu cred să râvnească la sângele lui Perillo. Dacă ne cade odată în mâini, lăsaţi-l pe ucigaş în seama noastră señor. Vă rog mult.

— N-am nimic împotrivă. Numai să nu-l scoatem vinovat pe nedrept.

— Dacă are scalpul stăpânului meu, atunci el a ucis. Iar acest ofiţer Verano nu cred să mintă.

— Sigur că nu. De altfel, încă înainte de a afla povestea ce scalpul, eram convins că Perillo e autorul crimei. L-am zărit atunci doar câteva secunde. Şi totuşi, după trecerea a cinci ani, când l-am revăzut întâmplător la Buenos Aires, mi-a sărit imediat în ochi.

— I-aţi spus ceva?

— I-am pomenit în treacăt de Salina del Condor şi a tresărit.

— Las' că o să-i pomenim şi noi de Salina del Condor...

rosti Hauca, încrâncenat.

11. La cambaşi

Călăriseră cu toată viteza, încât Ţeastă Tare, cu două ore înainte de a cădea întunericul, îi vesti că, foarte curând, vor ajunge la Lacul palmierilor.

— Nu mergem drept spre lac, hotărî Tata Jaguar. S-ar putea ca abiponii să fi sosit înaintea noastră şi nu vreau să ne vadă. Nici nu trebuie să bănuiască măcar că ne aşteptăm la prezenţa lor acolo. Cât mai e până la prima lor aşezase?

— Dacă mânăm tot aşa, ajungem la căderea nopţii, răspunse căpetenia cambaşilor.

— Minunat. Îi depăşim deci pe întuneric, iar popasul îl facem abia pe urmă.

Îşi continuară drumul părăsind direcţia sud-vest şi cârmind spre nord-vest. Mai călăriră preţ de un ceas prin deşertul nisipos, apoi se deschise în faţa lor un imaş cu iarbă din ce în ce mai opulentă. De ambele părţi era pădure cu arbori înalţi. Ţeastă-Tare îi călăuzea orientându-se cu o siguranţă uimitoare.

Seara cobora senină, cu cerul înstelat, fapt care le uşura drumul, căci în întuneric ar fi fost greu să ţină caii laolaltă.

Să fi trecut trei sferturi de ceas de la asfinţitul soarelui când, deodată, auziră dinspre dreapta nişte sunete stranii, aduse de vânt. Părea un fel de miorlăit amestecat cu pocnituri, cu izbituri, ca atunci când se scutură covoarele.

— Ce-o mai fi şi asta? se adresă Fritze lui Morgenstern. Nu seamănă a glasuri omeneşti.

— Oricum, sunetele provin de la nişte creaturi vii, răspunse Morgenstern cu prudenţă. Mă întreb numai cărei

specii vor fi aparţinând. Dacă nu mă-nşel în ce priveşte intensitatea şi timbrul, atunci aş înclina să cred că într-adevăr nu emană din gâtlejuri omeneşti.

— E o impresie falsă, îl corijă Tata Jaguar, care călărea acum în preajma celor doi germani. Ceea ce auziţi sunt cântece de luptă ale abiponilor.

— Şi ce pocneşte aşa, mă rog? se interesă Fritze.

— Tobele de război.

— Deh, aş vrea să văd şi eu o tobă din astea.

— Nici că se poate un instrument mai simplu: un dovleac golit peste gura căruia se întinde o piele. Acuma ştim că sunt informaţi de sosirea albilor şi că se pregătesc de atac. Asta-i în avantajul nostru. Să vedem totuşi cam câţi războinici se află în sat.

Porunci eşalonului să se oprească şi trimise înainte doi cercetaşi, pe Geronimo, ajutorul său de nădejde şi pe El Picaro, şugubăţul, foarte priceput în asemenea treburi. La stânga se înălţa peretele întunecat al pădurii, la dreapta era câmp şi tufăriş, după care se zărea licărul unui foc depărtat.

Cele două iscoade zăboviră aproape o oră în căutarea urmelor, după care se întoarseră, dar nu singuri. Însoţitorii lor erau... două vaci. Fiecare adusese câte o cornută. După ce că-i spionaseră pe abiponi se mai şi îngrijiseră de hrană. Satul nu era mare, număra cam o sută de suflete, cu tot cu femei şi copii. Totuşi numai războinicii aflaţi în el se ridicau la cel puţin o sută — ceea ce însemna că mai veniseră luptători şi din satele învecinate.

— Perfect, făcu mulţumit Tata Jaguar. Asta dovedeşte că suntem pe drumul cel bun. Iar vacile ne-au picat tocmai la timp. Că le-am luat fără plată, nu-i nimic, doar şi abiponii le-au furat desigur de la prietenii noştri. Ei, haidem!

Mai merseră o jumătate de oră, apoi opriră şi îşi organizară tabăra în dosul unui braţ de pădure. Acolo puteau aprinde focul fără primejdia de a fi văzuţi. Vacile fură tăiate, carnea

tranşată spre a fi distribuită oamenilor în porţii egale. Trebuia să le ajungă pe trei zile. Dădură drumul cailor să pască. Deşi madrina, cu talanga ei, făcea ca animalele să nu se împrăştie, totuşi Hammer puse şi doi paznici. Mai târziu, după ce se ospătară, oamenii stinseră focul şi îşi văzură de somn.

Când se crăpă de ziuă, porniră mai departe. Peisajul era tot mai variat, însă de o varietate ce se repeta în chip monoton: pădure deasă, ici şi colo cu unele intrânduri, apoi pajişti şi iar pajişti, mai întinse, mai mici, cu sate pe marginea lor.

Erau aşezări alcătuite din colibe de pământ cu câte o singură încăpere şi cu acoperişuri de stuf sau din alt material înrudit. În preajmă se aflau petice de ogor semănat cu porumb, mei, mandioca, fasole, quinoa, pătlăgele roşii, arahide, cartofi, pepeni şi dovleci.

Bineînţeles că trupa lui Hammer se ţinu departe de aceste aşezări. Noroc că nici atunci, nici în ziua următoare, nu întâlniră vreun abipon, deşi fireşte n-ar fi ezitat să-l prindă şi să-l ducă cu ei. Unele sate păreau fără viaţă. Pesemne că, din pricina iminentei campanii, locuitorii se retrăseseră în locuri mai ferite.

A doua zi seara ţinutul abiponilor rămăsese în urmă, iar dimineaţa Tata Jaguar şi oamenii săi atinseră primul sătuleţ cambaş. Imediat îi înştiinţară pe locuitori de primejdia ce-i pândeşte. Ţeastă-Tare trimise câţiva curieri în direcţii diferite ca să mobilizeze bărbaţii buni de luptă şi să-i dirijeze din localităţile lor spre satul cel mare de lângă Pârâul limpede. Aşezările depărtate nu aveau să se teamă de vrăjmaşi, dar alta era situaţia celor care stăteau în drumul abiponilor în cazul când aceştia ar fi hotărât să dezlănţuie un atac. Ele trebuiau evacuate, iar populaţia cu avutul ei sărăcăcios trebuia să-i urmeze pe războinici spre Pârâul limpede.

În dimineaţa celei de a treia zi grupul de călăreţi ajunse la un curs de apă lat, însă nu prea adânc şi cu malul mocirlos. Pe porţiunile mai solide creşteau arbori şi arbuşti, încolo

numai stuf şi trestie care atingea uneori până la cinci metri înălţime. Ţeastă-Tare se întoarse către micul savant şi, arătând spre apă, rosti:

— El Pantano de los Huesos, mocirla oaselor de care v-am vorbit, señor.

— Asta e? făcu omuleţul, extaziat. Pot să văd oasele?

— Multe au putrezit, însă cele descoperite mai de curând trebuie că mai sunt întregi.

— Atunci să le văd! Opriţi! Hai, señores, staţi!

Îşi struni calul. Strigase atât de tare, încât glasul lui se auzi până în coada eşalonului.

— Nu se poate! refuză Tata Jaguer. Doar n-o să ne irosim timpul atât de preţios pentru nişte ciolane bătrâne!

— Ah, ciolanele astea sunt mai preţioase decât timpul de care vorbiţi. Dacă nu vreţi să opriţi, atunci vă ajung din urmă, după ce le văd. Nu mă urnesc de-aici nici dacă mă trageţi cu o pereche de elefanţi!

Hammer chibzui că e preferabil să se arate mai îngăduitor. Zise:

— Bine, atunci rămâneţi aici, dar nu mai mult de o jumătate de oră; apoi dublaţi viteza ca să ne ajungeţi din urmă. Să vă dea căpetenia un însoţitor dintre ai lui.

Morgenstern se declară mulţumit. I se alătură unul din cei patru cambaşi, care cunoştea tainele mocirlei şi ştia unde se află oase la vedere. Fireşte că Fritze rămase şi el cu stăpânul lui. Ceilalţi se depărtară.

Cambaşul se îndreptă călare spre apă. Ştia să evite locurile amăgitoare, primejdioase. Apoi descălecă şi, priponindu-şi calul de un arbust, le spuse ceva celor doi albi, din care aceştia nu înţeleseseră nimic fiindcă vorbea un dialect necunoscut. Constatară cu acest prilej că omul se descurcă în ce priveşte „mocirla oaselor”, dar din toată spaniola nu ştie decât o vorbă-două. Părea că pofteşte să descalece şi ei.

— Poate c-o brodim într-un fel, glăsui Fritze în timp ce

cobora de pe cal, cu intenţia să-l priponească şi apoi să-şi ajute stăpânul. Cum s-ar zice, ştim noi chineza, numai că dumnealui, cumătrul nu prea ştie turceşte. Tare-s curios ce-o să mai iasă de-aici.

— O să ne înţelegem prin semne, prin pantomimă, îl asigură micul savant. Cu asta te descurci peste tot. Romanii îi spuneau *peritia*. Am încercat-o adeseori. Nu va trebui decât să te uiţi la mine şi să faci la fel. Atunci mici noi, nici cambaşul n-o să avem nevoie de cuvinte.

După ce îşi legară caii, cambaşul le făcu semn să-l urmeze şi pătrunse în stufăriş. Mai trecuseră şi alţii pe-acolo, se vedea clar. Indianul arătă spre dreapta, spre stânga şi bâlbâi:

— *Precaucion, crocodilos*! Atenţie, crocodili!

— Cum? Crocodili? se bucură Fritze. Păi atunci să-i vedem. Mie nu mi-e teamă de ei.

Dar nu sfârşi bine vorba, că şi sări în lături ţipând, căci chiar în apropierea lui se ivise capul unui asemenea monstru. Se uită ţintă la Fritze cu ochii lui mărunţi şi fălcile îi pocneau îngrozitor de parcă două scânduri s-ar fi lovit între ele.

— Are dreptate cambaşul, făcu Fritze după ce se văzu în siguranţă. Nu cumva să ne lăsăm noi oasele aici până să le găsim pe cele de dinaintea potopului.

— Nu-ţi fie teamă, îl linişti Morgenstern, care, în ardoarea lui paleontologică, uita şi de primejdii şi de tot. Animalele astea sunt prea trândave ca să ne facă vreun rău. Doar că miros urât, altceva! Nimic.

— Deh, nici botul, nici colţii ăia nu-s prea drăguţi. Eu, unul, decât să mă înghită, aş prefera mirosul chiar dacă-mi mută nasul din loc.

Mergând prin stuf, ajunseră la un fel de peninsulă terminată într-un vârf ascuţit. Părea că dedesubt e pământ tare căci creşteau copaci şi arbuşti, iar malul abrupt arăta destul de solid. Pe alocuri, pământul răscolit scotea la iveală ceea ce căuta micul savant: oase de toate formele şi

mărimile, unele întregi, altele macerate parţial, deşi încă tari şi rezistente.

— Evrika! exclama Morgenstern, aruncându-se avid în grămada de oase. Vin, Fritze, priveşte mărturiile şi vestigiile unei epoci care habar nu avea de tine!

— Găsesc că e frumos din partea ei, ca să zic aşa, replică neamţul din Stralau. Dacă ar fi avut habar de mine, atunci m-aţi descoperi dumneavoastră acum şi m-aţi lua drept o *gigantohelonia* şi v-aţi apuca să-mi lipiţi mădularele ca să, iasă un broscoi întreg.

— Nu fi prost şi nu mai trăncăni aiurea, îl mustră doctorul Morgenstern în timp ce, încântat, lua os cu os, îl pipăia, îl cerceta. Ni se deschide aici o privire asupra etapelor de dezvoltare a formelor de existenţă. Ia uită-te la acest fragment de cap. Pun rămăşag că e ceea ce se cheamă *os occipitis* al unui megatherium. O să strângem toate astea şi o să le ducem cu noi. Apoi le studiem şi le clasăm încă azi la Pârâul limpede. Hei amice, nu ştii, vestigiile au fost găsite chiar aici, sau sunt aduse din altă parte?

Întrebarea fusese adresată cambaşului, dar acesta nu mai era lângă ei. În schimb îl auziră strigând.

— Ne cheamă, zise Fritze. Să mergem.

— Nu, încă nu, se împotrivi Morgenstern. N-am văzut decât o parte...

— Atunci mă duc singur, să vedem ce vrea, că de înţeles nu-l prea înţeleg.

Porni în direcţia de unde se auzise chemarea cambaşului. Doctorul nici nu se uită după el. Fascinat de comoara lui, nimic pe lume nu-l mai interesa. Sta şi scormonea întruna prin grămada de oase, le alegea, le sorta. Deodată se pomeni iarăşi cu Fritze în spatele lui.

— Lăsaţi oscioarele astea, dom' doctor. Dincolo se găseşte ceva mai acătării. V-am adus şi o probă. Ia vedeţi!

Morgenstern îşi ridică privirea şi văzu în mâinile lui Fritze

un femur cu adevărat uriaş, foarte bine păstrat. Sări în sus, îi smulse osul din mâini, îl examină cu ochi dilataţi, stătu o clipă mut de fericire, apoi izbucni:

— Ştii, Fritze, ce-i asta? Ştii?

— Cum să nu! Fireşte că ştiu. Dacă nu mă-nşel, drăcia asta se cheamă os.

— Eşti un idiot, un catâr! Oase şi iar oase! Ce alta vrei să fie decât un os! Dar ce fel? Asta-i întrebarea! Închipuie-ţi, dragă, e un os de cliptodont, un *os femoris*. Senzaţional! Cu mult mai important decât toată grămada de aici.

— Aşa? Păi atunci ne-am procopsit, că dincolo se mai găsesc multe din astea.

— Ce vorbeşti! Unde?

— Dincolo, unde, am fost...

Fritze arătă cu mâna în direcţia respectivă.

— Aha! Mă duc fuga, hotărî doctorul şi porni val-vârtej.

— Staţi! strigă după el flăcăul din Stralau. Nu drept înainte. Cotiţi spre stânga.

Dar micul savant, mânat de apriga sa chemare, nu voia să piardă nici o secundă. Trebuia să ajungă imediat la faţa locului. O luă deci drept înainte prin stuf. După câteva clipe se auzi un plescăit asupra semnificaţiei căruia nu te puteai înşela, apoi glasul înfricoşat al lui Morgenstern implorând ajutor. Fritze se luase după micul savant, însă pe drum cotit. Indianul stătea pe partea cealaltă şi îi făcea semn să se oprească. Totuşi credinciosul Fritze, auzind iarăşi strigătul stăpânului său, nu se mai gândi la primejdie, ci năvăli orbeşte în stufăriş. După vreo cinci sau şase paşi un tablou cumplit i se înfăţişă ochilor. Apa săpase un soi de golf îngust şi atât de bine mascat cu trestie, stuf şi papură, încât Morgenstern nu putuse să-l observe şi căzuse în el. Mâlul îi ajungea până la gât. Dar ăsta încă nu era lucrul cel mai rău. Mult mai dramatic era faptul că un crocodil, atras de zgomot, îşi croia drum spre golfuleţul care, din fericire, nu depăşea dimensiunile unui

şanţ. Lipsa de spaţiu făcea ca monstrul să se apropie cu mare încetineală, totuşi se strecura metodic şi înainta cu râvnă lacomă. Când apăru Fritze, fiara se găsea la numai trei metri distanţă de bietul savant, care, strigând după ajutor, se zbătea, dădea din mâini, din picioare, ca să scape de groaznicul pericol, dar se afunda tot mai adânc în mâl. Fritze nu se pierdu nici un moment cu firea. Noroc că avea puşcă, pe când Morgenstern şi-o lăsase pe a lui lângă cai. Flăcăul scoase arma de pe umăr, îşi croi repede drum până la locul dezastrului, ţinti între ochii bestiei şi apăsă pe trăgaci. În aceeaşi clipă crocodilul sări în sus, mai înaintă puţin, dar apoi rămase nemişcat, Fritze descărcă şi a doua ţeavă drept între ochii fiarei şi, răsuflând uşurat, exclamă:

— S-a făcut, dom' doctor! Taman ca în povestea aia cu reghimentul patru. Şi balena, uite-o, a înţepenit! Acu' să-l scoatem afară pe Ionas. Ţineţi-vă strâns de puşca mea. Vă trag eu în sus de mai mare dragul.

Morgenstern se agăţă de patul puştii şi Fritze trase vârtos de ţeavă. Dar mâlul perfid nu voia să restituie prada cu una, cu două. Atunci veni şi cambaşul şi dădu o mână de ajutor. Cu forţe unite izbutiră până la urmă să-l salveze pe nefericitul savant. Dar vai, cum arăta! Numai mâl şi duhnind îngrozitor! Fritze, totdeauna gata la datorie, îşi scoase *poncho*-ul de pe umeri, *poncho*-ul lui curat, de un roşu superb şi, bodogănind în felul lui, se apucă să-l şteargă şi să-l cureţe pe Morgenstern:

— De ce dracu' v-aţi băgat în apă, dom' doctor?! Doar n-au intrat zilele în sac. Parcă-i musai să te agăţi de un prilej oarecare şi dă-i şi dă-i?! Nu v-am strigat eu să nu mergeţi drept înainte, ci la stânga?

— Păi mă chemase indianul, se scuză bravul paleontolog, stând cu braţele larg desfăcute şi cu toate zece degetele răsfirate.

— V-o fi chemat el, însă nu ca s-o luaţi aşa razna. Parcă

ziceaţi că vă puteţi înţelege cu oricine prin pantomimă şi uite în ce hal aţi ajuns. Acuma nu-mi rămâne decât să vă spăl, să vă clătesc, să vă storc, să vă agăţ la soare şi să vă stropesc cu apă de colonie ca să reveniţi la normal şi să nu mai mirosiţi aşa de urât. Ştiţi ce spun?

— Ce, dragul meu Fritze? întrebă doctorul cu jumătate de glas.

— Purtăm îmbrăcăminte la fel şi semănăm la statură. Aşa că-mi daţi costumul dumneavoastră şi îl îmbrăcaţi pe al meu.

— Asta nu se poate, Fritze. Al meu e ud şi murdar, pe latineşte *udus* şi *limosus*.

— Ei, şi? Dacă stăpânul e ud, se cade oare ca servitorul să umble uscat? Frumoasă treabă, ce să zic! Dincolo, unde am fost adineauri, apa e curată. Las' că scăpăm noi de mâlul ăsta. Până acum v-am ascultat eu. Acum vă rog să mă ascultaţi şi pe mine o daltă.

Îl trase până la limba aceea de pământ şi acolo schimbară hainele între ei. Curând stăteau alături victorioşi: Fritze în costumul curăţat, însă îmbibat de apă al doctorului, iar acesta în costumul uscat al lui Fritze.

Abia acum Morgenstern găsi răgaz să cerceteze mai atent crocodilul. Strânse mâna bravului slujitor şi rosti:

— Îţi datorez viaţa, Fritze. Sper să te pot răsplăti cândva.

— Ei, răsplată... Când o fi să cad şi eu în vreo mocirlă, mă pescuiţi şi suntem chit. Dar ce facem ce ciolanele alea pentru care era să vă prăpădiţi?

— Ciolanele... ah, da, fireşte că vreau să le văd, chiar dacă deocamdată ar trebui să renunţ la transportarea lor.

Această precizare şi tonul cu care a fost rostită vădeau că entuziasmul său scăzuse considerabil. Întâlnirea cu botul căscat al crocodilului se consumase totuşi fără urmări tragice.

Fritze îl conduse la locul respectiv, unde doctorul descoperi o privelişte menită să-i risipească pe loc vremelnica timorare. Întrebă totuşi neobişnuit de calm:

— Crezi că umblă pe aici indivizi care ţintesc să pună mâna pe oasele noastre?

— Cine să umble! Pe-aici nu sunt decât indieni. Parcă le trebuie lor asemenea oase?

— Atunci nu le iau încă. Dar o să mă-ntorc, nu singur, ci cu mai mulţi oameni, care vor scoate oasele la suprafaţă şi totodată voi avea grijă să nu mai păţesc ce-am păţit. Să mergem, Fritze. Am depăşit cu mult jumătatea de oră.

Se duseră împreună cu indianul la caii lor, apoi mânară repede, încât nu durǎ nici două ore până ajunseră din urmă eşalonul condus de Tata Jaguar. Micul savant amator nu pomeni nimic de accident şi nici devotatul său Fritze nu scoase o vorbă. De ce să-l necăjească pe „dom' doctor”, dezvăluind cele întâmplate?

Pe la ceasul amiezii configuraţia terenului se schimbă brusc. Apărură nişte movile prelungi, vălurite, înşirate pe diverse direcţii şi dând impresia că s-ar fi aflat aici cândva mici lacuri şi bălţi după dispariţia cărora n-ar mai fi rămas decât malurile şi zăgazurile vechi acoperite acum de tufişuri, în timp ce pe albiile de odinioară crescuse iarba huzurind. Acest ciudat peisaj continua cu o pădure aparent nesfârşită, dar care se termina printr-un intrând, exact în dreptul lui Ţeastă-Tare, ghidul eşalonului. La dreapta şi la stânga, cât vedeai cu ochii, pădurea se întindea pe terenul neted şi vast. Dar în faţă urca pe neaşteptate invadând parcă un deal. Acela era intrândul pomenit mai sus. Când îl zări, Tata Jaguar se adresă căpeteniei:

— De ce n-am rămâne în câmp deschis? O fi având dealul vreo trecere?

— Da, răspunse cel întrebat. Dealul e rotund şi scobit. Înăuntrul lui se ascunde valea numită *Valle del lago desecado*, Valea lacului secat. Aşa că avem pe unde trace. Încolo pădurea e atât de deasă şi plină de liane, încât nici un călăreţ şi cu atât mai puţin un convoi întreg, nu o poate

străbate. Chiar mergând pe jos, trebuie să-ţi croieşti drum cu securea sau cu cuţitul şi tot nu faci într-o zi cât ai face altminteri într-un sfert de oră.

— Şi dacă am ocoli?

— S-ar putea, însă e drum lung. Ne-ar lua o zi întreagă. Pe când aşa, trecem valea într-o jumătate de oră, apoi o luăm de-a dreptul prin pădure şi ieşim iarăşi în larg.

— Şi de acolo cât mai e de mers până-n satul tău?

— Până spre seară.

— Vasăzică cine vrea să ajungă în sat fără să ocolească trebuie să treacă prin Valea lacului secat?

— Da.

— Asta-i bine, foarte bine.

— De ce?

— Îţi spun eu după ce văd totul eu ochii mei. Mi se pare că vom putea folosi de minune poziţia văii împotriva duşmanilor noştri.

Privind de departe, ai fi zis că dealul e străbătut de un tunel. De ambele părţi copacii îşi împreunau coroanele, alcătuind un acoperiş boltit deasupra intrării. Dar de aproape se vedea ca o gură a unui cazan alungit, de fapt interiorul dealului.

Odată ajunşi, Tata Jaguar îşi struni calul şi se uită roată în jurul lui. Era foarte probabil că pe locul acela fusese cândva un lac. Mai exista şi acum o mică gârlă care se scurgea dindărătul vechiului mal, închipuind un iaz a cărui oglindă lucea în mijlocul văii. Malul dinspre partea de unde veneau călăreţii fusese mâncat de apele ce se revărsaseră peste câmp; apoi pădurea din jurul lacului se întinsese treptat coborând în vale, împresurând-o din ce în ce mai mult. Pădure deasă, în care cu greu se putea pătrunde.

Tata Jaguar le spuse celorlalţi să aştepte şi dădu ocol văii ca să-şi dea seama exact de poziţia ei. La întoarcere grăi bucuros:

— Nici nu se putea un loc mai potrivit. Va fi o victorie uşoară.

— Cum aşa, señor? se miră sublocotenentul Verano. Vreţi să-i aşteptăm aici pe duşmani?

— Întocmai.

— Ar fi cea mai mare pros... vreau să spun greşeală...

În sinea lui, ofiţerul recunoştea de fapt priceperea şi curajul lui Hammer, însă nu-i prea convenea rolul de subaltern. Ca militar, se credea mult superior. Făgăduise ce-i drept ascultare, totuşi temperamentul său impulsiv şi voluntar răbufnea nu o dată.

— Mă bucură că n-aţi isprăvit cuvântul, señor, făcu Tata Jaguar, cât se poate de serios. Nu sunt obişnuit să mi se vorbească în acest fel. Mi-am exprimat opinia şi n-am nimic împotrivă să v-o expuneţi pe a dumneavoastră. De ce consideraţi că ar fi o greşeală?

— Fiindcă am fi căsăpiţi.

— Nu pricep.

— Nu pricepeţi? E la mintea cocoşului.

— Atunci probabil că greşeala mea se trage din faptul că nu posed minte de cocoş! Veţi avea, sper, bunătatea de a-mi ajuta slaba înţelegere.

Sublocotenentul, căruia ironia nu-i scăpase, răspunse stăpânindu-se cu greu:

— Valea e înconjurată de înălţimi. Dacă inamicul cade asupra noastră şi pătrunde în vale, suntem pierduţi.

— Aşa! Dacă pătrunde. Notaţi cuvântul *dacă!* Şi dacă nu pătrunde? Intrarea văii, după cum vedeţi, nu îngăduie trecerea decât a cel mult şase sau şapte oameni deodată. În plus, avem aici destui arbori ca să ne punem la adăpost de gloanţele şi săgeţile vrăjmaşilor. Cu cincizeci de flăcăi viteji putem împiedica pătrunderea oricărei trupe inamice chiar dacă ar număra o mie de luptători. Recunoaşteţi acest lucru?

Ofiţerul nu răspunse. Tata Jaguar continuă:

— Aţi spus că suntem înconjuraţi de înălţimi. Dar credeţi că acestea se dau în lături în faţa duşmanului? Oare nu-l împresoară şi pe el în egală măsură? Şi-apoi cine a ocupat primul poziţia, acela este în avantaj. Nu-i aşa? Ori aţi fi de părere să mai studiem tactica şi strategia?

Verano ridică din umeri, încurcat.

— De altfel, urmă Tata Jaguar, nu am deloc intenţia să împiedic pătrunderea duşmanilor în această vale. Mai curând i-aş lăsa să intre.

— Dar pentru ce, Doamne-iartă? sări agitat ofiţerul. Ar însemna să cădem cu toţii în mâinile lor.

— Ba deloc. Ar cădea ei în mâinile noastre. Bănuiţi cumva când vor sosi abiponii în regiunea asta?

— Nimeni nu poate bănui.

— Şi de ce nu? E greu de ghicit? Albii cu care ne-am întâlnit au dat dispoziţii ca soldaţii să se adune la Lacul palmierilor. Înseamnă că ei înşişi nu vor sosi acolo nici mult mai devreme, nici mult mai târziu decât cei pe care i-au chemat. Chestie de logică, nu? Dumnealor au făcut cale întoarsă peste Rio Salado ca să nu le dăm de urmă. Treaba asta i-a costat două zile. Chiar dacă ar fi călărit cu aceeaşi viteză ca noi, încă ne rămâne un avans de două zile. Dacă socotim că au mai pierdut o zi cu odihna, cu mobilizarea indienilor rebeli, cu sfatul — iată că numărul creşte la trei. Nouă, cu caii noştri iuţi şi mai mult decât îndestulători, ne-au trebuit trei zile până aici. Abiponii însă cam duc lipsă de cai. Pe lângă cavalerie, efectivele lor vor fi având şi pedestraşi. Acestora le trebuie cel puţin patru zile până să ajungă la ţel. Aşadar, putem să-i aşteptăm peste patru zile, termen destul de lung ca să facem toate pregătirile spre a ne uşura lupta şi a izbândi.

— Cum uşurare, cum izbândă dacă-i lăsăm să intre aici?

— Eh, dumnezeule, nu înţelegeţi că e vorba de o cursă?

— Cursă?! se miră ofiţerul. O fi, dar pentru noi.

Tata Jaguar voi să-i răspundă, dar interveni doctorul Morgenstern:

— Scuzaţi, señor Verano, dumneavoastră sunteţi ofiţer şi nu pricepeţi ce spune domnul Harnmer? Cursa ori capcana respectivă, pe latineşte *lagneus*, e foarte uşor de imaginat.

— Oho, ţi-o imaginezi dumneata? se zbârli ofiţerul. Atunci fii bun şi explică-mi şi mie.

— Cu plăcere, señor. Să zicem că ne ascundem printre copacii din jur, îl lăsăm pe inamic să intre, apoi ocupăm intrarea şi ieşirea văii. Astfel l-am atras în cursă şi e pierdut, căci noi — aflaţi la adăpost — nu suntem vulnerabili, pe când el — neavând acoperire — e pur şi simplu expus gloanţelor noastre. Sper că acum înţelegeţi. Clar, nu-i aşa? Pe latineşte *perspicuus*.

Sublocotenentul turba în sinea lui. Lecţia micului savant constituia pentru el un fapt şi mai grav decât felul în care îl tratase Tata Jaguar.

— Ce tot îndrugi! răcni el. Ţi-am cerut eu sfatul?

— Desigur, aţi cerut să vă explic situaţia.

— N-am cerut nimic. Şi în viitor scuteşte-mă te rog de lămuririle dumitale. Ştiu eu mai bine ce şi cum.

— Se pare totuşi că nu ştiţi, îl puse la punct Tata Jaguar. Dar, decât să ne certăm, ia să ne continuăm drumul. Prima noastră ţintă până diseară e Pârâul limpede.

Eşalonul se puse imediat în mişcare. Ofiţerul se ţinea îmbufnat în urmă. Îl necăjea grozav faptul că el, împuternicitul generalului Mitre, primise un asemenea bobârnac.

Dealul care, văzut din faţă, părea ţuguiat ca un con, se prelungea destul de mult în spate. Semăna cu o virgulă imensă pe coada căreia curgea gârla pomenită mai sus. Aceasta izvora din punctul cel mai înalt, apoi panta cobora lin şi se pierdea contopindu-se cu şesul.

Pădurea îi mai însoţea de ambele laturi străjuind câmpul

până departe. Dar nu mai era atât de deasă. Părăsind malul îngust al gârlei, puteai să treci călare printre copaci. Eşalonul dădu într-o păşune largă. Aici caii, lăsaţi în voia lor, se avântară la galop.

La început, Morgenstern îndurase călăria ca pe o caznă, dar cu timpul se antrenase binişor. Acum se ţinea solid în şa. Călărea lângă Fritze Kiesewetter, devotatul servitor, care avea grijă să nu se depărteze prea mult de stăpânul său.

— Cum stai cu hainele? întrebă micul savant. Or fi încă ude, vezi să nu răceşti.

— Nici o grijă, făcu Fritze, bine dispus. Nu se prinde răceala de mine. Ş-apoi, când l-aţi ars pe ofiţeraşul nostru, mi s-au uscat şi hainele de bucurie.

— O să-mi poarte pică, nu?

— Asta-i sigur, l-am dibuit eu. Dar să nu vă pese. Nişte persoane ca noi, vreau să spun oameni însemnaţi care se ocupă de fiarele antediluviene, nu se sinchisesc de purici.

Doctorul rămase o clipă pe gânduri, apoi rosti:

— Fritze, parcă am comis totuşi o greşeală.

— Cu ofiţeraşul?

— Nu. Cu animalul acela gigant, cu oasele din mocirlă. Nu trebuia să le las acolo, trebuia să le iau cu mine.

— De ce să le luaţi?

— Fiindcă mă tem că o să dispară. Ai auzit că abiponii vin după noi. Se vor opri şi ei la mocirlă şi atunci am pierdut frumuseţe de material.

— Nu prea cred. Ce să facă abiponii cu ciolanele?

— Ei nu, dar mai sunt şi albii...

— Hm! Şi bănuiţi că...

— Exact. Soldaţii ştiu ce valoare au asemenea oase pentru ştiinţă. Le vor ridica de-acolo.

— Nu, vă asigur că nu. Chiar dacă ar vrea să le şterpelească şi încă n-or s-o facă imediat. Le vor lua la întoarcere.

— Totuna, dragul meu. Hai înapoi, să le aducem încoace!

— Aş!

— Nu vrei?

— Păi ne-ar prinde ăia.

— Nicidecum. Tata Jaguar spunea că vor sosi abia peste patru zile. Avem timp destul.

— Mă rog, dar tot nu merge. Nu ne-ar da voie Tata Jaguar.

— Lasă, fac eu într-un fel să nu-i cer permisiunea. Mergi cu mine, Fritze?

— Cam peste mână...

— Sper că-mi eşti credincios?

— Credincios, dom' doctor, mai încape vorbă.

— Prin urmare vii, dacă te rog?

— Vad, dom' doctor, pentru mine porunca dumneavoastră e lege, darmite când mă rugaţi. Mi-ar crăpa obrazul să nu vă ascult.

— În regulă. Asta zic şi eu devotament, pe latineşte *fidelitas*.

— Dar cum cărăm oasele?

— Habar n-am. Tu, cu inteligenţa ta...

— Ehei, dacă inteligenţa mea ar fi o roabă sau o căruţă, le-aş încărca în ea şi... mână, băiete! Numai că aici nu se găsesc de nici unele. Doar să folosim nişte cai de povară...

— Care, din păcate, lipsesc.

— Cum lipsesc? N-am şterpelit noi optzeci de cai?

— Ăştia nu ne aparţin.

— Zău? Cine a spus? Doar am fost şi noi de faţă la furtişag, avem şi noi partea noastră, pe puţin patru cai. Credeţi că m-aş sfii să-i scot frumuşel de-aici? Asta nici nu e furt, că-i aducem înapoi. Îi luăm cu tot cu samare şi, gata treaba.

— Dar drumul îl mai ţii minte? Nu cumva să ne rătăcim.

— Nici o grijă, dom' doctor. Pe unde am călcat o dată, s-a zis. Cunosc drumul ca pe propriul meu buzunar. Dar mă cam

tem de altceva.

— Şi anume?

— Crocodilii, vă rog. Pentru că dumneavoastră, când e vorba de oase, nu mai ţineţi cont de nimic. Ei şi dacă se întâmplă să daţi peste o namilă din alea? Şi dacă eu, de pildă, nu vă pot ajuta?

— Voi băga de seamă. Îţi promit.

— Bine. Atunci spuneţi când pornim şi gata.

Discutând astfel, mai lăsară în urmă o bună bucată de drum. Din loc în loc întâlneau acum crânguri mărunte. Se vedea că fuseseră plantate de om. În depărtări se înşirau ogoare şi colibe singuratice. Eşalonul înainta printre mici aşezări cambaşe. Către seară străbătură o rarişte nu prea întinsă. Apoi zăriră un lac scânteietor şi pârâul care îl alimenta venind din pădure. Pâlcuri de colibe îi străjuiau malurile. Era Arroyo claro (Pârâul limpede). Ajunseseră deci la ţintă: sediul principal al cambaşilor.

Pe lac picoteau câteva bărci cu pescari. În spatele colibelor, în grădini şi lanuri paşnice, lucrau laolaltă femei, bărbaţi, chiar şi copii. Alţii, după ce-şi terminaseră probabil treaba, şedeau ori stăteau în picioare în faţa locuinţelor. Acest tablou idilic se schimbă însă ca la un semn după ce primul cambaş îi zări pe noii veniţi. Acesta scoase un ţipăt strident, reluaţi şi repetat din gură-n gură. Pescarii traseră iute bărcile la mal. Oamenii de pe câmp dădură fuga în sat, se răspândiră prin colibe şi cât ai clipi se năpustiră afară înarmaţi.

Dar Ţeastă-Tare scoase şi el un strigăt lung, ascuţit; drept care sătenii se opriră. Fără să-l fi văzut la faţă, îl recunoscuseră imediat după semnal. Chiuind şi agitându-şi armele, dănţuind, salutând, veniră în întâmpinarea oaspeţilor.

Potrivit obiceiului, aceştia stătură în loc pentru a primi urarea de bun sosit. Ceremonia însă nu putea începe, fiindcă nu toţi locuitorii satului erau prezenţi. Mulţi se aflau în pădure şi trebuiau anunţaţi, ceea ce se şi făcu repede cu ajutorul

unui instrument de bambus, gros, rudimentar, având la capăt un muştiuc dintr-un lujer subţire, scobit. Instrumentul produse un sunet urât, difuz, dar, care probabil că se auzea până la mari depărtări, căci imediat îi răspunseră o mulţime de voci venind parcă din altă lume. Curând se iviră şi oamenii, câte unul sau în grup. Veneau cu sufletul la gură — dovadă că semnalul acesta se folosea numai în caz de mare urgenţă.

În scurt timp se strânseră la vreo trei sute de bărbaţi. Se înşirară pe două rânduri în faţa noilor veniţi. Femeile stăteau îndărătul bărbaţilor, iar copiii, mai deoparte, ca spectatori.

În sfârşit bărbaţii, fără a se mişca din loc, porniră un dans al mâinilor şi capului. A doua figură, la care participară şi femeile, consta dintr-un pas înainte şi unul înapoi. Urmară apoi jocul suliţelor, al ţevilor de suflat şi al cuţitelor, acompaniate de un straniu cor feminin în falset. La un moment dat dansul părea să se fi încheiat. Căpetenia arătă spre Hammer şi rosti cu glas tare: „Tata Jaguar!” Preţ de o clipă domni tăcere. Probabil că erau foarte surprinşi de prezenţa în mijlocul lor a vestitului bărbat. Dar apoi se porni un vacarm şi o hărmălaie, să-ţi spargă timpanele nu alta. Bărbaţii şi femeile săreau ca nişte posedaţi, copiii le urmau exemplul. Mulţi se apropiau de Hammer să-i atingă mâna sau măcar să-l pipăie. Tata Jaguar nu mai fusese la „Pârâul limpede”, dar se ştia că-i ajutase pe cambaşii altor triburi să iasă biruitori din lupta cu abiponii.

După ce agitaţia se mai potoli gazdele se rânduiră ca să-i conducă pe oaspeţi în sat. Bărbaţii mergeau în faţă câte trei, urmaţi de copii, apoi veneau străinii. Căpetenia se afla în fruntea tuturor.

Satul cuprindea cam optzeci de colibe clădite din pământ bătucit şi învelite cu stuf. Aveau grădini cu flori, iar pe câmp, în afară de cereale, creşteau tot felul de legume, hrana preferată a acestor oameni, nu prea carnivori. În spatele ogoarelor şi a pădurii se deschidea un izlaz destul de mare

unde păşteau vreo şaizeci de cornute şi cel mult treizeci de cai, însumând tot avutul obştei.

Descălecară. Ţeastă-Tare le vorbi oamenilor despre cele întâmplate, prevenindu-i că se apropie duşmanii abiponi, iar Tata Jaguar îi anunţă că vrea să le distribuie caii capturaţi şi un număr de arme drept cadou din partea lui.

Bineînţeles, că această comunicare fu primită cu chiote de bucurie. Sublocotenentul Verano îşi îngădui, ce-i drept, să protesteze afirmând că nimeni n-are căderea să dispună de aceşti cai, dintre care un număr ar trebui să-i revină chiar lui şi nici să înstrăineze armele. Dar Hammer nu-l luă deloc în seamă.

Începea să se întunece. Despovărară caii, îi duseră la pârâu să se adape, apoi la izlaz, unde puteau să pască din belşug. Cambaşii tăiară câteva vite în cinstea oaspeţilor, aprinseră focurile şi, la lumina lor, se puseră pe fript şi pe frupt. Se comportau cu toţii în aşa fel, de parcă nici nu le păsa de abiponi. Aflaseră că aceştia mai sunt încă departe şi, în plus, îl vedeau aici pe Tata Jaguar, a cărui simplă prezenţă avea darul să le alunge orice griji.

Carnea fu preparată şi devorată exact ca la *gaucho*s. Băură o licoare fermentată de „chanar”, plantă cunoscută în botanică sub denumirea de *prosopisdulcis*. La urmă consumară un soi de cozonac făcut din mălai şi alte făinuri şi copt în cenuşă fierbinte.

După cină se ţinu sfat cu participarea lui Ţeastă-Tare şi a tuturor albilor. Aici Tata Jaguar îşi dezvălui planul.

A doua zi dimineaţă cambaşii aveau să primească arme şi să fie instruiţi în mânuirea lor. La timpul cuvenit războinicii urmau să se deplaseze până în Valea lacului secat, să pătrundă acolo şi o sută dintre ei să se ascundă în pădure de o parte şi de alta, pândind bineînţeles sosirea abiponilor. Trebuiau să aştepte liniştiţi până ce duşmanul va fi intrat în vale, apoi să iasă din ascunzătorile lor şi să blocheze ieşirea,

ca nimeni să nu mai poată da îndărăt.

Ceilalţi cambaşi vor sta pitiţi chiar în vale după copaci şi, la un semn, vor dezlănţui atacul numai din partea aceea. Fireşte că amănuntele nu puteau fi cunoscute de pe-acum. Important era ca oamenii să se ţină aproape unul de altul, pentru a-şi putea transmite în şoaptă ordinele Tatii Jaguar şi să le urmeze întocmai.

Toată lumea fu de acord în afară de sublocotenentul Verano. Acesta aşteptă până ce-şi dădură cu toţii asentimentul, apoi se adresă Tatii Jaguar:

— Señor, planul dumneavoastră ar fi destul de bun dacă ar izbuti. Dar mă îndoiesc.

— Asta rămâne de văzut, răspunse Hammer, calm.

— Ce să mai rămână de văzut? Forţa ostaşului se demonstrează în atac, nu în pânde şi aşteptări. Cel ce atacă are avantajul de partea lui, lucru pe care îl ignoraţi, se vede.

— Ba îl ştiu ca şi dumneavoastră, señor.

— Păi atunci de ce nu atacaţi imediat?

— Pentru că vreau mai întâi să-l prind pe duşman în cursă.

— Greşit. Nu trebuie lăsat să ajungă atât de departe. Trebuie să-i ieşiţi în întâmpinare şi să-l loviţi oriunde ar fi. Sau poate nu îndrăzniţi? Dacă-i aşa, treceţi-mi mie comanda. Eu ştiu cum să duc asemenea operaţii la victorie.

— Ei, da, cu preţ mare, desigur, cu multă vărsare de sânge. Tocmai asta vreau să evit.

— Greşiţi din nou. Aceşti câini de abiponi trebuie nimiciţi. Dacă se poate, să nu scape nici unul.

— De ce, señor?

— Mai întrebaţi! Nu sunt ei duşmanii noştri? Nu ne jefuiesc fără scrupule?

— Dar dumneavoastră ce faceţi? Aveţi oare dreptul la o singură palmă din pământul lor, din ţara în care vă aflaţi? Oare dumneavoastră, sau înaintaşii dumneavoastră, aţi plătit cinstit indienilor pentru câte le-aţi luat? Dar să nu ne certăm

pentru asta. Numai să meargă lucrurile cum doresc eu şi atunci nu va curge nici un strop de sânge. O singură privire, un pic de chibzuială şi abiponii vor înţelege că, dacă se angajează în luptă, sunt pierduţi. Le voi vorbi şi le voi pune condiţii omeneşti. În felul acesta vom încheia cu ei o pace cinstită.

— Pace? Pace cu aceşti rebeli? Daţi-o dracului, señor! Vă puteţi asuma o asemenea răspundere?

— Şi cine, mă rog, va îndrăzni să-mi ceară socoteală?

— Generalul, preşedintele...

— Aida de, nu suntem aici la Buenos Aires, ci în Gran Cacho. Ţinutul acesta aparţine cambaşilor. Preşedintele n-are nici un cuvânt de spus.

— Atunci aflaţi că voi fi contra!

— Adică veţi acţiona împotriva voinţei şi ordinelor mele?

— Exact. Nu cunosc aici pe nimeni care ar avea dreptul să-mi ordone.

— Uitaţi că graţie nouă aţi scăpat de moartea ruşinoasă ce vă aştepta? Dar să vă mai spun un lucru. Fiţi atent: dacă din vina dumneavoastră şi împotriva voinţei mele va curge un singur strop de sânge, vă trag un glonţ în cap.

— Vorbiţi aiurea, señor! sări ca ars ofiţerul. Ştiţi cine sunt eu?

— Un simplu ofiţeraş, nimic mai mult şi pe deasupra unul violent şi sângeros. Iar eu sunt Tata Jaguar, pentru care un indian cumsecade preţuieşte mai mult decât un alb ticălos. Ce-am spus rămâne buni spus. Jur!

Se sculă de la locul lui şi se depărtă. Sublocotenentul mai proferă în spatele lui nişte vorbe „tari”, însă Geronimo, mâna dreaptă a şefului, îşi scoase cuţitul de la brâu:

— Gura, señor! Dacă mai aud un singur cuvânt necuviincios la adresa Tatii Jaguar, vă spintec şi vă iau piuitul! Credeţi că ne topim în faţa gradului dumneavoastră de sublocotenent?!

Hammer se plimba între două colibe de-a lungul unor grădini. Umbla numai ca să-i treacă enervarea, contemplând secera subţire a lunii ce-şi arunca lumina nesigură asupra izlazului. Deodată observă un lucru ciudat: caii aflaţi pe izlaz se strângeau cerc, cu boturile alăturate şi cu crupele în afară. Cornutele la fel, însă cu capetele în afară. Aşadar, animalele luau poziţie de apărare — caii ca să poată lovi cu picioarele dindărăt, cornutele ca să poată împunge. Pesemne că simţiseră în preajmă vreo sălbăticiune şi încă una fioroasă de tot. Cum nu avea puşca la el, Hammer strigă din răsputeri: „*Ciudado, señores!* Aduceţi armele! Se apropie un jaguar!”

Nu de frică strigase. Că nu-i era teamă nici fără puşcă; o dovedea faptul că-şi continuă liniştit plimbarea. Îşi scoase însă cuţitul, ca să-l aibă la îndemână în orice moment. Vocea lui puternică se auzi nu numai în sat, ci şi în împrejurimi, ajungând astfel şi la urechile a doi inşi cărora comportarea neobişnuită a animalelor le scăpase.

Aceştia erau Anton Engelhardt şi Hauca. Prietenia celor doi tineri devenise în ultimele zile şi mai strânsă. Aproape că nu-i vedeai unul fără celălalt. Anton îi vorbise incaşului despre patria sa — nu de Peru, ci de Germania, de unde se trăgeau părinţii — de locuitorii ei şi de felul lor de viaţă. Se bucurase de o educaţie atentă şi se instruise la rândul lui, încât era în măsură să-i explice prietenului său o mulţime de noţiuni. Vorbiseră de credinţele diverselor popoare, de formele de guvernământ, de suverani şi de prerogativele lor, de forţele armate şi de pustiirile pe care noile arme le pot provoca. Ca cât asculta mai mult, cu atât incaşul devenea mai tăcut, mai îngândurat. Începea să întrevadă că planul său grandios nu era decât o himeră.

La sfatul care tocmai se încheiase, cei doi amici, ştiindu-se încă prea tineri, nu luaseră parte. Ieşiseră să se plimbe un pic. Şi astfel, trecând de izlaz, ajunseră la marginea pădurii. Puşti nu aveau, nici nu se gândiseră să le ia. Anton era

înarmat cu un cuţit şi un pistol. Incaşul dispunea şi el de un cuţit şi purta la brâu buzduganul de care nu se despărţea niciodată. Primul sporovăia ca de obicei, în timp ce Hauca îl asculta curios, aruncând din când în când o întrebare în dorinţa de a afla cât mai multe. Deodată auziră un glas tunător venind dinspre izlaz: „*Ciudado, señores!* Aduceţi armele! Se apropie un jaguar!”

— Acesta-i Tata Jaguar, constată Anton, oprindu-se în loc şi scoţând instinctiv pistolul. Să fi pătruns fiara în sat?

— Nu, răspunse Hauca. N-ai auzit că strigătul venea de dincolo, de la izlaz? Suntem cam departe aici. Hai să ne întoarcem.

Porniră spre sat. În drum, observând vitele, incaşul rosti:

— Trebuie să ne grăbim. Vitele s-au pregătit de apărare. Boii stau aplecaţi cu coarnele în pământ. Înseamnă că jaguarul nu dă târcoale, ci chiar se apropie de noi.

Grăbiră paşii. Vreo şase, şapte cai, întorşi cu spatele şi cu capetele împreunate, formaseră un cerc de apărare. Fornăiau şi tropăiau neîncetat. Hauca o luă la stânga, pe când Anton, voind să scurteze drumul, apucă la dreapta. Abia coti după grupul de cai, când observase nu departe de el, în iarbă, ceva negru. Ce să fie? Nu putea să-şi dea seama. Luna pâlpâia slab, neputincios. Bănuind că e vorba de un viţel sau de un mânz rătăcit, Anton dădu să treacă înainte. Dar făptura din iarbă se ridică şi Anton o recunoscu numaidecât: era un jaguar încordat, gata să sară asupra lui. Fuga ar fi fost cea mai rea soluţie, de aceea băiatul se opri în loc, puse degetul pe trăgaciul pistolului şi cu mâna stângă trase cuţitul din teacă. Nu-i era propriu-zis frică; trăia însă un moment de supremă tensiune greu de definit.

— Hauca! strigă el. Jaguarul!

Tânărul incaş venea tocmai dinspre grupul de cai, de cealaltă parte. Cât ai clipi, jaguarul făcu un salt în direcţia lui Anton. Acesta trase un foc, dar fiara îl şi doborî la pământ. Îi

simţea greutatea trupului şi mirosul urât. Se aştepta ca din moment în moment bestia să-l sfâşie cu ghearele şi cu colţii ei ascuţiţi. Dar, deodată, se auzi un trosnet de parcă cineva ar fi lovit cu securea într-un butuc. Jaguarul se ridică pe jumătate, apoi, fără a scoate barem un răcnet, se rostogoli într-o parte. Anton se simţi eliberat de apăsarea fiarei, dar, buimăcit de cele întâmplate, rămase întins la pământ.

Incaşul se aplecă şi întrebă plin de îngrijorare:

— Eşti cumva rănit, Antonio? Te-a atins jaguarul cu colţii ori cu ghearele?

— Nu cred, răspunse Anton. Nu mă doare nimic. Jaguarul zace lângă mine. Ce-i cu el?

— Şi-a dat duhul. L-am ucis cu humanciuy-ul meu chiar în clipa când s-a repezit la tine şi ai tras focul de pistol. Am venit din spate şi i-am dat cu ghioaga în cap. Hai scoală, să vedem dacă n-ai păţit ceva.

Anton se sculă în picioare. Nu păţise nimic. Până şi hainele îi erau intacte. Să-l fi surprins pe jaguar într-atât împuşcătura, încât a întârziat să se folosească de armele lui ascuţite?

Anton strânse mâna salvatorului său şi, îmbrăţişându-l, rosti:

— Fără tine n-aş mai fi în viaţă. M-ar fi rupt în bucăţi. Cum să-ţi mulţumesc?

— Fiindu-mi prieten ca şi până acum. Asta-i tot. Hai să ne întoarcem la ai noştri.

— Şi jaguarul?

— Îl lăsăm deocamdată aici. O să-l ridice mai pe urmă cambaşii.

Nu se depărtară bine, că se ivi şi Tata Jaguar. Auzind strigătul şi focul de pistol, se grăbise să-i vină în ajutor băiatului. Îşi dădu repede seama de situaţie, se aplecă asupra fiarei, o cercetă, apoi spuse:

— Tigroaică, da, da, tigroaică de vreo cinci ani. Rareori am întâlnit un exemplar atât de mare. Hauca, eşti un viteaz! Ce

mai lovitură, sfinte Dumnezeule! I-ai sfărâmat ţeasta. Dă mâna să ţi-o strâng. Sunt convins că o să ajungi cândva un bărbat destoinic.

Se întoarseră tustrei în sat. După ce aflară cele petrecute, cambaşii porniră cu mic cu mare, bărbaţi, femei şi copii, să aducă jaguarul în alai triumfal. Îl jupuiră pe loc. Blana fireşte că aparţinea tânărului incaş care doborâse fiara, dar el o dărui lui Anton în amintirea grozavei întâmplări.

Cambaşii evacuară câteva colibe, punându-le la dispoziţia oaspeţilor pentru odihnă. Anunţaţi de curierii lui Ţeastă-Tare, o seamă de războinici din satele învecinate se şi prezentară la datorie în timpul nopţii. Dimineaţa sosiră alţii, în număr mare, apoi şi familiile ce-şi părăsiseră casele pentru că se aflau în calea vrăjmaşilor. Veniră de-a valma, cu căţel, cu purcel.

Albii distribuiră puştile capturate între căpeteniile care îi conduceau pe noii sosiţi. Şi nu erau puţini aceştia, deoarece fiecare sat îşi avea căpetenia lui. Li se spunea caţichi. Până la urmă se adunară peste şase sute de luptători tineri şi viguroşi. Bineînţeles că femeile trebuiră să gătească, să coacă, să frigă cantităţi enorme de mâncare. De asemenea, bieţii localnici trebuiră să-şi golească toate cămările pentru a asigura trupei provizii pe mai multe zile, căci nu se putea şti dinainte cum se vor desfăşura evenimentele. Dar Tata Jaguar îi consola explicându-le că duşmanul înfrânt va fi obligat să suporte cheltuielile războiului, poate chiar mai mult decât atât. Oare nu se aleseseră ei de pe-acum eu puşti bune şi cu optzeci de cai?...

12. Pradă crocodililor

A treia zi Tata Jaguar, însoţit de Hauca şi de bătrânul

Anciano, ieşiră din sat ea să cerceteze terenul. Îi luase cu dânsul fiindcă ştia că-i pot fi de mare folos. În dimineaţa următoare, trupa cambaşilor avea să pornească spre Valea lacului secat pentru a ocupa poziţia indicată de el cu lux de amănunte. În absenţa sa, oamenii se aflau sub comanda credinciosului şi dibaciului Geronimo, fapt care aţâţa şi mai mult invidia sublocotenentului Verano.

După ce Hammer şi cei doi însoţitori se depărtară, doctorul Morgenstern grăi către Fritze:

— Bine că a plecat, altminteri n-aş fi îndrăznit nicicum să-mi duc planul la îndeplinire. Cu ochii lui veşnic treji, ar fi observat imediat dispariţia noastră şi ne-ar fi adus înapoi.

— Şi am fi ajuns de râsul lumii, dom' doctor, zău dacă nu crăpăm de necaz! răspunse Fritze. Vasăzică tot vă mai gândiţi la planul dumneavoastră?

— Da. Cu cât judec mai mult, cu atât îmi dau seama ce păcat e de oasele acelea minunate. Vrei să mă părăseşti?

— Nici gând. Mai curând mă părăsesc pe mine decât pe dumneavoastră, doar ştiţi...

— Atunci să acţionăm. Dar cum e mai bine? Ziua nu prea merge, ce zici?

— Nu prea, căci Geronimo ăsta cu clonţ de uliu nu ne-ar lăsa s-o ştergem. Simte grozav. Aşa că nu rămâne decât să plecăm noaptea. Lăsaţi pe mine, că scot eu caii cu şei cu tot, plus curele ca să legăm oasele.

Astfel Fritze cel isteţ îşi petrecu toată ziua pregătind marea evadare. Seara, oamenii din tabără se culcară devreme, căci dis-de-dimineaţă trebuiau să plece la drum. Situaţie favorabilă, care îi îngădui lui Fritze să-l anunţe către miezul nopţii pe Morgenstern că totul e în regulă. Cărase încă de ce seara în pădure trei samare şi două şei, aduse în taină caii şi îi priponise de copaci. Acum vitejii noştri îşi luară armele şi porniră tiptil spre pădure. Înşeuară caii de călărie, legară caii de povară unul de celălalt ca să-i aibă alături, se săltară, în

şei şi pe-aci ţi-e drumul.

— Oare mai găsim oasele? întrebă îngrijorat micul savant.

— Le găsim la fix, îl asigură Fritze.

— Luna e ca un tăiş de cuţit, abia dacă văd pe unde călcăm.

— Nu-mi pun eu nădejdea în lună, ci în căpăţâna mea. Cunosc drumul de parcă l-aş fi bătut douăzeci de ani ca poştaş.

Într-adevăr, Fritze ştia direcţia şi nu se abătea. Însă pădurea era ca o cetate neagră, mută, neprimitoare şi flăcăul nu izbuti să găsească trecerea de acum trei zile, pe unde ieşiseră în câmp deschis. Se văzură deci nevoiţi să descalece şi să aştepte zorii. Dar şi în zori căutară ba ici, ba colo, apucând adesea pe drum greşit şi făcând apoi cale întoarsă. Abia după vreo două ore descoperiră întâmplător urmele Tatii Jaguar şi avură astfel posibilitatea să se orienteze. Urmele se păstraseră atâta vreme fiindcă iarba era deasă şi înaltă, iar călăreţii nu consideraseră necesar să le şteargă. Ţinându-se, aşadar, de aceste urme, vitejii noştri îşi continuară drumul, trecură prin pădure, ieşiră la pârâu şi coborâră pe mal în jos spre Valea lacului secat.

După un scurt popas, în care îşi adăpară caii şi le îngăduiră un pic de odihnă, porniră mai departe. Urmele Tatii Jaguar şi ale celor doi însoţitori ai săi se mai vedeau încă foarte clar.

Valea rămânea treptat în spatele lor. Fritze îşi struni calul şi, aplecându-se în şa, cercetă gânditor urmele. Apoi zise:

— Dacă nu greşesc eu, atunci a greşit Tata Jaguar.

— Ce vrei să spui cu asta? întrebă doctorul.

— A luat-o prea mult spre stânga. De fapt, drumul e dincolo, la dreapta.

— Probabil că te înşeli, Fritze. Tocmai Tata Jiaguar să greşească drumul, pe latineşte *via* sau *trames!*...

— Şi totuşi, oricât mi-aş frământa glagoria, nu văd altcum. Când am venit prima oară încoace, am luat-o de-a dreptul

spre vale... Dar îmi aduc aminte că dădeam cu nasul în ea. Pe când urmele astea cam fug spre stânga. Încotro apucăm?

— Mergem cum a mers şi Tata Jaguar. Nu se poate să nu ajungem la mocirlă.

— Bine, cum porunciţi.

Continuară să se ţină de urme. După câteva ore dădură de un teren nisipos. Aici urmele nu se mai vedeau. Deşi ţinutul li se părea total necunoscut, totuşi dezertorii noştri înaintau sârguincios căutând să se menţină pe aceeaşi direcţie. Astfel mai trecu un răstimp. Deodată Fritze îşi struni calul şi spuse răspicat:

— Nu m-am înşelat, dom' doctor. Am luat-o greşit. Altminteri, eram de mult la mocirlă.

— Ai dreptate. Însă nu cred ca Tata Jaguar să fi pierdut direcţia.

— Atunci o fi făcut anume un ocol.

— Iar noi am pierdut atâta timp. Ce-i de făcut, Fritze? Ne întoarcem în Valea lacului secat?

— Asta nu. Am luat-o prea la stânga, deci cârmim la dreapta. Şi pentru că ne-am tot dus înainte, mai dăm îndărăt. Adică pe scurt: înapoi şi spre dreapta. Dacă nici aşa nu dăm de mocirlă, atunci să mă picaţi cu ceară, dom' doctor.

Merseră conform ideii lui Fritze şi, într-adevăr, după un oarecare timp, zăriră siluetele copacilor din jurul mocirlei. Trecuse însă mult de amiază şi soarele începea să coboare la orizont.

Ajunşi la ţintă, luară caii de dârlogi şi se apropiară cu multă atenţie de locul unde zăcea tezaurul antediluvian.

— Şi acum la treabă! Se îndemnă Fritze. Peste un ceas va cădea întunericul. Până atunci încărcăm samarele şi... la drum.

— Zici să nu rămânem aici peste noapte?

— Nu. Doar ştiţi că azi se împlineşte sorocul şi ne putem trezi cu abiponii. Ce s-ar mai bucura să ne prindă pe amândoi.

Hai să ne apucăm de treabă, dom' doctor, dar păzea la crocodili! Abia acuma văd câţi mişună pe-aici.

Într-adevăr, dacă te uitai atent, puteai să vezi sute de asemenea lighioane, mai ales pe marginea apei, lângă mal. Oasele zăceau la locul lor, neatinse. Cei doi se apucară să le strângă şi să le lege. Dar lucrul nu mergea chiar atât de repede cum ar fi dorit flăcăul, căci, Morgenstern avea mereu ceva de observat, de lămurit. De sute de ori îi atrăgea atenţia să umble cu băgare de seamă, să nu cumva să vatăme osemintele acestea dragi. De pe unele trebuiau să răzuie mâlul, pe altele să le spele. Timpul trecea şi eroii noştri nici nu bănuiau ce se întâmplă în preajma mocirlei. Deodată auziră un glas. Cum stăteau ghemuiţi în stuf, se ridicară cu ochii plini de mirare. Cine putea fi vizitatorul neaşteptat? O tufă mare se înălţa drept în faţa lor. Se uitară printre crengi. Şi ceea ce zăriră era de natură să-i îngrijoreze în cel mai înalt grad.

O întreagă armată de călăreţi şi pedestraşi se apropia de mocirlă, căutând parcă un loc potrivit pentru popasul de noapte. Câţiva călăreţi, poate doisprezece sau paisprezece, dibuiseră cei cinci cai şi acum se îndreptau spre ei. Unul din călăreţi era indian, ceilalţi albi. Descălecară şi începură să răscolească stuful. Nu se aflau decât la vreo patruzeci de paşi de vitejii noştri. Aceştia le puteau distinge cu uşurinţă trăsăturile.

— Sfinte Sisoie, ce mai cozonac! îi şopti Fritze lui Morgenstern. Asta pentru că am întârziat cu vorbăria dumneavoastră. Mi-am închipuit eu c-o să iasă prost. Cunoaşteţi pe vreunul dintre indivizi?

— Din păcate, da, răspunse doctorul, simţind cum îl trec năduşelile. Dacă nu mă-nşel, unul e Antonio Periile, cel care a tras în mine... îi văd şi pe căpitanul Pellejo, care a dat peste noi când cu *gigantohelonia*...

— Iar eu îl recunosc pe ăla lungu de-i zice Gambusino. Ia

uitaţi-vă, dom' doctor, pe câmp! Cel puţin opt sute de oameni înarmaţi. Şi ce credeţi că sunt? Abiponi!

— N-am putea să fugim, Fritze?

— Încotro, mă rog? Să fugim la ei, să ne vârâm sub apă? Ori ne prind indienii, ori ne papă crocodilii.

— Atunci să stăm aici în stuf. Poate nu ne găsesc până se face întuneric, pe latineşte *caliginosus* sau *obscurus*. Apoi ne cărăm.

— Nu vă mai puneţi nădejdea în fleacuri! Nici n-o să picure cinci minute în oala veşniciei, că ne-or şi apuca de ciuf.

— Şi atunci o păţim, nu?

— Mă rog, n-are să fie o plăcere.

— Şi cum le răspundem dacă ne întreabă ce căutăm aici?

— Bine că v-aţi gândit şi la asta, dom' doctor. Dumneavoastră nu răspundeţi nimic. Lăsaţi pe mine. În nici un caz nu trebuie să afle că Tata Jaguar e pe-aproape şi că indienii cambaşi se aşteaptă la un atac. Le spunem că am venit singuri-singurei şi o ţinem aşa chiar dacă ar fi să ne tragă în ţeapă, să ne frigă, să ne spânzure, să ne otrăvească, să ne trimită pe lumea cealaltă. Ia vedeţi! Au şi dat de urma noastră. Ajută, Doamne!

Tot căutând, călăreţii reuşiră să deosebească urmele vechi de cele noi. Acum se apropiau repede, în cap cu Gambusino. Acesta se opri în spatele tufei şi, zărindu-i pe cei doi fârtaţi în veşmintele lor roşii, exclamă foarte surprins:

— *Ay maravilla!* Ce minune! Pe cine văd aici? Nişte cunoştinţe vechi şi dragi. Bine-aţi venit, señores! Ce vă preocupă? Aţi mai descoperit vreo broască-gigant? Uite şi ciolane, pe legea mea! Las' că o să arătaţi şi voi la fel în curând.

Râse batjocoritor, iar ceilalţi îi ţinură isonul. Apoi, înşfăcându-i pe bieţii „paleontologi”, îi traseră până la caii lor, unde pământul solid şi uscat era mai sigur decât cel de lângă apă.

Acolo făcură cerc în jurul lor şi îi buzunăriră pentru a doua oară.

Gambusino se înfipse cu picioarele răşchirate în faţa celor doi prizonieri.

— Ei, i se adresă el ironic lui Morgenstern, ce s-a mai ales din Tata Jaguar?

— E pe urmele voastre, răspunse repede Fritze, căutând să atragă asupra lui şi celelalte întrebări.

— Tu ce te bagi, obrăznicătură? Dar hai, vorbeşte, poate vei fi mai sincer decât stăpânul tău, care a făcut-o pe prostul rândul trecut. De fapt ar trebui să te omoram, dar dacă ne spui adevărul s-ar putea să scapi. Ia spune, s-a luat Tata Jaguar după noi chiar în dimineaţa aceea?

— Da.

— Şi până unde a mere?

— Asta n-o ştiu că n-am fost de faţă.

— Dar ce căuta dumnealui la Gran Chaco?

— Umbla după ceai cu yerbatores-ii lui.

— În ce parte?

— Nici asta n-o ştiu, că tăcea întruna şi nu prea vorbea cu noi. Am aflat că voia să vă ajungă repede din urmă, să vadă încotro mergeţi.

— Câţi oameni are?

— Vreo douăzeci.

— Şi voi de unde aveţi dobitoacele şi armele astea? Doar nu v-am lăsat nimic.

— Ni le-a dat Tata Jaguar. Spunea că o să i le plătească bancherul Salido.

— Mi-am închipuit eu. Şi ce căutaţi aici?

— Am auzit că în Gran Chaco se găsesc oase de animale străvechi şi am venit aşa, la un noroc. De altfel, am şi descoperit ciolanele.

— V-aţi întâlnit cu cambaşii? Unde?

— Nicăieri. Am trecut ieri prin câteva sate şi le-am găsit

pustii.

— Pustii? De ce?

— De unde să ştim noi asta, señor?

Cainbusino îi propti zdravăn pumnul în piept şi rosti mânios:

— Ascultă, omule, ori eşti un tâmpit fără pereche, ori eşti un şmecher clasa-ntâi. În ambele cazuri nu e nici o pagubă să împărţi soarta cu stăpânul tău. Vasăzică ne-ai mărturisit că Tata Jaguar se află în urmă, nu înaintea noastră cum credeam. De fapt, asta ne ajunge. Legaţi-i de copaci! O să vedeţi imediat ce distracţie vă pregătesc.

Ultimele cuvinte le adresă oamenilor săi. Cei doi germani fură legaţi. Apoi Gambusino se întreţinu în şoaptă cu ciracii, care îl înconjurau. Bucuria lor exprimată prin hohote de râs nu prezicea nimic bun. Gambusino se întoarse rânjind la prizonieri:

— Ca să nu puteţi evada din nou, vă condamnăm la moarte în două feluri: veţi fi spânzuraţi şi apoi devoraţi de crocodili. Doar dracul să vă mai dea vreo speranţă!

Morgenstern dori să ia cuvântul în apărare, însă Fritze îi spuse repede pe nemţeşte:

— Tăceţi. Orice vorbă ar fi de prisos.

— Atunci, dragul meu, am pierdut definitiv partida.

— Ba să nu credeţi, dom' doctor. Dacă nu ne omoară chiar acuşi, vom fi salvaţi.

— Cine să ne salveze?

— Tata Jaguar.

— Imposibil. Doar nu-i aici.

— Vă spun eu că este. În clipa când Gambusino isprăvea de vorbit, m-am uitat întâmplător la braţul ăla mic de apă. Şi ce văd? Cineva se ridică din stuf şi îmi face semn! apoi s-a topit. Era Tata Jaguar, l-am recunoscut.

— Te-oi fi înşelat. Soarele — pe latineşte *sol* — a apus şi nu se vede bine.

— Nu m-am înşelat. Era înalt şi spătos. I-am recunoscut şi haina de piele. Zău dacă vă mint, dom' doctor. Mi-a făcut repede un semn şi s-a pitulat din nou.

Puteau să discute în voie, căci bandiţii se depărtaseră pentru scurt timp ca să-i cheme pe abiponi la spectacolul ce-l puneau la cale. Indienii lăsară baltă pregătirile pentru instalarea taberei şi veniră cu toţii să se amuze pe socoteala celor doi captivi.

Benito Pajaro, adică Gambusino, aşteptă un timp, după care ordonă ca indienii să se retragă niţel:

— Faceţi loc, să putem începe. Aprindeţi un foc sub arborele de colo. Pe urmă veţi vedea cum ţopăie ăştia doi.

Arborele respectiv se afla pe mal, având jumătate din coroană răsfirată deasupra apei. Crengile de jos erau foarte groase; puteau rezista la greutatea unui bărbat.

Oamenii executară ordinul şi aprinseră un foc lângă trunchiul copacului. Crocodilii ce forfoteau lângă mal o zbughiră speriaţi.

— Se întorc ei îndată, îl asigură Gambusino pe Morgenstern în bătaie de joc. Să n-aveţi nici o grijă! Veţi avea plăcerea să-i cunoaşteţi foarte curând. Ce credeţi că urmează?

Prizonierii nu îndrăzniră să răspundă. Gambusino continuă: vă spânzurăm de crengile care atârnă deasupra apei, în aşa fel ca drăguţii de crocodili să vă poată atinge cu botul. Asta înseamnă a fi spânzurat şi devorat în acelaşi timp.

Cei doi condamnaţi se cutremurară. Totuşi unul dintre bandiţi şi anume Antonio Perillo, toreadorul, îşi exprimă părerea că procedeul e prea blând.

— Asta nu-i nimic, se adresă el lui Gambusino. E un fleac pentru aceşti netrebnici! Dumnealui, care se dă drept neamţ, a scăpat atunci de glonţul meu. Pe urmă a izbutit să fugă. Vasăzică ne-a răpit de două ori prilejul de a-l vedea cum crapă. De aceea ni s-ar cuveni o recompensă. Dacă-l

spânzurăm după procedeul obişnuit, înseamnă să-şi dea duhul imediat. Ei, şi apoi ce-am câştigat dacă-l sfâşie crocodilii. Nu! Indivizii ăştia trebuie să se zbată cât mai mult în ghearele morţii.

— Atunci ce propui? întrebă celălalt.

— Să-i spânzurăm, nu zic ba, însă de subsuori. Şi să lungim cureaua mai-mai să-i atingă crocodilii. Atunci să vedeţi comedie, când vor juca deasupra boturilor căscate ale fiarelor.

— Păi dacă atârnă aşa de sus, n-o să-i sfâşie.

— Asta deocamdată! râse toreadorul. Întâi să treacă prin toate frigurile morţii, apoi, când ne-om plictisi, îi slobozim mai în jos.

Ideea se bucură de aprobare unanimă şi preparativele începură numaidecât.

— Ce cruzime! şopti micul savant. Aceştia-s oameni? Aş prefera să ne arunce de pe-acum pradă crocodililor.

— Ba să mă iertaţi, îl contrazise Fritze. Asta ar însemna să pierim. Aşa, însă, mai câştigăm timp. Curaj, dom' doctor! Sunt convins că Tata Jaguar nu ne uită. Tocmai cruzimea lor drăcească poate să ne fie de folos.

Se întunecase. Focul încins arunca umbre tremurătoare în stufăriş. Lumini roşii, parcă însângerate, jucau pe suprafaţa apei tulburi, mâloase din care se iţeau capetele crocodililor. Bandiţii aduseră patru lasouri legate strâns două câte două. După care doi indieni se urcară în copac, fiecare pe câte o cracă groasă, ca să agaţe lasourile ce urmau să fie trase în sus şi în jos, ca pe nişte scripeţi. Treaba terminată, indienii coborâră din copac.

Apoi fură aduşi prizonierii. Li se legară mâinile la spate şi li se trecu pe sub braţ un capăt al lasoului, strâns înnodat. Celuilalt capăt îi făcură vânt peste cracă. Doi oameni vânjoşi. Îi traseră în sus pe slujitorii paleontologiei şi îi lăsară să se legene în văzduh.

Cum ambele crăci se întindeau până peste apă, captivii atârnau deasupra ei. Se bălăbăneau în lasouri, fapt care îi atrăgea pe crocodilii din preajmă. Aceştia clămpăneau grozav din fălcile lor uriaşe.

Potrivit ideii lui Perillo, prizonierii fură spânzuraţi în aşa fel, încât fiarele să nu-i poată ajunge. Totuşi, de câte ori se căsca sub ei un bot din acelea teribile, bieţii oameni se închirceau de groază, trăgându-şi picioarele sub ei. N-aveau pace nici o clipă, se zbăteau întruna, căci s-ar fi putut ca unul din crocodili să sară totuşi mai sus. Iar dacă un lasou ar fi cedat, fiarele s-ar fi năpustit năprasnic asupra victimei. Fireşte că starea în care se găseau cei doi fârtaţi desfide orice descriere. Dacă tăceau sau ţipau, nu se putea şti pentru că indienii, în marea lor bucurie, acopereau orice alt sunet cu glasurile lor, iar albii se desfătau nu mai puţin zgomotos. Abia înceta urletul, că se şi pornea din nou, mai dezlănţuit, când vreun crocodil îşi repezea botul încercând să muşte din victimă.

Tămbălăul dură mai mult de o jumătate de ceas până ce spectatorii răguşiră şi câţiva dintre ei cerură să se facă un sfârşit. Dar Perillo se opuse:

— Nu acum, încă nu! Să mai îndure câteva ore spaima morţii!

— Dar pierdem prea mult timp, obiectă cineva. Mai avem de lucru, trebuie să orânduim tabăra, să mâncăm.

— Păi cine ne obligă să stăm aici? Scârnăviile astea sunt legate bine şi nu pot scăpa. Haidem la treabă! Pe urmă ne întoarcem şi o luăm de la capăt.

Ceilalţi se declarară de acord şi, după puţin timp, prizonierii se pomeniră singuri. Nimeni nu se mai afla în preajmă. Acestei împrejurări eroii noştri, atât de groaznic chinuiţi, aveau să-i datoreze salvarea.

Fritze nu se înşelase în legătură cu apariţia Tatii Jaguar. Acesta, după cum se ştie, pornise de la Arroyo Clara, însoţit

de Anciano şi de incaş, ca să-i spioneze pe abiponii ce se apropiau. Drumul îl dusese către Valea lacului secat. Era convins că abiponii se îndreptau într-acolo. Dacă ar fi mers drept înainte risca să fie văzut în câmp deschis. De aceea se abătuse la stânga. Doctorul Morgenstern şi Fritze o luaseră tocmai pe această urmă deviată, ceea ce îi obligase la un lung ocol.

Tata Jaguar se întorsese apoi până la graniţa dintre teritoriul cambaşilor şi cel al abiponilor, trecând peste un şes neted, complet lipsit de arbori sau arbuşti. De aici cârmise la dreapta, ca să cerceteze urmele şi să-şi facă o idee asupra efectivelor trupei inamice.

Călăreau deci spre sud, în trap lin, scrutând cu atenţie terenul de dedesubt ca şi orizontul. Timp de vreo două ore nu observară nimic. Dar apoi descoperiră o urmă neobişnuit de lată ce se abătea în unghi drept de la direcţia lor. Era clar că pe aici trecuseră atât călăreţi cât şi pedestrime, dar numărul nu se putea deduce decât cu aproximaţie, deoarece rândurile din spate călcaseră pe urmele celor din faţă.

— Sunt abiponii, constată Anciano. Trebuie că se simt în mare siguranţă dacă mărşăluiesc în şiruri largi şi lasă urme atât de limpezi. Dar câţi or fi la număr e greu de spus.

— Şi totuşi tare aş vrea să aflu treaba asta, răspunse Tata Jaguar. Dacă ne luăm după ei, poate găsim unele semne care să ne servească de îndreptar. În orice caz, având în vedere că au un avans de patru ore, trebuie să ne grăbim ca să ajungem înaintea lor la Valea lacului secat.

Câtva timp mai târziu, cei trei călăreţi descoperiră locul unde poposiseră abiponii. Lăsară caii să pască mai la o parte şi Hauea se grăbi să cerceteze urmele, care acum se deosebeau clar unele de altele. Tata Jaguar, voind să-i dea prilejul de a-şi arăta perspicacitatea, întrebă:

— Ei, ce zici? Cam câţi duşmani se află înaintea noastră?

— Vreo cincizeci de călăreţi şi de cincisprezece ori pe-

atâţia glotaşi care merg pe jos, răspunse Hauca fără şovăire.

— Bine socotit. Şi eu cred că sunt cam atâţia.

— Atunci ce facem? se interesă Anciano. Călărim mai departe pe urmele lor?

— Nu. Acuma ştiu care-i situaţia, ne-am ajuns scopul. Mergem iarăşi spre nord şi, de îndată ce regăsim urmele noastre, ne întoarcem la cambaşi.

Cei trei porniră la drum. Timpul se scurgea încet şi monoton. Deplasarea le luase aproape două zile. Era amiază târzie.

Deodată Tata Jaguar îşi struni calul şi se uită surprins la pământ. Era tocmai locul unde Morgenstem şi Fritze descoperiseră că au luat-o pe drum greşit.

— Curios, murmură Hammer. Văd urmele a cinci călăreţi care veneau după noi şi au cârmit spre sud.

— Dinspre Valea lacului secat, completă Anciano.

— Înseamnă că sunt cambaşi, căci abiponii încă nu pot fi acolo. Urmele duc spre mocirlă. Ce să fie cu imprudenţa asta a cambaşilor?

Hauca o luase puţin înainte. Revenind, auzi întrebarea de mai sus şi clătină din cap:

— Nu sunt cambaşi. Mă iertaţi. Că tinereţea mea îndrăzneşte s-o spună, dar cred că mai degrabă e vorba de învăţatul cel mărunt şi de servitorul lui.

— Atunci n-ar fi decât două persoane, pe când urmele arată cinci.

— Nu v-aţi uitat eu luare-aminte. Mai priviţi o dată şi veţi vedea că au fost numai doi călăreţi care duceau cu ei încă trei cai.

Coborând din şa, Tata Jaguar se convinse imediat că tânărul incaş avea dreptate.

— Doi călăreţi şi trei cai de povară, da, da, reflectă Hammer. Doctoraşul nostru e într-adevăr capabil să desfidă orice pericol pentru ciolanele lui. A luat şi cai de samar ca să

transporte oasele.

— Mă miră doar că señor Geronimo le-a îngăduit să plece...

— Crezi că le-a îngăduit? N-ar face-o niciodată. Au plecat pe ascuns, profitând de întuneric şi de ceaţă, fără ca nimeni să-i observe. De aceea au sosit abia nu demult. Acum nu rămâne decât să ne apropiem cu atenţie de mocirlă şi să vedem dacă nu e cazul să le dăm vreun ajutor.

Porniră deci pe urmele celor doi păcătoşi. Până la mocirlă mai aveau de făcut două ore, ceea ce ar fi coincis cu lăsarea întunericului. De aceea trebuiau să mâne la galop.

Zburau peste câmp şi se uitau mereu în direcţia de unde ar fi putut să apară inamicul.

Astfel trecu o oră şi jumătate. Trebuiau să fi ajuns aproape de ţel. Deodată incaşul arătă spre răsărit:

— Se apropie nişte călăreţi! Sunt mulţi, căci se vede o pată mare. Dar ei nu ne pot vedea: suntem numai trei inşi.

— Hai să facem un ocol, ca să ieşim din câmpul lor de vedere, hotărî Tata Jaguar. Când noi vom fi de o parte a mocirlei şi ei de cealaltă, probabil că nu ne vor zări.

În câteva secunde pata pe care o văzuse Hauca dispăru.

Cei trei călăreţi descriseră un arc mare spre vest, cotind apoi iarăşi spre est. În depărtare creşteau copaci, apoi tufe mici. Călăreţii opriră la capătul dinspre apus al mocirlei, încât acesta se găsea acum între ei şi abiponii ce se apropiau. Soarele cobora după orizont.

Descălecară şi îşi priponiră caii. Tata Jaguar scoase din buzunar luneta şi se caţără într-un copac de unde putea cuprinde cu ochii un spaţiu mai vast. Şi într-adevăr îi şi zări pe abiponi, care veneau pe jos, având în frunte un grup de călăreţi albi.

Îşi mută privirea spre stufăriş. Cercetă atent prin lunetă, dar nu descoperi pe nimeni, căci Morgenstern şi Fritze stăteau aplecaţi asupra preţioasei lor descoperiri.

Între timp Hauca se urcase şi el într-un copac. Privi câteva clipe şi îl anunţă pe Tata Jaguar:

— Se zăresc cinci cai, señor.

— Unde?

— Dincolo, lângă copacii din spatele stufului. De la dumneata nu se vede.

— În schimb o să-i vadă abiponii, nu-i aşa?

— Călăreţii albi au şi luat-o la galop într-acolo. Acuma descalecă.

— Nu-i bine! Să ştii că-i descoperă pe cei doi nenorociţi.

Din păcate, amurgul se lăsa repede, nu se mai vedea la distanţă. Tata Jaguar coborî din copac, incaşul la fel.

— Mă strecor până acolo, hotărî cel dintâi.

— E periculos, observă Anciano.

— Lasă că nu mi-e frică de abiponi.

— Nu mă gândesc la ei, ci la crocodilii care pătrund până la stuf.

— Mai e niţică lumină şi o să mă păzesc. Auziţi?

Din direcţia mocirlei răsunară voci mânioase.

— Gata, i-au prins, zise Tata Jaguar. Trebuie să aflu ce se întâmplă.

— Merg şi eu, se oferi Anciano.

— Şi eu! sări Hauca.

— Tu rămâi aici la cai. Să vină numai Anciano.

Cei doi se depărtară. Mergeau aplecaţi prin stufăriş.

O vreme înaintară destul de uşor la adăpostul vegetaţiei, dar curând fură nevoiţi să se culce cu burta la pământ. Se târau încet şi cu mare băgare de seamă, ca să nu mişte stuful. Tijele ascuţite le răneau mâinile, dar ei nu se sinchiseau de acest lucru. Adeseori le apăreau în cale băltoace rău mirositoare şi mărăcini ţepoşi. Dar ei se târau înainte. În sfârşit ajunseră la cel mult şaizeci de paşi de locul unde Hauca zărise caii.

Până atunci fuseseră destul de prudenţi, ca să nu-şi ridice

capul deasupra stufului. Dar era timpul să se uite, totuşi, până a nu se întuneca de tot. Tata Jaguar îşi scosese mai demult pălăria şi o ţinea între dinţi. Acuma smulse un mănunchi de stuf, îi înălţă ca pe un evantai şi îşi săltă capul atât cât să poată scruta terenul fără să fie văzut.

Şi iată-l pe micul savant împreună cu Fritze înconjuraţi de călăreţii albi sosiţi de curând! Ceva mai în urmă se înşirau grupuri-grupuri de abiponi. Fritze era întors cu faţa spre locul de unde pândeau Tata Jaguar şi Anciano. Ceilalţi stăteau cu spatele spre locul respectiv şi îi fixau pe proaspeţii lor prizonieri.

Deodată Tata Jaguar se săltă cât era de înalt şi, fulgerător, îi făcu un semn lui Fritze. Apoi se ascunse din nou.

— Ce-aţi făcut, señor! îl mustră Anciano. Semnul ăsta poate să ne coste viaţa.

— Deloc, nu m-a văzut decât Fritze. Iar dânsul o să-i spună lui Morgenstern să aibă nădejde în ajutorul nostru...

— Ce-ar avea de gând cu bieţii oameni?

— Vom vedea imediat. Mi se pare că se sfătuiau. Smulge şi tu nişte stuf, ridică-l înaintea ta şi vezi ce se mai întâmplă.

Anciano execută operaţia. Priviră amândoi. Dincolo, Gambusino discuta eu însoţitorii săi. Toţi stăteau întorşi cu spatele. Apoi izbucniră strigăte de aprobare. Cuvintele însă se învălmăşeau, se topeau în văzduh.

Între timp seara coborâse de-a binelea şi abiponii îşi aprinseră focul lângă un copac.

Prizonierii fură aduşi până aproape de foc. Lumina le desena clar staturile şi feţele.

Deodată Tata Jaguar scăpă o exclamaţie pe care duşmanii ar fi auzit-o fără îndoială dacă n-ar fi făcut atâta tărăboi.

— Ce-i? Ce s-a întâmplat? întrebă Anciano.

Nu primi nici un răspuns. Tata Jaguar sta cu ochii ţintă la grupul de oameni din jurul focului.

— De ce aţi strigat? insistă bătrânul. Dacă vă auzeau... Aţi

descoperit ceva?

Tata Jaguar respira nervos, agitat, încât bătrânul stărui din nou cu întrebările.

— Îl vezi pe omul acela înalt, pieptos, ca un uriaş printre ceilalţi? rosti în sfârşit Tata Jaguar. Uite acela care se răsteşte acum la prizonieri.

— Bineînţeles că-l văd. Îl şi cunosc destul de bine.

— Ce vorbeşti? Îl cunoşti, într-adevăr? Cum îl cheamă?

— Benito Pajaro, poreclit Gambusino.

— Ah! El e vasăzică! Omul pe care-l caut de ani de zile...

Ridicase vocea atât de tare, încât Anciano îl domoli:

— Mai încet, señor, vă rog. Ne trădaţi. Ce-i cu dumneavoastră? Doar vă ştiu cât se poate de prevăzător. Nu vă daţi seama de primejdie? Aveţi ceva cu acest Gambusino?

— Mă mai întrebi! şuieră printre dinţi Tata Jaguar, după care se cufundă în tăcere.

Aceasta se petrecea în momentul când — aşa cum ştim din cele spuse anterior — doi abiponi legau lasourile de crăcile copacului. Anciano, văzând ce se întâmplă, şopti mai mult pentru sine:

— Ce vor să facă? De ce agaţă lasourile?

— Cam bănuiesc eu, răspunse Tata Jaguar, care îşi regăsise din nou calmul obişnuit.

— Vor să-i spânzure?

— Asta e clar.

— Atunci nu-i putem salva.

— Poate că totuşi... N-au de gând să le treacă laţul în jurul gâtului, altminteri ar fi făcut-o fără multă zăbavă şi nu ar fi ales tocmai crăcile de deasupra apei. Fii atent!

Urmă scena descrisă mai înainte, când cei doi prizonieri agăţaţi de copac se zbăteau, ferindu-se de boturile crocodililor. Anciano se cutremură:

— Ce cruzime, señor! Uite cum dau fiarele să-i înhaţe! Ce-i de făcut?

— Deocamdată nimic. Mai aşteptăm. Situaţia e într-adevăr grea, însă nu fără ieşire. Oricum, în ce priveşte lasourile, se poate rezista la strânsoarea lor.

— Eu, unul, m-aş repezi în ticăloşii aceia...

— N-are nici un rost. Ar fi să le faci un rău şi mai mare prizonierilor. Trebuie să avem răbdare.

Îşi permiteau să discute cu glasul aproape normal, căci abiponii deveniseră cumplit de gălăgioşi. Abia după un timp larma se mai potoli şi toată lumea se depărta fără să mai dea vreo atenţie prizonierilor spânzuraţi în copac.

— Hai până acolo, şeilor! şopti Anciano. E timpul.

Dădu să se ridice, însă Tata Jaguar îl reţinu:

— Stai pe loc! Vrei să strici totul? Îi vezi cumva pe duşmani?

— Nu-i văd, că-i întuneric. Însă ştiu că s-au dus cu toţii.

— Asta da, probabil. I-au lăsat pe prizonieri spânzuraţi în copac ca să le prelungească spaima şi să-i dea apoi pradă crocodililor. Acum o să aducă vreascuri şi alte cele pentru foc. Pe urmă, când vor aprinde focurile, vom putea să-i vedem şi vom fi mai feriţi de primejdie.

— O să pună paznici la copac.

— Nu-i nimic, le înfigem cuţitul în spate. Faptul că i-au lăsat pe cei doi nenorociţi să se zbată în chinurile morţii mă face să cred că se simt în siguranţă. Aşa că mai avem timp, sunt convins.

— Iar eu judec altfel, señor. S-ar putea ca ticăloşii să ştie că ne aflăm, pe-aproape.

— Să fi pălăvrăgit Fritze? Când e vorba de stăpânul său, e în stare de cele mai mari năzbâtii. Totuşi nu cred sa ne fi trădat. E un şmecher şi jumătate.

Focurile se aprinseră pe rând. Tabăra fu instalată la oarecare distanţă de mocirlă şi, spre satisfacţia lui, Tata Jaguar observă că arborele de care atârnau prizonierii era mascat faţă de tabără de un tufiş înalt, ceea ce favoriza

extrem de mult salvarea celor doi ghinionişti.

Indienii forfoteau întruna; cărau stuf şi alte uscături pentru întreţinerea focurilor. Trebuia deci aşteptat până se vor linişti. Anciano însă îşi pierdu repede răbdarea. Cum să stea atâta vreme inactiv?

— Señor, dacă nu pornim îndată, sunt gata să fac o prostie, mărturisi el. Vreau să-i sugrum pe câinii ăştia.

— Fii cuminte, omule! Crezi că eu nu stau ca pe jar? Pe mine mă frige şi mai rău. Habar n-ai ce simt de un sfert de oră încoace. Trebuie să mă ţin cu dinţii ca să nu izbucnesc. Dar uite colo: se împarte carnea. Înseamnă ca oamenii se vor aduna şi se vor apuca să mănânce, între timp noi isprăvim treaba.

Într-adevăr, abiponii grăbeau din toate părţile către un mic tăpşan. Chiar şi cei ocupaţi cu căratul stufului zoreau într-acolo. Capătul mocirlei ieşea din raza lor de observaţie. Focul de sub copac, nefiind întreţinut, ardea prea slab ca să lumineze împrejurimea.

Sărind în picioare, Tata Jaguar dădu fuga spre copac. Anciano îl urmă. Între ei şi tabără se înălţa tufişul mai sus pomenit. Trebuiau să acţioneze repede şi foarte atent.

Tata Jaguar îşi desprinse lasoul de la brâu şi îl pregăti pentru lansare. Cu glas reţinut se adresă celor două victime:

— Am venit să vă ajutăm. Ţineţi-vă bine şi nu faceţi nici o mişcare până nu atingeţi pământul.

Aruncă lasoul cu atâta precizie, încât acesta se încolăci în jurul lui Morgenstern. Apoi către Anciano:

— Deznoadă lasoul celălalt, dar vezi să nu-l scapi din mână. Îl laşi să alunece încet pe măsură ce eu îl trag pe doctor cu lasoul meu.

Anciano făcu întocmai. Deznodă lasoul cel vechi, dar îl ţinu strâns, ca nu cumva Morgenstern să cadă în apă. Acesta pluti o vreme între cer şi pământ, apoi ateriză lângă Tata Jaguar. O tăietură de cuţit şi micul savant îşi simţi braţele libere. Dădu

să spună ceva şi să-şi desfacă lasoul de la piept. Dar Tata Jaguar îl opri:

— Staţi aşa şi nu vorbiţi. Lasoul rămâne pe dumneavoastră.

Era vorba de lasoul cu care îl spânzuraseră bandiţii. Acum, repetând operaţia, Tata Jaguar îl coborî şi pe Fritze. După care îi lămuri:

— Facem în aşa fel ca dumnealor să creadă că v-au tras în jos crocodilii şi v-au mâncat. De aceea nu vă dezleg încă. Trebuie să destram lasourile ca să pară că au fost rupte de crocodili.

Roase curelele cu ajutorul cuţitului şi abia pe urmă le rupse. Anciano le fixă din nou pe crăci în poziţia iniţială. Capetele atârnau sfâşiate de parcă crocodilii i-ar fi smuls pe cei doi condamnaţi.

Toate acestea se petrecură mult mai repede decât le-am descris, timp în care Tata Jaguar nu pierdu nici o clipă din ochi tabăra duşmanilor. Acolo nimeni nu se mai gândea la prizonieri. Toţi erau ocupaţi cu propriile burdihane şi abia după ce gătară de mâncat observară întâmplător că focul de sub copac aproape că se stinsese. Gambusino trimise un indian ca să mai pună nişte stuf. Dar omul se întoarse gâfâind:

— Señores, să vedeţi ce s-a întâmplat: prizonierii au fost mâncaţi de crocodili!

Nimeni nu crezu. Totuşi Gambusino şi alţi câţiva săriră în sus şi alergară la faţa tocului. Voiau să se convingă de adevăr. Focul, încins din nou, lumina cele două capete ale lasourilor atârnate de crăci. Crocodilii priveau de jos cu ochi încremeniţi.

— S-au dus, pe onoarea mea că s-au dus! exclamă Perillo, toreadorul. Cine ar fi crezut! Cum de-au reuşit să-i înhaţe?

— Mă rog, s-or fi săltat cu toată puterea, până le-au venit de hac, opină căpitanul Pellejo.

— Cam greu, se îndoi Gambusino. Crocodilul nu e în stare de un asemenea salt... Şi dacă a venit cineva de a tăiat lasourile şi i-a salvat pe indivizi?

— Să le taie? Cine putea ajunge până aici?

— Adevărat şi asta... Ia coborâţi lasourile, să vedem dacă au fost tăiate cu cuţitul.

Le cercetă amănunţit şi ajunse la concluzia că fuseseră sfâşiate, nu tăiate.

— Vasăzică bestiile au reuşit să sară atât de sus! conchise Gambusino. Le-o fi fost foame, nu glumă. Cred că s-au lins pe bot de aşa ospăţ. Uitaţi-vă cum stau şi pândesc, parcă ar mai vrea. În fine, am scăpat într-un fel de găgăuţii ăia. Şi-au primit răsplata.

— Mie, unul, îmi pare nespus de rău că s-a terminat atât de repede, mormăi Perillo. Să mai fi stat agăţaţi, să fi văzut şi eu cum îi rup crocodilii. Dacă nu se stingea focul, cred că bestiile s-ar fi temut şi n-ar fi sărit. Trebuia să prevăd chestia asta.

Între timp Morgenstern şi Fritze fură conduşi, nu prin stuf, ci pe drum ocolit, până la locul unde aştepta incaşul.

Cât ţinu drumul, tăcură mâlc. Apoi însă doctorul, răsuflând uşurat, se adresă Tatii Jaguar în limba germană:

— Adineauri ne-aţi interzis să vorbim. Dar acum vă pot spune că a fost teribil, îngrozitor, un coşmar nemaipomenit. Îmi tremură toate fibrele.

— Şi mie, întări Fritze. Întâi mi-am făcut curaj ca să zic aşa, dar când m-au ridicat în copac şi am văzut crocodilii cum rânjesc la mine, am sfeclit-o.

— Pe mine nu m-ai zărit? se interesă Tata Jaguar.

— Ba da, răspunse Fritze, v-am recunoscut şi îmi ziceam că n-o să ne lăsaţi de izbelişte.

— Spune-mi în primul rând dacă au încercat să scoată de la voi cum aţi ajuns la mocirlă.

— Ehei! Ne-au descusut ca la poliţie, dar nu le-am spus

nimic.

Povesti cum fuseseră chestionaţi şi ce anume întrebări li s-au pus. După ce îl ascultă, Tata Jaguar — care până atunci le vorbise cam aspru — schimbă oarecum tonul:

— Prin urmare, n-aţi comis numai gafe. Mă-ntreb, totuşi, cum de v-a trecut prin cap să veniţi iarăşi la mocirlă?

— Asta-i vina mea, interveni micul savant. Mă obsedau oasele. Trebuia să pun mâna pe ele şi nu m-am lăsat până nu l-am convins şi pe Fritze să meargă la mlaştină, pe latineşte *palus*.

— Mare imprudenţă! O să-mi povestiţi mai târziu cum s-au petrecut lucrurile. E timpul să plecăm. Caii i-aţi prăpădit şi sunteţi extenuaţi, aşa că vă dăm noi caii noştri. Anciano şi cu mine mergem pe jos.

— Nu, señor, protestă incaşul, luaţi calul meu. Sunt tânăr, aproape un băieţandru, pe când dumneavoastră şi Anciano...

— Lasă asta, îl întrerupse Tata Jaguar. Rămâne cum am spus.

Era de presupus că duşmanii se vor deplasa în linie dreaptă spre Valea lacului secat. Pentru ca aceştia să nu dea de urmele lui, Tata Jaguar socoti nimerit să meargă la oarecare distanţă de linia respectivă, însă paralel cu ea.

Porniră, aşadar: Morgenstern, Fritze şi tânărul incaş călare, iar Tata Jaguar şi Anciano pe jos, călcând cu paşi mari şi călăuzindu-i pe cei dintâi.

După câtva timp, când secera lunii se ivi pe boltă, luminându-i pe drumeţi, bătrânul Anciano putu observa mersul obosit al Tatii Jaguar. Omul acesta, de obicei atât de vioi şi viguros, părea acum doborât de o povară grea şi necruţătoare. Vremea se scurgea încet, fără ca el să scoată un cuvânt. Numai arareori parcă-şi încleşta fălcile şi scrâşnea din dinţi. Până la urmă Anciano se hotărî să rupă tăcerea şi îl întrebă cu glas reţinut:

— Vă frământă ceva, señor? Nu vreţi să-mi spuneţi şi mie?

— O să afli şi tu, Anciano, răspunse Tata Jaguar. Ani de zile am căutat să i-o plătesc nemernicului acesta de Gambusino, dar nu l-am întâlnit nicăieri...

— Curios lucru. Dacă-mi spuneaţi o vorbă, vă puneam de mult faţă-n faţă cu el.

— Cum să-ţi spun când nici eu nu ştiam că omul pe care îl caut e Gambusino. Acuma ştiu. Nu numai că l-am văzut adineauri; i-am recunoscut şi glasul mai demult. Când ne-am întâlnit prima oară jos, la Rio Salado şi i-am scos din mâna abiponilor pe aceşti doi camarazi, care şi astăzi erau s-o păţească, am auzit deodată un glas puternic şi tăios. Deşi foarte grăbit, am stat locului, ca împietrit şi am tras cu urechea. Fiind pădure în dreapta şi în stânga, timbrul vocii era uşor schimbat. Acuma însă nu mai am nici o îndoială.

— Vă e duşman?

— Trebuie să-i plătesc o datorie şi chitanţa va fi scrisă cu sânge — chiar mâine, aşa sper.

— Sânge pentru sânge?

— Da! Banditul acela l-a ucis pe fratele meu, sus, în nord. Cum s-au petrecut lucrurile, n-aş putea să-ţi povestesc. A fost groaznic, atât de groaznic încât mi-a albit şi părul. L-am urmărit lungă vreme până am aflat că a şters-o în sud — de fapt e originar de aici, din Argentina. Ei şi am venit încoace să-l caut. Am bătut călare toată ţara, am navigat pe toate fluviile, m-am căţărat pe toţi munţii. Degeaba!... Dar acum e al meu, nu-l mai scap din ochi până... până-mi plăteşte!

— Luaţi-l atunci în grija dumneavoastră, că eu mă ocup de celălalt.

— Care?

— Toreadorul. Vreau să-l întreb câte ceva despre scalpul eu care s-a lăudat în faţa lui Verano.

13. Secretul toreadorului

Focurile de lângă mocirlă se stinseseră. Abiponii şi albii dormeau duşi; a doua zi urmau să pornească la drum foarte devreme. La cai veghea un paznic. Dar acesta nu era singurul care veghea; mai erau trei inşi certaţi cu somnul şi anume Gambusino, toreadorul şi căpitanul Pellejo.

Raporturile dintre Pellejo şi ceilalţi doi semănau cu cela dintre sublocotenentul Verano şi Tata Jaguar: era ofiţer, pe când Gambusino şi Perillo nu erau decât nişte simpli civili. De aceea se credea superiorul lor. În ultimul timp se certase cu ei de repetate ori şi de fiecare dată fusese nevoit să cedeze, deoarece autoritatea lui Gambusino asupra abiponilor era mai mare decât a sa. Iată, ce-l necăjea şi îi alunga somnul.

Astăzi, după dispariţia celor doi captivi, când revenită cu toţii în tabără, Pellejo se amestecă printre ostaşii adunaţi la foc lângă Lacul palmierilor, căci se socotea de drept comandantul lor. Deodată se pomeni cu Gambusino şi Perillo, iar cel dintâi îl informă pe un ton oficial:

— Señor căpitan, mâine ajungem în satul cambaşilor şi atacăm imediat. Să vă dau instrucţiunile cuvenite...

— Mie? se revoltă Pellejo. Eu nu primesc instrucţiuni decât, din partea superiorilor ierarhici!

— Şi nu acceptaţi ideea că aş fi superiorul dumneavoastră?

— Nicidecum.

— Ştiam. Totuşi am tăcut până azi. Cum însă ne aflăm în ajunul atacului, e cazul să ne lămurim. Citiţi vă rog documentul acesta!

Scoase din buzunar o cutiuţă de tablă, o deschise şi îi arătă o hârtie împăturită. Apoi o desfăcu şi i-o dădu. Căpitanul citi la lumina focului, păli şi restitui hârtia.

— Ei, întrebă Gambusino, cine comandă?

— M-am încredinţat că trebuie să ascult de ordinele dumneavoastră.

— Nu numai dumneata, ci şi militarii ceilalţi. Te rog să le-o comunici.

— Voi comunica, señor, răspunse Pellejo, ridicându-se în picioare. Apoi, brusc, se depărtă ca să-şi mai domolească furia.

Când se întoarse după o vreme, focul nu mai ardea. Gambusino şi toreadorul plecaseră. Pellejo se lungi lângă caporalul său, care nu aţipise încă şi îl întrebă încet:

— Unde-i colonelul cel proaspăt uns, dacă nu cumva o fi general?

— S-a dus către mocirlă împreună cu Perillo. Au de discutat nişte planuri şi nu vor să fie tulburaţi.

— Ce a mai făcut în lipsa mea?

— Nimic, doar că ne-a arătat şi nouă documentul.

— Nu cumva e fals?

— Nu. E semnat de vicepreşedintele Confederaţiei şi poartă sigiliu. Trebuie să-i dăm ascultare.

— Şi eu? Eu... să-mi pierd comanda?

— Señor căpitan, trebuie să-i dăm ascultare, cum spuneam. Doar suntem militari. Nesupunerea poate să ne coste capul.

— Asta se cheamă devotament? Nu m-aş fi aşteptat...

Pellejo se înveli în pătura lui şi încercă să doarmă. Nu-şi dădea seama că de fapt ajunsese şi el un răzvrătit, un rebel şi ca atare nu mai avea nici un drept să-i tragă la răspundere pe ostaşi. Încercase să joace un rol de prima mână ea să fie avansat şi iată-l dintr-o dată răpus. Asta nu-i dădea pace. Se gândea mereu la Gambusino şi la Perillo. Fără îndoială că pregătesc ceva împotriva lui. N-ar putea oare să afle ce pregătesc? De ce nu? Poate că o să-l ajute întâmplarea. Îşi înălţă capul şi trase cu urechea. Toată lumea dormea, chiar şi vecinul lui, caporalul. Pellejo se strecură de sub pătură şi

porni tiptil, târâş, spre mocirlă. Abia după un răstimp destul de lung reuşi să zărească, la lumina lunii, copacii de pe mal. Se târî până acolo fără să-i descopere însă pe cei doi adversari. Atunci porni la noroc înainte, mascat de tufe şi stufăriş. În sfârşit, auzi nişte voci înăbuşite. Numai la câţiva paşi de el două umbre alăturate, Gambusino şi toreadorul, şedeau pe un petic de pământ. În imediata lor apropiere se înălţa un mănunchi des de stuf. Riscă să se furişeze până acolo şi se lungi cu burta la pământ. Dacă vreunul din cei doi s-ar fi ridicat în picioare, cu siguranţă că l-ar fi descoperit. Vorbeau în şoaptă, dar, încordându-şi auzul, Pellejo izbuti să prindă discuţia lor.

— Drept să-ţi spun, parcă nu-mi vine a crede, rosti Gambusino. Mă rog, lasourile au fost rupte, sfâşiate, însă gândeşte-te că erau împletite în cincisprezece, deci tari, nu glumă. Pentru un crocodil nu-i mare lucru să-ţi smulgă piciorul de la şold, dar să sfâşie un asemenea lasou mi se pare peste putinţă.

— Eu iau lucrurile cum s-au întâmplat şi nu-mi bat capul, răspunse Perillo. La urma urmei, cine să-i fi eliberat?

— Tata Jaguar.

— Păi nu-i aici. Ai auzit ce spunea găgăuţă ăia mic...

— Cum nu cred că a pierit, aşa nu cred în vorbele lui. Te întreb: este dumnealui colonelul Glotino sau nu? Dacă da, înseamnă că e destul de şmecher ca să ne îmbrobodească. El zicea că Tata Jaguar a rămas în urmă. Şi dacă nu-i adevărat? Dacă ne-a luat-o înainte?

— Măi, măi, asta ar fi rău de tot! Adică: în loc să atacăm, s-ar putea să ne atace ei pe noi. Tata Jaguar i-a mai ajutat pe cambaşi împotriva abiponilor, ce-i drept în altă regiune. Ciracii lui nu se tem nici de dracu'.

— Trebuie să fim atenţi. Dacă e aici, cu siguranţă că ne întinde o cursă.

— Totuşi ar fi lăsat niscai urme şi le-am fi descoperit...

— Pai n-ai văzut că, pe unde treceam, satele şi colibele erau părăsite?

— Şi astea sunt urme?

— Fireşte. Oamenii şi-au luat tălpăşiţa. De ce? De frica noastră. Prin urmare, le-a spus cineva că venim asupra lor. Cine le-a spus? Mă tem că Tata Jaguar.

— Crezi?

— Aşa bănuiesc... Şi-apoi toate depozitele noastre golite. Desigur, s-ar fi putut ca indienii să le fi descoperit întâmplător. De aceea la început nici nu m-a dus gândul la Tata Jaguar. Însă acum, judecând serios, nu cred ca spânzuraţii ăia să fi căzut în gura crocodililor. Ceea ce până adineauri n-a fost decât o presupunere a devenit pentru mine un fapt cert: Tata Jaguar se află prin preajmă.

— Dar cum naiba să-i fi scos? Doar lasourile mai stau şi acum agăţate de copac.

— Asta n-o înţeleg nici eu. Omul ăsta face nişte chestii la care alţii nici n-ar visa.

— Dacă-i aşa cum spui, atunci trebuie să ne aşteptăm ca, la ora actuală, cambaşii să fie deja mobilizaţi şi să stea la pândă.

Deh, nu sunt sigur. Poate n-a avut destul timp să-i mobilizeze. În orice caz trebuie să ne grăbim. Plecând în zori, ajungem seara la Pârâul limpede şi atacăm satul în timpul nopţii.

— Şi dacă domnii cambaşi de-acolo sunt înarmaţi?

— Atunci se duce naibii planul.

— *Damnacion!* Fir-ar să fie! Şi câte parale ne-a costat, câtă osteneală! Ar însemna ca, în loc să dăm lovitura umplându-ne de avuţii, să ne întoarcem prăpădiţi ca nişte cerşetori.

— Jucăm *và banque*, totul pe o carte. Dacă pierdem, luăm viaţa de la început. Eu mă duc în munţi şi caut vreo vână de aur sau de argint, iar tu te apuci de vechea ta meserie:

toreador.

— Adică tu să crapi într-o bună zi prin munţi, iar eu, Antonio Perillo, în arenă. Află că am şi simţit la Buenos Aires că nu mai sunt espada de altădată. Mi s-au muiat muşchii, mă cam ţine la încheieturi. Nu, nici vorbă să revin la vechea mea meserie.

— Atunci cum ai s-o scoţi la capăt? Ori vrei să urci cu mine sus?

— Ca să-mi putrezească oasele în Cordilieri?! Cunosc eu ceva mai interesant, cu mult mai interesant.

— Ce?

Perillo şovăi îndelung. Abia într-un târziu răspunse pe un ton confidenţial:

— Până acum nimeni nu ştie secretul meu şi nici n-ar trebui să-l ştie. Dar ne aşteaptă bătălia cu cambaşii. S-ar putea să fiu rănit ori chiar ucis şi ar fi mare păcat ca secretul acesta să moară odată cu mine. De aceea am să ţi-l încredinţez ţie, cel mai bun camarad al meu.

— Mă faci extrem de curios. Tonul tău grav îmi spune că e ceva cu totul neobişnuit.

— Într-adevăr, e vorba de nişte bogăţii mari, de o comoară probabil uriaşă.

— O comoară? Ia ascultă, nu aiurezi?

— Nu aiurez deloc. E adevărul curat. Am şi o dovadă pe care tu o cunoşti foarte bine.

— Care?

— Scalpul acela cu plete albe. Doar l-ai văzut.

— Aha, scalpul indianului care a vrut să te atace şi pe care l-ai omorât?

— Exact. Numai că povestea, cum o ştii tu, e născocită de mine. Acuma îţi pot spune adevărul, că doar te pricepi la de-alde astea. Află că nu m-a atacat nici un indian. Eu l-am atacat!

— *Demonio!* Vasăzică, aşa stau lucrurile. Atunci îţi spun şi

eu cu toată sinceritatea că n-am prea crezut în povestea ta, pentru că de fapt nu aveai nimic la tine care să-l fi putut ispiti pe indian. Deci tu l-ai atacat... Iar scalpul e în legătură cu comoara de care vorbeşti? Nu cumva indianul era stăpânul acelei comori?

— Ai ghicit!

— *Qué diablos!* Haide, zii mai precis! De ce n-ai pus mâna pe comoară?

— Fiindcă n-o purta cu el. Doar câteva lucruri şi atât...

— Şi nu ţi-a mărturisit unde se află grosul?

— Nu.

— Prin urmare, nici nu ştii unde se găseşte comoara?

— Da şi nu. Adică nu ştiu exact...

— Nu mai vorbi în dodii, frate!

— Ştiu regiunea, dar nu şi locul precis.

— Atunci scoate-ţi din cap istoria asta. Degeaba comoară, dacă nu ştii unde se află. Poate că nu există decât în căpăţâna ta.

— Ba este cu adevărat! Pot să jur.

— Păi unde?

— Sus în munţi... E acolo un fel de văgăună căreia îi zicea Barranca del Homicidio.

— Aşa? Cunosc văgăuna. Se spune că acolo ar fi fost ucişi ultimii incaşi.

— Da, da. Şi eu mă gândesc că incaşii aceia, înainte de a muri, trebuie să-şi fi ascuns comorile.

— Hm! Am auzit nu o dată despre marile bogăţii ale incaşilor. Cică toate obiectele erau din aur curat. Pe atunci spaniolii au dus cu ei corăbii întregi pline cu aur şi argint. Dar ce atâta vorbă! Mai bine spune-mi cum a fost.

— Îţi spun totul. Veneam din Chile, unde participasem la nişte lupte cu taurii şi obţinusem câteva premii în bani. Dar îmi cunoşti firea... I-am risipit cât ai zice peşte. Am mâncat zdravăn, am băut pe ruptele, am jucat şi am pierdut totul,

până la ultimul ban. Ca să pot lua drumul îndărăt, a trebuit să mă angajez servitor la un comerciant care pleca la Mendoza. Fireşte că n-a mai ajuns. Îţi închipui de ce... Rânji mulţumit şi, după o pauză, continuă: Rămăsesem, aşadar, singur şi am trecut încoace, peste munţi. Către seară mă aflam la Barranca del Homicidio. Zici că ai fost acolo, ştii cât de neprimitor e ţinutul. Aş fi luat-o călare spre Salina del Condor, însă era drum lung şi primejdios; chiar şi pe lună plină te puteai prăvăli sau rătăci. Bătea un vânt aspru, aşa că m-am adăpostit în dosul unei stânci, mi-am legat catârul şi m-am culcat.

— Îţi mai venea să dormi? făcu Gambusino cu tâlc.

— Şi de ce nu?

— Păi negustorul ăla care n-a mai ajuns la Mendoza...

— Aş, doar nu sunt copil sau babă. Mortul e mort, nu mai învie. Totuşi somnul mă ocolea. În schimb m-am pomenit cu...

— Cu indianul, bănuiesc.

— Întocmai. Era lună plină, nici urmă de nori. Auzind paşi, am tras cu urechea. Un bărbat se apropia de stânca în dosul căreia mă aflam. Nu mă observase. Nu văzuse nici catârul. Se opri şi îşi ridică ochii la cer. Atunci i-am zărit chipul. Era bătrân, dar încă în putere; un moşneag frumos, chipeş, purtând pe umeri un arc mare şi o tolbă cu săgeţi; cuţitul îi lucea la cingătoare. Alte arme nu avea, nici alte lucruri nu părea să poarte la el. Mi-a atras atenţia mai cu seamă părul lui alb, des şi lung, ce-i atârna până la şold. Am constatat mai târziu că-l purta prins într-o şpangă. Omul stătu multă vreme aşa, neclintit. Se uita ţintă la lună şi murmura. Parcă spunea o rugăciune şi aştepta ca luna să ajungă în crucea bolţii. După care porni mai departe.

— Şi te-ai luat după el? întrebă Gambusino.

— Ara vrut, fireşte, însă n-am reuşit. Omul apucă pe creasta văgăunii şi dispăru în spatele ei. Drept să-ţi spun, m-a uimit bătrânul. Peretele, aproape vertical, părea să nu aibă

nici un locşor de sprijin. Şi totuşi omul cobora cu o siguranţă de parcă ar fi călcat pe nişte scări solide. I-am văzut părul scânteind, în raza lunii, apoi l-am pierdut din ochi, atât de adânc coborâse. Cine să fi fost? După chip era indian. Şi ce căuta? De ce n-o fi aşteptat până la revărsatul zorilor dacă avea de gând să se angajeze pe un drum atât de primejdios? Şi unde îşi avea catârul? Am rămas pe marginea văgăunii pândind întoarcerea lui. Am pândit toată noaptea. Nu mai venea. Abia dis-de-dimineaţă, când licări soarele, l-am zărit cum se caţără încet pe partea cealaltă a văgăunii. Ducea în spate o povară. Ajuns pe creastă, ridică braţele la cer de parcă ar fi salutat noua zi. Apoi îşi văzu de drum. Îl urmăream fără ca el să mă observe. Din înălţimea unde se afla, drept înaintea ochilor mei, se făcea o pantă abruptă. Moşneagul o luă în jos, pe urmă coti după o stâncă şi îl pierdui iarăşi din vedere.

— Şi l-ai urmărit? se interesă curios Gambusino.

— L-am urmărit. Voiam să aflu cu orice preţ cine-i omul şi ce anume scosese în toiul nopţii din văgăună, căci seara nu avusese nici o povară cu el. Mi-am dezlegat catârul, am încălecat şi am luat-o pe urma lui. N-a fost nevoie să ocolesc, deoarece direcţia pe care apucase ducea exact la Salina del Condor, unde voiam şi eu să ajung. Coborâi în viteză panta. După un povârniş destuii de abrupt se deschidea o vâlcea. Acolo îl zării pe bătrân. Părea grăbit. Mergea mai repede decât catârul meu. Am dat pinteni catârului şi l-am urmărit în vâlcea, în câmp deschis, am urcat o coastă şi m-am lăsat iarăşi la vale. Mă apropiasem atât de mult, încât omul auzi tropotul din spatele lui. Se opri, întoarse capul şi o luă şi mai iute la picior. Voia să scape de mine. Mi-am, îndemnat din nou catârul, care porni la galop. Bănuind că-l urmăresc, moşneagul se uita în dreapta şi în stânga, căutând o trecere, un ascunziş. Dar pereţii laterali ai văii erau atât de drepţi, încât nu era chip să te caţeri pe ei. La un moment dat valea

se lărgi şi dânsul dădu să cârmească. Atunci i-am strigat: „Stai că trag!” Se prefăcu că nu aude, aşa că trăsei un foc de armă, nu în el, «ci alături; nu voiam să-l nimeresc. Glonţul şuieră printre stânci, drept care omul gândi că e mai cuminte să se supună. Se opri şi îşi întoarse faţa spre mine. Mă apropiai de el cu puşca în mână. „Ce v-am făcut, señor, de ce trageţi?” m-a întrebat. „Dar dumneata de ce ai luat-o la goană când ţi-am poruncit să te opreşti?” i-am răspuns.

Atunci se înălţă mândru, îşi scutură părul lung şi alb, cum îşi scutură leul coama şi rosti pe un ton suveran: „Cine are dreptul să poruncească aici? Nu cumva dumneavoastră?”

Ochii îi scânteiau. Dar nu numai ochii, ci şi povara ce-o ducea în spinare, într-o plasă, prin care străbăteau luciri ca de aur curat. Şi când făcu o mişcare, auzii un clinchet moale şi lin, specific aurului. Pe urmă nu mai ştiu nici eu ce mi-a venit. Ştiu doar că am descărcat a doua ţeavă. Am tras fulgerător. Glonţul nimeri în plin şi omul căzu la pământ.

— L-ai lovit în piept? întrebă Gambusino.

— Nu. Glonţul a pătruns prin spate drept în inimă. Când am dus puşca la ochi, bătrânul s-a răsucit repede ca să se ferească. Dar în zadar, căci i-am ghicit mişcarea şi l-am împuşcat pe la spate. Sarcina i-a alunecat, a căzut alături. Plasa se desfăcu şi câteva lucruri se răspândiră pe jos. Erau nişte cupe mici de aur şi alte obiecte a căror întrebuinţare n-o cunoşteam. Bătrânul murise. Am adunat lucrurile şi le-am înfăşurat într-o pătură ce o aveam de obicei la spatele şeii...

— Şi desigur că te-ai întors la văgăună? îl întrerupse Gambusino.

— Ba nu. De două zile duceam lipsă de apă, trebuia să-mi adap catârul ca să nu se prăpădească. De aceea m-am îndreptat spre Salina del Condor, în preajma căreia, precum ştii, se află câteva izvoare. Abia pe urmă aveam de gând să mă întorc la Barranca şi să caut locul de unde bătrânul scosese obiectele acelea de preţ.

— Dar mai întâi l-ai scalpat?

— Păi da. Nici nu-mi dau seama cum de m-am hotărât. Aveam eu acasă o colecţie eu tot felul de mărunţişuri, amintiri din primele mele călătorii şi aventuri... Şi cum stăteam aşa în faţa mortului şi îi admiram părul, parcă vedeam scalpurile indienilor care se găsesc în atâtea colecţii. Şi ce mi-am zis? Zău că merită să păstrez o asemenea chică!... I-am jupuit ţeasta şi am vârât chica lângă celelalte lucruri, în pătură.

— Hm! Vasăzică, aşa te-ai ales cu scalpul, zise Gambusino, îngândurat. Eu nu l-aş fii luat cu mine.

— De ce?

— Fiindcă ar putea să te trădeze.

— Cum adică? Prin ce?

— Prin raritatea lui. Ai mai văzut tu pe cineva să poarte părul în felul acesta? Şi ce păr bogat, ce lung şi alb ca argintul! Bătrânul are desigur rude şi cunoscuţi care i-au pierdut urma şi au făcut cercetări. Dacă vreunul din ei află că scalpul se găseşte la tine? Dacă există cineva care cunoaşte şi el secretul cu comoara? În locul tău n-aş vorbi cu nimeni despre scalp şi cu atât mai puţin l-aş arăta.

— Ei, lasă, au trecut de atunci cinci ani, nu mai e nici o primejdie.

— Eu, unul, te sfătuiesc să fii prudent. Uite, chiar acum îmi vine în minte un indian bătrân care poartă părul tot aşa. Trăieşte singur în munţi. Asemănarea asta mă face să bănuiesc oarecare legături cu mortul. S-ar putea ca, prin nu ştiu ce întâmplare, omul să afle de scalpul cu pricina. Şi-atunci, dacă l-a cunoscut cumva pe bătrân, poţi s-o păţeşti rău de tot.

— Cum îi zice indianului?

— I se spune Anciano bătrânul, fiindcă e trecut de o sută de ani. Dar, în ciuda vârstei, omul e încă viguros şi sprinten ca la patruzeci. S-a făcut vestit prin îndrăzneala şi dibăcia lui.

— Nu-l cunosc şi nu mă interesează. E bogat?

— Dimpotrivă.

— Atunci n-are habar de comoară şi nu văd ce folos aş trage din sfatul tău...

— Poate că ai dreptate. Mi-a trecut şi mie aşa prin gând... Zii înainte!

— Din păcate, lucrurile au ieşit pe dos. Voiam să-mi adăp catârul la Salina, să-mi umplu şi eu burta cu apă şi să mă-ntorc la Barranca. Dar, sosind la Salina şi cârmind după un cot, numai că văd pe cineva care şade şi mă priveşte mirat. Urcase fără îndoială din vale şi mergea în munţi. Asta mi-a răsturnat toate planurile. Să mă întorc, nu mai puteam fiindcă omul s-ar fi luat după mine şi ar fi descoperit leşul. Să mă aşez iarăşi nu-mi convenea, căci şi-ar fi întipărit în memorie chipul meu şi ar fi putut să mă trădeze odată şi odată. Aşa că am dat pinteni catârului şi am trecut repede pe lângă el.

— Mare prostie! De ce nu l-ai pocnit?

— Aş fi făcut şi asta, crede-mă, dar, de cum m-a zărit, a şi pus mâna pe puşcă. Mi-ar fi luat-o înainte... Aşa că m-am oprit numai o clipă şi mi-am întors repede faţa de la el. Mânând la galop, am ajuns după o jumătate de oră la unul din izvoarele de lângă Salina. Acolo am zăbovit puţin, apoi mi-am continuat drumul. Bănuiam că omul mă va urmări.

— De unde până unde bănuială? Doar nici nu vorbiseşi cu el.

— Tocmai asta putea să-i dea de gândit. Şi pe urmă, dacă descoperea cadavrul, mă acuza fireşte de omor.

— Cum arăta? Cred că i-ai reţinut bine înfăţişarea.

— Tocmai că nu. Ca să-l privesc cu atenţie, ar fi trebuit să mă întorc cu faţa la el, ceea ce am evitat, pe bună dreptate, aşa că nu i-am reţinut trăsăturile. Ştiu doar că nu era tânăr, avea părul cărunt.

— Dar statura?

— Ţi-am spus că şedea. N-am văzut cum arăta în picioare.

Oricum, nu părea să fie scund.

— Deh, ai fost cam uşuratic. Omul ăsta poate să-ţi ceară socoteală când nici nu te aştepţi. Mai bine te aşezai lângă el şi pândeai momentul potrivit ca să-l împuşti.

— Mi-a trecut şi mie prin gând, însă prea târziu. Astăzi regret că n-am făcut-o, căci se pare că omul mă ţine minte cum nici n-aş fi bănuit.

— Ce vorbeşti?! Te-a mai întâlnit după aceea şi te-a recunoscut?

— Aşa cred. M-a şi ameninţat şi am simţit în vorbele lui ca o aluzie la întâmplarea de-atunci.

— Cine-i?

— Tata Jaguar.

— *Valgame Dios!* Să-şi fi băgat nasul şi aici?!

Perillo evocă întâlnirea din restaurantul de la Buenos Aires, unde Tata Jaguar îi amintise de Salina del Condor. Atunci Gambusino exclamă cu voce atât de tare, încât aproape că-i trezi pe abiponii adormiţi:

— Dânsul era! Fără nici o îndoială! Trebuie să fii foarte atent. Iată un motiv în plus ca să-l lichidăm cât mai repede. Zii mai departe!

— Am mers atunci călare ziua şi noaptea toată. Nu m-am oprit decât pentru câteva minute şi mi-am dat osteneala să nu las nici o urmă. Fireşte că m-aş fi întors imediat la Barranca să caut comoara, dar în asemenea împrejurări a trebuit să mai amân pentru câteva săptămâni. Între timp am stat la Chicoauia. Spre norocul meu am dat acolo peste un negustor de antichităţi care mi-a cumpărat marfa şi mi-a plătit-o pe loc, fără să întrebe măcar de unde posed asemenea obiecte de aur. Când m-am văzut cu bani, n-am putut răbda şi m-am dus la Salta. Ei şi acolo am jucat şi am pierdut aproape tot. Nu mi-a rămas decât suma strict necesară pentru drumul înapoi la Barranca.

— Şi te-ai întors şi n-ai găsit nimic?...

— Din păcate aşa e. Mai întâi am căutat cadavrul indianului, dar nu mai rămăsese nici urmă din el. Condorii îi căraseră până şi oasele. Apoi, la Barranca, am cercetat pas cu pas, palmă ce palmă, fără să descopăr nici cel mai mic semn. Şi de câte ori am mai revenit la locul cu pricina, în zadar am căutat, deşi sunt convins că există bogăţii uriaşe care au aparţinut cândva monarhilor peruvieni.

— Asta e posibil, fireşte. De fapt, cercetările tale n-au fost destul de temeinice. Pentru aşa ceva e nevoie de o mare pregătire şi răbdare. Or tu eşti prea puţin versat.

— Ai dreptate. Tocmai de aceea mă gândesc că am găsit în tine omul potrivit. Eşti dispus să mergi cu mine până la văgăuna aceea?

— Cu cât mai repede, cu atât mai bine. O lovitură ca asta nu trebuie amânată, pricepi. Altminteri se poate găsi cineva care, printr-un simplu noroc, să descopere ceea ce tu ai căutat în zadar cu atâta osteneală. Dacă, din cine ştie ce motiv, campania împotriva cambaşilor va lua o întorsătură proastă pentru noi, atunci cel mai bun lucru va fi să ne repezim în munţi şi să punem mâna pe comoară.

— Crezi că o s-o găsim?

— Sper... Şi acum vreau să fac un tur de control, să văd dacă nu ne paşte vreo primejdie. Mă tot bate gândul că Tata Jaguar se află prin preajmă şi ne spionează.

Când ofiţerul care pândea de după tufiş auzi aceste vorbe, se târî repede înapoi şi îşi reluă locul în tabără.

14. Bătălie în codrul secular

Nu se crăpase bine de ziuă când oamenii din tabără fură treziţi ca să se pregătească de drum. Din cei opt sute de

războinici numai cincizeci erau călare, de aceea trupa ajunse abia către prânz în zona pădurii ce străjuia de ambele părţi Valea lacului secat. Încă de departe, Gambusino, chemându-l pe Braţ-Viteaz, căpetenia abiponilor, întrebă:

— Asta e pădurea şi valea prin care urmează să trecem?

— Da, señor.

— Nu-i chip s-o luăm prin altă parte?

— Ba da, însă e ocolul mare şi ar cere o mulţime de timp.

— Timp nu avem. Până diseară trebuie să ajungem la satul cambaşilor. La noapte atacăm. Dar ia spune: apă se găseşte în valea asta?

— Este o gârlă nu prea departe, care se varsă într-un lac micuţ.

— Atunci oprim acolo să ne odihnim.

Discuţia fu auzită de căpitanul Pellejo, care tocmai se apropiase în fruntea ostaşilor săi. Măsură din ochi pădurea şi, în calitatea sa de militar, se simţi obligat să intervină:

— Señor, terenul din faţa noastră impune prudenţă. Nu putem manevra nici la dreapta, nici la stânga şi trebuie să traversăm o vale mărginită de pereţi înalţi. Ce se întâmplă dacă duşmanii ne pândesc în acest cazan?

— M-ar bucura foarte dacă ar fi atât de tâmpiţi, făcu încrezut Gambusino. Pătrundem înăuntru şi îi nimicim pe toţi, că de scăpat n-au pe unde să scape.

— Uşor de spus, mai greu de realizat. Eu v-aş sfătui...

— N-am cerut sfatul nimănui! i-o tăie brutal Gambusino. Dacă aveţi opinii, ţineţi-le pentru dumneavoastră până vi le cer!

Indignat, căpitanul îi întoarse spatele fără să mai spună nimic. Trupa se puse din nou în mişcare. După o bucată de drum se iviră nişte urme ce veneau din stânga şi duceau drept spre vale. Pe-acolo se întorsese Tata Jaguar, care, în situaţia dată, renunţase să mai şteargă urmele. Gambusino sări de pe cal şi le cercetă:

— E vorba de câţiva cai şi doi oameni pedeştri, dar asta nu-i nimic. Ei au venit dinspre sud pe când noi venim din est, aşa că n-au de unde să ştie de prezenţa noastră.

Drept care îşi continuă liniştit drumul fără a trimite cercetaşi. Căpitanul Pellejo sesiză această mare greşeală, dar tăcu. Totuşi, când se apropiară de pădure şi căpitanul văzu deschizându-se gura văii, nu se mai putu stăpâni şi atrase atenţia asupra primejdiei posibile:

— Eu aş trimite câţiva oameni înainte să vadă dacă putem trece.

— Şi eu v-am mai spus că doresc din toată inima ca valea să fie plină de cambaşi, răspunse Gambusino. Dacă nu vă ţine curajul, rămâneţi aici.

— Exact, cine se teme poate chiar să se întoarcă, adăugă Antonio Perillo. De laşi nu avem nevoie.

— Faceţi aluzie la mine, señor? sări jignit ofiţerul.

— Credeţi ce poftiţi!

— Bine, atunci cred că laş e acela care împuşcă oameni fără apărare ca să-i jefuiască şi apoi fuge din faţa primului ins pe care îl vede şezând liniştit la Salina del Condor.

Abia îi scăpaseră aceste vorbe, că se şi căi amar. Gambusino şi Perillo îl ascultară uluiţi. Primul îşi reveni mai repede şi rânji:

— Aţi visat probabil. Ce înseamnă aiurelile astea?

— O să aflaţi, señores, o să aflaţi mai târziu, răspunse Pellejo, dând pinteni calului. Eu, unul, nu vă mai dau nici un sfat.

Ceilalţi doi se priviră semnificativ. Apoi Gambusino îi şopti lui Perillo:

— Mişelul ăsta ne-a spionat aseară. Altă explicaţie nu există. Ce crezi că-i de făcut?

— Trebuie lichidat. Şi cât mai repede, ca să nu aibă prilejul să trăncănească.

— Just. Asta-i ultima zi a vieţii sale! De fapt, măgarul are

dreptate într-un fel când ne recomandă să fim prudenţi, numai că nu vreau să ţin seama de sfatul lui repetat cu atâta stăruinţă. În ce mă priveşte n-am să mă expun. Ne oprim amândoi la intrare şi aşteptăm să intre ceilalţi. Pe urmă vedem dacă valea e ocupată de cambaşi sau nu.

Îşi puseră planul în aplicare. Merseră cu Braţ-Viteaz până în faţa intrării, unde se opriră pentru a lăsa ca grosul trupei să intre în „cazan”. Însă Braţ-Viteaz ridică mâna şi făcu oamenilor lui semn să stea pe loc. După care pătrunse singur între pereţii văii. Se întoarse după câteva minute şi anunţă:

— Nu e nimeni înăuntru. Putem intra liniştiţi.

— Ei, hai, daţi-i drumul! porunci Gambusino, stând mai la o parte împreună cu Perillo.

Păreau amândoi, nişte veritabili comandanţi gata să primească defilarea trupelor. Braţ-Viteaz trecu în fruntea abiponilor săi. Urmară soldaţii albi.

Dar căpetenia greşise crezând că valea e neocupată, greşeală pe care avea să o regrete cât de curând.

Întors lângă Valea lacului secat, Tata Jaguar constatase cu mirare că pe marginile văii nu se zărea nici o siluetă de cambaş. Îi strigă deci de departe lui Geronimo, care-l întâmpinase la jumătatea, drumului:

— Sper că toţi războinicii noştri sunt aici...

— Toţi!

— Păi unde?

— În spatele meu, la gârlă.

— Şi de ce nu în vale?

— Fiindcă savanţii ăştia doi, care, după câte văd, se află teferi lângă tine, dispăruseră la un moment dat şi mă temeam să nu-i prindă abiponii şi să-i silească a mărturisi care sunt intenţiile noastre. Mi-am zis că e mai prudent să nu ocup valea până nu te întorci. Am făcut bine ori nu?

— Bine! Meriţi laude.

Geronimo se apropie şi îi strânse mâna. Albii veniră şi ei să-

i salute pe şeful întors în mijlocul lor. Morgenstern şi Fritze se traseră ruşinaţi mai la o parte. Ar fi preferat să dispară ca să nu fie luaţi la întrebări. Dar se găsi cineva care alergă să-i întâmpine râzând cu toată gura:

— Păi bine, señores, ce v-a venit s-o ştergeţi aşa, fără un cuvânt de bun-rămas? Am intrat la griji. Dacă vă înghiţea vreo broască din alea uriaşe?!

Vorbise Parmesan, chirurgul. Morgenstern nu scoase nici o vorbă, Fritze însă ripostă:

— Ei, şi? Dacă ne înghiţea, ştiu că i-aţi fi tăiat burta ca să le scoateţi afară.

— Fără îndoială, dar cu condiţia să mă fi înştiinţat la timp. Încolo nici un impediment. Mă descurc şi la cezariană. Tai orice!... Aţi fost probabil la mlaştina cu oase, nu-i aşa?

— Da. De fapt plănuisem o excursie în lună, dar, fiind abia la primul ei pătrar, n-ar fi avut loc să ne găzduiască.

— Precum văd, sunteţi foarte bine dispus. Înseamnă că v-a mers totul în plin. Şi noi care ne temeam că aţi căzut în mâinile abiponilor! Totuşi ceva parcă nu-i în regulă: unde vă sunt caii?

— I-a halit broasca de care vă temeaţi: să nu ne înghită pe noi. Aşa că, dacă doriţi, vi se oferă ocazia unei operaţii pe cinste. Poate mai salvaţi ceva din bietele dobitoace...

Cu acestea, Fritze îl părăsi îndreptându-se spre Morgenstern, care îşi găsise refugiul sub uri copac. Se aşeză lângă el şi îi spuse în germană:

— Chirurgul ăsta voia să-şi bată joc de mine, dar nu i-a mers. De, îmi pare rău de căişori... Şi Tata Jaguar ce să spun... Mă miră că nu ne-a tras încă o săpuneală în lege. Nu găsiţi că e curios?

— Aşteaptă, numai să-şi facă puţin timp.

— Asta zic şi eu. Dar nu vă necăjiţi. O să iau totul asupra mea. Eu, Fritze, am pus la cale tărăşenia. Îmi tot umblau prin minte ciolanele alea şi nu m-am lăsat până nu v-am convins

şi pe dumneavoastră s-o tulim.

— Nu prea merge, Fritze. Cum să accept un asemenea sacrificiu din partea ta? E împotriva demnităţii şi onoarei mele, pe latineşte *honor*. Mi-aş pierde respectul pentru propria mea persoană.

— Cum? Ce vorbă-i asta? Cine pretinde să vă respectaţi? Nimeni. Destul că vă respect eu şi ceilalţi.

— Nu, Fritze, nici nu te-ar crede pe cuvânt. Să fi prevăzut cât de cât lucrurile, nu făceam prostia asta. Acuma drege dacă poţi.

— Credeţi că nu se poate? Eu, unul, ştiu cum am putea ieşi cu obrazul curat. Ştiu taman ce trebuie.

— Ei?

— Trebuie să ne dovedim curajoşi, viteji.

— Adică să participăm şi noi la bătălia ce se pregăteşte?

— Asta e! Ori vreţi să vă arătaţi vitejia cu altă ocazie?

— Hm! Nu sunt fricos, dar un combatant trebuie să verse sânge, pe latineşte *sanguis*. Or mie nu-mi place să văd sângele curgând...

— Aşa? Vă e milă de nişte ticăloşi care ne-au spânzurat la un deget de boturile crocodililor? Eu, unul, nu cred să fi mâncat vreodată oameni, însă pe bandiţii ăştia i-aş mesteca fripţi.

Pe când Fritze îşi dădea osteneala să stimuleze spiritul războinic al stăpânului său, albii şi căpeteniile cambaşe se adunară ca să afle rezultatul recunoaşterii efectuate de Tata Jaguar. După ce îi lămuri asupra situaţiei, acesta adăugă:

— Sunt convins că vor cădea în cursă. Nu e nevoie să ne grăbim, fiindcă, după părerea mea, trupa lor nu va sosi înainte de amiază. Aşadar, să fim înţeleşi. O sută de oameni pătrund în vale şi se înşiră pe liziera din faţă a pădurii. Bineînţeles ascunşi. Comandant: Geronimo. Operaţia din vale o conduc eu personal. Voi sta pitulat drept în mijlocul lizierei. Fără îndoială că duşmanii se vor instala aici pentru odihnă.

Atunci am să ies în faţă şi am să-i somez pe conducătorii lor să se predea fără luptă.

— Şi dacă nu vor sau nu au încredere? întrebă Geronimo.

— Atunci, fie ce-o fi. Eu mi-am făcut datoria.

— Dar e limpede că nu te vor lăsa să pleci. Vor pune mâna pe tine.

— Ei, aş! Nu mă prind ei atât de uşor. La primul lor gest şi îi împuşc pe Gambusino şi Perillo, iar voi, auzind împuşcăturile, tăbărâţi asupra celorlalţi.

— Şi, până una-alta, tu te afli chiar în mijlocul lor... Tare periculos, îţi rişti viaţa.

— Sunt de aceeaşi părere, îl susţinu sublocotenentul Verano. I-am spus şi domnului Jaguar, însă m-a repezit. La ce să-i mai someze pe răzvrătiţi şi să-şi expună viaţa? Nu merită ei atâta generozitate. Nimiciţi-i fără milă pe toţi, absolut pe toţi! Abiponii sunt fiare, iar albii înhăitaţi cu ei sunt nişte lepădături. Cu astfel de inşi nu se cade să fii milos, altminteri îţi tai singur craca de sub picioare. În ce mă priveşte, voi trage la prima lor apariţie.

— Ba n-o să trageţi! îl avertiză Tata Jaguar. Părerea mea o ştiţi. Sper să duc la împăcare aceste două triburi indiene care se duşmănesc. În plus mi-ar conveni să-i prind pe Gambusino şi pe Perillo de vii — ceea ce probabil că nu ar fi cu putinţă dacă s-ar trage fără ordinul meu.

— Şi dacă totuşi voi trage?

Hammer îşi încruntă sprâncenele şi răspunse dur:

— Atunci veţi fi răspunzător de masacrul ce va urma şi o să vă împuşc.

— Cu alte cuvinte, aveţi de gând să mă asasinaţi!

— Să vă pedepsesc! Dacă acţionaţi împotriva ordinului meu, sunteţi un criminal şi vă execut fără nici o ezitare.

Ofiţerul se întoarse şi plecă supărat. Când socoti că nu mai poate fi auzit, îşi strânse pumnii şi mormăi: „Eu să mă supun unui asemenea ins! Toţi îl venerează, iar eu parcă aş fi recrut

în faţa unui general. Auzi, cică să-i cruţe pe indieni. Ce dobitocie! Las' că le arăt eu! Trebuie împuşcaţi până la unul. O dată faptul împlinit, acest «general» — umanitar n-o să mai aibă ce crâcni. S-a stabilit ca primul foc să fie semnalul atacului... Ei bine, focul acesta o să-l trag eu!”

Tata Jaguar, după ce mai expuse o dată planul în amănunţime, se apropie de copacul sub care şedeau Morgenstern şi Fritze.

— E timpul să trecem fiecare la postul lui, se adresă el micului savant. Vreau să vă explic sarcina dumneavoastră.

— Asta-i bine, vorbi Fritze în locul stăpânului său. Ştiţi unde am dori să ne postaţi?

— Unde?

— Acolo unde-i primejdia mai mare.

— Zău? Aţi devenit viteji peste noapte?

— Cum peste noapte?! Eu, unul, sunt aşa de când lumea. Şi apoi azi e o treabă specială: trebuie să ştergem ruşinea ce am păţit. Înţelegeţi, să ne spânzure deasupra crocodililor!... Asta cere răzbunare. O să dau iama-n ei ca pisica în vrăbii, iar dom' doctor o să-mi stea într-ajutor.

— Voi să daţi iama-n duşmani? Nu se aprobă! Vă repartizez eu în altă parte, unde sper să nu ne puteţi încurca. Zic sper, fiindcă nu e chiar sigur că n-o să faceţi şi acolo vreo prostie.

— Aşa... Şi uncie ne repartizaţi?

— La cai. Să-i păziţi, căci nu putem să-i luăm cu noi în vale.

— La cai? se strâmbă Fritze. Adică din eroi am ajuns un fel de rândaşi. Ce părere aveţi, dom' doctor?

— Eu... mă supun cu regret, răspunse micul savant. De fapt am fi vrut să combatem, doar nu suntem mai prejos decât alţii...

— Mă rog, mă rog, acceptă liniştit Tata Jaguar. Dar din câte am văzut şi constatat, curajul dumneavoastră poate

păgubi mai mult prietenilor decât duşmanilor. De aceea vă dau o sarcină mai comodă.

— Şi credeţi că numai doi oameni singuri vor fi în stare să stăpânească atâţia cai? În ce mă priveşte, mi-e greu să afirm că aş fi atât de înzestrat...

— N-o să fiţi singuri. Vă mai dau şase cambaşi cu aceeaşi însărcinare. Sper ca măcar de astă dată să mă pot bizui pe dumneavoastră, domnule doctor.

— Fără îndoială, deşi aş fi preferat să lupt alături de ceilalţi. Dar fiindcă ţineţi neapărat să rămânem la cai, ne vom achita de misiune, pe latineşte *officium*.

— Perfect. Nu trebuie decât să fiţi atenţi ca nici un cal să nu fugă în vale. Lucrul e destul de uşor. Puteţi avea nădejde în ajutorul cambaşilor.

Acestea zise, Tata Jaguar îi părăsi. Era limpede că, de fapt, nu voia decât să-i îndepărteze pe cei doi buclucaşi de teatrul bătăliei. Nu avea încredere în ei şi se temea să nu-i facă vreo nouă pozną. Sesizând intenţia, Fritze îşi simţi inima ca de catran.

— Sunteţi, fireşte, om cu şcoală, dom' doctor, se adresă el micului savant, aţi trecut şi pe la universitate, nu?

— Chiar pe la trei.

— Şi vă pune paznic la cai! Nu e ruşinos?

— Păi ce să fac...

— Asta-i acuma! Facem şi noi de capul nostru, ca şi când n-am fi auzit nimic. Lăsăm caii să fie cai şi ne aruncăm în luptă.

— Mi-ar plăcea şi mie, chiar foarte mult... însă i-am promis.

— Ne duce de nas, dom' doctor. Păcăleală curată. Parcă de cai e vorba? Pentru asta îi ajung câţiva cambaşi. Nu vrea decât să ne ţină departe de bătălie. Mare jignire, zău aşa! Ce-or să gândească indienii despre noi?!

— Într-adevăr, pe toţi dracii! se aprinse la rândul lui

Morgenstern. O să spună că suntem nişte babe. Fritze, te urmez!

— Foarte bine. Le arătăm noi! O să ne batem ca leii. Vai de cel care îmi pune la îndoială curajul. Îl fac praf!

Cam la un ceas înaintea prânzului poziţiile fură ocupate. Albii împreună cu optzeci de cambaşi, sub comanda lui Geronimo, executaseră întâi o manevră, pentru ca abiponii să nu le descopere urmele, apoi se deplasaseră în monom până la liziera pădurii şi, astfel înşiraţi, se pitiseră printre tufe şi copaci. Cel care încheia şirul se afla la vreo două sute de paşi de gura văii. Aşteptau cu toţii sosirea inamicului. După aceea aveau să-i închidă drumul îndărăt.

Ceilalţi, numai indieni — peste cinci sute de oameni — ocupaseră laturile văii, jumătate pe dreapta, jumătate pe stânga. Se împărţiseră deci în două unităţi. Tata Jaguar se afla în dreapta, fapt care îi îndemnă pe Morgenstern şi Fritze să se strecoare printre războinicii de pe latura opusă.

Aici perechea de rebeli îşi tăie drum cu atâta grabă, încât, după un răstimp, când indienii începeau să se desfăşoare, ajunse în fruntea întregului şir, foarte aproape de gura văii. Astfel Tata Jaguar nici nu le bănui prezenţa.

În schimb lângă el se afla un alb care nu voise să se alăture grupului comandat de Geronimo şi anume sublocotenentul Verano. Până să-şi fi pus trupele în mişcare, Tata Jaguar se apropiase de ofiţer şi îl întrebase pe un ton răspicat:

— Señor, ştiţi ce am de gând. Doriţi totuşi să participaţi la operaţia noastră?

— Da.

— Atunci vă rog să staţi permanent lângă mine.

— Înţeleg, señor. Vreţi să mă sechestraţi, să mă ţineţi sub observaţie. Nu aveţi încredere în persoana mea. Ei bine, nu mă opun: voi fi mereu cu dumneavoastră.

Îl însoţise deci pe Tata Jaguar până la poziţia din dreapta văii şi rămase lângă el. Afişa o indiferenţă şi un calm

desăvârşit, încât te puteai uşor înşela asupra intenţiilor sale. În sinea lui însă era hotărât ca, în momentul potrivit, să tragă, focul de armă fatal.

De cealaltă parte, Fritze îl rugă pe un cambaş să-i împrumute cuţitul, tăie nişte crăci şi confecţiona două bâte groase din care una îi reveni stăpânului său. Erau singurele lor arme. Puştile le fuseseră confiscate la mlaştină.

— Aşa! zâmbi el, mulţumit. Când l-oi altoi pe careva cu semnul ăsta de mirare, n-o să mai zică nici pâs.

Cambaşii, necunoscând rolul celor doi intruşi, îi tratau cu toată bunăvoinţa. Fritze ardea de nerăbdare să-şi pună în funcţie arma lui primitivă. De altfel şi Morgenstern dorea să-şi afirme curajul exemplar. De aceea minutele de aşteptare li se păreau neînchipuit de lungi. În cele din urmă, Fritze, trăgând cu coada ochiului la tufărişul des ce se înălţa în spatele lui, vorbi către Morgenstern:

— Mi se pare că timpul e prea lung şi răbdarea prea scurtă. Ce ziceţi, dom' doctor, n-ar fi cazul ca abiponii să se grăbească niţel?

— Chiar aşa. Nu-i deloc plăcut să tot stai şi să-aştepţi cu sufletul la gură.

— Ce-ar fi să cercetăm situaţia? Doar ne aflăm aici lângă gura văii. Dacă ne-am urca pe clin în sus, am putea să-i vedem când se apropie.

Într-adevăr, numai că tufărişul e prea des.

— Să încercăm totuşi. Suntem amândoi mici de stat şi ne putem strecura mai uşor decât alţii care-s nişte măgădăi cât *gigantohelonia* dumneavoastră.

— Nu-mi mai pomeni de ea, Fritze. Mă indispune.

Fritze se căţără primul ca să croiască drum şi stăpânului său. Acesta îl urmă. Era într-adevăr greu să te strecori prin tufăriş, însă nu imposibil. După unele eforturi, cei doi ajunseră — ce-i drept cu hainele cam ciupite — la înălţimea unei stânci ce trona deasupra intrării. Sus creşteau arbori şi arbuşti, dar

pe latura dinspre şes înălţimea era destul de golaşă. Abia ce ajunseră sus şi îşi îndreptaseră privirile spre răsărit, că-i şi văzură pe abiponi venind încet, agale, ca nişte drumeţi ce nu vor să se obosească.

— Uite-i! În sfârşit! Slavă Domnului! exclamă Fritze, bătând din palme ca un copil. Acuşi începe tevatura, dom' doctor.

De acolo de sus, unde stăteau pitiţi, se vedea nu numai şesul până hăt departe, ci şi cazanul de dedesubt. Totul era tăcut, nemişcat, de parcă nici o fiinţă omenească nu s-ar fi aflat prin apropiere. Abiponii veneau fără grabă în frunte cu cei cincizeci de călăreţi. Unora li se puteau desluşi chiar trăsăturile feţei.

— Ei, îl recunoaşteţi pe cel din capul coloanei? se adresă Fritze micului savant. Cel mai mare dintre ticăloşi!

— Da, e Gambusino.

— Şi la dreapta lui?

— Perillo, toreadorul. Dar să vorbim mai încet, altminteri o să ne audă când ajung jos.

Observaţie foarte îndreptăţită, căci stâncile de la intrarea deasupra căreia pândeau cei doi „viteji” aveau o înălţime de cel mult douăzeci de coţi.

Cum spuneam la începutul acestui capitol, abiponii se opriră la intrare în timp ce Braţ-Viteaz cercetă terenul şi, constatând că nu era nimic de temut, se întoarse şi raportă în consecinţă. Apoi îşi conduse oamenii în Valea lacului secat.

Aceştia îl urmară până la micul lac din mijlocul văii şi se răspândiră pe mal. Nimeni nu bănuia că se află de fapt într-o capcană fără ieşire. După trupa de pedeştri intrară în cazan şi cei cincizeci de călăreţi.

— Gambusino a rămas la urmă, îi şopti Fritze doctorului. Păcat că suntem prea sus. Tare l-aş mai izbi în cap.

Şi îşi săltă parul arătând cum ar izbi. Tufa din faţa lor avea rădăcini adânci, dar înfipte într-un teren fărâmicios şi crăpat

din cauza intemperiilor. Chiar dedesubt stătuse un timp Gambusino, mândru şi semeţ pe calul lui. Acum nu se mai vedea. Morgenstern, curios, se apleca înainte:

— Să fi intrat şi el?

Răspunsul la această chestiune avea să fie cu totul inedit. Micul savant se aplecase prea mult, bizuindu-se pe soliditatea terenului, care însă se dislocă brusc şi începu să alunece, fără speranţă de oprire. Astfel doctorul se pomeni dus la vale.

— Staţi, opriţi-vă, pentru Dumnezeu! strigă Fritze atât de tare, încât glasul i se auzi până-n depărtări. Încotro aţi luat-o? În jos? Ei, asta n-am s-o rabd!

Îl apucă pe Morgenstern de picioare, însă terenul, cedând din nou, porni şi el la vale. Se rostogoliră astfel amândoi, lovindu-se când de o tufă, când de un trunchi de copac sau de bolovanii care, spre norocul lor, nu erau prea ascuţiţi. Şi călătoria se isprăvi abia jos, când nimeriră exact sub calul lui Gambusino.

Acesta, însoţit de Antonio Perillo şi de căpitanul Pellejo, mai întârziase un timp după ce toţi albii ceilalţi intraseră în cazan. Auzise strigătul lui Fritze şi, ridicând capul, îi zărise pe cei doi spioni venind de-a dura şi aterizând, cum spuneam, la picioarele calului său. Din cauza şocului violent, bieţii ghinionişti uitară parcă să se ridice.

— Cine-s ăştia?! se miră Gambusino. Parcă i-aş cunoaşte.

— *Que sorpresa!* exclamă Antonio Perillo. Să mă scuipi între ochi dacă nu sunt găgăuţii pe care i-am spânzurat aseară. Hei stimabililor, aţi crăpat sau încă nu?

De sus, de pe cal, îi lovi atât de tare cu patul puştii, încât îi trezi din buimăceală. Fritze îşi reveni cel dintâi, se pipăi peste tot şi, constatând că e întreg, îl ajută şi pe Morgenstern să se scoale.

— Cum aţi ieşit din căzătura asta? îl întrebă el fără să-i bage în seamă pe bandiţi. V-aţi ţinut bine oră vi s-au frânt niscai oscioare?

Doctorul se pipăi la rândul lui:

— Se pare că am rămas intact, însă capul mi-e tobă, pe latineşte *tympanum*.

— Asta trece. Cum de-aţi căzut?

— Păi ca şi tine, adică...

— Gura! se răsti la ei Gambusino. Acum vorbesc eu! Încotro aţi şters-o aseară?

— Încoace, răspunse Fritze.

— E clar. Şi cine v-a dezlegat?

— Nimeni. Am rupt legăturile cu dinţii.

— Ia ascultă, dacă eşti prea bine dispus şi îţi arde de glumă, apoi te fac eu să-ţi schimbi dispoziţia. Mărturiseşte cine v-a eliberat.

— N-am altceva de spus. Ne-am dezlegat singuri.

— Cum?

— Ce-s prost să-mi trădez sistemul!? Dacă ştiţi poanta, ne spânzuraţi din nou şi ne legaţi în aşa fel, încât să nu mai putem scăpa.

— Nu cumva îţi baţi joc de noi, omule? Încă o dată: cine v-a eliberat? Tata Jaguar?

— Măi, da curioşi mai sunteţi! Vă povestim mai pe urmă.

Îşi luă stăpânul de braţ şi porni cu el spre gura văii. Antonio Perillo scoase pistolul, însă Gambusino îl opri râzând:

— Lasă-i că tot nu scapă. Se vede că habar n-au de războinicii noştri care se află aici. Ce sperietură o să-i apuce când i-or zări!

Îi urmară deci pe cei doi fârtaţi. Căpitanul Pellejo venea în spate. Dar abia cârmiră în gura văii, că-i şi văzură pe Morgenstern şi Fritze cum o zbughesc la dreapta într-un tufiş şi în aceeaşi clipă, spre stupoarea lor, se ivi dintre arborii de pe partea stângă a văii Tata Jaguar.

— *Todos los diablos!* înjură Gambusino. Ăsta-i Jaguar!

Instantaneu îşi strunură caii. Şi tocmai atunci din spatele Tatii Jaguar se înălţă un nouraş şi trosni un foc de armă.

Restul e imposibil de descris, fie chiar şi în timp înzecit sau însutit faţă de fracţiunea de secundă în care se derulă totul...

Lovit în cap, Braţ-Viteaz se prăbuşi de pe cal în apa lacului. Urmă o linişte grozavă. Apoi izbucni din rândurile abiponilor un urlet fioros, al cărui ecou făcu să se cutremure valea. Auzind detunătura, Tata Jaguar se întoarse fulgerător şi îl surprinse pe ofiţer cu arma ridicată. Din câteva salturi fu lângă el.

— Nemernic, trădător, asasin! răcni Tata Jaguar, scos din fire. Asta înseamnă a executa ordinele mele?

— Nu sunt subalternul nimănui! răspunse dârz ofiţerul.

— Nici al lui Dumnezeu care interzice să ucizi?! De fapt, dumneata nici nu eşti un simplu ucigaş, ci un măcelar!

— Nu am tras decât în căpetenia indienilor.

— Ba ai dat semnalul morţii pentru alte şase sute de suflete! Auzi?

Din ambele părţi ale văii, cambaşii trăgeau ascunşi după copaci. Abiponii cădeau cu grămada. În faţă, la intrare, o voce ca de stentor striga:

— Fugiţi, salvaţi-vă! Sunteţi împresuraţi!

Era glasul lui Gambusino, care tuna cutremurând valea. Apoi banditul îşi întoarse calul şi se năpusti afară. Perillo îi urmă. Trecând pe lângă căpitanul Pellejo, care stătuse îndărătul lor, toreadorul rânji diabolic. Îşi trase cuţitul de la brâu şi, din goană, îl înfipse în pieptul ofiţerului.

— Aşa, ca să nu mai poţi trăncăni, spion ordinar! adăugă Perillo, depărtându-se grăbit împreună cu celălalt mişel.

Dincoace, Tata Jaguar îl privi cu scârbă pe sublocotenentul Verano:

— Au şi căzut pe puţin o sută de oameni, iar bandiţii aceia doi caută să scape! Dar îi prind eu până la urmă... Ei şi acum aminteşte-ţi de promisiunea mea!

Scoase pistolul, îl duse fulgerător la tâmpla sublocotenentului şi apăsă pe trăgaci. Verano se prăbuşi.

Tata Jaguar, bărbatul vrednic şi necruţător, îşi roti privirea peste vale. Tocmai răsunase o nouă salvă a cambaşilor. Cu atât mai primejdioase erau aceste salve, cu cât abiponii se aflau în faţa unui inamic nevăzut şi cădeau răpuşi câte zece, douăzeci deodată. „Ce-i de făcut? se întrebă Tata Jaguar. Să mă iau după Gambusino şi Perillo sau să rămân aici ca să pun capăt masacrului?” Deodată îl zări pe Geronimo dând buzna în vale cu oamenii lui. Aceasta îl făcu să se decidă pe loc. Alergă spre unul din caii abiponilor, care necheza speriat. Sări în şa. Tocmai atunci se ivi şi bătrânul Anciano, cu arma în mână, strigând:

— Perillo, ucigaşul, încearcă să scape, señor! Mă duc. După el, trebuie să-l prind.

— Mergem amândoi, răspunse Hammer. Ţine-te lângă mine, hai!

Se îndreptară spre ieşire. Acolo Jaguar opri pentru o clipă şi se adresă lui Geronimo:

— I-ai văzut pe cei doi fugari?

— Da. Nu i-am putut opri fiindcă nu aveam cal la îndemână:

— În ce direcţie au apucat?

— Spre stânga.

— Dă ordin şi opreşte imediat focul! Nu mai trageţi până mă-ntorc.

Apoi, însoţi de bătrânul Anciano, coti la stânga printre stânci. Urmele fugarilor se vedeau clar.

Din momentul când Gambusino lansase strigătul său disperat şi părăsise valea, nu trecuseră mai mult de două minute şi totuşi siluetele celor doi bandiţi abia de se mai zăreau la orizont.

— N-o să-i putem ajunge. Caii ăştia nu sunt buni de nimic, se îndoi bătrânul Anciano.

— Îi ajungem! Trebuie să-i prind! hotărî Tata Jaguar.

Ca să uşureze galopul se aplecară mult înainte, sprijiniţi în

scări. Goneau îndemnându-şi caii cu pintenii, cu frâul. Distanţa se micşora încet. Nu numai Anciano, dar şi Tata Jaguar, care altminteri menaja cu orice preţ caii, lovea acum fără milă în burta animalului. Aproape că zburau peste câmpul neted, înierbat, paralel cu liziera pădurii ce se întindea din Valea lacului secat până departe spre nord. Distanţa se scurta întruna şi banditii îşi pierdeau treptat avansul iniţial.

— Dacă am putea trage în picioarele cailor! spuse Anciano.

— Uşor de nimerit, îl asigură Tata Jaguar.

— Uşor? Mie mi se pare cu neputinţă.

— Ba eu pot. Numai că astfel i-am scăpa din mâini pe bandiţi. Ar zbughi-o pe jos în pădure, care e foarte deasă şi am fi nevoiţi să-i lăsăm în plata Domnului. Mă şi mir de ce nu leapădă caii ca să-şi caute adăpost în adâncul pădurii. Dacă n-o fac, sunt sigur că-i ajungem. Numai că trebuie să-i depărtăm de pădure, să-i scoatem în câmp deschis.

Din păcate nu izbutiră să-şi pună planul în aplicare.

Gambusino avea un cal mai bun decât Perillo, însă, trăgând mai greu la cântar, nu se putea detaşa de complicele său. Călăreau deci alături. La un moment dat, constatară cu spaimă că distanţa ce-i despărţea de urmăritori scădea mereu. Zadarnic împunseră caii cu cuţitele, ca să-i oblige la maximum de efort. Gambusino întoarse din nou capul şi se sperie de-a binelea.

— *Cascaras!* înjură el, furios. Se apropie. Vor să ne depărtăm de pădure. Hai, goleşte coburii! Lăsăm caii şi fugim în desiş!

Perillo nu protestă. Ştia că celălalt are dreptate. Goliră repede coburii, mânară spre pădure şi, odată ajunşi la marginea ei, săriră din şa, luând-o la sănătoasa printre copaci. Perillo voia să intre cât mai adânc în desiş, dar Gambusino îl reţinu:

— Stai, omule! Aici putem sta ca în sânul lui Avram. Crezi că Tata Jaguar va risca să vină încoace şi să slujească drept ţintă gloanţelor noastre?

Se pitulară deci în spatele primului pâlc de arbori, ţinându-şi puştile pregătite şi pândind cu încordare: vin ori nu vin? Nu văzură şi auziră nimic. Domnea o linişte adâncă.

— Ce zici, am dreptate? se umflă în pene Gambusino. Li-e teamă să vină după noi.

— Atunci poate că am scăpat. Stăm aici până îşi iau tălpăşiţa, pe urmă ne reluăm drumul călare.

— Călare? Nici în vis!

— De ce?

— Fiindcă n-o să avem cai.

— Ei, aş! Doar îi văd cu ochii mei. De când i-am părăsit, abia dacă s-au mişcat din loc.

— Aşa e, îi văd şi eu. Numai că Tata Jaguar nu e atât de prost, încât să ni-i lase nouă. La Barranca del Homicidio va trebui să mergem pe jos, drăguţule. În tot cazul ai făcut o ispravă bună lichidându-l pe căpitan. Acuma habar n-au încotro ne ducem. I-auzi! N-am avut dreptate?

Într-adevăr, se auziră două împuşcături. Caii, loviţi mortal, se prăbuşiră. Gambusino prevăzuse bine lucrurile.

Când cei doi fugari îşi abandonaseră caii şi dispăruseră în pădure, bătrânul Anciano exclamase bucuros:

— Se simt încolţiţi şi caută să se ascundă! Acuma nu ne mai scapă. Să mânăm mai repede!

Era pe punctul să o ia la galop turbat ca să-i prindă pe fugari, însă Tata Jaguar, care mergea alături, îi prinse calul de dârlogi. Se opriră amândoi după câţiva paşi.

— Ce-ţi trece prin gând! îl mustră Hammer pe indian. Vrei să-ţi pui capul la bătaie? Stăm aici!

— Stăm? se miră bătrânul. Păi atunci ne scapă! Se vâră în inima pădurii şi nu-i mai găsim.

— Nu fac ei asta. Pun rămăşag că s-au oprit la margine şi

ne pândesc cu armele în mâini. Dacă ne apropiem, trag în noi şi gata.

— S-ar putea, señor. Uite că nu m-am gândit... Dar să-i lăsăm să scape?...

Tata Jaguar nu răspunse. Chipul său vădea o amară resemnare. Tăcu o vreme, cu ochii întunecaţi, cu fălcile încleştate. Apoi:

— Nu ne rămâne decât să ne întoarcem.

— Aoleo, dar trebuie să-l prind pe Antonio Perillo, pe ucigaşul care...

— Şi eu doresc să-l prind pe Gambusino. Însă dacă mergem orbeşte, atunci treaba iese pe dos: cădem noi în cursă.

— Vasăzică nu-i chip, señor? Doar vă ştiu de om tare priceput şi ager la minte. Oricât ar fi de încurcate lucrurile, dumneavoastră ştiţi să le descurcaţi. Şi tocmai acum, când am pus totul la cale şi ne aflăm atât de aproape de ţintă, tocmai acum să daţi greş, să vă întoarceţi fără să fi făcut vreo ispravă?

— Nu-i chiar aşa, răspunse Hammer, mai înseninat, îi lăsăm în pace numai pentru un timp. Doar ştim locul unde se află şi vom porni pe urmele lor.

— Ei, da, însă asta n-am putea-o face decât mai, târziu...

— Fireşte. Acuma trebuie să ne întoarcem în vale, unde-i mai multă nevoie de mine decât aici.

— Bine, bine şi dacă plecăm, ticăloşii ies din desiş, încalecă şi ne-o iau înainte de n-o să-i mai ajungem nicicând.

— N-o să încalece. Îi fac eu să meargă pe jos, nici o grijă.

Şi Tata Jaguar duse la ochi puşca cu două ţevi. Amândouă încărcăturile izbiră în plin. Caii bandiţilor căzură ca fulgeraţi. Tata Jaguar îşi întoarse calul fără să mai arunce o privire îndărăt. Numai Anciano îşi ridică pumnul ameninţător spre locul unde bănuia că se află cei doi bandiţi. Moşul, de obicei atât de calm, fierbea de necaz că trebuie să abandoneze

urmărirea.

La Valea lacului secat îi întâmpină o ceată de cambaşi sub comanda lui Ţeastă-Tare însărcinaţi cu paza intrării. Întrebat de Tata Jaguar cum stau lucrurile, căpetenia raportă:

— Stau cum ne aşteptam, señor. Am învins.

— Asta se înţelege de la sine, că doar nu puteau abiponii să ne învingă pe noi. Te-am întrebat numai ca să aflu ce s-a petrecut de la plecarea mea. Aţi mai tras şi după aceea?

— Doar câteva focuri, señor.

— De ce. Aţi mai tras? se înfurie Hammer. Asta-i curată crimă!

— Păi nu sunt ei duşmanii noştri?! Dacă izbânda ar fi fost de partea lor, ne stârpeau până la unul.

— Atunci mă mir că nu i-aţi împuşcat pe toţi. I-am poruncit lui Geronimo să pună capăt vărsării de sânge. Hai Anciano, să vedem ce s-a întâmplat.

— Intrară prin gura văii şi văzură de îndată un tablou cât se poate de trist. Cambaşii, care înainte stătuseră ascunşi după copaci, îşi părăsiseră posturile pentru a se arăta duşmanului în toată neînfricarea lor. Înşiraţi de jur-împrejurul văii, pândeau gata să tragă. La dreapta, unde stătuse Tata Jaguar în aşteptarea abiponilor, se aflau acum Geronimo şi tovarăşii lui albi, printre care Morgenstern şi Fritze.

Abiponii rămaseră în preajma micului lac. Nu cutezau să contraatace. Se mărgineau să-şi adune morţii şi răniţii. La prima vedere se putea observa că pieriseră jumătate din ei, ceea ce îl revoltă şi mai mult pe Tata Jaguar. Se apropie în galop de Geronimo, sări din şa şi îl întrebă cu asprime:

— Cum se face că aţi omorât atâţia oameni, fără să mai vorbim de răniţi? Ţi-am spus doar să opriţi focul până mă întorc!

— Nu e vina mea, se scuză Geronimo. N-au vrut să mă asculte. A trebuit să-i ameninţ ca să se oprească.

— Atunci... măcar să nu le punem supravieţuitorilor

condiţii prea grele. Din păcate, sublocotenentul Verano l-a împuşcat pe şeful lor şi va trebui să tratăm cu locţiitorii. Trimite un mesager. Să poftească până la mine. Le asigur o escortă. Dar să vină neînarmaţi.

Pe când trimisul se depărta, Tata Jaguar îl luă la rost pe Morgenstern, adresându-i-se în germană:

— Nu v-am spus eu să staţi la cai?! Cum naiba de-aţi ajuns tocmai în partea opusă a văii şi încă în braţele inamicului?

Omuleţul răspunse cam jenat:

— Ne-a îndemnat curajul, domnule Hammer, spiritul de vitejie, pe latineşte *fortitudo* sau chiar *strenuitas*.

— Adică anarhie, indisciplină! Foarte ciudat cum curajul dumneavoastră se soldează totdeauna cu urmări grave. S-ar părea că posedaţi nişte *fortitudo* sau *strenuitas* de un fel cu totul deosebit.

În clipa aceea sosi un cambaş cu vestea că muribundul căpitan Pellejo doreşte să-i vorbească Tatii Jaguar.

Însoţit de Anciano, acesta se îndreptă imediat spre locul unde ofiţerul grav rănit şi pansat ca vai de lume stătea întins pe frunziş. Sângele îi curgea şiroaie prin bandaj, îşi apăsa rana cu mâna, ea şi cum ar fi vrut să mai reţină în el viaţa, ce începuse a-l părăsi. Tata Jaguar înţelese după paloarea feţii şi după ochii lui sticloşi că orice ajutor ar fi fost zadarnic. Îngenunche totuşi ca să-i cerceteze rana.

— Nu vă mai osteniţi, señor, murmură Pellejo. Simt că lovitura e mortală.

— Din nefericire văd şi eu că nu puteţi fi salvat. Mai aveţi de trăit doar câteva minute. Vreţi să vă uşuraţi conştiinţa ori să-mi comunicaţi vreo dorinţă pe care aş putea s-o împlinesc?

— Da, o dorinţă, răspunse căpitanul şi un licăr fugar îi lumină ochii. Răzbunaţi-mi moartea, señor!

— Sunt gata s-o fac. Am şi eu o veche răfuială cu acei oameni... la care voi adăuga şi crima de-acum. Însă ajutaţi-mă. Cunoaşteţi planurile lor?

— Cunosc, gemu Pellejo în timp ce-şi apăsa rana. Clipele mele sunt numărate, însă cred că voi reuşi să redau cele auzite de mine. Gambusino şi Perillo sperau să se îmbogăţească de pe urma acestei rebeliuni şi a loviturii de stat pe care o pregătiseră. Sperau într-o pradă bogată. Acum sunt nevoiţi să renunţe. În schimb vor să ajungă în munţi, ca să pună mâna pe un tezaur mult râvnit.

— Aha! În ce loc?

— Lângă Salina del Condor.

— Nu ştiţi mai precis?

— Ştiam... dar nu mai pot să-mi amintesc numele... sunt istovit...

— Poate Barranca del Homicidio?

— Da, da, răspunse muribundul, puţin mai înviorat.

— Ce tezaur să existe acolo?...

— Mare de tot, din vremea incaşilor.

— Dar Gambusino de unde ştie?

— De la Antonio Perillo. Acesta l-a urmărit pe un indian care urcase într-o noapte cu lună plina la Barranca, iar dimineaţa se întorsese încărcat cu lucruri de preţ. Perillo l-a pândit, l-a ucis şi l-a prădat... I-a luat şi scalpul...

Bătrânul Anciano mormăi ceva ca pentru sine, înăbuşit.

— Şi pe urmă? S-a mai întors Perillo la Barranca? întrebă Tata Jaguar pe ofiţerul muribund.

— Da, s-a întors să caute comoara şi n-a găsit nimic, însă acuma vrea să urce din nou împreună cu Gambusino, care e mai priceput şi are mai multă experienţă.

— Sunteţi sigur de acest lucru?

— Am auzit-o chiar din gura lor. Am tras cu urechea... Ei nu ştiau că...

Vorbise încet şi respirând anevoie. Glasul i se stingea treptat. Mâna îi alunecă de pe piept, vlăguită. Făcu un ultim efort ca să se ridice, dar căzu la loc horcăind. Membrele îi zvâcniră spasmodic, apoi încremeni.

— S-a dus, constată Tata Jaguar, sculându-se în picioare. A fost un rebel, un trădător, deci şi-a primit răsplata cuvenită. Totuşi mărturisirea lui are pentru noi o mare importanţă.

— Da, confirmă grav Anciano. Deocamdată Perillo mi-a scăpat, dar o să-i calc pe urme ca un câine până îl găsesc.

— În ce priveşte urmele, de fapt nu ne mai interesează. Acuma ştim că ţinta celor doi bandiţi e Barranca del Homicidio. Tragem o fugă până acolo şi îi pândim.

15. Doctorul Morgenstern îşi atinge ţinta

În sfârşit, sosiră abiponii care ţineau locul şefului ucis, iar dinspre gura văii se apropia Ţeastă-Tare, căpetenia cambaşilor. Era deci timpul să înceapă tratativele, mai ales că ziua se pleca spre amurg.

La aceste convorbiri nu luau parte decât albii şi locţiitorii căpeteniei. Tata Jaguar rosti câteva cuvinte de împăcare încercând să mai reducă din pretenţiile cambaşilor şi să-i convingă pe abiponi că prietenia lor cu Gambusino şi cu complicele său nu le-a adus decât nenorocire, că lucrul cel mai cuminte pentru ei ar fi să trăiască uniţi şi în bună pace cu fraţii lor.

Cuvintele sale făcură impresie asupra ambelor părţi. Urmă apoi târguiala cu privire la despăgubirile pe care aveau să le plătească abiponii. Cu acest prilej se iscă o controversă agitată pe care Tata Jaguar o potoli după o vreme, făcând ca taberele să ajungă la un compromis.

Cambaşii nu pierduseră în bătălie nici un războinic, motiv suficient să nu-şi umfle pretenţiile. Abiponii primiseră o pedeapsă cruntă prin numărul mare de morţi şi de răniţi. Fură obligaţi să depună armele şi să facă legământ de pace. Tata

Jaguar izbuti să evite penalizarea în cai şi alte animale, pe care cambaşii voiau să o impună abiponilor, căci altminteri — faptul nu constituia nici un secret pentru el — animalele destinate despăgubirii ar fi fost în prealabil furate de la coloniştii albi.

Cambaşii erau mulţumiţi şi nu ştiau cum să-şi manifeste mai din plin recunoştinţa faţă de Tata Jaguar. În schimb, abiponii erau, fireşte, deprimaţi. Îşi jeleau morţii şi spălau cu apă rece plăgile răniţilor. Toţi, învingători şi învinşi, rămaseră deocamdată pe loc. A doua zi abiponii, dezarmaţi, urmau să părăsească valea, bineînţeles numai cei teferi sau uşor răniţi. Cei răniţi mai grav aveau să fie eliberaţi după o îngrijire atentă din partea cambaşilor.

Pe nimeni nu-l bucurase acest măcel ca pe Don Parmesan Rui el Ibario, care vedea, în sfârşit, o ocazie unică de a-şi demonstra dibăcia şi cunoştinţele de chirurg. Se adresă deci şefilor abiponi cerându-le permisiunea să trateze el bolnavii, dar fu refuzat cu răceală şi fără mulţumiri. De fapt, aceşti indieni se pricepeau mai bine la vindecarea rănilor decât orice medic alb. Don Parmesan le întoarse supărat spatele şi se apropie de Morgenstern, cu care-i plăcea să discute.

— Să nu le tragi un toc de bătaie, señor?! Eu mă ofer să-i ajut şi ei refuză! Aş fi putut să salvez de la moarte o mulţime de răniţi. Ori nu credeţi?

— Ba sunt convins, răspunse cu politeţe micul savant.

— Aş fi salvat foarte mulţi, señor. I-am văzut cum zac plini de sânge, cu membrele sfărâmate. Trebuie operaţi, trebuie amputaţi, altminteri îi doboară cangrena. Şi cine amputează cu mai mare meşteşug decât mine? Cred că nu puneţi la îndoială faptul că eu retez orice, absolut orice?

— Nicidecum.

— Vedeţi, tocmai de aceea îmi doream să fiţi rănit la braţ, la picior sau la piept, să vă demonstrez pe viu arta de a extrage plumbii sau aşchiile de os. La nevoie v-aş fi retezat

mădularul atins. Ce păcat, señor, că tocmai un om deştept ca dumneavoastră nu beneficiază măcar de o mică fractură...

Se lăsase seara şi, odată cu ea, tabăra primi musafiri, adică femeile şi copiii mai mari ai cambaşilor. Ştiind cu aproximaţie când avea să aibă loc bătălia, veniră să afle rezultatul, mai întâi câte unul, timid, înfricoşat, pe urmă cârduri întregi, voioase. Aduseră mâncare şi băutură din belşug şi, având în vedere că se încheiase pacea, îi poftiră şi pe abiponi la ospăţ. În jurul focurilor aprinse la repezeală se grupară în fel şi chip prieteni şi duşmani.

Deşi nu mai putea fi vorba de vreo primejdie, Tata Jaguar postase doi străjeri, la intrarea în vale — un obicei al său de la care nu abdica. Aşa îşi vor fi spus şi cei doi indieni în cauză, căci, plictisindu-se să stea singuri în post, reveniră după un timp şi se aşezară la foc, fără ca Tata Jaguar să observe. Gestul lor de indisciplină, aparent minor, avea să conducă la urmări grave.

Gambusino şi Antonio Perillo stătuseră ascunşi în desiş o oră întreagă fără a îndrăzni să-şi scoată capul de acolo.

— Nu văd pe nimeni, constată cel dintâi.

— S-au dus, întregi celălalt.

— Totuşi nu-mi prea vine să cred. Dacă s-au pitit prin preajmă şi ne pândesc?

— Atunci s-ar vedea, barem, caii lor.

— Nu-i chiar aşa. Pădurea e într-adevăr foarte deasă, totuşi, la margine, sunt câteva intrânduri unde nu-i mare lucru să ascunzi o pereche de cai.

— Păi dacă ne-o fi teamă întruna, o să stăm aici până-n ziua de apoi.

— Ei, nu mai exagera şi tu. Deocamdată prefer să nu ies, căci s-ar putea să mă pomenesc cu un glonţ în cap.

Dar după ce se întunecă, riscul e mai mic. Atunci poate că ne întoarcem chiar în Valea lacului secat.

— Ţi-ai ieşit din minţi? Vrei să pună mâna pe noi?

— Ho, ce te sperii din nimic! Am o idee foarte bună.

— Ce idee?

— E vorba de cai. Ai noştri au pierit şi, până să facem rost de alţii, ar trebui să treacă multe zile. Or, în vale se găsesc destui...

— Vrei să le furăm caii?

— Nu pe toţi, numai doi.

— Nebunie curată.

— Ei, aş! Doar e clar că au învins cambaşii, iar abiponii trebuie să fi fost stârpiţi până la unul. După o asemenea izbândă, indienii ăştia sud-americani se poartă ca nişte ţânci. Mănâncă şi beau, chiuie şi răcnesc fără a se gândi decât la bucuria victoriei. Posibil deci să lase intrarea în vale nepăzită. Şi chiar dacă pun paznic, îi facem noi de petrecanie. Numai dracul ar putea să ne împiedice să punem mâna pe cai.

— Şi dacă n-au şei?

— Măi păcătosule, nu vezi că Tata Jaguar, după ce a împuşcat caii, a uitat să le scoată harnaşamentul? Şterpelim o pereche de cai, oricum ar fi şi îi aducem încoace, unde avem tot ce ne trebuie.

Perillo mai făcu şi alte rezerve, dar Gambusino le spulberă pe rând.

Între timp se înserase şi cei doi părăsiră cu mare prudenţă desişul. Se întoarseră înapoi pe lângă pădure, căci se temeau să nu dea peste urmăritorii care ar fi putut să-i pândească dintre copaci. Se furişară deci o bucată peste câmp şi, abia când pădurea rămase mult în urmă, apucară la dreapta spre Valea lacului secat.

Drumul îndărăt pe jos le ceru de patru ori mai mult timp decât după-amiază, când fugiseră călare de la locul bătăliei. De rătăcit nu se puteau rătăci căci se orientau după liziera pădurii şi se apropiau de ea treptat. Încă înainte de a ghici, prin întuneric, gura văii, îi întâmpină larma celor adunaţi la ospăţ.

— Auzi? întrebă Gambusino şi se opri în loc. Sărbătoresc victoria. Al naibii ghinion am avut, ne-a dat peste cap toate planurile... Ştiam doar că Tata Jaguar ne-a luat-o înainte...

— Atunci de ce n-ai procedat în consecinţă? Pellejo, fie-i ţărâna uşoară, avea dreptate când ne îndemna să fim mai prevăzători.

— Taci, nu-mi aminti de obraznicul ăla! Îi intrase în cap că e comandant! Acum ce să mai vorbim, aşa ne-a fost scris şi basta! Ia stai tu aici, că eu mă strecor niţeluş să văd cum stau lucrurile.

Se depărtă şi se întoarse după vreo zece minute foarte bucuros:

— Exact cum spuneam. Nici o pază. Putem intra, hai!

Îl trase pe toreador după sine. La intrarea văii lumina de la focuri le căzu pe obraji. Se traseră deci mai la o parte, în umbra stâncilor. Gambusino privi în sus şi rosti:

— Aici ni s-au rostogolit la picioare roşcovanii ăia mărunţei. I-am lăsat să fugă pentru că eram sigur că n-au nici o ieşire. Şi când colo, ne-au scăpat din nou.

— Nu face nimic. Mă şi bucur că nu i-am ucis.

— De ce, omule?

— Fiindcă s-ar putea să fie totuşi ceea ce pretind a fi. N-ai văzut cât de prosteşte s-au purtat de fiecare dată? Pare de necrezut că încurcă-lume ăla să fie colonelul Glotino.

— Cu cât mă gândesc mai mult la poznele lui, cu atât mi se pare şi mie că ne-am înşelat datorită asemănării. Dacă l-aş mai întâlni, aş renunţa să-l tratez cu asprime, ca de altfel şi pe celălalt. Le-aş trage doar câte o pereche de palme, aşa pentru ţinere de minte, că prea ni se vâră sub picioare ca nişte gândaci. Dar să lăsăm asta. Ce rost are să ne pierdem timpul vorbind despre nişte stârpituri... Ia te, uită ce bine am nimerit!...

Arătă spre tabăra din vale. La lumina focurilor aproape că se putea recunoaşte fiecare ins.

— Priveşte colo, la stânga. Îl cunoşti?

— Tata Jaguar.

— Exact. Câinele! Cum i-aş mai găuri scăfârlia! Dar acum trebuie să ne grăbim. Din fericire, caii mişună aici ca într-o herghelie.

Aşa era. Cambaşii îşi lăsaseră la început caii afară, lângă lac, în seama unor paznici. Dar după bătălie, odată ce căderea nopţii, îi mânaseră în vale şi animalele se împrăştiară care încotro. Tata Jaguar îngăduise aceasta, ştiind că la intrare stau de veghe cei doi străjeri. De-ar fi bănuit cine veghează în locul lor!

Plimbându-şi ochii peste mulţimea cailor, Antonio Perillo rosti nedumerit:

— Am auzit noi cum se trăgea cu armele, totuşi parcă n-a fost nici o bătălie aici.

— Ei, nu! I-au ţinut pe abiponi într-un foc năprasnic. Doar se văd mormane de cadavre lângă lac.

— Bine, bine, dar unde sunt abiponii ceilalţi?

— Au fugit desigur.

— Imposibil. Tata Jaguar rânduise la gura văii cel puţin o sută de luptători. Ştii cât de greu am trecut printre ei, deşi nu eram decât doi inşi. Atunci cum să treacă abiponii?

— Hm! Întrebarea ta nu e lipsită de temei. Să-i fi ucis oare pe toţi? În cazul acesta ar trebui să se vadă şi mai multe cadavre.

— Poate că i-au aruncat în apă.

— Nici gând. Doar n-o să-şi strice apa de băut ca să...

Se opri. Îşi duse mâna streaşină la ochi privind ţintă spre unul din focuri, apoi izbucni:

— *Demonio!* Nu mă ostenisem să le cercetez feţele. Acuma văd că abiponii şed în jurul focului alături de cambaşi!

— De neînchipuit!

— Şi totuşi aşa e. Uită-te şi tu mai atent.

După ce se convinse cu propriii săi ochi, Antonio Perillo

întrebă:

— Cum se poate una ca asta? Nu mai înţeleg nimic.

— Explicaţia e simplă. Abiponii, fiind împresuraţi, ar fi pierit până la unul. Or, ca să se salveze, au fost nevoiţi să ceară pace şi îndurare.

— Îndurare? Se pare că-i mai mult decât atât. Nici măcar nu le-au legat mâinile. Înfulecă laolaltă cu cambaşii şi se poartă ca şi când ar fi liberi de tot.

— *Tempesta!* Într-adevăr. Aici numai canalia de Tata Jaguar e de vină. El trebuie să fi făcut pace între abiponi şi cambaşi.

— O pace pe care abiponii vor plăti-o scump.

— Să nu crezi. Tipul e deştept foc. Dacă i-ar obliga la despăgubiri prea grele, ar fi să le aţâţe dorul de răzbunare şi duşmănia împotriva cambaşilor. Pun rămăşag că s-a purtat cu mărinimie. Le-o fi spus că prin pierderile lor şi-au ispăşit de fapt pedeapsa.

— Ei, cum să fie chiar atât de milos...

— Eu, unul, nu mă mir. Îi cunosc şiretenia. Abiponii sunt astfel câştigaţi de partea lui şi trataţi ca prieteni, iar noi nu mai avem ce pescui. S-a zis cu *pronunciamento*. Bine că ne-am fixat barem o altă ţintă şi un alt scop. Ce zici de caii ăştia doi? Parcă n-ar fi de lepădat. Hăi să-i prindem! Tu-l iei pe cel din dreapta, eu pe celălalt. Dar fii atent!

Se târâră prin iarbă spre cei doi cai neînşeuaţi, însă cu căpestre. Se ridicară apoi şi, apucând caii strâns de dârlogi, făcură cale întoarsă. Lângă stâncile de la intrare, Gambusino răsuflă uşurat:

— Ai văzut ce bine am brodit-o? Mergând călare vom economisi cel puţin câteva zile de drum. Ocolim pădurea, trecem dincolo în Tucuman şi ne urcăm în diligenţă. Astfel ajungeam mai repede la Salta, căci diligenţa îşi schimbă la fiecare staţie caii.

— Şi de la Salta?

— Facem rost de catâri. În munţi caii nu rezistă din pricina aerului.

— Asta o ştiu, dar de unde bani pentru catâri? La treaba ce ne aşteaptă nu ţine să-i închiriem, trebuie să-i cumpărăm. Or cu banii mei nu cumperi nici un ţap ca lumea, darămite un catâr.

— Nu-ţi face griji. E drept că şi prin buzunarele mele cam suflă vântul, dar am la Salta un prieten care o să-mi sară în ajutor.

— Cine? Poate că-l cunosc.

— Îl cheamă Rodrigo Sereno.

— Nu e cumva expeditorul care sade lângă oraş pe drumul spre Injuy?

— Chiar el. Are şi un han încăpător. Închiriază cai şi catâri. Mai face şi alte zeci de treburi.

— Păi îl cunosc. Dacă ţi-e prieten, atunci n-o să avem nici o bătaie de cap.

— Fireşte, ne face rost de orice. Hai, încălecarea! Ne aşteaptă un drum lung în noaptea asta.

Săriră pe cai şi se depărtară în galop.

După plecarea lor, la intrarea văii se prezentară alţi doi cambaşi ca să înlocuiască primul schimb de străjeri. Negăsind pe nimeni, îşi luară totuşi posturile în primire fără să le dea prin gând să-l informeze pe Tata Jaguar că intrarea stătuse nepăzită atâta timp. La controlul pe care acesta îl făcu mai târziu, găsi totul în ordine. Nu bănuia nimic din cele întâmplate şi care îi răsturnau de fapt toate socotelile. Nici măcar nu se descoperise lipsa celor doi cai: erau caii abiponilor şi nu-i priveau pe cambaşi.

Aceştia din urmă stătură treji mult după miezul nopţii. Bucuria de a fi scăpat cu atâta uşurinţă de un atac nimicitor nu-i lăsa să doarmă. Iar albii, cărora ei le datorau salvarea, fură nevoiţi să le ţină tovărăşie.

Doctorul Morgenstern şi Fritze şedeau mai la o parte, în

întuneric, prost dispuşi, preocupaţi de necazurile lor. Nu schimbau decât rareori câte un cuvânt. De ce? Asta se poate afla din dialogul ce urmează:

— Oare am făcut-o chiar atât de lată? se adresă Fritze stăpânului său.

— Ştiu şi eu! răspunse Morgenstern. La Jüterbock, în societatea corală, sunt tratat cu mai mult respect.

— Aşa o fi, dar aici în Gran Chaco nu ajunge să ai o voce plăcută de bariton. Aici e musai să fii colţos, să te baţi vitejeşte.

— Şi ce, nu ne-am dovedit destul de curajoşi? N-am fost noi în primele rânduri? Nu ne-am căţărat pe stânci ca să reperăm cu o clipă mai devreme, hoarda inamicilor?...

— Hm! Îmi daţi voie să fiu sincer, dom' doctor?

— Fireşte.

— Atunci aflaţi că, după părerea mea, n-am prea fost la înălţime. Ne-am pripit.

— Pripit, pe latineşte *praeproperus!* Cum adică, dragul meu?

— Am luat-o razna fără să cerem voie nimănui.

— Eu nu obişnuiesc să cer voie. Sunt un om liber!

— Şi eu. Dar atârnă şi de împrejurări. În Gran Chaco nu te porţi ca la Stralau, lângă Rummelsburg. Acolo eu mi-s mai mare decât Tata Jaguar, pe când aici dânsul comandă şi se cuvine să-l ascult.

— Păi chiar tu ai propus să lăsăm caii în plata Domnului şi să ne strecurăm în vale.

— Aşa e, nu zic ba. Voiam şi eu să fac ceva grozav, să-mi arăt curajul, să vă dau ghes şi dumneavoastră la un picuţ de glorie. De unde să fi ştiut că stâncile astea se sfarmă nitam-nisam ca un cozonac? De unde să-mi treacă prin gând că mă vor arunca mişeleşte până sub labele lui Gambusino? Dacă nu păţeam ce-am păţit, mişelul n-ar fi bănuit nimic, s-ar fi băgat în capcană şi l-ar fi prins ai noştri, aşa că, orice s-ar zice, tot

Tata Jaguar are dreptate.

— Dacă pui astfel problema, n-am să te contrazic. Adevărul e că ne-am făcut de ruşine.

— De baftă ne-am făcut, dom' doctor! Şi ce bunătate de pari pregătisem! Au rămas colo sus, iar noi dă-i şi dă-i de-a dura. Mai bine rămâneam noi pe loc şi se duceau parii la vale. Dar acu' ce să mai vorbim, că tot nu schimbăm nimic.

— De schimbat nu se mai poate. Însă mă frământ, dragă Fritze şi mă întreb: oare nu s-ar putea să spălăm într-un fel ruşinea? Mă gândesc la un act de curaj pentru salvarea onoarei, pe latineşte *dignitas* sau *honor*. Dă-mi o idee, că fac orice, nu mă sperii de nimic.

— Iar eu sunt gata să vă ajut. Idei din astea zboară aici peste tot şi ocazii sunt o mulţime. Prindem una şi trecem la faptă. Atunci vom creşte iarăşi în ochii lor.

— Bine, de acord. Vasăzică la prima ocazie arătăm ce putem.

— Arătăm, chiar de-ar fi să ne lipsim în felul ăsta de o *gigantohelonie*.

— Asta nu! se împotrivi Morgenstern. Până acolo n-am să merg. Un gigant preistoric e pentru mine mai presus de orice. De altfel ne vom atinge în curând scopul. Îţi aminteşti, nu-i aşa, că şeful cambaşilor ne-a promis un asemenea gigant...

— Credeţi că se ţine de cuvânt, dom' doctor?

— Absolut. Dacă nu, atunci îl provoc la luptă pe viaţă şi pe moarte, ceea ce va constitui în acelaşi timp şi actul eroic menit să mă reabiliteze.

— De-aş fi în locul dumneavoastră, l-aş mai întreba o dată, mai ales că se apropie de noi.

Se nimeri într-adevăr ca tocmai atunci Ţeastă-Tare să se apropie de cei doi ghinionişti. Se ridicară în picioare. Morgenstern îl întrebă dacă îşi mai aminteşte de făgăduială.

— Da, răspunse şeful indian. Eu nu-i mint niciodată pe prieteni.

— Înseamnă că animalul acela există aievea?

— Cum să nu! E la Pârâul limpede. Dincolo de sat, o zi călare! Vă jur!

— Şi mi-l vindeţi mie?

— Nu-l vând, señor, vi-l dăruiesc. Tovarăşii dumneavoastră ne-au făcut un mare bine, au salvat viaţa şi avutul multora dintre noi. Cum aş putea să vă iau bani pentru oasele alea? Şi aşa o să plătiţi o groază de parale pentru transport.

— Şi când îmi arătaţi animalul?

— Mâine, nu, căci mai avem multe de făcut. Dar poimâine sunt gata să plec împreună cu dumneavoastră.

— Ce fel este? Glyptadont, megatherium, mastodont?

— La asta nu mă pricep, nici n-am auzit vreodată asemenea nume. Dar o să-i vedeţi oasele şi o să-i daţi numele potrivit.

Acestea zise, Ţeastă-Tare plecă şi luă loc lângă Tata Jaguar, care se interesă ce anume discutase cu micul savant. Aflând tema discuţiei, Hammer râse înţelegător:

— Doctorul ăsta nu trăieşte decât pentru dihăniile lui. E un om de treabă. Deşi mi-a pricinuit destule necazuri, totuşi aş vrea să-i fac o surpriză plăcută. Ia spune, cum staţi cu animalul acela? L-aţi dezgropat de tot?

— Am lăsat la vedere numai căpăţâna şi spinarea până spre coadă. Încolo e acoperit.

— O să fie greu de scos?

— Nu, că doar voiam şi noi să-l scoatem şi să-l vindem...

— Cât timp ne-ar lua?

— Pământul e cam pietros... Vreo opt sau zece oameni ar isprăvi treaba în câteva ore.

— Unelte aveţi?

— Avem de-ale noastre. Nu seamănă ce ale albilor, dar cred că sunt la fel de bune.

— Şi zici că poimâine vrei să-l conduci pe doctor la locul cu pricina?

— Da.

— Bine. Îmi dai mâine zece oameni cu uneltele necesare. O să mă duc chiar eu şi o să-i pregătesc scheletul gata dezgropat. Dar vezi să nu afle nimic. E o surpriză.

— Vă dau tot ce-mi cereţi şi, pe deasupra, o călăuză care cunoaşte bine locurile. Vă dau şi curele ca să aveţi cu ce lega muntele acela de oase. Proptele vă puteţi face singuri din bambus ori din diferite tulpini, că doar e tufăriş mult şi înalt pe-acolo.

Gândul că în curând va vedea cu propriii lui ochi exemplarul promis, nu-l lăsa pe doctor să doarmă. De altfel nu veghea numai el. Nici abiponii nu puteau dormi, fie că-i necăjea înfrângerea suferită, fie că-i dureau rănile căpătate în luptă. Câţiva răniţi muriră chiar în cursul nopţii.

Dimineaţa Tata Jaguar îi dădu lui Geronimo îndrumările necesare şi plecă însoţit de zece oameni, fără să spună încotro merge şi cât va lipsi. Nu se socotea indispensabil aici. Geronimo era un locţiitor de nădejde.

În primul rând se punea chestiunea unde şi cum să fie îngropaţi morţii. Erau atât de numeroşi, încât pentru săparea gropilor ar fi fost nevoie nu numai de serioase forţe de muncă, dar şi de foarte mult timp. De aceea, la propunerea lui Geronimo, abiponii hotărâră să-i incinereze afară, în faţa văii. Cărară morţii acolo şi îi îngrămădiră unii peste alţii pe un rug de lemn uscat. Apoi dădură foc uriaşei stive. Sumbra operaţie se termină abia pe la prânz. Era timpul ca abiponii ceilalţi, teferi sau uşor răniţi, să părăsească locul dezastrului. Ar fi întârziat ei lângă tovarăşii lor grav răniţi, însă, deşi dezarmaţi, nu se bucurau de prea multă încredere din partea cambaşilor. Primind făgăduiala că cei rămaşi vor fi bine îngrijiţi, porniră pe jos — caii fuseseră, fireşte, reţinuţi ca pradă de război. Li se înapoiaseră doar cuţitele, de care nu se puteau lipsi pe drum.

Cambaşii doreau şi ei să se întoarcă la vetrele lor. Luară

hotărârea ca unii dintre ei să rămână în Valea lacului secat şi să-i oblojească pe răniţi până ce aceştia vor fi în stare să se deplaseze. Drept care trebuiră să-şi improvizeze adăposturi din ramuri şi frunziş. Cu aceste pregătiri şi discuţii îi apucă după-amiaza. În sfârşit, porniră la drum, afară de bolnavi şi de îngrijitorii lor. Din cauza plecării tardive, ajunseră abia pe întuneric în satul de la Pârâul limpede. Întorcându-se victorioşi, fură primiţi şi sărbătoriţi cu toate onorurile. Se înţelege că o atenţie deosebită li se acordă albilor, căci numai datorită lor tribul cambaş evitase o mare nenorocire.

Bucuria luă şi aici forma unui ospăţ care se prelungi până noaptea târziu.

Dimineaţa, căpetenia cambaşilor se oferi să plece cu Morgenstern pe drumul făgăduit. Li se alăturară toţi albii, fără excepţie, precum şi câţiva călăreţi cambaşi.

Se îndreptară spre nord prin păduri şi peste întinderi sterpe. Către seară atinseră malul unui lac cu apă sărată, situat într-o regiune cu pământ lutos. De jur-împrejur era pădure şi tufăriş.

— Aici? întrebă Morgenstern, cuprins de febra nerăbdării.

— Aproape, răspunse căpetenia.

— Atunci duceţi-mă acolo, repede, hai!

— Aveţi răbdare. Soarele s-a şi ascuns în dosul copacilor. Peste puţin va fi prea întuneric ca să putem săpa. Trebuie aşteptat până mâine.

— Înseamnă să mor de curiozitate. Şi, în fond, chiar dacă nu mă apuc imediat de săpături, se cuvine să văd încă astăzi locul cu pricina.

— De ce chiar azi?

— Fiindcă e ziua mea de naştere, *natalis* pe latineşte.

— Ziua dumneavoastră? Cine putea să ştie! Dacă-i aşa, señor, atunci vi-l arăt chiar azi. Însă mai întârziem puţin, căci până se întunecă trebuie să facem rost de lemne pentru foc. După aceea vă duc şi o să vedeţi locul la lumina unei făclii.

Se apucară de adunat vreascuri, încet, fără grabă, oamenii fiind iniţiaţi în ceea ce urma să se întâmple. Căpetenia îi avertizase pe toţi cu excepţia lui Morgenstern şi Fritze. Trebuiau să întârzie până se va întuneca de tot, pentru ca surpriza să-şi facă efectul dorit.

Morgenstern aduna şi el vreascuri, doar-doar va grăbi clipa mult aşteptată. Nu observase în preajma lor urmele de copite şi de tălpi, care în nici un caz nu puteaţi proveni de la grupul ce-l însoţea. Tot atât de puţin îi atrăsese atenţia faptul că Geronimo şi căpetenia dispăruseră pentru o bucată de timp. Aceştia se duseseră la Tata Jaguar ca să-i comunice fericitul eveniment, ziua de naştere a micului savant, fapt care se potrivea de minune cu intenţiile lor.

După ce adunară destule vreascuri, oamenii le dădură foc. Abia atunci Morgenstern observă lipsa celor doi.

— Parcă ar conspira împotriva mea, se plânse el lui Fritze. Acum, când totul e pregătit, căpetenia îşi face de lucru pe undeva. Şi doar ştie că nu pot să aştept.

— Mai răbdaţi niţeluş, îl sfătui Fritze. Rabzi un ceas, trăieşti un an. Ş-apoi, cu cât aşteptaţi mai mult, Cu atât creşte dihania aceea, ca să zic aşa. Ia uitaţi-vă! Se întorc. Începe circul.

Căpetenia şi Geronimo se întoarseră, ce-i drept, însă cu asta Morgenstern încă nu rezolva nimic, fiindcă, spre marea lui indignare, oamenii voiau să cineze mai întâi. Nu bănuia micul savant amator că aniversarea lui mai necesita o mică pregătire.

Mâncară toţi în afară de Morgenstern, căruia îi pierise pofta. Deodată, din apropiere, răsună un foc de armă. Morgenstern sări în sus speriat:

— Ce-i cu asta? Cine trage? Te pomeneşti că abiponii!

— Nu, señor, îl calmă Geronimo. Nu e decât un semnal: a sosit clipa să vedeţi locul pe care aţi vrut să-l examinaţi. Permiteţi să vă conduc.

Îl apucă de braţ şi porni urmat de ceilalţi. Căpetenia îl luase de braţ pe Fritze. Merseră aşa încet, cu paşi rari, chiar solemni, printre nişte pâlcuri de arbuşti până ajunseră într-un loc întunecos, nelămurit, unde Geronimo se opri. Cu voce gravă acesta raportă:

— Señor, astăzi, de ziua naşterii dumneavoastră, ne-am adunat la mormântul marelui dispărut oare, cu multe mii de ani în urmă, a coborât aici aşteptându-vă să-l treziţi duios la o nouă viaţă. *La enhorabuena, la enhorabuena!*

— *La enhorabuena!* Sincere felicitări! exclamară în cor şi ceilalţi.

În aceeaşi clipă răsări din întuneric o flăcăruie. Se mişca ba la stânga, ba la dreapta, ba în sus, ba în jos. Apoi răsăriră şi altele şi, la lumina lor, ieşi la iveală un cadru înalt de vreo patru coţi, pe care scria cu litere confecţionate din bambus uscat: „La mulţi ani!” Dădură foc literelor şi, timp de câteva minute, urarea se profila destul de clar pe cerul întunecat.

— Ce frumos, dragă Fritze! exclamă doctorul cu entuziasm. Sunt sărbătorit în Gran Cacho cu focuri de artificii! Şi totuşi gigantul preistoric mi-ar fi mai pe plac...

— Deh, zic şi eu, mormăi Fritze. Să nu fie cumva o glumă, dom' doctor, din care chiar dumneavoastră, om cu faimă şi cu onor, să ieşiţi un fel de animal din acelea... Ah, dar asta ce-o mai fi?

Literele arseseră. Cadrul de bambus dispăruse. În schimb, la dreapta şi la stânga răsăriră nişte puncte luminoase care creşteau rapid, înălţându-şi flăcările. Două focuri ardeau la distanţă de vreo şaisprezece paşi unul de altul şi, între ele, se afla scheletul alb al unui animal gigantic, aşezat pe tulpini groase de bambus. Tata Jaguar stătea de-o parte zâmbitor şi înconjurat de cei zece cambaşi care-l ajutaseră să ducă treaba la bun sfârşit. Dar Morgenstern nici nu-i văzu. Privea ţintă la schelet şi sufla pe nas ca din foaie. Ar fi vrut să vorbească, să Strige, dar nu putea să lege nici un cuvânt.

Până ce, în sfârşit, reuşi să îngăime întretăiat:

— Un me... ga... the... ri... um! Un co... los!

Pronunţase cu chiu cu vai aceste cuvinte şi, deodată, se risipi vraja ce-l imobiliza. Se repezi la schelet, cuprinse torsul uriaş şi sărută os cu os. Mângâie craniul ca şi când ar îi fost vorba de căpşorul unui copil adorat, se aplecă să dezmierde ghearele încârligate, ţopăia, râdea, turuia întruna, de-ai fi spus că şi-a ieşit din minţi. Îl chemă şi pe Fritze ca să-i arate toate minunăţiile scheletului — „ţeasta splendidă, rotundă, dinţii cilindrici de o mare frumuseţe, picioarele scurte, masive, ghearele admirabile, încovoiate, lungi, extraordinara lungime, cel puţin patru metri şi jumătate, colosala înălţime, trei metri şi jumătate...”

Fără a se lăsa derutat de glosele marginale, pe cât de seci pe atât de drastice ale lui Fritze, urmă cu entuziasm:

— Şi unde mai pui că ce lipseşte nici un os! Până acum nu există muzeu în lume care să se poată lăuda cu un megatherium întreg!

— Că-i întreg, mă rog, n-ar fi mare lucru, obiectă Fritze. Asta se întâmplă şi cu alte vietăţi. De pildă, eu. Parcă mie îmi lipseşte ceva? Toate oscioarele sunt la locul lor, ba încă învelite în carne şi piele...

— Eşti un prost, Fritze. Stai în faţa celei mai mari minuni şi nu-i simţi deloc grandoarea, frumuseţea, farmecul. Nu eşti făcut pentru ştiinţă.

— Dacă-i vorba numai de dihănii moarte, apoi nici că-mi pare rău. Dar ia spuneţi, dom' doctor, ce-aveţi de gând cu animalul ăsta?

— Mai întrebi! Îl transport acasă.

— Just. Şi îl arătaţi la panoramă contra bani?

— Ce idee... Îl donez unei universităţi, unui muzeu de prim rang, unde, pe lângă numele lui, va figura şi al meu.

— Pe-al meu, vă rog frumos, să nu mi-l scrie. N-am nici un chef eu, Fritze Kiesewetter, să mă tragă în nemurire un

animal, colea... Dacă vreţi să-l duceţi acasă, va trebui să tocmiţi un vapor. Şi mă-ntreb cum o să-l căraţi până la ţărmul mării. Că doar nu poate merge pe picioare, dobitocul!

— Demontăm totul şi împachetăm fiecare os în parte. La asta o să ajuţi şi tu.

— Cu plăcere, dom' doctor. Când îi dăm drumul?

— Dacă ar fi după mine, aş începe chiar acum. Dar, din păcate, nu-i posibil. Trebuie să facem rost de o mulţime de lucruri. O să le procurăm din oraşul cel mai apropiat.

— Adică din Tucuman, interveni Tata Jaguar, care tocmai se apropiase. În privinţa asta vă stau la dispoziţie, domnule doctor. Poimâine pornim călare spre Tucuman. Acolo vă procur toate cele de trebuinţă. Iau cu mine şi câţiva cambaşi care vor căra lucrurile încoace.

— Vă pricepeţi la asemenea târguieli?

— Cred că da, zâmbi Tata Jaguar. Uitaţi-vă cu atenţie la acest megatherium. Observaţi poate vreun fragment, vreun os nelalocul lui?

— Nu. Totul e perfect de parcă diluviul s-a consumat abia ieri.

— Ei, aflaţi că acest schelet, atunci când l-am dezgropat, nu era decât un maldăr de oase învălmăşite.

— Cum? Dumneavoastră l-aţi dezgropat?

— Dezgropat şi reconstituit. Doar nu vă imaginaţi că a stat ascuns în tufiş din vremea potopului.

— Atunci... sunteţi... un... excelent zoolog şi paleontolog, vorbi cam împiedicat şi uimit Morgenstern.

— Chiar dacă nu sunt specialist, mă pricep totuşi să reconstitui un megatherium şi sunt probabil în stare să vă procur de la Tucuman cele trebuincioase pentru păstrarea şi ambalarea lui.

— Fără îndoială, sunt convins. Prin urmare, plecaţi poimâine?

— Da.

— Încotro?

— În munţi, spre Barranca del Homicidio.

— Cu câtă plăcere v-aş însoţi, dar veţi recunoaşte şi dumneavoastră că mi-e absolut imposibil. Nici eu, nici Fritze nu putem lipsi de aici. Trebuie să rămânem.

— Înţeleg, fireşte. O să vă recomand atenţiei cambaşilor. Să contaţi pe prietenia lor.

După aceste cuvinte, Tata Jaguar se depărtă făcând semn şi celorlalţi să-i lase pe Morgenstern şi pe Fritze singuri, netulburaţi, lângă scheletul giganticului preistoric.

De atâta bucurie micul savant uitase până şi să-i mulţumească sau măcar să-l întrebe cum de i-a venit ideea să dezgroape animalul. Era atât de copleşit de preţioasa descoperire, atât de preocupat să-i cerceteze amănuntele, încât nu se mai gândea la nimic altceva. Pipăia şi studia fiecare fragment pentru a zecea şi a suta oară şi nu mai contenea cu explicaţiile adresate lui Fritze, ocupat la rândul lui cu întreţinerea focului, căci aveau nevoie de lumină pentru a putea să cureţe uriaşul schelet,

Tata Jaguar însă, după ce se întoarse în tabără cu ceilalţi oameni, îi spuse lui Geronimo:

— În sfârşit, le-am găsit leacul. Acest savant şi servitorul lui n-o să ne mai dea de furcă. O să stea în sat ca mieluşeii. Putem pleca în munţi fără teamă că ne vor face iarăşi vreo poznă.

— Vasăzică n-o iei de-a dreptul la Salta, ci la Tucuman?

— Da. De la Salta încolo ar trebui să batem călare drum lung, istovitor. Ar însemna să dureze prea mult deplasarea. În schimb, aşa putem vinde caii la Tucuman şi să ne continuăm drumul cu diligenţa. O să zburăm nu alta, căci caii sunt schimbaţi la fiecare staţie. Apoi, la Humahuaca, ne facem rost de catâri. Altminteri nu merge prin munţi.

— Şi de la cine îi luăm?

— De la Rodrigo Sereno, care posedă catârii cel mai bine

îngrijiţi. În felul acesta ajungem în munţi cu mult înaintea lui Gambusino şi avem timp destul să luăm toate măsurile ca nici el, nici Perillo să nu ne scape.

— Iei şi cambaşi cu tine?

— Nici prin gând nu-mi trece. Însă bătrânul Anciano şi Hauca trebuie să fie de faţă.

— De fapt, jumătate din oamenii noştri urmau să rămână în Chaco, la cules de ceai.

— Asta se poate face mai târziu. Acum am nevoie să rămână la dispoziţia mea. Trebuie să-i prindem pe ucigaşi.

— Şi Don Parmesan, chirurgul?

— Pe ăsta nu-l putem folosi. Voi aranja lucrurile în aşa fel, ca să stea cu Morgenstern şi cu Fritze.

Toate rolurile fiind stabilite, se duseră la culcare, urmând ca, odată cu zorii, să se întoarcă în sat. Cât priveşte pe Morgenstern, acesta n-ar fi putut dormi în starea euforică ce-l stăpânea. Totuşi, cum nu se odihnise nici în ajun, aţipi pentru câteva ore. Dar nici nu răsări bine soarele, că micul savant se şi afla iarăşi la megatheriumul lui. Îl măsura în fel şi chip, notând rezultatele în carnet.

Pregătirile de plecare îl neliniştiră grozav. Ar fi vrut să rămână chiar pe loc, dar cum nu se putea, fu nevoit să se despartă de comoara lui, nu înainte de a-i asigura un acoperământ protector din bambus şi stuf, ca să o ferească de vânt şi de ploaie. Apoi porni şi el îndărăt spre satul de la Pârâul limpede, unde ajunseră cu toţii pe înserat.

Acum, când megatheriumul dispăruse din faţa ochilor săi, Morgenstern era din nou în stare să se gândească la alte lucruri. Cântări deci valoarea uriaşă a darului pe care i-l făcuseră cambaşii şi se simţi profund îndatorat faţă de Tata Jaguar pentru marea surpriză ce-i pregătise. Îşi repară bineînţeles greşeala, mulţumindu-i călduros. La fel şi căpeteniei, care îl asigură că oamenii lui sunt gata să transporte scheletul până în preajma vreunui port.

Discutând despre plecarea de-a doua zi în direcţia munţilor Cordilieri, Tata Jaguar nici nu avu nevoie să stăruie pe lângă Don Parmesan ca să rămână în sat. Chirurgul îl căută pe Morgenstern şi-l întrebă:

— Señor, plecaţi şi dumneavoastră mâine?

— Nu.

— Aşadar, rămâneţi aici până veţi reuşi să transportaţi colosul într-o regiune civilizată?

— Da.

— De fapt, îmi dau seama că arta mea e mai puţin căutată în Chaco, prin munţii împăduriţi, decât în lumea oraşelor şi în pampas. Ştiţi doar că sunt un chirurg eminent şi că retez orice os, orice organ. Pe scurt: retez orice. Dar dacă nimeni nu apelează la mine, atunci toată ştiinţa şi măiestria sunt de prisos. De aceea m-am gândit să-l scutesc pe Tata Jaguar de prezenţa mea. Rămân şi eu cu dumneavoastră, apoi ne deplasăm împreună spre alte meleaguri unde ştiinţa şi reprezentanţii ei sunt preţuiţi cum se cuvine. De acord?

— Întru totul. Societatea dumneavoastră nu-mi poate fi decât agreabilă, *peramoenus* sau *pergratus*, cum zice latinul.

A doua zi dimineaţa, când Tata Jaguar şi oamenii lui porneau la drum, toţi localnicii se strânseră să-i mai mulţumească o dată pentru salvarea lor şi să-l salute cu respect. Un grup de războinici, sub conducerea căpeteniei, formară o escortă de onoare care îl petrecu un timp, iar doi călăreţi primiră sarcina să-l însoţească până la Tucuman şi să aducă de acolo lucrurile pe care Tata Jaguar avea să le achiziţioneze pentru Morgenstern.

Către prânz, escorta şi căpetenia porni spre Valea lacului secat, ca să vadă de abiponii răniţi şi de îngrijitorii lor. Luă cu el câţiva cambaşi, precum şi pe Morgenstern şi Fritze, răspunzând ce plăcere dorinţei celui dintâi. Căci micul savant nu avea ce face şi se plictisea.

Găsiră totul în cea mai perfectă ordine. Nimic suspect nu se

întâmplase în absenţa lor. Doar o singură chestiune îl cam nelinişte pe cambaşul însărcinat cu supravegherea taberei. Acesta, după ce se informă la căpetenie asupra numărului cailor capturaţi de la abiponi şi de la complicii lor albi, rosti nedumerit:

— Atunci lipsesc doi. Erau cincizeci de călăreţi care mai duceau cu ei cinci cai liberi, deci la un loc cincizeci şi cinci. Dacă scădem caii lui Gambusino şi Perillo, care au fost împuşcaţi, ar trebui să avem cincizeci şi trei. Totuşi nu sunt decât cincizeci şi unu. Mă întreb unde-or fi caii lipsă?

— Poate s-a greşit la numărătoare, sugeră căpetenia.

— Nu s-a greşit, că doar am numărat şi şeile: cincizeci şi trei. Lipsesc vasăzică doi cai. Trebuie să fi dispărut seara sau noaptea.

— Unde să fi dispărut?

— I-a luat Gambusino.

— Ce-ţi veni! exclamă speriat Ţeastă-Tare. Cum putea să intre când gura văii era păzită de doi străjeri?

— Ar trebui să-i întrebi dacă şi-au făcut datoria, sau dacă nu cumva s-au aşezat şi ei lângă foc. Şi mai e un lucru care mă face să cred că Gambusino a furat caii.

— Ce anume?

— Ieri am trimis un om de-al nostru să aducă şeile celor doi cai împuşcaţi de Tata Jaguar. Când colo, şeile s-au topit. Nu e ciudat?

— Nu văd nimic ciudat. Perillo şi Gambusino trebuie să fi luat şeile ca să le folosească de îndată ce ar găsi alţi cai.

— Atunci ar, fi luat şi căpestrele.

— Păi ce, căpestrele le-aţi găsit?

— Da, mi le-au adus oamenii mei.

— Asta chiar că n-o înţeleg. De ce să fi luat numai şeile? Mai curând poţi călări fără şa decât fără dârlogi.

— Pentru mine, unul, nu-i greu de înţeles. Caii pe care i-am capturat de la abiponi aveau căpestre. Ori Gambusino a

furat doi din caii aceia, cu căpestre cu tot, aşa că nu-i mai trebuiau decât şei.

— Totuşi cum a pătruns în vale când intrarea era păzită de doi războinici?

— Mă tem că şi-au părăsit postul. Dar ascultă mai departe: m-am dus eu însumi să cercetez urmele celor doi fugari. Şi le-am descoperit, ca şi pe cele ale Tatii Jaguar şi ale lui Anciano, care se luaseră după ei. La întoarcere aceştia călăriseră pe marginea pădurii. Dar mai erau şi urmele a doi oameni care au ieşit pe jos din ascunzătoarea fugarilor, au mers o bucată pe câmp şi s-au îndreptat încoace. Iar de aici se vedeau urmele a doi călăreţi care duceau înapoi taman până la caii împuşcaţi. Acolo călăreţii au stat un timp, apoi, ţinând mereu marginea pădurii, au cotit ca să înconjoare pădurea. Ei, ce zici?

Căpetenia căzu pe gânduri. Clătină din cap, chibzui un răstimp, apoi rosti:

— Dacă-i aşa, înseamnă că Gambusino şi Perillo au fost într-adevăr în vale şi au pus mâna pe cei doi cai.

— Asta cred şi eu. Şi mai cred că Tata Jaguar se află în mare primejdie, căci ticăloşii i-au luat-o înainte. Când a plecat Tata Jaguar?

— Azi-dimineaţă.

— Deci Gambusino e în câştig cu trei zile şi nu mai poate fi întrecut.

— S-ar putea totuşi, fiindcă Tata Jaguar merge la Tucuman şi de acolo ia diligenţa pe când Gambusino, ca să ajungă la Salta, trebuie să treacă prin pustiuri şi păduri.

— Las' că nici Gambusino nu e prost. Ce te faci dacă a luat-o şi el prin Tucuman?

— Atunci Tata Jaguar se află într-adevăr în cea mai mare primejdie. Trebuie să trimit un om după el. Dar mai întâi să vedem cine au fost paznicii de la intrare.

Încălecă şi porni repede, însoţit de întregul grup. Trecând

de pădure, goni ca săgeata peste câmpul întins. Dacă era cazul să trimită un curier după Tata Jaguar, atunci nici o clipă nu trebuia pierdută.

Căpetenia şi indienii săi călăreau în faţă, iar cei doi germani mai în urmă. Asistaseră la discuţie şi erau foarte preocupaţi. Călăreau alături. Morgenstern rupse primul tăcerea.

— Ia spune, Fritze, cam câtă vreme crezi că poate să stea megatheriumul meu sub acoperământ fără să sufere stricăciuni?

— În tot cazul câteva luni, poate şi ani.

— Eşti sigur?

— N-am nici o îndoială. Dar de ce întrebaţi?

— Fiindcă nu mă lasă în pace un gând.

— Care?

— Mă tot gândesc la necesitatea de a săvârşi un act eroic. Doar ştii, am mai vorbit despre asta.

— Mi-amintesc. Trebuie folosit primul prilej ca să ne arătăm curajul şi să spălăm ruşinea.

— Ei bine, ocazia s-a ivit. Tata Jaguar e în primejdie, pe latineşte *periculum*.

— Asta o ştiu, dar ce are-a face cu noi?

Şmecherul de Fritze se prefăcea că nu înţelege prea bine lucrurile, ca să nu se spună apoi că el a fost iniţiatorul acţiunii.

— Mai întrebi?! se miră Morgenstern. Doar îi datorăm până şi viaţa! Cum s-ar putea să nu ne privească şi pe noi primejdia în care se află Tata Jaguar?!

— Păi atunci să ne luăm după el?

— Bineînţeles.

— Dar căpetenia vrea să trimită un om de-al lui. Am fi de prisos.

— Ba nicidecum. Ia închipuie-ţi că omul nu-l mai găseşte la Tucuman. O să se întoarcă frumuşel crezând că şi-a făcut datoria.

— Pe când noi am merge mai departe şi l-am căuta...

— Ei, vezi! Noi n-am avea linişte până nu l-am găsi şi nu l-am scoate din mâinile lui Gambusino.

— Hm! Totuşi mai e ceva.

— Ce?

— Megatheriumul.

— Asta nu te priveşte. E treaba mea. Dacă eu îl părăsesc pentru moment, nu văd nici un motiv să te frământi tu, Oricum, va rămâne la locul lui.

— Da, de fugit n-o să fugă. Faceţi cum doriţi, că eu vă urmez.

— Dar căpetenia? O să ne lase să plecăm?

— Îi spunem că am uitat să vorbim cu Tata Jaguar în legătură cu nişte lucruri necesare pentru megatherium, de aceea vrem să-l însoţim pe curier până la Tucuman. Nici un om n-ar avea ceva împotrivă.

— Adevărat. Eşti un mare pişicher. Deci mergem călare la Tucuman.

— Mergem, însă numai dacă se adevereşte că Tata Jaguar se află în pericol.

Din păcate, se vădi că locţiitorul căpeteniei în Valea lacului secat nu se înşelase. Identificaţi, cei doi străjeri mărturisiră faptul că-şi părăsiseră posturile şi că petrecuseră două ore — cât mai dura schimbul lor — lângă foc, în societatea celorlalţi. Căpetenia nu avu nici un motiv să-i reţină pe Morgenstern şi pe Fritze de la călătoria proiectată. Astfel, încă înainte de miezul nopţii, aceştia porniră spre Tucuman împreună cu mesagerul cambaş. Numai Don Parmesan rămase pe loc aşteptând — după cum spera el — grabnica lor întoarcere.

16. Señor Sereno şi musafirii lui

Oraşul Salta, pe numele lui întreg San Miguel de Salta, e aşezat în Valea Lermei, un câmp neted către carie coboară numeroase ape de munte. Oraşul, relativ dens populat, practică un asiduu comerţ de trafic cu Bolivia. Unul din cei mai importanţi expeditori era señor Rodrigo Sereno, a cărui proprietate se afla — poate se mai află şi azi — la intrarea dinspre nord în Salta. Proprietatea era compusă din grajduri şi antrepozite vaste, iar în faţa lor, către stradă şi întinzându-se pe un front larg, se găsea edificiul principal din care o parte servea de locuinţă stăpânului şi familiei sale. Cealaltă parte a clădirii era destinată mai ales oaspeţilor şi călătorilor străini de oraş.

Se făcuse seara târziu. Vizitatorii în trecere plecaseră, iar oaspeţii găzduiţi în local, ca şi personalul domestic, se duseseră la culcare. Señor Rodrigo şedea singur în odaia lui şi calcula încasările zilei. Deodată auzi nişte paşi. Aruncă repede o cuvertură peste grămada de bani şi se ridică de la masă ca să nu se observe ce făcea.

În locurile acelea nu puteai fi niciodată destul de prevăzător. Chipul său exprima încordare şi vigilenţă. Uşa se deschise şi în cadrul ei apărură doi bărbaţi la vederea cărora expeditorul se însenină brusc.

— *Buenos tardes!* Bună seara, îl salutară ei.

Gazda şi musafirii îşi strânseră puternic mâinile. Cei doi vizitatori erau Gambusino şi Antonio Perillo.

Primul îşi plimbă cercetător privirea prin odaie, stăruind un moment asupra mesei din faţa lor. Ridică apoi cuvertura şi întrebă râzând:

— Aţi numărat banii, señor Rodrigo şi i-aţi ascuns de ochii noştri? Păi de când ne-aţi rânduit şi pe noi intre oamenii suspecţi?

— Vai, nu vorbiţi aşa, răspunse gazda. Ştiţi prea bine că nu de dumneavoastră mă feresc. Am auzit paşi şi nu bănuiam

cine-o fi. Luaţi loc, vă rog. Fiţi bineveniţi. Cu ce vă pot servi?

— Cu de-ale gurii, ce se găseşte. Şi două sticle de vin. Apoi ne pregătiţi provizii pentru doi oameni care vor sta în munţi o săptămână şi ceva. Că de vânat nu se ştie dacă vor avea parte...

Señor Rodrigo dispăru pentru o clipă şi se întoarse cu mâncare şi vin. Se aşeză pe un scaun şi, în timp ce musafirii înfulecau tăcuţi, îi privi bucurându-se de pofta lor. Dar cum nu prea era dedat cu tăcerea, li se adresă după un timp:

— Dincotro veniţi, señores?

— Din Tucuman, răspunse Gambusino.

— Aţi călătorit cu diligenţa?

— Da. Am sosit chiar acum.

— Rămâneţi la mine peste noapte?

— Numai câteva ore. Pe urmă plecăm mai departe. Aveţi să ne vindeţi doi catâri buni?

— Se înţelege. Pentru nişte señores ca dumneavoastră găsesc totdeauna cele necesare.

— Şi cât cereţi pe ei?

— N-o să vă coste mai mult de douăzeci de *bolivianos* catârul.

Asta însemna optzeci de mărci pentru un catâr solid, rezistent, obişnuit cu urcuşul. Un preţ într-adevăr foarte modest.

— Şi dacă nu dispunem pentru moment de bani? întrebă cu tâlc Gambusino.

— E ca şi cum aţi dispune. Nu mi-aţi rămas niciodată datori.

— Bine. Achităm la întoarcere. Daţi-ne un pat cumsecade, căci diligenţa ne-a hurducat rău de tot. Dar mai întâi spuneţi-ne unde îi putem găsi pe indienii moioşi.

— La ei vă duceţi? Curajoşi indivizi, întreprinzători. Dar nu le-aş acorda încredere.

— Fiindcă nu-i cunoaşteţi. Cu mine-i altceva, suntem

prieteni.

— Îi găsiţi la vânătoare în ţinutul Guanacotales. E tocmai sezonul.

— Asta nu prea îmi convine. Ar fi să pierd mult timp. De fapt, drumul nostru duce în altă parte.

— Încotro?

— În munţi. E tot ce vă pot spune. Banii îi primiţi oricum, chiar dacă n-o să ştiţi care ni-e ţinta.

— Desigur, señores. Mă iertaţi, n-am vrut să vă descos.

Astfel se încheie scurta lor convorbire. Oaspeţii terminară de mâncat şi se culcară apoi în patul pe care gazda îl căptuşise cu pături şi blănuri moi.

Señor Rodrigo îşi reluă socotelile, vârî banii zornăitori într-o pungă şi trecu în altă odaie, ca să se culce şi el. Era întuneric. Cei doi musafiri dormeau şi trăgeau aghioase de zile mari. Timpul se scurgea încet, încet. Se făcu ora douăsprezece, apoi unu. Señor Rodrigo intră în camera musafirilor cu o lumânare în mână. Se apropie de pat şi îi trezi:

— Sculaţi-vă, señores. E timpul de plecare.

Cei doi se sculară imediat. Fură trataţi cu ceai de mate şi cozonac proaspăt, după care gazda îi conduse în curte, unde-i aştepta perechea de catâri. Erau înşeuaţi. În coburi se aflau alimentele comandate de Gambusino. Gazda plimbă lumânarea în jurul catârilor şi vorbi:

— Mulţumiţi, señores? Harnaşamentul vi-l dau cu împrumut. Mi-l restituiţi când n-o să vă mai trebuiască.

— Catârii sunt buni, señor Rodrigo, constată Gambusino. Harnaşamentul vi-l înapoiem peste o săptămână, cel mult câteva zile mai târziu. Rămâneţi sănătos!

— Călătorie plăcută şi noroc!

Se depărtară în timp ce Sereno îi urmări încântat de parcă ar fi făcut o afacere excelentă. Când Gambusino pleca în căutare de aur, señor Rodrigo îi împrumuta de obicei cai sau catâri, chiar şi bani ori alte lucruri, pe care le primea

întotdeauna înapoi împreună cu dobânzi grase.

În vreme ce tropotul catârilor se pierdea în noapte, negustorul intră în casă şi se culcă din nou.

Seara următoare lucrurile se petrecură aproape la fel, numai că de astă dată musafirii erau cu mult mai numeroşi. Sereno tocmai terminase de socotit şi vârâse banii în pungă când auzi o mulţime de paşi în faţa uşii. Deschise şi douăzeci şi şase de oameni înarmaţi pătrunseră în odaie. Purtau toţi haine şi încălţări de piele şi pălării cu boruri largi, exceptând doi inşi care erau desculţi şi cu capul descoperit. Părul le cădea pe spate, lung. Judecând după trăsăturile lor, păreau să fie indieni. Unul era tânăr, celălalt foarte bătrân.

Sereno cunoştea pe câţiva dintre noii sosiţi şi îi salută călduros, îndeosebi pe Tata Jaguar. Acesta comandă vin şi se interesă dacă până într-o oră li s-ar putea servi *asado con cuero*, adică friptură în sânge preparată cu piele cu tot.

— Fireşte, oricât doriţi, señor, se grăbi să-l asigure negustorul.

— Faceţi aşa ca să ajungă la douăzeci şi şase de bărbaţi flămânzi. Apoi scoateţi catârii dumneavoastră în curte ca să-i vedem şi noi. Vrem să cumpărăm douăzeci şi şase de capete.

Douăzeci şi şase de catâri! Şi nu cu chirie, ci vânzare cu plata în bani peşin! Pe deasupra douăzeci şi şase de porţii de *asado con cuero* plus treisprezece sticle cu vin! Bună afacere! Rodrigo Sereno îşi încovoia spinarea, se plecă până la pământ. Parcă se făcuse mai mic cu un cot. Năvăli în bucătărie, îşi trezi slujitorii şi le dădu dispoziţiile de rigoare. Friptura să fie gata cât mai repede; catârii să fie ţesălaţi şi periaţi lună; să nu rămână fir de praf pe ei. Apoi negustorul se întoarse în încăperea cea mare şi îşi făcu de lucru lângă mesele aşezate cap la cap, aşteptând noile porunci ale musafirilor.

Aceştia şedeau tăcuţi, duşi pe gânduri, fără să schimbe nici un cuvânt între ei. Señor Rodrigo, volubil şi curios, nu putu

suporta multă vreme atâta linişte. Se aşeză pe un scaun, se tot suci fără astâmpăr şi, în cele din urmă, întrebă pe tonul cel mai politicos de care dispuneau instrumentele sale vocale:

— Îmi permiteţi să aflu şi eu de unde veniţi, señores?

— De la Tucuman, sună răspunsul cam sec.

— Dar n-aţi călătorit cu diligenţa?

— Nu.

— Ah, uitasem, diligenţa a sosit ieri. Cu această ocazie m-au vizitat doi señores cunoscuţi şi foarte renumiţi. O să vă mire când veţi auzi numele lor.

Nimeni nu-i răspunse. Doar Picaro cel şugubăţ, care nu scăpa niciodată prilejul de a-şi plasa poantele, i-o întoarse zâmbind:

— Nu ne-ar mira deloc să auzim numele lor, ci doar faptul că le-aţi rosti dumneavoastră, care, după cât se pare, sunteţi cel mai discret om de pe teritoriul Argentinei.

— O, chiar atât de departe nu merge discreţia mea. E drept că de felul meu nu sunt vorbăreţ, dar a trece sub tăcere numele unor asemenea señores ar fi o impietate. Aşadar, aflaţi că unul din ei era faimosul toreador Antonio Perillo.

În ignoranţa sa nici nu observă impresia pe care această ştire o produse asupra oaspeţilor. Aceştia se priviră între ei şi se înţeleseră din ochi să tacă. Doar Hammer întrebă cu prefăcută nepăsare:

— Şi celălalt?

— Celălalt era un señores şi mai vestit: Gambusino Benito Pajaro.

— Aşa. Şi de unde au venit?

— De la Tucuman, cu diligenţa. Cam tot la ora asta. Le-am închiriat doi catâri, le-am dat şi provizii pe o săptămână şi i-am trezit cu un ceas după miezul nopţii, fiindcă trebuiau să plece.

— Încotro?

— La indienii moioşi, care se află acum în regiunea văii

Guanaco.

În acel moment hangiul fu chemat la bucătărie, prilej nimerit pentru oaspeţi de a-şi schimba între ei părerile. Tata Jaguar rosti cu glas înăbuşit:

— Să fie oare adevărat? Tu ce spui, Geronimo?

— Gambusino şi Perillo trebuie să fi grăbit călare, cu toată viteza, până la Tucuman. Asta ar fi singura explicaţie.

— Aşa cred şi eu. Foarte bine că am tras aici şi că am folosit cai de releu fără să mai aşteptăm diligenţa următoare. Gambusino a câştigat un avans de o zi, totuşi vom ajunge înaintea lui pentru că, voind să treacă mai întâi pe la moioşi, va trebui să facă un ocol considerabil. Şi mai avem un mare avantaj: ştim din ce direcţie va veni. Îl putem aştepta dincolo de valea Guanaco.

— Ce-o fi căutând la moioşi? se întrebă cu glas tare unul din fârtaţi.

— Ei, asta-i acum! spuse Hammer. Doar e foarte uşor de ghicit. Gambusino şi Perillo umblă să pună mâna pe o comoară la Barranca del Homicidio. Pentru asta e nevoie de timp, poate chiar de mult timp, s-ar putea să nu le ajungă proviziile. Şi atunci e nevoie de vânat, pentru care treabă vor ei să-i angajeze pe moioşi. Totodată le trebuie oameni care să-i apere de ochii unor nepoftiţi, fie drumeţi, fie vânători în trecere — pentru ca nimeni să nu-i poată surprinde la lucru şi să le descopere intenţiile. Vor pune deci străjerimoioşi, care să oprească pe orice străin ce se apropie.

— Dar atunci chiar străjerii ar putea ghici ce anume urmăresc dumnealor.

— N-are importanţă. După ce îşi atinge scopul, Gambusino îi împuşcă pe moioşii care i-au ocrotit şi dispare pentru totdeauna cu comoara lui. Asta ca să nu-l poată găsi rudele indienilor ucişi, care, fireşte, s-ar răzbuna.

— Mare ticăloşie! Gambusino e un om rău şi mârşav, totuşi nu-mi vine să cred că ar săvârşi asemenea faptă.

— Nu? întrebă ironic Tata Jaguar. Am tăcut multă vreme, însă astăzi voi vorbi. Ascultă: tot aşa s-a purtat şi cu fratele meu, care era şi dânsul gambusino sau prospector, cum li se spune în Statele Unite căutătorilor de aur. Descoperise o vână de aur foarte bogată. Atunci a apărut acest bandit care l-a ucis într-un chip bestial, l-a jefuit şi a dispărut. Crima asta m-a făcut să încărunţesc, să albesc de tot. I-am luat urma criminalului, care ducea spre Argentina, însă nu am reuşit să dau de el. Abia de curând ne-am întâlnit şi ne-am recunoscut reciproc. Acuma clipele unuia din noi sunt numărate, ale mele ori ale lui, nu se ştie...

— Ale lui, ale lui! interveniră toţi, bătând cu pumnii în masă.

— Staţi liniştiţi, îi rugă Tata Jaguar. Fără gălăgie! Nimeni nu trebuie să afle despre ce vorbim.

Señor Rodrigo reapăru însoţit de câţiva servitori care aduceau pe tăvi îmbietorul *asado con cuero*. Muşteriii se ospătară şi băură câte un păhărel, însă chipurile lor erau atât de grave, încât gazdei îi pieri curajul să înnoade noi discuţii. După cină ieşiră cu toţii în curte ca să vadă catârii. Îşi vânduseră caii la Tucuman, pentru că nu-i puteau folosi în munţi; de aici urmau să-şi continue drumul călare pe catâri. Animale şi harnaşament se găseau din belşug la Rodrigo Sereno.

La lumina felinarelor şi a lumânărilor aleseră numărul necesar de catâri, pentru care gazda le ceru acelaşi preţ modest: douăzeci de *bolivianos* exemplarul. Apoi duseră şeile în casă pentru a umple coburii cu alimente — ceea ce se făcu într-o jumătate de ceas. Între timp Tata Jaguar ceru socoteala, băgă mâna sub cingătoare şi scoase un pumn de piese de aur cu care achită totul.

Imediat oamenii încălecară pe catâri şi se pierdură în noapte. Señor Sereno privi lung în urma lor, mulţumit de târgul ce-l făcuse.

După câtva timp, când abia se crăpa de dimineaţă, hanul fu vizitat de alţi doi muşteri. Rodrigo Sereno tocmai îşi sorbea tacticos, printr-un tub de argint, ceaiul de mate. Oaspeţii, mărunţi de stat şi purtând veşminte stacojii, erau înarmaţi până-n dinţi. De cum se deschise uşa, unul din ei întrebă:

— Dumneavoastră sunteţi hangiul Rodrigo Sereno?

— Da, señores.

— Atunci ne aflăm în casa, pe latineşte *domus* sau şi *aedificium*, pe care o căutăm. Aveţi catâri de vânzare?

— Cu plăcere, oricâţi.

— Dar cu mâncarea şi băutura cum staţi? Se găseşte ceva şi pentru noi?

— Tot ce doriţi. Luaţi loc şi faceţi comanda.

Aduse două scaune şi îi pofti să se aşeze la masă. O uşoară lipsă de respect se vădea în glasul lui. Noii veniţi, în ciuda armelor ce purtau, nu-i inspirau prea multă consideraţie. Aceştia însă nu observară nimic. Comandară mate cald cu pâine şi se cuibăriră comod în scaunele oferite de hangiu.

După ce le puse dinainte ceaiul, Sereno luă şi el loc la masă, afişând un aer superior şi măsurându-i oarecum amuzat.

— Îmi permiteţi să vă întreb, señores, rosti el într-un târziu, aveţi de gând să staţi câtva timp aici în Salta?

— Cumpărăm catâri, deci e limpede că plecăm mai departe, răspunse răspicat Fritze Kiesewetter.

— Şi de unde veniţi?

— De la Tucaman.

— Tot de la Tucaman? Desigur că n-aţi folosit diligenţa!

— Nu. Am venit călare pe cai de poştă. După cum întrebaţi, s-ar părea că au mai venit şi alţii de acolo.

— Exact. Aseară am primit un grup numeros, iar alaltăieri două persoane. Şi încotro mergeţi, dacă mi-e îngăduit?...

— Mai întâi la Salina del Condor. Însă nu cunoaştem drumul. N-aţi putea să ne daţi o călăuză de nădejde?

— Cum să nu. Dacă-l plătiţi bine, vă procur imediat un om potrivit: am un argat care a fost în câteva rânduri acolo. Îl conving eu să vă însoţească. O să vă aştepte lângă catârii pe care îi puteţi vedea în orice moment.

Era greu de crezut ca peonul de care vorbea señor Rodrigo să fie un om de nădejde, altminteri hangiul nu l-ar fi cedat aşa de uşor. Când cei doi drumeţi dădură cu ochii de peon, acesta se declară gata să-i servească şi puse condiţii atât de avantajoase, încât căzură imediat de acord. În schimb, cu atât mai pipăraţi la preţ se dovediră catârii. Sereno pretinse de fiecare animal câte cincizeci de *bolivianos*, adică de două ori şi jumătate preţul cerut în ajun. La care se adăuga, fireşte, costul şeilor şi al proviziilor.

În timp ce se pregăteau alimentele, Morgenstern — conversând cu proprietarul — îl întrebă la un moment dat:

— Aţi vorbit, señor, de nişte oameni care au sosit ieri şi alaltăieri din Tucuman. Îi ştiţi cumva pe nume?

— Fireşte, sunt persoane binecunoscute.

— Îmi spuneţi şi mie?...

— De ce nu. Sunt chiar mândru că vă pot arăta ce fel de señores trag la mine. Alaltăseară a fost vestitul Benito Pajaro cu încă un domn.

— Aha, Gambusino! Iată, aşadar, urma justă, pe latineşte *semita* sau *vestigium*. Şi celălalt trebuie să fi fost Antonio Perillo, nu?

— Întocmai, îi cunoaşteţi şi dumneavoastră?

— Mai bine decât v-aţi putea imagina. Şi cine erau domnii de ieri?

Señor Rodrigo îi privea acum şi pe cei doi muşterii cu mai puţină suficienţă şi cu mai mult respect. Cine-l cunoştea atât de bine pe Gambusino — judeca el — trebuia să fie totuşi cineva. În loc de răspuns plasă deci o întrebare:

— Vorbeaţi de o urmă. Nu cumva doriţi să-l ajungeţi din urmă pe Gambusino?

— Într-adevăr.

— Ştiţi încotro s-a dus?

— Cu precizie.

— Atunci trebuie să plecaţi repede căci şi dânsul părea foarte grăbit. Dar şi mai grăbiţi erau cei de aseară: peste douăzeci de bărbaţi, conduşi de vestitul Tata Jaguar. Pe acesta probabil că nu-l cunoaşteţi.

— Cum să nu-l cunoaştem! Doar facem parte din anturajul lui.

— Aşa? Sunteţi oamenii lui şi totuşi umblaţi după Gambusino? Să înţeleg oare că şi Tata Jaguar vrea să-l întâlnească?

— Aţi ghicit. E vorba de o afacere foarte interesantă, pe latineşte *negotium*. Chestie vitală pentru noi. Ca să înţelegeţi...

Micul savant era cât pe ce să treacă la confidenţe faţă de hangiu. Dar Fritze, mult mai prudent, îl întrerupse:

— E vorba de o vână de argint care cică a fost descoperită sus în munţi. Ei bine, toţi aceşti señores, ca şi noi, de altfel, se îndreaptă într-acolo. Vrem să exploatăm vâna dacă o fi ceva de capul ei.

— O, vă felicit, exclamă gazda pe un ton condescendent. O afacere la care participă Tata Jaguar şi Gambusino nu poate fi decât foarte rentabilă. Sper că de câte ori veţi avea drum pe-aici, vă veţi aminti de mine şi veţi trage la hanul meu. Salutaţi-l vă rog pe Tata Jaguar! Îl stimez şi îl admir din toată inima. Poftim şi dovada: pentru că faceţi parte din anturajul lui voi mai lăsa din preţul catârilor: treizeci de *bolivianos* catârul în loc de cincizeci! Îngăduiţi să vă restitui diferenţa.

Le înapoie banii respectivi, ceea ce îi miră destul de mult pe cei doi omuleţi porniţi pe fapte de vitejie.

17. Întâlniri neaşteptate

Cine urcă dinspre răsărit Anzii Cordilieri ca să ajungă în Chile sau Peru, trebuie să se caţere pe mai multe trepte montane care, din pricina diversităţii nivelurilor, se deosebesc şi în ce priveşte clima.

Prima treaptă, Yungas, atinge 1.600 metri. Aici domneşte exuberanţa tropicală, cu vaste păduri virgine, întrerupte din când în când de pajişti cu verdeaţă suculentă, numite *pajonales*. Şirul Medio Yungas constituie cea de-a doua treaptă având o înălţime medie de 2.900 metri. Aici clima e temperată şi se întind păduri uriaşe, în care cresc mai ales diferite specii de *cinchona*, un fel de scorţişoară. Urmează apoi masivul Cabezeras de los valles, atingând 3.300 metri. Aceşti munţi, fiind ocrotiţi împotriva furtunilor, mai poartă încă bogate şi diverse forme de vegetaţie. Cu ei se sfârşeşte de fapt zona păduroasă, căci pe treapta următoare arborii apar izolaţi şi numai în locuri deosebit de ferite. Această treaptă, numită Puna, cu climă uscată, cu ploi rare, urcă până la 3.900 metri. Se află aici, în afară de copaci stingheri, tot soiul de buruieni şi ierburi (*gentiana, valeriana, yereta* etc.), care servesc de păşune. Şi mai sus e masivul Puna brava, cuprinzând cele mai înalte piscuri, tot ceea ce trece de 3.900 metri. Aici se află zăcăminte mari de minereu. Trecătorile duc de la un gigant la celălalt. Ploaia se transformă adeseori, chiar şi în toiul verii, în zăpadă şi grindină. Iarna bântuie viscole grozave. Călătorul ce se încumetă să treacă Anzii în acest anotimp riscă să-şi piardă viaţa.

Dincolo de graniţa dintre Argentina şi Bolivia, unde Puna se mărgineşte cu Cazabera de sus, coboară spre răsărit o pădure destul de deasă cu arbori de *cinchona calisaya*. În locurile deschise din jurul pădurii se află aşezările indienilor moioşi. Ceva mai departe, peste Puna, se întinde valea

Guanaco, pe care un grup din aceşti indieni şi-o alesese ca loc de vânătoare. Mai sus, aproape de Puna brava, pe un mic platou, îşi revarsă apele Salina de Condor, iar şi mai sus, deasupra platoului, se cască acea prăpastie numită Barranca del Homicidio. În preajma ei un drumeag, încrucişându-se cu o potecă venind dinspre Chile, duce în jos, urcă apoi spre Salina del Condor şi coboară iar până dincolo de graniţa Argentinei, spre Salta. Lângă graniţă, drumeagul se uneşte cu un altul venind mult mai dinspre nord, din Peru. Termenul „drumeag” este de fapt impropriu, căci ceea ce se înţelege la noi prin drumeag sau potecă, nemaivorbind de şosea, e cu totul altceva. Aici catârii calcă peste stânci şi bolovani uriaşi, străbat coclauri şi văgăuni, fără a lăsa o urmă cât de mică. Terenul pare absolut neumblat. Numai un vânător sau un ghid cu multă experienţă se poate orienta în acest ţinut. Călătorul neavizat pierde foarte uşor direcţia şi rătăceşte zile şi săptămâni întregi prin munţi fără să găsească o cărăruie care să-l ducă la ţintă. Până şi un cunoscător, dacă nu e foarte atent, poate să nu observe locul unde se întâlnesc cele două firicele de drum şi să o ia într-o direcţie greşită.

Astfel a păţit-o şi peonul care îi călăuzea pe cei doi germani spre Salina del Condor. E drept că mai fusese cândva pe aici împreună cu alţi călători, dar nu se prea sinchisise de amănuntele topografice. Iar acum nu reuşea să se descurce.

Se făcuse amiază. Încă din primele ore ale dimineţii peonul se purtase într-un chip foarte ciudat, schimbând de mai multe ori direcţia, luând-o când la dreapta, când la stânga, fără nici o noimă. Se tot uita în jurul lui cam fâstâcit şi jenat, dându-şi în acelaşi timp silinţa să pară calm şi stăpân pe situaţie.

Doctorului nu-i bătuse la ochi această comportare a călăuzei. În schimb Fritze, mai perspicace, îşi dădu seama de adevăr. Cei trei călăreţi se aflau acum într-un loc de unde se deschideau două vâlcele înguste: una spre stânga, cealaltă drept în faţă. Peonul se opri încercând să-şi amintească

poziţia terenului. Se uita în toate părţile şi nu ştia încotro s-o apuce. Fritze îşi pierdu răbdarea şi întrebă:

— De ce te-ai oprit, señor? Oi fi încurcat drumul!

— Cum de vă trece prin gând aşa ceva, replică peonul. Credeţi că nu ştiu unde mă aflu?

— Deh, ştii mătăluţă că ne aflăm în Anzi, dar mă tem că nu prea ştii în ce loc anume...

— Mă luaţi peste picior? Dacă-i aşa, vă las, vă las aici în munţi şi mă întorc numaidecât, răspunse ghidul, ofensat.

— Crezi că o să te întorci acasă călare? O să fie cam greu, făcu calm Fritze.

— Şi de ce, mă rog?

— Catârul pe care şezi e al nostru! Aşa că va trebui s-o cam iei pe jos.

— Şi dacă nu vi-l dau?

— Nu vorbi prostii! Doar vezi că suntem înarmaţi şi în locurile astea hoţii sunt împuşcaţi în doi timpi şi trei mişcări fără să li se ceară părerea. Cum ne întorci spatele, cum îţi ard un glonţ în dos! Şi acum hai, condu-ne mai departe, dacă ştii într-adevăr drumul!

Peonul nu avea deloc înfăţişarea unui om fricos; îl intimidă totuşi atitudinea energică a lui Fritze şi o porni spre vâlceaua din stânga. Cei doi mărunţei îl urmară.

Vâlceaua cotea în fel şi chip, ba într-o direcţie, ba într-alta. Părea să nu se mai sfârşească şi se îngusta treptat, ajungând până la urmă un soi de văgăună strâmtă ce semăna cu un canion nord-american.

Peonul călărea din ce în ce mai încet. Îşi dădea seama că nu mai fusese pe aici, căci nu văzuse niciodată o văgăună atât de alungită şi întortocheată. În sfârşit, se opri:

— M-aţi zăpăcit adineauri. Nu trebuia s-o iau la stânga, ci drept înainte. Acela era drumul. Să ne întoarcem, señores!

— Mi-am închipuit eu, mormăi supărat Fritze. Acum o să batem drumul ăsta lung înapoi. Barem dacă ai şti că celălalt e

bun!

— Ştiu. Întoarceţi fără grijă. Am cârmit prea mult la stânga. Trebuie s-o luăm spre dreapta în jos.

— Dacă-i aşa, mă bucur, fiindcă...

Se întrerupse în mijlocul frazei şi trase cu urechea.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Morgenstern. Ai auzit ceva?

— Da. Parcă am auzit un zgomot. Ascultaţi!

Nu se înşelase. Zgomotul se repetă. Suna ca un tropot de copite ce se apropia din ce în ce mai mult.

— Nu cumva ne aflăm totuşi pe drumul cel bun? se întrebă peonul, înseninându-se la faţă.

Văgăuna cotea din nou înaintea lor. De după cot se iviră trei călăreţi. Primul era fără îndoială un catârgiu, un *arriero*. Venea apoi un catâr foarte încărcat şi, în urma lui, un călăreţ care părea să fie stăpânul bagajelor. Acesta, înalt de statură şi bine înarmat, purta veşmântul tradiţional al băştinaşilor. Avea părul şi barba blonde, iar ochii de culoare deschisă, ca la seminţiile nordice, îi aţinteau cu mirare pe cei trei călăreţi apăruţi pe neaşteptate. În spatele lui se afla un alt catârgiu.

Se opriră faţă-n faţă şi se măsurară câteva secunde fără a scoate un cuvânt. Apoi al treilea dintre călăreţi se adresă peonului:

— E cu putinţă? Ori mă-nşel? Nu eşti dumneata Mazeso, peonul lui Rodrigo Sereno din Salta?

— Aşa e, răspunse cel interpelat. Dar de unde mă cunoaşteţi?

— De la Salta. Obişnuiesc să trag la stăpânul dumitale şi te-am văzut acolo. Nu cumva eşti călăuza acestor doi señores?

— Întocmai.

— *Cielo!* Ce-ţi veni s-o faci pe călăuza prin munţi?

— Cunosc eu munţii mai bine decât credeţi dumneavoastră, răspunse peonul, ofensat. Şi, afară de asta, nici nu vrem să trecem munţii.

— A, vreţi să rămâneţi de partea astălaltă? Atunci se schimbă situaţia. Dar aţi depăşit deja limita Punei şi drumul ăsta vă duce la Puna brava, un ţinut nepopulat, îmi dai voie să te întreb încotro vă duceţi de fapt?

— Acolo de unde veniţi dumneavoastră, adicătele la Salina del Condor.

— Salina? *Dios!* Îţi închipui că noi venim de-acolo?

— Sunt convins.

— Zău? Află că te înşeli, băiete. Noi venim din Peru şi mergem la Salta. Nu există decât două drumuri, cel pe care ne găsim acum şi altul care vine dinspre Chile, trece pe lângă Salina del Condor şi se întâlneşte cu primul într-un punct situat la o jumătate de zi călare în spatele vostru.

— Bineînţeles. Asta o ştiu şi eu.

— Dar nu-ţi dai seama, se pare, că v-aţi rătăcit. Ai scăpat din vedere locul unde se întâlnesc cele două drumuri. Trebuia să cârmiţi la stânga, nu să mergeţi drept înainte.

— Exact cum gândeam eu! se răsti Fritze la peon. Trebuia să ţinem stânga, iar dumneata trăgeai mereu în dreapta. Ne-ai tot purtat aiurea şi ne-ai mâncat vreo trei sferturi de zi.

— Nu, señor, nu e chiar atât de mult, i se adresă politicos străinul. Drumul cel bun urcă spre vest în munţi. De la capătul văgăunii îl atingeţi în trei ore.

— Hm! făcu îngândurat Fritze. Noroc că v-am întâlnit. Dacă ar fi fost după călăuza noastră, am fi ajuns să putrezim pe undeva, căci dumnealui voia să ne întoarcem şi s-o luăm spre dreapta. Aşa ne-a mai venit inima la loc. Vasăzică în trei ore putem ieşi la drumul cel bun. Mă-ntreb doar în ce fel o să mergem. Văd că e o îngrămădeală de munţi şi stânci, de văi şi râpe, că te şi miri cum poate să treacă cineva pe-aici.

— Adevărat. Numai cine cunoaşte bine locurile se poate încumeta până sus. De aceea cred că e cazul să vă întoarceţi. Călărim împreună până la răscrucea de care vorbeam, apoi vă arăt eu ce aveţi de făcut.

— Toate bune, dar asta nu ne ajută cu nimic. Am pierdut o mulţime de timp şi, dacă facem cale întoarsă, pierdem şi mai mult.

— Sunteţi chiar atât de grăbiţi?

— Fireşte. Trebuie să ne întâlnim la Salina del Condor cu nişte persoane pe care probabil că le cunoaşteţi măcar din auzite. E vorba de trupa Tati Jaguar din care facem şi noi parte.

— Tata Jaguar? Îl ştiu! E cel mai vestit om al munţilor. M-am întâlnit cu el în câteva rânduri. Îmi pare cu atât mai rău că nu vă pot fi de folos. Señorul aci de faţă ne-a angajat să-l însoţim până la Salta. Prin urmare, vă repet ce-am spus: cel mai bun lucru e să vă înapoiaţi cu noi.

Străinul cel blond ascultase întreaga discuţie, atent, tăcut, scrutându-i mereu pe doctor şi pe servitorul său. Acum îşi scoase ceasul, îl consultă şi se adresă catârgiului care vorbise până atunci:

— Cunoşti destul de bine regiunea ca să-i scoţi pe aceşti domni la drumul cel bun?

— Da.

— Fără să întârzii până după apusul soarelui?

— Fără.

— Drumul acela se întâlneşte cu al nostru pe direcţia Salta?

— Întocmai.

— Atunci poţi să-i ajuţi fără să-mi strici cu nimic. Dumneata îi conduci, iar eu mă ţin după voi. Cele trei ore le recâştigăm mâine, în schimb domnii aceştia ar pierde mai mult de o zi. Dacă până diseară îi scoatem la drumul cel bun, poate că ar fi de acord să petrecem noaptea împreună, iar dimineaţa să ne vedem fiecare de ţinta lui. Haideţi, să pornim!

Îşi întoarse catârul fără să mai aştepte răspuns. Cei doi însoţitori îl imitară. Astfel Morgenstern şi Fritze nu mai avură

nimic de făcut decât să-i urmeze. Trecerea fiind foarte îngustă, nu putură mâna mai repede ca să-l ajungă pe străinul din faţă şi să-i mulţumească pentru amabilitate. Convoiul îl încheia ghidul lor, care, pocăit de-a binelea, nu mai cuteza să sufle un cuvânt.

În mai puţin de un sfert de ceas ajunseră la capătul văgăunii. De pe un mic tăpşan puteai să vezi limpede munţii ce se înălţau la vest. Apoi terenul cobora într-o vale strâmtă care se lărgea treptat şi se strecura iarăşi în sus printre munţii înalţi şi abrupţi, cu piscuri pleşuve.

Numai pe coastele munţilor se iţea, ici şi colo, câte un petic de verdeaţă. Apa lipsea cu desăvârşire. Lângă tufele rare catârgiii şi peonul se opriră ca să adune ceva crengăriş.

Acum, în fine, Morgenstern găsi prilejul să se prezinte amabilului străin şi să-i mulţumească. Îşi mână catârul până în dreptul acestuia şi vorbi în spaniolă:

— Señor, ne-aţi acordat un sprijin pe care nici n-am fi îndrăznit să vi-l cerem. Permiteţi să mă recomand: Morgenstern, doctor Morgenstern. Am venit din Germania pentru studii paleontologice. Acesta e servitorul meu Fritze Kiesewetter.

— Sunteţi germani? se bucură blondul, vorbind în cea mai curată limbă germană. Ce plăcere să pot fi de folos unor compatrioţi de-ai mei!

— Vasăzică şi dumneavoastră?

— Exact. Şi eu. Şi o spun cu mândrie.

— Născut dincolo sau dincoace?

— Dincolo, în patrie. Mă numesc Engelhardt şi profesiunea mea... de fapt nu mai am nici una. Am trăit până acum în Peru, la Lima, dar mi-am vândut întreprinderea şi mă întorc în Germania. Deocamdată mă duc prin Salta la Buenos Aires, unde am nişte rude.

— Din Buenos Aires venim şi noi. Am stat la bancherul Salido. Poate îl cunoaşteţi...

— Salido? Şi n-aţi auzit acolo de numele meu? întrebă Engelhardt cu vizibilă încordare.

Micul savant rămase o clipă pe gânduri, apoi zise:

— Când mi-aţi spus adineauri că vă cheamă Engelhardt, numele mi s-a părut într-adevăr cunoscut... Dar de unde?... Hm! Hm!

— Dom' doctor, sări bucuros Fritze. Păi sigur că am auzit de numele ăsta! Nu pricepeţi că domnul Engelhardt e, ca să zic aşa, genul masculin al părinţilor lui Anton?

Doctorul căscă gura, se uită mai întâi la Fritze, apoi la Engelhardt, îşi mai mută de câteva ori privirea de la unul la celălalt şi răspunse clătinând din cap:

— Te înşeli, Fritze. Dacă ar fi tatăl lui Anton, n-ar trece Anzii spre Argentina tocmai când băiatul lui, pe latineşte *puer* sau *filius*, se află în drum spre Peru.

— Ei, aflaţi domnule doctor, că sunt, într-adevăr tatăl lui Anton, pe care l-aţi cunoscut în casa lui Salido, confirmă Engelhardt. Numai că fiul meu nu e în drum spre Lima, deoarece i-am telegrafiat lui Salido că voi veni eu însumi să-l iau de-acolo.

— Atunci telegrama n-a ajuns la timp. Fiul dumneavoastră a plecat cu siguranţă din Buenos Aires. Am călătorit mai multe zile împreună. Dar nu înţeleg de ce Salido nu v-a răspuns imediat prin telegraf.

— Habar n-am. Din cauza măsurilor excepţionale, Peru e complet izolat de Argentina. Am şi aflat că telegrama mea a fost ultima expediată de-acolo. Prin urmare, nici răspunsul lui Salido n-ar mai fi putut ajunge la Lima. Până acum eram ferm convins că Anton se mai găseşte la el. Supărătoare complicaţie.

— Spuneţi că v-aţi vândut întreprinderea?

— Să precizez, domnule doctor... Eu sunt bancher. Or, împrejurările sunt de aşa natură, încât riscam să-mi pierd averea din cauza războiului. Spre norocul meu s-a ivit o

posibilitate de a-mi lichida afacerea în condiţii foarte bune şi m-am folosit imediat de acest prilej. Dar nu am vândut numai banca, am lichidat toată averea mea imobilă. Astfel am putut să părăsesc în grabă ţara, unde împrejurările politice îmi primejduiau şi avutul şi tihna vieţii. I-am telegrafiat lui Salido că voi călători pe uscat peste Anzi, căci mai am câte ceva de rezolvat la Salta, Tucuman şi Cordova. Soţia şi celălalt fiu al meu au preferat drumul pe apă. Am fost de acord cu ei, deoarece găsisem o navă nouă, solidă, al cărei căpitan mi-e prieten. Urma să ne întâlnim cu toţii la Buenos Aires, în speranţa că Anton se mai află acolo. Dar iată că a plecat! Ce ghinion! La Lima n-o să ne găsească şi îl vor obliga să intre în armată, căci e foarte bine dezvoltat pentru vârsta lui...

— Nu vă faceţi griji, îl întrerupse Fritze. Anton al dumneavoastră nu va trece în Peru. Oamenii din jurul lui sunt destul de deştepţi să nu-l lase să treacă tocmai acum.

— De unde ştiţi? Cum de sunteţi aşa de sigur?

— Îi cunosc eu pe oamenii aceia.

— Atunci spuneţi-mi şi mie cine sunt, unde-i pot găsi.

— La Salina del Condor. Dragul dumneavoastră Anton e cu Tata Jaguar şi cu încă vreo douăzeci de bărbaţi viteji. Aşa că, nici o grijă.

Umbra de amărăciune dispăru subit de pe chipul lui Engelhardt. Îşi lovi palmele de bucurie şi exclamă:

— Aşa! E cu Tata Jaguar! Prin urmare sus, la Salina del Condor? Păi nu e prea departe de aici.

— Taman aşa. Tata Jaguar trebuia să-l conducă peste munţi, dar o să vi-l predea dumneavoastră viu şi nevătămat.

— Ce coincidenţă miraculoasă!

— Nu e nici un miracol, interveni micul savant: asta se datorează inimii bune cu care sunteţi înzestrat. Dacă aţi fi trecut pe lângă noi fără să vă pese de încurcătura în care ne aflam, aţi fi deplâns multă vreme absenţa băiatului. Staţi să vă povestesc.

Bravul savant se pregăti să înceapă o istorie lungă, probabil de la potop încoace. Dar Fritze, realist ca întotdeauna, îi curmă avântul:

— Nu acum, domnii mei, nu acum. Doar ştiţi cât am întârziat. Iar acolo sus ne aşteaptă ai noştri. Hai să pornim! Puteţi vorbi şi pe drum. Ş-apoi, la primul popas, vom avea timp berechet să ne istorisim verzi şi uscate.

Ceilalţi doi îl aprobară şi îl urmară imediat. Drumul urca printre munţi şi părea să coboare din nou de partea cealaltă. Cei doi *arrieros* şi peonul, care o luaseră înainte, se opriră sus, aşteptând. Când se reuniră cu toţii, călătoria continuă cu îndoită grabă. Treceau prin depresiuni adânci şi se căţărau pe pante atât de abrupte, încât nici un cal n-ar fi făcut faţă unor asemenea încercări. Soarele cobora îndărătul munţilor şi catârgiul care îşi asumase rolul de ghid îi îndemnă la şi mai mare viteză. Sus, în văzduh, plutea un condor. Ghidul îl arătă cu mâna şi rosti:

— Se îndreaptă spre cuib. Să ne grăbim şi noi până nu se întunecă. N-a mai rămas decât vreo jumătate de oră.

— Şi drumul pe care îl căutăm mai e departe? întrebă Engelhardt.

— În câteva minute am ajuns.

— Şi unde putem înnopta?

— E un loc destul de aproape. Numai că, din păcate, se află la nord, nu la sud pe unde vom merge mâine. Or asta înseamnă pierdere de timp.

— Vrei să spui că e pe direcţia Salina del Condor?

— Da.

— Atunci e bine, am hotărât să nu mă mai duc direct la Salta. O luăm întâi spre Salina. Închipuie-ţi, dragă, am luat cunoştinţă chiar acum că fiul meu se află împreună cu Tata Jaguar!

Peste puţin dădură de un teren nisipos. Îl străbătură în parte, până ce ghidul îi opri:

— Vedeţi, señores, aceste urme pe nisip? Sunt vechi, pe jumătate şterse, greu de recunoscut. Dar ele ne arată că acesta e drumul spre Salina. Să mai mergem o bucată, repede.

Îşi mână catârul la galop şi ceilalţi făcură la fel. Merseră aşa în goana mare până ajunseră lângă un lanţ de stânci despicate. Aici *arriero* îşi struni catârul şi arătă spre un fel de peşteră scundă, dar destul de încăpătoare:

— Iată unde vom dormi, señores! Peştera are două intrări. Aici vântul nu pătrunde. Încingem un foculeţ, ne învelim cu păturile şi dormim de-a mai mare dragul, ca într-un *rancho*.

Descălecară ca să cerceteze grota. Nu avea perete în fund. Între cele două intrări, pe o distanţă de vreo douăzeci de paşi, se întindea un spaţiu gol, boltit, de forma unui semicerc cu capetele desfăcute în afară. Chiar în faţa grotei creştea iarbă puna, destul de măruntă dar deasă, oferind catârilor o hrană excelentă. Catârii fură despovăraţi de şei şi căpestre, apoi li se împiedicară picioarele, ca să nu se poată depărta prea mult.

La ultimele raze ale zilei oamenii îşi pregătiră popasul. Potriviră şeile drept pernă, întinseră păturile şi îşi amenajară astfel nişte culcuşuri cum nu s-ar fi putut închipui mai bune într-o asemenea sălbăticie. Când se întunecă de tot, aprinseră focul. Strânseseră pe drum o mulţime de crengăriş, încât aveau ce arde câteva ore în şir.

Apoi, după ce îmbucară câte ceva, se puseră pe fumat din ţigările lui Engelhardt, care mai dispunea de o mică rezervă.

De o parte a focului şedeau cei doi *arrieros* şi peonul, întreţinându-se în spaniolă, iar de cealaltă parte cei trei germani discutau în limba lor maternă. Fritze şi Morgenstern îi relatară bancherului cele întâmplate la Buenos Aires şi mai târziu, pe drum. Engelhardt ascultă, fireşte, cu cel mai mare interes. Nimeni nu se gândi să pună vreun străjer de pază. Dacă Tata Jaguar s-ar fi aflat aici, cu siguranţă că n-ar fi uitat

să ia măsurile de precauţie absolut necesare într-un asemenea ţinut.

După cum spuneam, Gambusino şi Antonio Perillo, se îndreptaseră mai întâi spre valea Guanaoo, unde vânau indienii moioşi. Intenţionau să angajeze pe câţiva dintre aceştia pentru „expediţia” lor de la Râpa omorului. Îşi luaseră, ce-i drept, provizii de la Salta, dar în nici un caz suficiente în împrejurările date. Gambusino era hotărât să nu renunţe până nu va descoperi tezaurul căutat. Aceasta putea să ceară zile, chiar săptămâni întregi. Era deci nevoie de oameni care să facă rost de vânat, de carne şi aceasta cădea în sarcina moioşilor. Apoi, ca să nu fie surprinşi de trecători, Gambusino plănuia să pună de pază doi străjeri, unul sus, celălalt în josul râpei. Or, pe aceştia avea să-i aleagă tot dintre moioşi.

Bineînţeles că indienii nu trebuiau să aibă acces în perimetrul unde ar fi putut să fie ascunsă comoara. Dar cum să justifice în faţa lor tainica şi poate lunga întârziere a celor doi albi în râpă? Gambusino chibzui mult, apoi se adresă lui Perillo:

— Cu şmecherii ăştia nu merge să le înşiri braşoave. Trebuie să apelăm la ceva mistic, divin, pricepi? Numai aşa îi putem păcăli. Ce-ai zice de un jurământ?

— Într-adevăr, e cel mai bun lucru. Le vom spune că, fiind cândva în primejdie de moarte, ne-am legat cu jurământ să săvârşim o faptă plăcută Domnului. De aceea trebuie să fim numai noi singuri în râpă şi să nu ne tulbure nimeni. Indienii sunt extrem de superstiţioşi. Se vor supune cu teamă şi respect; nici n-o să aibă curajul să ne spioneze.

— Da. Şi după ce găsim comoara, ne descotorosim de ei. N-o să fie prea greu, că doar nu luăm cu noi decât vreo şase sau vreo opt inşi.

Bandiţii se bucurară de o primire prietenească la moioşi şi îşi expuseră dorinţa în faţa căpeteniei. Acesta nu numai că le asigură sprijinul cerut, dar se şi oferi să participe personal la

expediţie. Bineînţeles că oferta îi indispuse pe ticăloşi, dar cum un refuz ar fi fost o firavă jignire şi, evident, ar fi dus la retragerea ajutorului promis, trebuiră vrând-nevrând să accepte propunerea.

Porniră, aşadar, împreună cu căpetenia şi cu încă şapte indieni din valea Guanaco spre Barranca del Homicidn Distanţa nu putea fi parcursă într-o singură zi. Spre seară ajunseră la drumeagul ce ducea spre Salina del Condor, îl urmară până se făcu întuneric. Gambusino voi să poposească în cel dintâi loc mai acceptabil, însă Cuţit-Tăios, căpetenia, se împotrivi:

— În curând va bate vântul rece de miazănoapte, aşa că trebuie să găsim un loc ferit.

— Şi ştii unde?

— Ştiu. Nu departe de aici este o peşteră cu două intrări.

— Atunci du-ne acolo.

Îşi continuară drumul: Cuţit-Tăios în frunte, ceilalţi în spatele lui. Deodată căpetenia se opri brusc şi se plecă mult înainte, scrutând depărtarea.

— Ce-i? Ai zărit ceva? întrebă Perillo cu glas scăzut.

— Da, răspunse indianul. Parcă arde un foc în peşteră.

— O fi cineva înăuntru! Cine să fie?

— Să văd. Ţineţi-mi catârul şi aşteptaţi-mă aici liniştiţi.

Coborî din şa şi se depărtă tiptil. Ceilalţi descălecară la rândul lor. Abia peste un sfert de oră căpetenia se întoarse cu rezultatul:

— În faţa peşterii şi puţin mai încolo pasc nişte catâri, iar înăuntru stau şase oameni la foc.

— Indieni? se interesă Gambusino.

— Albi.

— Înarmaţi?

— Bine de tot.

— Şi ce fac?

— Vorbesc. Trei în spaniolă, ceilalţi într-o limbă pe care n-

o înţeleg defel.

— Ciudat, cât se poate de ciudat. Vreau să-i văd şi eu.

Îi făcu semn lui Perillo şi se furişară amândoi. Lumina din peşteră le călăuzea paşii. Deşi pe un teren necunoscut, totuşi nu se puteau rătăci. În apropierea grotei se lăsară pe burtă şi înaintară târâş până lângă intrare.

— Dacă iese vreunul afară, ne vede, şopti Perillo.

— Numai dacă dă peste noi, altminteri nu. Aici e întuneric pe când înăuntru e lumină. Asta îi împiedică să ne vadă. Putem să mai înaintăm.

Se mai apropiară puţin. Acum puteau să se uite în peşteră. Îl zăriră pe peon şi pe cei doi *arrieros*. Pe ceilalţi trei nu-i vedeau, dar îi auzeau vorbind. După câtva timp Gambusino îşi trase complicele de mânecă şi se înapoiară o bucată, ridicându-se apoi în picioare.

— L-ai recunoscut?

— Pe cine?

— Pe argatul hangiului din Salta.

— Da.

— Şi ceilalţi doi? Parcă nu-i cunosc.

— Sunt catârgii, după cum îi arată îmbrăcămintea. I-am mai întâlnit eu undeva, dar nu-i ştiu pe nume. Ai înţeles cumva ce limbă vorbesc ăilalţi trei? Franceză nu-i, nici portugheză, nici engleză.

— Sună a nemţeşte. Am auzit de multe ori nemţi vorbind între ei la Buenos Aires.

— *Demonio!* Nu cumva...

— Ce?

— Taci niţel! Trebuie neapărat să-i vedem la faţă. Peştera mai are o intrare. Dacă ne strecurăm până acolo cred că-i putem vedea, fiindcă şed de cealaltă parte a focului. Hai!

Făcură un ocol, ca să nu treacă prin fasciculul de lumină şi se apropiară târâş de cea de-a doua intrare.

Bănuiala lui Gambusino se adeveri. Cei trei germani şedeau

în bătaia luminii — Engelhardt cu faţa la spionii de afară, pe care fireşte că nu-i zărea, doctorul şi Fritze, întorşi în profil.

Gambusino îl apucă de braţ pe Perillo şi, în furia lui, îl strânse atât de tare, încât toreadorului îi veni să ţipe. Dar se stăpâni şi îi făcu lui Perillo semn să vină după el. După ce ajunseră în siguranţă, Gambusino scrâşni printre dinţi:

— Blestemate creaturi! Cum naiba de-au pătruns şi aici în peşteră?

— Or fi având pe dracul în ei...

— Doar aşa. Ne împiedicăm mereu de mutrele lor. Am greşit, ce-i drept, crezând că unul din ei ar fi Glotino, dar şi aşa tipii ăştia sunt o primejdie permanentă. Cum avem ceva important de făcut, hop şi ei în calea noastră.

— Asta încă n-ar fi mare lucru. Mai rău e că prin preajma lor se află de obicei Tata Jaguar.

— Ai dreptate. Să sperăm totuşi că de astă dată nu l-o fi adus diavolul şi pe el.

— Deh, poţi să ştii?! Cu ăsta nu-i de joacă.

— Pe mine, unul, mă linişteşte faptul că în peşteră nu se află decât şase şei. Înseamnă că nu mai e nimeni afară de cei şase inşi dinăuntru, deci pentru moment nu avem de ce să ne temem de Tata Jaguar.

— Şi cum procedăm? Ne urmăm drumul? Eu aş avea poftă să-i învăţ odată minte pe aceşti nemţişori.

Gambusino chibzui o clipă, apoi:

— Am o idee...

— Ei?

— În fond, ei personal nu reprezintă nici un pericol serios. Şi chiar dacă nu sunt atât de milostiv, încât să-mi pese, la o adică, de viaţa unui om, totuşi găsesc că ar fi inutil să-i omorâm. În schimb, luându-i ostatici, putem să-l ţinem în şah pe Tata Jaguar, dacă se află cumva pe aproape.

— Vrei să-i cărăm după noi?

— Hm! Prea comod n-ar fi. Însă cred că merită: sunt

bogaţi.

— De unde ştii?

— Bănuiesc. Cine întreprinde asemenea expediţii nu se poate să nu fie bogat. Dar pe bălaiul acela îl cunoşti?

— Nu.

— Şi doar ai fost în Peru, la Lima!

— Păi ce, crezi că-i de-acolo?

— Sigur. L-am văzut în câteva rânduri. El însă nu mă ştie. N-ai auzit de Engelhardt?

— Bancherul din Lima, grangurul, milionarul?

— Exact.

— El să fie?

— Cum te văd şi cum mă vezi. Doar îl ştiu foarte bine. Gândeşte-te numai ce preţ de răscumpărare am putea stoarce.

— Grozav! Minunată idee! Dacă nu găsim comoara, ne scoatem pârleala cu acest Engelhardt. O să dea jumătate din averea lui ca să-l eliberăm.

— Să-l eliberăm? Ca pe urmă să ne hăituiască? Mare prostie! Întâi să scoată paralele, apoi îl lichidăm. De acord? Chiar dacă găsim comoara, n-o să ne strice şi banii lui.

— Într-adevăr, aşa e. Atunci punem mâna pe el şi pe mărunţeii cei doi?

— Fireşte.

— Şi ce se-ntâmplă cu ceilalţi?

— Îi găurim. Trei gloanţe sau... cuţitul.

— *Diablillo!* Scurt pe doi. Doar n-o să ne pierdem vremea! Numai să nu se opună indienii noştri...

— Le promitem o parte din pradă, iar mai târziu îi dăm la ciori. Stai tu aici până mă-ntorc!

Se depărtă tiptil, în timp ce Perillo se lungi pe burtă. După o vreme, Gambusino se întoarse, însă nu singur, ci însoţit de căpetenie şi de şase indieni. Al şaptelea rămăsese să păzească animalele.

— S-au învoit, şopti Gambusino. Pe bancher îl lasă în seama noastră, iar dânşii îi prind pe cei doi aiuriţi. Dar nu vor să ucidă pe nimeni, aşa că trebuie să ne ocupăm noi pe peon şi de *arrieros*. Uite că ţi-am adus şi puşca.

— Dă-o-ncoace! Doar nu contează cine o să le ia piuitul, noi sau moioşii! Mergem?

— Imediat. Tu şi cu mine ne strecurăm pe partea unde şed catârgiii; moioşii iau în primire cealaltă intrare a peşterii. Când aud focurile noastre de armă, dânşii pătrund înăuntru, se aruncă asupra nemţilor, îi dezarmează şi îi leagă fedeleş. Totu-i aranjat. Hai!

Făcură un ocol şi se apropiară de intrare într-atât ca să-şi poată vedea victimele.

— Eu mă ocup de cei doi *arrieros*, tu vezi de peon, îi şopti Gambusino complicelui său. Ochim în cap. E mai sigur. Număr până la trei şi apăsam pe trăgaci. Gata?

— Gata, răspunse Perillo, ducând puşca la ochi.

— Ia bine ţinta! Unu... doi... trei!

Pe „trei” îl rosti cu voce tare şi, în acelaşi timp, slobozi încărcătura din ambele ţevi. Perillo trase la rândul lui. Sărmanii oameni se prăbuşiră loviţi în cap. În aceeaşi clipă moioşii scoaseră un urlet sălbatic şi se năpustiră în peşteră. Totul se petrecu fulgerător de repede, încât Morgenstern, Fritze şi Engelhardt se pomeniră doborâţi şi legaţi fără ca măcar să facă un gest de împotrivire. Apoi indienii scoaseră afară cadavrele celor ucişi, despuindu-le complet.

Gambusino înteţi focul şi, împreună cu Perillo, se postă astfel în faţa prizonierilor, încât aceştia, deşi încă năuci de spaimă, să-şi poată da seama în mâinile cui au căzut.

— Bine-aţi venit în munţi, señores! rosti el, batjocoritor. Încântat de revedere. S-ar zice că mi-e sortit să mă bucur mereu de prezenţa dumneavoastră. Ce mai faceţi? Cum vă simţiţi?

— Foarte bine, señor, răspunse Fritze, care-şi revenise

primul, căznindu-se să nu-i ofere lui Gambusino satisfacţia de a-l vedea abătut sau îngrozit. Dacă v-aţi simţi ca mine, aţi fi de invidiat.

— De fapt mă interesează mai puţin persoana şi mai mult avutul dumneavoastră. Cum staţi cu el, bine?

— Straşnic!...

— Atunci puteţi plăti o sumuliţă pentru răscumpărare?

— Oho! Şi încă ce sumă.

— Aşa... Dar banii îi aveţi la dumneavoastră?

— Din păcate nu. Îi am depuşi la bancherul meu.

— Nu face nimic. Îmi daţi un mandat de plată. Dar cu dumneata cum stăm?

„Dumneata” era doctorul Morgenstern. Fritze răspunse în locul lui:

— E nevoiaş, señor. Toată averea o poartă în buzunar. Un pumn de *bolivianos*, asta-i tot.

— Atunci va crăpa. Nu-l eliberez decât contra plată.

— N-are dânsul grijă de asta. Ştie că plătesc şi pentru el. Care-i suma?

— Zece mii de *bolivianos* amândoi. Mai puţin nici că se poate.

— Bine. O să-i încasaţi. Daţi-mi cerneală, toc şi o bucată de hârtie. Întocmesc imediat ordinul de plată.

— Stai puţin. Nu e nici o grabă. Trebuie să mă înţeleg şi cu señorul de alături.

Se plantă provocator în faţa lui Engelhardt şi-l întreabă:

— Mă cunoaşteţi, señor Engelhardt?

— Nu, răspunse acesta cu sufletul uşurat, aflând că nu e vorba de moarte, ci numai de bani.

— Nu? Ei, nu face nimic. O să mă cunoaşteţi în curând. Şi dacă veţi fi la fel de înţelegător ca şi señorul acesta micuţ, care nu s-a tocmit nici pentru o centimă din cei zece mii de *bolivianos*, atunci cunoştinţa noastră va fi o plăcere pentru ambele părţi.

— Şi cât pretindeţi ca să mă eliberaţi?

— Asta se va stabili după ce voi fi aflat cât valorează averea dumneavoastră. Am obiceiul să calculez în procente şi...

Fu întrerupt. Intrase căpetenia făcându-i un semn grăbit. După ce Gambusino se apropie, Cuţit-Tăios îi spuse în şoaptă:

— Nu suntem singuri aici, ne spionează cineva. Unul din oamenii mei a zărit o umbră târâtoare.

— Poate că era un animal.

— Nu señor, era om. Când s-a văzut descoperit, a sărit în picioare şi a zbughit-o.

— Şi nu l-aţi urmărit?

— Parcă se putea pe întunericul ăsta?! A dispărut într-o clipă.

— *Que disgusto!* Atunci trebuie s-o ştergem repede. Cine ştie ce fel de oameni umblă pe aici!

— Cu siguranţă că e Tata Jaguar, se băgă în vorbă Antonio Perillo, care venise lângă ei şi auzise discuţia.

— Ba nu-i el. Altminteri n-ar întârzia să ne atace şi să-i elibereze pe prizonieri. Dar oricine ar fi, nu trebuie să dea de noi. O să facem ceva ca să-l derutăm.

Se apropie de foc, îl stinse ca să nu-i trădeze şi, cu glas reţinut, dădu nişte ordine. Câţiva indieni adunară laolaltă catârii prizonierilor şi ai celor ucişi, alţii îi duseră pe captivii legaţi spre locul unde se aflau animalele păzite de un moios. Acolo se iscă o mică zarvă, apoi grupul se puse în mişcare, dar nu spre Salina del Condor, ci în sens opus. Terenul, până atunci atât de animat, se cufundă iarăşi în întuneric. Totul era tăcut, încremenit.

Încremenit şi nu prea. Căci nu departe de peşteră doi oameni, care stătuseră lipiţi de peretele stâncii, se desprinseră imediat de la locul lor.

— Te-au zărit, stăpâne, şopti unul. De aceea au spălat putina. Mare lucru că nu te-au prins.

— Pe mine, dragă Anciano? Asta niciodată! răspunse Haucaropora. Au luat-o în altă parte ca să ne ducă de nas. Dar cu noi n-o să le meargă. Suntem mai iuţi de picior decât catârii. Cu siguranţă că se duc la Salina. Hai repede, să le-o luăm înainte şi să-l vestim pe Tata Jaguar!

Cei doi urmaşi ai vechilor peruvieni dispărură în bezna nopţii. Fuseseră trimişi în recunoaştere de către Tata Jaguar, cu misiunea de a-l anunţa când se apropie Gambusino. Iniţial acesta avusese un avans de o zi, dar îl întârziase popasul la indienii moioşi. În timp ce Tata Jaguar şi ai săi se deplasaseră drept la ţintă, Gambusino — obligat să facă acest ocol — rămăsese în urmă. Astfel grupul lui Hammer sosise deja la Barranca şi îşi organizase tabăra în apropiere.

18. Testamentul incaşului

Barranca del Homicidio, adică Râpa omorului, era desigur un nume înfricoşător şi locul însuşi ca şi împrejurimile se potriveau cu acest nume. Soarele de amiază dogorea deasupra unui peisaj dezolant. Neînsufleţite şi golaşe se înălţau în vest masivele munţilor. Povârnişurile stâncilor erau pustii şi, de jur împrejur, pe coaste şi în văgăuni, nu creştea nici urmă de vegetaţie.

În ce priveşte râpa propriu-zisă, aceasta se prăvălea în adânc, abruptă, neîngăduind coborâşul de-a călare. Nu te puteai deplasa decât pe jos şi cu multă băgare de seamă. Nici

aici, fie pe pereţi, fie pe fundul râpei, nu creştea fir de iarbă sau buruiană. Doar la o margine, unde opriseră călăreţii, se zăreau rădăcini pe jumătate smulse din pământ, rupte, retezate spre a fi folosite pentru foc de către drumeţii ce trecuseră pe-acolo. Sus, pe stânca lucie, nici chiar copitele catârilor nu puteau lăsa vreo urmă, iar fundul era plin de bolovani desprinşi din pereţii râpei. Nu departe de grupul călăreţilor, la vreo cincizeci de paşi de gura prăpastiei, se afla un mare bloc de piatră suspendat, dedesubtul căruia se deschidea un fel de lăcaş unde s-ar fi putut strecura un om ca să se ferească de vânt şi ploaie.

Tata Jaguar îi arătă lui Anciano blocul respectiv:

— Acolo trebuie să se fi tupilat Antonio Perillo ca să-l pândească pe incas până a doua zi dimineaţa, când l-a omorât. Nu se află aici alt loc unde să te poţi ascunde. Undeva jos de tot zace comoara cea tainică şi tăcută.

Cei doi vorbeau acum despre comoară deschis, pe faţă, în prezenţa celorlalţi, folosind şi cuvântul „incaş”, căci Anciano şi Hauca renunţaseră cu timpul la discreţia lor, atât de prudentă.

Aprobând spusele Tatii Jaguar, bătrânul Anciano completă:

— Ascunzătoarea pe care o caută Gambusino şi Perillo e dincolo, în văgăuna cealaltă.

— Cunoşti locul? întrebă Tata Jaguar.

— Îl cunosc.

— Şi Hauca?

— Nu. Pentru dânsul e încă o taină, fiindcă abia de curând a împlinit vârsta la care, potrivit dorinţei tatălui său, urmează să afle întregul adevăr.

— Şi o să-l afle de la tine?

— Da.

— Înseamnă că ştii toate amănuntele?

— Numai cât e nevoie ca să-i arăt drumul şi locul.

— Comoara e îngropată? Adică s-a săpat o groapă şi apoi

s-a acoperit?

— Nu. Comoara e ascunsă într-o hrubă, descoperită de strămoşii noştri pe când răscoleau munţii în căutare de aur şi argint. Negăsind nimic şi ajungând la hruba aceea în care, dacă aruncai o piatră, nici nu auzeai cum cade pe fund, s-au lăsat de săpături şi au astupat intrarea. Dar locul şi l-au însemnat. Şi când străbunul lui Hauca, fugind de urmăritori, s-a îndreptat încoace împreună cu oamenii cei de credinţă, a vârât în hrubă tot ce-i mai rămăsese din avutul lui. Duşmanii i-au dibuit şi au tăbărât asupra lor măcelărindu-i pe toţi, afară de doi inşi care au izbutit să scape: unul era incaşul, iar celălalt strămoşul meu. Taina a trecut moştenire din urmaşi în urmaşi până la Haucaropora şi la mine. În ce mă priveşte, cunosc locul unde se află hruba, dar înăuntru nu am fost nicicând. Singur stăpânul meu, tatăl lui Hauca, avea dreptul să coboare în ea. Acuma o să-i arăt lui Hauca intrarea şi, dacă-mi îngăduie, o să văd şi eu, pentru întâia oară, lucrurile ascunse acolo.

— Fireşte că-ţi îngădui, credinciosule Anciano, interveni Haucaropora. Îmi eşti ca un al doilea părinte şi tot ce-i al meu se cade să fie şi al tău.

— Îţi mulţumesc, răspunse bătrânul, înduioşat. Nu-mi doresc altceva decât iubirea ta statornică. Dar mai am un gând pe care te rog să mi-l împlineşti.

— Spune.

— Porunca suna să nu cobori în hrubă până a nu fi trecut cu vârsta de nechibzuinţa primei tinereţi. Şi asta nu întâmplător, căci a pătrunde acolo e lucru primejdios. Ce anume primejdie te aşteaptă, nu ştiu. Tatăl tău, fostul stăpân, tot amâna să mi-o spună, până ce l-au ucis şi n-a mai putut să-mi dea lămuriri.

— Aşa că nu cunoşti care-i primejdia?

— Bănuiesc eu ceva, dar nu sunt sigur. Doar ai auzit şi tu că strămoşii noştri ştiau să pregătească un foc grozav care

putea să aştepte veacuri întregi pentru ca pe urmă, dacă-l dezvelea cineva, să se dezlănţuie nimicind totul în jurul lui. Poate că era ceva asemănător cu praful de puşcă de care poporul nostru habar nu avea înainte de a-l fi văzut la spanioli. Din câte mi-a vorbit tatăl tău bănuiesc că hruba e străjuită de un astfel de foc şi orice neştiutor care ar pătrunde înăuntru s-ar putea să piară mistuit de flăcări.

— Atunci e într-adevăr primejdios să mă apropii de comoară.

— Aşa e. De aceea te-aş ruga să-l iei şi pe Tata Jaguar. Dânsul vede mai bine decât toţi ceilalţi. Cu iscusinţa şi agerimea lui va putea să descopere mai uşor focul cu pricina.

— Bine. L-aş fi rugat, oricum, să mă însoţească. Să vină şi prietenul Anton! Auzi, dragă Anton, vreau să vezi şi tu printre primii comoara. Ori ţi-e frică de focul ascuns?

— Nu mă tem, răspunse Anton Engelhardt, Ca şi praful de puşcă, focul vostru nu poate face vreun rău decât dacă-l aprinzi sau dacă vine în atingere cu alt foc. Or de asta ne vom feri.

— Dacă suntem atenţi, n-are de ce să ne fie frică, întări Tata Jaguar. Ei, vreţi să coborâm chiar azi?

— Da, spuse hotărât Anciano.

— Înainte de a sosi bandiţii aceia?

— Eu aşa zic.

— Iar eu aş crede să mai aşteptăm, să nu lăsăm cumva urme care ne-ar trăda.

— Păi nu avem destul timp, señor, ca să ştergem urmele? Acum e dimineaţă, iar Gambusino va fi aici abia mâine. Ş-apoi dacă ne încăierăm şi vrăjmaşii mă omoară! Ar însemna să nu-i mai pot arăta tânărului meu stăpân locul de taină şi toată moştenirea ar fi pierdută.

— Nu-i nevoie să te vâri şi tu în luptă.

— Señor, drept cine mă luaţi? se indignă bătrânul. Când e vorba de ucigaşul fostului meu stăpân, eu să stau cu braţele

încrucişate? Cereţi-mi orice, numai asta nu!

— Bine. Îmi dau seama ce-i în gândul şi inima ta. Fie precum doreşti. Dar înainte de a căuta hruba, să nu uităm alte lucruri importante. Poate că vom fi nevoiţi să rămânem aici mai multe zile. Pentru noi, oamenii, proviziile sunt îndestulătoare, dar trebuie să ne îngrijim şi de catâri. Apă şi nutreţ se găsesc numai jos, la Salina del Condor. Din păcate însă nu ne putem instala acolo, căci Salina e în drumul bandiţilor. Aşa că trebuie să căutăm alt loc, fie şi depărtat, unde să fie păşune şi apă.

— În privinţa asta să nu vă faceţi griji, señor. La numai un ceas depărtare de aici se află un iaz adânc, totdeauna plin cu apă şi cu iarbă de jur împrejur. Hauca şi cu mine suntem singurii care cunoaştem acest loc. Vă conduc eu.

— Zici că-i adânc? Şi catârii vor putea să coboare până acolo?

— Pentru cai coborâşul ar fi cu neputinţă, dar catârii noştri sunt dedaţi cu drumul povârnit. S-ar putea, ce-i drept, să avem nevoie de ei pentru a-i urmări pe duşmani, încât ar fi bine să-i ţinem în preajma noastră, dar asta încă nu se ştie.

— Până atunci mai e destul timp. Deocamdată, după ce na odihnim niţel, poţi să-i conduci pe ceilalţi la iazul cu pricina. Eu rămân aici cu Hauca şi cu Anton. O să mergem toţi la hrubă după ce te întorci.

Se înţelege că şi ceilalţi membri ai grupului s-ar fi angajat în căutarea comorii, însă nu-şi exprimară dorinţa, ci ascultară supuşi dispoziţiile Tatii Jaguar. După un răstimp aceştia porniră călare, sub conducerea bătrânului Anciano, spre iazul ascuns în munţi. Tata Jaguar îi urmări din ochi până dispărură, apoi se întoarse către Hauca şi Antosi. Tânărul incaş privea gânditor în adâncul râpei.

— Crezi că ai putea găsi hruba fără ajutorul lui Anciano? îl întrebă Tata Jaguar.

— Nu, răspunse Hauca. Tatăl meu trebuie să fi făcut în aşa

fel, încât nimeni altul să nu descopere intrarea.

— Vom vedea. De vreme ce ştiu că în râpă e ascuns ceva, nu mi se pare cu neputinţă să găsesc şi locul respectiv. O să încerc numaidecât. Voi rămâneţi între timp pe loc. Deşi nu cred să apară cineva, fiţi totuşi cu ochii-n patru. De aici puteţi controla împrejurimile. Dacă observaţi că se apropie vreun om, chemaţi-mă imediat. Eu o să vă aud.

Cu paşi sprinteni Tata Jaguar coborî povârnişul abrupt.

Băieţii nu-şi luară ochii de la el până ce ajunse jos. Apoi Hauca rosti, clătinând sceptic din cap:

— N-o să găsească nimic. E într-adevăr cel mai deştept dintre bărbaţii pe care-i cunosc, însă taina e prea greu de dezlegat.

— N-ai văzut cum a zâmbit la vorbele tale? îl contrazise Anton. E convins că va descoperi hruba şi cred că o va face. Încă astăzi vei ajunge om bogat, foarte bogat, cu mult mai bogat ca mine şi chiar ca tatăl meu. Oare străbunii tăi au avut într-adevăr atâta aur şi argint cum se spune şi cum scrie în cărţi?

— Fără îndoială. Când ţara incaşilor a fost cotropită şi prădată de spanioli, foarte mulţi oameni bogaţi şi-au îngropat lucrurile cele mai de preţ. Le-au ascuns în aşa fel, încât, odată cu moartea lor, nimeni n-a mai ştiut unde se află. Şi de atunci zac în pământ fără să mai poată... căşuna nimănui...

— Căşuna? Vrei să spui folosi...

— Ba deloc. Pentru că tocmai marile avuţii ne-au prăpădit poporul. Dacă am fi fost săraci, năvălitorii spanioli ar fi plecat din Peru aşa cum au venit. Cunoşti păţania celui mai nefericit dintre strămoşii mei?

— Nu.

— L-au luat prizonier şi l-au dus într-o sală mare. Acolo Pizarro, cuceritorul, a tras cu vârful săbiei o linie în jurul celor patru pereţi, sus de tot, făgăduindu-i libertatea dacă va umple sala până la dunga aceea cu aur şi argint. Incaşul s-a

supus şi a făcut întocmai, dar spaniolul nu s-a ţinut de cuvânt. A cerut să-i mai umple o sală, tot până la dunga de sus. Dar nici după aceea nu şi-a cinstit făgăduiala. Era creştin şi mai pe urmă a răspândit cu de-a sila pe pământul nostru învăţătura dragostei şi adevărului. Vezi, aşadar, cum bogăţia ne-a dus la pierzanie.

— Da, două săli mari pline cu aur şi cu argint! De necrezut.

— Te miră? Atunci nu ştii ce comori s-au găsit în cele două Temple ale Soarelui din Cuzco şi Ciuchitu, în templele de la Huanacauri, Katcia, Vilicanota şi în multe alte locuri sfinte care se numesc Huacas. La Templul Soarelui din Cuzco se aflau peste patru mii de preoţi şi slujitori. Toate uşile aveau stâlpi de aur. Pervazurile ferestrelor scânteiau de smaralde şi alte pietre preţioase. Pereţii erau căptuşiţi cu tăblii de aur. Statuile zeilor şi zeiţelor erau din aur curat, iar cele ale incaşilor de argint. Şi apoi câte vase, câte alte obiecte de metal nobil! Apa celor cinci izvoare, coborând din munţii învecinaţi, trecea prin ţevi de aur şi se vărsa în bazine de aur sau de argint, fiind apoi folosită pentru băut, pentru spălat şi pentru scăldatul animalelor de jertfă. Să-ţi mai spun şi altele? Cunoşti tu vreo sumă de bani care să arate preţul unor asemenea bogăţii?

— Nu, nu mai spune nimic. Aproape că mi-e frică de ceea ce aud. Între atâtea palate, statui şi podoabe mă gândesc că trebuie să fi fost şi mari artişti.

— Au fost, numai că arta noastră se deosebea de a voastră.

— Şi ştiinţa?

— Eu nu sunt decât un fecior crescut în singurătatea munţilor şi n-aş putea vorbi de ştiinţă aşa cum o înţelegeţi voi. Dar oameni învăţaţi erau şi în neamul nostru. Gândeşte-te numai la cei kippu-kamayok despre care trebuie să fi auzit.

— Ştiu, aceia erau cărturari. Doar că scrierea voastră nu

se alcătuia din litere şi cuvinte ca la noi, ci din sforicele înnodate din loc în loc. Cum e cu putinţă să citeşti nişte sfori ca şi când ai citi astăzi cărţi, ziare şi alte tipărituri?

— Fireşte că nu era uşor. Nu oricine învăţa, ca la voi, scrisul şi cititul. Un asemenea kippu nu putea fi înnodat decât de un cărturar, de un kamayok, iar de citit îl citea tot un cărturar. Pentru tagma kippu-kamayokilor erau aleşi oameni din cei mai pricepuţi şi fiecare sat avea un dregător ce păstra taina kippurilor, lăsând-o moştenire numai urmaşilor săi. Bătrânul Anciano se trage dintr-o astfel de spiţă. E în stare şi azi să dezlege înţelesul oricărui kippu.

— Şi tu?

— Şi eu mă pricep, fiindcă sunt urmaşul împăraţilor, care, înainte de toate, îşi însuşeau această artă. Adu-mi o legătură de kippu şi îţi citesc totul ca şi când ar fi scris pe hârtie. Tatăl meu mi-a dat învăţătură de incaş în speranţa că împărăţia noastră va reînvia şi că eu... Tăcu brusc şi îşi lăsă privirea în pământ. Chipul lui se învălui într-o gravă tristeţe. Apoi adăugă oftând: a sperat un timp, dar pe urmă, după cum spune Anciano, nădejdea l-a părăsit. Chiar şi eu am crezut că totul va învia din nou; acuma însă, de când te cunosc, m-am lăsat de asemenea gânduri.

— De când mă cunoşti? întrebă mirat Anton. Să fiu eu pricina?

— Da, da, tu. Însă n-ai făcut-o anume. Eu nu ştiam decât munţii de aici şi sălbăticia codrilor; îmi ştiam neamul meu, nu şi altele. Tu mi-ai vorbit de multele popoare şi ţări, m-ai făcut să văd cât de mare-i pământul şi cât de mic e un om, un tânăr singuratic, chiar dacă se trage din cei puternici, domnitori şi fii ai Soarelui. Am visat şi m-am trezit. Acuma, de-aş găsi în hrubă toate comorile pământului, tot n-aş mai cădea în visul acela înşelător. Drumul neamului meu s-a sfârşit. Ce a fost nu mă mai priveşte. Vreau să-mi aţintesc ochii înainte, să învăţ, ce ai învăţat şi tu, să ajung şi eu ca

bărbaţii de odinioară sau de azi despre care mi-ai vorbit. Voi pleca din munţi şi voi merge acolo unde dorinţa mea îşi poate găsi împlinire. Tata Jaguar să mă îndrume şi îl voi asculta ştiu că, sărac fiind, n-aş izbuti, de aceea mă bucur că mă aşteaptă averea şi înscrisul tatălui meu. De n-aş avea un asemenea ţel, aş privi cu dispreţ tot aurul şi argintul ascunse aici, căci s-ar putea să-mi aducă şi mie ceea ce au adus strămoşilor mei: prăpădul, moartea, pieirea.

Vorbise încet, rar, cu multe întreruperi. Se ridică apoi şi se depărtă ca şi când ar fi vrut să mediteze în singurătate asupra celor rostite. Anton nu-l urmă. Deşi încă nevârstnic, simţea că prietenul se află într-un moment crucial şi că numai întrebându-şi propria inimă poate găsi sfat şi lua hotărâri.

Când, după un răstimp, incaşul se întoarse, chipul său părea înseninat. Îi întinse mâna prietenului său alb şi spuse:

— În curând tu vei face cale îndărăt spre Lima şi apoi spre Germania, patria părinţilor tăi, ca să înveţi mai departe. Acuma cunosc din gura ta ce ţară şi ce fel de popor e acela. N-ai vrea să merg şi eu cu tine?

— Cu plăcere, cu cea mai mare plăcere! se bucură sincer Anton. Vorbeşti serios?

— Desigur, însă mai întâi vreau să mă sfătuiesc cu Tata Jaguar şi cu credinciosul meu Anciano, fără de care nu aş pleca nicăieri.

— O să meargă şi el, o să meargă. Doar te consideră stăpânul lui şi îţi va urma hotărârea.

— Totuşi... la anii lui e greu. Ş-apoi nu înţelege limba voastră, ca şi mine de altfel.

— Lasă, că e viguros ca un tânăr. Vom călători lungă vreme pe apă şi o să vă învăţ limba noastră, atât cât trebuie ca să vă puteţi descurca la început.

În acel moment se ivi pe buza râpei Tata Jaguar. Totodată răsună tropotul unui catâr. Anciano apăru călare de după o coastă şi se opri în faţa lor. Sărind din şa, spuse:

— I-am dus la adăpost. Acuma hai să coborâm şi să deschidem hruba!

— Tata Jaguar tocmai s-a întors de jos. Zicea că vrea să vadă ce şi cum, poate găseşte hruba şi fără tine, îl informă Hauca.

— Adevărat? întrebă Anciano, adresându-se Tatii Jaguar. Aţi căutat în râpă? De bună seamă că n-aţi descoperit nimic.

— Eşti chiar atât de sigur?

— Sigur, señor.

— Ei, atunci să vedem dacă m-am înşelat. Cred că am găsit intrarea în galerie.

— Unde?

— Jos, pe fundul râpei.

— Asta-i uşor de spus. Doar ştiaţi că ascunzătoarea se află acolo.

— Zău? Atunci să coborâm. Vă arăt exact locul.

După ce îşi priponiră catârii, se lăsară tuspatru în jos.

Greu, foarte greu coborâşul, dar nici pe fundul râpei nu era mai uşor de mers. Parcă un munte întreg se năruise aici, fărâmiţându-se în puzderie de bucăţi. Grămezi de piatră colţuroasă zăceau peste tot, învălmăşite, mai mici, mai mari, fără nici o noimă.

Tata Jaguar înaintă cu paşi siguri fără să se uite nici la dreapta, nici la stânga, până spre peretele din fund al râpei. Acolo, într-un anume loc, era o ieşitură de câţiva metri ce alcătuia, cu peretele lateral, două unghiuri obtuze. Hammer se apropie de unghiul din spate şi arătă cu mâna spre pământ.

— Aici! rosti el cu deplină siguranţă. Am dreptate, Anciano, ori nu am?

Uimit peste măsură, bătrânul răspunse:

— Aveţi, señor. Acesta-i locul. Dar de unde ştiţi? Cum l-aţi descoperit? Parcă le-aţi cunoaşte pe toate.

— Nu e nevoie să fii atotştiutor.

— Nu? Şi totuşi... Zău dacă nu-i înţeleg acum pe duşmanii care se tem de dumneavoastră ca de nealtul. Aţi fi putut de pildă să găsiţi ascunzătoarea şi s-o goliţi fără ca noi să bănuim măcar. Ce-ar fi fost atunci?

— N-ar fi fost nimic. Nu aveaţi de ce vă teme. Puteam să umblu pe aici ore întregi fără să dau de nici un capăt, căci hruba n-am găsit-o decât datorită faptului că mi-ai vorbit tu despre ea.

— Dar cum de-aţi nimerit tocmai unde trebuie?

— Mi-am zis că hruba nu poate să se afle la mijloc, ci într-o parte mai dosnică. Intrarea fusese săpată în stâncă, apoi astupată şi mascată de mână de om. Deci locul trebuia să se deosebească oarecum de dezordinea pe care natura o crease de jur împrejur. Aşa că nu aveam decât să caut un asemenea loc mai deosebit, unde nu e vălmăşag de pietre şi unde se vede cât de cât munca omului. Şi uite că l-am găsit.

Tata Jaguar îi arătă nişte bolovani lângă peretele râpei:

— Oare aceşti patru bolovani nu desenează colţurile unui pătrat?

— Într-adevăr.

— Şi nu sunt şi cam de aceeaşi mărime — nu prea grei pentru un om zdravăn, dar nici prea uşori ca să-i mute din loc vreo izbitură întâmplătoare?

— Adevărat şi asta, señor.

— Şi de ce se află în acest pătrat numai pietre mici cât pumnul? Dacă pietrele de aici ar fi fost mai mari şi mai grele, atunci s-ar fi turtit acoperişul hrubei însemnat la colţuri de cei patru bolovani.

Bătrânul Anciano dădu mirat din cap şi exclamă:

— Aşa e, señor! Chiar aşa.

— Ştiam. Lucrul mi l-am lămurit prin cea mai simplă judecată. Hruba trebuia acoperită. Or pentru asta nu se putea folosi un bloc mare de stâncă, fiindcă nici un om singur nu l-ar fi putut mişca din loc spre a pătrunde înăuntru. Scânduri sau

alte materiale nu erau pe-aici, cum nici azi nu sunt. Aşa că omul vostru s-a folosit de o pătură sau de o piele de animal, a întins-o peste groapă şi deasupra, la cele patru colţuri, a pus patru bolovani destul de grei ca să ţină acoperişul şi pietrele de pe el menite să mascheze totul. La nevoie, însă, un bărbat voinic putea să îndepărteze bolovanii.

— Foarte bine, señor, foarte adevărat. Şi cu pielea aţi ghicit întocmai. La început alăturase nişte pari de lemn peste care închipuise stratul de pietre. Dar cu timpul parii au putrezit şi stăpânul meu, venind încoace, a găsit acoperişul stricat. Şi atunci, ca să îndrepte lucrurile, şi-a omorât catârul, l-a jupuit şi a întins pielea peste gura hrubei. Iar ca să se ţină bine, a prins-o la colţuri cu ăşti patru bolovani. A presărat apoi pietre deasupra şi aşa au rămas toate până în ziua de azi. Cum vedeţi, acoperişul e încă bun. Poţi şi să calci pe el fără să se prăbuşească... Însă agerimea dumneavoastră, señor, e ceva nemaipomenit! Vreţi să deschidem?

— Fireşte. Nu văd de ce am aştepta.

Cei patru se aplecară şi începură să dea la o parte stratul de pietre. Nu era prea gros. Peste puţin ieşi la iveală pielea, care se învârtoşase ca o tăblie de fier. Era întinsă şi fixată de cei patru bolovani. Îndepărtând bolovanii, pielea putu fi ridicată. Dedesubt se căsca o gaură ce ar fi permis să se strecoare prin ea un bărbat solid. Ducea drept în jos.

— Dar asta nu-i galerie, ci puţ, observă Tata Jaguar.

— Numai la gură e aşa, lămuri Anciano şi aruncă o piatră înăuntru. Auziţi? N-a căzut prea adânc. E numai cât un stat de om. Pe urmă face un cot şi duce niţel într-o parte, prin stâncă. Eu zic să coborâm.

— Şi cu lumina cum stăm?

— A avut grijă stăpânul meu de asta. Jos se găsesc lumânări de seu. Le-am pregătit atunci cu mâna noastră.

Anciano coborî încet. Atinse fundul cu picioarele în timp ce braţele ridicate îi ajungeau la marginea de sus a deschizăturii.

Tata Jaguar îi dădu o cutie de chibrituri. De îndată pâlpâi în adânc flacăra unei lumânări. Haucaropora, care era mai mic de statură, coborî şi el, însă ajutat şi de sus şi de jos. Urmă Anton Engelhardt, apoi Tata Jaguar.

Acesta din urmă fu nevoit să se încovoaie ca să poată păşi în galeria tăiată orizontal. Dar treptat galeria creştea în înălţime, încât Tata Jaguar putu să-şi dezdoaie spinarea. Totodată spaţiul se lărgi şi cei patru inşi încăpură uşor. Privind în jurul lor, aceştia nu descoperiră decât un ţăruş de lemn vârât într-o crăpătură şi de care spânzura un şnur de grosimea unei andrele. Şnurul avea vreo 30 de centimetri, fiind împletit în trei culori şi înnodat în mai multe locuri. Alte sfori, mai scurte şi mai subţiri, înnodate şi ele în fel şi chip, erau legate strâns de acesta.

— Un kippu! exclamă Anciano, desprinzând şnurul de pe ţăruş.

Îi duse în dreptul lumânării şi îl examină cu atenţie. Culorile erau cam şterse, dar se mai puteau recunoaşte destul de uşor.

— Poţi să-l citeşti? întrebă Tata Jaguar.

— Da, señor. Acest kippu ne atrage luarea-aminte să nu aprindem altă lumânare până nu vom fi citit şi al doilea kippu. Vasăzică mai e unul, poate mai încolo. Să mergem!

După ce studie la rândul lui nodurile, Haucaropora confirmă spusele lui Anciano. Porniră, aşadar, mai departe, cei doi bărbaţi trebuind să se aplece căci tavanul se lăsase din nou în jos. Aerul uscat parcă apăsa niţel plămânii. După vreo cincizeci de paşi tavanul se înălţa considerabil şi spaţiul se lărgi mult închipuind un fel de sală pătrată cu laturile de aproximativ şapte coţi şi înaltă de patru. Peretele din fund lipsea. Acolo încăperea se mărginea cu gura unei prăpăstii întunecoase, abrupte şi probabil foarte adânci. Dar atenţia vizitatorilor fu atrasă nu de acest gol negru şi misterios, ci de obiectele ce zăceau în jurul lor.

Totul strălucea ca aurul şi argintul. Pe nişte suporturi de piatră — un soi de etajere — se înşirau sumedenie de obiecte a căror valoare strict materială, dar şi artistică te copleşea pur şi simplu. Erau acolo statuete de idoli de dimensiunea unor copii şi turnate în aur lucitor; statuete înfăţişând împăraţi, de aceleaşi dimensiuni şi lucrate în argint masiv; vase de diferite forme şi mărimi, arme de tot felul, podoabe scumpe, stele, sori şi lună în diverse reprezentări. Da, era vorba de comori uimitoare ce nu puteau proveni decât de la un incaş sau de la un vlăstar împărătesc, fiindcă în Peru metalul nobil fusese monopolul exclusiv al casei domnitoare. Fără aprobarea suveranului nimeni nu avea dreptul să deţină aur sau argint.

Exportul acestui metal era interzis sub pedeapsa cu moartea. Aurul şi argintul trebuiau aduse în capitală şi depuse la picioarele împăratului. Se întâmplau ani când, după date certe, incaşul îşi sporea tezaurul cu peste douăsprezece mii de chintale argint şi peste patru mii de chintale aur, acesta din urmă — cel mai nobil şi preţuit metal — aflându-se în cantităţi enorme, fie în munţi, fie în nisipul fluvial şi obţinându-se foarte ieftin sau chiar gratuit prin muncă obligatorie.

Anton Engelhardt privea fascinat. Anciano şi Hauca stăteau neclintiţi, pe de o parte extaziaţi de bogăţiile adunate acolo, pe de alta înfioraţi de un sentiment pios în faţa idolilor şi stăpânilor de odinioară ai neamului lor. Tata Jaguar era cel mai puţin tulburat. Luă lumânarea din mâna lui Anciano şi se duse până în fundul acestei originale vistierii, ca să scruteze adâncul tainic şi înfricoşător al prăpastiei. În raza tremurătoare a lumânării părea că dedesubt joacă, saltă, se alungă nişte făpturi de coşmar, demonice. Tata Jaguar aruncă o piatră. Aceasta ricoşă în repetate rânduri de pereţii abrupţi, mereu mai jos, mai jos, parcă zbura în neant.

Depărtându-se de gura prăpastiei, Tata Jaguar se apucă să

caute „focul ascuns” şi până la urmă îl găsi. În fundul încăperii, fixate pe suporturi joase de piatră, se aflau nişte jgheaburi de lut înguste şi pline cu o pastă alb-gălbuie cum ar fi ceara. Din loc în loc atârnau nişte scurte fitiluri îmbibate cu aceeaşi pastă.

— Acesta trebuia să fie focul cel cumplit de care vorbise stăpânul tău, se adresă Tata Jaguar lui Anciano, arătându-i jgheaburile, iar capetele de fitil sunt „lumânările” care nu trebuie aprinse până după citirea celui de-al doilea kippu. Hai să-l căutăm!

Nu căutară mult. Şnurul se găsea chiar la intrare, în peretele stâncos. Nu era simplu ca primul, ci consta dintr-o împletitură foarte frumos lucrată şi închipuind un mâner de ale cărui capete spânzurau, ca nişte ciucuri, o mulţime de sfori. Acestea, în culori şi de lungimi diferite, aveau sute de noduri variate ca mărime. Bătrânul Anciano se apucă imediat să descifreze mesajul. După un timp destul de îndelungat, rosti:

— E un kippu lung şi amănunţit pe care nu-l pot dezlega pe loc deoarece culorile au pălit şi lumina e prea slabă.

— Dar afară, la lumina soarelui, ai putea să-l dezlegi? întrebă Tata Jaguar.

— Cred că da.

— Atunci să ieşim.

— Şi să ne depărtăm de aceste comori care ne farmecă ochii?

— Trebuie. Doar nu aveţi voie să vă atingeţi de ele până nu cunoaşteţi conţinutul kippului. Încă nu ştim ce primejdie ne aşteaptă dacă le mişcăm din loc. O mică greşeală, o atingere poate însemna pierzania noastră. Aşa că ascultaţi ce vă spun: dacă vreţi să rămâneţi aici, n-aveţi decât; dar eu, unul, ies afară şi nu mai cobor până nu aflu cu de-amănuntul ce cuprinde scrisoarea.

Bătrânul Anciano, vrăjit de atâta aur şi argint, parcă nu se

îndura să plece. Atunci Hauca îi luă kippul din mână şi, după ce îl studie pe cât îi permitea lumina săracă a lumânării, spuse răspicat:

— Acest kippu e testamentul incaşului ucis, al tatălui meu. De aceea mi-e mai scump decât toate lucrurile de aici. Aurul şi argintul pot aştepta până voi citi totul la lumina zilei. Mă duc.

Cuvântul lui fu hotărâtor. Părăsiră tuspatru încăperea subterană şi o luară înapoi spre gura galeriei, ca să iasă la suprafaţă. Acolo se găseau mai multe lumânări de seu pregătite de tatăl lui Haucaropora pentru a servi la nevoie. Anciano stinse lumânarea pe jumătate arsă, o puse lângă celelalte, apoi se săltă afară.

Aşezaţi pe nişte bolovani, Anciano şi tânărul incaş luară nodurile la rând ca să le descifreze. Bineînţeles că nu mergea la fel de uşor ca la primul kippu. Aveau de-a face cu atâtea noduri, cu atâtea accesorii, iar nuanţele erau atât de şterse încât, dacă două fire avuseseră iniţial culori înrudite, acum nu se mai deosebeau deloc. Trecu o oră întreagă şi încă o jumătate şi cei doi peruvieni încă nu se puteau pune de acord în legătură cu sensul fiecărui nod sau fir.

Tata Jaguar şi ai săi sosiseră la râpă cam pe la orele unsprezece. A durat apoi vreo două ore până ce Anciano se întoarse de la noul loc de tabără. Acum se apropia de trei după-amiază.

— E periculos să mai stăm aici, constată Tata Jaguar. Dacă cineva ar trece întâmplător pe marginea râpei, ne-ar zări cum stăm lângă puţul ăsta şi ar bănui despre ce-i vorba. Hai să acoperim iarăşi intrarea şi să urcăm sus. Acolo vă puteţi continua treaba fără primejdia de a fi surprinşi, căci se vede până hăt departe.

Altceva mai bun nu aveau de făcut. Întinseră pielea la loc, o fixară cu cei patru bolovani şi o presărară cu pietriş şi iarbă. Apoi ieşiră din râpă şi se duseră la catârii lor. Hauca şi

Anciano se apucară iarăşi de citit.

S-ar fi zis că priceperea lor crescuse odată cu ieşirea din râpa sumbră, căci nu trecu bine o jumătate de ceas şi îl informară pe Tata Jaguar că au descifrat scrisoarea şi toate amănuntele ei.

— Pot să aflu şi eu conţinutul? întrebă Hammer.

— Fireşte, señor, aprobă Hauca. Este, cum am spus, testamentul tatălui meu, dar sună altfel decât bănuiam amândoi. Citeşte Anciano!

Bătrânul îi dădu ascultare. Îngenunche pios, căci era vorba de ultima dorinţă a stăpânului său, răsfiră printre degetele-i uscate nod după nod, fir după fir, dând — glas mesajului, încet, rar, cu fraze întretăiate:

„Lui Haucaropora, fiul meu şi cel din urmă incaş... Când vei da cu ochii de acest kippu, eu voi fi murit... Şi neamurile mor... Al nostru s-a dus cum m-am dus şi eu... Ia-ţi nădejdea că va învia vreodată... nu vei domni nicicând... Neamul nostru a pierit din pricina aurului şi argintului său. Oare ai vrea să mori şi tu la fel?... Dacă neamul nostru ar fi fost mai sărac, mai trăia şi mai muncea încă şi azi. Rămâi deci sărac. Atunci vei trăi şi vei munci... Nu în aur să-ţi afli bogăţia, ci în minte şi în suflet. Aşa vei fi mai fericit decât toţi străbunii tăi... Te rog, nu-ţi poruncesc... Aurul e al tău. Ia-l sau lasă-l aici... Dacă-l iei, o să ajungi robul lui, dacă-l dispreţuieşti, o să fii om liber... Vinde buzduganul de aur al incaşilor şi vei avea destui bani ca să înveţi şi să ajungi un bărbat pe care munca îl cinsteşte... Desfătarea în lenevie te va pângări... Dacă vrei totuşi aurul, ia-l... Însă fereşte-te de focul din jgheaburi!... Pentru cinstea şi fericirea ta, întoarce aurul în pământ, căci de acolo fu scos... Atunci vei fi într-adevăr bogat... N-ai decât să aprinzi primul fir de lângă focul tăinuit şi să fugi repede din hrubă... Şi acum alege, însă alege bine! În trupul tău curge sânge de stăpân, deci stăpâneşte-te pe tine însuţi. Vei izbuti... Eu îţi stau şi îţi

rămân alături. Fă ca spiritul meu să se bucure că am un asemenea fecior... Atunci el te va ocroti până mă vei urma în lumea unde nici aurul, nici argintul nu au preţ, ci doar avuţia inimii trage în cumpănă... Poartă-te ca un fiu al meu, căci îţi sunt tată!”

Bătrânul Anciano citise textul lungind mereu pauzele între fraze. Apoi, tot în genunchi, îşi fixă privirea plină de aşteptare asupra tânărului incaş. La fel privi şi Anton, pe care testamentul îl tulburase profund. Tata Jaguar admira în sinea lui înaltele principii morale la care se ridicase defunctul, dar simţul lui practic nu se împăca deloc cu renunţările la care acesta îl îndemna pe fiul său. Hauca stătea drept, cu ochii la soarele pe care strămoşii lui îl veneraseră şi căruia îi închinaseră rugi. Acum astrul zilei pălea şi cobora încet îndărătul munţilor. Astfel pălise şi grandoarea incaşilor, până se stinsese de tot. Ultimul semn al puterii lor se afla jos, în hrubă, unde, la lumina săracă a unei lumânări, scânteiau chipurile zeilor şi ale împăraţilor de demult. Să se stingă oare şi acest ultim semn? Chipul frumos şi grav al adolescentului părea încremenit; Hauca se uita la soare fără să clipească, urmărindu-l nemişcat, până ce astrul divin dispăru după cel mai înalt dintre piscuri. Apoi tânărul incaş se întoarse spre Anciano, îi luă kippul din mâini, îl vârî sub haina lui vânătorească şi rosti:

— Ridică-te, Anciano! Nu mai este nici un incaş pe lume! Fiii Soarelui au pierit odată cu împărăţia lor, iar eu voi să ascult de tatăl meu care nădăjduia să fiu destul de tare ca să pot alege drumul cel drept. Aurul îl voi trece din nou în pământ, căci el nu aduce fericirea decât ca răsplată a muncii, pe când munca mea abia începe.

Bătrânul se sculă de jos şi îl apucă pe Hauca de amândouă mâinile.

— Fii lăudat pentru această hotărâre, fiule, spuse el,

înduioşat. Nici nu mă aşteptam la altceva din parte-ţi.

Tu nu ai nevoie de sclipitul aurului: comoara cea mai de preţ sălăşluieşte în pieptul tău.

Atunci interveni şi Tata Jaguar, adresându-se lui Hauca:

— Cum? Vrei să renunţi la toată avuţia din hrubă? Asta ziceai?

— Da.

— O asemenea hotărâre nu poate fi decât rodul unei tulburări trecătoare. Gândeşte-te ce drum te-ar aştepta şi ce viaţă ai duce dacă ai lua în stăpânire această avere a tatălui tău!

— Kippul lui nu se mai află jos, în hrubă, ci aici lângă inima mea.

Şi tânărul arătă locul unde ascunsese testamentul.

— Vasăzică te gândeşti să aprinzi focul acela năprasnic şi să nimiceşti comoara?

— Aşa mă gândesc.

— E o nebunie! Dacă socoţi că ţie nu-ţi trebuie, atunci pune în cumpănă binele pe care l-ai putea face cu ajutorul acestor bogăţii, câtor oameni le-ai putea însenina viaţa. E dreptul tău să te lipseşti de moştenire, dar nu-i lipsi astfel şi pe semenii tăi.

— Moştenirea e numai a mea şi fac ce doresc, îi dau foc, aşa vreau, fiindcă sper să-i dăruiesc pe semeni cu daruri mai bune.

— Visuri, nechibzuinţă! Află că n-o să-ţi îngădui asemenea faptă!

Atunci Hauca ridică de jos buzduganul de aur şi declară cu mândrie, răspicat:

— Señor, vă cinstesc şi vă iubesc, dar în treaba asta nu poate hotărî decât o singură voinţă, adică a mea! Voi vinde în schimb buzduganul, aşa cum a dorit părintele meu — ca să am cu ce trăi şi învăţa. Iar dacă vreţi într-adevăr să-mi staţi de-a curmezişul, atunci va trebui să mă încerc în luptă

dreaptă cu dumneavoastră!

Hammer îşi înălţă capul. Îi stătea pe limbă un răspuns aspru, poate chiar injurios, dar se răzgândi şi spuse blând:

— Nu m-ai înţeles bine, tinere incaş. Hotărârea ta e curajoasă şi aş cinsti-o şi eu dacă ai cunoaşte valoarea banului. Mă îndoiesc însă că o cunoşti. Şi mă gândesc că spusele tale încă nu s-au împlinit în fapt.

— Se vor împlini cât de curând. Cobor în hrubă şi aprind focul.

— Ca să ne trădezi astfel şi să-l scapi pe ucigaşul tatălui tău? Nu ştiu cum e cu focul vostru, dar mă tem că va zgudui pământul şi bolovanii vor sări în toate părţile. Şi dacă se apropie Gambusino şi Perillo şi zăresc de departe cum arată locul, nu spală oare imediat putina?

Hauca îl privi un timp drept în ochi, apoi răspunse:

— Aveţi dreptate, señor. Trebuie să mai aştept. I-am putea prinde, nu-i vorbă şi în alt fel şi în alt loc, însă râpa de aici e cea mai bună capcană. De aceea n-am să vă stric planul.

— Aşa da! spuse Hammer, mulţumit. Ceea ce ne interesează în primul rând e să ştim precis când sosesc bandiţii. Or pentru asta e nevoie de un cercetaş destoinic. Vrei să fii tu cercetaşul?

— Bucuros, acceptă Hauca, simţindu-se măgulit că i se încredinţează o asemenea misiune.

Nu bănuia că Tata Jaguar caută totodată să-l îndepărteze de la faţa locului pentru a nu-i lăsa nici timpul, nici prilejul de a-şi duce la îndeplinire intenţia lui vizibil pripită.

— Trebuie să porneşti imediat, îl îndemnă el în acelaşi scop. Călare nu se poate, căci te-ar descoperi mai uşor. Aşa că vei avea drum lung pe jos.

— Sunt gata, señor. Spuneţi-mi numai până unde să merg.

— Mai întâi te întorci la Salina del Condor, unde Gambusino va sosi probabil chiar azi.

— Şi dacă nu vine?

— Atunci pesemne că-şi face popasul într-o peşteră cu două intrări care se află în spatele Salinei, pe direcţia văii Guanaco, de unde trebuie să sosească indienii moioşi.

— Cunosc eu peştera! interveni Anciano. Mă lăsaţi să-l însoţesc?

— Bucuros. Patru ochi văd mai bine decât doi.

— Şi unde vă găsim la întoarcere?

— Cum n-o să f vă întoarceţi decât mâine dimineaţă, cu o să-mi petrec noaptea în tabăra de dincolo, iar mâine voi fi din nou aici, ca să aud ce veşti îmi aduceţi. Atunci vom şti ce avem de făcut. În orice caz va trebui să vorbeşti pe ascuns cu prietenii tăi moioşi ca să-i câştigi de partea noastră.

Îl rugă pe Anciano să-i descrie urcuşul spre tabăra unde poposeau ceilalţi, apoi, luând şi cei doi catâri ai peruvienilor, se depărtă călare împreună cu Anton Engelhardt. În schimb, Hauca şi Anciano porniră la vale, spre Salina del Condor.

Ajunseră la ţel odată cu lăsarea întunericului şi, negăsindu-i pe bandiţi, se duseră la peştera cu două intrări. Acolo, târziu seara, fură — cum s-a mai spus — martorii asasinării peonului şi a celor doi *arrieros*, după care se întoarseră repede la Salina. Aşteptară aici o vreme până ce previziunea lor se confirmă. Gambusino apăru la faţa locului împreună cu indienii săi. Dar neavând la îndemână vreascuri, stătură pe întuneric, fără să aprindă nici un foc. Astfel cercetaşii noştri nu reuşeau să-i vadă ca lumea şi nici măcar să-i audă, căci bandiţii păstrau linişte deplină. De aceea Hauca şi Anciano rămaseră acolo numai timpul strict necesar, iar odată cu zorii se Întoarseră iarăşi la Râpa omorului.

Tata Jaguar îi şi aştepta. Îl puseră la curent cu cele văzute. Aduseseră veşti preţioase, însă nu erau edificaţi întru totul. Ştiau că trei oameni fuseseră împuşcaţi şi alţi trei fuseseră lăsaţi în viaţă. Ştiau de asemenea că printre aceştia din urmă se află şi cei doi nemţişori îmbrăcaţi în veşminte roşii — ceea ce îl înfurie cumplit pe Tata Jaguar. Însă cine era al treilea?

Asta n-o mai ştiau.

Ca să poată intra în vorbă cu indienii moioşi, a căror apariţie era iminentă, Hauca şi Anciano se ascunseră după o ridicătură de piatră, pe când Tata Jaguar se întoarse călare la oamenii lui, ca să-i aducă mai aproape şi să-i informeze asupra faptului că neastâmpăratul savant german, secondat de Fritze, le luaseră iarăşi urma şi căzuseră din nou în mâinile lui Gambusino.

Acesta sosi devreme, dimineaţa, împreună cu Antonio Perillo, cu opt indieni şi cu cei trei prizonieri. Se opri la marginea râpei şi ordonă să fie despovăraţi catârii. Lăcomia îl îndemna să coboare cât mai repede, să facă recunoaşterea. Şi cum ţinea mult să nu-i scape prizonierii, iar în indieni nu avea încredere, hotărî să-i ia cu dânsul şi pe germani. Puse deci să le dezlege picioarele ca să poată coborî. Dar, odată ajunşi jos, fură legaţi din nou şi prinşi de nişte bolovani, ca nu cumva să fugă dându-se de-a rostogolul.

Pe urmă Gambusino şi Perillo se depărtară — dar nu prea mult — pentru a cerceta locul. Indienii, fiindu-le interzis accesul la hrubă, rămaseră sus.

Întâmplător prizonierii fuseseră imobilizaţi tocmai în acea ieşitură a stâncii unde se afla gura galeriei. Fuseseră legaţi de trei din cei patru bolovani pomeniţi cu câtva timp înainte. Morgenstern zăcea pe stratul de piatră ce acoperea pielea de catâr. După ce bandiţii se depărtară suficient ca să nu-l mai poată auzi, Fritze Kiesewetter se adresă micului savant.

— Iată c-am ajuns tocmai la ţintă, dom' doctor, însă ca prizonieri. Dacă Tata Jaguar ar fi aici, ne-am ridica şi noi curând pe propriile noastre labe.

— Dea Domnul să fie aici, oftă tatăl lui Anton Engelhardt, căci e în joc viaţa noastră. Mare lucru ca ticăloşii ăştia să nu ne omoare după ce vor fi încasat preţul răscumpărării.

Trase mânios de frânghiile care îl legau de bolovan şi acesta se mută puţin din loc.

— Asta n-o cred, răspunse Morgenstern. Ne-au mai prins ei în câteva rânduri şi n-au recurs la omor, *homicidium* pe latineşte.

— Păi da, fiindcă ne-a scos Tata Jaguar din mâinile lor! preciză Fritze. Acuma, dacă ne lasă în voia soartei, o înfundăm rău de tot.

— Să stau aici, neputincios, când fiul meu se află atât de aproape?! scrâşni din dinţi bancherul. Legat de mâini, de picioare şi prins de un pietroi, ca o fiară!

Se smuci din nou, trăgând de bolovanul aşezat pe un colţ al acoperişului de piele. Acesta se mai deplasă un pic şi pielea începu să cedeze sub greutatea doctorului Morgenstern.

— Nu ştiu de ce, dar am impresia că stau pe moale, deşi „aşternutul” e numai piatră, se miră micul savant. Zău că se cam lasă! Mă cufund.

— Unde nu dă Domnul să mă cufund şi eu cât mai adânc! bombăni furios Engelhardt. De-aş avea o singură mină liberă, m-aş scăpa de legăturile astea şi ar fi vai şi amar de bandiţi!

Vorbind, mai trase o dată din răsputeri şi bolovanul se deplasă şi mai mult.

— Nu vă amăgiţi cu visuri, căută să-l astâmpere Fritze. Când te-a legat în chingi Gambusino, să ştii că-i lucru cu temei. Doar îi cunoaştem noi meşteşugul. Nu-i aşa, dom' doctor?

— Dă, din păcate, răspunse micul savant. Am stat chiar şi în condiţii mai rele decât acum, spânzurat în copac şi... Doamne... Maică Fecioară... Ce-i asta?

De spaimă Morgenstern ţipă ascuţit. Bolovanul lui Engelhardt alunecase de pe piele şi aceasta cedă complet. Micul savant se cufundă până la brâu în gura galeriei.

— Ce faceţi? Încotro vă călătoriţi? glumi Fritze. Te pomeneşti că o ştergeţi în iad ori înapoi la potop...

— Ia lasă gluma se supără mărunţelul. Am căzut într-un puţ grozav, pe latineşte *puteus* şi plutesc deasupra unui hău

nemaipomenit, *vorago* sau *barathrum*, cum ar zice latinul. Dacă se rupe frânghia, m-am dus pe copcă. Micul savant nu cântărea decât vreo douăzeci de livre, în timp ce bolovanul care îi ţinea frânghia trecea cu mult de greutatea unui chintal. Astfel echilibrul se menţinu în chip fericit. Totuşi Morgenstern se apucă să urle disperat, până ce îl auziră Gambusino şi Perillo. Aceştia se întoarseră repede şi nu mică le fu mirarea când îşi văzură prizonierul vârât pe jumătate în pământ. Îl traseră afară şi, odată cu el, apăru şi o parte a pieii de catâr.

— Ce-o mai fi şi asta? întrebă Perillo. O piele aşternută peste groapă! Nu cumva am dat de...

— Taci! îi şopti supărat Gambusino. Ne-am ajuns scopul datorită unei întâmplări. Dar prizonierii nu trebuie să afle nimic. Să-i ducem de aici!

Îi târâră pe cei trei, legaţi cobză, până la o distanţă suficientă, ca să nu-i poată vedea ce fac, apoi se întoarseră să examineze ciudăţenia. Scoaseră pielea de catâr şi aruncară pietre în puţ. După ce constată că nu-i prea adânc, Gambusino hotărî să coboare. Se lăsă în jos şi, numai după câteva clipe, i se auzi glasul:

— Exact ceea ce căutăm! Am dat lovitura! Sunt aici nişte lumânări de seu. Haide şi tu!

Când Perillo ajunse jos, găsi deja o lumânare aprinsă. Nu băgară de seamă lumânarea pe jumătate arsă, folosită de curând, ceea ce n-ar fi fost greu de observat şi pătrunseră încet în culoarul orizontal. Înaintând cu prudenţă, schimbau între ei impresii şi nădejdi. Îi stăpânea o emoţie febrilă care ajunse la paroxism în clipa când tezaurul li se dezvălui în faţa ochilor. La început parcă îşi pierdură graiul. În lăcomia lor sălbatică nu se mai săturau privind acele obiecte. Gambusino îşi reveni cel dintâi şi exclamă:

— Le-am găsit! Ha, ha, le-am găsit! Asta înseamnă milioane. Să-mi mulţumeşti mie, auzi!

— Ba tu mie! replică Perillo. Stai să vedem cât ar face... Uite şi fitilurile astea vârâte în jgheaburi! Cred că-s pregătite anume ca, la lumina lor, să se poată admira toată strălucirea de aici. Le aprindem?

— Aprinde-le! Cu mucul ăsta de lumânare nu se vede mai nimic.

Perillo luă lumânarea aprinsă din mâna lui Gambusino şi o apropie de unul din fitiluri. Acesta se aprinse ea o feştilă oarecare. Închipui la început o flacără mică, liniştit. Apoi flacăra se tulbură şi îşi schimbă culoarea în albăstrui, după care împroşcă o mulţime de scântei aprinzând şi celelalte fitiluri. O trombă de foc ţâşni până în tavan. Hruba se umplu imediat de un miros ascuţit, insuportabil. Să fi fost vreo zece, douăzeci sau chiar mai multe fitiluri care ardeau fumegând, sfârâind şi trosnind.

— Ce se întâmplă? întrebă uluit Perillo. Dracu' a mai văzut asemenea lumânări!

— Ce vrei să fie! bâigui Gambusino. Pieirea noastră, asta e! Trebuie s-o ştergem de-aici! „Lumânările” sunt puse anume ca să-i arunce în aer pe nepoftiţi... Aşa că...

Amuţi brusc din cauza unei detunături. Fitilurile aruncară fulgere zvâcnitoare. Flăcările, ca nişte şerpi înnebuniţi, năpădiră toată hruba. Hainele celor doi bandiţi luară foc.

— Afară! Afară! Repede! strigă Gambusino şi se năpusti prin galerie ca să ajungă cât mai degrabă la aer.

Perillo îl urmă. Nici nu-şi îngăduiră răgazul să stingă hainele de pe ei. Alergau orbeşte, se loveau cu capetele de pereţi. Dar până să ajungă la ieşire o explozie puternică zgudui pământul.

— Ard, mă sufoc! urlă Perillo.

— Şi eu! ţipă Gambusino, repezindu-se înainte.

— Scapă-mă! Stinge-mi hainele!

— N-am timp! Să ieşim! Se năruie drăcia!

În sfârşit, ajunse la gura puţului şi se săltă afară. Perillo,

după el. Jos, în galerie, hainele lor arseseră mai mult mocnit. Acum, în aer liber, se făcură pălălaie în jurul trupurilor. Năuciţi de spaimă, cei doi bandiţi se aruncară la pământ. Se tăvăleau ţipând şi încercând să stingă focul ce-i împresura. Deodată se auzi din nou o altă explozie şi încă una, patru, cinci, şase — din ce în ce mai puternice. Râpa se clătină de parcă pereţii ei stâncoşi ar fi dat să se prăbuşească. Prin gura puţului năvăli o coloană de fum greu, negru, dens, însoţită ca de şuieratul a sute de locomotive. Urmă un uruit surd, înfundat, ca şi cum s-ar fi rostogolit sub pământ mii de bile de popice. Apoi se lăsă linişte. Numai fumul ţâşnea şi mai tare din gura puţului, umplând toată valea din spate cu nori rău mirositori. Nu se mai vedea om cu om, nici peisajul din jur. Însă cu atât mai cumplit răsuna urletul celor doi ticăloşi care încă se mai zvârcoleau ca nişte torţe arzânde.

Şi Tata Jaguar? Şi oamenii lui? Se aflau la numai zece minute depărtare de râpă când Anciano şi tânărul incaş veniră să raporteze.

— Señor, se apropie Cuţit-Tăios, căpetenia moioşilor şi prieten de-al meu, însoţit de şapte inşi, rosti bătrânul. Vreţi să vorbesc cu el?

— Fireşte. Dar bagă de seamă să nu vadă Gambusino...

— N-are cum să vadă, nici să audă. Cum a sosit, a şi coborât în râpă împreună cu Perillo şi cu cei trei prizonieri.

— Oare Cuţit-Tăios e om de înţeles?

— Este, señor. Dacă-i vorbesc şi îi spun că sunteţi aici, o să treacă numaidecât de partea noastră.

— Atunci ia-o tu înainte, iar noi venim mai în urmă, ca să poţi vorbi cu el până ne va zări.

Anciano, ferm convins de reuşită, porni în graba mare. Ceilalţi se deplasară încet în urma lui. Dar nici nu ajunseră la râpă, că bătrânul le şi ieşi din nou în drum. Venea ducând prieteneşte de mână pe Cuţit-Tăios.

— Iată-l, señor! strigă bătrânul de departe. Se bucură să-l

cunoască pe vestitul Tata Jaguar, căci nu l-a mai văzut până acum. Şi trece cu toată inima de partea noastră.

— Nu ai decât aceşti şapte oameni cu tine? se adresă Tata Jaguar căpeteniei.

— Da, señor.

— Pe cei doi prizonieri mărunţi la stat îi cunoaştem. Dar cine-i al treilea?

— Un señor bogat din Lima, un bancher, îl cheamă Engelhardt.

— Tatăl meu! Tata! izbucni Anton, sărind de pe catâr. Dar cum se poate? Ce să caute aici?

— Merge la Buenos Aires ca să-şi vadă feciorul.

— Atunci e el! Haideţi repede, să-i salutăm!

Agitându-şi puşca, Anton fugi spre râpă şi dispăru curând după un dâmb ce se înălţa pe marginea ei. Ceilalţi dădură să-l urmeze, dar Tata Jaguar îi opri:

— Staţi! Nu toţi în aceeaşi direcţie! Şase oameni să meargă pe partea cealaltă a râpei pentru ca nimeni să nu poată scăpa.

Cei şase îşi îndemnară catârii la trap. Dar nici restul oamenilor nu rămase pe loc. Săriră din şei şi, urmaţi de Tata Jaguar şi de indienii moioşi, se grăbiră să coboare în râpă. Nu ajunseră bine jos, că zăriră două făpturi în flăcări ieşind anevoie din gura puţului. Auziră urletele lor, apoi un şir de explozii.

— Câinii, au descoperit galeria şi au aprins fitilurile, constată mânios Tata Jaguar. Acum tezaurul e pierdut pentru totdeauna.

Alergară toţi într-un suflet spre partea dosnică a râpei, învăluită în fum. Acolo Anton şi Hauca îi zăriră cei dintâi pe prizonieri şi se repeziră la ei.

— Tată, dragă tată! exclamă Anton, repezindu-se la bancher ca să-l îmbrăţişeze, să-l sărute şi să-i taie legăturile.

Nimeni nu avea ochi pentru această scenă emoţionantă,

căci toţi urmăreau o altă scenă care se desfăşura lângă peretele din fund. Acolo două făpturi omeneşti se zbăteau înnebunite de durere, căţărându-se în sus. Erau Gambusino şi Perillo. Îi observaseră pe ceilalţi şi, în ciuda gravelor arsuri, mai sperau să se salveze prin fugă. Dar pe partea opusă a râpei se iviră cei şase călăreţi şi Tata Jaguar le strigă satisfăcut:

— Lăsaţi canaliile să urce! Are cine să-i ia în primire.

Se întoarse apoi către prizonieri şi, după ce îl salută pe Engelhardt, se adresă cu mânie reţinută, celor doi omuleţi:

— De ce v-aţi ţinut iarăşi după mine? Nu puteaţi rămâne la colosul dumneavoastră antediluvian?

— Nu puteam, răspunse Fritze ca de obicei prompt la replică. Trebuia să înhăţăm nişte dihănii mai periculoase.

— Şi de fapt v-au înhăţat ele!

— Asta n-a fost decât o şmecherie de-a noastră. I-am atras pe banditi în gaura asta ca să ia foc. Întrebaţi-l şi pe dom' doctor. Dânsul i-a vârât în bucluc.

— Exact, confirmă micul savant. Am simţit deodată că se lasă pământul sub mine, adică *solum* pe latineşte. Şi atunci...

— Sunteţi un încurcă-lume incorigibil, îl întrerupse Tata Jaguar. Şi orice lucru, *res* pe latineşte, îl faceţi anapoda. Răbdarea mea, pe latineşte *patientia* ca şi toleranţa sau compasiunea — să le zicem *placabilitas*, *clementia, mansuetudo* — toate, au luat sfârşit. Nu mai vreau să ştiu de dumneavoastră!

Morgenstern ascultă uluit această rafală vrăjmaşă de cuvinte latineşti. Numai că Hammer nu vorbea serios. Râzând în sinea lui, îşi întoarse privirea de la cei doighinionişti, lăsându-i cu gurile căscate.

Ajungând sus, Gambusino şi Perillo se pomeniră cu cei şase călăreţi care îi pândeau. Aceştia îi mânară înapoi, la vale, până ce Tata Jaguar porunci ca banditii să fie aduşi înaintea lui. Aceştia nu se împotriviră; durerile pricinuite de arsuri îi

vlăguiseră cu totul. Îmbrăcămintea le arsese aproape complet; doar câteva zdrenţe mai atârnau de trupurile lor, semănând cu nişte plăgi uriaşe. Nu trebuia să fii medic ca să-ţi dai seama că sunt condamnaţi la moarte.

— Benito Pajaro, mă mai cunoşti? îl întrebă Hammer pe Gambusino.

— Da, răspunse acesta, mistuit de suferinţă. Sunt ucigaşul fratelui tău. Omoară-mă cât mai repede!

— Ar fi o binefacere pentru tine. Câţi oameni ai pe conştiinţă? Nu mai departe decât aseară ai mai omorât încă trei. Dumnezeu ţi-a hotărât osânda. Sunt răzbunat şi nu vreau să i-o iau înainte. Du-te, aşadar, unde vrei! Eşti liber!

— Omoară-mă, omoară-mă te rog, imploră banditul, care simţea că numai o moarte rapidă l-ar fi putut mântui.

— N-am să te omor, decise Tata Jaguar.

— Atunci să piei şi tu, blestematule!

Cât ai clipi, banditul îi smulse lui Anton, care stătea alături fără grijă, arma cu două ţevi. Ochi spre Tata Jaguar, apăsă pe trăgaci şi, înainte de a putea fi oprit, îşi descărcă cel de-al doilea glonţ în cap. Lovit de moarte, se prăbuşi. Trăise ca un scelerat şi termina la fel. Însă ultima-i lovitură criminală eşuase. Exact în momentul fatal, Tata Jaguar sărise la o parte şi glonţul nimerise în gol. Fără a mai comenta cazul, Hammer arătă spre Antonio Perillo şi se adresă tânărului incaş:

— Iată-l pe ucigaşul tatălui tău! Îţi aparţine!

— Aici am şi eu un cuvânt de spus, obiectă micul savant. Doar a vrut să mă omoare la Buenos Aires...

Nimeni nu-l luă în seamă. Hauca îl ţintui pe toreador cu o privire sumbră. Cercetă câtva timp faţa lui schimonosită de spaimă şi durere, apoi rosti:

— Nu vreau să fiu aspru. Îl împuşc numaidecât ca să-i curm suferinţa.

Îşi îndreptă arma spre ucigaş. Acesta căzu în genunchi cerşind îndurare:

— Nu mă omorî, nu trage! Lasă-mă să trăiesc!

— Bine, atunci te las în viaţă pentru ca peste două sau trei zile să piei ca un câine râios, hotărî Hauca întorcându-şi cu dispreţ faţa de la el.

Nimeni nu se mai uită la creatura laşă ce se prăbuşi între bolovani şi rămase acolo gemând.

Oamenii voiau să ştie ce dezastru provocase focul în hrubă. Tavanul sărise în aer. Stânca fusese despicată şi prin spărtură fumul mai răzbătea şi acum. Se crease astfel un soi de ventilaţie, gazele se evacuau treptat, încât după un ceas de aşteptare oamenii putură coborî în galerie fără nici o primejdie. Dar în spaţiul unde fusese tezaurul nu cuteză nimeni să calce. Acolo se căscase o groapă uriaşă. Şi, sub presiunea exploziei, întreaga comoară se pierduse într-un afund negru din care rânjeau dărâmăturile.

— Vedeţi, señor, că soarta mi-a dat dreptate, rosti Hauca, zâmbitor. Moştenirea s-a dus. Testamentul tatălui meu îl voi păstra cu grijă aici, la piept. Ultima lui dorinţă s-a împlinit.

Astupară gura hrubei cu pietre, apoi ieşiră din râpă ca să se odihnească şi să mai stea de vorbă. Cel mai mult aveau să-şi spună cei doi Engelhardt, care fuseseră despărţiţi atâta timp. Aflând ce plan concepuse incaşul în legătură cu viitorul său, bancherul se oferi să-i cumpere buzduganul de aur pe un preţ de 1.400 mărci livra, ceea ce — ţinând seama de greutatea obiectului — reprezenta o sumă cu care ultimul Fiu al Soarelui îşi putea întemeia un viitor sigur.

Stătură acolo până dimineaţa. Gemetele şi vaietele lui Perillo continuaseră toată noaptea. În zori îl găsiră mort, chircit. Amândoi bandiţii fură îngropaţi sub o movilă de pietriş. Călăreţii luară apoi drumul îndărăt prin Salta şi Tucuman, la prietenii lor cambaşi. Engelhardt şi fiul său ar fi trebuit să apuce de fapt în altă direcţie, dar se alăturară celorlalţi şi avură cu toţii parte de o primire foarte călduroasă în mijlocul cambaşilor.

Acolo îi aştepta doctorul Parmesan Rui el Ibario. Când află de cele întâmplate, nu-şi putu reţine sincerul său regret:

— Mare păcat că nu m-am dus pe urmele domnilor savanţi germani. În ciuda arsurilor suferite, cei doi bandiţi n-ar fi sucombat. Aş fi efectuat marea, unica operaţie posibilă într-un asemenea caz şi anume le-aş fi îndepărtat pielea arsă stimulând astfel transudaţia întreruptă... Doar ştiţi şi dumneavoastră că mă pricep la tăiat! Retez orice!

Popasul la cambaşi fu folosit pentru sortarea şi ambalarea diverselor piese ale colosului antediluvian. Fragmentele, izolate cu grijă, urmau să fie transportate pe cai de samar.

Apoi jumătate din oamenii Tatii Jaguar se răspândiră în pădure pentru culesul ceaiului de Paraguay, iar ceilalţi — conduşi de dânsul personal — îi însoţiră pe Engelhardt, pe fiul său, pe Morgenstern şi Fritze, spre Buenos Aires. Anciano şi Hauca se aflau şi ei în acest grup. Bătrânul se decisese să întreprindă călătoria pe mare spre Germania împreună cu tânărul lui stăpân.

Au trecut de atunci ani şi ani. Din păcate nu pot indica oraşul unde doctorul Morgenstern îşi desfăşoară activitatea. Megatheriumul l-a făcut celebru şi, din timp în timp, însoţit de credinciosul său Fritze, savantul călătoreşte în regiuni depărtate, căutând cu mare zel relicvele unui om preistoric. În curând, pentru acelaşi scop, va pleca în Siberia.

Tânărul incaş a urmat cursurile academiei silvice din Tharandt şi a ajuns inginer forestier şi vânător iscusit, în această ultimă îndeletnicire fiind secondat şi acum de foarte bătrânul, dar încă vigurosul Anciano.

Fostul bancher Engelhardt trăieşte ca rentier pe încântătorul mal al Rinului, unde Anton, împreună cu fratele său, au fondat o mare întreprindere pentru desfacerea vigurilor.

Numai Tata Jaguar mai umblă şi azi prin pampas şi prin Gran Chaco, care i-a devenit o a doua patrie, deşi nu-şi uită

nicicând locurile natale.

Toţi aceşti oameni poartă între ei o corespondenţă asiduă şi prietenească. Şi de fiecare dată îşi amintesc reciproc întâmplările trăite în comun, tema principală şi preferată rămânând pentru totdeauna: „Testamentul incaşului”.

Poşta redacţiei

Primim la redacţie felurite scrisori, aparţinând, deopotrivă, corespondenţilor mai vechi şi mai noi. Spaţiul de care dispunem nu ne îngăduie să menţionăm toate însemnările corespondenţilor noştri, multora răspunzându-le direct la scrisorile cu care ne-au onorat. În acest volum, ne mărginim să reproducem următoarele fragmente:

„În privinţa diferitelor păreri ale cititorilor — exprimate de aceştia la sfârşitul volumului 12 —, socotesc că nu ar fi potrivită editarea în special a capodoperelor lui Karl May, sau mai întâi a romanelor cu acţiune în Vestul Sălbatic, deoarece fiecare carte are farmecul ei. Iar acest farmec este dat de o inegalabilă galerie de personaje, în primul rând de Old Shatterhand şi Winnetou sau Kara Ben Nemsi şi Hagi Halef Omar.

Old Shatterhand întruneşte calităţile eroului ideal, aşa cum l-a imaginat literatura de aventuri dintotdeauna şi de pretutindeni, dar şi creaţia folclorică: înalt, frumos, îndrăzneţ, inteligent, ingenios, drept, cinstit, omenos, devotat, afectuos, neîntrecut în luptă, înotător rezistent, călăreţ perfect. În sufletul copilului, adolescentului şi chiar a maturului dăinuie, palpită atâta dorinţă de autodepăşire, atâta sete de mai bine, de dreptate, încât orice biruinţă a lui Old Shatterhand este acceptată ca reală şi resimţită ca o victorie proprie.

Dacă Old Shatterhand este întruchiparea fidelă a eroului european, Winnetou sintetizează însuşirile nobile ale rasei lui. Portretul său, care coincide în bună parte ce cel al «fratelui

alb» se îmbogăţeşte cu ceea ce literatura a statornicit ca trăsături specifice pieilor roşii: reţinere demnă, interiorizare, prudenţă, răbdare, rezistenţă fizică şi morală, orientare fără greş, agerime a simţurilor etc.

Făptura lui plină de prestanţă şi existenţa sa zbuciumată evocă istoria plină de măreţie, vraja nesfârşitelor întinderi ale preriei, legătura — ruptă de civilizaţia modernă — dintre om şi natură. «În melancoliile şi tristeţile lui mute, în zbaterea sa între revoltă mândră şi resemnare înţeleaptă, are ceva de arhanghel pe cale de a fi izgonit din paradis de demoni» — cum spunea Ion Roman.

El este persoana care dă viaţă peisajului Vestului Sălbatic, îi dă culoare, dar şi o notă de mitic, întregii cărţi. Mitic, acesta este cuvântul. «Mistica» lui Karl May, de care vorbea Arno Schmidt, e o mistică de mitologie, una care creează mituri şi chipuri mitice. Acesta este Winnetou.

Trecând Atlanticul, îl întâlnim pe Hagi Halef Omar. El sintetizează însuşirile caracteristice orientalilor: mic, slab, energic, naiv, copilăros, afectuos, îndrăzneţ, înfocat, ingenios, inteligent, dar şi nechibzuit, îndărătnic, mândru, răzbunător, irascibil, bun luptător, înotător excelent, călăreţ de forţă, perfect cunoscător al naturii. El este imaginea literară a orientalului, a beduinului încă nebiruit şi nedegradat de «civilizaţie».

Prin felul de a vorbi, stufos, al lui Hagi Halef Omar, prin modul naiv de a cugeta, exprimat în lungi dialoguri, cu care Karl May aeriseşte pagina şi acţiunea, scăzând sau dimpotrivă crescând încordarea cititorului, se formează portretul moral al lui Hagi Halef Omar, accentuându-se anumite calităţi şi defecte, care îi sunt particulare.

În fapt, toate volumele lui Karl May sunt un fel de «predică» pentru mai bine, pentru credinţă, adevăr, încredere, speranţă, iubire, prietenie. Personajele la el se împart în buni şi răi. Cei buni întotdeauna câştigă, chiar cu preţul unor mari sacrificii.

Fără Hagi Halef Omar acţiunea ar fi seacă; un om perfect, căruia totul îi iese bine, poate ajunge plictisitor, pe când cu „năzbâtiile” lui Hagi Halef faptele se succed într-un ritm alert, motiv pentru care cititorul nu mai lasă cartea din mână. Hagi Halef este un beduin cu limbaj, cultură, gândire şi port; fără el descrierea ar fi fost lipsită de viaţă, ca orice altă descriere obiectivă, dar cât se poate de rece; însă cu el, prin el, Orientul devine un tărâm de basm. Farmecul celor *O mie şi una de nopţi* se regăseşte şi aici, fără povestirile Seherezadei, ci numai prin acţiunea şi personalitatea lui Halef, ce insuflă cititorului curaj, voioşie, încredere.

Ideea înfiinţării unui «Fan-Club Karl May» mi se pare binevenită. Acest club ar da posibilitatea cititorilor devotaţi ai operei lui Karl May să se cunoască personal sau să stabilească o legătură prin corespondenţă; membrii clubului ar deveni nişte activi şi rapizi ambasadori ai cititorilor, care, printr-o strânsă legătură cu dv., să dea informaţii şi să exprime doleanţele şi propunerile cititorilor; şi de ce nu, tot printr-o strânsă legătură cu editura dv., să-şi procure mai uşor cărţile.

Acum, când totul este de-abia un vis, noi, cititorii devotaţi ai operei lui Karl May fiind, în majoritatea cazurilor, de vârstă şcolară, avem nevoie de ajutorul dv. personal, domnule Niculae Gheran, şi al Editurii, ca totul să devină realitate.”

Cristian Băiţă
Str. Valea Călugărească 14
Bloc 2, Scara D, Etaj 1, Ap. 51
Bucureşti, cod 77474

„Cine oare n-a visat în lungile nopţi de iarnă aventuri în nemărginita prerie, alături de Winnetou sau inegalabilul Old Shatterhand? Iată de ce vi se cuvin toate laudele pentru

curajul de a edita întreaga operă a lui Karl May. Aventuri uimitoare, cărţi minunate.

Noi, cei din generaţia părului alb, bătrâni sau doar vârstnici, aşteptăm cu îndreptăţită nelinişte apariţia volumelor, teama de a trece în neant, mai de vreme sau mai târziu, determinându-ne să solicităm editurii să grăbească ritmul apariţiilor, în aşa fel ca în maximum trei ani să publice toată colecţia de *Opere*.

În primul lot, s-ar cuveni tipărit ciclul *Winnetou*, cel real, nu puzderia de cărţulii care a vânturat numele eroului pe coperţile lor. De asemenea placheta de versuri *Gânduri îndreptate către cer*, carte de un real rafinament, mai puţin cunoscută de tinerii cititori ai lui Karl May.”

Pantelimon Dobroiu
Comuna Turceni (Strâmba-Jiu)
Cod 1449, Judeţ Gorj

„Ca oricărui băiat, îmi plac cărţile de aventuri. Însă, pe primul loc, în ordinea preferinţelor, sunt romanele lui Karl May. Vă scriu pentru a vă mulţumi, a vă felicita şi a vă adresa toate urările de bine pentru minunata idee de a publica seria de «Opere complete» ale acestui scriitor de excepţie. Am aflat de ea cam târziu, aşa că am izbutit să achiziţionez doar volumele de la 7 în sus, ceea ce mă va obliga să mă adresez serviciului «Cartea prin poştă». Oricum, v-aş ruga să reveniţi cu suplimentări de tiraje.

Înţeleg că nu numai Buzăul se confruntă cu greutăţi în procurarea cărţilor. De colaborare cu librarii din localitate nu poate fi vorba. De mult în oraş nu se mai găsesc cărţi bune. Nădejdea rămâne la «Cartea prin poştă».

De când eram mic mi-au plăcut cărţile lui Karl May, dar n-am avut decât *Winnetou*. Cu timpul am mai cumpărat şi alte volume, dar baza achiziţiilor o formează cărţile dvs.

În volumul 13 am găsit nişte titluri, cu invitaţia de a propune ordinea preferinţelor. Reţineţi: 1. *Eu (viaţa şi opera)*; 2. *Old Shatterhand*; 3. *Winnetou*; 4. *Prin deşert*; 5. *Aventuri în Turkestan* (fragment din vol. *Prin Kurdistanul sălbatic*, n.n.); 6. *Dervişul*; 7. *Căpitanul Caiman*; 8. *Testamentul incaşului*; 9. *Insula giuvaierurilor;* 10. *Corcitura*."

Dragoş Jipa
Stadionul Micro XIV
Bloc 40, Scara A, Etaj 6, Ap. 26,
Buzău, cod 5100

„În calitate de mare iubitor al scrierilor lui Karl May, m-am bucurat nespus de mult când Editura Pallas şi-a asumat dificila şi nobila sarcină de a publica integral opera prozatorului german. Din nefericire, bucuria n-a ţinut mult timp, întrucât în Alba, după apariţia volumului 6 din *Opere*, s-a aşternut o tăcere sepulcrală peste numele lui Karl May. Abia zilele trecute am izbutit să achiziţionez din Cluj, cu bucurie dar şi ce amărăciune, celelalte volume. De ce cu bucurie, nu trebuie să explic. Cu amărăciune, fiindcă mi-am dat seama de un lucru întristător: difuzorii particulari şi directorul Centrului de librării Alba preferă să inunde judeţul cu tot soiul de romane erotice dezgustătoare, bune pentru adolescente isterice, adulte complexate şi bătrâne lascive.

Nu ar fi mai simplu ca editurile Pallas şi Eden să înfiinţeze un Club Karl May, să ţină evidenţa tuturor membrilor şi să-i servească prompt, fără complicaţii? Vă asigur că doresc să achiziţionez câte un exemplar din toate titlurile care vor apărea în seria dvs. de Opere, indiferent de preţul lor."

Ioan Nistor
Str. Arieşului 23,

Bloc 404, Etaj 3, Ap. 14,
Alba Iulia, cod 2500

„Am cumpărat de curând volumul 15 din seria de *Opere* şi, la început, am regretat. *Cacealmaua* părea să fie totuna cu *Prinţul petrolului*, carte pe care tocmai o cumpărasem. Abia după ce le-am parcurs în paralel am constatat cu ochii mei că versiunea dvs. este mult mai cuprinzătoare, cu personaje pe care le-am mai întâlnit în alte volume ale lui Karl May, deci autentice. Cel mai bun exemplu în această privinţă îl oferă capitolul 3, intitulat *Spre Tucson*. Pentru că nu dispun de prea mulţi bani, va trebui să fiu în viitor mai atent la cumpărarea cărţilor. Voi urmări în special volumele din seria de *Opere* — Karl May, tipărită în colaborare de editurile Eden şi Pallas. M-am convins că în selecţia titlurilor «marca fabricii» contează enorm. Vă felicit pentru seriozitatea de care daţi dovadă. De moment ce v-aţi angajat să publicaţi *întreaga* creaţie a lui Karl May — apariţia primelor 15 volume fiind o dovadă convingătoare de înaltă profesionalitate —, n-are rost să mă risipesc cu alte achiziţii, pe care mai târziu va trebui să le abandonez.”

Florin Troceanu
Şoseaua Pantelimon 94
Bloc 210 A, Scara A, Etaj 5, Ap. 18.
Bucureşti

Mulţumind celor care ne-au scris, ţinem să-i asigurăm că vom face tot ce ne stă în putinţă ca să intensificăm ritmul apariţiilor. În prezent se află în tipografie 9 volume, alte 10 fiind definitivate în redacţie. Trei romane sunt în traducere, pentru completarea unor cicluri desperecheate. Din motive

lesne de înţeles, nu ne mai grăbim să le anunţăm, ghidându-ne după sugestiile primite de la corespondenţi, după ponderea titlurilor preferate.

În privinţa livrării cărţilor, efectuată direct de către editură, deocamdată nu promitem nimic, o atare întreprindere presupunând asigurarea unui depozit special. Şi a unui serviciu comercial adecvat. În perspectivă poate că vom întreprinde ceva în această privinţă, dar numai după ce vom ştii relativ exact numărul „abonaţilor”, asiguraţi pe baza unei minime garanţii. Căci, o spunem cu toată francheţea, nu suntem dispuşi să expediem pachete cu cărţi, returnate ulterior din pricina destinatarilor, nici să păstrăm la sediul editurilor noastre preamulte exemplare, câtă vreme ele sunt solicitate cu insistenţă pe reţea. Poate după crearea unui Club Karl May, vom fi în măsură să asigurăm o prioritate cititorilor fideli.

Până atunci, aşteptăm veşti noi în privinţa modului în care se difuzează cărţile noastre în localitatea sau cartierul dv., precum şi în privinţa preferinţelor din planul de apariţie, publicat la sfârşitul volumului 15 de *Opere*.

EDEN — PALLAS
Căsuţa poştală, 33-99
Bucureşti

Sfârşitul volumului 16

16

karl may

OPERE

TESTAMENTUL INCASULUI

„Testamentul incasului“ este ținta cavalcadei la care participă „Tata Jaguar“ și camarazii săi din Buenos Aires. Ei îl urmăresc până sus în Munții Anzi pe toreadorul Antonio Perillo, care a intrat, pe căi criminale, în posesia unui fantastic secret. Va învinge oare dreptatea în întunecata „Prăpastie a morții“ ?

Ediție integrală, având următorul cuprins :

Espada • Corrida de torros • „Tata Jaguar“ • O nouă cunoștință • Călare prin pampas • Unul dintre incași • O eliberare nocturnă • Lipitorile lui Parmesan • Pe drumul războiului • Tata Jaguar povestește • La cambași • Pradă crocodililor • Secretul toreadorului • Bătălie în codrul secular • Doctorul Morgenstern își atinge ținta • Señor Sereno și musafirii lui • Întâlniri neașteptate • Testamentul incasului.

Achiziționați din vreme volumul următor

PIRAT ȘI CORSAR

Lei 6500 + 130 T.L. = 6.630